

جمهوری اسلامی ایران

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

شورای عالی برنامه ریزی آموزشی

برنامه درسی

رشته آموزش ابتدایی

(ویژه دانشگاه فرهنگیان)

دوره کارشناسی پوسته

گروه هماهنگی برنامه ریزی تربیت معلم

بازنگری بر اساس مصوبه جلسه ۸۶۹ مورخ ۱۳۹۴/۰۹/۲۸ شورای عالی برنامه ریزی آموزشی در خصوص طرح
کلان معماری برنامه های درسی دانشگاه فرهنگیان
و مصوب جلسه ۲۴۷ مورخ ۱۳۹۹/۰۵/۲۲ گروه هماهنگی برنامه ریزی تربیت معلم

نام رشته: آموزش ابتدایی
عنوان گرایش: -
گروه: علوم انسانی
دوره تحصیلی: کارشناسی پیوسته
کارگروه تخصصی: فرهنگیان
نوع مصوبه: بازنگری
پیشنهادی: دانشگاه فرهنگیان
تاریخ تصویب: ۱۳۹۹/۰۵/۲۲

به استناد آیین نامه واگذاری اختیارات برنامه ریزی درسی مصوب جلسه شماره ۸۶۹ تاریخ ۱۳۹۴/۰۹/۲۸ شورای عالی برنامه ریزی آموزشی، در خصوص طرح کلان معماری برنامه های درسی دانشگاه فرهنگیان و بر اساس مصوبه جلسه ۲۴۷ تاریخ ۱۳۹۹/۰۵/۲۲ گروه هماهنگی برنامه ریزی تربیت معلم، برنامه بازنگری شده دوره کارشناسی پیوسته رشته آموزش ابتدایی به شرح زیر تصویب شد:

ماده یک- این برنامه درسی برای دانشجویانی که از بهمن ماه سال ۱۳۹۹ وارد دانشگاه فرهنگیان می شوند، لازم الاجرا است.

ماده دو- برنامه درسی بازنگری شده دوره کارشناسی پیوسته رشته آموزش ابتدایی، جایگزین برنامه درسی دوره کارشناسی پیوسته رشته آموزش ابتدایی مصوب تاریخ ۱۳۹۵/۰۱/۲۶ می شود.

ماده سه- این برنامه درسی در سه فصل شامل: مشخصات کلی، جدول های واحدهای درسی و سرفصل دروس تنظیم شده است و به دانشگاه فرهنگیان، برای اجرا ابلاغ می شود.

ماده چهار- این برنامه درسی از نیم سال دوم سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ به مدت ۵ سال قابل اجرا است و پس از آن نیاز به بازنگری دارد.

دکتر محمدرضا آهنگیان

دبیر کمیسیون برنامه ریزی آموزش عالی

برنامه درسی رشته آموزش ابتدایی دوره کارشناسی پیوسته

مصوب جلسه ۲۴۷ گروه هماهنگی برنامه ریزی تربیت معلم مورخ

۱۳۹۹/۰۵/۲۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست

۶.....	فصل اول: معرفی برنامه
۱۳.....	فصل دوم: جداول دروس
۱۹.....	فصل سوم: سرفصل دروس
۱۹.....	سرفصل درس «سلامت، بهداشت و صیانت از محیط زیست»
۲۸.....	سرفصل درس «فلسفه تربیتی اسلام»
۳۱.....	سرفصل درس «اسناد، قوانین و سازمان آموزش و پرورش در جمهوری اسلامی ایران»
۳۵.....	سرفصل درس «سیره تربیتی پیامبر (صلی الله علیه و آله) و اهل بیت (علیهم السلام)»
۳۸.....	سرفصل درس «اخلاق معلّمی از دیدگاه اسلام»
۴۲.....	سرفصل درس «تربیت دینی کودک و نوجوان در اسلام»
۴۵.....	سرفصل درس «آشنایی با ارزشهای تربیتی دفاع مقدس»
۴۹.....	سرفصل درس «روانشناسی تربیتی»
۵۸.....	سرفصل درس «نظریه‌های یادگیری و آموزش»
۶۷.....	سرفصل درس «جامعه‌شناسی آموزش و پرورش»
۷۱.....	سرفصل درس «اصول و روش های تدریس»
۷۵.....	سرفصل درس «اصول برنامه ریزی درسی»
۸۰.....	سرفصل درس «کاربست فناوری در یادگیری»
۸۹.....	سرفصل درس «روانشناسی رشد (کودک و نوجوان)»
۹۴.....	سرفصل درس «مبانی و اصول آموزش و پرورش ابتدایی»
۹۸.....	سرفصل درس «فنون راهنمایی و مشاوره در دوره ابتدایی»
۱۰۵.....	سرفصل درس «مدیریت کلاس درس و یادگیری»
۱۱۱.....	سرفصل درس «روش های پژوهش در علوم تربیتی»
۱۱۵.....	سرفصل درس «شیوه‌های تحلیل داده‌های کمی و کیفی با کاربرد نرم افزارها»
۱۲۰.....	سرفصل درس «ادبیات کودک و نوجوان»
۱۲۶.....	سرفصل درس «آموزش زبان فارسی»
۱۳۱.....	سرفصل درس «بررسی محتوای کتاب های درسی فارسی و نگارش دوره اول ابتدایی»
۱۳۵.....	سرفصل درس «بررسی محتوای کتاب های درسی فارسی و نگارش دوره دوم ابتدایی»
۱۳۹.....	سرفصل درس «ریاضیات پایه»
۱۴۴.....	سرفصل درس «مبانی آموزش ریاضی»
۱۴۹.....	سرفصل درس «آموزش ریاضی ۱»

۱۵۵	سرفصل درس «آموزش ریاضی ۲»
۱۶۰	سرفصل درس «آموزش علوم تجربی ۱»
۱۶۴	سرفصل درس «آموزش علوم تجربی ۲»
۱۶۸	سرفصل درس «آموزش علوم تجربی ۳»
۱۷۲	سرفصل درس «آموزش مطالعات اجتماعی»
۱۸۱	سرفصل درس «بررسی محتوای کتاب درسی مطالعات اجتماعی»
۱۹۶	سرفصل درس «مبانی آموزش تربیت بدنی»
۱۹۹	سرفصل درس «آموزش تربیت بدنی»
۲۰۳	سرفصل درس «بازی و یادگیری»
۲۰۷	سرفصل درس «مبانی آموزش هنر»
۲۱۳	سرفصل درس «کارگاه خوشنویسی»
۲۱۷	سرفصل درس «کارگاه نقاشی و کاردستی»
۲۲۲	سرفصل درس «کارگاه قصه گوئی و نمایش خلاق»
۲۲۸	سرفصل درس «کارگاه هنرهای شنیداری»
۲۳۳	سرفصل درس «شناخت مسائل کودکان و نوجوانان»
۲۴۶	سرفصل درس «مشکلات یادگیری عمومی»
۲۵۰	سرفصل درس «مشکلات یادگیری خاص»
۲۵۴	سرفصل درس «آموزش و پرورش فراگیر در دوره ابتدایی»
۲۵۷	سرفصل درس «مدیریت و برنامه ریزی درسی در کلاس های چندپایه»
۲۶۰	سرفصل درس «آموزش در کلاس های چندپایه»
۲۶۴	سرفصل درس «آموزش مهارت های زندگی (چندفرهنگی و شهروندی)»
۲۶۸	سرفصل درس «مهارت های آموزش به کودکان دو زبانه»
۲۷۴	سرفصل درس «سواد رسانه ای و تفکر انتقادی»
۲۸۰	سرفصل درس «زبان تخصصی در آموزش ابتدایی»
۲۸۳	سرفصل درس «طراحی آموزشی در آموزش ابتدایی»
۲۹۳	سرفصل درس «آموزش تلفیقی و تکالیف مهارتی در دوره ابتدایی»
۲۹۸	سرفصل درس «سنجش و ارزشیابی از پیشرفت تحصیلی در آموزش ابتدایی»
۳۰۷	سرفصل درس «ارزشیابی کیفی (توصیفی) در دوره ابتدایی»
۳۱۵	سرفصل درس «کاربرد فناوری در آموزش ابتدایی»
۳۲۶	سرفصل درس «پژوهش و توسعه حرفه ای»
۳۳۱	سرفصل درس «کارورزی ۱»

۳۳۸	سرفصل درس «کارورزی ۲»
۳۴۴	سرفصل درس «کارورزی ۳»
۳۵۱	سرفصل درس «کارورزی ۴»
۳۵۸	سرفصل درس «پروژه»
۳۶۵	فصل چهارم: توزیع کلان دروس در هشت نیمسال تحصیلی رشته آموزش ابتدایی (پیشنهادی)
۳۶۶	پیوست ۱- مشخصات تدوین کنندگان برنامه درسی رشته آموزش ابتدایی دوره کارشناسی پیوسته

معرفی بنیادین رشته آموزش ابتدایی

امروزه استانداردهای یادگیری در سطح جهانی ارتقا یافته و جوامع برای دستیابی به موفقیت، به کسب دانش و مهارت های جدید در عرصه های مختلف نیازمند هستند. در چنین شرایطی، معلمان باید بتوانند همسو با تحولات علمی و متناسب با نیازهای جامعه، توانایی های دانشی و روشی خود را ارتقا داده و موقعیت های یادگیری متنوعی را برای کسب عادات و مهارت های یادگیری مادام العمر^۱ توسط دانش آموزان تدارک ببینند. کسب این توانایی در دوران کودکی بیش از هر دوره دیگری دارای اهمیت است؛ چرا که آنچه فرد در دوران نوجوانی و بزرگسالی انجام می دهد، تحت تأثیر تجربیات دوران کودکی است. تحقق این امر تا حد زیادی به کیفیت برنامه درسی معلمان در دوره ابتدایی و چگونگی آماده سازی آنان وابسته است. این فرایند باید به معلمان کمک کند تا عادت «فکور بودن» را در خود تقویت کرده و با دنبال نمودن تحولات علمی و بکارگیری آن در عرصه عمل، نقش خود را به عنوان یادگیرنده مادام العمر در توسعه حرفه ای و نیز شناخت استعداد های دانش آموزان و هدایت آن ایفا کنند. از همین منظر رشته آموزش ابتدایی به منظور تربیت مربیان دوره اول و دوم ابتدایی تدوین شده است و با توجه به این که در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش به اولویت دوره ابتدایی در تخصیص منابع اشاره شده و همچنین بر لزوم نگاه تخصصی به دوره ابتدایی تأکید شده است، این رشته در راستای تأمین نیاز در جهت تربیت مربیان با رویکرد تمام ساحتی و منطبق با اهداف برنامه درسی ملی و اهداف برنامه درسی دوره ابتدایی و متناظر با محتوای برنامه درسی دوره ابتدایی تعریف شده است. در راستای مأموریت اساسی دانشگاه فرهنگیان برای تأمین نیروی انسانی مورد نیاز مدارس کشور، بیش از شصت درصد ظرفیت دانشگاه فرهنگیان به رشته آموزش ابتدایی اختصاص دارد لذا ضرورت داشت با توجه به گستره و حجم نیروی انسانی مورد نیاز این رشته از یکسو و اهمیت اساسی دوران کودکی در فرایند تربیت و شکل گیری شخصیت از سوی دیگر، محتوای برنامه درسی این دوره همسو با اجرای سند تحول بنیادین در مدارس مورد بازنگری قرار گیرد تا مربیان دوره بنیادین ابتدایی که مجریان اصلی سند تحول تعلیم تربیت جمهوری اسلامی ایران در کلاس های درس هستند شایستگی های متناسب با این نقش مهم را در فرایند آموزشی و تربیتی در دانشگاه فرهنگیان کسب نمایند.

۱- اصل ۴-۳: برنامه های درسی و تربیتی باید نقش مرجعیت معلم در هدایت تربیتی برای تقدم تزکیه بر تعلیم، غنی سازی محیط تربیتی و یادگیری، فعال سازی دانش آموزان در فرآیند یادگیری و تربیت پذیری و ترغیب آنان نسبت به یادگیری مستمر توجه نماید. همچنین زمینه ارتقاء صلاحیت های اعتقادی، اخلاقی، حرفه ای و تخصصی معلم را فراهم سازد و اصل ۹-۳: برنامه های درسی و تربیتی باید زمینه کسب شایستگی ها و مهارت های لازم برای استمرار و معنادار شدن یادگیری و پیوستگی تجارب یادگیری در زندگی را برای دانش آموزان تأمین کنند. (برنامه درسی ملی، ص ۱۰ ۱۳۹۱)

منطق برنامه درسی آموزش ابتدایی

برنامه درسی آموزش ابتدایی با توجه به ساحت های ششگانه تربیتی سند تحول تنظیم شده است و با در نظر گرفتن اقتضانات و نیازهای کودکان سعی شده است با نگاه تلفیقی به حوزه های یادگیری دانش، نگرش و مهارت های مورد نیاز یک آموزگار برای ایجاد محیط مطلوب یادگیری و خلق فرصت های متنوع یاددهی یادگیری از طریق عناوین و سرفصل های دروس پوشش داده شود. در کنار ایجاد دانش تخصصی مورد نیاز برای تدریس موثر مهارت های پایه در دوره ابتدایی، مهارت ها و صلاحیت های عمومی تربیتی و همچنین صلاحیت های حرفه ای تدریس و ارزشیابی در این برنامه درسی مورد توجه قرار گرفته است.

جهت گیری های اصلی نظام آموزشی مانند حرکت از حافظه محوری به مهارت محوری و ایجاد فرصت های خلاقیت و روحیه کاوشگری در کودکان که در سند تحول مورد توجه قرار گرفته است در انتخاب عناوین برنامه های درسی مورد نظر بوده است. همچنین توجه به نقش اجتماعی مدرسه در پاسخ به نیازهای جامعه و مسائل و چالش های موجود مانند انسجام ملی، سواد رسانه ای، آموزش چندفرهنگی که در جامعه در تدوین این برنامه لحاظ شده است.

با عنایت به ضرورت های فوق «برنامه درسی دوره کارشناسی پیوسته رشته آموزش ابتدایی» در راستای «بازمهندسی سیاست ها و بازتنظیم اصول حاکم بر برنامه درسی تربیت معلم با تأکید بر کارورزی و انطباق سطح شایستگی های حرفه ای معلمان در سطح ملی و جهانی با مقتضیات الگوی برنامه درسی در نظام تعلیم و تربیت ... ۱» و «سند ملی برنامه درسی تربیت معلم» طراحی و تدوین شده است. از آنجا که در مبانی نظری سند تحول، نقش معلم در فرآیند تربیت «... کمک به بسط و توسعه ظرفیت های وجودی دانش آموزان و کسب شایستگی های مورد نیاز برای دستیابی به مراتبی از حیات طیبه...»^۲ است، لذا رویکرد کلی برنامه درسی کارشناسی پیوسته آموزش ابتدایی، توسعه ظرفیت حرفه ای مربیان به منظور خلق فرصت های یادگیری است^۳، که در آن امکان بکارگیری تجربیات شخصی و آزادی عمل یادگیرنده برای دستیابی به دانش پایه، پرورش مهارت ها، باورها و گرایش هایی که زمینه ساز عمل و تداوم عمل یادگیرنده در دستیابی به شایستگی های مورد انتظار در نظام آموزشی است، را فراهم می کند.

الزامات برنامه درسی آموزش ابتدایی بر اساس اسناد فرادستی (نقشه جامع علمی کشور، سند اسلامی شدن دانشگاه ها، سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و سند برنامه درسی ملی)

۱- هدف عملیاتی ۱۱ «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۹۰: ۳۸ ب)
۲- رهنامه نظام تربیت رسمی و عمومی در نظام جمهوری اسلامی ایران، الگوی زیر نظام تربیت معلم و منابع انسانی ص ۱۰۶.
۳- رویکرد برنامه درسی ملی، نقش معلم، بند ۵ (معلم برای خلق فرصت های تربیتی و آموزشی مسئولیت تطبیق، تدوین، اجرا و ارزشیابی برنامه درسی و تربیتی در سطح کلاس درس را بر عهده دارد)، ص ۱۲ همان.

الف: سند تحول بنیادین

- افزایش کیفیت فرآیندها و برون دادهای آموزش و پرورش پیش دبستانی، دبستانی و دوره‌های مختلف تحصیلی
عشایری (راهکار ۲۲ سند تحول)
- بهره‌گیری هوشمندانه از فناوری‌های جدید ارتباطی و اطلاعاتی برای توسعه فرصت‌های یادگیری (راهکار ۶ و ۱۷ سند تحول)
- ایجاد محیط با نشاط برای یادگیری پایدار مادام‌العمر نوآموزان و دانش‌آموزان (راهکار ۱۴ سند تحول)
- بهسازی منابع انسانی و ارتقای توانمندی‌های حرفه‌ای کارشناسان، مدیران، معلمان و سایر کارکنان دوره ابتدایی (راهکار ۲۲ سند تحول و سیاست‌های پنجگانه مقام عالی وزارت)
- بهره‌گیری از ظرفیت‌های محیط پیرامونی (نهادهای، دستگاه‌ها، سازمان‌ها، والدین و ...) در جهت توسعه فعالیت‌های آموزشی و پرورشی (راهکار ۸ و ۹ سند تحول)
- توجه به عدالت آموزشی و پرورشی و ایجاد فرصت‌های عادلانه و با کیفیت (باتوجه به اقتضائات فرهنگی- اجتماعی و اقتصادی) (راهکار ۵ سند تحول)
- تاکید بر شایستگی‌های پایه و آداب و مهارت‌های زندگی اسلامی- ایرانی به عنوان بستر اصلی دستیابی به مراتبی از حیات طیبه (راهکار ۲ و ۳ سند تحول)
- مدرسه به عنوان خاستگاه اصلی تحقق اهداف و کانون تربیت محله (راهکار ۷ سند تحول و سیاست‌های پنجگانه مقام عالی وزارت)
- تمرکز بر منابع انسانی در تعلیم و تربیت دوره ابتدایی به عنوان عامل اصلی توسعه پایدار و تحول آفرین (راهکار ۱۰ سند تحول)
- برنامه‌ریزی مبتنی بر پژوهش و نهادینه‌سازی آن در سطوح مختلف آموزش و پرورش دوره ابتدایی (راهکار ۲۳ سند تحول)
- توسعه یادگیری الکترونیک و استفاده هوشمندانه از فناوری‌های جدید (راهکار ۵ سند تحول)
- بنده راهکار ۱/۱) توجه بیشتر به تفاوت‌های فردی، به ویژه هویت جنسیتی دانش‌آموزان و تفاوت‌های شهری و روستایی
- راهکار ۶/۱) گسترش و تنوع دادن به حرف و مهارت‌های مورد نیاز جامعه و تعلیم متناسب و برنامه‌ریزی شده آن در همه دوره‌های تحصیلی و برای همه دانش‌آموزان

• راهکار ۳/۵) توانمندسازی دانش‌آموزان ساکن در مناطق محروم، روستاها، حاشیه‌ی شهرها، عشایر کوچ‌نشین و هم‌چنین مناطق دوزبانه با نیازهای ویژه، با تأکید بر ایجاد فرصت‌های آموزشی متنوع و با کیفیت

• راهکار ۲/۱۹) طراحی و اجرای نظام ارزشیابی نتیجه‌محور بر اساس استانداردهای ملی برای گذر از دوره‌های تحصیلی و رویکرد ارزشیابی فرایندمحور در ارتقای پایه‌های تحصیلی دوره ابتدایی و رویکرد تلفیقی (فرآیندمحور و نتیجه‌محور) در سایر پایه‌های تحصیلی

ب: سیاست‌های کلی ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش کشور ابلاغی مقام معظم رهبری

۱- تحول در نظام آموزش و پرورش مبتنی بر فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی در جهت رسیدن به حیات طیبه (زندگی فردی و اجتماعی مطلوب اسلامی) و رشد و شکوفایی استعدادهای فطری و ارتقاء کیفی در حوزه‌های بینش، دانش، مهارت، تربیت و سلامت روحی و جسمی دانش‌آموزان با تأکید بر ریشه‌کن کردن بی‌سوادی و تربیت انسان‌های مؤمن، پرهیزکار، متخلق به اخلاق اسلامی، بلند همت، امیدوار، خیرخواه، بانشاط، حقیقت‌جو، آزادمنش، مسئولیت‌پذیر، قانون‌نگر، عدالت‌خواه، خردورز، خلاق، وطن‌دوست، ظلم‌ستیز، جمع‌گرا، خودباور و ایثارگر.

۲- ارتقاء جایگاه آموزش و پرورش به مثابه مهم‌ترین نهاد تربیت نیروی انسانی و مولد سرمایه اجتماعی و عهده‌دار اجرای سیاست‌های مصوب و هدایت و نظارت بر آن (از مهد کودک و پیش‌دبستانی تا دانشگاه) به عنوان امر حاکمیتی با توسعه همکاری دستگاه‌ها.

۳- بهسازی و اعلاای منابع آموزش و پرورش به عنوان محور تحول در نظام تعلیم و تربیت کشور و بهبود مدیریت منابع انسانی با تأکید بر ارتقاء کیفیت نظام تربیت معلم و افزایش مستمر شایستگی‌ها و توانمندی‌های علمی، حرفه‌ای و تربیتی فرهنگیان و روزآمد ساختن برنامه‌های درسی مراکز و دانشگاه‌های تربیت معلم و شیوه‌های یاددهی و یادگیری برای پرورش معلمان با انگیزه، کارآمد، متدین، خلاق و اثربخش.

ج: نقشه جامع علمی کشور

اقدام ملی ۴ از راهبرد کلان ۲: بکارگیری فنون علمی و خلاقانه در روش‌های تعلیم و تربیت و تدوین متون درسی بخصوص در آموزش و پرورش به منظور ترویج تفکر خلاق علمی از پایین‌ترین تا بالاترین سطوح

د: نقشه مهندسی فرهنگی کشور

اقدام ملی ۳۹: بازنگری در قوانین ومقررات مرتبط با موضوع کودک متناسب با آموزه های دین اسلام ومصالح تربیتی کودکان

هدف کلی برنامه درسی آموزش ابتدایی

هدف کلی برنامه درسی کارشناسی پیوسته آموزش ابتدایی، تربیت مریانی است که با تسلط بر فلسفه تربیت اسلامی، مبانی علم تعلیم و تربیت و شناخت ویژگی های کودکان بتوانند فرصت های تربیتی مناسبی برای یادگیری مهارت های پایه و آداب و مهارت های بنیادین زندگی در دوره ابتدایی فراهم آورند و با استفاده از روش های مناسب تدریس و ارزشیابی، زمینه تحقق شایستگی های مورد انتظار برنامه درسی ملی و اهداف برنامه درسی دوره ابتدایی را برای همه دانش آموزان با در نظر گرفتن تفاوت های فردی آن ها فراهم آورند.

اهداف / شایستگی های مورد انتظار در برنامه درسی آموزش ابتدایی انتظار می رود دانش آموخته رشته آموزش ابتدایی بتواند:

۱. با شناخت صحیح و تسلط کافی به مبانی تعلیم و تربیت اسلامی و آموزه های دینی نقش خود را در جهت تربیت انسان صالح در سراسر فرصت های درون و بیرون مدرسه ای دانش آموزان ایفا نماید.
۲. با شناخت ویژگی های کودکان و اقتضات تربیت در دوران کودکی از روش های مناسب برای ایجاد حس خودارزشمندی و عزت و کرامت در کودکان استفاده نماید.
۳. با درک ارزش های جامعه چندفرهنگی، ضمن احترام به فرهنگ های اقوام مختلف ایرانی، روحیه تعلق به هویت یکپارچه ایرانی اسلامی و انسجام ملی را پرورش دهد.
۴. با شناخت اصول علم تعلیم و تربیت و روان شناسی خصوصا در نظر گرفتن تفاوت های فردی محیط یادگیری مناسبی برای شناخت استعدادها و پرورش مناسب هر دانش آموز ایجاد نماید.
۵. با تسلط بر روش های تدریس فعال و استفاده از بستر بازی، هنر و داستان محیط مناسبی برای پرورش مهارت های تفکر و خلاقیت در دانش آموزان ایجاد نماید.
۶. برنامه درسی موضوعات مختلف دوره ابتدایی را برای انطباق با ویژگی های بومی و نیازهای یادگیرندگان تحلیل کرده، و بر اساس مفاهیم و مهارت های پایه دوره ابتدایی طرح برنامه درسی را با استفاده از ظرفیت رویکرد تلفیقی در سازمان دادن فرصت های یادگیری یکپارچه، تهیه و اجرا نماید.
۷. با تسلط بر اهداف و روش ارزشیابی کیفی توصیفی در دوره ابتدایی، از ارزشیابی به عنوان ابزاری برای یادگیری دانش آموزان استفاده نموده و در فرآیند یادگیری از بازخوردهای مناسب برای رفع نقاط ضعف و ارتقای نقاط قوت دانش آموز استفاده نماید.

۸. با شناخت کافی از رویکردهای نوین تعلیم و تربیت، تکالیف مهارتی مناسب برای تعمیق یادگیری مهارت های پایه خواندن نوشتن و حساب کردن و پیوند آموخته های کلاس درس به فضای زندگی واقعی و ارتقای آداب و مهارت های زندگی در ساعات یادگیری خارج از مدرسه ارائه نماید.
۹. دانش، نگرش و مهارت های لازم را جهت استفاده از فناوری برای ایفای نقش معلمی در بستر فضای مجازی دارا باشد و از فناوری اطلاعات و ارتباطات برای خلق/ غنی سازی فرصت های آموزشی/ تربیتی و توسعه توانایی های حرفه ای استفاده نماید.
۱۰. از زبان هنر برای مطالعه و تحلیل موقعیت های تربیتی جهت پرورش ظرفیت هایی چون قوه تخیل، تصور، تفکر استعاره ای و شهودی در دانش آموزان و توانایی انعکاس احساسات و هیجانات کمک بگیرد.
۱۱. با ایجاد ارتباط مؤثر با اولیای دانش آموز آنان را به نقش های مناسب در جهت حمایت و پشتیبانی از فرآیند تربیتی و برطرف کردن مشکلات رفتاری فرزندان آگاه نماید و زمینه را برای ایفای نقش موثر والدین در جریان تربیت و یادگیری دانش آموز فراهم نماید.

تعریف دوره کارشناسی پیوسته رشته آموزش ابتدایی

دوره کارشناسی پیوسته رشته آموزش ابتدایی، یکی از دوره های آموزش عالی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است که هدف آن تربیت معلمانی است که واجد شایستگی های لازم برای اشتغال به فعالیت های آموزشی و پرورشی دوره های ابتدایی اول و دوم است.

شرایط و ضوابط کلی پذیرش

- دارا بودن مدرک تحصیلی دیپلم و گذراندن پیش دانشگاهی / دیپلم دوره دوم متوسطه؛
- قبولی در آزمون ورودی و مصاحبه اختصاصی؛
- بهره مندی از ویژگی های جسمی و شخصیتی مناسب برای معلمی.

طول دوره

طول دوره کارشناسی آموزش ابتدایی چهار سال است که با نظام آموزشی واحدی در هشت نیم سال تحصیلی قابل اجرا خواهد بود. هر نیمسال تحصیلی ۱۶ هفته آموزشی است. زمان لازم برای هر واحد نظری ۱۶ ساعت، برای هر واحد عملی ۳۲ ساعت، برای هر واحد کارگاهی ۴۸ ساعت و برای هر واحد کارورزی ۶۴ ساعت منظور شده است.

واحد های درسی

تعداد کل واحدهای درسی دوره کارشناسی پیوسته ابتدایی ۱۵۰ واحد است. از این تعداد ۲۶ واحد دروس عمومی، ۱۳ واحد دروس تعلیم و تربیت اسلامی، ۱۲ واحد دروس تربیتی و ۹۹ واحد دروس تخصصی است.

تقسیمات و سهم دروس در برنامه درسی رشته آموزش ابتدایی دوره کارشناسی پیوسته

تعداد واحد		نوع درس	
۸ واحد	۲۶	مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	عمومی (GK)
۱۶ واحد		معارف اسلامی	
۲ واحد		ویژه دانشگاه فرهنگیان	
۱۳ واحد		تربیت اسلامی	تربیتی (PK ^۱)
۱۲ واحد		تربیت علمی	
۷۷ واحد	۹۹	موضوعی (CK)	تخصصی (CK ^۳ , PCK ^۴)
۲۲ واحد		تربیتی - موضوعی (PCK)	
مازاد بر سقف واحد		اختیاری	
۱۵۰ واحد		جمع	

-
- 1 - General Knowledge (GK)
 2 - Pedagogical Knowledge (PK)
 3 - Content Knowledge (CK)
 4 - Pedagogical Content Knowledge (PCK)

فصل دوم: جداول دروس

جداول دروس دوره کارشناسی پیوسته رشته آموزش ابتدایی مشتمل بر جداول دروس عمومی مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، معارف اسلامی، عمومی ویژه دانشگاه فرهنگیان، تعلیم و تربیت اسلامی، تربیتی، تخصصی و دروس اختیاری می باشد.

جدول ۱- دروس عمومی مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری رشته آموزش ابتدایی دوره کارشناسی پیوسته

نوع شایستگی	عنوان درس	تعداد واحد	ساعت		پیش نیاز
			نظری	عملی	
عمومی	زبان فارسی	۳	۴۸	-	۴۸
	زبان انگلیسی	۳	۴۸	-	۴۸
	تربیت بدنی	۱	۸	۱۶	۲۴
	ورزش ۱	۱	-	۳۲	۳۲
جمع		۸	۱۰۴	۴۸	۱۵۲

جدول ۲- دروس معارف اسلامی عمومی رشته آموزش ابتدایی دوره کارشناسی پیوسته

نوع شایستگی	گرایش	عنوان درس	تعداد واحد	ساعت		توضیحات
				نظری	کل	
عمومی	مبانی نظری اسلام	اندیشه اسلامی ۱ (مبدا و معاد)	۲	۳۲	۳۲	انتخاب دو درس به ارزش ۴ واحد
		اندیشه اسلامی ۲ (نبوت و امامت)	۲	۳۲	۳۲	
		انسان در اسلام	۲	۳۲	۳۲	
		حقوق اجتماعی و سیاسی در اسلام	۲	۳۲	۳۲	
	اخلاق اسلامی	فلسفه اخلاق (با تکیه بر مباحث تربیتی)	۲	۳۲	۳۲	انتخاب یک درس به ارزش ۲ واحد
		اخلاق اسلامی (مبانی و مفاهیم)	۲	۳۲	۳۲	
		آیین زندگی (اخلاق کاربردی)	۲	۳۲	۳۲	
		عرفان عملی اسلامی	۲	۳۲	۳۲	
	انقلاب اسلامی	انقلاب اسلامی ایران	۲	۳۲	۳۲	انتخاب یک درس به ارزش ۲ واحد
		آشنایی با قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	۲	۳۲	۳۲	
		اندیشه سیاسی امام خمینی (ره)	۲	۳۲	۳۲	
	تاریخ و تمدن اسلامی	تاریخ تحلیلی صدر اسلام	۲	۳۲	۳۲	انتخاب یک درس به ارزش ۲ واحد
		تاریخ امامت	۲	۳۲	۳۲	
	آشنایی با منابع اسلامی	تفسیر موضوعی قرآن	۲	۳۲	۳۲	انتخاب یک درس به ارزش ۲ واحد
		تفسیر موضوعی نهج البلاغه	۲	۳۲	۳۲	
	تاریخ فرهنگ و تمدن اسلام و ایران		۲	۳۲	۳۲	الزامی
دانش خانواده و جمعیت		۲	۳۲	۳۲	الزامی	
جمع		۱۶	۲۵۶	۲۵۶		

جدول ۳- دروس عمومی ویژه دانشگاه فرهنگیان رشته آموزش ابتدایی دوره کارشناسی پیوسته

پیش نیاز	ساعت			تعداد واحد	عنوان درس	نوع شایستگی
	کل	عملی	نظری			
	۳۲	-	۳۲	۲	سلامت/ بهداشت و صیانت از محیط زیست	عمومی
	۳۲	۳۲	۳۲	۲	جمع	

جدول ۴- دروس تعلیم و تربیت اسلامی رشته آموزش ابتدایی دوره کارشناسی پیوسته

پیش نیاز	ساعت		تعداد واحد	عنوان درس	نوع شایستگی
	کل	نظری			
	۴۸	۴۸	۳	فلسفه تربیتی اسلام*	تعلیم و تربیت اسلامی
	۳۲	۳۲	۲	اسناد، قوانین و سازمان آموزش و پرورش در ج.ا.ا.*	
	۳۲	۳۲	۲	سیره تربیتی پیامبر (ص) و اهل بیت (ع)*	
	۳۲	۳۲	۲	اخلاق معلمی از دیدگاه اسلام*	
این درس در رشته آموزش ابتدایی دوره کارشناسی پیوسته، به استناد مصوبه شورای برنامه ریزی درسی دانشگاه، با نام «آموزش قرآن» به ارزش ۲ واحد در مجموعه دروس موضوعی تعریف شده است.				تاریخ اندیشه و عمل تربیتی در اسلام و ایران	
این درس در رشته آموزش ابتدایی دوره کارشناسی پیوسته، به استناد مصوبه شورای برنامه ریزی درسی دانشگاه، با نام «مبانی آموزش دینی» به ارزش ۲ واحد در مجموعه دروس موضوعی تعریف شده است.				چالش های تربیت اسلامی در دنیای معاصر	
	۳۲	۳۲	۲	تربیت دینی کودک و نوجوان در اسلام*	
این درس در رشته آموزش ابتدایی دوره کارشناسی پیوسته، به استناد مصوبه شورای برنامه ریزی درسی دانشگاه، با نام «آموزش دینی» به ارزش ۲ واحد در مجموعه دروس موضوعی تعریف شده است.				آشنایی با تجارب مدارس اسلامی معاصر	
	۳۲	۳۲	۲	آشنایی با ارزش های تربیتی دفاع مقدس*	
	۲۰۸	۲۰۸	۱۳	جمع کل	

جدول ۵- دروس تربیتی رشته آموزش ابتدایی دوره کارشناسی پیوسته

پیش نیاز	ساعت			تعداد واحد	عنوان درس	نوع شایستگی
	کل	عملی	نظری			
	۳۲		۳۲	۲	روانشناسی تربیتی	دانش تربیتی
	۳۲		۳۲	۲	نظریه های یادگیری و آموزش	
	۳۲		۳۲	۲	جامعه شناسی آموزش و پرورش	
	۴۸	۱۶	۳۲	۲	اصول و روش های تدریس	
این درس در رشته آموزش ابتدایی دوره کارشناسی پیوسته، به استناد مصوبه شورای برنامه ریزی درسی دانشگاه، با نام «فنون راهنمایی و مشاوره در دوره ابتدایی» به ارزش ۲ واحد در مجموعه دروس موضوعی تعریف شده است					اصول و روش های راهنمایی و مشاوره	
	۳۲		۳۲	۲	اصول برنامه ریزی درسی	
این درس در رشته آموزش ابتدایی دوره کارشناسی پیوسته، به استناد مصوبه شورای برنامه ریزی درسی دانشگاه، با نام «مدیریت مدرسه و کلاس درس» به ارزش ۲ واحد در مجموعه دروس موضوعی تعریف شده است.					مدیریت آموزشی	
	۶۴	۶۴		۲	کاربست فناوری در یادگیری	
	۲۴۰	۸۰	۱۶۰	۱۲	جمع	

جدول ۶- دروس تخصصی رشته آموزش ابتدایی دوره کارشناسی پیوسته

پیش نیاز	ساعت					تعداد واحد	عنوان درس	نوع شایستگی
	کل	کارورزی	کارگاهی	عملی	نظری			
	۴۸				۴۸	۳	روانشناسی رشد (کودک و نوجوان)	موضوعی (CK)
	۳۲				۳۲	۲	مبانی و اصول آموزش و پرورش ابتدایی	
	۴۸			۳۲	۱۶	۲	فنون راهنمایی و مشاوره دوره ابتدایی	
	۳۲				۳۲	۲	مدیریت کلاس درس و یادگیری	
	۳۲				۳۲	۲	روش های پژوهش در علوم تربیتی	
روش های پژوهش در علوم تربیتی	۴۸			۳۲	۱۶	۲	شیوه های تحلیل داده های کمی و کیفی با کاربرد نرم افزارها	
	۳۲				۳۲	۲	ادبیات کودک و نوجوان	

	۳۲				۳۲	۲	آموزش زبان فارسی
آموزش زبان فارسی	۴۸			۳۲	۱۶	۲	بررسی محتوای کتاب های درسی فارسی و نگارش دوره اول ابتدایی
آموزش زبان فارسی	۴۸			۳۲	۱۶	۲	بررسی محتوای کتاب های درسی فارسی و نگارش دوره دوم ابتدایی
	۳۲				۳۲	۲	ریاضیات پایه
ریاضیات پایه	۳۲				۳۲	۲	مبانی آموزش ریاضی
مبانی آموزش ریاضی	۴۸			۳۲	۱۶	۲	آموزش ریاضی ۱
آموزش ریاضی ۱	۴۸			۳۲	۱۶	۲	آموزش ریاضی ۲
	۳۲				۳۲	۲	آموزش علوم تجربی ۱
آموزش علوم تجربی ۱	۴۸			۳۲	۱۶	۲	آموزش علوم تجربی ۲
آموزش علوم تجربی ۲	۴۸			۳۲	۱۶	۲	آموزش علوم تجربی ۳
	۳۲				۳۲	۲	آموزش مطالعات اجتماعی
آموزش مطالعات اجتماعی	۴۸			۳۲	۱۶	۲	بررسی محتوای کتاب درسی مطالعات اجتماعی
	۳۲				۳۲	۲	آموزش قرآن
	۳۲				۳۲	۲	مبانی آموزش دینی
مبانی آموزش دینی	۳۲				۳۲	۲	آموزش دینی
	۴۸			۳۲	۱۶	۲	مبانی آموزش تربیت بدنی
مبانی آموزش تربیت بدنی	۴۸			۳۲	۱۶	۲	آموزش تربیت بدنی
	۴۸			۳۲	۱۶	۲	بازی و یادگیری
	۴۸			۳۲	۱۶	۲	مبانی آموزش هنر
مبانی آموزش هنر	۴۸		۴۸			۱	کارگاه خوشنویسی
مبانی آموزش هنر	۴۸		۴۸			۱	کارگاه نقاشی و کاردستی
مبانی آموزش هنر	۴۸		۴۸			۱	کارگاه قصه گوئی و نمایش خلاق
مبانی آموزش هنر	۴۸		۴۸			۱	کارگاه هنرهای شنیداری
روانشناسی رشد (کودک و نوجوان)	۴۸			۳۲	۱۶	۲	شناخت مسائل کودکان و نوجوانان

	۳۲				۳۲	۲	مشکلات یادگیری عمومی	
	۳۲				۳۲	۲	مشکلات یادگیری خاص	
روانشناسی رشد (کودک و نوجوان)	۳۲				۳۲	۲	آموزش و پرورش فراگیر در دوره ابتدایی	
	۴۸			۳۲	۱۶	۲	مدیریت و برنامه‌ریزی در کلاس‌های چندپایه	
	۴۸			۳۲	۱۶	۲	آموزش در کلاس‌های چندپایه	
	۳۲				۳۲	۲	آموزش مهارت‌های زندگی (چندفرهنگی و شهروندی)	
آموزش زبان فارسی	۴۸			۳۲	۱۶	۲	مهارت‌های آموزش به کودکان دو زبانه	
	۳۲				۳۲	۲	سواد رسانه ای و تفکر انتقادی	
	۳۲				۳۲	۲	زبان تخصصی در آموزش ابتدایی	
	۱۶۳۲		۱۹۲	۵۴۴	۸۹۶	۷۷	جمع	
اصول برنامه‌ریزی درسی	۴۸			۳۲	۱۶	۲	طراحی آموزشی در آموزش ابتدایی	تربیتی موضوعی (PCK)
	۴۸			۳۲	۱۶	۲	آموزش تلفیقی و تکالیف مهارتی در دوره ابتدایی	
	۴۸			۳۲	۱۶	۲	سنجش و ارزشیابی از پیشرفت تحصیلی در آموزش ابتدایی	
سنجش و ارزشیابی از پیشرفت تحصیلی در آموزش ابتدایی	۴۸			۳۲	۱۶	۲	ارزشیابی کیفی (توصیفی) در دوره ابتدایی	
	۶۴			۶۴		۲	کاربرد فناوری در آموزش ابتدایی	
	۴۸			۳۲	۱۶	۲	پژوهش و توسعه حرفه‌ای	
پژوهش و توسعه حرفه‌ای	۱۲۸	۱۲۸				۲	کارورزی ۱	
کارورزی ۱	۱۲۸	۱۲۸				۲	کارورزی ۲	
کارورزی ۲	۱۲۸	۱۲۸				۲	کارورزی ۳	
کارورزی ۳	۱۲۸	۱۲۸				۲	کارورزی ۴	
پژوهش و توسعه حرفه‌ای	به تشخیص استاد راهنما					۲	پروژه	
	۸۱۶	۵۱۲	-	۲۲۴	۸۰	۲۲	جمع	
	۲۴۴۸	۵۱۲		۷۶۸	۹۷۶	۹۹	جمع کل	

جدول ۷- دروس اختیاری^۱

پیش نیاز	ساعت			تعداد واحد	نام درس	نوع شایستگی
	کل	عملی	نظری			
	۳۲		۳۲	۲	مهارت‌های زندگی دانشجویی	صوری
	۳۲		۳۲	۲	کارآفرینی	
	۳۲		۳۲	۲	شناخت محیط زیست	
	۳۲		۳۲	۲	مدیریت بحران	
	۳۲		۳۲	۲	استانداردسازی	
	۳۲	۳۲		۱	ورزش ۲	
	مازاد بر سقف واحد				جمع	

۱- به استناد ابلاغیه شماره ۲/۲۰۸۹۵۲ مورخ ۱۳۹۵/۰۹/۲۲ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، در دانشگاه‌های دولتی ارائه دروس اختیاری تا حداکثر دو درس رایگان و در سایر موسسات، منوط به پرداخت هزینه توسط دانشجو خواهد بود. همچنین به استناد ابلاغیه شماره ۲/۲۸۵۷۶۱ مورخ ۱۳۹۵/۱۲/۱۱ دروس مذکور در چارچوب سنوات مجاز و مازاد بر سقف واحدهای دوره ارائه و با ثبت نمره دروس و تاثیر در معدل در کارنامه تحصیلی دانشجو درج می‌شود.

سرفصل درس «سلامت، بهداشت و صیانت از محیط زیست»

۱- معرفی درس و منطق آن

برخورداری از سلامتی صرف نظر از این که یکی از حقوق اساسی هر انسانی است، شرط لازم برای یادگیری و رشد انسانی است؛ زیرا انسان سالم، محور توسعه پایدار است. ورود به فرایند یادگیری، ماندن در آن، تمرکز بر آن و پیامدهای آن پیوند محکمی با سلامت جسمانی، روانی و اجتماعی یادگیرنده دارد. هدف غایی نظام آموزش و پرورش نیز «تحقق حیات طیبه» است که بی گمان برخورداری از سلامتی برای دستیابی به آن ضرورت دارد. افزون بر آن معلمانی که از سلامت جسمانی و روانی بهتری برخوردار باشند بهره‌وری بالاتری خواهند داشت و موجبات کاهش بار اقتصادی ناشی از هزینه‌های درمانی و ساعات غیبت کاری را فراهم سازند. لازمه‌ی دست‌یابی به چنین هدفی آن است که معلمان آینده، یعنی کسانی که در نزدیک‌ترین سطح برنامه‌ی درسی با دانش آموز ارتباط برقرار خواهند کرد، با مقوله‌ی سلامت درآمیخته شوند. به سخنی دیگر، اگر دوره‌ی تربیت معلم بخواهد معلمانی روانه‌ی مدرسه‌ها کند که سالم و تندرست باشند و در آینده بتوانند در راستای ارتقای سلامت دانش‌آموزان گام بردارند، منطقی است که دربرگیرنده‌ی برنامه‌هایی باشد که منجر به افزایش سواد سلامت دانش‌جو معلم می‌شوند. سواد سلامت معرف توانمندی فرد در دستیابی به مباحث بهداشتی، درک، انتقال و کاربست آن و همچنین تصمیم‌گیری درست در برخورد با آن مباحث به منظور ارتقای سلامت خود و دیگران است.

به این ترتیب، در این درس، با توجه به عوامل تهدیدکننده‌ی سلامت جامعه که عبارتند: بیماری قلبی عروقی، سرطان، و ایمنی و حوادث، بر ارتقای سلامت از طریق تغذیه سالم، فعالیت بدنی، پرهیز از مصرف الکل و دخانیات و همچنین ارتقای سلامت جسمانی، روانی و اجتماعی تاکید می‌شود و بر این اساس فعالیت‌ها و فرصت‌های یادگیری گوناگونی در اختیار دانش‌جو معلم معلمان قرار داده می‌شود. این فرصت‌ها به ارائه و انتقال صرف اطلاعات بهداشتی محدود نمی‌شوند، بلکه با تکیه بر تعریف ارائه شده برای سواد سلامت، زمینه‌ای فراهم می‌سازند تا دانش‌جو معلم بتواند آنچه آموخته است را به گونه‌ای معنادار با بافت واقعی زندگی خود پیوند بزند. همچنین با انجام چنین فعالیت‌هایی مهارت‌های فردی، بین فردی، تفکر انتقادی و خلاق در او پرورش می‌یابد. علاوه بر این، چون در یک دیدگاه وسیع‌تر از سلامت بایستی حفظ محیط زیست سالم نیز مورد توجه قرار گیرد، بخشی از این واحد درسی نیز به صیانت از محیط زیست اختصاص یافته است.

<p>نام درس به فارسی: سلامت، بهداشت و صیانت از محیط زیست</p> <p>نام درس به انگلیسی: Health, Safety and environment protection</p>	<p>مشخصات درس</p> <p>نوع درس: نظری</p> <p>تعداد واحد: ۲</p> <p>تعداد ساعت: ۳۲</p> <p>شایستگی کلیدی:</p> <p>عمومی</p> <p>پیش نیاز: -</p> <p>استاد متخصص برای</p> <p>تدریس: پزشکی، رشته</p> <p>بهداشت و رشته های</p> <p>پیراپزشکی، زیست شناسی</p>
<p>پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:</p> <ul style="list-style-type: none"> - منابع اطلاعات بهداشتی معتبر را به دیگران به ویژه دانش آموزان ارائه دهد. - یک برنامه بلند مدت با اهداف روشن برای ارتقای سلامت خود طراحی و اجرا نماید و نتایج آن را بر روی سلامت خود ارزشیابی کند. - یک برنامه بلند مدت با اهداف روشن برای ارتقای سلامت دانش آموز (دانش آموزان) طراحی و اجرا نماید و نتایج آن را بر سلامت او (آنها) ارزشیابی کند. - با شناخت اکوسیستم و انواع منابع محل زندگی خود، اثرات آلودگی های موجود را ارزیابی و راهکارهای اصلاحی معرفی نمایند. 	

۲- فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

بخش نخست: مبانی سلامت

- معارفه و آشنایی با مفاهیم پایه:

آشنایی با مدرس، دانشجو معلمان و سرفصل درس؛ معرفی مفهوم های مختلف مرتبط با سلامت؛ آشنایی با تاریخ تحول علم سلامت همگانی و رویکردهای سلامت همگانی.

تکالیف عملکردی:

از دانشجو معلمان بخواهید روی برگه ای پنج الویت که برای آنها ارزش محسوب می شود را یادداشت کنند و سپس همراه آنان بررسی کنید آیا سلامتی در میان این الویت ها جایی دارد؟

از دانشجویان بخواهید تعریف خود را از سلامت ارائه دهند و با تکیه بر دانش پیشین آنان، مفاهیم مرتبط با سلامت را ارائه دهید.

در بخشی از این جلسه، از دانشجویان بخواهید با استفاده از گزارش خود شرح حال نویسی و ترسیم چشم انداز، تجربه های پیشین، نیازها، امیدها، انتظارات خود را از این درس دو واحدی بیان نمایند و پیش از پایان نشست به شما (مدرس) تحویل دهند.

تکلیف عملی: در پایان این جلسه، از دانشجویان بخواهید مصادیق اقدامات سلامت همگانی در پیرامون خود را شناسایی کنند و گزارشی از آن ارائه دهند.

- معرفی پایگاه های نمایه اطلاعات سلامت:

انواع پایگاه های اطلاعات سلامت و چگونگی استفاده از آنها

تکالیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید یکی از موضوعات سلامت که به تازگی ذهن آنها را مشغول کرده است را انتخاب کنند و سپس در میان پایگاه مختلفی که به آنها معرفی شده است پیرامون آن گردش کنند. آنچه آموخته اند را در قالب گزارش به کلاس ارائه دهند.

بخش دوم: عوامل تهدید کننده سلامت

▪ بیماری‌های غیرواگیر:

تعریف و ویژگی‌ها بیماری‌های غیرواگیر، میزان مرگ و میر ناشی از بیماری‌های غیرواگیر در ایران، انواع عوامل خطر (قابل اصلاح و غیر قابل اصلاح)، شایعترین بیماری‌های غیرواگیر

بیماری‌های قلبی و عروقی: مروری بر سیستم گردش خون، تعریف و علل پدید آبی تصلب شرایین، آنژین صدری، سکته قلبی و سکته مغزی و علائم شایع آن‌ها و چگونگی برخورد با آن‌ها؛ چگونگی کاهش خطر بروز سکته‌های قلبی و مغزی؛ نقش چربی‌ها در بروز بیماری‌های قلبی عروقی؛ فشار خون بالا (تعریف، علائم و تشخیص، پیشگیری)

سرطان: تعریف سرطان، عوامل سرطان‌زا، علائم هشدار دهنده، گام‌های پیشگیری کننده، اهمیت تشخیص زود هنگام، سرطان‌های شایع در ایران.

▪ بیماری‌های واگیردار:

عفونت‌های انگلی: کرمک یا اکسیور (ویژگی‌های اکسیور، راه انتقال، راه پیشگیری)؛ **آسکاریوز** (ویژگی‌های آسکاریس، راه انتقال، راه پیشگیری)؛ **ژیاردیوز** (ویژگی‌های زیاردیا، راه انتقال، راه پیشگیری)؛ **سالک** (تعریف بیماری سالک، وضعیت سالک در ایران و جهان، عوامل موثر در گسترش آن، انواع سالک و علائم بیماری در هر نوع، راه انتقال، راه پیشگیری، چگونگی برخورد با دانش آموز مبتلا به سالک). **پدیکلوزیس (شپش):** ویژگی‌های شپش، راه‌های آلوده شدن، چگونگی تشخیص آلودگی، راه‌های پیشگیری، چگونگی برخورد.

اچ آی وی / ایدز (چگونگی حمله ویروس اچ آی وی به بدن، تفاوت اچ آی وی و ایدز، راه‌های انتقال، عقاید غلط، راه‌های پیشگیری، راه‌های تشخیص)

▪ کمک‌های اولیه:

تعریف مفاهیم خطر، آسیب، تصادف، ایمنی؛ شناسایی خطرات فیزیکی، شیمیایی، بیولوژیکی؛ نحوه پیشگیری از آن‌ها؛ کمک‌های اولیه پایه در حوادث.

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید در گروه‌های کوچک، سبک زندگی خود یا پدر و مادر خود را از نظر خطر ابتلا به بیماری‌های قلبی عروقی و سرطان بررسی کنند. عوامل خطر را شناسایی کنند و برای کاهش این خطرات برنامه‌ریزی کنند.

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید با توجه به آنچه آموخته‌اند در گروه‌های کوچک خطرات مربوط به هر یک از محیط‌های زیر را شناسایی و راهکارهای پیشگیری از وقوع این خطرات را بیان نمایند.

در محیط کلاس، در راهروها، در حیاط مدرسه، در سرویس‌های بهداشتی و در دیگر مکان‌ها

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید از یک مدرسه بازدید کنند و بر اساس آنچه که در مدرسه مشاهده کرده‌اند دو پیام آموزشی در زمینه‌ی ایمنی و پیشگیری از آسیب برای یکی از گروه‌های مخاطب (دانش آموزان، پدران و مادران، معلمان و غیره) طراحی کنند.

تکلیف عملی: از دانشجویان بخواهید پمفلتی طراحی کنند و از طریق آن دانش آموزان، پدر و مادرها، کارکنان مدرسه، و غیره را با بیماری‌های انگلی کرمک، آسکاریوز، ژiardیوز، یا سالک آشنا سازند.

بخش سوم: ارتقای سلامت

▪ تغذیه سالم:

اصول تغذیه سالم و گروه‌های غذایی؛ شاخص‌های رشد در سنین پنج تا نوزده سالگی؛ شاخص قد به وزن، شاخص نمایه توده بدنی (چگونگی محاسبه نمایه توده بدنی، چگونگی تنظیم برنامه غذایی مناسب برای خود). دستورالعمل کشوری پایگاه تغذیه سالم (بوفه سابق)؛ تغذیه در دوران بلوغ (نیازهای تغذیه‌ای نوجوانان)؛ نحوه تغییر الگوهای تغذیه‌ای نامناسب دانش آموزان؛ کمبود ریزمغذی‌ها و اثرات آن بر دانش آموز و فرایند یادگیری (کمبود ید، آهن، کلسیم، روی، ویتامین D)؛ نحوه خواندن و تحلیل برچسب مواد غذایی

▪ فعالیت بدنی:

تعریف فعالیت بدنی و گروه‌بندی آن؛ نقش بی‌حرکی در ایجاد بیماری‌های مختلف، وضعیت میزان فعالیت‌های بدنی در میان زنان و مردان ایرانی، اثرات سودمند فعالیت بدنی بر بدن، میزان فعالیت بدنی توصیه شده برای گروه‌های سنی گوناگون، هرم فعالیت بدنی

▪ اعتیاد:

عوامل موثر بر اعتیاد و عواقب آن

▪ آموزش سلامت و سواد سلامت

تکلیف عملکردی:

یک هفته پیش از ارائه این موضوع، دانشجویان موظف هستند در جدول موجود در پیوست، برنامه غذایی یک هفته‌ی خود را ثبت و مقدار تقریبی آن را یادداشت کنند و به کلاس بیاورند. پس از آنکه «اصول تغذیه سالم و گروه‌های غذایی» بیان شد دانشجویان بر اساس واحد غذایی مورد نیاز^۱ و گروه‌های غذایی به تحلیل جدول برنامه غذایی خود پردازند.

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید بر اساس هرم فعالیت بدنی، یک برنامه فعالیت بدنی برای یک هفته خود تنظیم کنند و به کلاس آورند.

---

1. Serving size

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید نمایه توده بدنی خود را محاسبه کنند. رقم به دست آمده را بر روی نمودار نمایه توده بدنی پیدا کنند و با توجه به طبقه‌ای که در آن قرار می‌گیرند یک برنامه غذایی مناسب برای خود بنویسند.

فعالیت پیشنهادی ۱: از دانشجویان بخواهید به پایگاه تغذیه سالم در یک مدرسه مراجعه کنند و فهرست مواد غذایی موجود در آن را تهیه کنند و مواد غذایی مجاز و غیرمجاز را از هم تفکیک کنند. سپس راهکارهایی برای توجیه مسئولان مدرسه، مسئول پایگاه و دانش‌آموزان در خصوص تغییر موارد غیرمجاز به مجاز پیشنهاد دهند.

فعالیت پیشنهادی ۲: از دانشجویان بخواهید با یک دانش‌آموز که در مرحله بلوغ است مصاحبه کنند و برنامه غذایی یک روز او را بررسی کنند و داده‌های حاصل را با نیازهای تغذیه‌ای گروه سنی او مقایسه نمایند. یافته‌های خود را به صورت گزارش به کلاس ارائه دهند.

بخش چهارم: سلامت جسمانی (بهداشت فردی)

■ سلامت جسمانی (بهداشت فردی و بیماری‌ها):

بهداشت دست و پاها (اهمیت بهداشت دست و پاها، آموزش شستشوی دست)؛ **مراقبت از پوست و مو** (ساختمان و عملکرد پوست و مو، آشنایی و چگونگی برخورد با مشکلات شایع پوست و مو، اکنه، شوره سر، اگزما)، **مراقبت از چشم‌ها** (ساختمان کره چشم، مشکلات متداول بینایی، چگونگی سنجش بینایی با چارت اسنلن)؛ **مراقبت از گوش‌ها** (ساختمان گوش، مشکلات متداول شنوایی، چگونگی سنجش شنوایی با آزمایش نجوا)؛ **بهداشت خواب** (اهمیت خواب و تاثیر آن بدن، گام‌هایی برای بهتر خوابیدن). **بهداشت دهان و دندان** (بخش‌های مختلف دندان، آشنایی با زمان رویش دندان‌های مختلف، عوامل موثر بر ایجاد پوسیدگی دندان، محل‌های شایع بروز پوسیدگی دندان، افراد در معرض خطر پوسیدگی دندان، راه‌های پیشگیری از پوسیدگی دندان: مسواک زدن (آموزش مسواک زدن به کودکان ۶ تا ۱۲ ساله)، استفاده از نخ دندان (آموزش استفاده از نخ دندان به کودکان)، فلورایدتراپی، فیشور سیلانت، رژیم غذایی؛ چگونگی برخورد با آسیب‌دیدگی و شکستگی دندان‌ها؛ تفاوت لثه سالم و ملتهب؛ علل بوی بد دهان). **بهداشت باروری** (بلوغ و دگرگونی‌های آن در هر یک از دو جنس، بهداشت بلوغ، خودارضایی و زیان‌های آن. {ویژه دانشجو معلمان دختر: ساختمان، عملکرد و بهداشت دستگاه تناسلی زنان، قاعدگی و نشانه‌ها و حالات طبیعی و غیرطبیعی آن، سندروم پیش از قاعدگی}. {ویژه دانشجو معلمان پسر: ساختمان، عملکرد و بهداشت دستگاه تناسلی مردان}).

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید یکی از مسائل مرتبط با بهداشت فردی در محیط پردیس (یا خوابگاه) که ذهن آن‌ها را مشغول کرده است را شناسایی کنند و در قالب یک گزارش راه حل‌های نوین خود برای برطرف نمودن آن مساله را ارائه دهند.

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید کتاب خودآموز بهداشت بلوغ و نوجوانی را بخوانند و چکیده‌ای انتقادی از آن تهیه کنند.

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید یک پمفلت، یا بروشور طراحی کنند و از طریق آن دانش‌آموزان را به رعایت یکی از موضوعات مرتبط با بهداشت فردی تشویق کنند.

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید در گروه‌های کوچک قرار بگیرند و تصور کنند دانش‌آموزی در کلاس آن‌ها به شپش مبتلا شده است و آن‌ها باید از طریق نامه‌ای به خانواده او اطلاع دهند. نامه‌ای خطاب به آن خانواده نوشته و ضمن آشنایی آن‌ها با شپش این موضوع را به آنان اطلاع دهند.

فعالیت پیشنهادی ۱: از دانشجویان بخواهید مراحل آموزش شستشوی دست به دانش‌آموز را در کلاس به صورت عملی نمایش دهند.

فعالیت پیشنهادی ۲: از دانشجویان بخواهید بازی مار و پله که سازمان یونیسف برای آموزش شستن دست‌ها برای دانش‌آموزان طراحی کرده است را با بافت خود متناسب کنند و بازی جدید را به کلاس عرضه کنند.

فعالیت پیشنهادی ۳: از دانشجویان بخواهید که تصور کنند در مدرسه‌ی آنها مکانی برای شستن دست وجود ندارد. از آنها بخواهید راهکارهایی بیاندیشند که بر این محدودیت فائق آیند. راهکارهای خود را به صورت نقاشی، عکاسی، گزارش کتبی و غیره به کلاس ارائه دهند.

فعالیت پیشنهادی ۴: برای دانشجویان خوابگاهی: از دانشجویان بخواهید بررسی کنند دانشجویان خوابگاهی باید چه نکاتی را پیرامون بهداشت خواب بیاموزند؟

فعالیت پیشنهادی ۵: برای دانشجویان غیر خوابگاهی: موانعی که بر سر راه حفظ بهداشت خواب شما وجود دارد را شناسایی کنید و سپس راهکارهایی برای از میان برداشتن آن‌ها ارائه دهید.

بخش پنجم: سلامت روان

■ سلامت روان و مدرسه:

تعریف سلامت روان و شناسایی عوامل موثر بر آن؛ عوامل تهدید کننده و محافظت کننده؛ راهبردهای کاهش آسیب و ارتقای سلامت روان؛ حمایت‌های روانی در حوادث و بلایا؛ افسردگی؛ اضطراب؛ خودکشی؛ اختلالات یادگیری؛ اختلال بیش‌فعالی و کمبود توجه؛ اختلال مقابله‌جویی و لجبازی؛ صرع؛

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید با مراجعه به آرشیو روزنامه‌ها و سایت‌های معتبر، حادثه یا رویدادی را بیابند که در محیط مدرسه (ترجیحا در ایران) رخ داده است و یکی از اختلالات مرتبط با سلامت روان که در این نشست آموزشی مورد بحث قرار گرفته است در پدیدآیی آن رویداد نقش عمده داشته است. آنچه که روی داده است و راهکارهایی که می‌توانست از وقوع این رویداد پیشگیری کند را در قالب گزارشی به کلاس ارائه دهند.

بخش ششم: صیانت از محیط زیست

▪ شناخت محیط زیست:

تعریف محیط زیست و انواع آن

منابع مختلف محیط زیست (فیزیکی، زیستی، اجتماعی و اقتصادی)

تعریف اکوسیستم (بوم سازگان) و انواع آن

محیط زیست ایران

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید که با یک گزارش تصویری، نمایی از محیط زیست محل زندگی خود شامل نوع اکوسیستم و انواع منابع موجود ارائه دهند (بهتر است که این گزارش بدون استفاده از کاغذ باشد).

▪ شناخت انواع آلودگی ها و اثرات محیط زیستی:

تعریف آلودگی و اثر

انواع آلودگی ها و اثرات محیط زیستی

مدیریت پسماند و پساب و بازیافت

تکلیف عملکردی:

گفتگوهای گروهی درباره امکان و چگونگی آموزش انواع آلودگی ها و اثرات محیط زیستی در مدارس ایران و برحسب پایه

فعالیت خاص: تدارک سفری آموزشی برای بازدید از یک کارخانه، تصفیه خانه، مرکز بازیافت، تهیه کمپوست یا غیره

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید که در تدارک سفر همکاری کنند و در هنگام بازدید بدرستی انواع آلودگی ها و اثرات را ارزیابی و به راهکارهای اصلاحی اشاره نمایند.

▪ شناخت حفاظت و حمایت از محیط زیست

تعریف حفاظت و حمایت از محیط زیست

معرفی انواع روش های حفاظتی و شیوه صحیح مصرف

معرفی برخی از قوانین، ضوابط و کنوانسیون های محیط زیستی

تکلیف عملکردی:

گفتگوهای گروهی درباره امکان و چگونگی آموزش و بکارگیری انواع روش های حفاظتی و شیوه صحیح مصرف برحسب پایه

فعالیت خاص: نمایش فیلم یا اسلایدی در زمینه انواع شیوه های حفاظتی

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید که به جامعه کوچکی برحسب انتخاب خود، یک یا چند روش حفاظت و شیوه صحیح مصرف را آموزش دهند و بازخورد آموزش های خود و میزان همکاری جامعه مخاطب را گزارش دهند.

▪ ارائه میانی آموزش محیط زیست و شناخت روش ها

تعریف آموزش محیط زیست

معرفی انواع روش های آموزش محیط زیست با توجه به پایه مورد آموزش

معرفی انواع رسانه ها و وسایل کمک آموزشی

تکلیف عملکردی:

گفتگوهای گروهی درباره امکان و چگونگی آموزش محیط زیست و انواع روش ها، رسانه ها و وسایل کمک آموزشی مناسب برحسب پایه

فعالیت خاص: نمایش اسلاید یا وسایل مختلف انواع روش های آموزش محیط زیست

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید که به یک مدرسه برحسب انتخاب خود مراجعه کنند و پس از هماهنگی های لازم با مدرسه، برای دو یا سه ساعت بصورت فوق برنامه برحسب پایه، موضوعی از محیط زیست را با وسایل و روش های مناسب آموزش دهند. اینکار می تواند در روزهای تقویم محیط زیستی^۱ ایران انجام شود. ارائه گزارش تصویری بصورت فیلم یا عکس الزامی است.

۳- راهبردهای تدریس و یادگیری

در این درس، فرایند یادگیری با مشارکت همه جانبه مدرس و دانشجو معلمان صورت می پذیرد. باید تلاش گردد تا ساختار جلسه ها به گونه ای باشد که همه ی افراد در فرایند یادگیری مشارکت داشته باشند. باور بر این است که گفت و شنودی که در نشست آموزشی به منظور وقوع یادگیری صورت می گیرد، تنها میان مدرس و دانشجو نیست، بلکه میان خود دانشجویان با هم نیز هست. از این رو در این درس با طراحی فعالیت های یادگیری زمینه ای فراهم شده است تا دانشجویان بتوانند در گروه های کوچک (دو تا شش نفره) با هم کار کنند که با توجه به موقعیت های مختلف، ترکیب این گروه ها می تواند توسط مدرس یا خود دانشجویان تعیین گردد. همچنین پیشنهاد می شود کارهایی که در خارج از کلاس توسط دانشجو (دانشجویان) انجام می گردد و به صورت گزارش به کلاس ارائه می شود پیش از آن که به مدرس تحویل داده شود توسط دانشجو (دانشجویان) دیگر نیز خوانده شود و پس خوراند آن دانشجو بر روی آن کار آورده شود. لازم به ذکر است که در برخی از مباحث فعالیت های یادگیری به صورت پیشنهادی نیز مطرح شده اند و با توجه به موقعیتی که دانشجویان و مدرس در آن قرار دارند می توانند تغییر یابند.

^۱ - تقویم محیط زیستی در دفتر آموزش و مشارکت عمومی سازمان حفاظت محیط زیست موجود است.

برای تسهیل در وقوع یادگیری، در آغاز هر نشست تلاش شود به شیوه‌های گوناگونی نخست نیازها و منابع یادگیری مرتبط با محتوایی که قرار است ارائه شود سنجش شود تا تجربه‌ها و دانش پیشین دانشجویان نسبت به آن محتوا آشکار گردد. پس از آن محتوای تازه ارائه گردد و سپس زمینه‌ای فراهم گردد تا دانشجو بتواند با محتوای ارائه شده کاری انجام دهد و آن را به بافت زندگی خود مرتبط سازد. در هر نشست تلاش شود به تمام پرسش‌هایی که برای دانشجو معلمان پدید آمده است پاسخ داده شود.

۴- منابع آموزشی

منبع اصلی:

- منتظری مقدم، علی و احمدی، فاطمه زهرا (۱۳۹۹). کلیات سلامت همگانی. تهران: انتشارات دانشگاه فرهنگیان.
- حاتمی، حسین و همکاران (۱۳۹۸). کتاب جامع بهداشت عمومی. تهران: ارجمند.

منبع فرعی:

- رجائی، سیدمهدی؛ سرشوق، محمدحامد و نبی‌پور، فاطمه‌سادات (۱۳۹۷). سلامت، بهداشت و صیانت از محیط زیست: درس مشترک کلیه رشته‌ها در دانشگاه فرهنگیان. ایلام: صبح آراد.

۵- راهبردهای ارزشیابی یادگیری

- **ارزشیابی تکوینی:** این ارزشیابی به صورت خود ارزشیابی دانشجو انجام می‌گیرد و یافته‌های به دست آمده از آن در ارزشیابی پایانی مورد استفاده قرار می‌گیرد.
- **ارزشیابی پایانی:** سهم آزمون پایانی پنجاه درصد است.
- **ارزشیابی پوشه کار:** تمام فعالیت‌های یادگیری انجام شده توسط دانشجو و برنامه‌ها و پیام‌های طراحی شده توسط او در پوشه‌ای گرد آمده و در اختیار مدرس قرار می‌گیرد. ارزشیابی این پوشه نخست از طریق پاسخگویی به فرم خود ارزشیابی توسط خود دانشجو و سپس توسط مدرس صورت می‌گیرد. پر آشکار است که کیفیت خود ارزشیابی دانشجو نیز در تصمیم‌گیری مدرس در هنگام ارزشیابی نقش دارد. سهم این ارزشیابی نیز پنجاه درصد است (فرایند تدوین پوشه کار: سی درصد و خود پوشه کار به عنوان یک فراورده: بیست درصد).

سرفصل درس «فلسفه تربیتی اسلام»

۱. معرفی درس و منطق آن:

این درس که به بررسی چیستی، چرایی و چگونگی تربیت اسلامی می‌پردازد، حداقل از سه جهت در نظام تربیت معلم جمهوری اسلامی ایران ضرورت می‌یابد:

۱- با توجه به مبتنی بودن تربیت و عمل تربیتی بر فهم صحیح عامل آن نسبت به جهان، انسان و ابعاد وجودی او و چگونگی حیات، رشد و تکامل و سعادت وی، زمینه‌سازی برای دست‌یافتن معلمان کشور به نوعی درک و فهم شخصی نسبتاً عمیق و فلسفی از این حقایق با تکیه بر مبانی و معارف اسلامی اهمیت خواهد یافت.

۲- از منظری اجتماعی، هر جامعه‌ای به یک نظام اندیشه‌ای-ارزشی متناسب با آرمان‌های خود متعهد بوده و صورت پذیرفتن تربیت در آن جامعه در چارچوب این نظام، زمینه‌ساز انسجام و رشد اجتماعی مطلوب آن خواهد بود. به همین خاطر، آشنا شدن معلمان و عاملان تربیت در یک جامعه اسلامی با بنیان‌های نظام تربیتی اسلامی -به عنوان فلسفه تربیتی مبتنی بر آرمان اجتماعی جامعه، متناسب با فرهنگ آن و مورد پذیرش عمومی- از ضرورت‌های نظام تربیت معلم است.

۳- در حال حاضر، تحول بنیادین آموزش و پرورش در جمهوری اسلامی ایران یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های مربوط به این نهاد است و این تحول، بدون مشارکت فعال و آگاهانه همه کارگزاران این نهاد -خصوصاً معلمان- تحقق‌پذیر نخواهد بود. ایده‌ها و برنامه‌های مربوط به این تحول نیز -همانند هر برنامه دیگری- بر پایه برخی اندیشه‌ها و ارزش‌های بنیادین نهاده شده که در این درس به آنها پرداخته خواهد شد.

نام درس به فارسی: فلسفه تربیتی اسلام نام درس به انگلیسی: Philosophy of Islamic Education	مشخصات درس نوع درس: نظری تعداد واحد: ۳ واحد تعداد ساعت: ۴۸ ساعت شایستگی کلیدی: تربیت اسلامی دروس پیش‌نیاز: - تخصص موردنیاز برای تدریس: اساتید دارای مجوز
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: ۱- مهم‌ترین بنیادهای نظری و مؤلفه‌های نظام تربیت اسلامی را به خوبی درک نماید. ۲- فلسفه تربیتی شخصی خود را -به عنوان چارچوب فکری و ارزشی عمل در موقعیت‌های تربیتی- شکل دهد. ۳- به ارزیابی واقعیت‌های تربیتی موجود در کشور بر پایه مبانی و اصول تربیت اسلامی بپردازد.	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

بخش اول: آشنایی با فلسفه تربیت اسلامی، پیشینه و اهمیت آن (۴ جلسه)

- معنای «فلسفه»، «تربیت» و «فلسفه تربیت»

- پیشینه و قلمرو فلسفه تربیت

- معانی و مراتب متنوع فلسفه تربیت (تاریخی، نظری، شخصی، سازمانی و اجتماعی)

- «فلسفه تربیت اسلامی»، «نظام تربیت اسلامی» و نسبت آن دو

- تحول بنیادین در نظام آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران و مبانی فلسفی آن (به عنوان فلسفه تربیتی اجتماع)

- اهمیت و ضرورت فلسفه تربیت برای معلمان و عواملان تربیت با تمرکز بر:
- شکل دادن به فلسفه تربیتی شخصی
- آگاهی نسبت به فلسفه تربیتی اجتماع

بخش دوم: مهم‌ترین مبانی تربیت اسلامی و دلالت‌های آن در تربیت (۱۲ جلسه)

- مبانی هستی‌شناختی
- مبانی انسان‌شناختی^۱
- مبانی معرفت‌شناختی
- مبانی ارزش‌شناختی
- مبانی دین‌شناختی
- با هم‌نگری مبانی

بخش سوم: تبیین چیستی تربیت اسلامی و ویژگی‌های آن (۳ جلسه)

- اهمیت تعریف تربیت و دیدگاه‌های مختلف درباره آن
- تعریف تربیت بر پایه مبانی فلسفی تربیت اسلامی
- مهم‌ترین مفاهیم و مؤلفه‌های معنایی تعریف
- مهم‌ترین ویژگی‌های تربیت

بخش چهارم: اهداف تربیت اسلامی (۴ جلسه)

- چیستی اهداف تربیتی و اهمیت آنها
- انواع و سطوح مختلف اهداف (غایی و میانی، طولی و عرضی، عام و خاص، بر حسب ساحت‌ها،...)
- غایت / هدف نهایی در تربیت اسلامی
- اهداف میانی در تربیت اسلامی و انواع طبقه‌بندی آنها

بخش پنجم: اصول تربیت اسلامی (۵ جلسه)

- چیستی اصول تربیتی و نسبت آنها با مبانی (و دیگر مؤلفه‌های نظام تربیت اسلامی)
- انواع و سطوح مختلف اصول تربیتی (عام و خاص، ناظر به فرآیند کلان تربیت یا رابطه بین فردی (بر حسب مخاطب)، بر حسب ساحت، بر حسب مراحل،...)
- مهم‌ترین اصول عام تربیت اسلامی
- مهم‌ترین اصول خاص تربیت اسلامی

بخش ششم: عوامل و موانع تربیت اسلامی (۴ جلسه)

- مقصود از عوامل و موانع تربیت و نسبت آنها با دیگر مؤلفه‌های نظام تربیت اسلامی

^۱ - در ضمن مبانی انسان‌شناختی، به مراحل تربیت از دیدگاه اسلامی نیز به اختصار پرداخته می‌شود.

- طبقه‌بندی‌های مختلف عوامل و موانع (سهیم و مؤثر، درونی و بیرونی، در اختیار و خارج از اختیار، مختار و غیرمختار،...)

- مهم‌ترین عوامل و موانع تربیت اسلامی

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- در بحث از مبانی، توجه بیشتر نسبت به مبانی اثرگذار در تعریف تربیت و هم‌چنین، توجه به ملموس کردن دلالت‌های عملی و عینی مبانی در فرآیند تربیت
- استفاده از روش‌های بحث گروهی درباره مباحث اساسی برای کمک به دانشجو-معلم برای شکل گرفتن فلسفه شخصی
- استفاده از فعالیت‌های تحلیلی، مقایسه‌ای و ارزیابی وضعیت‌های واقعی و فرضی تربیتی از جهت میزان انطباق آنها با مبانی و اصول تربیت اسلامی به منظور کمک به درونی شدن مباحث و خارج شدن درس از حالت انتزاعی

۴. منابع آموزشی

- ۱- وزارت آموزش و پرورش (۱۳۹۰)، **مبانی نظری تحول بنیادین در نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی جمهوری اسلامی ایران**، بخش نخست: فلسفه تربیت در جمهوری اسلامی ایران.
- ۲- صادق‌زاده قمصری، علیرضا و حسنی، محمد (۱۳۹۶)، **تبیینی از فلسفه تربیت در جمهوری اسلامی ایران**، تهران: شورای عالی آموزش و پرورش.
- ۳- گروه نویسندگان، زیر نظر آیت‌الله مصباح یزدی (۱۳۹۰)، **فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی**، تهران: انتشارات مدرسه.
- ۴- جمعی از نویسندگان (۱۳۹۷)، **درآمدی بر نظام‌نامه تربیتی المصطفی (صلی‌الله‌علیه‌وآله)**، قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی.
- ۵- بهشتی، محمد (۱۳۸۸)، **مبانی تربیت در قرآن**، تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
- ۶- باقری، خسرو (۱۳۹۰)، **درآمدی بر فلسفه تعلیم و تربیت در جمهوری اسلامی ایران**، جلد اول، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

- ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۰ نمره
- ارزشیابی فرآیند: عملکرد دانشجو در فعالیت‌های یادگیری پیش‌بینی شده و مشارکت در فعالیت‌ها ۵ نمره
- ارزشیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۵ نمره
- ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس فعالیت یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می‌شود. مبنای ارزشیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک‌ها و سطوح پیامدهای یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «اسناد، قوانین و سازمان آموزش و پرورش در جمهوری اسلامی ایران»

۱. معرفی درس و منطق آن:

از جمله ویژگی‌هایی تربیت رسمی و عمومی قانونمند بودن است. سازو کارها اهداف و ابعاد دیگر این نوع تربیت مبتنی بر قوانین و مقرراتی است که توسط مراجع قانونگذار و تصمیم‌گذار تدوین و تصویب شده است. عمل تربیت در بستر تربیت رسمی و عمومی مبتنی بر این قوانین و مقررات است. از این رو معلم به عنوان کارگزاری که در این بستر به عمل تربیت اقدام می‌کند لازم است با این بستر وزمینه آگاهی و معرفت داشته باشد. یعنی که شناخت و فهم عمیق از اسناد راهبردی، قوانین و مقررات و سازمان این نهاد از لوازم و پیش نیازهای ضروری برای ایفای نقش‌های حرفه‌ای معلمی است که دانشجو معلمان باید به کسب آن نایل آیند.

مشخصات درس	نام درس به فارسی: اسناد، قوانین و سازمان آموزش و پرورش در جمهوری اسلامی ایران
نوع درس: نظری	نام درس به انگلیسی:
تعداد واحد: ۲ واحد	Documents, rules and structures of Education in Islamic Republic of Iran
تعداد ساعت: ۳۲ ساعت	پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:
شایستگی کلیدی: تربیت اسلامی	۱- موقعیت‌های تربیتی (عمل فردی و طرح‌ها و برنامه‌ها و فعالیت‌های سازمان‌های تربیت رسمی) را از منظر اسناد تحول بنیادین تبیین و مقایسه کند.
دروس پیش‌نیاز: -	۲- موقعیت‌های تربیتی (عمل فردی و طرح‌ها و برنامه‌ها و فعالیت‌های سازمان‌های تربیتی) را از منظر قوانین و مقررات نقد کند.
استاد متخصص برای تدریس: اساتید دارای مجوز	۳- هماهنگی و تناسب سازمان و قوانین نظام تربیت رسمی و عمومی را با اسناد راهبردی و رهنامه بررسی و نقد نماید.

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: تربیت رسمی عمومی در جمهوری اسلامی ایران

- تاریخچه تربیت رسمی عمومی
- ضرورت و اهمیت تربیت رسمی عمومی
- مبانی سیاسی
- مبانی حقوقی
- مبانی جامعه‌شناختی
- مبانی روانشناختی

فصل دوم: اسناد مرتبط با آموزش و پرورش

- سند بیست ساله جمهوری اسلامی ایران
- نقشه جامع علمی کشور
- سند مبانی نظری تحول بنیادین نظام تعلیم و تربیت رسمی و عمومی

- سند تحول بنیادین آموزش و پرورش
  - الگوی نظری ساحت‌های تربیت
  - چرخش‌های اساسی در تربیت رسمی عمومی
- سند برنامه درسی ملی
  - چشم انداز و اصول برنامه درسی ملی
  - رویکرد برنامه درسی ملی
  - حوزه‌های تربیت و یادگیری

تکالیف عملکردی:

- نقد و بررسی راهکارهای سند تحول از منظر ارتباط با مبانی نظری
- نقد و بررسی سند تحول از منظر سازگاری درونی عناصر و مولفه‌ها و راهکارها
- نقد و بررسی سند برنامه درسی ملی از منظر ارتباط با مبانی نظری
- نقد و بررسی سند برنامه درسی ملی از منظر سازگاری درونی
- نقد هر یک از حوزه‌های یادگیری در تناسب با مبانی نظری و اسناد بالادستی

فصل سوم: نهادها و مراجع سیاست گذار و قانون گذار در نظام آموزش و پرورش ایران

- مجلس شورای اسلامی
- مجمع تشخیص مصلحت نظام
- شورای عالی انقلاب فرهنگی
- شورای عالی اداری
- شورای عالی آموزش و پرورش و قوانین آن
- شورای آموزش و پرورش استان و منطقه و قوانین آن

فصل چهارم: قوانین و مصوبات آموزش و پرورش

- معرفی آیین نامه و بخشنامه
- آیین نامه اجرایی مدارس
- آیین نامه امتحانات
- آموزش و پرورش تلفیقی
- شرایط احراز مدیریت مدارس
- زمان آموزش

فصل پنجم: ساختار تشکیلاتی وزارت آموزش و پرورش

- سازمان اداری و تشکیلاتی گذشته و اکنون آموزش و پرورش
- دفتر وزارتی و معاونت‌های آموزش و پرورش
- ساختار اداری در سطح استان و منطقه و مدرسه
- دانشگاه‌های وابسته به آموزش و پرورش
  - دانشگاه فرهنگیان
  - دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی

فعالیت یادگیری:

- بحث در باره تناسب قوانین و مقررات موجود با همدیگر
- بحث در باره دلایل تغییر در برخی قوانین و مقررات
- بحث در باره قوانین و مقررات و نقد آنها
- بحث و بررسی ساختار اداری استانی منطقه ای
- بحث در باره سازمانهای وابسته مانند سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی، نهضت سواد آموزی، کانون پرورش فکری و سازمان نوسازی

تکالیف عملکردی:

- بررسی و ارائه گزارش از سازمان اداری اداره کل یک استان یا یک منطقه
- بررسی و ارائه گزارش از اهداف و ساختار اداری یکی از سازمان های وابسته

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- ارائه محتوای مباحث به روش توضیحی همراه با بهره گیری روش پرسش و پاسخ توسط استاد و در مواقع لازم استفاده از روش بحث گروهی
- پیش مطالعه و تحقیق فردی برای حضور فعال تر در مباحث کلاسی و ارائه گزارش پیش مطالعه به کلاس و استاد به صورت مکتوب توسط دانشجو
- انجام فعالیت‌های یادگیری مربوط به هر بحث به روش فردی یا گروهی در کلاس یا خارج از کلاس و ارائه به استاد به روش مکتوب توسط دانشجو و بررسی و اعلام نظر به موقع استاد درس

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- مظاهری، حسن (۱۳۹۹). اسناد، قوانین و ساختار آموزش و پرورش. تهران: انتشارات دانشگاه فرهنگیان
- صافی، احمد (۱۳۸۵). سازمان و قوانین آموزش و پرورش. انتشارات سمت.

منابع فرعی:

- شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۹۰)، مبانی نظری تحول بنیادین در نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی جمهوری اسلامی ایران، بخش‌های دوم و سوم با عنوان‌های: «فلسفه تربیت رسمی و عمومی در جمهوری اسلامی ایران» و «رهنامه نظام تربیت رسمی و عمومی در جمهوری اسلامی ایران»، شورای عالی آموزش و پرورش و شورای عالی انقلاب فرهنگی، تهران.
- شورایی عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۹۰). سند تحول بنیادین آموزش و پرورش.
- شورایی عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۹۰). سند برنامه درسی ملی. وزارت آموزش و پرورش.
- علم‌الهدی، جمیله (۱۳۹۱)، نظریه اسلامی تعلیم و تربیت (مبانی آموزش رسمی)، انتشارات دانشگاه امام صادق (ع)، تهران.
- سایت وزارت آموزش و پرورش: www.medu.ir/Portal/Home
- سایت شورایی عالی انقلاب فرهنگی: <http://sccr.ir/pages>
- سایت دولت: <http://dolat.ir>

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۰ نمره

ارزشیابی فرآیند: عملکرد دانشجو در فعالیت‌های یادگیری پیش‌بینی شده و مشارکت در فعالیت‌ها ۵ نمره

ارزیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۵ نمره

ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می‌شود. مبنای ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک‌ها و سطوح پیامدهای یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «سیره تربیتی پیامبر (صلی الله علیه و آله) و اهل بیت (علیهم السلام)»

۱. معرفی درس و منطق آن:

یکی از وظایف مهم و اساسی پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت (علیهم السلام) و هدایت آنان به سوی توحید و دیگر آموزه های اسلامی است و این سخن ایشان که «من معلم مبعوث شدم» تأکید و تأییدی بر این مدعاست. اهل بیت آن حضرت علیهم السلام نیز همین وظیفه خطیر را پس از ایشان بر عهده داشته و دارند. از این روی، سیره این بزرگواران گنجینه ای است سرشار از آموزه های تربیتی در زمینه تربیت اسلامی که افزون بر کارایی و اثربخشی از بالاترین اعتبار نیز برخوردار است و رهنمودهای عملی فراوانی برای معلمان دارد و چون چراغی فروزان راهنمای معلمان در فعالیتهای تعلیم و تربیتی آنان است. در این واحد معلمان با اصول و روشهای تربیتی پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام در ساحت های تربیت کودک، تربیت اعتقادی، تربیت عبادی و تربیت اخلاقی، تربیت اجتماعی و تربیت علمی آشنا شده و توانایی می یابند وضعیت مطلوب تربیتی برای دانش آموزان خود را در این ساحتها تشخیص داده و فعالیتها و اقدامات رایج تربیتی را بر اساس معیارهای به دست آمده از سیره تربیتی معصومان علیهم السلام ارزیابی و نقد کنند.

مشخصات درس	نام درس: سیره تربیتی پیامبر (ص) و اهل بیت (ع)
نوع درس: نظری	پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: مفهوم، اهمیت و منابع سیره تربیتی، اصول و روشهای تربیتی را در سیره پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام در ساحت تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی توصیف و تحلیل کند. بر اساس اصول و روشهای تربیتی معصومان علیهم السلام، وضعیت موجود تربیتی در ساحتها تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی را شناسایی و وضعیت مطلوب تربیتی را ترسیم و هر دو وضع را تحلیل کند. بر اساس اصول و روشهای تربیتی معصومان علیهم السلام، فعالیتها و اقدامات تربیتی رایج را در زمینه تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی ارزیابی و نقد کند.
تعداد واحد: ۲ واحد	
تعداد ساعت: ۳۲	
شایستگی کلیدی: تربیت اسلامی	
دروس پیش نیاز: -	
استاد متخصص برای تدریس: اساتید دارای مجوز	

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل ۱: چیستی و ضرورت سیره تربیتی پیامبر (ص) و اهل بیت (ع)

- تعریف سیره، سنت، تربیت، سیره تربیتی
- حجیت و اعتبار سیره
- دلالتها و کارکردهای سیره
- منابع سیره
- ضرورت آشنایی با سیره تربیتی پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام

فصل ۲: تربیت کودک

- اصول تربیت کودک
- روشهای تربیت کودک

فصل ۳: تربیت اعتقادی

- روشهای پرورش شناخت و ایمان به خدا
- روشهای پرورش شناخت و ایمان به پیامبر صلی الله علیه و آله
- روشهای پرورش شناخت و ایمان به امامت
- روشهای پرورش شناخت و ایمان به معاد

فصل ۴: تربیت عبادی

- آموزش قرآن
- آموزش ذکر و دعا
- آموزش نماز
- آموزش روزه

فصل ۵: تربیت اخلاقی

- اصول تربیت اخلاقی
- روشهای زمینه ساز در تربیت اخلاقی
- روشهای پرورش آگاهی و بصیرت اخلاقی
- روشهای پرورش گرایشها و عاداتهای مطلوب اخلاقی
- روشهای اصلاح رفتارهای نامطلوب

فصل ۶: تربیت اجتماعی

- اصول تربیت اجتماعی
- روشهای تربیت اجتماعی

فصل ۷: تربیت علمی

- اصول آموزشی در سیره معصومین ع
- روشهای آموزشی در سیره معصومین ع

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- ارائه محتوای مباحث به روش توضیحی همراه با بهره‌گیری روش پرسش و پاسخ توسط استاد و در مواقع لازم استفاده از روش بحث گروهی
- پیش مطالعه و تحقیق فردی برای حضور فعال تر در مباحث کلاسی و ارائه گزارش پیش مطالعه به کلاس و استاد به صورت مکتوب توسط دانشجو
- انجام فعالیت‌های یادگیری مربوط به هر بحث به روش فردی یا گروهی در کلاس یا خارج از کلاس و ارائه به استاد به روش مکتوب توسط دانشجو و بررسی و اعلام نظر به موقع استاد درس

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- حسینی زاده، سیدعلی و داودی محمد (۱۳۹۷). سیره تربیتی پیامبر (ص) و اهل بیت (ع). دانشگاه فرهنگیان، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، سمت

منابع فرعی:

- طوسی، اسدالله (۱۳۹۳). سیره تربیتی و اخلاقی پیامبر و اهل بیت (علیهم السلام) در خانه و خانواده. تهران: انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره).
- طباطبایی، محمد حسین، سنن النبی، ترجمه و تحقیق محمدهادی فقهی، تهران: اسلامیه، ۱۳۵۴ ش.
- مرتضی، مطهری (۱۳۸۰). سیری در سیره نبوی. تهران: انتشارات صدرا

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

- **ارزشیابی پایانی:** آزمون مباحث نظری به میزان ۱۰ نمره
- **ارزشیابی فرآیند:** عملکرد دانشجو در فعالیت‌های یادگیری پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت‌ها ۵ نمره
- **ارزیابی پوشه کار:** مجموعه تکالیف عملکردی ۵ نمره
- ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می‌شود. مبنای ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک‌ها و سطوح پیامدهای یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «اخلاق معلّمی از دیدگاه اسلام»

۱. معرفی درس و منطق آن:

در معارف اسلامی، علاوه بر تأکید نسبت به اهمیت اخلاق پسندیده و رفتار اخلاقی صحیح نسبت به همگان، تخلق به اخلاق نیکو برای اهل علم (اعم از دانشمندان، فرادهندگان و فراگیران دانش) بسیار پراهمیت و ضروری شمرده شده است؛ به گونه‌ای که می‌توان ادعا کرد در میراث علمی مسلمانان، علم و اخلاق همیشه با یکدیگر توأم بوده و از منظری الهی به آنها نگریسته شده است. در نگاه اسلامی، علم و علم‌آموزی بدون اخلاق، نه تنها کمال‌آور نیست، بلکه زمینه‌ساز انحطاط استاد و شاگرد خواهد بود. معلّم نه تنها برای کمال خویش به اخلاق نیازمند است، بلکه از آن جهت که (خصوصاً از جانب شاگردان) به عنوان الگو شناخته می‌شود، می‌بایست شخصیتی اخلاقی داشته و به گونه‌ای اخلاقی عمل نماید. هم‌چنین از سوی دیگر، فعالیت در موقعیت معلّمی و در نهادها و محیط‌های تربیتی نیازمند آن است که از میان انبوه اوصاف و رفتارهای اخلاقی، برخی از آنها که در این موقعیت‌ها و محیط‌ها زمینه‌کاربرد / ابتلای بیشتری دارند، به صورت ویژه‌ای مورد توجه قرار گیرند تا معلم بتواند به خوبی با مسائل، چالش‌ها و موارد تراحم‌آمیز اخلاقی مرتبط با فعالیت خود و چگونگی مواجهه مناسب با آنها آشنا گردد.

نام درس به فارسی: اخلاق معلّمی از دیدگاه اسلام نام درس به انگلیسی: <i>Morals of Teaching in Islam</i>	مشخصات درس نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ واحد تعداد ساعت: ۳۲ ساعت شایستگی کلیدی: تربیت اسلامی دروس پیش‌نیاز: - تخصص موردنیاز برای تدریس: اساتید دارای مجوز
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: ۱- مهم‌ترین ملکات اخلاقی و آداب باطنی و ظاهری مطلوب برای معلم از دیدگاه اسلام را بشناسد و در جهت آراسته شدن به آنها اقدام نماید. ۲- مهم‌ترین مسائل و چالش‌های اخلاقی در موقعیت‌ها و سازمان‌های تربیتی (خصوصاً مدرسه) را درک و تحلیل نموده و توانایی مواجهه صحیح با آنها را کسب نماید. ۳- با شناخت اصول و قواعد حل تراحم‌های اخلاقی و شناسایی مناسب موقعیت‌های تراحم‌آمیز اخلاقی، بتواند با تکیه بر اصول و قواعد تصمیم مناسب اتخاذ نماید.	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

بخش اول: چیستی و اهمیت «اخلاق معلّمی» در اسلام (۲ جلسه)

- چیستی «علم اخلاق» و نسبت میان خلقیات (ملکات)، آداب و اعمال
- «علم اخلاق اسلامی»، «اخلاق تعلیم و تربیت» و «اخلاق معلّمی» و نسبت میان آنها
- اهمیت و ضرورت اخلاق و آداب معلّمی در معارف اسلامی و در میان اندیشمندان مسلمان
- نسبت میان «اخلاق معلّمی» از دیدگاه اسلام و قلمروهای «اخلاق حرفه‌ای» (*Professional Ethics*) و «اخلاق کاربردی» (*Applied Ethics*) در ادبیات مدرن
- اخلاق فردی و اخلاق سازمانی و نسبت میان آن دو

بخش دوم: مهم‌ترین خلیات و آداب باطنی و ظاهری معلمی از دیدگاه اسلام (در ضمن محورهای: تبیین مفهومی و مصداقی، زمینه‌های ایجاد و تقویت، پیامدها و نتایج، خلیات، حالات و رفتارهای مخالف / ناسازگار / تضعیف‌کننده) (۱۰ جلسه)

* در ارتباط با خداوند:

- اخلاص و انگیزه الهی

- توکل و استعانت از خداوند در انجام وظیفه الهی

* در ارتباط با خود:

- متانت و وقار

- مناعت طبع و عزت نفس

- خودسازی و هماهنگی عمل با علم (عمل کردن به دانسته‌ها)

- نظم و انضباط

- تعهد و احساس مسئولیت (پرهیز از پذیرش مسئولیت بدون کسب صلاحیت‌های شخصیتی، علمی و مهارتی

مورد نیاز)

- حفظ حرمت علم و مقام معلمی

- پاکیزگی و آراستگی ظاهری متناسب

* در ارتباط با دیگران:

** با شاگردان:

- حلم و بردباری در مواجهه با شاگردان

- عفو و گذشت نسبت به شاگردان

- خیرخواهی و دلسوزی نسبت به شاگردان

- محبت، خوش‌رویی و نرم‌خویی نسبت به شاگردان

- تواضع و فروتنی در برابر شاگردان

- حفظ حرمت شاگردان

- رعایت عدالت میان شاگردان

- امانتداری نسبت به اسرار شاگردان

- کوشش در بذل دانش و دریغ نکردن از انتقال آن به شاگردان

- اذعان به ندانستن در جایی که پاسخ پرسشی را نمی‌داند

- رعایت آداب سخن گفتن و سخن شنیدن (رسا بودن، رعایت ادب، احترام و اعتدال در سخن،

پرهیز از شوخی زیاد، پرهیز از عتاب و تندزبانی، خوب گوش کردن، پرهیز از قطع سخن مخاطب،...)

** با همکاران:

- رعایت حرمت همکاران

- تواضع و فروتنی در برابر همکاران

- حفظ اسرار همکاران
  - همکاری و همیاری با همکاران
  - رعایت آداب سخن گفتن و سخن شنیدن (رسا بودن، رعایت ادب، احترام و اعتدال در سخن، پرهیز از شوخی زیاد، پرهیز از عتاب و تندزبانی، خوب گوش کردن، پرهیز از قطع سخن مخاطب،...)
- ** با والدین شاگردان:**

- رعایت حرمت والدین
- تواضع و فروتنی نسبت به والدین
- حفظ اسرار مربوط به والدین
- راهنمایی والدین در مسائل مربوط به شاگردان و خیرخواهی نسبت به آنان
- رعایت ادب نسبت به والدین

بخش سوم: مهم ترین مسائل و چالش های اخلاقی در موقعیت ها و سازمان های تربیتی (۲ جلسه)

موقعیت های آسیب زاء، مسائل و چالش های اخلاقی در:

- تدریس
- اداره کلاس
- ارزشیابی
- روابط میان دانش آموزان
- ارتباط با همکاران
- ارتباط با والدین دانش آموزان
- مدرسه و مدیریت آن
- مهم ترین آفت ها و آسیب های حرفه معلمی از منظر اخلاقی

بخش چهارم: تراحم / تعارض اخلاقی (در موقعیت ها و سازمان های تربیتی) و چگونگی حل آنها (۲ جلسه)

- چستی تراحم / تعارض اخلاقی و خاستگاه نظری و عملی آن
- مهم ترین دیدگاه ها و رویکردهای مواجهه با تراحم / تعارض اخلاقی
- اصول و قواعد تصمیم گیری در موارد تراحم / تعارض اخلاقی بر اساس مبانی و معارف اسلامی

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- ارجاع دانشجو معلمان به منابع برای پیش مطالعه و اختصاص فرصت کلاس به حل ابهامات نظری و مفهومی و خصوصاً تأکید بر مصداق یابی مباحث در موقعیت های واقعی و انضمامی تربیتی
- استفاده از روش های مشارکت جویانه و بحث گروهی برای درگیر شدن فعال دانشجو معلمان با مباحث

- بهره‌گیری (استاد، دانشجو معلم) از معلمان و فرهنگیان با تجربه و پیشکسوت برای شناسایی و بررسی مسائل و چالش‌های اخلاقی در موقعیت‌ها و محیط‌های تربیتی

- در تدریس اخلاق و آداب در ارتباط با دیگران، می‌توان اخلاق و آدابی را که در مواجهه با هر سه گروه شاگردان، همکاران و والدین مشترک هستند، در ابتدا به عنوان «اخلاق و آداب مشترک در ارتباط با دیگران» تدریس نمود و پس از آن، به اخلاق و آداب اختصاصی هر گروه پرداخت.

۴. منابع آموزشی

* بخش اول:

- دیلمی، احمد و آذربایجانی، مسعود (۱۳۹۳)، **اخلاق اسلامی (فصل اول از بخش اول: کلیات)**، نشر معارف. (سرفصل مربوط به نسبت خلیقات، آداب و رفتار اخلاقی)

- فرامرز قراملکی، احد (۱۳۹۷)، **اخلاق حرفه‌ای**، ویراست سوم، تهران: نشر مجنون.

- شریفی، احمد حسین (۱۳۹۰)، **چیستی اخلاق کاربردی**، فصلنامه معرفت اخلاقی، شماره ۳، صص ۸۳-۹۶.

- حجتی، سیدمحمدباقر (۱۳۸۶)، **آداب تعلیم و تربیت در اسلام**، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.

* بخش دوم:

- حجتی، سیدمحمدباقر (۱۳۸۶)، **آداب تعلیم و تربیت در اسلام**، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.

- قرائتی، محسن (۱۳۹۶)، **مهارت معلّمی**، تهران: مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن.

- امیدوار، آ. ف. (۱۳۸۳)، **اخلاق تدریس در آئینه آیات و روایات**، قم: دفتر نشر معارف.

* بخش سوم:

- فرامرز قراملکی، احد؛ برخوردار، زینب و موحدی، فائزه (۱۳۹۵)، **اخلاق حرفه‌ای در مدرسه**، تهران: مؤسسه خیریه شهید مهدوی. (بخش سوم)

* بخش چهارم:

- بوسلیکی، حسن (۱۳۹۱)، **تعارض اخلاقی و دانش اصول فقه**، قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.

- رضوانی، علی (۱۳۹۲)، **شاخص‌های تقدیم مهم بر مهم در نزاحم‌های اخلاقی**، فصلنامه معرفت اخلاقی، شماره ۱۳، صص ۵-۱۸.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

- **ارزشیابی پایانی:** آزمون مباحث نظری به میزان ۱۰ نمره
- **ارزشیابی فرآیند:** عملکرد دانشجو در فعالیت‌های یادگیری پیش‌بینی شده و مشارکت در فعالیت‌ها ۵ نمره
- **ارزیابی پوشه کار:** مجموعه تکالیف عملکردی ۵ نمره
- ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس فعالیت یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می‌شود. مبنای ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک‌ها و سطوح پیامدهای یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس « تربیت دینی کودک و نوجوان در اسلام »

۱. معرفی درس و منطق آن:

روانشناسی رشد دینی از عرصه‌های جدیدی در روانشناسی دین است که مانند جامعه‌شناسی دین درصدد مطالعه دین و دینداری در عصر حاضر است. رشد ایمان، عقیده، فرایندهای تحولی رفتارهای دینی مانند دعا، توکل و غیره از موضوعات مورد پژوهش در این عرصه به شمار می‌رود و به تبع آموزش دین و دینداری (تربیت دینی) نیز از قلمروهای مهم پژوهشی است که ذهن تربیت‌پژوهان را به خود مشغول کرده است.

از آنجا که در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، تربیت اسلامی تنها برعهده معلم درس قرآن و دینی نهاده نشده است؛ آشنایی همه دانشجومعلمان دانشگاه فرهنگیان با فرایندهای تحولی و رشد دانش آموزان در سنین کودکی و نوجوانی اهمیت دو چندان می‌یابد. در این درس دانشجومعلمان با رشد و تربیت دینی در کودکی و نوجوانی آشنا خواهند شد.

نام درس به فارسی: تربیت دینی کودک و نوجوان در اسلام نام درس به انگلیسی: Religious education of children and teenagers in Islam	مشخصات درس نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ واحد تعداد ساعت: ۳۲ ساعت شایستگی کلیدی: تربیت اسلامی دروس پیش‌نیاز: - تخصص موردنیاز برای تدریس: اساتید دارای مجوز
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجومعلم قادر خواهد بود: ویژگی‌های رشد و تربیت دینی در دوران طفولیت و کودکی اول را بشناسد و راهکارهای تربیتی لازم برای تربیت دینی را بداند انگیزه و توانش لازم برای تشخیص و گزینش روش‌های موثر در تربیت دینی را کسب نماید بتواند بر اساس معیارهای اسلامی آسیب‌ها و انحرافات در فرایندهای تربیت دینی در کودکی و نوجوانی را تشخیص و ارزیابی و نقد نماید.	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل ۱: کلیات

تعاریف دین، دینداری، تربیت، رشد، رشد دینی،
تعریف و قلمرو تربیت دینی،
تعریف مقاطع سنی و مراحل تربیت

فصل ۲: رشد و تربیت دینی در طفولیت

- رشد دینی
- شکل‌گیری و تحول شناخت دینی
- شکل‌گیری و تحول تجربه و احساس دینی
- شکل‌گیری و تحول جامعه‌پذیری دینی
- باهم‌نگری
- تربیت دینی

- هدف تربیت دینی
- ویژگی های مربی تربیت دینی
- محتوای تربیت دینی (اخلاق، عقاید عبادات و مناسک)
- روشهای تربیت دینی
- مهارت های تربیت دینی

فصل ۳: رشد و تربیت دینی در کودکی

- رشد دینی
- شکل گیری و تحول شناخت دینی
- شکل گیری و تحول تجربه و احساس دینی
- شکل گیری و تحول جامعه پذیری دینی
- باهم نگری
- تربیت دینی
- هدف تربیت دینی
- ویژگی های مربی تربیت دینی
- محتوای تربیت دینی
- روش های تربیت دینی
- مهارت های تربیت دینی

فصل ۴: رشد و تربیت دینی در نوجوانی

- رشد دینی
- شکل گیری و تحول شناخت دینی
- شکل گیری و تحول تجربه و احساس دینی
- شکل گیری و تحول جامعه پذیری دینی
- باهم نگری
- تربیت دینی
- هدف تربیت دینی
- ویژگی های مربی تربیت دینی
- محتوای تربیت دینی
- روش های تربیت دینی
- مهارت های تربیت دینی

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- ارائه محتوا به روش توضیحی به همراه بهره گیری از روش پرسش و پاسخ و روش بحث گروهی در مواقع لازم

- پیش مطالعه و تحقیق فردی برای حضور فعال تر در مباحث کلاس و ارائه گزارش از مطالعات خود
- انجام فعالیت‌های یادگیری مربوط به هر بحث به روش فردی یا گروهی در کلاس و یا خارج از کلاس و ارائه مکتوب به استاد توسط دانشجو و بررسی و اعلام نظر به موقع استاد.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی

- نوذری، محمود (۱۳۹۷). روان‌شناسی تحول دینداری، چاپ اول، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
- باهنر، ناصر (آخرین چاپ). آموزش مفاهیم دینی همگام با روان‌شناسی رشد، تهران: چاپ و نشر بین الملل.
- نوذری، محمود (۱۳۸۹). بررسی تحول ایمان به خدا در دوره کودکی نوجوانی: رویکرد روان‌شناختی دینی، رساله دکتری، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی.

منابع فرعی

- نوذری، مرضیه و شمشیری، بابک (۱۳۹۶). تربیت دینی کودکان پیش دبستانی (ارائه الگویی برای برنامه درسی تربیت دینی کودکان) برنامه فعالیت والدین و مربیان، تهران: آوای نور.
- قیصری، کیومرث؛ خوشخویی، منصور و سلحشوری، احمد (۱۳۹۷). اصول تربیت توحیدی از کودکی تا بلوغ، تهران: انتشارات سخنوران. (همچنین مقاله اصول تربیت توحیدی بر اساس آموزه‌های قرآن و ائمه اطهار، دوفصلنامه تربیت اسلامی، ۱۳۹۶، شماره ۲۵)
- نوذری، محمود (۱۳۹۵). رشد دینداری در اوائل کودکی: رویکردی روانشناختی اسلامی، فصلنامه روانشناسی و دین، شماره ۳۴.
- اسکندری، حسین (۱۳۸۶). خدا به تصور کودکان: شکل‌گیری فهم دینی در کودکان، تهران: منادی تربیت.
- اخوت، احمد رضا و قاسمی، مریم (۱۳۹۶). سند تعلیم و تزکیه (نظام‌سازی توحیدی در شهر و جامعه) ناشر: قرآن و اهل بیت نبوت.
- غباری بناب، باقر (۱۳۹۶). معنویت و شیوه‌های ارتقاء آن در جوانان، تهران: پیشرفت.
- ابهری حیدری، غلامرضا (۱۳۹۲). هفتاد پرسش و پاسخ در مورد خدا، ناشر: قدیانی.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

- ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۰ نمره
- ارزشیابی فرآیند: عملکرد دانشجو در فعالیت‌های یادگیری پیش‌بینی شده و مشارکت در فعالیت‌ها ۵ نمره
- ارزشیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۵ نمره
- ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس فعالیت یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می‌شود. مبنای ارزشیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک‌ها و سطوح پیامدهای یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «آشنایی با ارزش‌های تربیتی دفاع مقدس»

۱. معرفی درس و منطق آن:

انقلاب اسلامی، از اساس، انقلابی فرهنگ‌بنیاد بوده و به تعبیر امام (ره) فتح الفتوح آن، تربیت نسلی با ایمان راسخ و شهادت‌طلب بوده^۱ و دفاع مقدس هشت‌ساله، الگویی از رفتار اجتماعی و سیاسی در قالب دفاع از وطن به نمایش گذاشت که بی‌بدیل بوده است «فرهنگ دفاع مقدس» به مثابه «ذخیره استراتژیک فرهنگی» در «جنگ فرهنگ‌ها» برای ایران اسلامی تلقی می‌شود که در هر برهه تاریخ و هر عرصه از عرصه‌های اقتصاد، صنعت، کشاورزی، علم، فرهنگ و سیاست مبتنی بر آن کنش‌های سیاسی و اجتماعی مردم و مسئولان شکل گرفته، ارزش‌هایی چون خودباوری، جهاد، ایثار و عدالت برجسته شده است.

دانشگاه فرهنگیان به عنوان تنها دانشگاه برای تربیت معلم تراز جمهوری اسلامی ایران، نمی‌تواند در برنامه درسی خود از «فرهنگ دفاع مقدس» و بنیادهای نظری و شاخص‌ها و ارزش‌های آن غافل باشد.

این درس درصدد است تا ضمن گذری تاریخی به مهم‌ترین وقایع جنگ تحمیلی و ارائه بینشی روشن از واقعیت‌های آن، از منظری فزاین به «مطالعه درباره دفاع مقدس» همت بگمارد و ارزش‌های خودسازانه و دگرسازانه تجلی‌یافته میان فرماندهان، رزمندگان و کنگران جنگ هشت‌ساله تحمیلی را فرهنگ‌پژوهی نماید و دانشجو معلمان را با مهم‌ترین مبانی، اهداف و اصول تربیت مبتنی بر فرهنگ دفاع مقدس (تربیت جهادی) آشنا سازد.

مشخصات درس	نام درس به فارسی: آشنایی با ارزش‌های تربیتی دفاع مقدس نام درس به انگلیسی: Introduction of holy defense's educational values
نوع درس: نظری	
تعداد واحد: ۲ واحد	
تعداد ساعت: ۳۲	
شایستگی کلیدی: تربیت اسلامی	پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:
دروس پیش‌نیاز:- استاد متخصص برای تدریس: اساتید دارای مجوز	۱. ضمن آشنایی با مهم‌ترین وقایع دفاع مقدس و ارزش‌های تربیتی و مدیریتی آن و شناخت سیره مجاهدان و شهدا، با آنان انس بگیرد. ۲. مبتنی بر تجارب رزمندگان و شهدا در جهاد نظامی، علمی، آموزشی، پرورشی و ... انگیزه لازم جهت به کارگیری خلاقیت، نوآوری در عرصه تربیت اسلامی در مدارس را کسب نماید. ۳. برای اخذ تصمیمات درست مبتنی بر تجربه‌زیسته تربیتی مجاهدان و شهدا و نیز مبتنی بر فرهنگ دفاع مقدس بتواند لازم برای خودسازی و دگرسازی را کسب نماید.

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

بخش اول: آشنایی با تاریخچه دفاع مقدس

۱. صحیفه امام، ج ۱۵ ص ۳۹۵

فصل ۱: مبانی نظری جنگ و دفاع

- کلیات درس، اهمیت و ضرورت این درس
- تعاریف جنگ و دفاع از منظرهای مختلف
- تفاوت مدیریت و فرماندهی در جنگ و راهبردهای امام و مردم برای مقاومت

فصل ۲: اوضاع و شرایط ایران و عراق پیش از شروع جنگ

فصل ۳: زمینه ها، علل، عوامل، دلایل و اهداف تهاجم عراق علیه ایران

فصل ۴: مقاطع مختلف جنگ تحمیلی

- مقطع ۱: تهاجم سراسری و مقاومت های مردمی و نیروهای مسلح
  - مقطع ۲: بیرون راندن متجاوز
  - مقطع ۳: عمق بخشی دفاعی یا تنبیه متجاوز
  - مقطع ۴: پایان جنگ
- ## فصل ۵: نقش کشورهای منطقه و فرامنطقه ای و سازمان های بین المللی در هشت سال دفاع مقدس

فصل ۶: علل و عوامل پیروزی جمهوری اسلامی در جنگ

فصل ۷: نتایج و دستاوردهای هشت سال دفاع مقدس در عرصه های داخلی و خارجی

فصل ۸: جنایتهای جنگی رژیم بعثی عراق (حمله شیمیایی به شهرها (حلچه و ...))، حمله به مناطق مسکونی و نفت کشها، رفتار با اسرا)

بخش دوم: آشنایی با فرهنگ دفاع مقدس

فصل ۹: نقش آموزش و پرورش و دانشگاهها در دفاع مقدس

- بازخوانی میزان حضور و انواع مشارکت اقشار فرهنگی (دانش آموز، دانشجو، فرهنگی و دانشگاهی) در دفاع مقدس
- آمار شهدا، جانبازان و اسرای اقشار فرهنگی در دفاع مقدس
- «مجموعه های آموزشی رزمندگان» در پشت جبهه
- .....

فصل ۱۰: ارزش های اخلاقی، معنوی، آموزشی و پرورشی در سیره شهدا^۱

۱. تذکر: در این درسها با مرور شخصیت و سیره چند شهید شاخص، تلاش می شود تا دانشجویان با این الگوها انس بگیرند. معیارهای انتخاب شهیدان شاخص به قرار زیر است و مدرسان می توانند بر اساس این معیارها شهدای دیگری را مطرح نمایند: ۱. جامعیت شخصیت شهید، ۲. جوان بودن شهید، ۳. بومی بودن شهید ۴. از قشر فرهنگی بودن شهید (معلم، دانشگاهی، دانش آموز، دانشجو و دانشمند)، ۵. منابع مکتوب در دسترس در مورد سیره شهید وجود داشته باشد،

- شهید ابراهیم هادی
- شهید دکتر چمران
- شهید صیاد شیرازی
- شهید کاوه
- شهید باقری
- شهید قاسم سلیمانی
- یکی از شهدا و اینثارگران خانم

فصل ۱۱: فرهنگ دفاع مقدس به مثابه ارمغانی برای زندگانی امروز

- دفاع مقدس به مثابه فرهنگی برای حیات
- فرهنگ دفاع مقدس به مثابه راهبردی برای دهه چهارم انقلاب اسلامی
- درس‌های فرهنگ دفاع مقدس برای زندگی فردی و اجتماعی

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- با معرفی استاد، دانشجو گزارشی از زندگی و سیره اخلاقی / تربیتی شهدای فرهنگی تهیه نماید
- مشارکت در بحث و گفتگو در مورد مصادیق فرهنگ جهاد و مقاومت در زمان حاضر
- بازدید از موزه جنگ و یا حضور در نمایشگاه‌ها و برنامه‌های مربوط به دفاع مقدس
- گفتگو و یا مصاحبه با خانواده و هم‌زمان شهدای جنگ تحمیلی و یا شهدای مدافع حرم و صورت‌بندی ارزشهای تربیتی تجلی‌یافته در گفتار و کردار این شهدا
- مطالعه و تهیه گزارشی از مراکز علمی که با فرهنگ جهادی گام‌های بزرگی را برداشتند در عرصه سلول‌های بنیادی یا صنایع هوا و فضا و یا تسلیحاتی (مانند پژوهشکده رویان و ...)
- مرکز آموزشی و مدرس مربوطه موظف است حداقل ۴ ساعت بازدید از موزه دفاع مقدس استان و یا مناطق دفاع مقدس و یا اماکن مشابه را در برنامه دانشجویان قرار دهد.

۴. منابع آموزشی

برای بخش تاریخچه دفاع مقدس:

- شریتی، مجتبی و پیری، هادی (۱۳۹۷). آشنایی با علوم و معارف دفاع مقدس. چاپ بیست و یکم، تهران: سمت.
- پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس (۱۳۸۷). آشنایی با دفاع مقدس، چاپ اول، انتشارات خادم الرضا (ع).

۶. ترجیح این است که یکی از شهدا خانم باشد و حتی در پردیس‌های خواهران دانشگاه فرهنگیان تعداد بیشتری از شهدا از شهدای خانم و یا مادران و همسران شهدای شاخص که دارای معیارهای فوق باشند انتخاب شوند.

- درودیان، محمد (۱۳۹۱). آغاز تا پایان: بررسی وقایع سیاسی نظامی جنگ، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات سپاه پاسداران.
- درویشی، فرهاد (۱۳۹۱). جنگ ایران و عراق: پرسشها و پاسخها، جلد ۱ تا ۳، مرکز اسناد و تحقیقات سپاه پاسداران.

برای بخش آشنایی با فرهنگ دفاع مقدس

- نوربخش، رحیم و حشمتی، فریده (۱۳۹۵). مقاله تاریخ شفاهی نقش وزارت آموزش و پرورش در دفاع مقدس. قابل بازیابی در: <http://navideshahed.com/fa/>
- مجموعه کتب سیره شهدای شاخص

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

- ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۰ نمره
- ارزشیابی فرآیند: عملکرد دانشجو در فعالیت‌های یادگیری پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت‌ها ۵ نمره
- ارزشیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۵ نمره

سرفصل درس «روانشناسی تربیتی»

۱. معرفی درس و منطق آن:

تدریس فعالیت هدفمندی است که نیل به آن در گرو آگاهی معلمان از اصول تدریس اثر بخش است. چرا که در شرایط فعلی معلمان همواره خود را با پرسش های جدیدی روبرو می بینند و نیازمند آن هستند تا با موقعیت های پیش بینی نشده ای که دانش آموزان با آن روبرو هستند به شیوه خلاقانه ای برخورد نمایند. آن ها به طور مداوم باید به پرسش هایی از این دست در فرآیند عمل حرفه ای خود پاسخ دهند: چه اهدافی برای یادگیری دارای بیشترین ارزش است؟ دانش آموزان از چه توانمندی های برخوردارند؟ نقش آنان در خلق موقعیت های یادگیری اثر بخش چیست؟ چگونه می توانند از موفقیت ها و خطاهای خود برای اتخاذ تصمیمات در آینده بهره بگیرند؟ مطالعه روانشناسی تربیتی به دانشجو معلمان کمک خواهد کرد تا از یافته های علمی پژوهشی برای پاسخ به مسئله ها یا پرسش هایی که با آن روبرو می شوند استفاده نموده و بتوانند با تعمق در آن به توسعه ظرفیت ها و نیز متراکم شدن تجربیات خود در آینده کمک کنند.

نام درس به فارسی : روانشناسی تربیتی	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی : Educational Psychology	نوع درس: نظری
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
۱- در بررسی منابع علمی توانسته اطلاعات معتبری جمع آوری کند اما ارائه آنها از انسجام لازم برخوردار نیست. اصول و مفاهیم روانشناسی تربیتی و کاربرد نظریه ها را در آموزش اثربخش و حل مشکلات آموزشی و تربیتی درک کرده ولی در تحلیل و نقد و ارزیابی آنها موفق نبوده است. در بررسی موقعیت های آموزشی و تربیتی کلاس درس و مدرسه توصیف و تحلیل خود را بدون مستند نمودن به اصول و نظریه های علمی ارائه کرده است.	تعداد ساعت: ۳۲ ساعت
۲- در بررسی منابع علمی و ارائه مقالات منسجم موفق بوده و ضمن شناسایی ملاک های آموزش اثربخش، رابطه تعاملی این ملاک ها را در افزایش یادگیری دانش آموزان مورد نقد و ارزیابی قرار داده و میزان تأثیر پذیری تصمیمات آموزشی و تربیتی در سطح کلاس و مدرسه را با استناد به اصول و نظریه های آموزشی و تربیتی تحلیل و ارزیابی نموده است.	شایستگی کلیدی: موضوعی پیش نیاز: -
۳- ضمن جمع آوری اطلاعات معتبر در ارائه مقاله منسجم همراه با پیشنهادهای مفید و کاربردی موفق بوده است. علاوه بر شناسایی عوامل مؤثر بر آموزش اثربخش، با توجه به اصول و نظریه های علمی پیشنهاد های خلاقانه ای برای موقعیت های ویژه در کلاس درس و مدرسه ارائه نموده است.	تخصص مورد نیاز برای تدریس: گرایش های روانشناسی، علوم تربیتی و مشاوره

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: نگاهی کلی و اجمالی به روانشناسی عمومی

- روانشناسی به عنوان کوششی علمی در جهت کمک به بهزیستی انسان ها
- رویکردهای روانشناسی
  - رویکرد زیستی - عصبی
  - رویکرد رفتاری
  - رویکرد شناختی
  - رویکرد روان کاوی
  - رویکرد پدیدار شناختی
  - رویکرد اجتماعی فرهنگی
- کاربرد رویکردهای روانشناسی در آموزش و یادگیری
- حوزه های روانشناسی
  - روانشناسی آزمایشی و فیزیولوژیایی
  - روانشناسی رشد
  - روانشناسی اجتماعی
  - روانشناسی شخصیت
  - روانشناسی بالینی و مشاوره
  - روانشناسی آموزشگاهی و تربیتی
  - روانشناسی صنعتی و مهندسی
  - روانشناسی سلامت
  - روانشناسی مثبت گرا
- خدمات حوزه های روانشناسی به آموزش و پرورش

فعالیت های یادگیری:

- ✓ رفتاری مانندعصبانیت یا ترس را با کمک رویکردهای متفاوت روانشناسی تبیین کرده و به راهکارهای درمانی آن رویکرد اشاره کند.
- ✓ در مورد چگونگی کمک رسانی هریک از حوزه های روانشناسی به آموزش و پرورش اظهارنظر کند.

تکلیف عملکردی:

- ✓ بایک روانشناس مصاحبه کرده و زمینه های متفاوت فعالیت او را جویا شده و در کلاس به اشتراک بگذارد.

فصل دوم: روانشناسی تربیتی ابزاری برای آموزش بهتر

- تعریف و اهمیت روانشناسی تربیتی
- پیشگامان روانشناسی تربیتی

- تدریس به منزله علم و هنر
- معلمان کارآمد
  - محیط یادگیری مثبت
  - سازماندهی کلاس برای یادگیری
  - تعهد و انگیزه
  - مهارت برقراری ارتباط
  - فراگیران فعال
  - دانش و مهارت حرفه ای
  - ایجاد خودپنداره مثبت و انگیزش
  - پرورش مهارت های فکری
  - مهارت های فناوری
  - توجه به تفاوت های فردی و فرهنگی
  - کاربا دانش آموزان دارای نیازهای ویژه
  - آموزش زندگی
  - ارزشیابی از یادگیری
  - یادگیری مادام العمر

فعالیت یادگیری :

✓ تعهدات خود را برای این که در آینده معلم کارآمدی باشد بنویسد.

تکلیف عملکردی:

✓ یکی از معلمان کارآمد دوران تحصیل خود را به یاد آورده و ویژگی های او را نوشته و در کلاس به اشتراک بگذارد.

فصل سوم: رشد و تحول

- مفهوم رشد و تحول
- تأثیر نسبی طبیعت و تربیت بر رشد و تحول
- دوره های اصلی رشد و تحول
- ابعاد رشد و تحول
  - رشد و تحول زیستی عصبی
  - رشد و تحول شناختی
  - رشد و تحول عاطفی اجتماعی
- آموزش متناسب با رشد و تحول

- تسهیل رشد و تحول یکپارچه کودک و نوجوان در مدرسه

فعالیت های یادگیری:

- ✓ اهمیت مطالعه رشد و تحول را برای آموزش و یادگیری توضیح دهد.
- ✓ با مثال هایی تأثیر متقابل رشد و تحول شناختی و عاطفی اجتماعی را تبیین کند.

تکلیف عملکردی:

- ✓ با مطالعه مقالات در مورد نقش وراثت و محیط بر رشد و تحول، گزارش کوتاهی تهیه کرده و در کلاس به اشتراک بگذارد.

فصل چهارم: هوش و خلاقیت

- مفهوم هوش
- رهیافت های روان سنجی در مورد هوش
- دیدگاه های مربوط به هوش
  - نظریه هوش سه وجهی استرنبرگ و راهکارهای پرورش آن ها
  - نظریه هوش های چندگانه گاردنر و نقش معلم در شناسایی و پرورش آن ها
  - نظریه هوش هیجانی گلمن (مؤلفه های هوش هیجانی و سنجش آن)
- هوش و مسأله وراثت و محیط
- کودکان تیزهوش و آموزش آن ها
- کودکان دیر آموز و آموزش آن ها
- پرورش هوش کودکان و نوجوانان
- مفهوم خلاقیت
- ویژگی افراد خلاق
- موانع خلاقیت
- شیوه های پرورش خلاقیت دانش آموزان

فعالیت های یادگیری:

- ✓ رابطه هوش و خلاقیت را بیان کند.
- ✓ معلم چه نقشی در افزایش هوش و خلاقیت دانش آموزان دارد؟.

تکلیف عملکردی:

- ✓ بایک دانش آموز خلاق یا تیزهوش در ارتباط با انتظارات آموزشی خود از آموزش و پرورش مصاحبه کرده و نتایج آن را در کلاس به اشتراک بگذارد.

فصل پنجم : حافظه و فراموشی

- نگاهی کلی به حافظه و تاریخچه آن در روانشناسی
- انواع حافظه
- انواع رمزگردانی در حافظه بلند مدت
- سنجش حافظه
- یادپاری (معنادار کردن مواد بی معنا)
- نظریه پردازش اطلاعات
- نظریه سطوح پردازش و دقت در پردازش
- نظریه طرحواره
- نظریه پردازش توزیع موازی
- فرا حافظه
- فراموشی و نظریه ها و عوامل مربوط به آن
  - نظریه تداخل
  - نظریه روانکاوی
  - نظریه تحریف
  - گذشت زمان
  - یادزدودگی (زوال حافظه)
- راهبردهای تقویت حافظه دانش آموزان

فعالیت های یادگیری:

- ✓ برای هر یک از یادپارها مثال بزنند.
- ✓ نظریه های مربوط به حافظه را مقایسه کند.

تکلیف عملکردی:

- ✓ دانش فراحافظه خود و یک کودک را در زمینه آگاهی، تشخیص و نظارت مقایسه کرده و گزارش آن را برای کلاس بیان کند.

فصل ششم : زبان و رشد سواد

- رشد زبان
  - تولید ابتدایی زبان
  - نخستین کلمات

- اولین جملات
  - ظهور سواد
  - نظریه های رشد زبان
    - نظریه زیستی نگر (لنه برگ)
    - نظریه فطری نگر (چامسکی)
    - نظریه شناختی (پیاژه)
    - نظریه رفتاری نگر (اسکینر)
    - نظریه یادگیری اجتماعی (باندورا)
    - نظریه تعامل اجتماعی (وایگوتسکی)
  - کمک به رشد زبان کودکان
  - فراگیری زبان دوم
    - الزامات، اهداف و چرایی فراگیری زبان دوم
    - عوامل مؤثر بر فراگیری زبان دوم
  - خواندن
    - اجزای فرایند خواندن
    - الگوی پردازش خواندن
    - مراحل یادگیری خواندن
    - کمک های جانبی برای خواندن و فهم متن
  - نوشتن
    - رویکرد پردازش اطلاعات نوشتن
      - برنامه ریزی
      - رمزگردانی
      - بازخوانی
      - فراشناخت
    - رویکرد ساختگرایی اجتماعی نوشتن
      - زمینه اجتماعی نوشتن
      - نوشتن معنادار
    - راهکارهای بهبود نوشتن دانش آموزان
- فعالیت یادگیری :**

✓ به نظر دانشجو معلم فراشناخت چگونه به سخن گفتن، خواندن و نوشتن کمک می کند؟

تکلیف عملکردی :

✓ یکی از آسیب های اجتماعی را انتخاب کرده و توصیف و تبیین نماید.

فصل هفتم : انگیزه، آموزش و یادگیری

- کند و کاوی در معنا و اهمیت انگیزه و انگیزش
- چشم اندازی بر انگیزه
  - رویکرد رفتارنگر
  - رویکرد شناختی نگر
  - رویکرد انسانی نگر
  - رویکرد اجتماعی فرهنگی
  - رویکرد نسبت دادن (توضیح موفقیت و شکست)
- انگیزه پیشرفت
  - درماندگی آموخته شده
  - تکنیک های ایجاد و افزایش انگیزه پیشرفت در دانش آموزان
- انگیزه های درونی و بیرونی
  - انگیزه تسلط
  - خود کارآمدی
  - انگیزه های اجتماعی
  - راهکارهای افزایش انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش آموزان

فعالیت های یادگیری :

- ✓ دیدگاه های متفاوت را در مورد انگیزه مقایسه کند.
- ✓ با مثالهایی اسنادهای بیرونی و درونی، پایدار و ناپایدار، اختصاصی و عمومی را مقایسه کند.
- ✓ عوامل و شرایط افزایش خودکارآمدی را بیان کند.

تکالیف عملکردی:

- ✓ با استفاده از پرسشنامه راتر به نوع اسناد خود پی برده و گزارش آن را به کلاس ارائه کند.
- ✓ از طریق مصاحبه با ۵ نفر با ویژگی های متفاوت، عوامل مؤثر بر انگیزه پیشرفت آنان را بررسی کرده و گزارش آن را در کلاس ارائه نماید.

فصل هشتم: محرومیت های اجتماعی فرهنگی و زبانی، آموزش و یادگیری

- آموزش دانش آموزان متعلق به زمینه های اقتصادی - اجتماعی پایین

- تدارک برنامه های پیش دبستانی برای کودکان محروم
- راهکارهای تدریس برای کار با کودکان فقیر

- آموزش چند فرهنگی

- آموزش به کودکانی که از نظر قومیت و زبان متفاوتند
- بهبود روابط میان کودکان متعلق به گروه های قومی گوناگون
- کاهش تعصب، تبعیض و جبهه گیری فرهنگی

فعالیت یادگیری :

✓ به راهکارهای بهبود روابط میان کودکان متعلق به قومیت های گوناگون اشاره کند.

تکلیف عملکردی :

✓ با مطالعه و مصاحبه مواردی از کلیشه ها و تعصب های قومیتی را نوشته و در کلاس به اشتراک بگذارد.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

استفاده از فرصت های یادگیری فردی و مشارکتی از طریق مطالعه نظریه های علمی در زمینه آموزش و کاربرد آن در موقعیت های آموزشی / تربیتی ، به کارگیری راهبردهای شناختی و عملکردی برای مطالعه و ویژگی های رشدی و تفاوت های فردی در کلاس و مدرسه و ارائه پیشنهادهایی برای ارتقاء سطح اثربخشی تصمیم گیری های معلم و مربی در کلاس درس و مدرسه.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- ۱- سانتراک، جان دبلیو (آخرین چاپ). روانشناسی تربیتی. ترجمه شاهده سعیدی و همکاران. نشر مؤسسه خدمات فرهنگی رسا.
- ۲- سیف، علی اکبر (آخرین چاپ). روانشناسی پرورشی (روانشناسی یادگیری و آموزش). تهران: آگاه.

منابع فرعی:

- ۱- بنتهام، سوزان (آخرین چاپ). روانشناسی کاربردی برای معلمان. ترجمه رابعه موحد. انتشارات ارجمند.
- ۲- فونتانا، دیوید (آخرین چاپ). روانشناسی کاربردی برای معلمان. ترجمه مهشید فروغان. انتشارات ارجمند.
- ۳- گلاور، جان ای وبرونینگ، راجر اچ (آخرین چاپ). روانشناسی تربیتی، اصول و کاربرد آن. ترجمه علینقی خرازی. تهران: مرکز نشر دانشگاهی
- ۴- لطف آبادی، حسین (آخرین چاپ). روانشناسی تربیتی. تهران: سمت.
۵. کدیور، پروین (آخرین چاپ). روانشناسی تربیتی. تهران: سمت.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.
ارزشیابی تکوینی: پس از اتمام هر فصل و قبل از آغاز فصل جدید پرسش کلاسی به منظور تثبیت مطالب قبلی و آگاهی نسبت به میزان یادگیری فراگیران صورت گیرد. به میزان ۲ نمره
ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۴ نمره
کارپوشه: مجموعه فعالیت‌های یادگیری و تکالیف عملکردی به میزان ۴ نمره

سرفصل درس «نظریه‌های یادگیری و آموزش»

۱. معرفی درس و منطق آن:

تدریس اثربخش مستلزم درکی فزاینده از یادگیری و شیوه وقوع آن است. چنین درکی شامل دانش مربوط به نظریه‌های یادگیری و آموزش و کاربرد هر یک از آنها در فرایند تدریس است که کسب آن می‌تواند معلمان را در کاربرد آگاهانه و مقتضی اصول مربوط به هر یک از نظریه‌ها یاری رساند. این درس ضمن هدایت روش‌های تدریس در موقعیت‌های مختلف تربیتی، دانشجومعلم را با سودمندی و کاربردی بودن روش‌ها و فنون تدریس به کار گرفته شده نیز آشنا می‌سازد.

نام درس به فارسی : نظریه‌های یادگیری و آموزش	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی : Theories of learning and Instruction	نوع درس: نظری
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجومعلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
۱- نظریه‌ها، راهبردها و روش‌های یادگیری و آموزش و ملاک‌های تدریس اثربخش را شناخته و طبقه‌بندی می‌کند ولی در تحلیل و مقایسه آنها موفق نیست و در تصمیم‌گیری برای حل مسائل آموزشی و یادگیری قادر نیست از نظریه‌ها به طور مناسب استفاده نماید.	تعداد ساعت: ۳۲ ساعت
۲- در مقایسه و تحلیل نظریه‌ها، راهبردها و روش‌های یادگیری و آموزش برای کاربرد در زمینه تدریس اثربخش و حل مشکلات یادگیری و تربیتی از مستندات و شواهد علمی متقنی استفاده کرده؛ اگرچه در حل مسائل پیچیده موفق نبوده است.	شایستگی کلیدی: موضوعی
۳- با تشخیص نقاط ضعف و قوت هر نظریه، راهبرد و روش آموزشی و ارزیابی مناسب و دقیق موقعیت‌ها و مشکلات و نیازهای آموزشی و تربیتی قادر است به شکل سیستمی آنها را شناسایی و ارزیابی کرده و راهکارهای ارائه شده با توجه به نظریه‌ها و راهبردهای مناسب صورت گرفته است.	پیش‌نیاز: - تخصص مورد نیاز برای تدریس: گرایش‌های روانشناسی، علوم تربیتی و مشاوره

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: مقدمه‌ای بر نظریه‌های یادگیری و آموزش

- تعریف نظریه
- ویژگی‌های نظریه علمی
- تعریف یادگیری و ویژگی‌های آن
- ویژگی‌های نظریه جامع یادگیری
- نخستین اندیشه‌های مربوط به یادگیری
- نگاهی اجمالی به نظریه‌های یادگیری و آموزش به عنوان نقشه راه

فعالیت یادگیری:

✓ در یک جدول نکات مهم نظریه‌های یادگیری و آموزش را باهم مقایسه کند.

تکلیف عملکردی:

✓ با جستجو در منابع موجود برای درس نظریه های یادگیری و آموزش ، منابع اصلی و فرعی را با استدلال به کلاس معرفی کند.

فصل دوم: نظریه های رفتاری در آموزش و یادگیری

- نظریه های کارکرد گرای

• نظریه ثورندایک

✓ قانون اثر

✓ حل مسأله از طریق آزمایش و خطا

✓ کاربرد نظریه ثورندایک در آموزش و یادگیری

• نظریه اسکینر

✓ تقویت و تنبیه در شرطی سازی عامل

✓ برنامه های تقویتی

✓ استفاده از نظریه اسکینر در آموزش و یادگیری

• نظریه هال

✓ رفتار به مثابه یک مکانیسم بقا

✓ قدرت سائق و عادت به عنوان دو خصلت کلیدی موجود زنده

✓ کاربرد نظریه هال در آموزش و یادگیری

• نظریه بلوم

✓ فرض زیربنایی نظریه بلوم به عنوان یک نو رفتارگرا

✓ طبقه بندی بلوم از یادگیری

✓ عوامل تعیین کننده میزان یادگیری هر دانش آموز

✓ متغیرهای اصلی یادگیری در نظریه بلوم

✓ کاربرد نظریه بلوم در آموزش و یادگیری

- نظریه های تداعی گرای

• نظریه پاولوف

✓ تعمیم ، تشخیص و خاموشی در شرطی سازی کلاسیک

✓ کاربرد نظریه شرطی سازی کلاسیک در آموزش و یادگیری

• نظریه گاتری

✓ قانون مجاورت تنها قانون یادگیری در نظریه گاتری

✓ تبیین گاتری از سازه های سه گانه پیرامونی یادگیری (تقویت ، عادت و خاموشی)

✓ روش های ترک عادت

✓ تبیین گاتری از فراموشی

✓ تبیین گاتری از تنبیه

✓ کاربرد نظریه گاتری در آموزش و یادگیری

- اندیشه های کلیدی نظریه های رفتاری

- کاربردهای آموزشی و تربیتی نظریه های رفتاری

فعالیت های یادگیری:

✓ به عنوان نمونه نظریه شرطی سازی کلاسیک پاولوف و شرطی سازی عامل اسکینر را مقایسه کند.

✓ در یک جدول اصطلاحات کلیدی نظریه های رفتاری را به تفکیک تعریف کند.

تکلیف عملکردی:

✓ در یک گزارش کوتاه کاربرد نظریه های رفتاری را در آموزش ، تدریس ، یادگیری و مدیریت کلاس درس نوشته و به

کلاس ارائه دهد.

فصل سوم: نظریه های شناختی در آموزش و یادگیری

- نظریه گشتالت

• مفهوم گشتالت

• معنای یادگیری در گشتالت

• ادراک ، بینش و حل مسأله به عنوان اساس کار یادگیری

• قوانین سازماندهی در نظریه گشتالت

• کاربردهای آموزشی و تربیتی نظریه گشتالت

- نظریه تولمن

• مبنای نظری تولمن

• تشریح نظریه تولمن به عنوان غایت نگری در یادگیری

• توضیح مفهوم انتظار در نظریه تولمن

• عوامل مهم رفتار در نظریه تولمن

• متغیرهای مداخله گر به عنوان تعیین کننده های واقعی رفتار

• علت های آغاز کننده رفتار

• یادگیری نهفته

- کاربرد نظریه تولمن در آموزش و یادگیری

- نظریه آزوئل

- یادگیری معنی دار کلامی به عنوان دغدغه آزوئل
- مفهوم پیش سازمان دهنده
- هرم ساخت شناختی
- مشمول کننده ها
- مراحل تدریس پیش سازمان دهنده
- اصول آموزشی و تربیتی نظریه یادگیری معنی دار آزوئل

- نظریه خبر پرداز (پردازش اطلاعات)

- باورهای نظریه پردازش اطلاعات در مورد یادگیرنده
- مدل های گوناگون پردازش اطلاعات
- فرایندهای مؤثر در پردازش اطلاعات و یادگیری
  - ✓ حافظه و ساختار دانش
  - ✓ تحلیل حل مسأله و استدلال
  - ✓ بنیان های اولیه یادگیری
  - ✓ فرایندهای فراشناختی و ظرفیت های خود تنظیمی
  - ✓ تجارب اجتماعی و فرهنگی

- کمک به دانش آموزان برای کاربرد فرایندهای شناختی و فراشناختی در یادگیری

فعالیت های یادگیری:

- ✓ با مثال هایی کاربرد قوانین ادراکی گشتالت را در یادگیری نشان دهد.
- ✓ انواع مختلف سیستم های حافظه را از نظر مدت ماندگاری و ظرفیت مقدار داده و کاربرد مقایسه کند.
- ✓ با مثال هایی انواع حافظه بلندمدت را تفکیک کند.

تکالیف عملکردی:

- ✓ در یک گزارش کوتاه راهکارهای خود را جهت تقویت حافظه بلندمدت نوشته و در کلاس به اشتراک بگذارد.
- ✓ در یک گزارش کوتاه راهکارهای خود را جهت افزایش توجه و تمرکز فراگیران نوشته و در کلاس به اشتراک بگذارد.

فصل چهارم: نظریه های سازنده گرایی در آموزش و یادگیری

- تحول در نحوه مدیریت و طراحی محیط های آموزشی

- محیط های یادگیرنده مدار
- کلاس درس مبتنی بر رویکرد سازنده گرایی
  - مذاکره و گفتگو به عنوان مهم ترین جنبه کلاس سازنده گرا
  - فن آوری و محیط یادگیری دانش آموز محور
  - ارزشیابی در کلاس سازنده گرا
- نظریه های سازنده گرای مقدماتی
  - نظریه پیازه
    - ✓ آمادگی دانش آموز برای یادگیری
    - ✓ یادگیری نتیجه درگیری فعال کودک با محیط
    - ✓ اهمیت بازی در رشد شناختی
    - ✓ رشد شناختی نتیجه دو فرایند درون سازی و برون سازی
    - ✓ یادگیری اکتشافی
    - ✓ کاربرد نظریه پیازه در آموزش و یادگیری
  - نظریه برونر
    - ✓ مراحل یادگیری در نظریه برونر
    - ✓ مهارت های ذهنی اصلی در نظریه برونر
    - ✓ کاربرد نظریه برونر در آموزش و یادگیری
- نظریه های سازنده گرای اجتماعی
  - نظریه ویگوتسکی
    - ✓ فرضیات نظریه ویگوتسکی
    - ✓ محدوده رشد باواسطه
    - ✓ روش داربستی
    - ✓ زبان و تفکر
    - ✓ کاربرد نظریه ویگوتسکی در آموزش و یادگیری
  - نظریه باندورا
    - ✓ نقش عوامل شناختی، اجتماعی و رفتاری در یادگیری
    - ✓ خود کارآمدی
    - ✓ الگوی جدید باندورا برای یادگیری مشاهده ای
    - ✓ کاربرد نظریه باندورا در آموزش و یادگیری

فعالیت های یادگیری:

- ✓ نظریه های رفتاری، شناختی و سازنده گرایی را از نظر فعالیت ذهنی، فرایند یادگیری و نقش معلم مقایسه کند.

✓ نظریه پیازه را به عنوان سازنده گی شناختی و ویگوتسکی را به عنوان سازنده گرای اجتماعی مورد نقد و مقایسه قرار دهد.

✓ عوامل خودکارآمدی را در نظریه باندورا در کلاس به بحث بگذارد.

تکالیف عملکردی:

- ✓ دریک گزارش کوتاه نقش خود را به عنوان معلم آینده در افزایش خودکارآمدی دانش آموزان تبیین کند.
- ✓ دریک گزارش کوتاه فواید و موانع به کارگیری اصول سازنده گرایی در کلاس درس را تشریح کند.

فصل پنجم: نظریه های نورو فیزیولوژیکی آموزش و یادگیری

- نظریه عصب روانشناختی دونالد اولدینگ هب

- مجتمع های سلولی
- زنجیره های مرحله ای
- محرومیت حسی
- محیط های غنی

- نتایج پژوهش های نظریه های جدید نورو فیزیولوژیکی آموزش و یادگیری

- مغز یادگیرنده
- حرکت و رشد مغز
- عملکرد دونیمکره مخ
- آماده کردن دانش آموزان برای یادگیری
- جلب توجه مغز و یادگیری
- تأثیر تهدید و فشار روانی بر مغز و یادگیری
- تأثیر انگیزش و عواطف بر مغز و یادگیری
- پایدار کردن یادگیری توسط سیستم های مغزی
- راهبردهایی برای کمک به رشد مغز و یادگیری

فعالیت های یادگیری:

- ✓ کارکرد دونیمکره مخ را مقایسه کند.
- ✓ تأثیر عواطف مطلوب مانند انگیزش و شادی و عواطف نامطلوب مانند تنفر، خشم، ترس و اضطراب را بر عملکرد مغز در رابطه با یادگیری در کلاس به بحث بگذارد.

تکلیف عملکردی:

✓ پژوهش های انجام شده در زمینه ارتباط مغز و یادگیری را مطالعه کرده و یافته های خود را در قالب یک گزارش کوتاه به کلاس ارائه نماید.

فصل ششم: نظریه ارتباط گرایي آموزش و یادگیری

- منابع شناخت
  - منابع موثق
  - منابع غیر موثق
- تغییر جریان شناخت و دانش و تمرکز زدایی از دانش
- یادگیری از طریق فضای مجازی و شبکه های ارتباط جمعی
  - ویژگی های فضای مجازی
  - تعریف یادگیری در فضای مجازی
- نظریه ارتباط گرایي
  - ریشه ها، تعاریف و دامنه دلالت ها بر یادگیری
- اجرای نظریه ارتباط گرایي در یادگیری
  - تحلیل و تأیید
  - طراحی و پرورش زیست بوم و شبکه
  - چرخه انطباق یابنده یادگیری و دانش
  - مرور سیستم و ارزشیابی
  - عوامل اثرگذار

فعالیت یادگیری :

✓ نکات مثبت و منفی یادگیری از طریق فضای مجازی را تشریح کند.

تکلیف عملکردی:

✓ با مطالعه منابع علمی ، گزارشی در زمینه تأثیر یادگیری الکترونیکی بر پیشرفت آموزش و پرورش تهیه کرده و در کلاس ارائه نماید.

فصل هفتم: هرم آموزش

- تعریف آموزش
  - الگوهای آموزشی
- ✓ الگوی آموزشی رفتاری

- ✓ الگوی آموزشی شناختی
- ✓ الگوی آموزشی ساختن گرایی
- مقایسه الگوهای آموزشی از نظر نقش معلم ، فرایند یادگیری و فعالیت ذهنی دانش آموزان
  - راهبرد های آموزشی
    - ✓ راهبرد آموزشی مستقیم
    - ✓ راهبرد آموزشی غیر مستقیم
- مقایسه راهبردهای آموزشی از نظر اهداف ، فرایند و نتایج یادگیری دانش آموزان
  - روش های آموزشی
    - ✓ روش آموزشی تعیین کننده ماهیت فعالیت های معلم و دانش آموزان در رسیدن به اهداف آموزشی
  - فنون آموزشی
    - ✓ انتخاب فن آموزشی با توجه به ماهیت مطالب درسی ، ویژگی های معلم ، دانش آموزان و امکانات آموزشی مدرسه .

فعالیت یادگیری :

- ✓ ارتباط بین مفاهیم آموزشی را از جزء به کل در قالب نقشه مفهومی نشان دهد.

تکلیف عملکردی:

- ✓ در یک گزارش کوتاه دلیل انتخاب الگو، راهبرد و روش آموزشی ترجیحی خود را به منظور تدریس بهتر نوشته و در کلاس به اشتراک بگذارد.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

انتظار می رود برای درک درست و عمیق نظریه ها، راهبردها و الگوهای یادگیری و آموزش علاوه بر ارائه مطالب و تدریس به شیوه فعال مشارکتی، از مثال های کاربردی در زمینه مشکلات ، نیازها و تصمیم گیری های آموزشی و تربیتی در موقعیت کلاس درس و مدرسه حین تدریس استفاده شود. افزون بر این تدارک فرصت های یادگیری غیر مستقیم و خارج از محیط آموزشی زمینه رشد شناختی و فراشناختی دانشجویان را تضمین می کند.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- اولسون، متیو. اچ و هرنگهان ، بی . آر (آخرین چاپ). مقدمه ای بر نظریه های یادگیری. ترجمه علی اکبر سیف. تهران: دوران.

- جردن ، آنا ؛ کارلیل، اوریسون و استاک ، آنه تا (آخرین چاپ). رویکردهای یادگیری (رهنمودی برای معلمان). ترجمه حسین محبی. تهران: آوای نور.

منابع فرعی:

- درتاج، فریبرز و کرد نوقابی، رسول (آخرین چاپ). نظریه های آموزش، الگوها، راهبردها، روش ها ، فنون تهران: دانشگاه علامه طباطبایی .
- جنسن ،اریک (آخرین چاپ). مغز و آموزش . ترجمه لیلی محمدحسین و سپیده رضوی. تهران : انتشارات مدرسه .
- استرنبرگ ، رابرت (آخرین چاپ). روانشناسی شناختی . ترجمه کمال خرازی ، الهه حجازی . تهران: سمت .
- زیمنس ، جرج (آخرین چاپ). دانش و یادگیری مبتنی بر نظریه ارتباط گرایي . ترجمه حسین اسکندری . تهران: آوای نور.
- پارسا، محمد (آخرین چاپ). روانشناسی یادگیری . تهران : پیام نور.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت های آموزشی انجام می گیرد.

ارزشیابی تکوینی: پس از اتمام هر فصل و قبل از آغاز فصل جدید پرسش کلاسی به منظور تثبیت مطالب قبلی و آگاهی نسبت به میزان یادگیری فراگیران صورت گیرد. به میزان ۲ نمره

ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۴ نمره

کارپوشه: مجموعه فعالیت های یادگیری و تکالیف عملکردی به میزان ۴ نمره

سرفصل درس «جامعه‌شناسی آموزش و پرورش»

۱. معرفی درس و منطق آن

تعلیم و تربیت امری اجتماعی است. تعلیم و تربیت با متن و زمینه جامعه در هم تنیده است و نمی‌توان جدا از مقوله اجتماعی بودن، به مطالعه در مسائل تعلیم و تربیت پرداخت. به بیان دیگر، شناخت واقعی مسائل تعلیم و تربیت مستلزم تجزیه و تحلیل مسائل اجتماعی و فرهنگی محیط اجتماعی است. بنابراین درک دانشجویان نسبت به جامعه‌شناسی آموزش و پرورش، این امکان را پدید می‌آورد تا با چشم انداز جامعه‌شناختی، نگاهی واقع‌بینانه به تعلیم و تربیت داشته باشد و درس جامعه‌شناسی آموزش و پرورش، زمینه‌ای مناسب برای انتخاب آگاهانه راه حل‌های تربیتی با توجه به مسائل عام جامعه و یا خاص منطقه خدمت دانشجویان فراهم می‌کند.

نام درس به فارسی: جامعه‌شناسی آموزش و پرورش نام درس به انگلیسی: <i>Sociology Of Education</i>	مشخصات درس نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۳۲ شایستگی کلیدی: تربیتی پیش‌نیاز: - استاد متخصص برای تدریس: دارای تخصص علوم تربیتی یا جامعه‌شناسی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: - رابطه‌ی آموزش و پرورش با اجتماع و فرایندهای دستیابی به مزایای اجتماعی را بشناسد - دستاوردهای و معضلات فعلی آموزش و پرورش در ایران را بداند. - درک روشنی از مدرسه و روابط اجتماعی موجود در آن به عنوان مکانی اجتماعی داشته باشد و بتواند تاثیر ارکان مختلف مدرسه را بر جامعه پذیر کردن دانش‌آموزان تحلیل کند. - نظریات کلاسیک جامعه‌شناسی آموزش و پرورش بشناسد. - انواع سرمایه در آموزش و پرورش را بشناسد و با روش‌های جلب مشارکت آشنا باشد. - مفهوم عدالت آموزشی را بشناسد و با روش‌های توسعه‌ی آن با توجه به شرایط جامعه ایران و ساختار آموزش و پرورش کشور آشنا باشد.	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: مروری بر آموزش، جامعه‌شناسی و جامعه‌شناسی آموزش و پرورش

تعاریف آموزش، جامعه‌شناسی، جامعه‌شناسی آموزش و پرورش
ساختار اجتماعی
فرایندهای دستیابی به مزایای اجتماعی
جامعه‌پذیری

تکالیف یادگیری: مطالعه و مرور یکی از کتاب‌های جامعه‌شناسی آموزش و پرورش
تکالیف عملکردی: ارائه‌ی تعریفی از جامعه‌شناسی آموزش و پرورش و کاربرد آن

فصل دوم: دستاوردها و معضلات آموزش و پرورش در ایران

تاریخچه آموزش و پرورش به شکل نوین در ایران
بررسی روند تغییرات جمعیتی در ایران پس از انقلاب اسلامی

روند معضلات آموزش و پرورش از دهه ۶۰ تا کنون
تاریخچه تربیت معلم و سیر تحول آن به دانشگاه فرهنگیان
تکالیف یادگیری: تهیه فهرستی از ۱۰ مورد از معضلات فعلی آموزش و پرورش به ترتیب اولویت
تکالیف عملکردی: مروری بر اسناد بالادستی دانشگاه فرهنگیان و ارائه در کلاس

فصل سوم: مدرسه به عنوان مکانی اجتماعی

نقش مدرسه در جامعه‌پذیری دانش آموزان
شناخت سازمان مدرسه و روابط انسانی در آن
مدرسه و نابرابری‌های اجتماعی
خانواده و مدرسه
گروه‌های دانش آموزی

تکالیف یادگیری: تحقیق در خصوص امر چیستی جامعه‌پذیری و جامعه‌پذیری مطلوب از منظر جامعه‌ی ایران
تکالیف عملکردی: تهیه فهرستی از گروه‌های دانش‌آموزی متنوع در کشور که در قالب سازمان دانش‌آموزی و یا ... فعالیت می‌کنند و بررسی اثرات فعالیت‌ها

فصل چهارم: نظریه‌های جامعه‌شناسی آموزش و پرورش

نظریه کارکرد گرایی (امیل دورکیم)
نابرابری اجتماعی (کریستوفر جنک)
پارادایم انتقادی (نظریه آموزش و پرورش و کنش فرهنگی، فریره، ایوان ایلچ)
نظریه تفسیری (مایکل یانگ)

تکالیف یادگیری: طبقه‌بندی نظریه‌های جامعه‌شناختی تربیت و بیان ویژگی‌های اصلی این نظریات در یک جدول
تکالیف عملکردی: انتخاب یک نظریه و مطالعه‌ی منابع بیشتر در خصوص آن

فصل پنجم: انواع سرمایه در آموزش و پرورش

سرمایه انسانی (معلمان، دانش‌آموزان، اولیا)
راهبردهای بهره‌گیری از انواع سرمایه در آموزش و پرورش
راهبردهای جلب مشارکت مردم در آموزش و پرورش
آموزش و پرورش در افکار عمومی

تکالیف یادگیری: تحقیق در خصوص نحوه جلب مشارکت‌های مردمی در آموزش و پرورش در قالب برنامه‌های گوناگون چون گسترش مدارس غیر دولتی، تعاملات انجمن اولیا و مربیان، فرایندهای جلب و جذب خیرین مدرسه‌ساز و مدرسه‌یار
تکالیف عملکردی: ارائه‌ی دو پیشنهاد نوآورانه در خصوص جلب مشارکت مردم (اولیا، سازمان‌ها و ...) در سطح مدرسه و منطقه

فصل ششم: ابعاد سازمانی آموزش و پرورش؛ حاکمیت و بودجه

تفاوت دیدگاه سرمایه گذاری و هزینه‌ای نسبت به آموزش و پرورش
مقایسه سهم بودجه آموزش و پرورش از کل بودجه کشورهای گوناگون و ایران
تکالیف یادگیری: تحقیق در خصوص اهمیت بودجه و سرمایه گذاری در آموزش و پرورش
تکالیف عملکردی: بررسی سهم بودجه ی آموزش و پرورش ایران از کل بودجه و مقایسه با سایر کشورهای پیشرو در جهان

فصل هفتم: دسترسی عادلانه به آموزش

طبقه اجتماعی و آموزش و پرورش
توسعه عدالت آموزشی
سیاست گذاری در خصوص مدارس غیردولتی و تاثیر آن بر توسعه عدالت آموزشی
تکالیف یادگیری: مروری بر مفاهیم موجود در زمینه چستی عدالت آموزشی
تکالیف عملکردی: تهیه گزارشی در خصوص اثرات جداسازی دانش آموزان در قالب انواع مدارس خاص

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

در این درس، آموزش با توجه به پیوند نظریه با عمل انجام می شود. کاربرد عملی دانش نظری و تحلیل مشاهدات از زاویه نظریه های جامعه شناسی تربیت توسط دانشجو مورد تأکید قرار می گیرد. بنابراین، علاوه بر مطالعه منظم دانشجویان، توجه به جنبه های کاربردی این درس مورد توجه است. بهتر است زمینه پرسش و پاسخ و تحلیل گزارشهای دانشجویان و بهره گیری از روش های مشارکتی در آموزش فراهم شود.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

موریش، ایور. درآمدی به جامعه شناسی تعلیم و تربیت، ترجمه غلامعلی سرمد (۱۳۸۷). مرکز نشر دانشگاهی تهران.

علاقه بند، علی (۱۳۹۵). جامعه شناسی آموزش و پرورش. تهران انتشارات روان.

شارع پور، محمود (۱۳۹۴). جامعه شناسی آموزش و پرورش. تهران. انتشارات سمت.

منابع فرعی:

منادی، مرتضی (۱۳۹۲). جامعه شناسی آموزش و پرورش. تهران: انتشارات آوای نور

رفیع پور، فرامرز (۱۳۹۰). تکنیکهای خاص تحقیق در علوم اجتماعی (جلد دوم کندوکاوها و پنداشته ها). تهران انتشارات شرکت سهامی انتشار.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی تکوینی: تکالیف یادگیری و تکالیف عملکردی و شرکت در مباحث کلاس ۸ نمره

سایر نکات

با توجه به بروزآوری سرفصل، پیشنهاد می‌گردد اساتید محترم علاوه بر منابع معرفی شده که ممکن است هم‌پوشانی کاملی با سرفصل‌ها نداشته باشند، از منابع جدید و فایل‌های مرتبط به خصوص در بحث معضلات آموزش و پرورش، بودجه و ... استفاده نمایند.

سرفصل درس «اصول و روش های تدریس»

۱. معرفی درس و منطق آن

تدریس در تمامی نظام های آموزش و برنامه درسی، عرصه اصلی اختیارات معلم است؛ و همین اختیارات است که مسئولیت معلم را برای بکارگیری موثر روش های تدریس الزامی می کند. «تدریس» فعالیتی موقعیتی است که شکل موثر آن بر بنیاد دانش و یافته های علمی دنبال می شود. چنین دانشی را معلمان آینده برای هرگونه عمل خود نیاز دارند؛ اما عمل معلمی کردن فقط با کسب این دانش ممکن نمی شود. آنچه دانشجومعلم را برای بکارگیری روش های تدریس آماده می کند، کسب دانش تدریس به همراه قابلیت های ساخت دانش تدریسی بر اساس تجربه های شخصی است؛ مجموعه تلفیق شده ای از دانش و هنر که می تواند شایستگی تدریس نامیده شود. اصول و روش های تدریس در پی آن است که زمینه های لازم و عمومی را برای دانشجومعلم در سطحی عام فراهم کند تا آنان قادر به ادراک و بکارگیری روش های تدریس شوند. در این درس، دانشجومعلم با مبانی، اصول و مراحل تدریس آشنا می شوند و قادر می شوند از فنون آن در عمل بهره بگیرند. برای تحقق دستاوردی، ضروری است معلم با منابع این حوزه علمی، با نمونه هایی از تدریس و با برخی از اعمال و فعالیت های تدریسی معلمان پیشین در عرصه واقعی آشنا شوند و برای اقدام به آن، تمرین هایی داشته باشند. چنین شرایطی می تواند به آنان کمک کند تا معلمان آینده در طول دوره آموزشی در معرض تجربیات متنوع و غنی قرار گرفته و قادر به مطالعه، تصمیم گیری و ارزیابی نتایج تصمیمات در موقعیت های پیچیده آموزشی و تربیتی مبتنی بر یافته های علمی و پژوهشی باشند.

نام درس به فارسی: اصول و روش های تدریس	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Principles and methods of teaching	نوع درس: نظری- عملی
پایام های یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجومعلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
به ارائه تصویری از تدریس مدرسه ای اقدام کند که در آن نقش معلم به عنوان کارگزار اصلی آن عرصه به روشنی تشریح و تبیین گردد و چگونگی عمل خود را به عنوان کارگزار یک کلاس درس فرضی، به استاد دانش معتبر مدلل سازد و از برنامه خود دفاع نماید. همچنین، دانشجومعلم در پایان این واحد یادگیری با اصول عام و خاص تدریس آشنایی دارد و برخی روش های تدریس را با قابلیت های بکارگیری آنها در موقعیت های متفاوت می شناسد و از منابع معتبر تدریس آگاه است و امکان شناسایی منابع مناسب تر را دارد و به پیگیری دستاوردهای علمی جدید حوزه تدریس، متعهد است.	تعداد ساعت: ۴۸
	شایستگی کلیدی: تربیتی
	پیش نیاز: -
	استاد متخصص برای
	تدریس: دارای تخصص
	علوم تربیتی

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: طرح ضرورت و جایگاه موضوع و ایجاد انگیزه جهت پیگیری درس و ارزشیابی تشخیصی و اعلام برنامه درس

- شناسایی انتظارات دانشجویان
- سنجش نوع نگرش و سطح دانش مربوط
- معرفی برنامه و سرفصل درس

- تشریح منطق درس و کاربردهای آن برای معلمان
- معرفی تکالیف عملکردی و چگونگی ارزیابی از عملکرد دانشجویان بر اساس پیامدها و سطوح عملکرد.

فعالیت های یادگیری:

هر دانشجو یکی از تجربیات تدریس معلمان مدرسه‌ای خود را یادآوری و آن را روایت و مقبول یا نامقبول بودن آن را مدلل تشریح کند.

فصل دوم: چستی تدریس

- ارائه نمونه‌ها و یادآوری تجربه‌ها
- تشریح چستی تدریس
- تبیین نقش معلم در تدریس مدرسه‌ای

فعالیت های یادگیری:

چرا معلمان نیاز دارند از اصول و روش‌های تدریس آگاه باشند و چگونه می‌توانند چنین کنند؟

فصل سوم: برنامه‌ریزی تدریس

- مراحل تدریس مدرسه‌ای
- برنامه‌ریزی تدریس: طرح درس سالیانه
- برنامه‌ریزی تدریس: طرح درس روزانه
- مدیریت کلاس درس

فعالیت های یادگیری:

هر یک از دانشجو معلمان یک طرح درس سالیانه برای موضوع مورد نظر خود تهیه و به مدرس درس ارائه کند.
هر یک از دانشجو معلمان یک طرح درس روزانه برای موضوع مورد نظر خود تهیه و به مدرس درس ارائه کند.

فصل چهارم: روش‌های تدریس

- روش‌های تدریس معلم‌محور
- روش‌های تدریس شاگردمحور
- توضیح دادن در کلاس درس
- پرسش کردن معلم در کلاس
- مواجهه معلم با پرسش‌های کلاسی شاگردان

فعالیت های یادگیری:

دانشجویان در گروه‌های کوچک به طراحی تدریس بر اساس این روش اقدام و به تدریس می‌پردازند.

فصل پنجم: سنجش یادگیری شاگردان

- روش‌های آزمون و سنجش پیشرفت تحصیلی در کلاس درس

- انواع آزمون‌ها و مزایا و معایب آنها برای بکارگیری در کلاس درس
- اهداف سنجش در کلاس درس
- روش‌های اعلام نتایج به شاگردان در کلاس درس در هر یک از روش‌های تدریس

فعالیت‌های یادگیری:

گفتگوی دانشجویان درباره روش‌های موثر سنجش یادگیری در موقعیت‌های تجربی یا فرضی

۳. راهبردهای آموزش و یادگیری

در این درس، آموزش‌های کلاس درس با مشارکت همه‌جانبه آموزشگر - دانشجو انجام می‌شود. دانشجوی این درس موظف است بر اساس برنامه اعلام شده به مطالعه منابع نیز پردازند و در مباحث شرکت نمایند. همچنین، دانشجویان حق دارند به طرح پرسش پردازند و برای ارائه دیدگاه‌ها یا نتایج حاصل از مطالعات خود با درخواست تعیین وقت قبلی، تا ۱۵ دقیقه در کلاس درس به ارائه نظر پردازند. در همه جلسات درس، یک مبحث به صورت نظری ارائه می‌گردد و به صورت عملی مورد تمرین قرار می‌گیرد. در عین حال، در جلسات درس ممکن است پرسش‌هایی مطرح شود که به تشخیص آموزشگر یا به درخواست دانشجویان، پاسخگویی به برخی از آنها می‌تواند به صورت شفاهی در جلسه بعد یا به صورت کتبی تا پایان نیمسال انجام و ارائه شود. این قبیل پرسش‌ها می‌تواند برای همه یا برخی از دانشجویان جایگزین تکالیف درس گردد؛ مشروط به آنکه تعداد آنها از ۵۰ درصد تجاوز نکند.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- شعبانی، حسن. (۱۳۹۲). مهارت‌های آموزشی: روش‌ها و فنون تدریس. تهران: سمت.
- مهرمحمدی، محمود. (۱۳۸۶). بازاندیشی فرایند یاددهی - یادگیری و تربیت معلم. تهران: مدرسه.

منابع فرعی:

- مارزانو، رابرت. (۲۰۰۷). هنر و علم تدریس (چارچوبی جامع برای آموزش اثربخش). مترجمان: نازیلا کریمی و عبدالرحیم نوه ابراهیم (۱۳۹۴). تهران: موسسه فرهنگی منادی تربیت.
- صنعت پور امیری، حسین (۱۳۹۵). نیم قرن تدریس و تبلیغ حجت الاسلام و المسلمین قرائتی. تهران: مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی پایانی: ارزشیابی پایانی در درس اصول و روش‌های تدریس در قالب یک آزمون مکتوب پایانی صورت می‌گیرد که در آن دانشجویان یادگیری‌ها و تجارب خود از کار عملی، مطالعه منابع و مشارکت در مباحث کلاس درس را بر اساس پرسش‌های آموزشگر، ارائه می‌کنند.

ارزشیابی ضمنی نیمسال: ارزشیابی ضمنی نیمسال از سویی تمام فعالیت‌های بخش عملی درس را شامل می‌شود و از سوی دیگر برای اطمینان از پیشرفت مناسب یادگیری انجام می‌گیرد و دستاورد هر دو قسمت جهت ارزشیابی نهایی بکار گرفته می‌شود.

ارزشیابی تکالیف: ارزشیابی انجام تکالیف کلاس درس و مشارکت در مباحث با هم لحاظ می‌شود. آموزشگر در مواردی که مصلحت بدانند، اجازه می‌دهد تا دانشجویان بر اساس بازخوردهای او به کار پژوهشی به اصلاح آن اقدام کنند.

سهم هر یک از موارد ارزشیابی به شرح زیر محاسبه می‌شود:

- پاسخگویی به تکالیف و شرکت فعال در کلاس: ۲۵ درصد امتیاز
- آزمون ضمنی نیمسال: ۴۰ درصد امتیاز
- آزمون پایانی: ۳۵ درصد امتیاز

سایر نکات:

مواردی که توجه به آن در این درس مهم است:

۱. آمادگی مدام برای فعالیت عملی.
۲. مشارکت جدی و موثر در مباحث کلاس.
۳. رعایت نظم حضور و حساسیت به زمان درس.
۴. رعایت اخلاق پژوهش در انجام تکالیف و در فعالیت عملی.
۵. مطالعه منابع تکمیلی معرفی شده توسط آموزشگر و سایر منابع مفید.
۶. ظرافت و زیبایی ظاهری تکالیفی که به صورت مکتوب به آموزشگر تحویل می‌شود.

سرفصل درس « اصول برنامه ریزی درسی »

۱. معرفی درس و منطق آن:

برنامه‌ریزی درسی به عنوان یک «فرایند»، یکی از فعالیت‌های اساسی در آموزش و پرورش نوین است. آموزش نظام‌مند و گسترده، نیازمند آن است که با اتخاذ تدابیر قبلی همراه شود. چنین تدابیری می‌تواند فعالیت‌های عاملان فرایند تربیتی را هدایت کند. اتخاذ تدابیر هدایت‌گر فعالیت‌های معلم و متعلم در موقعیت تربیتی، برنامه‌ریزی درسی نامیده می‌شود. برنامه‌ریزی درسی با این معنا، یکی از فعالیت‌های ضروری معلم است. معلم حتی در نظام‌های متمرکز برنامه‌ریزی درسی هم «برنامه‌ریز درسی بهره‌گیر» یا «برنامه‌ریز درسی اجرایی» است. چنین تکلیف و البته چنین اختیاری سبب می‌شود یادگیری استفاده از این پدیده مهم حیات آموزشی برای معلمان ضروری گردد. دانستن زبان برنامه‌ریزی درسی یا آشنائی با دانش آکادمیک برنامه‌ریزی درسی برای معلمان حتی در یک سیستم متمرکز که تصور می‌شود معلم نقش عمده‌ای در تولید ندارد و مصرف‌کننده صرف است، ضرورت دارد؛ زیرا برنامه درسی در «سطوح مختلف» تعریف می‌شود و در بسیاری از این سطوح در نظام‌های آموزشی متمرکز هم معلم (به شکل فردی یا جمعی) نقش دارد. پس معلم به جای آنکه به حلقه سست زنجیره تعلیم و تربیت بدل شود، باید اتفاقاً در نقش مقوم برنامه و تقویت‌کننده آن ظاهر شود. برنامه درسی در دستان معلم می‌تواند به یک پدیده «پوچ» (برنامه درسی پوچ) تبدیل شود. یعنی معلم می‌تواند آنچه در مرحله تولید به درستی تدوین شده است، را از دستور کار خارج کند یا به صورت غیر موثر آموزش دهد. پرهیز از این دام، یکی از لوازم عمل حرفه‌ای معلم است. به بار نشستن تلاش‌های دیگران نیاز به همت و دقت معلم دارد تا محرومیت ناشی از حذف آنچه باید آموزش داده شود، بر شاگردان تحمیل نشود. معلمان آینده به دلیل چنین شرایطی نیاز دارند با مبانی، اصول و مراحل برنامه‌ریزی درسی آشنا شوند و بتوانند از فنون آن در عمل بهره بگیرند. کسب این مهارت به همراه فهم برنامه درسی، لازمه عمل حرفه‌ای معلم در موقعیت مدرسه است. برای تحقق چنین دستاوردی، ضروری است معلمان با منابع این حوزه علمی و برخی از اعمال و فعالیت‌های برنامه‌ریزی درسی آشنا شوند. چنین شرایطی می‌تواند به آنان کمک کند تا معلمان آینده در طول دوره آموزشی در معرض تجربیات متنوع و غنی قرار گرفته و قادر به مطالعه، تصمیم‌گیری و ارزیابی نتایج تصمیمات در موقعیت‌های پیچیده آموزشی و تربیتی مبتنی بر یافته‌های علمی و پژوهشی باشند.

<p>نام درس به فارسی: اصول برنامه ریزی درسی نام درس به انگلیسی: principles of curriculum development</p>	<p>مشخصات درس نوع درس: نظری</p>
<p>پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: -ضمن تشریح اصول و مراحل برنامه‌ریزی درسی به تحلیل برنامه‌های درسی مصوب اقدام کند. -ضمن تبیین انواع برنامه‌های درسی در مدرسه، برنامه درسی خود برای یک درس را تولید و ارائه کند و به استاد دانش معتبر از برنامه خود دفاع نماید.</p>	<p>تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۳۲ شایستگی کلیدی: تربیتی پیش‌نیاز: - تخصص مورد نیاز برای تدریس: متخصص برنامه‌ریزی درسی</p>

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: مفهوم برنامه درسی و قلمروهای برنامه درسی

- انواع تعریف از برنامه درسی
- گستره موضوعی حوزه برنامه‌ریزی درسی به عنوان یک علم
- قلمرو برنامه درسی
- مبانی (فلسفی، اجتماعی، روانشناسی، زیست‌شناسی و...) برنامه درسی

تکلیف عملکردی:

از دانشجو معلم خواسته شود تا به مقایسه تعاریف برنامه درسی از دیدگاه چند صاحب‌نظر برنامه درسی اقدام کند.

فصل دوم: سطوح و انواع برنامه درسی

- برنامه درسی رسمی (مصوب و تجویز شده)
- برنامه درسی اجرایی (تدریس شده)
- برنامه درسی پنهان
- برنامه درسی پوچ
- برنامه درسی آزمون شده
- برنامه درسی فوق برنامه

فعالیت یادگیری:

در معرفی هر یک از انواع برنامه درسی به تبیین نقش معلم در تحقق انواع برنامه درسی بپردازد.

تکلیف عملکردی:

از دانشجو معلم خواسته شود تا یکی از تجربیات مواجهه خود با برنامه درسی مدرسه‌ای را یادآوری و آن را روایت و تحلیل کند و بر اساس آن تحلیل به معرفی انواع برنامه درسی در تجربه خود اقدام نماید.

فصل سوم: الگوهای برنامه‌ریزی درسی

- الگوهای فنی
- الگوهای غیرفنی
- الگوهای میانه

تکلیف عملکردی:

از دانشجو معلم خواسته شود تا الگوی برنامه‌ریزی درسی در نظام‌های آموزشی برتر را شناسایی کند و به ارائه شفاهی بپردازد.

فصل چهارم: عناصر برنامه‌ریزی درسی

- اهداف

- محتوا
- راهبردهای یاددهی-یادگیری
- منابع آموزشی
- فعالیت‌های یادگیری
- زمان
- مکان آموزشی
- گروه‌بندی فراگیران
- روش‌های ارزشیابی از یادگیری

فصل پنجم: مراحل برنامه‌ریزی درسی

- نیازسنجی و تدوین اهداف
 تشریح چگونگی تعیین اهداف در هنگام تولید برنامه درسی، معرفی انواع الگوهای انتخاب اهداف، معرفی انواع هدف‌ها و نقش آنها در فرایند برنامه‌ریزی درسی، شرح اصول انتخاب اهداف و معرفی برخی از اهداف برنامه‌های درسی به تناسب رشته تحصیلی دانشجویان.

تکلیف عملکردی:

از دانشجو معلم خواسته شود تا به تحلیل یک نمونه از اهداف و تبدیل آنها به هدف‌های یک درس بر اساس اصول تدوین اهداف بپردازد.

- انتخاب محتوا و فرصت‌های یادگیری
 روش‌ها و اصول انتخاب محتوا و فرصت‌های یادگیری؛ انواع سازمان‌دهی محتوا، اصول سازمان‌دهی محتوا (وحدت، مداومت، توالی و تعادل).

تکلیف عملکردی:

از دانشجو معلم خواسته شود تا بر اساس اصول سازمان‌دهی محتوا به تحلیل محتوای یک درس بپردازد.

- انتخاب فعالیت‌های یادگیری
 اصول انتخاب فعالیت‌های یادگیری بر اساس موقعیت مشتمل بر شناخت مخاطب و سبک‌های یادگیری آن، شناخت جامعه و ابعاد مختلف فرهنگی، سیاسی، اقتصادی آن، شناخت علم و محتوای آموزشی

تکلیف عملکردی:

از دانشجو معلم خواسته شود تا بر اساس اصول انتخاب فعالیت‌های یادگیری، چند فعالیت یادگیری برای یک درس ارائه نماید.

- انتخاب روش تدریس
 معرفی انواع روش‌های تدریس در فضای واقعی و فضای مجازی، اصول انتخاب روش‌های تدریس بر اساس موقعیت

- انتخاب روش ارزشیابی از یادگیری
معرفی انواع روش‌های ارزشیابی از یادگیری، اصول انتخاب روش‌های تدریس براساس موقعیت

فصل هفتم: اجرای برنامه درسی

- نظام اجرایی وفادارانه
- نظام اجرایی نیمه سازگارانه
- نظام اجرایی سازگارانه
- عوامل موثر بر اجرای برنامه درسی شامل عوامل داخلی و عوامل خارجی
- نقش معلم در برنامه ریزی درسی
- اقدامات اساسی در اجرای برنامه درسی شامل شناخت وضعیت، آماده سازی، تدارک نیروی انسانی، هدایت و نظارت
- مقاومت در برابر تغییر برنامه درسی

تکلیف عملکردی:

از دانشجو معلم خواسته شود تا علل مقاومت معلم در برابر تغییرات برنامه درسی را شناسایی نماید و به ارائه راهکار بپردازد.

فصل هشتم: ارزشیابی برنامه درسی

- مفهوم ارزشیابی برنامه درسی و ضرورت آن
- سطوح ارزشیابی برنامه درسی
- الگوهای ارزشیابی شامل الگوی ارزشیابی هدف محور، الگوی ارزشیابی هدف آزاد، الگوی ارزشیابی سیپ، الگوی ارزشیابی کرک پاتریک، خبرگی و انتقاد آموزشی
- بازنگری برنامه درسی

تکلیف عملکردی:

در مورد روند تحولات ارزشیابی در ایران (مقاله نعمت اله موسی پور در کتاب برنامه درسی، نظرگاهها، رویکردها و...) مطالعه و ارائه گزارش کند.

۳. راهبردهای آموزش و یادگیری

در این درس، آموزش‌های کلاس درس با محوریت آموزشگر انجام می‌شود؛ هرچند که در هر جلسه درس دانشجویان مشارکت دارند و آنها موظف‌اند بر اساس برنامه اعلام شده به مطالعه منابع بپردازند و در مباحث شرکت نمایند. در عین حال، در جلسات درس ممکن است پرسش‌هایی مطرح شود که به تشخیص آموزشگر یا به درخواست دانشجویان، پاسخگویی به برخی از آنها می‌تواند به صورت شفاهی در جلسه بعد یا به صورت کتبی تا پایان نیمسال انجام و ارائه شود.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- فتحی واجارگاه، کوروش (آخرین چاپ). اصول و مفاهیم اساسی برنامه‌ریزی درسی. تهران: انتشارات بال.

منبع فرعی:

- ملکی، حسن (۱۳۸۷). مقدمات برنامه‌ریزی درسی. تهران: سمت.
- موسی‌پور، نعمت‌الله (۱۳۹۳). مبانی برنامه‌ریزی آموزش متوسطه. مشهد: به نشر.
- مهرمحمدی، محمود (آخرین چاپ). برنامه درسی: نظرگاهها، رویکردها و چشم اندازها. تهران: انتشارات آستان قدس رضوی.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

- ارزشیابی آغازین:** به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.
- ارزشیابی تکوینی:** در هر جلسه یا هر چند جلسه یک یا دو سوال از محتوای درس پرسیده می‌شود و حضور فعال و پرسش و پاسخ و مشارکت در مباحث کلاس مورد ارزشیابی قرار می‌گیرد.
- ارزشیابی پایانی:** ارزشیابی پایانی در این درس در قالب یک آزمون کتبی پایانی صورت می‌گیرد که در آن دانشجویان یادگیری‌ها و تجارب خود از مطالعه منابع و مباحث کلاس درس را بر اساس پرسش‌های آموزشگر، ارائه می‌کنند.
- کارپوشه:** فعالیت‌های مختلف دانشجو از قبیل جستجو و مطالعه و خلاصه مقالات و پژوهش‌های مربوط به مباحث درس، مصاحبه با آموزگاران با تجربه در امر تلفیق برنامه درسی و تدوین تجربه‌های آنان در کارپوشه قرار می‌گیرد.
- ارزشیابی کیفی - توصیفی:** از عملکرد دانشجو معلم‌ها در قالب چک لیست‌هایی ارزشیابی به عمل می‌آید.

سرفصل درس «کاربست فناوری در یادگیری»

۱. معرفی درس و منطق آن:

روش‌های یادگیری با توسعه‌ی فناوری و ظهور برنامه‌های تعاملی تغییر کرده است. فناوری یادگیری بسیاری از آرمان‌های آموزشی را از جمله یادگیری در هر مکان و زمان، یادگیری مشارکتی، خودارزیابی و خودراهبردی تحقق بخشیده است. بنابراین می‌توان فناوری آموزشی را به کارگیری فناوری جهت خلق و مدیریت منابع و فرایندهای فناورانه جهت بهبود عملکرد آموزشی با هدف ایجاد انگیزه و ترغیب دانش‌آموزان به یادگیری و جستجوگری و سازندگی مفاهیم دانست که یادگیرندگان را وادار به تفکر در سطوح بالا نموده تا بتوانند اطلاعات پیچیده را تحلیل کنند. لذا آشنایی و بهره‌مندی از فناوری یادگیری یکی از نیازهای معلمانی است که وظیفه‌ی آماده‌سازی فراگیران را برای ورود به جامعه و عرصه‌ی کار را دارند. با تلفیق فناوری در فرصت‌های یاددهی و یادگیری علاوه بر بهبود کارایی آموزش، دانش‌آموزان آموزش می‌بینند که چگونه خود را برای استفاده‌ی صحیح از فرصت‌های پیش رو بواسطه این فناوری در زندگی آماده کنند.

نام درس به فارسی: کاربست فناوری در یادگیری نام درس به انگلیسی: Technology Use for Learning	مشخصات درس نوع درس: عملی تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۶۴ شایستگی کلیدی: تربیتی پیش‌نیاز: - تخصص مورد نیاز برای تدریس: متخصص تکنولوژی آموزشی و IT
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: ۱. ضمن آشنایی با استانداردها و معیارهای تولید محتوای الکترونیکی، به تولید محتوای الکترونیکی در یکی از دروس رشته خود اقدام نماید. ۲. برنامه‌های کاربردی سیستم عامل ویندوز ۱۰ را در محیط‌های آموزشی بکار گیرد. ۳. بخش‌های مهم و کاربردی مجموعه نرم‌افزاری آفیس ۲۰۱۰ را یاد گرفته و از آن استفاده کند. ۴. یک نرم‌افزارهای آموزشی طراحی و تولید کند. ۵. به ارزشیابی نرم‌افزارهای مختلف آموزشی پردازد.	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: فناوری و محیط‌های یاددهی-یادگیری

- اهداف
- تکنولوژی آموزشی
- رسانه‌های آموزشی
- چندرسانه‌ای‌ها
- فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش
- یادگیری الکترونیکی
- تعامل در محیط‌های الکترونیکی
- محتوای الکترونیکی

- استانداردها و معیارهای تولید محتوای الکترونیکی

- کلیات تولید نرم افزارهای چندرسانه‌ای

- ارزشیابی از محتوای الکترونیکی چندرسانه‌ای

فعالیت یادگیری: با ذکر تعاریف و مثال‌های گوناگون تعاریف به طور دقیق مورد بررسی قرار گیرد و نقاط تفاوت و تشابه مفاهیم با ذکر مصادیق آن شناسایی گردد.

تکلیف عملکردی: از دانشجو معلمان خواسته می‌شود در مورد مفاهیم مطرح شده به تحقیق پرداخته و گزارشی از میزان استفاده و جنبه‌های کاربردی فناوری برای یادگیری تهیه نمایند.

فصل دوم: آشنایی با سیستم عامل Windows 10 و برنامه‌های کاربردی آن

• اهداف

• آشنایی با محیط ویندوز

○ اتصال برنامه به نوار وظیفه

○ تنظیمات زمان و تاریخ در ویندوز

○ پنجره‌ها در ویندوز ۱۰

• تنظیمات سیستم در Control Panel

○ حذف نرم‌افزار از سیستم

○ ایجاد حساب کاربری و تنظیمات آن

○ ایجاد رمز عبور برای ویندوز

○ نصب قلم‌های فارسی در ویندوز

• برنامه‌های کاربردی Windows 10

▪ نمایش و ویرایش تصاویر در برنامه‌ی Photos

○ پخش فیلم و موسیقی در ویندوز ۱۰

○ برنامه‌ی نقاشی (Paint)

○ عکس‌برداری از صفحه‌نمایش با برنامه‌ی Snipping Tool

○ ضبط صدا در Voice Recorder

○ برنامه‌ی ماشین حساب (Calculator)

○ ابزار ذره‌بین (Magnifier)

• انتقال اطلاعات

○ انتقال اطلاعات به لوح فشرده

○ انتقال اطلاعات از حافظه‌ی جانبی فلش به هارد رایانه

• مدیریت ویندوز

○ مدیریت وظایف در ویندوز (Task Manager)

○ بازیابی سیستم (System Restore)

فعالیت یادگیری: محیط سیستم عامل ویندوز ۱۰ و نحوه استفاده از آن مورد بررسی قرار گرفته و جنبه‌های کاربردی و لزوم فراگیری آن به طور دقیق مورد واکاوی قرار گیرد.

تکلیف عملکردی: از دانشجو معلمان خواسته می‌شود سیستم را در Control Panel تنظیم کرده و برنامه‌های کاربردی مختلف ویندوز ۱۰ را مورد استفاده قرار دهند و فایل‌های ساخته شده را در سیستم خود ذخیره نمایند.

فصل سوم: آشنایی با برنامه‌های پر کاربرد مجموعه نرم افزاری Office 2016

● اهداف

● معرفی مجموعه‌ی نرم افزاری آفیس ۲۰۱۶

● محیط برنامه‌های مجموعه‌ی آفیس و اصول کار مشترک در آن‌ها

○ بستن فایل و خروج از برنامه

○ ذخیره کردن فایل‌ها

○ باز کردن فایل‌های موجود

○ انتخاب داده‌ها

○ برش، کپی و چسباندن داده‌ها

○ لغو آخرین فرمان انجام شده و تکرار فرمان‌ها

○ حفاظت از فایل در آفیس

○ کلیدهای میانبر مشترک در مجموعه‌ی آفیس

● آشنایی با واژه پرداز ورد ۲۰۱۶ و اصول تایپ متن در آن

○ اجرای ورد و محیط برنامه‌ی آن

○ اصول کلی تایپ متن در ورد

○ آشنایی با صفحه کلید و اصول تایپ استاندارد

○ قالب بندی کاراکتر و پاراگراف

○ درج انواع لیست در سند

○ کار با اشیای گرافیکی در ورد

○ ایجاد کادرهای متنی و طرح‌های هنری

○ درج تصاویر در سند

○ درج اشکال مختلف در سند و ویرایش آن‌ها

○ درج انواع نمودار در سند

○ درج نمادهای ویژه و علائم ریاضی

- اصول کار با جدول در ورد
  - تنظیم حاشیه، جهت و اندازه‌ی صفحات
  - چند ستونی کردن صفحات
  - قراردادن کادر و پس‌زمینه برای صفحات
  - کار با سرصفحه و پاصفحه، افزودن شماره صفحه
  - ایجاد پاورقی برای عبارت‌های سند
  - کار با ادغام پستی در برنامه‌ی ورد
  - شمارش در ورد
  - چاپ سند
- آشنایی با محیط کار نرم‌افزار پاورپوینت و ایجاد فایل نمایشی در آن
    - افزودن اسلاید و انتخاب طرح‌بندی (*Layout*)
    - حذف، کپی و انتقال اسلایدها
    - نماهای برنامه‌ی پاورپوینت
    - درج عناصر و اشیای مختلف در اسلایدها
    - طراحی اسلایدها
    - متحرک‌سازی در پاورپوینت
    - مدیریت اسلایدها و تنظیمات نمایش آن
    - افزودن پاصفحه، تاریخ و شماره‌ی اسلاید به اسلایدهای نمایش
    - نمایش اسلایدها در نمای *Slide Show*
    - ذخیره‌ی نمایش آماده شده در قالب‌های دیگر
  - آشنایی با نرم‌افزار صفحه‌گسترده *Microsoft Excel 2016*
    - آشنایی با صفحه‌گسترده و محیط برنامه‌ی اکسل
    - تغییر جهت کاربرگ‌ها
    - وارد کردن داده‌ها و ویرایش آن‌ها
    - حذف یا درج سلول، سطر یا ستون
    - قالب‌بندی قلم (فونت)
    - تنظیم جهت متن و ترازبندی
    - ویرایش و تنظیمات سلول‌ها
    - فرمول‌نویسی و توابع در اکسل
    - درج نمودارها در اکسل و تنظیمات آن
    - مدیریت کارپوشه و کاربرگ‌ها

○ مرتب‌سازی، فیلتر و چاپ اطلاعات در اکسل

○ تنظیمات صفحه

فعالیت یادگیری: مجموعه‌ی آفیس و مباحث مشترک موجود در آن را توضیح داده داده و کاربرد هر یک از نرم‌افزارهای Office در آموزش و یادگیری را مورد بحث و بررسی قرار دهند.

تکلیف عملکردی: از دانشجو معلمان خواسته می‌شود یک نمونه‌ی سوال امتحانی کامل را در برنامه‌ی ورد تایپ کرده، گزارشی را در برنامه‌ی اکسل ارائه دهند. همچنین با استفاده از برنامه‌ی Power Point به ارائه‌ی یکی از مباحث موجود در کتاب‌های درسی پردازند.

فصل چهارم: شبکه و اینترنت

• اهداف

• مفهوم و انواع شبکه‌های رایانه‌ای

• شبکه‌ی اینترنت

• فرایند کار با مودم برای اتصال به اینترنت

• معرفی مرورگرهای رایج

• آموزش استفاده از مرورگر گوگل کروم (*Google Chrome*)

• تنظیمات مرورگر کروم

○ تنظیمات *History* در مرورگر کروم

○ *Bookmark* در مرورگر کروم

• ایجاد و استفاده از پست الکترونیکی در سایت *Google (Gmail)*

اصول جستجو در موتور جستجوی *Google*

فعالیت یادگیری: نمونه‌هایی از استفاده از شبکه، شبکه‌ی اینترنت، مرورگرها، موتور جستجو و ... را ارائه داده و در مورد استفاده از موارد ذکر شده برای تسهیل امر یادگیری و آموزش بحث نمایند.

تکلیف عملکردی: از دانشجو معلمان خواسته می‌شود با اتصال به شبکه‌ی اینترنت یک پست الکترونیکی ایجاد کرده، فهرستی از وب سایت‌های آموزشی را در مرورگر خود اضافه و نهایتاً از موتور جستجو برای جستجوی اطلاعات آموزشی دروس رشته استفاده نمایند و گزارش را به کلاس ارائه دهند.

فصل پنجم: اصول و روش طراحی و ویرایش پیام‌های صوتی

• اهداف

• اصول پیام‌های صوتی در تولید محتوای الکترونیکی

• معرفی نرم افزارهای تولید و ویرایش صدا

• تنظیمات سخت افزاری و نرم افزاری صدا

- آموزش نرم افزار AVS Audio Editor

معرفی نرم افزار مبدل صوتی AVS Audio Converter

فعالیت یادگیری: استانداردهای پیام‌های صوتی بررسی شده و در مورد نرم افزارهای ویرایش پیام‌های صوتی و تفاوت با دیگر نرم افزارهای آن بحث شود.

تکلیف عملکردی: از دانشجو معلمان خواسته می‌شود با رعایت استاندارد های مطرح شده در مورد پیام‌های صوتی و به واسطه نرم افزار تشریح شده به ویرایش پیام صوتی پردازد.

فصل ششم: اصول و روش طراحی و ویرایش پیام‌های تصویری

- اهداف

- اصول طراحی پیام‌های تصویری در تولید محتوای الکترونیکی

- انواع تصاویر گرافیکی

- اصول و ویژگیهای تصاویر آموزشی

- معرفی ابزارها و نرم افزارهای تولید ویرایش تصاویر

- آموزش نرم افزار SnagIt 2020.1.0.4965

فعالیت یادگیری: استانداردهای پیام‌های تصویری و گرافیکی را تشریح کرده و در مورد نرم افزارهای ویرایش پیام‌های تصویری و تفاوت با دیگر نرم افزارهای مربوطه بحث شود.

تکلیف عملکردی: از دانشجو معلمان خواسته می‌شود با رعایت استاندارد های مطرح شده در مورد پیام‌های تصویری و گرافیکی و به واسطه نرم افزار تشریح شده به ویرایش پیام تصویری پردازند.

فصل هفتم: اصول و روش طراحی و ویرایش فیلم‌های آموزشی

- اهداف

- اصول طراحی فیلم آموزشی در تولید محتوای الکترونیکی

- اصول و ویژگیهای فنی فیلم‌های آموزشی

- اصول و ویژگیهای آموزشی فیلم‌های آموزشی

- معرفی نرم افزارهای تولید فیلم‌های آموزشی

- آموزش نرم افزار AVS Video Editor 9.2.1.349

- آموزش نرم افزار Camtasia Studio 2019.0.9.17643

فعالیت یادگیری: اصول و ویژگی‌های فنی فیلم‌های آموزشی را تشریح کرده و استفاده از فیلم آموزشی در بهبود فرایند یاددهی - یادگیری را مورد نقد و بررسی قرار دهند.

فعالیت عملکردی: از دانشجو معلمان خواسته می‌شود که با در نظر گرفتن استاندارد های تولید فیلم آموزشی در مورد یک موضوع آموزشی فیلم تهیه کرده و آن را ویرایش نمایند.

فصل هشتم: اصول و روش طراحی و ویرایش پویانمایی های آموزشی

• اهداف

- اصول طراحی پیامهای انیمیشنی در تولید محتوای الکترونیکی
- ویژگیهای پیامهای انیمیشن های آموزشی
- معرفی نرم افزارهای تولید و ویرایش انیمیشن
- آموزش مقدماتی نرم افزار Adobe Flash Professional CS6 v12.0.0.481
- آموزش نرم افزار SWF Decompile Expert v3

فعالیت یادگیری: در مورد میزان تاثیر و ضرورت انیمیشن های آموزشی در فرایند انتقال و تعامل آموزش تحقیق نموده و نرم افزارهایی تولید انیمیشن آموزشی را به نقد گذارند.

تکلیف عملکردی: از دانشجو معلمان خواسته می‌شود در مورد ضرورت انیمیشن آموزش به تحقیق بپردازد و با استفاده از آن نرم افزار تشریح شده به ایجاد یک انیمیشن آموزشی اقدام نمایند.

فصل نهم: اصول و روش طراحی و تولید آزمون های الکترونیکی

• اهداف

- اصول طراحی تولید آزمون های الکترونیکی
- اصول کلی در طراحی آزمون های الکترونیکی
- معرفی نرم افزارهای آزمون ساز الکترونیکی
- آموزش نرم افزار Wondershare QuizCreator 4.5.1

فعالیت یادگیری: ویژگی های آزمون های الکترونیکی و اصول طراحی آزمون های الکترونیکی مورد بحث و بررسی قرار گرفته و نقاط ضعف و قوت نرم افزارهای تولید آزمون های الکترونیکی بیان شود.

تکلیف عملکردی: از دانشجو معلمان خواسته می‌شود با استفاده از نرم افزار تشریح شده، آزمون الکترونیکی در مورد مباحث آموزشی دروس رشته تهیه و ارائه نمایند.

فصل دهم: اصول و روش طراحی و ویرایش رابط گرافیکی (ترکیب عناصر چندرسانه ای)

• اهداف

- اصول طراحی و تولید رابط گرافیکی
- اصول و روش های طراحی چندرسانه ای
- نمای کلی یا نقشه نرم افزار آموزشی
- معرفی نرم افزارهای چند رسانه ای برای تولید نرم افزار آموزشی

• آموزش نرم افزار AutoPlay Media Studio 8.5.3.0

فعالیت یادگیری: کاربرد نرم افزارهای آموزشی در ارائه س آموزش و نرم افزارهایی که می توانند عناصر چندرسانه ای ایجاد کنند، مورد بحث و بررسی قرار گیرد.

تکلیف عملکردی: از دانشجو معلمان خواسته می شود تا بتوانند یک درس از دروس رشته را انتخاب و با استفاده از عناصر چندرسانه ای یک نرم افزار آموزشی را تولید نمایند به طوری که استانداردهای تولید محتوای الکترونیکی در آن رعایت شده باشد.

فصل یازدهم: قفل گذاری و انتشار نرم افزار آموزشی

• اهداف

• فرایند عمومی انتشار نرم افزار آموزشی

• آموزش نرم افزار GiliSoft Secure Disc Creator 7.3.0

• آموزش نرم افزار CD Label Designer 7.2.1 Build 767

فعالیت یادگیری: علل قفل گذاری بر روی نرم افزارهای آموزشی مورد نقد و واکاوری قرار گرفته و اصول زیباشناسی برای طراحی نرم افزارهای آموزشی بررسی شود.

تکلیف عملکردی: از دانشجو معلمان خواسته می شود تا با استفاده از نرم افزار تشریح شده، روی نرم افزار آموزشی خود قفل بگذارند و همچنین طرح متناسب با محتوای خود را برای جلد لوح فشرده طراحی نمایند.

فصل دوازدهم: اصول طراحی و تولید اپلیکیشن های آموزشی

• اهداف

• اصول و روش طراحی و تولید اپلیکیشن های آموزشی

• نکاتی پیرامون طراحی و تولید اپلیکیشن های آموزشی

• اصول و ویژگی های آموزشی و فنی اپلیکیشن آموزشی

• معرفی نرم افزارهای مهم برای طراحی اپلیکیشن

• آشنایی با محیط و اصول کار با نرم افزار آپچه (Appche)

• ارزشیابی اپلیکیشن ساخته شده

فعالیت یادگیری: در مورد تأثیر اپلیکیشن های آموزشی گزارشی تهیه نموده و ساخت اپلیکیشن های آموزش و نرم افزارهای آن را مورد بحث و تحلیل قرار دهند.

تکلیف عملکردی: از دانشجو معلمان خواسته می شود به کمک محتوای آموزشی درس و با استفاده از نرم افزارهای معرفی شده در تلفن همراه، به ساخت اپلیکیشن آموزشی پرداخته و در پایان به ارزشیابی اپلیکیشن آموزشی همکلاسی های خود پردازند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

در این درس آموزش با محوریت استاد و مشارکت دانشجویان در کارگاه رایانه انجام می‌شود و دانشجو ملزم است بر اساس منابع اعلام شده به مطالعه پرداخته و با آمادگی در کلاس درس حضور یابد. به تشخیص استاد جلساتی به آموزش مباحث نظری و باقی جلسات به آموزش عملی نرم افزارهای پیشنهادی برای درس پرداخته شود. از آن جا که دانشجو معلم ملزم به ارائه‌ی یک پروژه‌ی پایانی به صورت محتوای الکترونیکی است، تمرین عملی در کلاس و انجام تدریجی پروژه در طول ترم پیشنهاد می‌گردد.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

کتاب کاربست فناوری در یادگیری، در دست تدوین و منبع اصلی خواهد شد.

منابع فرعی:

عباسی، سیف الله؛ بادله، علیرضا. (۱۳۹۳). تولید محتوای الکترونیکی (نرم افزار آموزشی) استانداردها، ابزارها و نرم افزارها. تهران: دیباگران.

بادله، علیرضا؛ مدلل کار، اعظم؛ سیف الله، حامد. (۱۳۹۲). اصول و روش تولید کتاب‌های الکترونیکی چندرسانه‌ای، تهران: دیباگران.

عباسی، حامد؛ بادله، علیرضا. (۱۳۹۶). محتواساز آموزش الکترونیکی (براساس استاندارد سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور) شغل محتواساز آموزش الکترونیکی. تهران: دیباگران

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیشنهادی در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، کلاسی و ارزشیابی مستمر ۵ نمره

ارزشیابی پایانی:

- ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در پایان ترم، بصورت آزمون عملی ۵ نمره
- اجرای تولید محتوای الکترونیکی (نرم افزار آموزشی) با رعایت استانداردها براساس عنوان درسی که در طول ترم مشخص می‌گردد ۱۰ نمره

سایر نکات:

مواردی که توجه به آن در این درس مهم است:

۱. آمادگی مدام برای فعالیت عملی در هر جلسه.

۲. مشارکت جدی و موثر در کار با رایانه.

۳. رعایت نظم حضور و حساسیت به زمان.

۴. انجام تکالیف و در فعالیت عملی محوله بر اساس محتوایی که تکلیف شده.

سرفصل درس « روانشناسی رشد (کودک و نوجوان) »

۱. معرفی درس و منطق آن:

درک ویژگی های رشدی کودکان در دوره ابتدایی برای برنامه ریزی و کمک به آنان جهت غلبه بر مشکلات یادگیری و دستیابی به ظرفیت های ممکن از اهمیت بسیاری برخوردار است. در حقیقت رشد مستلزم تعامل میان قابلیت های اولیه کودکان و حمایت های محیطی است که به یاری مربی و از طریق یادگیری ارتقاء می یابد. شناخت ویژگی های رشدی در ابعاد مختلف و روند تحول آن، توانایی معلمان را برای کمک به کودکان در یافتن و پالایش راه حل ها، مواجهه با شکست ها، و کمک گرفتن از موفقیت های پیشین خود، و تقویت انگیزه آنان برای فهمیدن و یادگیری بیشتر افزایش داده و آنان را برای برنامه ریزی متناسب با نیمرخ / دامنه رشدی دانش آموزان توانمند می سازد. آشنایی با ویژگی های رشدی نوجوانان به دانشجو معلمان کمک می کند تا درک عمیق تری نسبت به دانش آموزان در سال های آخر دوره ابتدایی داشته باشند.

نام درس به فارسی: روانشناسی رشد (کودک و نوجوان) نام درس به انگلیسی: Developmental Psychology	مشخصات درس نوع درس: نظری تعداد واحد: ۳ واحد تعداد ساعت: ۴۸ ساعت شایستگی کلیدی: موضوعی پیش نیاز: ندارد تخصص مورد نیاز برای تدریس: دکترای روان شناسی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: ۱- با شناخت ابعاد رشد کودک و ویژگی های آن در دوره های مختلف رشدی میزان تأثیر پذیری تصمیمات آموزشی / و تربیتی را از نظریه های رشد در سطح کلاس درس / مدرسه تحلیل و گزارش نماید. ۲- رفتار های کودک را در موقعیت آزاد و ساختار نیافته ثبت و با توجه به مشخصه های رشد طبیعی، سطح رشدی کودک (رشد طبیعی / اختلالات رشدی / ظرفیت ها / توانایی های خاص) را تعیین و راهکار هایی برای توسعه سطح توانایی ها ارائه نماید. ۳- با آگاهی نسبت به ویژگی های رشد در دوره نوجوانی، وضعیت رشدی دانش آموزان را در اواخر دوره ابتدایی مورد بررسی قرار دهد و بر اساس آن برخورد و مداخله لازم را مورد استفاده قرار دهد.	

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: موضوعات اساسی در مطالعه رشد انسان

- رشد پیوسته و ناپیوسته
  - دوره های رشدی
  - نقش طبیعت و تربیت در رشد
- فعالیت یادگیری:** مطالعه مباحث کتاب و شرکت در پرسش و پاسخ کلاسی

تکلیف عملکردی: مطالعه مقالات و پژوهش های علمی در زمینه رشد کودکان، تهیه خلاصه و ارائه آن به کلاس با توجه به نظریه های رشد بحث شده در کلاس درس.

فصل دوم: نظریه های رشد

- نظریه روان کاوی فروید
- نظریه رفتارگرایی
- نظریه رشد شناختی پیاژه
- نظریه روانی اجتماعی اریکسون
- نظریه یادگیری اجتماعی بندورا
- نظریه اجتماعی فرهنگی ویگوتسکی
- نظریه بوم شناختی برونفن برنر
- رویکرد پردازش اطلاعات
- مقایسه و ارزیابی نظریه های رشد

فعالیت یادگیری: مطالعه مباحث کتاب و شرکت در پرسش و پاسخ کلاسی

تکلیف عملکردی: تهیه جدول مقایسه ای از ویژگی های رشدی کودکان به تفکیک دوره کودکی اول و دوم و ارائه به کلاس

فصل سوم: رشد در ۲ تا ۶ سالگی (اوایل کودکی)

الف) رشد جسمانی و شناختی در اوایل کودکی

- رشد جسمانی
- رشد حرکتی
- نظریه پیاژه: مرحله پیش عملیاتی
- نظریه اجتماعی - فرهنگی ویگوتسکی
- نظریه پردازش اطلاعات
- تفاوت های فردی در رشد ذهنی
- رشد زبان

فعالیت یادگیری: مطالعه مباحث کتاب و شرکت در پرسش و پاسخ کلاسی

تکلیف عملکردی: مشاهده یک کودک در سنین ۲ تا ۶ سالگی و گزارش ویژگی های جسمانی و شناختی او به صورت کار گروهی دانشجویان

فصل سوم: رشد هیجانی / اجتماعی در اوایل کودکی

- نظریه اریکسون: ابتکار عمل در برابر احساس گناه
- خود آگاهی

- رشد هیجانی

- روابط با همسالان

- مبنای اصول اخلاقی

- دسته بندی جنسیتی

- فرزندپروری والدین و رشد هیجانی و اجتماعی

فعالیت یادگیری: مطالعه مباحث کتاب و شرکت در پرسش و پاسخ کلاسی

تکلیف عملکردی: مشاهده یک کودک در سنین ۲ تا ۶ سالگی و گزارش ویژگی های هیجانی و اجتماعی او به صورت کار

گروهی دانشجویان

فصل چهارم: رشد جسمانی و شناختی در ۶ تا ۱۱ سالگی (اواسط کودکی)

- رشد جسمانی

- رشد حرکتی و بازی

- رشد شناختی

- نظریه پیازه: مرحله عملیات عینی

- پردازش اطلاعات

- تفاوت های فردی در رشد ذهنی

- رشد زبان

- یادگیری در مدرسه

فعالیت یادگیری: مطالعه مباحث کتاب و شرکت در پرسش و پاسخ کلاسی

تکلیف عملکردی: مشاهده یک کودک در سنین ۶ تا ۱۱ سالگی و گزارش ویژگی های جسمانی و شناختی او به صورت کار

گروهی دانشجویان

فصل پنجم: رشد هیجانی و اجتماعی در اواسط کودکی

- نظریه اریکسون: سخت کوشی در برابر احساس حقارت

- رشد هیجانی

- رشد هیجانی اجتماعی

- رشد اخلاقی

- روابط با همسالان

- دسته بندی جنسیتی

- تاثیرات خانواده

- مشکلات رایج رشد (ترس ها و اضطراب ها، مشکلات رفتاری، سوء استفاده جنسی از کودک)

فعالیت یادگیری: مطالعه مباحث کتاب و شرکت در پرسش و پاسخ کلاسی
تکلیف عملکردی: مشاهده یک کودک در سنین ۶ تا ۱۱ سالگی و گزارش ویژگی های هیجانی و اجتماعی او به صورت کار گروهی دانشجویان

فصل ششم: رشد جسمانی در نوجوانی

- رشد جسمانی
- بلوغ: انتقال جسمانی به بزرگسالی
- تاثیر روان شناختی رویدادهای مربوط به بلوغ
- مسائل مربوط به تندرستی

فعالیت یادگیری: مطالعه مباحث کتاب و شرکت در پرسش و پاسخ کلاسی

تکلیف عملکردی: مشاهده یک نوجوان و گزارش ویژگی های جسمانی او به صورت کار گروهی دانشجویان

فصل هفتم: رشد شناختی در نوجوانی

- نظریه پیاژه: مرحله عملیات صوری
- دیدگاه پردازش اطلاعات در باره رشد شناختی نوجوانان
- پیامدهای تغییرات شناختی نوجوانان
- تفاوت های جنسی در توانایی های ذهنی
- یادگیری در مدرسه

فعالیت یادگیری: مطالعه مباحث کتاب و شرکت در پرسش و پاسخ کلاسی

تکلیف عملکردی: مشاهده یک نوجوان و گزارش ویژگی های شناختی او به صورت کار گروهی دانشجویان

فصل هشتم: رشد هیجانی و اجتماعی در نوجوانی

- نظریه اریکسون: هویت در برابر سردرگمی نقش
- خود آگاهی
- رشد اخلاقی
- نقش یابی جنسی

- خانواده

- روابط با همسالان

- مشکلات رشد

فعالیت یادگیری: مطالعه مباحث کتاب و شرکت در پرسش و پاسخ کلاسی

تکلیف عملکردی: مشاهده یک نوجوان و گزارش ویژگی های هیجانی و اجتماعی او به صورت کار گروهی دانشجویان

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

استفاده از فرصت های یادگیری مستقیم / فردی از طریق مطالعه نظریه های علمی در زمینه رشد و کاربرد آن در یادگیری، بکارگیری راهبردهای شناختی برای مطالعه ویژگی های رشدی کودک به صورت آزاد و در موقعیت های آموزشی / تربیتی (کلاس درس و مدرسه)، تحلیل و ارائه راهبردهایی برای توسعه توانایی ها و تحقق ظرفیت های بالقوه کودک، و خلق فرصت های جدید برای کمک کودک برای حل مشکلات یادگیری / رفتاری.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱- لورا. ای. برک (۱۳۹۲). روان شناسی رشد (از لقاح تا کودکی) جلد اول. مترجم: یحیی سید محمدی. نشر ارسباران.
- ۲- پاپالیا، دایان. ای.؛ الدز، سالی وندکاس؛ فلدمن. روت داسکین (۱۳۹۵). روان شناسی رشد و تحول انسان. گروه مترجمان: داود عرب قهستانی - هامایاک آوادیس یانس - حمیدرضا سهرابی. انتشارات رشد.

منابع فرعی:

- ۱- پاول. اس. کاپلان. (۱۳۸۶). سفر پرماجرای کودک (روان شناسی رشد). مترجم: مهرداد فیروزبخت. موسسه فرهنگی رسا.
- ۲- میوس. هنرینگتون و راس. دی. پارک (۱۳۷۳). روان شناسی کودک از دیدگاه معاصر (جلد اول و دوم). مترجم: جواد طهوریان. انتشارات آستان قدس رضوی، معاونت فرهنگی. آخرین چاپ
- ۳- کاتلین برگر. (۱۳۸۸). روان شناسی رشد کودکان و نوجوانان. مترجم: دکتر اسماعیل سعدی پور (بیابانگرد). نشر: دوران. آخرین چاپ
- ۴- رایس، فیلیپ (۲۰۰۱) رشد انسان. مترجم مهشید فروغان. نشر ارجمند

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

- ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیشنهادی در این درس قبل از شروع فعالیت های آموزشی انجام می گیرد.
- ارزشیابی تکوینی: مجموع پرسش و پاسخ کلاسی ۳ نمره
- ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۲ نمره
- کارپوشه: مجموعه تکالیف عملکردی ۵ نمره

سرفصل درس «مبانی و اصول آموزش و پرورش ابتدایی»

۱. معرفی درس و منطق آن

معلمان هر روز با تصمیم گیری های پیچیده ای که آینده فراگیران را تحت تاثیر قرار می دهد، روبرو هستند. آنها برای اتخاذ تصمیمات، باید از راه های مختلف یادگیری، تفاوت های فردی، علایق و روش های یادگیری، و نیز اصول و مبانی این تصمیمات آگاه بوده و نسبت به ایجاد فرصت های یادگیری قابل دفاع احساس تعهد کنند. این امر نیازمند آگاهی معلمان نسبت به ماهیت اصول و چگونگی وضع اصول و نحوه بکارگیری، تأثیرات آن در سطح کلاس درس و مدرسه است.

نام درس به فارسی: مبانی و اصول آموزش و پرورش ابتدایی نام درس به انگلیسی: Fundamentals of Primary Education	مشخصات درس نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ واحد تعداد ساعت: ۳۲ ساعت شایستگی کلیدی: موضوعی پیش نیاز: ندارد تخصص مورد نیاز برای تدریس: علوم تربیتی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: ۱. با شناخت مبانی و اصول آموزش و پرورش دوره ابتدایی، توانایی گزینش، کشف و به کارگیری اصول تربیتی منطبق با موقعیت و با تکیه بر مبانی تربیتی بدست آورده و میزان تأثیر پذیری، برنامه درسی و موقعیت های تربیتی - آموزشی را بررسی می نماید. ۲. تصمیمات قابل دفاع و اثربخشی مبتنی بر اصول و مبانی تربیت را برای موقعیت های تربیتی در سطح کلاس/مدرسه شناسایی و نتایج اجرای آن را در بهبود عملکرد حرفه ای خود مورد ارزیابی قرار دهد.	

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول:

- ۱- اهمیت و ضرورت موضوع
- ۲- تعریف آموزش و پرورش و رابطه و فرق آنها
- ۳- ضرورت و اهمیت آموزش در دوران کودکی

فصل اول: تکالیف عملکردی

- ۱- مطالعه مقالات مرتبط در اهمیت و ضرورت و تعاریف آموزش و پرورش و ارائه یک تعریف منتخب از نگاه دانشجو معلم و بیان شباهت ها و تفاوت های تعریف مورد نظر با تعاریف ارائه شده در کلاس
- ۲- بیان تجارب زیسته دانشجو معلم از اهمیت آموزش و پرورش در دوران کودکی و تحلیل آن در روند تکاملی شخصیت آنان

منابع پیشنهادی:

- ۱- شکوهی، غلامحسین (۱۳۷۸). مبانی آموزش و پرورش. مشهد: انتشارات آستان قدس رضوی
- ۲- شریعتمداری، علی. (۱۳۹۰) اصول تعلیم و تربیت، تهران: دانشگاه تهران (چاپ ۲۲)
- ۳- نقیب زاده جلالی، میر عبدالحسین. (۱۳۹۰) تهران، طهوری

۴- ایروانی ، شهین ، محمدرضا شرفی ، مراد یاری دهنوی. چرا معلمان باید فلسفه آموزش و پرورش بدانند. فصلنامه تعلیم و تربیت شماره ۹۳ ص ۳۳- ۶۷

فصل دوم: مبانی آموزش و پرورش

۱- تعریف مبانی

۲- انواع مبانی

- مبانی فلسفی آموزش و پرورش (هستی شناسی، انسان شناسی و...)

- مبانی زیست شناختی آموزش و پرورش

- مبانی روان شناختی آموزش و پرورش

- مبانی جامعه شناختی آموزش و پرورش

- مبانی اقتصادی آموزش و پرورش

- مبانی حقوقی

- مبانی سیاسی

تکالیف عملکردی

- دانشجو معلمان ضرورت اهمیت دارا بودن آموزش و پرورش بومی رادرقالب مقاله ای کوتاه ارائه نمایند.

- مقایسه تطبیقی مبانی آموزش و پرورش در ایران و سایر کشورها و ارائه آن در کلاس به سایر دانشجویان

- ترسیم نقشه مفهومی مبانی آموزش و پرورش

- تطبیق مبانی در یک کتاب فلسفه اسلامی با مبانی مطرح شده در این فصل و ارائه به دانشجویان

منابع پیشنهادی:

۱- دبس موریس (۱۳۸۲)، مراحل تربیت (ترجمه علی محمد کاروان چاپ ۱۱)

۲- شکوهی غلامحسین (۱۳۷۸). مبانی آموزش و پرورش. مشهد: انتشارات آستان قدس رضوی

۳- شریعتمداری، علی. (۱۳۹۰) اصول تعلیم و تربیت، تهران: دانشگاه تهران (چاپ ۲۲)

۴- مبانی نظری تحول بنیادین در نظام تربیت رسمی جمهوری اسلامی ایران

فصل سوم: تعریف اصل و بررسی منابع و مفاهیم مرتبط با آن

۱- تعریف اصل

۲- ماهیت اصل

۳- منابع کشف آموزش و پرورش

۴- ارتباط مبانی با اصول

۵- تعریف هدف و انواع آن

۶- تعریف روش

۷- جایگاه مبانی، اصول، اهداف و روش در ارتباط بایکدیگر

تکالیف

- شناسایی اصول آموزش و پرورش ابتدایی قبل از انقلاب با اصول حاکم بر برنامه درسی ملی و سند تحول بنیادین در نظام تربیت رسمی جمهوری اسلامی ایران و ارائه در کلاس
- ترسیم نقشه مفهومی مبانی، اصول، اهداف و روش

منابع پیشنهادی:

- ۱- فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی آیت الله محمد تقی مصباح یزدی (انتشارات مدرسه ۱۳۹۴ چاپ سوم)
- ۲- شریعتمداری، علی. (۱۳۹۰) اصول تعلیم و تربیت، تهران: دانشگاه تهران (چاپ ۲۲)
- ۳- هوشیار، علی. (۱۳۹۰) اصول تعلیم و تربیت، تهران: دانشگاه تهران (چاپ ۲۲)
- ۴- حسنی، محمد. (۱۳۹۶) تبیین فلسفه تربیت در جمهوری اسلامی ایران، انتشارات ملت (جهت مطالعه ارتباط اصول و اهداف)

فصل چهارم: هدف آموزش و پرورش

- ۱- نقش اهداف در آموزش و پرورش دوره ابتدایی
- ۲- تعریف ساحت
- ۳- اهداف دوره ابتدایی در ساحت های تربیت
  - تربیت دینی، اعتقادی، اخلاقی
  - تربیت زیستی بدنی
  - تربیت اجتماعی سیاسی
  - تربیت زیبا شناسی هنری
  - تربیت علمی فناورانه
  - تربیت اقتصادی حرفه ای

منابع پیشنهادی:

- ۱- مبانی نظری تحول بنیادین در نظام تربیت رسمی جمهوری اسلامی ایران
- ۲- شکوهی، غلامحسین (۱۳۷۸). مبانی آموزش و پرورش. مشهد: انتشارات آستان قدس رضوی

تکالیف یادگیری و عملکردی

- بررسی کتاب های درسی دوره ابتدایی از نظر اهداف دوره ابتدایی و ساحت های شش گانه و ارائه در کلاس درس

فصل پنجم: اصول آموزش و پرورش دوره ابتدایی

- اصول از منظر دکتر هوشیار
- اصول بیست گانه تربیت

تکالیف یادگیری و عملکردی

- مطالعه متون مرتبط به اصول تربیت و شرکت در مباحث کلاسی

-یک موقعیت تربیتی آموزشی (فیلم ، کلیپ ، کلاس درس) به جهت بررسی رابطه میان اهداف ، اصول مورد نقد و بررسی قرار دهد.

-یک تصمیم تربیتی / آموزشی سازمانی را تحلیل و پشوانه های آن را بر اساس اصول آموزش و پرورش مشخص نماید.

منابع پیشنهادی:

- ۱- هوشیار ، علی . (۱۳۹۰) اصول تعلیم و تربیت ، تهران : دانشگاه تهران (چاپ ۲۲)
- ۲- شریعتمداری، علی . (۱۳۹۰) اصول تعلیم و تربیت ، تهران : دانشگاه تهران (چاپ ۲۲)
- ۳- احمدی ، علی اصغر . (۱۳۸۳) اصول تربیت . تهران : انتشارات انجمن و اولیاء و مربیان ، چاپ چهارم
- ۴- باقری، خسرو. درامدی بر فلسفه تربیت در جمهوری اسلامی ایران ریا، انتشارات علمی و فرهنگی
- ۵- مصباح یزدی، آیت الله محمد تقی. (۱۳۹۴) فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی. تهران: انتشارات مدرسه (چاپ سوم)

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت های یادگیری مستقیم برای تبیین مبانی و اصول تربیت در دوره ابتدایی و راهبرد های غیر مستقیم در قالب شیوه های مطالعه فردی و راهبرد های شناختی برای تحلیل اهداف و فرصت های تربیتی/آموزشی است.

۴. منابع آموزشی

- شکوهی، غلامحسین (۱۳۸۵). تعلیم و تربیت و مراحل آن. چاپ ۲۱، مشهد: آستان قدس رضوی.
- دبس، موریس (۱۳۸۲). مراحل تربیت. ترجمه علی محمد کاردان. چاپ ۱۱، تهران: دانشگاه تهران.
- شاتو، ژان (۱۳۸۴). مربیان بزرگ. ترجمه غلامحسین شکوهی، چاپ پنجم، تهران: دانشگاه تهران.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۵ نمره

ارزشیابی فرآیند: عملکرد دانشجو در تکالیف یادگیری و تکالیف عملکردی پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت ها ۵ نمره

ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می شود. مبنای ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک ها و سطوح پیامد های یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «فنون راهنمایی و مشاوره در دوره ابتدایی»

۱. معرفی درس و منطق آن:

تقریباً همه کودکان در طول جریان رشد و ضمن سازگار شدن با یک رشته تغییرات شناختی، فیزیکی، عاطفی و اجتماعی دچار مشکلاتی می‌شوند و استرس یا تعارضی که پیش می‌آید، ممکن است به مشکلات یادگیری و رفتاری در آنان بینجامد. هر کودکی در جریان رشد طبیعی خود باید بتواند به استقلال دست یابد، با سایر کودکان رابطه برقرار کند، اعتماد به نفس را در خود تقویت نماید، با تغییرات جسمانی خود کنار بیاید، اعتقادات و ارزش‌های بنیادین را در خود شکل دهد و یاد بگیرد که با شیوه‌های جدید به تفکر پردازد و اطلاعات جدیدی به دست آورد. مشاوران و معلمان در دوره ابتدایی باید این آمادگی را داشته باشند تا به گذر موفقیت آمیز کودکان از بحران‌های رشد کمک کنند. در جریان مشاوره، تلاش می‌شود تا مشاور/معلم از طریق گفتگو به کودکان کمک می‌کند آنان به مشاوران خود تبدیل شوند. مطالعات نشان می‌دهد که ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره به کودکان می‌تواند تغییرات ساختاری در زندگی آنان به وجود آورد و در نتیجه رشد مطلوب‌تر آنان را تسهیل کند. با توجه به اینکه در حال حاضر، بسیاری از مدارس ابتدایی در کشور ایران از داشتن مشاور محروم هستند، آشنایی معلمان با فنون مشاوره آنان را قادر می‌سازد کمک‌های اولیه را برای روبرو شدن و حل مسائل زندگی به دانش‌آموزان ارائه دهند و در صورت لزوم آنان را به مشاور یا درمانگر متخصص ارجاع دهند.

نام درس به فارسی: فنون راهنمایی و مشاوره در دوره ابتدایی	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Techniques of Counseling and Guidance at Elementry Schools	نوع درس: نظری- عملی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲ واحد
۱- با بهره‌گیری از نظریه‌های مختلف مشاوره و راهنمایی مشکلات رفتاری و روانی دانش‌آموزان را شناسایی نموده و در روند حل مشکلات مشارکت می‌کند.	تعداد ساعت: ۴۸ ساعت
۲- از روش‌های مشاوره فردی/گروهی برای کمک به خانواده‌ها/دانش‌آموزان در حل مشکلات یا افزایش سطح سازگاری در موقعیت‌های دشوار/دانش‌آموزان با نیازهای ویژه استفاده می‌کند.	شایستگی کلیدی: موضوعی
۳- با ویژگی‌ها و فرایندهای مشاورت‌گری در مدرسه آشنا می‌شود و برای حل مسائل دانش‌آموزان از آن استفاده می‌کند.	پیش‌نیاز: ندارد
	تخصص مورد نیاز برای تدریس: استاد متخصص در رشته روان‌شناسی و مشاوره

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: آشنایی با دنیای کودک

- علت مشکلات کودکان چیست؟
- دنیای شخصی کودک

- مشاوره چیست؟
- مشاوره چه تاثیری می تواند داشته باشد؟

فعالیت یادگیری: مطالعه درس و شرکت در مباحث کلاسی
تکلیف عملکردی: مطالعه پژوهش های انجام شده در زمینه مشکلات رایج دوران کودکی و ارائه گزارشی از آن به کلاس

فصل دوم: فرایند مشاوره

- طبقه بندی نظریه های مشاوره
- رمز موفقیت مشاوران کارآمد
- الگویی کلی برای مشاوره

فعالیت یادگیری: مطالعه درس و شرکت در مباحث کلاسی
تکلیف عملکردی: نظریه های ارائه شده در زمینه مشاوره های فردی و گروهی را مطالعه و جدول مقایسه از ویژگی هر یک از نظریه ها ارائه نماید.

فصل سوم: مشاوره بر پایه روانکاوی

- زیگموند فروید
- سرشت انسان
- نظریه مشاوره
- روش های مشاوره (تخلیه هیجانی، تداعی آزاد، تفسیر، تحلیل انتقال، تحلیل مقاومت، تحلیل جملات ناتمام، کتاب درمانی، قصه گویی)
- بازی درمانی و هنرهای بیانی

فعالیت یادگیری: مطالعه درس و شرکت در مباحث کلاسی
تکلیف عملکردی: دانشجویان ضمن ایفای نقش یک مراجع خردسال و مشاوره که بر اساس نظریه روانکاوی عمل می کند، یک جلسه مشاوره را مشاهده و روش های بکار گرفته شده از سوی مشاور برای کمک به کودک را گزارش نمایند.

صل چهارم: واقعیت درمانی

- سرشت انسان
- نظریه مشاوره
- روش مشاوره

- الگوی ده مرحله ای مشاوره بر پایه واقعیت درمانی

فعالیت یادگیری: مطالعه درس و شرکت در مباحث کلاسی

فعالیت عملکردی: دانشجویان ضمن ایفای نقش یک مراجع خردسال و مشاوره که بر اساس نظریه واقعیت درمانی عمل می کنند، یک جلسه مشاوره را به صورت ملموس تجربه می کنند.

فصل پنجم: مشاوره متمرکز بر شخص (درمان جو مدار)

- کارل راجرز

- نظریه انسان

- روش مشاوره

- مشاوره متمرکز بر شخص و ایجاد عزت نفس

فعالیت یادگیری: مطالعه درس و شرکت در مباحث کلاسی

فعالیت عملکردی: دانشجویان ضمن ایفای نقش یک مراجع خردسال و مشاوره که بر اساس نظریه مشاوره متمرکز بر شخص عمل می کنند، یک جلسه مشاوره را به صورت ملموس تجربه می کنند.

فصل ششم: گشتالت درمانی

- فریتس پرز

- نظریه مشاوره

- روش مشاوره (فعالیت های گشتالتی برای کودکان)

فعالیت یادگیری: مطالعه درس و شرکت در مباحث کلاسی

فعالیت عملکردی: دانشجویان ضمن ایفای نقش یک مراجع خردسال و مشاوره که بر اساس نظریه مشاوره گشتالت درمانی عمل می کنند، یک جلسه مشاوره را به صورت ملموس تجربه می کنند.

فصل هفتم: درمان عقلانی - عاطفی رفتار و درمان شناختی رفتار

- آلبرت ایس

- سرشت انسان

- نظریه مشاوره (آموزش عقلانی - عاطفی رفتار، درمان شناختی - رفتاری)

فعالیت یادگیری: مطالعه درس و شرکت در مباحث کلاسی

فعالیت عملکردی: دانشجویان ضمن ایفای نقش یک مراجع خردسال و مشاوره که بر اساس نظریه مشاوره عقلانی - عاطفی و شناختی عمل می کنند، یک جلسه مشاوره را به صورت ملموس تجربه می کنند.

فصل هشتم: مشاوره رفتاری

- افرادی که به پدید آمدن مشاوره رفتاری کمک کردند
- سرشت انسان
- نظریه مشاوره
- روش های شرطی سازی کلاسیک و کنشگر، شرطی سازی تقابلی و اجتنابی
- رویکردهای چند وجهی

فعالیت یادگیری: مطالعه درس و شرکت در مباحث کلاسی

فعالیت عملکردی: دانشجویان ضمن ایفای نقش یک مراجع خردسال و مشاوره که بر اساس نظریه مشاوره رفتاری عمل می کند، یک جلسه مشاوره را به صورت ملموس تجربه می کنند.

فصل نهم: تحلیل تبادل

- اریک برن
- سرشت انسان
- نظریه مشاوره (تحلیل ساختاری، تحلیل تبادل، تحلیل سناریو، تحلیل بازی، دیدگاه فرد در زندگی، بازی هایی که درمان جویان به آنها مبادرت می کنند).
- روش های مشاوره

فعالیت یادگیری: مطالعه درس و شرکت در مباحث کلاسی

فعالیت عملکردی: دانشجویان ضمن ایفای نقش یک مراجع خردسال و مشاوره که بر اساس نظریه تحلیل تبادل عمل می کند، یک جلسه مشاوره را به صورت ملموس تجربه می کنند.

فصل دهم: روان شناسی فردی

- آلفرد آدلر
- سرشت انسان
- نظریه مشاوره (مجموعه خانواده، حال و هوای خانواده)
- روش مشاوره (خاطرات اولیه)
- مشاوره خانواده بر پایه رویکرد آدلری

فعالیت یادگیری: مطالعه درس و شرکت در مباحث کلاسی

فعالیت عملکردی: دانشجویان ضمن ایفای نقش یک مراجع خردسال و مشاوره که بر اساس نظریه روان شناسی فردی عمل می کند، یک جلسه مشاوره را به صورت ملموس تجربه می کنند.

فصل یازدهم: مشاوره خانوادگی

- تفاوت مشاوره خانوادگی با مشاوره فردی

- تعریف خانواده
- رویکرد نظام نگر به خانواده درمانی
- خانواده درمانی ساختاری
- رویکرد ارتباطی به خانواده درمانی
- خانواده درمانی ویرجینیا ستیر

فعالیت یادگیری: مطالعه درس و شرکت در مباحث کلاسی

فعالیت عملکردی: دانشجویان ضمن ایفای نقش یک مراجع خردسال و مشاوره که بر اساس نظریه مشاوره خانوادگی عمل می کند، یک جلسه مشاوره را به صورت ملموس تجربه می کنند.

فصل دوازدهم: بازی درمانی

- بازی درمانی و مشاوره کودکان
- نظریه های بازی درمانی
- بازی درمانی با خانواده ها
- بازی درمانی و مراقبت بهداشتی کنترل شده

فعالیت یادگیری: مطالعه درس و شرکت در مباحث کلاسی

فعالیت عملکردی: دانشجویان ضمن ایفای نقش یک مراجع خردسال و مشاوره که از بازی کودک برای تشخیص و درمان استفاده می کند، یک جلسه مشاوره را به صورت ملموس تجربه می کنند.

فصل سیزدهم: مشورت

- دیدگاه تاریخی و تعریف مشورت
- مشورت در مدرسه و مشورت بات والدین
- روش های مداخله در فرایند مشورت

فعالیت یادگیری: مطالعه درس و شرکت در مباحث کلاسی

فعالیت عملکردی: دانشجویان ضمن ایفای نقش مشاور و مشورتجو، فرایند یک جلسه مشورتی را به نمایش در آورند.

فصل چهاردهم: فرایندهای گروهی با کودکان

- الگوهای گروهی
- مشاوره گروهی نظریه مدار
- مراحل مشاوره گروهی

فعالیت یادگیری: مطالعه درس و شرکت در مباحث کلاسی

فعالیت عملکردی: با حضور در یک جلسه مشاوره گروهی فرآیند، روش ها و نتایج آن را ثبت، تحلیل و گزارش نماید. دانشجویان به شیوه ایفای نقش تشکیل یک جلسه مشاوره گروهی را برای حل یکی از مشکلات رفتاری رایج در سطح مدارس تشکیل و نسبت به حل آن اقدام نمایند.

فصل پانزدهم: مشاوره با کودکانی که دچار مشکلاتی خاص هستند

- بهره کشی از کودک (آزار و اذیت روانی، بهره کشی جسمی، بهره کشی جنسی)
- کودکان طلاق
- کودکان فرزند خوانده
- کودکان در خانواده های تک والد
- مشاوره با کودکان در باره موضوع مرگ و مردن
- کودکان خانواده های الکلی و معتاد
- کودکانی که مادرانشان بیرون از خانه کار می کنند
- کودکان بی خانمان
- افسردگی و خودکشی کودکان
- کودکان، دسته های ناباب و خشونت در مدرسه

فعالیت یادگیری: مطالعه درس و شرکت در مباحث کلاسی

فعالیت عملکردی: دانشجویان گزارش های پژوهشی در زمینه مشکلات کودکان را مطالعه و خلاصه ای از آن به کلاس ارائه نماید.

فصل شانزدهم: مشاوره با کودکان استثنایی

- روش های مشاوره با کودکان استثنایی
- طبقه بندی کودکان استثنایی (کودک سرآمد، کودکان مبتلا به اختلال های عاطفی یا رفتاری، کودک ناتوان در یادگیری، اختلال بیش فعالی و نقص توجه، کودک عقب مانده ذهنی، کودک مبتلا به ناتوانی جسمانی)

فعالیت یادگیری: مطالعه درس و شرکت در مباحث کلاسی

فعالیت عملکردی: دانشجویان با شرکت در مدارس استثنایی گزارشی از ویژگی های گروه های مختلف دانش آموزان استثنایی تهیه و در کلاس ارائه کند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت های یادگیری مستقیم در داخل محیط آموزشی نیازمند استفاده از شیوه ارائه مستقیم مباحث نظری به همراه مشارکت دانشجویان و تحلیل پاسخ های مربوط به پرسش های مطرح شده است. انجام فعالیت های عملکردی برای درک عمیق تر و یادگیری بهتر نیز مستلزم مشارکت همگانی دانشجویان در این فعالیت ها خواهد بود.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱- تامپسون، چارلز و رودلف، لیندا (۱۳۹۰). مشاوره با کودکان. ترجمه جواد طهوریان. تهران: انتشارات رشد
- ۲- گلدارد، کاترین و گلدارد، دیوید (۱۳۹۳). راهنمای عملی مشاوره با کودکان. ترجمه مینو پرنیانی. تهران: انتشارات رشد
- ۳- گلدارد، کاترین و گلدارد، دیوید (۱۳۹۷). مشاوره با کودکان با روش بازی درمانی. ترجمه زهرا ارجمندی. تهران: انتشارات رشد

منابع فرعی:

- ۱- داگلاس، جو (۱۳۸۳) مشاوره در باره کودکان خردسال. ترجمه دکتر نیره توکلی. تهران: مرکز نشر دانشگاهی
- ۲- جانگسما، آرتور؛ پترسون، مارک و مک اینیز، ویلیام (۱۳۸۷) روان درمانی کودکان (راهنمای گام به گام درمان مشکلات روانی کودکان) ترجمه دکتر سید علی کیمیایی و احمد امیدوار. تهران: انتشارات رشد
- ۳- پروت، تامپسون. و براون، داگلاس (۱۳۸۷) روان درمانی و مشاوره کودکان و نوجوانان (کاربردهای عملی در مراکز درمانی و مدارس). ترجمه حسن فرهی. تهران: انتشارات ارجمند

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیشنهادی در این درس قبل از شروع فعالیت های آموزشی انجام می گیرد.
ارزشیابی تکوینی: نظم و عملکرد دانشجو در فعالیت های یادگیری پیش بینی شده کلاسی و ارزشیابی مستمر ۳ نمره
ارزشیابی پایانی: آزمون (باز پاسخ، کوتاه پاسخ، بسته پاسخ، چند گزینه ای و یا ترکیبی) مباحث نظری پایان ترم به میزان ۱۰ نمره
کارپوشه: مجموعه تکالیف عملکردی ۷ نمره

سرفصل درس «مدیریت کلاس درس و یادگیری»

۱. معرفی درس و منطق آن:

نقشه راه فعالیت‌های آموزش و پرورش سند تحول بنیادین است. نقشه کلان این سند و گزاره‌های عام آن، به گونه‌ای هوشمندانه از ترویج و اشاعه تفکر و کنش نوجویانه محلی و موقعیتی در سطح مدرسه نشان دارد و از مدرسه نظامی تحول‌خواه و پویا یاد کرده است. به عبارتی مدرسه کانون تحول و تعالی نظام آموزش و پرورش است و معلم عامل این تحول. از جمله وظایف اساسی این عامل تحول، مدیریت کلاس درس و یادگیری است که بر اساس آن برای مسائل و مشکلات مدرسه و نیز برنامه‌های از پیش تعیین شده، برنامه‌ریزی و فرایندهای کنترلی صورت می‌گیرد. بخشی دیگر از این وظیفه، شامل نحوه مواجهه با دانش‌آموزان در طیف‌های مختلف است. با توجه به این وظایف اساسی و راهبردی می‌توان معلم را راهبر آموزشی قلمداد کرد/ این واحد درسی برای دانشجو معلمان رشته آموزش ابتدایی تدوین شده و هدف آن است در پایان به دانش و مهارت لازم برای وظایف مدیریتی کلاس درس تسلط لازم را کسب کنند.

مشخصات درس	نام درس به فارسی: مدیریت کلاس درس و یادگیری
نوع درس: نظری	نام درس به انگلیسی: Classroom and Learning Management
تعداد واحد: ۲	پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:
تعداد ساعت: ۳۲	۱- مدیریت کلاس درس را به عنوان یکی از وظایف اصلی معلم را در ابعاد مختلف تشریح کند.
شایستگی کلیدی: موضوعی	۲- ساختار ارتباطات در مدرسه و کلاس درس را با موقعیت‌های واقعی تبیین و تحلیل کند.
پیش نیاز: -	۳- فضای مناسب برای موقعیت‌های مختلف را بر اساس اصول علمی و منطقی طراحی کند.
تخصص مورد نیاز برای	۴- برای موقعیت‌های مختلف، طراحی زمان را بر پایه اصول علمی و منطقی انجام دهد.
تدریس: متخصص در حوزه	۵- برای مقابله با مشکلات تحصیلی و رفتاری خاص دانش‌آموزان سناریوی مناسب ارائه کند.
مدیریت آموزشی، روانشناسی	۶- برای حل رفتارهای تعارض آمیز، روش‌های علمی ارائه نماید.
تربیتی	۷- برای موقعیت‌های مختلف، روش‌های انضباط در کلاس درس را متناسب با شرایط پیشنهاد کند.

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: مدیریت کلاس درس: تعریف و دامنه

- ضرورت و اهمیت مدیریت کلاس درس
- تعریف مدیریت کلاس درس
- رویکردهای مدیریت کلاس درس
- سبک‌های مدیریت کلاس درس
  - غیرمداخله‌گرا
  - مداخله‌گرا
  - تعامل‌گرا

- وظایف و کارکردهای مدیریت کلاس درس
- اثربخشی معلم
- عوامل کلیدی در مدیریت اثربخش کلاس
- دامنه مدیریت کلاس (فضا، زمان، محتوا، منابع، افراد)

فعالیت یادگیری:

مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های مطرح شده
مطالعه منابع معرفی شده در زمینه مدیریت کلاس درس
تشریح وظایف معلم با تأکید بر وظایف مدیریت کلاس و یادگیری

فعالیت عملکردی: تعاریف مدیریت کلاس درس از منابع مختلف را بررسی و الگویی برای آن به کلاس ارائه نماید.

فصل دوم: ارتباط در مدارس

- تعریف و مدل کلی ارتباط
- انواع ارتباط
  - یکسویه
  - دوسویه
- ارتقای توانایی های ارتباطی
  - صحبت کردن در جمع
  - رسانه های ارتباطی
  - منابع در فرایند ارتباطی
- شبکه های ارتباطی در مدارس
  - شبکه های رسمی
  - شبکه های غیر رسمی

فعالیت یادگیری: مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های مطرح شده

مطالعه منابع معرفی شده در زمینه ارتباطات در مدارس

فعالیت عملکردی: نمونه هایی از ارتباطات رسمی و غیر رسمی را با الهام از مدل کلی ارتباط، تحلیل و نتایج را به کلاس ارائه نماید.

فصل سوم: مدیریت فضای یادگیری

- محیط یادگیری موثر
- طراحی و مدیریت کلاس درس

- تأثیر چیدمان افراد در محیط یادگیری
- کارکردهای فضای یادگیری
- فضای یادگیری و نیازهای دانش آموزان
- چیدمان وسایل و تجهیزات
- تعاملات در فضای یادگیری
- اصول آرایش کلاس درس
- روش‌های آراستن کلاس درس
- چیدمان ردیفی
- چیدمان خوشه‌ای
- چیدمان گروه‌های دو نفره
- چیدمان U شکل

فعالیت یادگیری:

- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های مطرح شده
- مطالعه منابع معرفی شده در زمینه چیدمان فیزیکی فضای یادگیری
- تشریح وظایف معلم با تأکید بر وظایف مدیریت کلاس و یادگیری

فعالیت عملکردی: برای انواع چیدمان در کلاس درس، جدولی طراحی کند تا بر اساس آن یک معلم بتواند چیدمان مناسب کلاس درس خود را انتخاب نماید.

فصل چهارم: مدیریت زمان در کلاس درس

- ماهیت زمان و مدیریت آن
- عوامل موثر بر مدیریت زمان در کلاس درس
- زمان‌بندی کلاس درس
- شیوه‌های مدیریت زمان
- در کلاس‌های عادی
- در کلاس‌های ویژه و چندپایه
- استفاده از ظرفیت‌های داخلی و خارجی کلاس درس در مدیریت زمان

فعالیت یادگیری:

- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های مطرح شده
- مطالعه منابع معرفی شده در زمینه مدیریت زمان

فعالیت عملکردی: سناریویی برای یک جلسه کلاسی طراحی کند و بر اساس آن سناریوی مدیریت زمان را بیان و به کلاس ارائه نماید.

فصل پنجم: مدیریت افراد در کلاس درس

- نیازها و نظریه‌های مرتبط با آن
- باورها و نظریه‌های مرتبط با آن
- خودکارآمدی دانش‌آموزان
- انگیزش درونی و بیرونی
- نظم و انضباط کلاس
- جلب مشارکت دانش‌آموزان (گروه محوری)
- مدیریت بحث‌های گروهی
- تشویق و تنبیه
- حل مشکلات ویژه تحصیلی
  - ناتوانی‌های یادگیری
  - مشکلات خواندن
  - کودکان دارای فقر فرهنگی
  - کودکان دارای نیازهای ویژه
  - کودکان تیزهوش و گروه‌بندی متجانس
- مقابله با مشکلات ویژه رفتاری
  - بزهکاری
  - دزدی
  - دروغ‌گویی
  - قلدری
  - بلوغ زودرس
  - بی‌انگیزگی تحصیلی
  - اضطراب و استرس
- مدیریت تعارض در کلاس
- تعاریف تعارض
- منابع ایجاد تعارض
- مدیریت تعارض

- رقابتی
- تشریک مساعی
- مصالحه
- اجتناب
- ایثار

فعالیت یادگیری:

- مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های مطرح شده
- مطالعه منابع معرفی شده در زمینه افراد در مدارس

فعالیت عملکردی:

درباره نظریه های ارائه شده و نیز شیوه های مقابله با مشکلات تحصیلی و رفتاری، مواردی از اقدام پژوهی یا تحقیقات کاربردی جستجو و نتایج آن را در کلاس درس ارائه نماید.

فصل ششم: مدیریت محتوا و منابع در کلاس درس

- ساختار کتاب و منابع یادگیری
- کاربرد منابع یادگیری
- ارزیابی منابع یادگیری
- عوامل مؤثر بر زمان بندی محتوا
- زمان بندی محتوا (سالانه، ماهانه، روزانه)
- روش های تهیه جدول محتوای درس
- کاربرد فناوری اطلاعات در مدیریت و زمان بندی محتوایی

فعالیت یادگیری:

- مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های مطرح شده
- مطالعه منابع معرفی شده در زمینه محتوا و منابع یادگیری

فعالیت عملکردی:

برای یک کتاب درسی، زمان بندی محتوایی با در نظر گرفتن دو حادثه پیش بینی نشده انجام دهند و به کلاس ارائه نمایند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت های یادگیری مستقیم در داخل محیط آموزشی نیازمند استفاده از شیوه ارائه مستقیم مباحث نظری به همراه مشارکت دانشجویان و تحلیل پاسخ های مربوط به پرسش های مطرح شده است. در این درس، آموزش های کلاس درس با محوریت آموزشگر انجام می شود؛ هر چند که در هر جلسه درس دانشجویان مشارکت دارند و آنها موظف اند بر اساس برنامه

اعلام شده به مطالعه منابع پردازند و در مباحث شرکت نمایند. انجام فعالیت های عملکردی برای درک عمیق، یادگیری بهتر و بکارگیری آموخته ها در موقعیت های آموزشی نیز، مستلزم مشارکت همگانی دانشجویان در این فعالیت ها می باشد.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

سرمندی، محمدرضا سرمندی؛ صیف، محمدحسن. (۱۳۹۸). مدیریت کلاس. تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور [فصل ۴، ۶، ۷ و ۸].
گریت، تریسی. (۱۳۹۵). مدیریت اثربخش کلاس درس، ترجمه نادرقلی قورچیان و همکاران. تهران: نسل آفتاب. [فصول ۱ و ۳]
درایکورس، رودولف و همکاران. (۱۳۸۸). مدیریت کلاس درس، ترجمه حمید علیزاده و علیرضا روحی. تهران: دانژه [بخش ۲، ۳ و ۴]

منابع فرعی:

کنراد، ادوارد. (۱۳۸۴). مدیریت کلاس در دبستان، ترجمه علیرضا کیامنش و کامران گنجی. تهران: رشد.
سیف، علی اکبر. (۱۳۹۷). روانشناسی پرورشی نوین. تهران: رشد.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی پایانی: ۱۵ نمره به ارزشیابی کتبی پایان ترم اختصاص خواهد داشت
ارزشیابی فرآیند: ۲ نمره به فعالیت های دانشجو در جریان آموزش ها در طول ترم داده می شود
ارزیابی پوشه کار: ۳ نمره به ارائه گزارش از تمرین یا فعالیتی که استاد تعیین کرده است تعلق می گیرد.
ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می شود. مبنای ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک ها و سطوح پیامد های یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «روش های پژوهش در علوم تربیتی»

۱. معرفی درس و منطق آن

معلمان همه روزه در سطح کلاس درس و مدرسه و در مواجهه با دانش آموزان و نیازهای متنوع و پویایی ایشان، با تصمیمات پیچیده و متنوع آموزشی و تربیتی روبرو هستند. پژوهش محوری، از مهمترین راهبردهایی است که بستر لازم برای پویایی و بالندگی فرایند یاددهی یادگیری را فراهم می‌سازد. این موضوع ضرورت توانمندسازی معلمان در حوزه شایستگی‌های پژوهشی را مضاعف می‌نماید. معلمان پژوهنده و پژوهش محور، نه تنها پویایی و نشاط علمی خود را حفظ نموده و ارتقا می‌بخشند، بلکه زمینه تعالی مهارت‌های زندگی و به ویژه مهارت‌های پژوهندگی را در دانش آموزان خود تسهیل و تقویت می‌نمایند. محور و جهت اصلی این درس تواناسازی عملی معلمان از طریق ایجاد تغییرات پایدار و ارزش آفرین در بینش و نگرش علمی ایشان، شکل‌گیری و تقویت مهارت‌های عملی در کنار ارتقای شناخت آن‌ها برای بهبود فضای یادگیری در مدرسه و بسترسازی برای تصمیم‌سازی مدیران ارشد نظام آموزشی و به ویژه نظام آموزش و پرورش است. توانمندسازی معلمان در حوزه روش‌های تحقیق و به ویژه از طریق رویکردهای اکتشافی و تولیدی آن، می‌تواند کمک کند تا هم‌بالنده و ارزش آفرین باشند و هم روحیه جستجوگری و تعالی را به دانش آموزان و سازمان آموزش و پرورش انتقال دهند.

نام درس به فارسی: روش‌های پژوهش در علوم تربیتی نام درس به انگلیسی: Research methods in educational science	مشخصات درس نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۳۲ شایستگی کلیدی: موضوعی پیش‌نیاز: - تخصص مورد نیاز برای تدریس: علوم تربیتی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجویان قادر خواهد بود: با توانمندسازی دانشجویان در شناخت و استفاده از روش‌های تحقیق، انتظار می‌رود از بینش علمی مناسبی در استفاده از روش‌های نوین کیفی، کمی و ترکیبی برخوردار شد و ضمن کسب توانایی شناسایی و دسته‌بندی مشکلات محیطی و موقعیتی در مدارس و نظام آموزش و پرورش، قادر باشند تا مشکلات را به مسائل پژوهشی تبدیل نموده و از روش‌ها و فنون مناسب برای پژوهش در یکی از موضوعات اصیل و مورد نیاز نظام آموزش و پرورش و ترجیحاً در سطح مدرسه خویش، استفاده نمایند. همچنین انتظار می‌رود ضمن تدوین گزارش علمی پژوهش انجام شده، در عمل و متناسب با شرایط و امکانات در اختیار، از راهکارهای بدست آمده در سطح کلاس و مدرسه استفاده نموده و راهکارهای سازمانی را به متولیان امر پیشنهاد دهند. در انتها انتظار می‌رود قادر باشند، روند و نتایج بدست آمده از پژوهش خود در مجامع علمی نظیر همایش‌ها و سمینارها به خوبی ارائه نموده و از کیفیت انجام آن و یافته‌های بدست آمده دفاع نمایند.	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: مبانی نظری و بنیاد اساسی پژوهش

- توانایی تشخیص ویژگی هر یک از پارادایم‌های زیربنایی پژوهش‌های تربیتی
- آشنایی با نقش نظریه‌های علمی در پژوهش و فرایند ساخت پژوهش

- توانایی تشخیص انواع رویکردها و روش‌های پژوهشی و ویژگی‌های آن
- آشنایی با شیوه‌ها و فنون جستجوی منظم پیشینه پژوهش
- آشنایی با چارچوب نظری، چارچوب مفهومی، گزاره‌های مسئله پژوهش (هدف کلی، هدف‌های ویژه و سؤال‌ها و فرضیه‌های پژوهشی)
- آشنایی با نقش مفاهیم، بُعد و طیف در مقوله‌پردازی
- توانایی در تشخیص مفهوم، بُعد و طیف در مقوله‌پردازی
- تشخیص نقش سازه، مفهوم و متغیر در پژوهش
- آشنایی با فرایندهای اجرای پژوهش‌های کیفی، کمی و ترکیبی
- آشنایی با انواع شیوه‌های نمونه‌گیری کمی و کیفی و نحوه محاسبه حجم نمونه‌گیری
- آشنایی با انواع ابزارها و فنون گردآوری داده‌ها و ویژگی‌های فنی ابزار
- آشنایی با فرایندهای تحلیل داده‌های کیفی و کمی
- آشنایی با فرایندهای اجرای پژوهش‌های کیفی، کمی و ترکیبی
- آشنایی با ملاک‌های ارتقای کیفیت در پژوهش‌های کمی و کیفی و ترکیبی
- آشنایی با شیوه‌های مآخذ نویسی / ارجاعات
- آشنایی با اجزای طرح پژوهشی و مقاله‌نویسی

تکالیف یادگیری:

با مراجعه به منابع علمی و مطالعه دقیق منابع با ویژگی هر یک از پارادایم‌های زیربنایی پژوهش‌های تربیتی، نقش نظریه‌های علمی در پژوهش و فرایند ساخت پژوهش، انواع رویکردها و روش‌های پژوهشی و ویژگی‌های آن، شیوه‌ها و فنون جستجوی منظم پیشینه پژوهش، چارچوب نظری، چارچوب مفهومی، گزاره‌های مسئله پژوهش (هدف کلی، هدف‌های ویژه و سؤال‌ها و فرضیه‌های پژوهشی)، نقش و چستی مفاهیم، بُعد و طیف در مقوله‌پردازی، نقش سازه، مفهوم و متغیر در پژوهش، فرایندهای اجرای پژوهش‌های کیفی، کمی و ترکیبی، شیوه‌های نمونه‌گیری کمی و کیفی و نحوه محاسبه حجم نمونه‌گیری، انواع ابزارها و فنون گردآوری داده‌ها و ویژگی‌های فنی ابزار، فرایندهای تحلیل داده‌های کیفی و کمی، فرایندهای اجرای پژوهش‌های کیفی، کمی و ترکیبی، ملاک‌های ارتقای کیفیت در پژوهش‌های کمی و کیفی و ترکیبی، شیوه‌های مآخذ نویسی درون‌متنی و برون‌متنی و اجزا و فرایند تدوین طرح پژوهشی و مقاله‌نویسی آشنا شود.

فصل دوم: شایستگی‌های پژوهشگری

- توانایی تشخیص مشکلات محیطی و موقعیتی در مدرسه و کلاس
- توانایی تحلیل و تبدیل مشکلات محیطی و موقعیتی در مدرسه و کلاس به مسائل پژوهشی
- توانایی تشخیص و تبیین فرایندهای پژوهش‌های درون‌مدرسه‌ای و درون‌کلاسی به شیوه‌های کیفی، کمی، و ترکیبی
- توانایی تعریف صورت‌بندی گزاره‌های مسئله پژوهشی (هدف کلی، هدف‌های ویژه و سؤال‌ها و فرضیه‌های پژوهشی)

- توانایی برای استفاده از انواع شیوه‌ها و فنون جستجوی منظم پیشینه پژوهش و تنظیم گزارش آن
- توانایی در مفهوم‌پردازی اولیه در پژوهش‌های درون‌مدرسه‌ای و درون‌کلاسی
- توانایی تشخیص و شکل‌گیری نگرش حرفه‌ای به مسایل اخلاقی و حقوقی در تحقیقات تربیتی
- توانایی تعریف مثال‌هایی برای سازه، مفهوم و متغیر در پژوهش در دو سطح مفهومی و عملیاتی
- توانایی در استفاده از شیوه‌های نمونه‌گیری کمی و کیفی و محاسبه حجم آن
- توانایی در استفاده از انواع ابزارها و فنون گردآوری داده‌ها و بررسی ویژگی‌های فنی ابزار
- توانایی تدوین پروتکل مصاحبه و استفاده از آن در انجام مصاحبه، پیاده‌سازی و تحلیل داده‌ها
- آشنایی با فرایندهای اجرای پژوهش‌های کیفی، کمی و ترکیبی
- توانایی در مدیریت فرایند تحلیل داده‌های کیفی و کمی
- توانایی در بررسی ملاک‌های ارتقای کیفیت در پژوهش‌های کمی و کیفی و ترکیبی
- توانایی در مآخذ نویسی درون‌متنی برون‌متنی
- توانایی در تدوین طرح پژوهشی و نگارش مقاله‌نویسی

تکلیف عملکردی:

- برای یکی از مسایلی که در موقعیت‌های آموزشی و تربیتی با آن روبرو است یک نمونه مسئله پژوهشی را با تعیین متغیر ها، فرضیه‌ها/ اهداف سئوالات تهیه و ارائه نماید.
- با مراجعه به مقالات و منابع علمی، پژوهشی نقش معلمان در توسعه دانش تربیتی را بررسی و یافته‌ها را در قالب یک مقاله کوتاه به کلاس ارائه کنند
- نمونه‌ای از انواع پژوهش‌ها (حد اقل دو نمونه) را که خلاصه آن در قالب مقالات علمی ارائه شده است با یکدیگر از جهت نوع هدف، روش و ابزار پژوهش، شیوه تجزیه و تحلیل اطلاعات مقایسه و گزارش نماید.
- قادر باشد تا طرح پژوهشی مناسبی را برای مسئله منتخب خود تدوین نماید.
- برای مسئله پژوهشی خود با مراجعه به منابع و با استفاده از شیوه‌های مآخذ نویسی چند منبع را مطالعه و یافته‌ها را برای پشتیبانی از مسئله پژوهشی با یکدیگر تلفیق نماید.
- جامعه و نمونه را برای مسئله پژوهشی مشخص نماید.
- روش‌ها و ابزارها را با توجه به اهداف/ فرضیه‌های مسئله پژوهشی مشخص نماید.
- با استفاده از پژوهشی، مهمترین اولویت تشخیص داده‌شده در حوزه درون‌مدرسه‌ای یا کلاسی را به صورت میدانی مورد بررسی قرار داده و یافته‌ها را در قالب یک مقاله کوتاه به کلاس ارائه نموده و بتواند از کیفیت فرایند و یافته‌های آن دفاع نماید.
- قادر باشد تا یافته‌های بدست آمده را در قالب یک مقاله برای همایش‌های معتبر تنظیم نماید.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت های یادگیری مستقیم، غیرمستقیم و خودآموزی برای تبیین مبانی و بنیادهای اساسی پژوهش و همچنین شکل گیری و تقویت شایستگی های پژوهشگری؛ در این راهبردها عمده تلاش این است تا با محوریت رویکرد هیتاگوژی، زمینه برای خودیادگیری و خودتوسعه ای شایستگی های پژوهشگری فراهم شده و در عمل مورد استفاده قرار گیرد.

۴. منابع آموزشی

کرسول، جان دبلیو (۱۳۹۷). طرح پژوهش: رویکردهای کیفی، کمی و ترکیبی. (مترجمان علیرضا کیامنش و مریم دانای طوس). تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی.

جانستون، بارک و کریستین، کری (۱۳۹۶). روش های پژوهش در علوم تربیتی. (مترجمان علی اکبر خسروبابادی؛ کامبیز پوشنه؛ محرم آقازاده). تهران: آبیژ.

بازرگان، عباس (۱۳۹۸). مقدمه ای بر روش های تحقیق کیفی و ترکیبی. تهران: دیدار

سرمد، بازرگان؛ بازرگان، زهره؛ حجازی، الهه (۱۳۹۸). روش های تحقیق در علوم رفتاری. تهران: آگاه

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

۱. ارزشیابی پایانی:

- آزمون مباحث نظری به میزان ۵ نمره (استفاده از سئوال های کوتاه پاسخ و تشریحی)؛
- تحویل گزارش عملی پژوهش: ۱۰ نمره؛

۲. ارزشیابی فرآیند:

- عملکرد دانشجو در تکالیف یادگیری و تکالیف عملکردی پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت ها ۵ نمره
- ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می شود. مبنای ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک ها و سطوح پیامد های یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس « شیوه‌های تحلیل داده‌های کمی و کیفی با کاربرد نرم افزارها »

۱. معرفی درس و منطق آن

آمار، علم گردآوری، دسته‌بندی و تلخیص و تعمیم از نمونه به جامعه تعریف شده است. بر این اساس می‌توان از دو دسته آمار نام برد: آمار توصیفی و استنباطی. در آمار توصیفی به توصیف ویژگی‌های پدیده مورد بررسی پرداخته می‌شود و در آمار استنباطی برآورد و آزمون فرضیه، نقطه عزیمت پژوهشگر است. آن چه در برنامه درسی تربیت معلم و در دامنه شایستگی‌های تخصصی معلم دوره ابتدایی قرار می‌گیرد، دستیابی به توان و مهارت نظم‌بخشی به داده‌های موجود در محیط کلاس و مدرسه و تفسیر آن‌ها در قالب گزاره‌های علمی قابل استناد و استفاده برای تصمیم‌گیری‌های تربیتی است. معلم به عنوان تصمیم‌گیر دنیای کلاس درس، لازم است بر پایه شواهد و نتایج آزمون‌ها و سایر ابزارها سعی کند تا بهترین تصمیم را بگیرد. برای این منظور درس «شیوه‌های تحلیل داده‌های کمی و کیفی مبتنی با کاربرد نرم افزارها» به ارزش دو واحد تدوین شده است. آشنایی معلمان با روش‌های تحلیل داده‌ها به صورت نظام مند کمک می‌کند تا آنان از این روش‌ها در مطالعه فرآیند یادگیری دانش‌آموزان برای کمک به یادگیری اثربخش و به مشارکت گذاشتن یافته‌ها با دیگر همکاران و توسعه توانایی‌های حرفه‌ای خود استفاده نمایند.

مشخصات درس	نام درس به فارسی: شیوه‌های تحلیل داده‌های کمی و کیفی با کاربرد نرم افزارها
نوع درس: نظری-عملی	نام درس به انگلیسی: Quantitative and qualitative data analysis methods using software
تعداد واحد: ۲	
تعداد ساعت: ۴۸	پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:
شایستگی کلیدی: موضوعی	با توانمندسازی دانشجویان در شناخت و استفاده از شیوه‌های آماری و تحلیل داده‌های کمی و کیفی، انتظار می‌رود از بینش علمی مناسبی در استفاده از ابزارهای پژوهشی برخوردار شده و ضمن کسب توانایی در کاربرد شیوه‌های تحلیل، قادر باشند در موقعیت‌های متفاوت و اصیل نظام آموزش و پرورش اعم از کلاس درس یا محیط مدرسه از روش‌ها و فنون مناسب برای گردآوری داده‌ها و تحلیل آن‌ها، استفاده نمایند. نحوه گردآوری داده‌ها، سازماندهی آن‌ها، گزینش روش تحلیل مناسب اعم از کمی یا کیفی و تفسیر نتایج مهم‌ترین مهارت‌های مورد انتظار این برنامه درسی است.
پیش‌نیاز: روش‌های پژوهش در علوم تربیتی	
تخصص مورد نیاز برای تدریس: متخصص سنجش و اندازه‌گیری، علوم تربیتی	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: مبانی نظری و بنیاد اساسی آمار

- دامنه و حیطه آمار در علوم تربیتی
- آشنایی با آمار توصیفی و دامنه آن
- آشنایی با آمار استنباطی و حدود آن
- آشنایی با مفهوم جامعه و نمونه در تحقیق
- آشنایی با مفهوم متغیر، نحوه صورت‌بندی و تقسیم‌بندی آن
- مقیاس‌های اندازه‌گیری و کاربرد آن در محیط کلاس و مدرسه
- آشنایی با نرم‌افزار SPSS

- تعریف متغیرها در نرم افزار SPSS

فعالیت یادگیری:

برای یک کلاس درس، حداقل ۵ متغیر تشخیص داده و آن‌ها را در قالب فایل SPSS تعریف کند. مقیاس اندازه‌گیری این متغیرها را بیان کند و علت انتخاب مقیاس را دلیل بیاورد.

فصل دوم: تلخیص داده‌ها

- هدف‌های توزیع فراوانی و نمودارها
- توزیع فراوانی طبقه‌بندی نشده
- توزیع فراوانی طبقه‌بندی شده
- نمودارها
- نمودار هیستوگرام
- نمودار ستونی
- نمودار دایره‌ای
- نمودار چندضلعی
- نمودار جعبه‌ای
- نمودار ساقه و برگ

تکلیف عملکردی:

برای سه نمونه از متغیرهای اندازه‌گیری شده (اعم از کمی و کیفی) واقعی یا فرضی، در SPSS تعریف لازم را انجام دهد. برای هر یک بر اساس نوع متغیرها، نمودارهای ارائه شده در این فصل را ترسیم نماید و نتایج هر یک را تفسیر کند. نمودارهای هم‌ارز را مقایسه و نقاط قوت و ضعف هر یک را بیان کند.

فصل سوم: گرایش‌های مرکزی و پراکندگی

- تعاریف شاخص‌های مرکزی و پراکندگی
- معدل‌ها
- کاربرد و تفسیر نما در موقعیت‌های تربیتی
- کاربرد و تفسیر میانه در موقعیت‌های تربیتی
- کاربرد و تفسیر میانگین در موقعیت‌های تربیتی
- مقایسه نما، میانه و میانگین
- انتخاب شاخص مرکزی مناسب
- کاربرد و تفسیر دامنه تغییرات در موقعیت‌های تربیتی

- کاربرد و تفسیر انحراف چارکی در موقعیت‌های تربیتی
- کاربرد و تفسیر واریانس و انحراف استاندارد در موقعیت‌های تربیتی
- انتخاب شاخص پراکندگی مناسب
- نحوه محاسبه و تفسیر شاخص‌های مرکزی و پراکندگی در برنامه SPSS

تکلیف عملکردی:

در یک موقعیت واقعی/فرضی، داده‌هایی در مقیاس اسمی، رتبه‌ای، فاصله‌ای و نسبی گردآوری کند، شاخص‌های مرکزی و پراکندگی را برای آن‌ها در برنامه SPSS محاسبه و تفسیر کند.

فصل چهارم: نمرات استاندارد

- رتبه درصدی و مبنایی برای مقایسه
- نقاط درصدی
- محاسبه دهک‌ها و چارک‌ها در اندازه‌گیری‌های کلاسی
- نمرات استاندارد (Z ، T ، IQ و ...)
- منحنی طبیعی و نمرات استاندارد
- نحوه محاسبه و تفسیر رتبه‌های درصدی، نقاط درصدی و نمرات استاندارد در برنامه SPSS

تکلیف عملکردی:

برای نمرات یک درس، فایل SPSS را تشکیل داده و رتبه‌های درصدی ۳۰، ۵۵ و ۸۰ را محاسبه کند. نمرات را در قالب نمرات استاندارد Z و T تبدیل نماید در هر مرحله تفسیر خود را از نتایج بیان کند.

فصل پنجم: داده‌های کیفی

- درک تفاوت داده‌های کمی و کیفی
- علت استفاده از داده‌های کیفی
- قرابت محیط کلاسی/مدرسه‌ای با داده‌های کیفی
- طرح مسئله کیفی و صورت‌بندی آن

تکلیف عملکردی:

برای یک موقعیت تربیتی، به صورت کیفی یک مسئله صورت‌بندی و آن را به کلاس ارائه نماید.

فصل ششم: ابزارهای گردآوری داده‌های کیفی

- مشاهده و انواع روش‌های آن

- ثبت داده‌های حاصل از مشاهده
- مصاحبه و انواع آن
- ثبت داده‌های حاصل از مصاحبه
- استفاده از محتوای نگارش شده و نحوه بهره‌گیری از آن‌ها

تکلیف عملکردی:

برای یک مسئله تربیتی، مشاهده را به صورت واقعه‌نگاری/چک لیست انجام دهد و آن را به صورت مکتوبه به کلاس ارائه نماید.

با چند نفر از دانش‌آموزان درباره درک آن‌ها از امنیت در مدرسه، مصاحبه‌ای نیمه‌ساختار یافته طرح‌بندی و اجرا کند.

فصل هفتم: تحلیل داده‌های کیفی

- کدگذاری داده‌های کیفی و انواع آن
- کدگذاری آزاد
- کدگذاری باز
- کدگذاری محوری
- کدگذاری انتخابی
- ترسیم نمودار مفهومی

تکلیف عملکردی:

داده‌های حاصل از مصاحبه با چند نفر از دانش‌آموزان (در فصل ششم) را به صورت باز، محوری و انتخابی به صورت دستی کدگذاری کند و در صورت لزوم نمودار مفهومی آن را ترسیم نماید.

فصل هشتم: نرم‌افزار تحلیل داده‌های کیفی MAXQDA

- آشنایی با انواع نرم‌افزارهای تحلیل داده‌های کیفی
- نصب و راه‌اندازی نرم‌افزار مکس کیودی‌ای
- آشنایی با قسمت‌های مختلف نرم‌افزار مکس کیودی‌ای و قابلیت‌های آن
- نحوه ورود داده‌های کیفی به نرم‌افزار مکس کیودی‌ای
- نحوه انجام کدگذاری‌های سه‌گانه در نرم‌افزار مکس کیودی‌ای
- خروجی‌های نرم‌افزار مکس کیودی‌ای
- نحوه گزارش‌نویسی بر اساس خروجی‌های نرم‌افزار مکس کیودی‌ای

تکلیف عملکردی:

داده‌های حاصل از مصاحبه با چند نفر از دانش‌آموزان (در فصل هفتم) را به صورت باز، محوری و انتخابی با نرم‌افزار مکس کیودی ای کد گذاری کند و نمودار مفهومی آن را ترسیم نماید.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت‌های یادگیری مستقیم، غیرمستقیم و خودآموزی برای تبیین مبانی و بنیادهای اساسی روش‌های آماری کمی و کیفی و همچنین شکل‌گیری و تقویت شایستگی‌های پژوهشگری؛ در این راهبردها عمده تلاش این است تا با محوریت رویکرد هیئاگوژی، زمینه برای خودیادگیری و خودتوسعه‌ای شایستگی‌های پژوهشگری فراهم شده و در عمل مورد استفاده قرار گیرد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

نامداری پژمان، مهدی (۱۳۹۹). تحلیل داده‌های کمی و کیفی با کاربرد نرم‌افزارهای SPSS و MAXQDA. تهران: دانشگاه فرهنگیان.

منبع فرعی:

دلاور، علی (۱۳۹۸). احتمالات و آمار کاربردی در روان‌شناسی و علوم تربیتی (با تجدیدنظر و اضافات). تهران: رشد [فصول ۱ تا ۶]

بازرگان، عباس (۱۳۹۸). مقدمه‌ای بر روش‌های تحقیق کیفی و آمیخته. تهران: دیدار. [فصول ۳ و ۷]
سرمد، بازرگان؛ بازرگان، زهره؛ حجازی، الهه (۱۳۹۸). روش‌های تحقیق در علوم رفتاری. تهران: آگاه [فصول ۵، ۸ و ۱۱]

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی:

- آزمون مباحث نظری به میزان ۵ نمره (استفاده از سؤال‌های کوتاه پاسخ و تشریحی)؛
  - تحویل گزارش عملی: ۱۰ نمره؛
- ارزشیابی فرآیند:
- عملکرد دانشجو در تکالیف یادگیری و تکالیف عملکردی پیش‌بینی شده و مشارکت در فعالیت‌ها ۵ نمره
  - ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می‌شود. مبنای ارزشیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک‌ها و سطوح پیامدهای یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «ادبیات کودک و نوجوان»

۱. معرفی درس و منطق آن:

ادبیات کودک و نوجوان، آفرینش‌های ادبی و خلاقیت‌های تصویری است که متناسب با توانمندی‌های ذهنی و روانی کودکان و نوجوانان آفریده می‌شود. یکی از اثربخش‌ترین و فراگیرترین حوزه‌های اثرگذار در تعلیم و تربیت، عرصه وسیع ادبیات کودک و نوجوان است. آموزش کودکان در دنیای امروز باید توانایی آنان را برای رویارویی مؤثر با تحولات به طور فزاینده‌ای افزایش دهد. بخشی از این توانایی ناظر به مهارت‌های مطالعه و یادگیری است. اولین عادات مطالعه و انگیزه برای خواندن در کودکان، از دوران کودکی و سال‌های آغازین تحصیل در مدرسه شروع می‌شود. آشنایی معلمان با مهارت‌های مطالعه و روش‌های خواندن به آنان در انتخاب منابع خواندنی متناسب با سطح توانایی کودکان و هدایت آنان برای تبدیل شدن به خوانندگان مستقل کمک می‌کند. بنابراین، این درس به شناخت دقیق شعر و ادبیات کودک و نوجوان کمک و راه‌حل‌های مناسبی را در مسئله‌های آموزشی-تربیتی فراهم می‌کند. همچنین به کمک این درس دانشجویان آموزه‌های مناسب و کارآمد را برای آموزش و تربیت کودکان و نوجوانان کسب می‌کند.

مشخصات درس	نام درس به فارسی: ادبیات کودک و نوجوان نام درس به انگلیسی: Child and young literature
نوع درس: نظری	
تعداد واحد: ۲	
تعداد ساعت: ۳۲ ساعت	
شایستگی کلیدی: موضوعی	
پیش‌نیاز: -	
تخصص مورد نیاز برای تدریس:	
دکترای زبان و ادبیات فارسی، دکترای علوم تربیتی	
	پيامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:
	۱- ادبیات کودک و نوجوان و آفرینش‌های ادبی و خلاقیت‌های تصویری آن را بشناسد.
	۲- آموزه‌ها و مهارت‌های مناسب و کارآمد را برای شناخت دقیق شعر و داستان کسب کند.
	۳- با آگاهی از توانمندی‌های ذهنی، عاطفی و روانی کودکان و نوجوانان بتواند عناصر و ویژگی‌های ادبیات کودک و نوجوان را در بررسی و تحلیل متون نظم و نثر کودکان و نوجوانان بکار برد.
	۴- با درک نقش و جایگاه ادبیات کودک در آموزش و پرورش دوره‌ی ابتدایی بتواند اعتبار منابع و عملکرد کتابخانه‌های مراکز را مورد بررسی قرار دهد و پیشنهادهای برای بکارگیری آن در فرآیند یاددهی-یادگیری ارائه کند.
	۵- با بررسی ویژگی‌های رشدی کودکان در گروه‌های مختلف، بتواند از مدل‌های مختلف خواندن برای پرورش مهارت خواندن دانش‌آموزان استفاده کند.

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: کلیات ادبیات کودک و نوجوان

- تعریف ادبیات
- تعریف ادبیات کودک و نوجوان
- سیر تحول ادبیات کودک و نوجوان در ایران و جهان
- تفاوت ادبیات کودکان با بزرگسالان
- ضرورت ادبیات کودک و نوجوان
- اهداف ادبیات کودکان و رابطه‌ی آن با ویژگی‌های کودک
- اهداف ادبیات نوجوانان و رابطه‌ی آن با ویژگی‌های نوجوان
- انواع ادبیات کودک و نوجوان

فعالیت یادگیری:

درباره اهمیت درس و هدف‌های ادبیات کودک و نوجوان (خود، خلق، خلقت، خدا) بحث و تبادل نظر کنند.

تکلیف عملکردی:

نمونه‌هایی از ادبیات کودک و نوجوان را در کلاس ارائه دهند.
اصول و اهداف نمونه‌ای از ادبیات کودک و نوجوان بررسی کنند.

فصل دوم: مخاطب‌شناسی ادبیات کودک و نوجوان

- روانشناسی کودک و نوجوان
- ویژگی‌های بدنی، اجتماعی، هیجانی، عاطفی و شناختی در پنج دوره‌های پیش دبستان، اول و دوم ابتدایی
- علائق و رغبت‌های کودک و نوجوان در دوره پیش دبستانی و ابتدایی
- فعالیت یادگیری:** در بحث گروهی مربوط به ویژگی‌های کودک و نوجوان مشارکت کند.
- تکلیف عملکردی:** نمونه‌ای از یک پژوهش موردی در موضوع روانشناسی کودک و نوجوان را گزارش دهد.

فصل سوم: بررسی شعر کودک و نوجوان

- بررسی عناصرهای شعر کودک
- بررسی قالب‌های شعر کودک
- ویژگی‌های شعر کودک و نوجوان
- محتوا و درون‌مایه شعر کودک و نوجوان
- زیبایی‌شناسی شعر کودک و نوجوان

فعالیت یادگیری:

به پرسش‌های از پیش تعیین شده درباره عنصرهای شعر و قالب‌های شعر کودک پاسخ دهد.

درباره ویژگی‌های شعر کودک بحث و گفتگو کند.

تکلیف عملکردی: عناصر عاطفه، تخیل، درون مایه و آرایه‌های ادبی یک نمونه شعر منظوم را بررسی و ارزیابی کند.

فصل چهارم: بررسی و تحلیل نمونه‌هایی از آثار منظوم ادبیات کودک و نوجوان

-متون داستانی

-متون آموزشی غیر رسمی (لغز، معما، چیستان)

-متون آموزشی رسمی (مهارتی - تربیتی)

-متون عامیانه

فعالیت یادگیری:

درباره آثار منظوم کودک و نوجوان بحث و گفتگو کند.

تکالیف عملکردی:

یک نمونه قصه را در کلاس با لحن مناسب بخواند.

چند نمونه از آثار منظوم کودک و نوجوان را نقد و ارزیابی کند.

فصل پنجم: بررسی قصه، داستان و نمایش خلاق کودک و نوجوان

- قصه و داستان کودک و نوجوان

-ویژگی‌ها و عناصر قصه و داستان

-نمایش خلاق و انواع آن

-کاربرد‌های نمایش خلاق در آموزش و یادگیری

فعالیت یادگیری: درباره تاثیر قصه، داستان و نمایش کودک و نوجوان در آموزش و یادگیری بحث و گفتگو کند.

تکلیف عملکردی: یک اثر منتخب را در کلاس نقد و ارزیابی کند.

فصل ششم: بررسی و تحلیل نمونه‌هایی از آثار مشهور ادبیات کودک و نوجوان

-افسانه

-قصه

-حکایت و داستان کوتاه

-مقاله

-گزارش

-زندگی‌نامه

-خاطره

-سفرنامه

-ساده نویسی، بازنویسی

-بازآفرینی و نظیره سازی برای کودکان و نوجوانان

فعالیت یادگیری :

درباره معیارهای نقد آثار منشور بحث و گفتگو کند.

درباره تفاوت بازنویسی و بازآفرینی بحث و گفتگو کند.

تکالیف عملکردی :

نمونه متنی را با رعایت مهارت‌های کلامی، غیرکلامی و فرا زبانی بازخوانی کند.

یک نمونه شعر کودک را بازنویسی و یک نمونه شعر کودک بازآفرینی کند.

یک اثرمنتخب را به صورت گروهی یا فردی نقد و ارزیابی کند.

فصل هفتم : جایگاه کتاب و تصویر در ادبیات کودک و نوجوان

-ویژگی های کتاب کودک و نوجوان

-کتاب تصویری و مصور و وضعیت آن در ایران

-عنصرهای تصویرگری، کارکرد ابزارها و مواد در تصویرگری

-تصویرگری با استفاده از فن‌های گوناگون چاپ

-روش‌های تصویرگری

-سبک‌های تصویرگری

-انتخاب و ارزیابی کتاب کودک و نوجوان

فعالیت یادگیری : تصویرپردازی چنداثر منشور و منظوم ادبیات کودکان را در کلاس بررسی و تحلیل کند.

تکلیف عملکردی : تصویر و تصویرپردازی یک نمونه کتاب کودک را نقد و بررسی کند.

فصل هشتم : روش‌های خواندن قصه و شعر برای کودک و نوجوان

-قصه گویی و ویژگی‌هایش

-شعرخوانی و ویژگی‌هایش

-روش‌های قصه گویی و قصه خوانی

-روش‌های شعر خوانی

فعالیت یادگیری : یک قصه را با شیوه‌های مناسب بخواند.

یک شعر را با شیوه‌های مناسب بخواند.

تکالیف عملکردی : شیوه‌های مورد استفاده در کلاس برای قصه گویی و شعر خوانی را بررسی و نقد کند.

فصل نهم : ادبیات کودک و نوجوان در کتاب‌های درسی ایران

- شعر در کتاب های فارسی دوره اول ابتدایی
  - داستان در کتاب های درسی فارسی دوره اول ابتدایی
  - شعر در کتاب های فارسی دوره دوم ابتدایی
  - داستان در کتاب های فارسی دوره دوم ابتدایی
- فعالیت یادگیری :** درباره چند نمونه از داستان ها و اشعار کتاب های درسی فارسی دوره ابتدایی گفتگو کند.
- تکلیف عملکردی :** چند نمونه داستان و شعر کتاب های درسی فارسی دوره ابتدایی را بررسی و تحلیل کند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

استفاده از فرصت های یادگیری مستقیم و فردی برای مطالعه پژوهش ها/ مقالات علمی در زمینه ادبیات کودکان و نوجوانان و راهبرد اجرای مستقل برای آموزش مهارت های خواندن به دانش آموزان و راهبرد مشارکتی در بررسی کتابخانه های مراکز آموزشی در ارائه خدمات به دانش آموزان و معلمان.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

منبع اصلی در دست تالیف است.

منابع فرعی:

- قزل ایاق، ثریا (۱۳۹۲). **ادبیات کودکان و نوجوانان و ترویج خواندن**، تهران: انتشارات سمت.
- قاسم پورمقدم، حسین (۱۳۹۸) **ادبیات کودک و نوجوان در ایران**، تهران: انتشارات دل نگار.
- ادبیات کودکان و نوجوانان** (۱۳۸۶). فرامرز نعمت اللهی و همکاران ، کد ۶۰۱۵ ، تهران : سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی.
- رحمان دوست، مصطفی (۱۳۸۰). **ادبیات کودکان و نوجوانان**، کد ۶۰۱۵، تهران: سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی.
- شعاری، علی اکبر (۱۳۹۰). **ادبیات کودکان**، تهران: انتشارات مؤسسه اطلاعات.
- گرمارودی، مصطفی (۱۳۸۲). **شعر کودک از آغاز تا امروز**، تهران: انتشارات چاپ و نشر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- سلاجقه، پروین (۱۳۸۶). **از این باغ شرقی (نظریه های نقد شعر کودک و نوجوان)**، تهران: نشر کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان.
- محمدی، محمد هادی، قائینی، زهره (۱۳۹۳). **مجموعه کتاب های ده جلدی تاریخ ادبیات کودکان ایران**، تهران: انتشارات چیستا.
- دیویی چمبرز (۱۳۸۸). **قصه گویی و نمایش خلاق**؛ ترجمه ثریا قزل ایاق. تهران: مرکز نشر دانشگاهی.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیشنهادی در این درس قبل از شروع فعالیت های آموزشی انجام می گیرد.

ارزشیابی تکوینی: عملکرد دانشجو در تکلیف یادگیری پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت ها ۵ نمره
ارزیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۵ نمره
ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۰ نمره
ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می شود. مبنای ارزیابی
تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک ها و سطوح پیامد های یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «آموزش زبان فارسی»

۱. معرفی درس و منطق آن:

یادگیری زبان فارسی به عنوان زبان رسمی و زبان آموزش و یادگیری، فرآیندی پویا و مستمر است و زمانی که کودکان وارد محیط رسمی آموزشی می شوند، نیاز دارند آن را به خوبی یادگیرند تا از طریق بکاری آن در محیط زندگی بتوانند دانش، مهارت و ارزش های حاکم بر جامعه را درک کرده و بیاموزند. سطح این توانایی در همه کودکان یکسان نیست و به مقدار زیادی تحت تأثیر تجربیات شخصی کودک، شرایط فرهنگی، اجتماعی و روش های تربیتی خانواده قرار دارد. معلمان دوره ابتدایی باید ضمن شناخت تفاوت های فردی دانش آموزان به آنان کمک نمایند که مهارت های زبانی را برای دریافت و انتقال افکار و اندیشه ها مورد استفاده قرار دهند. علاوه بر این آنان باید آگاهی لازم را نسبت به نقش زبان در یادگیری داشته باشند و بتوانند به دانش آموزان در کسب مهارت های زبانی و بکارگیری زبان فارسی در یادگیری سایر موضوعات درسی کمک نمایند. توانایی زبانی کودکان در سال های اولیه مدرسه به میزان وسیعی وابسته به تجارب شخصی آنان در زندگی ارتباط دارد. از این رو، معلمان باید بتوانند به دانش آموزان در بکارگیری معنادار تجربیات شخصی برای توسعه مهارت های زبانی و نیز مهارت های ادراکی کمک کنند. شناخت برنامه درسی زبان آموزی در دوره ابتدایی و بررسی وسعت و توالی مفاهیم و مهارت ها در برنامه درسی، امکان طراحی فرصت های یادگیری منعطف و نظام مند، متناسب با تفاوت های فردی از سوی آنان را فراهم می کند. بنابراین ضرورت دارد دانشجو معلمان بتوانند از مهارت های زبانی (گوش دادن، سخن گفتن، خواندن و نوشتن) به عنوان ابزار هایی که کودکان از طریق آن قادر به دریافت و انتقال افکار و ایده های خود به دیگران می باشند، استفاده نمایند و این مهارت ها را در دانش آموزان تقویت کنند.

نام درس به فارسی: آموزش زبان فارسی نام درس به انگلیسی: Persian language teaching	مشخصات درس نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۳۲ شایستگی کلیدی: موضوعی پیش نیاز: - تخصص مورد نیاز برای تدریس: دکترای زبان و ادبیات فارسی - دکترای زبان شناسی - دکترای علوم تربیتی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: ۱- نقش تولیدی و دریافتی زبان فارسی را در فرآیند آموزش بررسی کند. ۲- روش هایی پیشنهاداتی برای توسعه واژگان و مهارت های زبانی با توجه به تفاوت های فردی دانش آموزان ارائه کند. ۳- با درک اهمیت و نقش زبان در یادگیری، فعالیت یادگیری برای توسعه مهارت های زبانی دانش آموزان طراحی کند.	

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: کلیات آموزش زبان فارسی

- تاریخچه آموزش زبان فارسی
- رویکرد ها در آموزش زبان فارسی (تعاملی، رویکرد کلی، رویکرد تحلیلی و رویکرد ترکیبی)
- زبان فارسی به عنوان زبان معیار آموزشی
- کودک و زبان آموزی در دوره ابتدایی
- اهمیت، نقش و کاربرد آموزش زبان فارسی در دوره ابتدایی
- ویژگی های روان شناختی آموزش زبان فارسی
- زبان و تفکر

-زبان و یادگیری

- شناخت وجه تولیدی و وجه دریافتی زبان
- ساخت آوایی زبان فارسی، گونه های گفتاری و نوشتاری
- نقش تعامل یادگیرندگان با یکدیگر در رشد زبان
- نقش هنر (شعر، قصه، نمایش، بازی، کاردستی، نقاشی و ...) در آموزش زبان

فعالیت یادگیری:

مقالات علمی - پژوهشی مربوط به رویکرد های زبان را مطالعه و یک جدول مقایسه ای از کار کرد، نقاط قوت و ضعف هر یک از رویکرد ها تهیه نماید و در قالب یک مقاله کوتاه ارائه کند.

تکلیف عملکردی:

با مشاهده یک فیلم / کلاس درس آموزش زبان ، گزارشی از نقش هر یک از وجوه تولیدی و دریافتی زبان را در آموزش تهیه و ارائه دهد و در آن روش معلم را در هدایت آموزش برای کسب مهارت های زبانی دانش آموزان بررسی نماید.

فصل دوم: مهارت های پایه در آموزش زبان فارسی

گوش دادن

- اهداف، اهمیت، انواع و عوامل مؤثر در گوش دادن
- تأثیر مهارت گوش دادن در یادگیری
- آموزش مهارت گوش دادن
- ارزش یابی از فرایند گوش دادن
- بازی های آموزشی و مهارت گوش دادن
- اختلالات شنوایی و راهبرد هایی برای رفع آن

سخن گفتن

- اهداف، اهمیت، انواع و عوامل مؤثر در سخن گفتن (ارتباط تفکر و سخن گفتن)
- مهارت سخن گفتن و یادگیری

- ارزش‌یابی از فرایند سخن گفتن
- بازی‌های آموزشی و مهارت گوش دادن
- اختلالات گفتاری و راهبردهایی جهت رفع آن

مهارت خواندن

- تعریف، اهداف، اهمیت
- مراحل خواندن
- مهارت های خواندن
  ۱. خواندن برای درک مطلب
  ۲. خواندن برای کسب اطلاعات
  ۳. خواندن تجسسی / انتقادی
- نقش چشم در خواندن
- فرایند رمزگشایی در خواندن
- دشواری‌های کودکان در خواندن
  ۱. دامنه واژگان
  ۲. بافت و زمینه اجتماعی فرهنگی
  ۳. سطح دشواری متن و تجربیات شخصی کودک
- مهارت خواندن و یادگیری
- فرایند رمزگشایی در خواندن
- مطالعه عوامل مؤثر در آموزش خواندن
- ارزش‌یابی از مهارت خواندن
- بازی‌های آموزشی و مهارت خواندن
- اختلالات خواندن

مهارت نوشتن

- اهداف، اهمیت، انواع و عوامل مؤثر در نگارش
- مهارت نوشتن و یادگیری
- فرایند نوشتن
- مراحل نوشتن در سال‌های آغازین
- اصولی که در هنگام نوشتن باید رعایت شود.
- هنر نوشتن (خوانا نویسی - درست نویسی - زیبا نویسی)
- اختلالات نوشتن
- انواع نوشتن

۱. خلاصه نویسی
۲. یادداشت برداری
۳. بند نویسی
۴. گزارش نویسی
۵. گزارش نویسی
۶. قالب نامه و نامه نگاری
۷. زندگی نامه نویسی
۸. گسترده نویسی
۹. تبدیل گفتار به نوشتار
۱۰. دنباله نویسی

- راهبردهایی برای تقویت نوشتن

- طراحی فعالیت‌های یادگیری برای نوشتن (املا، انشا، خاطره نویسی، گزارش نویسی و...)

فعالیت یادگیری:

مصاحبه با یک معلم با تجربه در خصوص چهار دسته مهارت زبانی و نقش هر یک از آن‌ها در یادگیری نموده و یافته‌های خود را در سمینار کلاسی ارائه نماید. یافته‌های خود را با سایر دانشجویان مقایسه و گزارش جمع‌بندی شده از نقش زبان در یادگیری ارائه نماید.

تکلیف عملکردی:

یک فعالیت یادگیری برای آموزش یکی از چهار مهارت زبانی طراحی نماید.

فصل سوم: مقدمات برنامه ریزی برای آموزش زبان فارسی

- ارتباط و همبستگی جنبه‌های چهارگانه آموزش زبان
- تقدم و تأخر در آموزش مهارت‌های زبانی
- برنامه‌ریزی برای آموزش کودکان عادی، دو زبانه/سه زبانه
- نقش ادبیات در آموزش زبان فارسی
- کاربرد انواع متون در آموزش زبان و ویژگی‌های آن

فعالیت یادگیری:

یک فصل از کتاب درسی فارسی را انتخاب کرده و روند آموزش زبان را بر اساس چهار مهارت زبانی نقد و بررسی نموده و در کلاس ارائه نماید.

تکلیف عملکردی:

یک فعالیت یادگیری برای آموزش زبان فارسی به کودکان فارسی زبان، دو زبانه و چند زبانه طراحی نماید.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت های یادگیری مستقیم در داخل محیط آموزشی در قالب استفاده از شیوه ارائه مستقیم در مباحث نظری به همراه مشارکت دانشجویان در تحلیل و پاسخ به پرسش های طرح شده و مطالعه و تحلیل مقالات و ارائه گزارش.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

منبع اصلی تالیف خواهد شد.

۱- نیساری، سلیم، زندی، بهمن و قاسم پورمقدم، حسین و اکبری، فریدون و نجفی، معصومه. (۱۳۹۶). راهنمای جامع آموزش زبان فارسی در دوره ابتدایی، تهران: انتشارات مدرسه.

منابع فرعی:

۱- قاسم پورمقدم، حسین (۱۳۹۶). روان شناسی زبان، تهران: انتشارات دل نگار.

۲- قاسم پورمقدم، حسین و همکاران (۱۳۹۷). فهم پرلز (سواد خواندن)، تهران: انتشارات مرآت.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیشنهاد در این درس قبل از شروع فعالیت های آموزشی انجام می گیرد.

ارزشیابی تکوینی: عملکرد دانشجو در فعالیت های یادگیری پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت ها ۳ نمره

ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۲ نمره

کارپوشه: مجموعه تکالیف عملکردی ۵ نمره

ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می شود. مبنای ارزیابی

تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک ها و سطوح پیامد های یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «بررسی محتوای کتاب های درسی فارسی و نگارش دوره اول ابتدایی»

۱. معرفی درس و منطق آن:

درک دانشجویان نسبت به ملاک هایی که کیفیت مواد آموزشی بر اساس آن مورد ارزیابی قرار می گیرد، این امکان را فراهم می کند تا آنان نقاط قوت و کاستی های مواد آموزشی از جمله کتاب های درسی فارسی و نگارش را شناسایی نموده و آنها را با اقتضائات محیط یادگیری و نیاز دانش آموزان تطبیق دهند. کسب تجربه در زمینه تحلیل مواد آموزشی، زمینه مشارکت در فرآیند تولید مواد آموزشی را افزایش داده و منجر به شکل گیری ظرفیت در سطح مدارس و مناطق آموزشی برای کاستن فاصله علم و عمل شده و امکان اظهار نظر در زمینه کتاب های درسی فارسی را فراهم می سازد. با توجه به اهمیت کتاب درسی در نظام آموزشی ایران، این درس برای دانشجو معلمان طراحی و پیش بینی شده است تا آنها از این طریق با ساختار و محتوای منابع آموزشی بسته آموزشی فارسی در دوره اول ابتدایی آشنا شده و در زمینه بررسی و تحلیل محتوای آن مهارت لازم را کسب کنند.

<p>نام درس به فارسی: بررسی محتوای کتاب های فارسی و نگارش دوره اول ابتدایی نام درس به انگلیسی: content review of Persian and writing textbooks in the elementary school first period</p>	<p>مشخصات درس نوع درس: نظری - عملی تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۴۸ شایستگی کلیدی: موضوعی پیش نیاز: آموزش زبان فارسی تخصص مورد نیاز برای تدریس: دکترای زبان و ادبیات فارسی، دکترای علوم تربیتی</p>
<p>پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:</p> <p>۱- راهنمای برنامه درسی زبان و ادبیات فارسی را بررسی و تحلیل کند. ۲- ساختار و محتوای کتاب های درسی فارسی دوره اول ابتدایی را بررسی و تحلیل کند. ۳- روش های تدریس مناسب با کتاب های درسی فارسی دوره اول ابتدایی را معرفی کند. ۴- راهنمای معلم کتاب های فارسی دوره اول ابتدایی را بررسی کند. ۵- به طور عملی یکی از درس های کتاب فارسی را در کلاس تدریس، بررسی و ارزیابی کند. ۶- با شناخت تفاوت های فردی دانش آموزان در یادگیری زبان، یک واحد یادگیری را طراحی، اجرا و ارزیابی نماید.</p>	

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: برنامه درسی آموزش زبان فارسی دوره ابتدایی

- رویکرد های برنامه درسی آموزش زبان
- اهداف آموزش زبان در دوره ابتدایی
- اصول آموزش زبان در دوره ابتدایی

- روش های آموزش و ارزش یابی در برنامه زبان آموزی دوره ابتدایی
- روش های آموزش زبان در کلاس های دو زبانه

فعالیت یادگیری:

یک نمونه سند برنامه درسی آموزش زبان فارسی را به جهت رویکرد، اهداف، اصول مقایسه و نتایج آن را در قالب یک مقاله کوتاه ارائه کند.

تکلیف عملکردی:

- مقایسه و تطبیق راهنمای برنامه درسی زبان فارسی با ساختار و محتوای کتاب های فارسی و نگارش دوره اول ابتدایی

فصل دوم: روش های تحلیل محتوای کتاب های فارسی و نگارش دوره اول ابتدایی

- روش های تحلیل محتوای کتاب های فارسی و نگارش
- مقوله های مورد بررسی در بعد ظاهری
- مقوله های مورد بررسی در بعد سازماندهی محتوا

فعالیت یادگیری:

- نحوه استفاده از روش های کمی و کیفی در تحلیل کتاب های درسی فارسی و نگارش را بررسی کند.
- نظر و پیشنهاد خود را در مورد نقاط قوت و ضعف محتوای کتاب های فارسی و نگارش ارائه دهد.

تکالیف عملکردی:

- یکی از کتاب های فارسی پایه های ۱ تا ۳ را با استفاده از روش های کمی و کیفی تحلیل کرده و ارائه دهد.

فصل سوم: بررسی و تحلیل محتوای کتاب های فارسی و نگارش دوره اول ابتدایی

- اهداف آموزش زبان فارسی در پایه های اول تا سوم
- ساختار کتاب های درسی فارسی و نگارش در پایه های اول تا سوم
- شبکه واژگانی و نقش آن در آموزش زبان فارسی
- آموزش نکات دستوری، نگارشی، ادبی در پایه های اول تا سوم
- روش های آموزش و ارزش یابی زبان فارسی در پایه های اول تا سوم
- ساختار کتاب فارسی و نگارش اول (نگاره ها، نشانه های ۱، نشانه های ۲، روان خوانی)
- ساختار یک واحد یادگیری از بخشهای چهارگانه کتاب فارسی و نگارش اول
- ساختار کتاب های فارسی و نگارش دوم و سوم (فصل های نهادها، بهداشت، اخلاق فردی و اجتماعی، راه زندگی ف هنر و ادب، ایران من و طبیعت)
- ساختار یک واحد یادگیری از فصل های هفتگانه کتاب فارسی و نگارش دوم و سوم

فعالیت یادگیری:

- یکی از کتاب های فارسی و نگارش دوره اول ابتدایی را بررسی و تحلیل کند و میزان ارتباط آن با عناصر برنامه درسی زبان فارسی را تعیین نماید.

تکالیف عملکردی:

- تحلیل انجام شده درباره یکی از کتاب های فارسی و نگارش پایه های ۱ تا ۳ را در کلاس گزارش دهد.

فصل چهارم: بررسی و تحلیل کتاب راهنمای معلم فارسی و نگارش دوره اول ابتدایی

- بررسی فعالیتهای یاددهی- یادگیری پیش بینی شده، کتاب و سایر منابع با استفاده از راهنمای معلم
- بررسی راهکارهای پیش بینی شده جهت سنجش آموخته های دانش آموزان در کتاب راهنما
- بررسی محتوای کتاب و پیشنهادهای کتاب راهنمای معلم جهت پیش بینی فرصتهایی برای پاسخ گویی به نیازهای ویژه دانش آموزان با نیازهای ویژه
- بررسی محتوای کتاب و پیشنهادات کتاب راهنمای معلم جهت پیش بینی فرصتهایی برای پرورش خلاقیت
- بررسی محتوای کتاب و پیشنهادات کتاب راهنمای معلم جهت پیش بینی فرصتهایی برای تعمیق و گسترش یادگیری
- بررسی محتوای کتاب و پیشنهادات کتاب راهنمای معلم جهت پیش بینی فرصتهایی برای ارتباط تجارب پیش بینی شده با زندگی

فعالیت یادگیری:

یک فصل از کتاب راهنمای معلم را مطالعه کرده و مطالب آن را با کتاب فارسی مقایسه کند.

تکلیف عملکردی:

گزارشی از مطالب کتاب راهنمای معلم را به لحاظ معرفی و ویژگی های کتاب فارسی و میزان پاسخگویی به نیازهای دانشی و مهارتی و نگرشی معلم تهیه و به کلاس ارائه دهد.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

مطالعه فردی و تهیه خلاصه نظام مند از منابع علمی در زمینه روش های تحلیل محتوا/ روش های بکار گرفته شده در پژوهش های تحلیل محتوا و ارائه آن در سمینار های کلاسی برای بررسی کتاب های فارسی. استفاده از شیوه مشارکتی در ارزیابی فعالیت های فردی و گروهی بر اساس ملاک های تحلیل محتوا. ارائه سمینار هایی در محیط آموزشی و اظهار نظر در مورد گزارش های ارائه شده.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی. (۱۳۹۸). راهنمای برنامه درسی حوزه تربیت و یادگیری زبان و ادبیات فارسی.
- سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی. (۱۳۹۸). کتاب های درسی فارسی و نگارش پایه های ۱ تا ۳.
- سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی. (۱۳۹۸). کتاب های راهنمای معلم فارسی پایه های ۱ تا ۳.

منابع فرعی :

-نوریان، محمد.(۱۳۹۴). راهنمای عمل تحلیل محتوای رسانه های آموزشی، تهران : انتشارات آموزش امیر.
آنانت ان جوشی و کاویتا سالونکی.(۱۳۹۳). روش شناسی تدریس محتوا، ترجمه حسین قاسم پورمقدم، عبدالحسین نقی زاده، کیوان تیاری، تهران : انتشارات داستان.
هولستی، ال-آر.(۱۳۹۴). تحلیل محتوا در علوم اجتماعی و اسانی، ترجمه نادر سالار زاده امیر. تهران : انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیشنهاد در این درس قبل از شروع فعالیت های آموزشی انجام می گیرد.
ارزشیابی تکوینی: عملکرد دانشجو در فعالیت های یادگیری پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت های گروهی ۶ نمره
ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۰ نمره
کارپوشه: مجموعه تکالیف عملکردی فردی و گروهی ۴ نمره
ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می شود. مبنای ارزشیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک ها و سطوح پیامد های یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «بررسی محتوای کتاب های درسی فارسی و نگارش دوره دوم ابتدایی»

۱. معرفی درس و منطق آن:

درک دانشجویان نسبت به ملاک هایی که کیفیت مواد آموزشی بر اساس آن مورد ارزیابی قرار می گیرد، این امکان را فراهم می کند تا آنان نقاط قوت و کاستی های مواد آموزشی از جمله کتاب های درسی فارسی و نگارش را شناسایی نموده و آنها را با اقتضائات محیط یادگیری و نیاز دانش آموزان تطبیق دهند. کسب تجربه در زمینه تحلیل مواد آموزشی، زمینه مشارکت در فرآیند تولید مواد آموزشی را افزایش داده و منجر به شکل گیری ظرفیت در سطح مدارس و مناطق آموزشی برای کاستن فاصله علم و عمل شده و امکان اظهار نظر در زمینه کتاب های درسی فارسی را فراهم می سازد. با توجه به اهمیت کتاب درسی در نظام آموزشی ایران، این درس برای دانشجو معلمان طراحی و پیش بینی شده است تا آنها از این طریق با ساختار و محتوای منابع آموزشی بسته آموزشی فارسی در دوره دوم ابتدایی آشنا شده و در زمینه بررسی و تحلیل محتوای آن مهارت لازم را کسب کنند.

نام درس به فارسی: بررسی محتوای کتاب های فارسی و نگارش دوره دوم ابتدایی نام درس به انگلیسی:	مشخصات درس نوع درس: نظری-عملی تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۴۸ شایستگی کلیدی: موضوعی پیش نیاز: آموزش زبان فارسی
content review of Persian and writing textbooks in the elementary school second period	تخصص مورد نیاز برای تدریس: دکترای زبان و ادبیات فارسی - دکترای علوم تربیتی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	
۱- راهنمای برنامه درسی زبان و ادبیات فارسی را بررسی و تحلیل کند. ۲- ساختار و محتوای کتاب های درسی فارسی دوره دوم ابتدایی را بررسی و تحلیل کند. ۳- روش های تدریس مناسب با کتاب های درسی فارسی دوره دوم ابتدایی را معرفی کند. ۴- راهنمای معلم کتاب های فارسی دوره دوم ابتدایی را بررسی کند. ۵- به طور عملی یکی از درس های کتاب فارسی را در کلاس تدریس، بررسی و ارزیابی کند. ۶- با شناخت تفاوت های فردی دانش آموزان در یادگیری زبان، یک واحد یادگیری را طراحی، اجرا و ارزیابی نماید.	

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: برنامه درسی آموزش زبان فارسی دوره ابتدایی

- رویکرد های برنامه درسی آموزش زبان
- اهداف آموزش زبان در دوره ابتدایی
- اصول آموزش زبان در دوره ابتدایی
- روش های آموزش و ارزش یابی در برنامه زبان آموزی دوره ابتدایی

- روش‌های آموزش زبان در کلاس‌های دو زبانه

فعالیت یادگیری:

یک نمونه سند برنامه درسی آموزش زبان فارسی را به جهت رویکرد، اهداف، اصول مقایسه و نتایج آن را در قالب یک مقاله کوتاه ارائه کند.

تکلیف عملکردی:

- مقایسه و تطبیق راهنمای برنامه درسی زبان فارسی با ساختار و محتوای کتاب‌های فارسی و نگارش دوره دوم ابتدایی

فصل دوم: روش‌های تحلیل محتوای کتاب‌های فارسی و نگارش دوره دوم ابتدایی

- روش‌های تحلیل محتوای کتاب‌های فارسی و نگارش

- مقوله‌های مورد بررسی در بعد ظاهری

- مقوله‌های مورد بررسی در بعد سازماندهی محتوا

فعالیت یادگیری:

- نحوه استفاده از روش‌های کمی و کیفی در تحلیل کتاب‌های درسی فارسی و نگارش را بررسی کند.

- نظر و پیشنهاد خود را در مورد نقاط قوت و ضعف محتوای کتاب‌های فارسی و نگارش ارائه دهد.

تکالیف عملکردی:

- یکی از کتاب‌های فارسی پایه‌های ۴ تا ۶ را با استفاده از روش‌های کمی و کیفی تحلیل کرده و ارائه دهد.

فصل سوم: بررسی و تحلیل محتوای کتاب‌های فارسی و نگارش دوره اول ابتدایی

- اهداف آموزش زبان فارسی در پایه‌های چهارم تا ششم

- ساختار کتاب‌های درسی فارسی و نگارش در پایه‌های چهارم تا ششم

- شبکه‌واژگانی و نقش آن در آموزش زبان فارسی

- آموزش نکات دستوری، نگارشی، ادبی در پایه‌های چهارم تا ششم

- روش‌های آموزش و ارزش‌یابی زبان فارسی در پایه‌های چهارم تا ششم

- ساختار کتاب‌های فارسی و نگارش چهارم تا ششم (فصل‌های آفرینش، دانایی و هوشیاری، ایران من، فرهنگ بومی،

نام آوران، راه زندگی، علم و عمل)

- ساختار یک واحد یادگیری از فصل‌های هفتگانه کتاب فارسی و نگارش چهارم تا ششم

فعالیت یادگیری:

- یکی از کتاب‌های فارسی و نگارش دوره دوم ابتدایی را بررسی و تحلیل کند و میزان ارتباط آن با عناصر برنامه درسی زبان فارسی را تعیین نماید.

تکالیف عملکردی:

- تحلیل انجام شده درباره یکی از کتاب های فارسی و نگارش پایه های ۴ تا ۶ را در کلاس گزارش دهد.

فصل چهارم: بررسی و تحلیل کتاب راهنمای معلم فارسی و نگارش دوره دوم ابتدایی

- بررسی فعالیتهای یاددهی- یادگیری پیش بینی شده، کتاب و سایر منابع با استفاده از راهنمای معلم
- بررسی راهکارهای پیش بینی شده جهت سنجش آموخته های دانش آموزان در کتاب راهنما
- بررسی محتوای کتاب و پیشنهاد های کتاب راهنمای معلم جهت پیش بینی فرصت هایی برای پاسخ گویی به نیازهای ویژه دانش آموزان با نیازهای ویژه
- بررسی محتوای کتاب و پیشنهادات کتاب راهنمای معلم جهت پیش بینی فرصت هایی برای پرورش خلاقیت
- بررسی محتوای کتاب و پیشنهادات کتاب راهنمای معلم جهت پیش بینی فرصت هایی برای تعمیق و گسترش یادگیری
- بررسی محتوای کتاب و پیشنهادات کتاب راهنمای معلم جهت پیش بینی فرصت هایی برای ارتباط تجارب پیش بینی شده با زندگی

فعالیت یادگیری:

یک فصل از کتاب راهنمای معلم را مطالعه کرده و مطالب آن را با کتاب فارسی و نگارش مقایسه کند.

تکلیف عملکردی:

گزارشی از مطالب کتاب راهنمای معلم را به لحاظ معرفی ویژگی های کتاب فارسی و میزان پاسخگویی به نیازهای دانشی و مهارتی و نگرشی معلم تهیه و به کلاس ارائه دهد.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

مطالعه فردی و تهیه خلاصه نظام مند از منابع علمی در زمینه روش های تحلیل محتوا/ روش های بکارگرفته شده در پژوهش های تحلیل محتوا و ارائه آن در سمینار های کلاسی برای بررسی کتاب های فارسی. استفاده از شیوه مشارکتی در ارزیابی فعالیت های فردی و گروهی بر اساس ملاک های تحلیل محتوا. ارائه سمینار هایی در محیط آموزشی و اظهار نظر در مورد گزارش های ارائه شده.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی. (۱۳۹۸). راهنمای برنامه درسی حوزه تربیت و یادگیری زبان و ادبیات فارسی.
- سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی. (۱۳۹۸). کتاب های درسی فارسی و نگارش پایه های ۴ تا ۶.
- سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی. (۱۳۹۸). کتاب های راهنمای معلم فارسی پایه های ۴ تا ۶.

منابع فرعی:

-نوریان، محمد. (۱۳۹۴). راهنمای عمل تحلیل محتوای رسانه های آموزشی، تهران: انتشارات آموزش امیر.

آنانت ان جوشی و کاویتا سالونکی. (۱۳۹۳). روش شناسی تدریس محتوا، ترجمه حسین قاسم پورمقدم، عبدالحسین نقی زاده، کیوان تیاری، تهران: انتشارات داستان.

هولستی، ال-آر. (۱۳۹۴). تحلیل محتوا در علوم اجتماعی و انسانی، ترجمه نادر سالار زاده امیر. تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیشنهادی در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: عملکرد دانشجو در فعالیت‌های یادگیری پیش‌بینی شده و مشارکت در فعالیت‌های گروهی ۶ نمره

ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۰ نمره

کارپوشه: مجموعه تکالیف عملکردی فردی و گروهی ۴ نمره

ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می‌شود. مبنای ارزشیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک‌ها و سطوح پیامدهای یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «ریاضیات پایه»

۱. معرفی درس و منطق آن:

برخوررداری معلم از دانش محتوایی ریاضی، مطمئناً شرط کافی برای تدریس کارآمد ریاضی توسط او نیست اما شرط لازم برای آن است. درس ریاضیات پایه به عنوان درس پیش نیاز دروس مبانی آموزش ریاضی و آموزش ریاضی ۱ و ۲ نقش به سزایی در درک و فهم این دروس ایفا می کند. در واقع، بدون دانستن مفاهیم ریاضیات پایه، یادگیری این سه درس برای دانشجو-معلم غیر ممکن خواهد بود. همچنین دانستن مفاهیم ریاضیات پایه برای معلمان ریاضی مقطع ابتدایی امری لازم و ضروری می باشد. در این درس دانشجو-معلم با تمام مفاهیم ریاضی که در ریاضیات ابتدایی تدریس خواهند کرد، درگیر شده و بر آنها مسلط می گردند.

نام درس به فارسی: ریاضیات پایه نام درس به انگلیسی: Basic Mathematics	مشخصات درس نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۳۲ شایستگی کلیدی: موضوعی پیش نیاز:- استاد متخصص برای تدریس: دکتری ریاضی (با الویت آموزش ریاضی)
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: ۱. ضمن آشنایی با مفاهیم و روش های موجود در ریاضیات دوره ابتدایی در تدریس این مفاهیم تسلط یابد.	

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: مجموعه ها

- معرفی مجموعه، عضویت در مجموعه، زیر مجموعه، کاردینال یک مجموعه
- بازنمایی های مختلف یک مجموعه
- مجموعه های تهی، متناهی، نامتناهی، شمارا، ناشمارا، مجموعه مرجع و متمم یک مجموعه
- مجموعه های هم عدد، مجموعه های برابر، مجموعه های از هم جدا
- اجتماع، اشتراک و تفاضل دو مجموعه
- افراز یک مجموعه

فصل دوم: اعداد طبیعی و عملیات

- شمارش (عدد نویسی) و مبنا های مختلف عددنویسی
- مجموعه اعداد طبیعی
- عمل های جمع، تفریق، ضرب و تقسیم در مجموعه اعداد طبیعی و خواص آنها

- بخش پذیری
- تخمین بزرگی یک عدد طبیعی یا حاصل یک عبارت محاسباتی
- الگوریتم‌های رایج چهار عمل اصلی
- رابطه ترتیب و خواص آن
- توان
- اولویت انجام عملیات
- قرینه عدد و خواص آن
- بازنمایی‌های مختلف اعداد صحیح منفی
- معرفی مجموعه اعداد صحیح و عمل جمع و تفریق در آن

فصل سوم: اعداد کسری

- تعریف کسر و بازنمایی‌های مختلف آن
- کسره‌های برابر
- چهار عمل اصلی بر روی کسرها
- مرتب کردن اعداد کسری با استفاده از تخمین یا مقایسه با اعداد معیار
- نسبت و تناسب و خواص آن‌ها
- اعداد اعشاری و عملیات بر روی آن‌ها
- تخمین بزرگی یا کوچکی یک عدد اعشاری یا حاصل یک عبارت محاسباتی شامل اعشار
- درصد و کاربردهای آن

فصل چهارم: تقریب، تخمین و اندازه‌گیری

- تقریب به روش گرد کردن
- تقریب به روش قطع کردن
- تخمین زدن
- واحد و زیر واحدهای یک کمیت (زمان، طول، زاویه، جرم و ...)
- تبدیل یک واحد به زیر واحد‌های آن و بالعکس

فصل پنجم: ریاضی، علم الگوها

- الگوهای هندسی (تصویری)
- الگوهای عددی
- کاربرد الگوها در هنر
- دنباله‌های عددی

فصل ششم: آمار و احتمال

- آمار توصیفی

- انواع داده‌ها
- روش‌های جمع‌آوری داده (پرسش‌نامه، مشاهده، مصاحبه و..)
- سازمان دهی داده‌ها
- انواع نمودارها (تصویری، ستونی، شکسته، دایره‌ای)
- تحلیل داده‌ها (استفاده از شاخص‌های مرکزی: مد، میانه، میانگین)

- مقدمات ترکیبیات

- اصل جمع و اصل ضرب
- جایگشت

- احتمال

- قطعیت و عدم قطعیت (پدیده‌های قطعی و تصادفی)
- فضای نمونه‌ای
- پیشامدهای تصادفی
- احتمال وقوع یک پیشامد
- برابر بودن شانس وقوع پیشامدها

فصل هفتم: هندسه

تعریف نشده‌ها یا مفاهیم اولیه (نقطه، خط، صفحه، ...)

تعاریف یا مفاهیم ثانویه (پاره خط و عمود منصف آن، بردار، زاویه و نیمساز آن، توازی و تعامد دو خط، ...)

اندازه‌گیری

- طول پاره خط
- اندازه زاویه
- محیط و مساحت چند ضلعی‌ها
- مساحت و حجم برخی از اجسام هندسی

منحنی‌ها و چند ضلعی‌ها

- منحنی‌های ساده، بسته، کاو، کوژ
- چند ضلعی‌ها
- زوایای داخلی و خارجی در چند ضلعی‌ها و روابط موجود
- دایره

تربسیم در هندسه

هندسه فضایی

- سطح مقطع و شکل گسترده یک جسم هندسی
- نماها

- چند وجهی ها
- چند وجهی های منتظم
- اجسام هندسی غیر چند وجهی

تبدیلات

- انتقال
- بازتاب
- چرخش
- تقارن (محوری، چرخشی)
- تجانس

قضیه فیثاغورس

مکان یابی و مختصات

تکالیف یادگیری و عملکردی:

- ۱- علاوه بر مسائل بحث شده در کلاس درس، ضرورت دارد استاد مربوطه به صورت هفتگی مسائلی را برای حل به دانشجویان ارائه نموده و پس از دریافت پاسخ‌های دانشجویان، بازخورد لازم را در این باره به آنان ارائه نماید. انجام این تکالیف را می‌توان به صورت فردی و یا گروهی واگذار نمود. هدف این تکالیف، تمرین درست نوشتن ریاضی و حل مسائل متنوع و کاربردی با رویکردهای مختلف است.
- ۲- ارائه پروژه توسط دانشجویان درباره کاربرد موضوعات این درس در بخش‌های دیگر ریاضی و همچنین در حوزه درس‌های دیگر دوره ابتدایی مانند علوم تجربی توصیه می‌شود. در صورت امکان این پروژه‌ها می‌تواند با هدف طرح در کلاس‌های ریاضیات مدرسه‌ای و در جهت ایجاد علاقمندی در دانش‌آموزان نسبت به ریاضی و کاربردهای آن انجام شود.
- ۳- بررسی موضوعات محتوایی ریاضی طرح شده در کلاس، در کتاب‌های درسی دوره ابتدایی.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- استفاده از رویکردهای تلفیقی و چندگانه در تدریس این درس‌ها مورد تأکید است. در این زمینه استفاده از روش‌های تدریس پروژه محور، مسأله محور، توسعه مفهوم، پرسش و پاسخ و یا کار در گروه‌های مشارکتی در رویکردی تلفیقی توصیه می‌شود. در همین راستا، لازم است استاد درس از ارائه یک سویه مطالب درسی خودداری نموده و از مشارکت دانشجویان در کلاس درس بهره‌بردار و آنان را در فرایند تدریس و به ویژه در حل مسائل درگیر نموده و به چالش بکشد. همچنین انتظار می‌رود دانشجویان نیز در ارائه بخشی هرچند کوتاه از این درس سهیم باشند و ارائه کلاسی را در این درس تجربه نمایند.
- دانشجویان می‌توانند بر اساس تشخیص استاد درس، برخی از فعالیت‌ها و تکالیف را به صورت گروهی انجام دهند.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

منابع اصلی این درس باید تهیه شود.

منبع فرعی:

- کتاب های ریاضی تمام پایه های دوره ابتدایی، سازمان پژوهش و برنامه ریزی درسی.
- پروین داعی پور، شهرناز بخشعلی زاده، عبدالعظیم کریمی، زهرا اسماعیل پور، محمود امانی طهرانی، مجموعه سوال های علوم و ریاضیات تیمز TIMSS پایه چهارم ابتدایی، سازمان پژوهش و برنامه آموزشی، ۱۳۹۳

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی این درس شامل بخش های زیر است:

- حضور فعال دانشجو در کلاس درس و مشارکت معنادار و مشتاقانه او در جریان تدریس
  - انجام فعالیت های یادگیری و عملکردی و همچنین مسائل هفتگی
  - دست کم یک آزمون میان ترم
  - آزمون پایانی.
- تذکر ۱- مجموع نمرات آزمون های کتبی میان ترم و پایانی حداکثر ۱۵ نمره باشد.
- تذکر ۲- حداقل ۵ نمره درس به انجام فعالیت های یادگیری و تکالیف عملکردی (و یا تکالیف عملکردی جایگزین به تشخیص استاد درس) اختصاص یابد.

سرفصل درس «مبانی آموزش ریاضی»

۱. معرفی درس و منطق آن:

آموزش ریاضیات نه تنها نقشی کلیدی در پرورش و تقویت تفکر، خلاقیت و استعداد های دانش آموزان در حل مسائل زندگی روزمره و کشف پدیده ها بازی می کند، بلکه زیر بنای درک و فهم بسیاری از علوم می باشد. معلمان برای تدریس با کیفیت ریاضیات متناسب با نیازهای روز جامعه، علاوه بر داشتن دانش پایه ای در ریاضیات و علاقه و نگرش مثبت به تدریس، نیاز به فراگیری راهبرد های آموزشی مناسب نیز دارند. در این درس دانشجو-معلمان با تاریخچه آموزش ریاضی، ضرورت آموزش ریاضیات در دوره ابتدایی و همچنین جایگاه، اهداف و استانداردهای آموزش ریاضی در ایران و جهان آشنا می شود. دانستن چگونگی یادگیری ریاضیات توسط دانش آموزان و آشنایی با نظریه های یادگیری و کاربرد آنها در آموزش ریاضی کمک شایانی به دانشجو-معلمان برای استفاده از رویکردهای مختلف حل مسئله، روشهای نوین تدریس و استفاده از ابزارهای کمک آموزشی در تدریس ریاضیات خواهد کرد. علاوه بر این، آشنایی دانشجو-معلمان با انواع مختلف ارزشیابی در ریاضیات از جمله ارزشیابی های کمی و کیفی به آنها در سنجش و ارزشیابی یادگیری دانش آموزان کمک خواهد کرد.

نام درس به فارسی: مبانی آموزش ریاضی	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Fundamental of Mathematics Education	نوع درس: نظری
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
۱. با درک ضرورت، اهداف و اصول آموزش ریاضی دوره ابتدایی، چگونگی سازماندهی مفاهیم و طراحی مهارت های مرتبط با موقعیتهای واقعی زندگی دانش آموزان در این درس را تحلیل و تبیین کند.	تعداد ساعت: ۳۲
۲. با استفاده از انواع روش حل مسئله، روشهای نوین تدریس و استفاده از ابزارهای کمک آموزشی بر اساس نظریه های یادگیری آموزش ریاضی، موقعیت یادگیری دانش آموزان را با لحاظ نمودن سطح توانایی هر یک طراحی و تأثیر آن بر تعمیق یادگیری آنها را ارزیابی نماید.	شایستگی کلیدی: موضوعی
	پیش نیاز: ریاضیات پایه
	استاد متخصص برای تدریس:
	متخصص ریاضی (با اولویت آموزش ریاضی)

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: کلیات

- ماهیت ریاضیات
- رابطه ی ریاضیات با سایر علوم
- سیر تاریخی آموزش ریاضی
- ضرورت آموزش ریاضی در دوره ابتدایی
- اهداف جدید آموزش ریاضی مدرسه ای

فصل دوم: اصول و استانداردهای آموزش ریاضی دوره ابتدایی

- اصول آموزش ریاضی در دوره ابتدایی
- استانداردهای محتوایی (اعداد و عملیات، جبر، هندسه، اندازه گیری و تحلیل داده ها)
- استانداردهای فرآیندی (حل مسئله، اثبات و استدلال، ارتباطات و اتصالات، گفتمان ریاضی، بازنمایی های چندگانه)

فصل سوم: کاربرد نظریه های یادگیری در آموزش ریاضی

- رفتار گرایی و نقد آن
- ساخت و ساز گرایی در آموزش ریاضی
- اسکمپ: دانش مفهومی و رویه ای
- چگونگی یادگیری ریاضی توسط کودکان

فصل چهارم: حل مسئله و رویکردهای مختلف حل مساله در فرایند تدریس

- تعریف مسئله
- تفاوت تمرین و مسئله
- انواع مسئله: کلامی، باز پاسخ و ....
- راهبرد های حل مسئله (رسم شکل یا نمودار، الگوسازی و جستجو برای پیدا کردن یک الگو، حدس و آزمون، ساخت فهرست منظم، استفاده از جدول، حذف حالت های نامطلوب، حل نمادین، حل مسئله ساده تر، معکوس عمل کردن، ...)
- تدریس برای حل مسئله
- تدریس حل مسئله: چارچوب نظری حل مسئله پولیا
- تدریس از طریق حل مسئله
- یادگیری مسئله محور در ریاضی ابتدایی
- حل مسئله خلاق در ریاضی ابتدایی
- طرح مسئله

فصل پنجم: راهبردهای تدریس ریاضی در دوره ابتدایی

- روشهای تدریس ریاضی در دوره ابتدایی (سخنرانی، کاوشگری، پرسش و پاسخ، کار در گروه های کوچک، بازی، حل مسئله، بارش مغزی، قضاوت عملکرد، الگوی یاران در یادگیری، 5E و ...)
- آشنایی با ابزارهای کمک آموزشی تدریس ریاضی (دست سازه ها و ابزارهای آموزشی و ...)

فصل ششم: ارزشیابی مفاهیم ریاضی

- مدل های مختلف ارزشیابی ریاضی
- ارزشیابی تشخیصی

- ارزشیابی تکوینی (پرسش های کلاسی و آزمونک ها، ارزشیابی فعالیت های کلاسی، ارزشیابی خارج از کلاس، ارزشیابی از تکالیف، ...)
- ارزشیابی تراکمی (پایانی)
- ارزشیابی کیفی-توصیفی و کمی در ریاضیات دوره ابتدایی
- ارزشیابی از یادگیری
- آشنایی اجمالی با آزمون های بین المللی (تیمز و ...)

فعالیت های یادگیری و تکالیف عملکردی:

- ۱- مطالعه منابع درسی و مقالات مرتبط با محتوای درس و مشارکت فعال در بحث های کلاس
- ۲- ارائه سخنرانی و یا گزارش مکتوب در قالب یک پروژه به صورت انفرادی و یا گروهی در یکی از زمینه های زیر:
  - با مطالعه کتابهای راهنمای معلم پایه های مختلف و همچنین اسناد بالادستی، اقدام به ردیابی و احصاء اهداف و استانداردهای آموزش ریاضی در یکی از کتابهای درسی دوره ابتدایی نموده و در کلاس ارائه نماید.
  - گزارشی از یک جلسه تدریس مفاهیم/مهارتهای آموزش ریاض را تحلیل کرده و نقاط قوت و ضعف آنرا به همراه پیشنهاداتی برای بهبود سطح یادگیری دانش آموزان ارائه کند.
  - گزارشی از یک جلسه تدریس در زمینه آموزش راهبردهای حل مسئله را تحلیل و نقش راهبردهای بکارگرفته شده در کمک به یادگیرندگان در درک مفاهیم ریاضی را تحلیل و به همراه پیشنهاداتی برای تأثیرگذاری بیشتر بر یادگیری دانش آموزان ارائه نماید.
  - گزارشی از یک جلسه تدریس در زمینه استفاده از روشهای نوین و ابزارهای آموزشی به کارگرفته شده در کمک به یادگیرندگان در درک مفاهیم ریاضی را تحلیل و به همراه پیشنهاداتی برای تأثیرگذاری بیشتر بر یادگیری دانش آموزان ارائه نماید.
- ۳- یک نمونه فعالیت یادگیری بر اساس یکی نظریات یادگیری در آموزش ریاضی ابتدایی طراحی نماید.
- ۴- یک نمونه دست سازه کمک آموزشی برای تدریس یک مفهوم دلخواه در ریاضی ابتدایی طراحی نماید.
- ۵- یک نمونه ارزشیابی از یادگیری برای یک واحد یادگیری دلخواه طراحی نماید.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- استفاده از رویکردهای تلفیقی و چندگانه در تدریس این درس مورد تأکید است. در این زمینه استفاده از روش های تدریس پروژه محور، مسأله محور، توسعه مفهوم، پرسش و پاسخ و یا کار در گروه های مشارکتی در رویکردی تلفیقی توصیه می شود. در همین راستا، لازم است استاد درس از ارائه یک سویه مطالب درسی خودداری نموده و از مشارکت دانشجویان در کلاس درس بهره برد و آنان را در فرایند تدریس درگیر نموده و به چالش بکشد. همچنین انتظار می رود دانشجویان نیز در ارائه بخشی هرچند کوتاه از این درس سهیم باشند و ارائه کلاسی را در این درس تجربه نمایند. بعلاوه،

انجام برخی تکلیف‌های عملکردی و گزارش فعالیت‌ها و مطالعات خارج از کلاس توسط دانشجویان، به عنوان یک اصل مورد توجه است.

- انجام تکلیف عملکردی، بخش اجتناب‌ناپذیر و اساسی این درس است که باید مورد توجه قرار گیرد.
- دانشجویان می‌توانند بر اساس تشخیص استاد درس، برخی از فعالیت‌ها و تکالیف را به صورت گروهی انجام دهند.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

در دست تالیف

منابع فرعی:

- ۱- مانی رضایی، مبانی آموزش ریاضی، انتشارات دانشگاه فرهنگیان، ۱۳۹۶.
- ۲- کتاب‌های راهنمای معلم ریاضی تمام مقاطع ابتدایی، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی درسی.
- ۳- ریچارد اسکمپ، مجید حق وردی، رضا حیدری قزلجه (مترجمین)، ریاضیات در دوره ابتدایی، انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی اراک، ۱۳۹۷.
- ۴- جورج پولیا، احمد آرام (مترجم)، چگونه مسئله حل کنیم، انتشارات دفتر پژوهش‌های موسسه کیهان، ۱۳۶۴.
- ۵- استیون آی. براون و ماریون آی. والتر، طیبه طباطبایی فر و بهزاد نجفی (مترجمین)، هنر طرح مسئله، انتشارات فاطمی، ۱۳۹۶.
- ۶- گیل باتل، شهرناز بخشعلی زاده (مترجم)، روش تدریس ریاضی در دوره ابتدایی، انتشارات سمت، ۱۳۹۷.
- ۷- علیرضا کیامنش، مریم خیریه، سنجش و اندازه‌گیری در ریاضی و علوم همراه با سوال‌های ریاضی و علوم TIMSS در دوره ابتدایی، پژوهشکده تعلیم تربیت، ۱۳۸۰.
- ۸- پروین داعی‌پور، شهرناز بخشعلی زاده، عبدالعظیم کریمی، زهرا اسماعیل‌پور، محمود امانی‌طهرانی، مجموعه سوال‌های علوم و ریاضیات تیمز TIMSS پایه چهارم ابتدایی، سازمان پژوهش و برنامه آموزشی، ۱۳۹۳.
- ۹- نیاز پناهی، سعیده ابوالحسن زاده، علی عبدی ریحان، عصمت زارع شهرک، رعنا هاشم پورزرنق، معجزه ابزارهای آموزشی: راهنمای استفاده از ابزارهای آموزشی ریاضی دوره ابتدایی، انتشارات آلتین، ۱۳۹۶.
- ۱۰- قاسم تیموری، ساخت دست‌سازه‌های ریاضی برای دوره ابتدایی (با طلق و مقوا یا کاغذ و تا)، انتشارات منادی تربیت، ۱۳۹۰.

11. *Principles and standards for school mathematics, NCTM, 2000.*

12. *Cotton, T. (2010). Understanding and Teaching Primary Mathematics, Routledge.*

13. *Learning Mathematics in the Primary Grades, Madison Metropolitan School District, 2006.*

14. *Suurtamm, C., Thompson, D.R., Kim, R.Y., Mareno, L.D., Sayac, N., Schukajlow, S., Silver, E., Ufer, S., and Vos, P. (2016). Assessment in Mathematics Education, Springer.*

15. Tall, D. (2013). *How humans learn to think mathematically: Exploring the three worlds of mathematics*. Cambridge: Cambridge University Press.
16. Mason, J, Burton, L, and Stacey, K. (2010). *Thinking Mathematically*, Addison Wesley, London (2nd Edition).
17. Ronis, D. L. (2007). *Problem-Based Learning for Math & Science: Integrating Inquiry and the Internet*, Corwin.
18. Lenchner, G. (2005). *Creative Problem Solving in School Mathematics, Mathematical Olympiads*.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی این درس شامل بخش‌های زیر است:

- حضور فعال دانشجو در کلاس درس و مشارکت معنادار و مشتاقانه او در جریان تدریس،
- انجام فعالیت‌های یادگیری و عملکردی
- آزمون میان ترم (با تشخیص استاد)
- آزمون پایانی.

تذکر ۱- مجموع نمرات آزمون‌های کتبی میان ترم و پایانی حداکثر ۱۴ نمره باشد.

تذکر ۲- حداقل ۶ نمره درس به انجام فعالیت‌های یادگیری و تکالیف عملکردی (و یا تکالیف عملکردی جایگزین به تشخیص استاد درس) اختصاص یابد.

سرفصل درس «آموزش ریاضی ۱»

۱. معرفی درس و منطق آن:

یکی از شاخه های مهم آموزش ریاضی، توسعه تفکر موضوعی و بررسی نظریاتی مرتبط با شکل گیری مفاهیم مختلف ریاضیات مدرسه ای است. بعد از آن که دانشجویان با اصول و مفاهیم کلی در آموزش ریاضی آشنا شدند، لازم است به بررسی مفاهیم کلیدی و شکل گیری آن ها در هر یک از موضوعات مختلف ریاضی مدرسه ای پردازند. موضوعات و مفاهیم کلی ریاضی ابتدایی به دو بخش تقسیم شده که در درس آموزش ریاضی ۱، توسعه مفهومی اعداد طبیعی و اعداد گویا و تفکر نسبی، اندازه گیری و مفاهیم وابسته به آن ها مدنظر است. آشنایی و به کارگیری مدل های خاص مرتبط با فهم و درک و مفهوم مورد نظر، روش های تدریس و ارزشیابی کارآمد، بدفهمی های رایج و برنامه مداخله گر جهت تصحیح این بدفهمی ها و تحلیل کتاب های درسی ریاضی ابتدایی مرتبط با مفهوم مورد نظر، نیز جزو دانش و مهارت های ضروری برای دانشجویان-معلمان است که در این درس به آن پرداخته می شود. همچنین نقد و بررسی یک واحد یادگیری در کتاب درسی ریاضی (مرتبط با موضوعات مطرح شده در این درس) و سپس بازطراحی آن در صورت لزوم، یکی از اهداف اصلی و تکمیل کننده این درس می باشد. سایر مفاهیم به همراه مدل های توسعه تفکر آن ها در درس آموزش ریاضی ۲ مطرح خواهند شد.

<p>نام درس به فارسی: آموزش ریاضی ۱ نام درس به انگلیسی: Mathematics Education-I</p>	<p>مشخصات درس نوع درس: نظری-عملی</p>
<p>پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:</p>	<p>تعداد واحد: ۲</p>
	<p>تعداد ساعت: ۴۸</p>
<p>۱- سیر شکل گیری مفاهیم اعداد طبیعی، اعداد گویا و اندازه گیری و مفاهیم مرتبط به آن ها را مورد بررسی و تحلیل قرار دهد.</p>	<p>شایستگی کلیدی: موضوعی</p>
<p>۲- بدفهمی ها و مشکلات دانش آموزان در مواجهه با مفهوم مورد نظر را شناسایی کرده و مورد نقد و بررسی قرار دهد و در ادامه برنامه های مداخله گر و تصحیح کننده ای برای رفع آن ها ارائه دهد.</p>	<p>پیش نیاز: مبانی آموزش ریاضی</p>
<p>۳- زمینه ها و موقعیت های یادگیری مرتبط با این مفهوم را در زندگی روزمره مشخص کرده و با توجه به آن، به طراحی مسئله های غنی برای کلاس درس پردازد.</p>	<p>تخصص مورد نیاز برای</p>
<p>۴- روش های تدریس و ارزشیابی کارآمد مرتبط با مفهوم مورد نظر پیشنهاد دهد.</p>	<p>تدریس: دکتری ریاضی (با</p>
<p>۵- کتاب های درسی ریاضی ابتدایی را با توجه به توسعه تفکر مفهوم مورد نظر تحلیل کند.</p>	<p>اولویت آموزش ریاضی)</p>
<p>۶- به نقد و بررسی یک واحد یادگیری از یک کتاب درسی ریاضی ابتدایی مرتبط با یکی از مفاهیم مطرح شده در درس پرداخته و در صورت نیاز به طراحی مجدد آن اقدام نماید.</p>	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: توسعه ساختار مفهومی اعداد طبیعی و چهار عمل اصلی

- جنبه‌های کاربردی اعداد طبیعی (کاردینالی، ترتیبی، اسمی)
- شمارش
  - تفاوت عدد و رقم و بدفهمی‌های مرتبط
  - مفهوم عدد اصلی یا کاردینال
  - مفهوم تناظر یک به یک (روابط تساوی، ترتیب)
  - روش‌های تعیین و ثبت عدد اصلی یک مجموعه (از طریق: مشاهده و درک مستقیم، نماد گذاری، شمارش واژه‌ای، شمارش عددی)
  - سیستم‌های شمارش عددی (مصری‌ها، رومی‌ها و ...)
  - عدد نویسی در مبناهای مختلف
- ارزش مکانی
  - ایجاد و فهم ارزش مکانی
  - مراحل ساخت مفهوم ارزش مکانی
  - ابزار آموزشی برای تدریس ارزش مکانی
  - بدفهمی‌های دانش‌آموزان مرتبط با مفهوم ارزش مکانی
- جمع و تفریق
  - تعبیرهای متفاوت مفهوم جمع و تفریق (تغییر، جز-جز-کل، مقایسه‌ای)
  - بازنمایی‌های مختلف جمع و تفریق و ابزارهای کمک آموزشی مرتبط
  - انواع شمارش در جمع (شمارش همه، شمارش در ادامه، شمارش از بزرگتر)
  - انواع شمارش در تفریق (شمارش رو به پایین، شمارش رو به بالا)
  - مراحل کسب مهارت‌های محاسبات جمع و تفریق (مدل سازی مستقیم، راهبردهای شمارش، حقایق عددی)
  - درک حقایق عددی جمع / تفریق
  - تخمین بزرگی حاصل جمع / تفریق
  - توسعه روش‌های ابداعی
  - توسعه الگوریتم متداول
  - ابزار آموزشی برای تدریس جمع / تفریق
  - بدفهمی‌های دانش‌آموزان مرتبط با مفهوم جمع / تفریق
- ضرب و تقسیم
  - مفهوم ضرب و تعبیرهای آن
  - مفهوم تقسیم و تعبیرهای آن

- بازنمایی های مختلف ضرب و تقسیم و ابزارهای آموزشی مرتبط
  - خواص ضرب / تقسیم
  - درک حقایق عددی ضرب / تقسیم
  - بدفهمی های دانش آموزان مرتبط با مفهوم ضرب / تقسیم
- تحلیل کتاب های درسی: کلیات مراحل آموزشی شمارش، ارزش مکانی، جمع و تفریق، ضرب و تقسیم در کتاب های ریاضی دبستان
- مطالعه نمونه هایی از ارزشیابی مفاهیم اعداد طبیعی و چهار عمل اصلی و مفاهیم مرتبط
- مطالعه برخی نتایج تحقیقات مرتبط با اعداد طبیعی و چهار عمل اصلی و مفاهیم مرتبط

فصل دوم: توسعه ساختار مفهومی اعداد گویا و تفکر نسبیته

- تعبیر اعداد گویا (جز-کل، اندازه گیری، نسبت، تقسیم، عملگر)
- مفهوم تک جزء و تقسیم برابر
- مفهوم کسره های برابر و الگوریتم آن
- مقایسه کسرها
  - استفاده از درک عددی
  - استفاده از الگوریتم کسره های برابر
- مفهوم جمع / تفریق کسرها
  - تخمین بزرگی حاصل جمع / تفریق
  - توسعه روش های ابداعی جمع / تفریق
  - توسعه الگوریتم متداول جمع / تفریق
- مفهوم ضرب و تقسیم کسرها و توسعه الگوریتم متداول
  - تخمین بزرگی حاصل ضرب / تقسیم
  - توسعه روش های ابداعی ضرب / تقسیم
  - توسعه الگوریتم متداول ضرب / تقسیم
- مفهوم اعداد اعشاری، درصد و چهار عمل اصلی
- توسعه تفکر نسبیته
  - ساختار جمعی و ضربی
  - حوزه مفهومی ساختار ضربی
  - تناسب و انواع آن
- آشنایی و استفاده از ابزار آموزشی مناسب برای توسعه مفاهیم مرتبط با اعداد گویا

- تحلیل کتاب های درسی: کلیات مراحل آموزشی اعداد گویا در کتاب های دبستان
- بدفهمی های دانش آموزان با مفاهیم مرتبط با اعداد گویا
- مطالعه نمونه هایی از ارزشیابی اعداد گویا و مفاهیم مرتبط
- مطالعه برخی نتایج تحقیقات مرتبط با اعداد گویا و مفاهیم مرتبط

فصل سوم: اندازه گیری

- تخمین در اندازه گیری؛
- مراحل درک مفهوم اندازه گیری:
  - استفاده از یک یا چند واحد غیر استاندارد برای اندازه گیری،
  - تقسیم واحد به زیر واحد،
  - فهم روابط انتزاعی موجود میان اندازه کمیت و تعداد واحد شمرده شده،
  - ناوردایی اندازه کمیت نسبت به تبدیلات،
  - استفاده از یک واحد استاندارد جهانی و نمادهای مرتبط با آن،
- استفاده از ابزار رایج مناسب برای اندازه گیری
- تبدیل واحد ها به زیر واحدها و بالعکس
- بدفهمی های دانش آموزان مرتبط با اندازه گیری
- مطالعه نمونه هایی از ارزشیابی مفهوم اندازه گیری
- مطالعه برخی نتایج تحقیقات مرتبط با مفهوم اندازه گیری

فصل چهارم: تحلیل و بازطراحی واحد یادگیری مرتبط با مفاهیم اعداد طبیعی، اعداد گویا و اندازه گیری

- بررسی و نقد واحد یادگیری مورد نظر در کتاب درسی (با توجه به معیارهایی چون ایجاد انگیزه، توسعه مفهومی، توجه به روند منطقی و انسجام، انتخاب مناسبی از فعالیت ها، تمرین ها، مثال ها و ....)، طی مراحل زیر:
  - تعیین واحد یادگیری در کتاب درسی
  - تعیین اهداف / پیامدها
  - طراحی نقشه مفهومی
  - تعیین مفاهیم پیش نیاز
  - طراحی یک آزمون تشخیصی برای مفاهیم پیش نیاز
- باز طراحی و ارائه واحد یادگیری با توجه به معیارهایی چون ایجاد انگیزه، توسعه مفهومی، توجه به روند منطقی و انسجام، استفاده از ابزار مناسب آموزشی

فعالیت های یادگیری و تکالیف عملکردی:

۱. مطالعه منابع درسی و مقالات مرتبط با محتوای درس و مشارکت فعال در بحث های کلاس

۲. ارائه سخنرانی و یا گزارش مکتوب در قالب یک پروژه به صورت انفرادی و یا گروهی در یکی از زمینه های زیر:
- بررسی پیش نیازهای لازم برای تدریس یک مفهوم ریاضی مرتبط با مفاهیم بحث شده در این درس، در دوره ابتدایی
  - انجام پروژه‌ای به صورت انفرادی و یا گروهی با موضوع بررسی و نقد بخشی از یک کتاب درسی ریاضی ابتدایی بر اساس توسعه مفهومی مرتبط با مفاهیم بحث شده در این درس
  - تحلیل یادگیری دانش آموزان یک کلاس درباره یکی از مفاهیم ریاضی در دوره ابتدایی (بحث شده در این درس) و استخراج بدفهمی‌های دانش آموزان و ارائه پیشنهاداتی به عنوان یک برنامه مداخله گر و تصحیح کننده برای رفع آن‌ها
  - بررسی نتایج پژوهش‌های اخیر در مورد یکی از مفاهیم ریاضی در دوره ابتدایی مرتبط با مفاهیم بحث شده در این درس و نقد و تحلیل آن.

۳. انجام پروژه‌ای به صورت انفرادی و یا گروهی با موضوع بررسی و تحلیل یک واحد یادگیری (مرتبط با مفاهیم بحث شده در این درس) از یک کتاب درسی ریاضی ابتدایی و ارائه پیشنهاداتی جهت باز طراحی مجدد آن در صورت لزوم و ارائه آن در کلاس.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- در این درس، آموزش‌های کلاس درس با مشارکت همه‌جانبه آموزشگر- دانشجو انجام می‌شود. بدین ترتیب توصیه می‌شود ارائه این درس با توجه به شرایط دانشجویان به روش‌های پروژه محور، مسئله محور، کار در گروه‌های مشارکتی و نظایر آن و تا جایی که امکان باشد، با رویکرد تلفیقی و چندگانه باشد. به علاوه ارائه دانشجویان در کلاس درس و نیز انجام برخی تکلیف‌های عملکردی و گزارش فعالیت‌ها و مطالعات خارج از کلاس توسط دانشجویان، به عنوان یک اصل مورد توجه است.
- انجام تکلیف عملکردی بند ۳، بخش اجتناب‌ناپذیر و اساسی این درس است که می‌تواند زمان بیشتری را به خود اختصاص دهد. انجام بقیه تکالیف عملکردی به صلاح دید و تشخیص استاد صورت می‌گیرد.
- دانشجویان می‌توانند بر اساس تشخیص استاد درس، برخی از تکلیف‌های عملکردی را به صورت گروهی انجام دهند.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

منابع اصلی این درس باید تهیه شود.

منابع فرعی:

- Van De Walle, J. A., Karp, K. S., Bay-Williams, J. M. (2013). (8th Edition). *Elementary and Middle School Mathematics: Teaching Developmentally*, Boston: Pearson.
- National Council of Teachers of Mathematics. (2018). *Teaching Children Mathematics: 1994 to 2018* (vols. 1-25). The Author.

- Lester, F. K., Jr., (Ed.). (2007). *Second handbook of research on mathematics teaching and learning*. Charlotte, NC: Information Age.
- Grows, D. A. (Ed.) (1992). *Handbook of Research on Mathematics Teaching and Learning: A Project of the National Council of Teachers of Mathematics*. NC: MAcMILLAN.
- Cotton, T. (2010). *Understanding and Teaching Primary Mathematics*, Routledge.
- *Learning Mathematics in the Primary Grades*, Madison Metropolitan School District, 2006.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی این درس شامل بخش‌های زیر است:

- حضور فعال دانشجو در کلاس درس و مشارکت معنادار و مشتاقانه او در جریان تدریس،
- انجام فعالیت‌های یادگیری و عملکردی
- آزمون میان‌ترم (با تشخیص استاد)
- آزمون پایانی.

تذکر ۱- مجموع نمرات آزمون‌های کتبی میان‌ترم و پایانی حداکثر ۱۴ نمره باشد.

تذکر ۲- حداقل ۶ نمره درس به انجام فعالیت‌های یادگیری و تکالیف عملکردی (و یا تکالیف عملکردی جایگزین به تشخیص استاد درس) اختصاص یابد.

سرفصل درس «آموزش ریاضی ۲»

۱. معرفی درس و منطق آن:

پس از این که دانشجویان در درس آموزش ریاضی ۱، با توسعه مفهومی اعداد طبیعی و اعداد گویا و تفکر نسبی، اندازه گیری و مفاهیم وابسته به آن‌ها آشنا شدند، در ادامه و در درس آموزش ریاضی ۲، مفاهیم کلیدی، شکل گیری و راه های توسعه موضوعات تفکر هندسی، جبری، آماری و مفاهیم وابسته به آن‌ها بررسی می شوند. آشنایی و به کارگیری مدل‌های خاص مرتبط با فهم و درک مفهوم مورد نظر، روش‌های تدریس و ارزشیابی کارآمد آنها، بدفهمی‌های رایج و برنامه مداخله گر جهت تصحیح این بدفهمی‌ها و تحلیل کتاب‌های درسی ریاضی ابتدایی مرتبط با مفهوم مورد نظر، نیز جزو دانش و مهارت‌های ضروری برای دانشجویان-معلمان است که در این درس به آن پرداخته می‌شود. همچنین نقد و بررسی یک واحد یادگیری در کتاب درسی ریاضی (مرتبط با موضوعات مطرح شده در این درس) و سپس بازطراحی آن در صورت لزوم، یکی از اهداف اصلی و تکمیل کننده این درس می‌باشد.

<p>نام درس به فارسی: آموزش ریاضی ۲ نام درس به انگلیسی: Mathematics Education-II</p>	<p>مشخصات درس نوع درس: نظری-عملی</p>
<p>پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:</p> <ol style="list-style-type: none"> ۱. سیر شکل گیری مفاهیم هندسه، جبر، آمار و احتمال و موضوعات مرتبط به آن‌ها را مورد بررسی و تحلیل قرار دهد. ۲. بدفهمی‌ها و مشکلات دانش آموزان در مواجهه با مفهوم مورد نظر را شناسایی کرده و مورد نقد و بررسی قرار دهد و در ادامه برنامه های مداخله گر و تصحیح کننده‌ای برای رفع آن‌ها ارائه دهد. ۳. زمینه ها و موقعیت های یادگیری مرتبط با این مفهوم را در زندگی روزمره مشخص کرده و با توجه به آن، به طراحی مسئله های غنی برای کلاس درس بپردازد. ۴. روش‌های تدریس و ارزشیابی کارآمد مرتبط با مفهوم مورد نظر پیشنهاد دهد. ۵. کتاب‌های درسی ریاضی ابتدایی را با توجه به توسعه تفکر مفهوم مورد نظر تحلیل کند. ۶. به نقد و بررسی یک واحد یادگیری از یک کتاب درسی ریاضی ابتدایی مرتبط با یکی از مفاهیم مطرح شده در درس پرداخته و در صورت نیاز به طراحی مجدد آن اقدام کند. 	<p>تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۴۸ شایستگی کلیدی: موضوعی پیش نیاز: آموزش ریاضی ۱ تخصص مورد نیاز برای تدریس: دکتری ریاضی (با اولویت آموزش ریاضی)</p>

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: توسعه تفکر هندسی

- نظریه ون هیلی و سطوح تفکر هندسی
- شکل‌های هندسی
- تبدیلات هندسی
- هندسه سه‌بعدی
- بدفهمی‌های دانش‌آموزان مرتبط با مفاهیم این بخش
- آشنایی و استفاده از ابزار آموزشی مناسب برای توسعه تفکر هندسی
- تحلیل کتاب‌های درسی مرتبط با توسعه تفکر هندسی در کتاب‌های دبستان
- مطالعه نمونه‌هایی از ارزشیابی مفاهیم هندسی و تبدیلات
- مطالعه برخی نتایج تحقیقات مرتبط با مفاهیم هندسی و تبدیلات

فصل دوم: توسعه تفکر جبری

- تفاوت میان تفکر حسابی و تفکر جبری
- مشکلات دانش‌آموزان در توسعه تفکر جبری
- رویکردهای تفکر جبری
- تعمیم دادن به کمک حساب و عملیات
- استفاده معنادار از نمادها (متغیر، علامت تساوی)
- عبور از حساب به جبر از مسیر الگوها، رابطه‌ها و تابع‌ها
- الگوهای عددی و هندسی
- آشنایی و استفاده از ابزار آموزشی مناسب
- تحلیل کتاب‌های درسی مرتبط با توسعه تفکر جبری در کتاب‌های دبستان
- بدفهمی‌های دانش‌آموزان مرتبط با توسعه تفکر جبری
- مطالعه نمونه‌هایی از ارزشیابی مرتبط با توسعه تفکر جبری
- مطالعه برخی نتایج تحقیقات مرتبط با تفکر جبری

فصل سوم: توسعه تفکر آماری و احتمال

- توسعه تفکر آماری
  - مولفه‌های تفکر آماری
  - استدلال آماری
  - راه‌های توسعه تفکر آماری
- مفاهیم مورد بحث در آمار دبستانی
  - موضوعات و منابع برای طرح سوال
  - انواع داده‌ها، انواع جمع‌آوری داده‌ها

- طبقه بندی داده‌ها بر اساس ملاک‌های از پیش تعیین شده
- انواع بازنمایی های نموداری داده‌ها در دبستان
- تحلیل و تفسیر داده‌ها
- پیش بینی های مبتنی بر داده ها و مفهوم احتمال
  - پدیده‌های قطعی و تصادفی
  - فضای نمونه‌ای و پیشامدهای تصادفی
  - احتمال وقوع یک پیشامد
  - مقایسه شانس وقوع پیشامدها
  - هم شانس بودن پیشامدها
- استفاده از ابزارهای آموزشی مناسب
- بدفهمی های دانش آموزان مرتبط با مفاهیم این بخش
- تحلیل کتاب های درسی مرتبط با مفاهیم آمار و احتمال در کتاب‌های دبستان
- مطالعه نمونه هایی از ارزشیابی مفاهیم آمار و احتمال
- مطالعه نمونه هایی از نتایج تحقیقات مرتبط با مفاهیم آمار و احتمال

فصل چهارم: تحلیل و بازطراحی واحد یادگیری مرتبط با تفکر جبری، هندسی و آمار و احتمال

- بررسی و نقد واحد یادگیری مورد نظر در کتاب درسی (با توجه به معیارهایی چون ایجاد انگیزه، توسعه مفهومی، توجه به روند منطقی و انسجام، انتخاب مناسبی از فعالیت ها، تمرین‌ها، مثال‌ها و ....)، طی مراحل زیر:
  - تعیین واحد یادگیری در کتاب درسی
  - تعیین اهداف / پیامدها
  - طراحی نقشه مفهومی
  - تعیین مفاهیم پیش نیاز
  - طراحی یک آزمون تشخیصی برای مفاهیم پیش نیاز
- باز طراحی و ارائه واحد یادگیری با توجه به معیارهایی چون ایجاد انگیزه، توسعه مفهومی، توجه به روند منطقی و انسجام، استفاده از ابزار مناسب آموزشی

فعالیت‌های یادگیری و تکالیف عملکردی:

۱. مطالعه منابع درسی و مقالات مرتبط با محتوای درس و مشارکت فعال در بحث‌های کلاس
۲. ارائه سخنرانی و یا گزارش مکتوب در در قالب یک پروژه به صورت انفرادی و یا گروهی در یکی از زمینه های زیر:

- بررسی پیش نیازهای لازم برای تدریس یک مفهوم ریاضی مرتبط با مفاهیم بحث شده در این درس، در دوره ابتدایی
- انجام پروژه‌ای به صورت انفرادی و یا گروهی با موضوع بررسی و نقد بخشی از یک کتاب درسی ریاضی ابتدایی بر اساس توسعه مفهومی مرتبط با مفاهیم بحث شده در این درس
- تحلیل یادگیری دانش‌آموزان یک کلاس درباره یکی از مفاهیم ریاضی در دوره ابتدایی (بحث شده در این درس) و استخراج بدفهمی‌های دانش‌آموزان و ارائه پیشنهاداتی به عنوان یک برنامه مداخله‌گر و تصحیح‌کننده برای رفع آن‌ها
- بررسی نتایج پژوهش‌های اخیر در مورد یکی از مفاهیم ریاضی در دوره ابتدایی مرتبط با مفاهیم بحث شده در این درس و نقد و تحلیل آن.

۳. انجام پروژه‌ای به صورت انفرادی و یا گروهی با موضوع بررسی و تحلیل یک واحد یادگیری (مرتبط با مفاهیم بحث شده در این درس) از یک کتاب درسی ریاضی ابتدایی و ارائه پیشنهاداتی جهت باز طراحی مجدد آن در صورت لزوم و ارائه آن در کلاس.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- در این درس، آموزش‌های کلاس درس با مشارکت همه‌جانبه آموزشگر- دانشجو انجام می‌شود. بدین ترتیب توصیه می‌شود ارائه این درس با توجه به شرایط دانشجویان به روش‌های پروژه محور، مسئله محور، کار در گروه‌های مشارکتی و نظایر آن و تا جایی که امکان باشد، با رویکرد تلفیقی و چندگانه باشد. به علاوه ارائه دانشجویان در کلاس درس و نیز انجام برخی تکلیف‌های عملکردی و گزارش فعالیت‌ها و مطالعات خارج از کلاس توسط دانشجویان، به عنوان یک اصل مورد توجه است.
- انجام تکلیف عملکردی بند ۳، بخش اجتناب‌ناپذیر و اساسی این درس است که می‌تواند زمان بیشتری را به خود اختصاص دهد. انجام بقیه تکالیف عملکردی به صلاح دید و تشخیص استاد صورت می‌گیرد.
- دانشجویان می‌توانند بر اساس تشخیص استاد درس، برخی از تکلیف‌های عملکردی را به صورت گروهی انجام دهند.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

منابع اصلی این درس نیازمند تالیف است.

منابع فرعی:

- National Council of Teachers of Mathematics. (2018). *Teaching Children Mathematics: 1994 to 2018* (vols. 1-25). The Author.
- Lester, F. K., Jr., (Ed.). (2007). *Second handbook of research on mathematics teaching and learning*. Charlotte, NC: Information Age.

- Van De Walle, J. A., Karp, K. S., Bay-Williams, J. M. (2013). (8th Edition). *Elementary and Middle School Mathematics: Teaching Developmentally*, Boston: Pearson.
- Grows, D. A. (Ed.) (1992). *Handbook of Research on Mathematics Teaching and Learning: A Project of the National Council of Teachers of Mathematics*. NC: MACMILLAN.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی این درس شامل بخش‌های زیر است:

- حضور فعال دانشجو در کلاس درس و مشارکت معنادار و مشتاقانه او در جریان تدریس،
  - انجام فعالیت‌های یادگیری و عملکردی
  - آزمون میان ترم (با تشخیص استاد)
  - آزمون پایانی.
- تذکر ۱- مجموع نمرات آزمون‌های کتبی میان ترم و پایانی حداکثر ۱۴ نمره باشد.
- تذکر ۲- حداقل ۶ نمره درس به انجام فعالیت‌های یادگیری و تکالیف عملکردی (و یا تکالیف عملکردی جایگزین به تشخیص استاد درس) اختصاص یابد.

سرفصل درس «آموزش علوم تجربی ۱»

(بررسی محتوای موضوعی و ساختار کتاب‌های درسی علوم تجربی در دوره ابتدایی)

۱. معرفی درس و منطق آن:

با توجه به لزوم شناخت و داشتن دانش کافی از مفاهیم دانستنی در شاخه‌های مختلف علوم تجربی، شامل زیست‌شناسی، زمین‌شناسی، فیزیک و شیمی و اینکه دانشجو معلم مقطع ابتدایی از میان دانش‌آموختگان دبیرستانی در رشته‌های مختلف گزینش می‌شوند و سطح دانش آنها نسبت به یکدیگر از مفاهیم علوم تجربی بسیار متفاوت است؛ ضروریست مفاهیم و اصول اساسی در شاخه‌های مختلف علوم تجربی که در محتوای کتب علوم تجربی دوره ابتدایی گنجانده شده است، مورد بررسی و مطالعه قرار بگیرند. درس آموزش علوم تجربی ۱ با عنوان بررسی محتوا و ساختار کتاب‌های علوم تجربی به این منظور تدوین و به دانشجو معلم رشته آموزش ابتدایی ارائه می‌گردد. مسلماً تا دانشجو معلم با این مفاهیم آشنا نباشند و روابط میان آنها را درک نکرده باشند در آموزش و روش‌های تدریس آنها موفق نخواهند بود. از این نظر در نخستین مرحله از آموزش علوم، این مفاهیم مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

مشخصات درس	نام درس به فارسی: آموزش علوم تجربی ۱ نام درس به انگلیسی: science education 1
نوع درس: نظری	
تعداد واحد: ۲	
تعداد ساعت: ۳۲	
شایستگی کلیدی: موضوعی	
پیش‌نیاز: -	
استاد متخصص برای تدریس: به تشخیص گروه آموزشی	
	بیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:
	۱- مفاهیم و اصول اساسی در شاخه‌های علوم تجربی (فیزیک، شیمی، زیست‌شناسی و زمین‌شناسی) که در کتاب‌های درسی به آنها اشاره شده است را توضیح دهد.
	۲- مفاهیم و اصول علمی و دانشی که در متن کتاب درسی علوم تجربی آورده شده است را در موقعیت‌های جدید شناسایی و تبیین نماید.
	۳- ارتباط عمودی و افقی مفاهیم اساسی علوم تجربی را در کتاب‌های درسی علوم مطالعه و توالی و نظم موجود در آنها را بررسی و گزارش نماید.
	۴- ساختار هر درس از کتاب علوم را بررسی و تحلیل کرده و شباهت‌های ساختاری درس‌های یک کتاب را به صورت یک گزارش علمی در کلاس ارائه نماید.
	۵- شباهت‌ها و تفاوت‌های ساختاری و محتوایی کتاب‌های علوم تجربی اول تا ششم را شناسایی کرده و در مطالعات و پژوهش‌های بعدی خود مورد استفاده قرار دهد.

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: اصول حاکم بر تعیین محتوای کتاب‌های درسی علوم تجربی ابتدایی

- جایگاه و اهمیت درس علوم تجربی در برنامه درسی دوره ابتدایی
- اصول حاکم بر تعیین محتوای کتب علوم تجربی در دوره ابتدایی
- اهمیت و اعتبار موضوع
- رابطه محتوا و رغبت دانش‌آموزان

- رابطه محتوا و توان دانش آموزان
- رابطه محتوا و زمان
- رابطه محتوا و ارتباط عمودی و افقی مطالب
- رابطه محتوا با نیازهای شغلی و زندگی
- رابطه محتوا و آموزش های مداوم
- رابطه محتوا و فرصت مناسب برای فعالیت یادگیری در موقعیت های مختلف

تکلیف عملکردی:

- ۱- دانشجو معلم یکی از درس های کتاب علوم را انتخاب کند و در باره رابطه ی محتوای موجود با اصول تعیین محتوای گفته شده، درس را بررسی و نتیجه آن را در کلاس گزارش نماید.
- ۲- دانشجو معلم یکی از درسهای کتاب را انتخاب کند و در یک موقعیت و فرصت یادگیری جدید باز مهندسی نماید و آنرا متناسب با موقعیت تغییر دهد.

فصل دوم: اهداف، مفاهیم و اصول اساسی در علوم تجربی دوره ابتدایی

- اهداف ، مفاهیم و اصول اساسی در علوم تجربی دوره ابتدایی
  - مفاهیم موضوعی و دانشی:
    - مفاهیم و اصول اساسی در علوم فیزیکی (فیزیک و شیمی)
      - گرما و دما
      - مغناطیس و خواص آهنربا
      - صوت
      - نور، خواص نور و ابزارهای نوری
      - انرژی ، انواع و صورت های آن
      - تغییر مواد(تغییرات فیزیکی و شیمیایی)
      - مواد(عنصر، ترکیب،خالص، مخلوط و محلول و ....)
      - اندازه گیری
      - نیرو و انواع آن (تماسی و غیر تماسی)
      - الکتریسته
      - ماشین های ساده و مرکب
    - مفاهیم و اصول اساسی در علوم زیستی(زیست شناسی و بهداشت)
      - تغذیه و سبک زندگی سالم
      - جانوران(انواع جانوران و طبقه بندی آنها)
      - گیاهان (ساختمان، انواع و طبقه بندی آنها)

- آغازیان
- رشد و مراحل آن در انسان
- بدن انسان (حرکت و دستگاه های بدن)
- محیط زیست و بهداشت
- اکولوژی و چرخه های زیستی
- مفاهیم و اصول اساسی در علوم زمین و فضا (دنیای غیر زنده)
  - آب کره
  - سنگ کره
  - هوا کره
  - ساختمان زمین و فعالیت های درونی و بیرونی
  - دیرین شناسی و تاریخ زمین
  - هوازدگی ، فرسایش و خاک
  - زمین و حرکات آن
  - زمین در فضا (موقعیت زمین در فضا ، حرکات ماه، سیارات و اجرام منظومه شمسی، کهکشان ما و ...)
  - منابع انرژی و سوخت های فسیلی
- مفاهیم مهارتی (اشاره به درس های آغازین کتاب و زنگ علوم در کتابهای درسی)
- مفاهیم فن آوری (اشاره به درسهای بسازیم و از گذشته تا آینده در کتابهای درسی)

فعالیت یادگیری:

دانشجو معلم مفاهیم اساسی علوم پایه را که در یک کتاب درسی علوم تجربی آورده شده را استخراج نماید و در باره آنها توضیح بدهد.

تکلیف عملکردی:

دانشجو معلم با درک مفاهیم اساسی علوم تجربی، پدیده های علمی در محیط اطراف خود را تبیین نموده و رابطه علت و معلولی در آن پدیده ها را توصیف کند.

دانشجو معلم با فهم مفاهیم اساسی علوم تجربی، برای ساخت وسایل آموزشی که بر اساس آن مفاهیم کار می کنند، اقدام کند

فصل سوم: ساختار و شیوه سازماندهی مفاهیم و محتوای کتابهای درسی علوم تجربی در دوره ابتدایی

- ساختار و شیوه سازمان دهی مفاهیم در هر درس از کتاب علوم تجربی
  - عنوان و تصاویر عنوانی (بخش ورودی)
  - متن درس و موضوعات محتوایی (بخش متن اصلی متن اصلی)
  - موقعیت های یادگیری در هر درس (بخش متن اصلی متن اصلی)
  - بخش پایانی و جمع بندی و ارائه تکلیف (بخش پایانی)

• شیوه سازمان دهی مفاهیم اساسی در هر کتاب علوم تجربی دوره ابتدایی

- توضیح ساختار کتب درسی علوم تجربی
- سخن های آغازین کتاب با والدین و معلمان
- درس زنگ علوم
- درسهای موضوعی
- درس بسازیم
- درس از گذشته تا آینده

• شیوه سازمان دهی مفاهیم و اصول اساسی علوم تجربی در دوره شش ساله ابتدایی

- ماهیت و اهداف برنامه درسی علوم تجربی در دوره ابتدایی و ارتباط آن با کتب تدوین شده
- ارتباط عمودی و افقی مطالب کتابهای علوم تجربی دوره ابتدایی با سایر موضوعات درسی

تکلیف عملکردی:

دانشجومعلم با بررسی ساختار کتاب درسی علوم تجربی در یک پایه، آن را با کتاب های درسی در مقاطع دیگر مقایسه نموده و نتایج را گزارش نماید.

دانشجومعلم با مطالعه و بررسی ساختار چند درس از کتاب درسی به شیوه ی باز مهندسی، آن را با تغییرات مناسب دوباره سازماندهی کرده و ارائه نماید.

دانشجومعلم توالی و نظم ارائه مطالب در کتاب علوم تجربی مقاطع اول تا ششم را بررسی کرده و ارتباط عمودی مطالب را مشخص کند و نتایج را به شکل یک مقاله در دانشگاه ارائه نماید.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

این درس به دلیل ماهیت کاربردی و به منظور اثر بخشی باید به صورت حل مساله انجام شود و بیشتر مفاهیم آن به صورت تحلیلی و با ارایه نمونه از رشته تخصصی تدریس گردد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

منابع اصلی این درس نیازمند تالیف است.

منابع فرعی:

۱- کتاب راهنمای معلم علوم تجربی در دوره ابتدایی. دفتر برنامه ریزی و تالیف کتابهای درسی ابتدایی و متوسطه .

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیشنهادی در این درس قبل از شروع فعالیت های آموزشی انجام می گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ۸ نمره

ارزشیابی پایانی: ۸ نمره

کارپوشه: ۴ نمره

سرفصل درس «آموزش علوم تجربی ۲»

(مبانی آموزش علوم تجربی در دوره ابتدایی)

۱. معرفی درس و منطق آن:

با درک ماهیت علوم تجربی، تصمیم گیرندگان و مجریان برنامه درسی و آموزشی بایستی به تصمیم های متفاوتی به خصوص در آموزش علوم طبیعی برسند. به طوری که نتیجه آموزش این علوم دست یابی به درک و تلقی صحیح از ماهیت علم به وسیله دانش آموزان باشد. در ماهیت علم به دانش، روش و نگرش علمی توجه می شود. آموزش هر علم مستلزم شناخت درست ماهیت، اهداف و فلسفه و سیر تحولات آن است. با تغییر در نیازهای آموزشی جامعه امروزی و انتظارات از آموزش علوم تجربی و سرعت رشد و دگرگونی علوم و فنون و ابزارها، نه تنها لازم است تا محتوای آموزشی تغییر یابد بلکه بایستی روش های آموزش و رویکرد ها نسبت به آن همزمان متحول گردد. بر مبنای طرح انتظارات جدید از آموزش علوم تجربی و برنامه درسی ملی در کشور ما که زیر نظام سند تحول آموزش و پرورش می باشد، آشنایی با ماهیت علم و علوم تجربی و مهارت های یاد دهی و یاد گیری، دانستنی ها و نگرش های مبتنی بر اهداف غایی و کلی آموزش علوم و پیامد های و شایستگی های مورد انتظار، لازم و ضروری است. در این درس دانشجو معلمان با این مفاهیم، مهارت ها، نگرش ها، رویکردها و روشها آشنا می شوند تا بتوانند آنها را در آموزش موثر علوم تجربی به کار بندند.

نام درس به فارسی: آموزش علوم تجربی ۲ نام درس به انگلیسی: science education 2	مشخصات درس نوع درس: نظری-عملی تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۴۸ شایستگی کلیدی: موضوعی پیش نیاز: آموزش علوم تجربی ۱ استاد متخصص برای تدریس: به تشخیص گروه آموزشی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: ۱- مفاهیم و اصول اساسی در شاخه های علوم تجربی (فیزیک، شیمی، زیست شناسی و زمین شناسی) که در کتاب های درسی به آنها اشاره شده است را توضیح دهد. ۲- مفاهیم و اصول علمی و دانشی که در متن کتاب درسی علوم تجربی آورده شده است را در موقعیت های جدید شناسایی و تبیین نماید. ۳- ارتباط عمودی و افقی مفاهیم اساسی علوم تجربی را در کتابهای درسی علوم تجربی مطالعه و توالی و نظم موجود در آنها را بررسی و گزارش نماید. ۴- ساختار هر درس از کتاب علوم تجربی را بررسی و تحلیل کرده و شباهت های ساختاری درس های یک کتاب را به صورت یک گزارش علمی در کلاس ارائه نماید. ۵- شباهت ها و تفاوت های ساختاری و محتوایی کتاب های علوم تجربی اول تا ششم را شناسایی کرده و در مطالعات و پژوهش های بعدی خود مورد استفاده قرار دهد.	

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: کلیات در آموزش علوم تجربی

- تاریخچه تحولات در آموزش علوم تجربی
  - سیر تحولات آموزش علوم در جهان
  - سیر تحولات آموزش علوم در ایران
- ماهیت و اهمیت علم و علوم تجربی
- ماهیت و فلسفه وجودی برنامه درسی علوم تجربی
- چیستی و چرایی آموزش علوم در دنیای امروز
- هدف شناسی و پیامدهای مورد انتظار در آموزش علوم تجربی (اهداف غائی - کلی و جزئی)
  - اهداف غایی (زندگی بهتر و توسعه همه جانبه کشور بر پایه شناخت رابطه خود، خلقت، خلق و خدا)
  - اهداف کلی (کسب دانستی ها، مهارتها و نگرش ها)
  - اهداف جزئی (اهداف نهفته در هر درس و واحد یادگیری)
- کارکرد حوزه علوم تجربی درسند راهبردی برنامه درسی ملی کشور
- بنیاد تحول در آموزش علوم
  - تحول در آموزش علوم را چرا و از کجا و چگونه آغاز کنیم
  - استناد به مطالعات داخلی و بین المللی در لزوم تغییر در آموزش علوم
- اهمیت آموزش علوم و روش علمی به کودکان در مقاطع دبستان
  - کج فهمی ها رایج با منشاء آموزش غلط یا عدم آموزش در علوم تجربی
  - روش های موثر یادگیری در کودکان (اکتشاف، پژوهش محوری، تعاملی، مسئله محوری، استفاده از فناوری اطلاعات)
  - اولویت ها در آموزش علوم به کودکان (کسب تجربه دست اول، آموختن در موقعیت های اتفاقی، آموزش علوم تلفیقی، تنوع در محیط ها و موقعیت های یادگیری، به کار گیری حواس پنجگانه در یادگیری و یادگیری در محیط شاد و همراه با بازی و تفریح و ....)
  - انعطاف پذیری کودکان و آمادگی آنها در پذیرش نظریات جدید علمی
- روش علمی و روش حل مسئله (مراحل حل یک مسئله علمی)
- علم و زندگی (کاربرد های علم و روش علمی در زندگی روزمره)

تکلیف عملکردی:

- دانشجو معلم با درک ماهیت علم و علوم تجربی و پس از کسب دانش، مهارتها و نگرشهای لازم در آموزش علوم تجربی، موقعیت های یادگیری جدید ایجاد کند که دانش آموزان به ماهیت واقعی علم هدایت شوند.
- دانشجو معلم با بررسی یکی از درسهای کتاب علوم تجربی، کج فهمی هایی که با آموزش نادرست علوم صورت خواهد پذیرفت را مشخص کرده و در مورد آنها بحث و گفتگو کند.

فصل دوم: مهارت های پایه و اساسی در یاددهی و یادگیری علوم تجربی

- مهارت مشاهده
- مهارت استنباط
- مهارت برقرای ارتباط
- مهارت طبقه بندی
- مهارت پیش بینی
- مهارت اندازه گیری
- مهارت جمع آوری اطلاعات
- مهارت تشخیص متغیرها
- مهارت فرضیه سازی
- مهارت طراحی آزمایش
- مهارت انجام آزمایش و کاربرد ابزار
- مهارت حل مسئله

تکلیف عملکردی:

- دانشجو معلم با انتخاب یک یا چند درس از کتاب علوم تجربی، مهمترین مهارتهایی که در آن درس مورد نظر بوده را مشخص کند و در باره آنها بحث و گفتگو کند.
- دانشجو معلم درس اول کتاب علوم تجربی (زنگ علوم) که درسی مهارتی و فرایندی است را بررسی نماید و در مورد نحوه اجرای آن و تاثیرات آن بر یادگیری دانش آموزان گزارشی تهیه نماید.
- دانشجو درسی را از کتاب علوم تجربی انتخاب نماید و مهارت های بیشتری از آنچه در کتاب آمده است برای آموزش آن درس طراحی کند.
- دانشجو معلم فعالیتی آموزشی- پژوهشی مبتنی بر مهارت ها طراحی کند و پس از انجام آن، گزارش کار و نتایج به دست آمده را گزارش کند.

فصل سوم: رویکردها و روشهای مهم در آموزش علوم تجربی

- معرفی مهمترین رویکردهای موجود در آموزش علوم تجربی
  - رویکرد انتقالی
  - رویکرد اکتشافی
  - رویکرد فرایندی
  - رویکرد تعاملی
  - رویکرد تماتیک (زمینه محور)
  - رویکرد تلفیقی
- ارتباط اهداف و موضوعات علوم تجربی با سایر علوم و فنون
  - رویکردهای نوین تلفیقی در آموزش علوم تجربی

(STSE, STEM, STEAM, IBSE)

- برخی روشهای فعال آموزش علوم تجربی مبتنی بر رویکردهای نوین
  - روش 5E (بر مبنای نظریه ساختن گرایي)
  - روش دریافت مفهوم
  - روش نقشه های مفهومی و ذهنی (طرح شبکه)
  - روش بارش فکری
  - روش اعضای تیم
  - روش آموزش در محیط (بر مبنای رویکرد تماتیک)

تکلیف عملکردی:

- دانشجومعلم پس از یادگیری رویکردها و روشهای آموزش موثر در آموزش علوم درسی را از کتاب علوم تجربی انتخاب کند و بر مبنای یکی از رویکردها و روشهای آموخته شده آنرا در کلاس تدریس کند.
- دانشجومعلم درسهایی از کتاب علوم را انتخاب نماید و بر اساس ویژگی ها و اهداف درس مشخص کند کدامیک از رویکردها و روشها برای آموزش آن درس مناسبتر هستند. در این ارتباط بحث و گفتگو و استدلال نماید.
- دانشجومعلم روش 5E را با IBSE مقایسه کند و شباهت ها و تفاوتهای این دو روش که با رویکرد اکتشافی اعمال می شوند را بررسی و گزارش نماید.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- این درس به دلیل ماهیت کاربردی و به منظور اثر بخشی باید به صورت حل مساله انجام شود و بیشتر مفاهیم آن به صورت تحلیلی و با ارایه نمونه از رشته تخصصی تدریس گردد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

منابع اصلی این درس نیازمند تالیف است.

منابع فرعی:

- ۱- کتاب راهنمای معلم علوم تجربی در دوره ابتدایی. دفتر برنامه ریزی و تالیف کتابهای درسی ابتدایی و متوسطه.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

- ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیشنهادی در این درس قبل از شروع فعالیت های آموزشی انجام می گیرد.
- ارزشیابی تکوینی: ۸ نمره
- ارزشیابی پایانی: ۸ نمره
- کارپوشه: ۴ نمره

سرفصل درس «آموزش علوم تجربی ۳»

(طراحی آموزشی، طراحی واحد یادگیری و ارزشیابی در آموزش علوم تجربی)

۱. معرفی درس و منطق آن:

دانسته ها و مهارت‌های دانشجومعلم در رشته های مختلف آموزشی زمانی کارآمد و موثر است که آنان بتوانند این دانسته ها و مهارت‌ها را در عمل به کار بگیرند و علم خود را به عمل تبدیل کنند. مفهوم تکنولوژی نیز به همین مضمون اشاره می کند. «تکنولوژی کاربرد دانش است برای مقاصد عملی». با توجه به اینکه مهمترین هدف، پیامد و عمل مورد انتظار در دوره کارشناسی دانشگاه فرهنگیان، تربیت معلمی با شایستگی های لازم برای آموزش و پرورش دانش آموزان است، لازم است تا با تکنولوژی آموزشی به طور عمومی و تخصصی آشنا باشند و همچنین بتوانند بر اساس رویکردهای نوین آموزشی درس های کتاب علوم را در هر کجا که هستند بومی سازی نموده و با رویکرد زمینه محور، آموزش و علم را در محوریت زندگی دانش آموزان قرار دهند، و اگر چه در نظام آموزشی متمرکز، درس ها و به طور کلی واحد های یادگیری قبلا در کتاب درسی طراحی شده است، ولی معلمانی بایستی توان باز مهندسی و تغییر بر اساس نیازهای دانش آموزان را داشته باشند. این درس به همین منظور و برای آشنایی با تکنولوژی آموزشی، طراحی آموزشی و طراحی واحد یادگیری در علوم تجربی و در نهایت ارزشیابی از آموخته ها که خود بخشی از فرایند آموزش است ارائه شده است.

نام درس به فارسی: آموزش علوم تجربی ۳ نام درس به انگلیسی: science education 3	مشخصات درس
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجومعلم قادر خواهد بود:	نوع درس: نظری-عملی
۱- با درک و آگاهی از ماهیت تکنولوژی آموزشی و موقعیت های ارتباطی، برای یک واحد یادگیری در علوم تجربی طراحی آموزشی متناسب با اهداف، پیامدهای مورد نظر، مخاطبان، محتوا و روش تدریس انجام بدهد.	تعداد واحد: ۲
۲- درسهایی از کتاب علوم تجربی را انتخاب و شیوه طراحی آنرا باز مهندسی کرده و تغییرات مورد نظر را اعمال نماید	تعداد ساعت: ۴۸
۳- برای تدریس یک مفهوم از علوم تجربی طراحی مناسب آموزشی و طراحی واحد یادگیری را انجام داده و در کلاس درس تدریس نماید.	شایستگی کلیدی: موضوعی
۴- پس از اجرای شیوه های فعال تدریس، ارزشیابی متناسب با آن شیوه را از دانستی ها، مهارت‌ها و نگرش های کسب شده انجام داده و نتایج را مورد بررسی قرار دهد.	پیش نیاز: آموزش علوم تجربی ۲
۵- ارزشیابی توصیفی را جانشین ارزشیابی کمی نماید و بر اساس آن دانش آموزان را مورد قضاوت قرار دهد.	استاد متخصص برای تدریس: به تشخیص گروه آموزشی

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: تکنولوژی آموزشی، موقعیت های ارتباطی و طراحی واحد یادگیری در علوم تجربی

- تکنولوژی آموزشی و طراحی آموزشی در علوم تجربی دوره ابتدایی

- مفهوم تکنولوژی آموزشی در علوم تجربی
- سیر تحول تکنولوژی آموزشی در علوم تجربی
- تکنولوژی آموزشی و موقعیت های ارتباطی موثر در آموزش علوم تجربی
- مدل ارتباطی شانون
- مدل ارتباطی ایندیانا
- طراحی واحد یادگیری در آموزش علوم تجربی
  - تعریف واحد یادگیری
  - تعریف طراحی واحد یادگیری
  - طراحی واحد یادگیری در کتب درسی نظام های متمرکز و غیر متمرکز آموزشی
  - بررسی ساختار واحد یادگیری در کتاب علوم تجربی دوره ابتدایی (ساختار یک درس)
  - باز مهندسی واحد یادگیری در کتب علوم تجربی دوره ابتدایی.
- مدل و سبک های آموزشی در آموزش علوم تجربی
- ارتباط مفهومی طراحی آموزشی، طراحی واحد یادگیری، رویکردها و روش های آموزش علوم تجربی در کتب علوم ابتدایی

تکلیف عملکردی:

- دانشجو معلم کلاس درس را به عنوان یک موقعیت ارتباطی در نظر بگیرد و مدل شانون را برای این موقعیت باز تعریف کند. سپس نقص این مدل را در این شرایط مورد بررسی قرار داده و آن را به شکل مطلوب برطرف سازد.
- دانشجو معلم برای یک درس از کتاب علوم بر اساس مدل ایندیانا و مفهوم تکنولوژی آموزشی یک طرح آموزشی بنویسد و آنرا تشریح نماید.
- دانشجو معلم برای یکی از دروس کتاب علوم تجربی طراحی آموزشی مناسب کرده و آنرا در کلاس اجرا نماید. و در باره چالش های ایجاد شده پس از اجرا با همکلاسان خود بحث و گفتگو کند.
- دانشجو معلم درسهایی از کتاب علوم را انتخاب و شیوه طراحی آنرا باز مهندسی کرده و تغییرات مورد نظر را اعمال نماید.
- دانشجو معلم درسهایی از کتابهای مختلف علوم را انتخاب و سازماندهی آنها را با یکدیگر مقایسه کند و مقاله ای علمی در این زمینه بنویسد.

فصل دوم: ارزشیابی در آموزش علوم تجربی

- ارزشیابی در آموزش علوم تجربی دوره ابتدایی
  - هدف از ارزشیابی چیست؟
  - ارزشیابی در درس علوم تجربی
  - ارتباط ارزشیابی با عناصر برنامه ریزی درسی در علوم تجربی
- انواع ارزشیابی و شیوه انجام آنها در آموزش علوم تجربی
  - ارزشیابی تشخیصی (اولیه)، ویژگیها و روش های اجرا

- ارزشیابی تکوینی (مستمر)، ویژگیها و روش های اجرا
- ارزشیابی پایانی (تراکمی)، ویژگیها و روشهای اجرا
- ارزشیابی منطبق بر اهداف و پیامدها در روشها و رویکردهای نوین آموزش علوم تجربی
  - چگونگی ارزشیابی دانسته ها
  - چگونگی ارزشیابی مهارتها
  - چگونگی ارزشیابی نگرشها
- ارزشیابی توصیفی در آموزش علوم تجربی

تکلیف عملکردی:

- دانشجومعلم بر اساس شیوه ارزشیابی آموخته شده، جدول ارزشیابی برای فعالیت های انجام شده در حین تدریس با روشهای فعال تهیه کند و ملاکهای ارزشیابی و انتظارات را در آن قرار دهد.
- دانشجومعلم درسی را از کتاب علوم انتخاب نماید و پس از تعیین روش تدریس مناسب شیوه ارزشیابی تکوینی و پایانی از آن را تعیین و توضیح دهد.
- دانشجومعلم در باره ملاک های ارزشیابی و شیوه انجام آن در رویکردها و روشهای نوین مانند IBSE مطالعه نماید و برای هم کلاسان خود گزارشی ارائه نماید.
- دانشجومعلم پس از تدریس یک واحد یادگیری، آزمون توصیفی طراحی کند و آن را انجام بدهد.
- دانشجومعلم در باره مزایا و معایب آزمون توصیفی نسبت به آزمونهای کمی تحقیق کند و به شکل یک مقاله توصیفی آن را ارائه نماید.

فصل سوم: آموزش علوم تجربی تطبیقی

- مطالعه عملکرد ایران در آموزش علوم تجربی در دوره های مختلف نسبت به متوسط عملکرد جهانی
- مقایسه آموزش علوم در کشور ایران با کشورهای موفق و پیشرو در آموزش علوم و تعیین نقاط ضعف و قوت سیستم های آموزشی

تکلیف عملکردی:

- دانشجومعلم با مطالعه سیر تاریخی آموزش علوم در کشورهای مختلف دلایل پیشی گرفتن برخی از آنها نسبت به بقیه را بررسی و نتایج را به صورت علمی ارائه نماید.
- دانشجومعلم سوالات علوم تجربی زمون های بین المللی مانند تیمز را تحلیل نماید و نقاط ضعف و قوت دانش آموزان ایرانی را بررسی کند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

این درس به دلیل ماهیت کاربردی و به منظور اثر بخشی باید به صورت حل مساله انجام شود و بیشتر مفاهیم آن به صورت تحلیلی و با ارایه نمونه از رشته تخصصی تدریس گردد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

منابع اصلی این درس نیازمند تالیف است.

منابع فرعی:

۱- کتاب راهنمای معلم علوم تجربی در دوره ابتدایی. دفتر برنامه ریزی و تالیف کتابهای درسی ابتدایی و متوسطه .

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیشنهادی در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ۸ نمره

ارزشیابی پایانی: ۸ نمره

کارپوشه: ۴ نمره

سرفصل درس «آموزش مطالعات اجتماعی»

۱. معرفی درس و منطق آن:

مطالعات اجتماعی یا تعلیمات اجتماعی یک حوزه ی یادگیری اصلی است که بنا به ماهیت خود، از رشته ها و شاخه های گوناگونی چون جغرافیا، تاریخ، جامعه شناسی، مردم شناسی، آموزش های مدنی، دین و اخلاق، اقتصاد، حقوق، مطالعات زیست محیطی و نظایر آن بهره می گیرد. هرچند در اغلب کشورها آموزش سه رشته ی جغرافیا، تاریخ و مدنی متداول بوده و معمولاً آموزش ها حول این سه رشته متمرکز شده است. از مهمترین علل ضرورت و اهمیت آموزش مطالعات اجتماعی در دوره های مختلف تحصیلی دانش آموزان به ویژه در دوره ابتدایی می توان به تربیت شهروندانی متعهد اشاره کرد که علاوه بر مهارت های اجتماعی از توانایی نقادی اجتماعی لازم برخوردار شوند. وجود درس مطالعات اجتماعی نقش بسیار موثری در هویت بخشی دانش آموزان ایفا می کند. همچنین این برنامه ی درسی، سبب ایجاد عشق و علاقه نسبت به سرزمین و حفظ کشور، شناخت منابع و استعداد های آن و هم چنین حفظ و انتقال میراث فرهنگی کشور در دانش آموزان خواهد شد. بر این اساس در برنامه درسی آموزش ابتدایی دوره کارشناسی آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان همسو با کتب درسی مطالعات اجتماعی، واحد درسی آموزش مطالعات اجتماعی برای دانشجو معلمان آموزش ابتدایی پیش بینی شده تا اهداف برنامه درسی فوق در مدارس به بهترین نحو محقق گردد.

مشخصات درس	نام درس به فارسی: آموزش مطالعات اجتماعی نام درس به انگلیسی: Social Studies Education
نوع درس: نظری	
تعداد واحد: ۲	
تعداد ساعت: ۳۲	
شایستگی کلیدی: موضوعی	
پیش نیاز: ندارد	
تخصص مورد نیاز برای تدریس: استاد متخصص در گروه مطالعات اجتماعی که در سنوات گذشته واحدهای درسی مشابه را تدریس نموده است.	
	پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: ۱- تفاوت دانش مطالعات اجتماعی با علوم اجتماعی را تحلیل کند. ۲- در تدوین طراحی واحد یادگیری دروس مطالعات اجتماعی بتواند اهداف رفتاری هر درس را در حیطه های یادگیری استخراج نموده و در دستیابی به آنها در موقعیت های تدریس تلاش نماید. ۳- ارزیابی درستی از اهداف آموزش مطالعات اجتماعی در دوره آموزش ابتدایی دوره اول و دوم کسب نماید.

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: ماهیت مطالعات اجتماعی

۱- تعریف مطالعات اجتماعی

۲- مبانی مطالعات اجتماعی (اجتماعی، روان شناختی، فلسفی)

- ۳- تفاوت مطالعات اجتماعی و علوم اجتماعی
- ۴- زمینه های پیدایش و تکامل مطالعات اجتماعی
- ۵- رابطه مطالعات اجتماعی با برخی از رشته های علوم انسانی و اجتماعی
- ۶- زمینه های پیدایش و تکامل مطالعات اجتماعی
- ۷- آموزش مطالعات اجتماعی در ایران و جهان

فعالیت یادگیری:

- ۱- چرا درس مطالعات اجتماعی، حوزه ای میان رشته ای است؟
- ۲- چه تفاوتی میان علوم اجتماعی و مطالعات اجتماعی وجود دارد؟
- ۳- سیر پیدایش و تکامل علم مطالعات اجتماعی را تشریح نمایید.

تکلیف عملکردی:

- دانشجویان در قالب گروه های دو نفره محتوای آموزشی کتب مطالعات اجتماعی در یکی از کشورهای دنیا انتخاب و نتایج را در کلاس ارائه دهند. در پایان مهمترین نقاط اشتراک این محتواها استخراج گردد.

- از آنجا که مطالعات اجتماعی علمی تلفیقی است استاد مربوطه دانشجویان را در قالب کار گروهی ساماندهی کرده و هر گروه یکی از علوم مرتبط با مطالعات اجتماعی را انتخاب و دلیل ارتباط هر کدام را با دانش مطالعات اجتماعی را جستجو و در کلاس به نقد و بررسی گذاشته شود.

فصل دوم: برنامه درسی مطالعات اجتماعی در دوره ابتدایی کشور

- ۱- چیستی و ضرورت برنامه درسی مطالعات اجتماعی در دوره ابتدایی
- ۲- کارکردهای آموزش برنامه ی درسی مطالعات اجتماعی در دوره ابتدایی
- ۳- عناصر و مولفه های برنامه ی درسی مطالعات اجتماعی
- ۴- عناصر و عرصه های برنامه ی درسی مطالعات اجتماعی مبتنی بر برنامه درسی ملی
  - ارتباط با خود
  - ارتباط با خلق و دیگر انسانها
  - ارتباط با عالم خلقت و محیط طبیعی
  - ارتباط با خدا
- ۵- اصول حاکم بر گزینش و سازماندهی برنامه درسی جدید مطالعات اجتماعی

- انتخاب مفاهیم آموزشی در جهت شکوفایی فطرت و پرورش کمالات انسانی، تربیت اجتماعی و شهروندی
- سازماندهی و تولید و تنظیم محتواها در جهت ایجاد نشاط، امیدوار، سرزندگی و میل به سازندگی و پیشرفت

- آموزش موضوعات تاریخی با تاکید بر اوضاع و احوال اجتماعی و فرهنگی دوره های مختلف و معرفی شخصیتها، مفاخر، آثار، خلاقیتها و دستاوردهای فرهنگی - تمدنی ایران در هر دوره
- آموزش موضوعات جغرافیایی با تاکید بر توان های محیطی و انسانی جغرافیای ایران و آموزش مهارت های جغرافیایی
- آموزش موضوعات اجتماعی و فرهنگی مبتنی بر تفکر و نقد و بررسی موضوعات اجتماعی و محیطی
- آموزش سواد اقتصادی و مالی و پرورش مهارت های مالی - اقتصادی

فعالیت یادگیری:

- ۱- مهمترین ضرورت های آموزش مطالعات اجتماعی در جامعه چیست؟ توضیح دهید.
- ۲- با توجه به محتوای کتاب های مطالعات اجتماعی دوره ابتدایی چند مورد از عناصر و عرصه های برنامه ی درسی مطالعات اجتماعی را که مبتنی بر برنامه درسی ملی هستند را توضیح دهید.
- ۳- مهمترین محتواهای آموزشی کتب مطالعات اجتماعی در دوره ابتدایی شامل چه مباحثی می شود؟ توضیح دهید.

تکلیف عملکردی:

- از دانشجویان بخواهید در قالب کار گروهی پس از بررسی کتب درسی مطالعات و به استناد اهداف برنامه درسی مطالعات اجتماعی دفتر برنامه ریزی و تألیف کتب درسی پاسخگوی سوال زیر باشند: ؟ نتایج به دست آمده دانشجویان در کلاس مورد نقد و بررسی قرار گیرد و نتایج جهت دستیابی به اهداف برنامه درسی به دفتر تألیف کتب درسی ارسال گردد.
- (آیا کتب درسی مطالعات اجتماعی دوره ابتدایی متناسب با تعاریف و اهداف برنامه درسی نگارش شده است؟)**

فصل سوم: حیطه های اصلی حوزه های موضوعی و مفاهیم برنامه آموزش مطالعات اجتماعی دوره ابتدایی کشور

- ۱- حیطه ی دانش و شناخت
  - ۱-۱- حوزه زمان، تداوم و تغییر
    - درک علل و عوامل دخیل در دگرگونیها و تغییرات منابع، مکانها، فعالیتهای اقتصادی و نظامهای اجتماعی را در طی زمان
    - آگاهی از تغییر و تحولات و تداوم در زندگی اجتماعی و برخی رویدادهای مهم تاریخی قبل و بعد از اسلام در ایران
    - درک روابط علت و معلولی رویدادهای طبیعی و انسانی بر اساس شواهد و مدارک
  - ۱-۲- حوزه مکان و فضا
    - شناخت روابط متقابل جوامع انسانی با محیط های طبیعی و تنوع شیوه های زندگی در سطوح مختلف (محلی تا ملی، قاره ای و جهانی)
    - درک الگوهای پراکندگی پدیده ها و سیستمهای طبیعی و انسانی در سطوح مختلف (محلی تا ملی، قاره ای و جهانی)

- آشنایی با برخی منابع، استعدادها و توان ها و قابلیت‌های محیطی و انسانی کشور ایران برای توسعه و پیشرفت
- آشنایی با ضرورت و اهمیت حفاظت از محیط را در سطوح مختلف

۱-۳- حوزه فرهنگ و هویت

- شناخت و درک عناصر و مؤلفه های هویت (تعلق و تعهد در سطوح مختلف: تعلق به فرهنگ بومی و محلی تا فرهنگ اسلامی ایرانی و تعهد و احساس مسئولیت تا مقیاس جهانی)
- شناخت میراث فرهنگی به جای مانده از دوره های تاریخی قبل و بعد از اسلام در ایران (آداب و سنن و آثار هنری — معماری، مفاخر و شخصیت‌های علمی، فرهنگی، مذهبی و)

۱-۴- حوزه نظام اجتماعی

- شناخت حقوق و مسئولیت‌های فردی و اجتماعی را در محیط های مختلف (خانواده، مدرسه، محله، شهر و روستا، کشور، جهان)
- آشنایی با ساختار، کارکرد و نحوه برقراری ارتباط مناسب را با برخی نهادها، مؤسسات و سازمانهایی موثر در تأمین انواع نیازهای فردی و اجتماعی (از خانواده و مدرسه تا نهادهای اداره کننده جامعه نظیر قوای سه گانه و حکومت)

۱-۵- حوزه منابع و فعالیت های اقتصادی

- شناخت اهمیت منابع و نقش آنها را در تأمین نیازها بشری
  - درک شیوه های حفاظت و بهره برداری مطلوب از منابع
  - آشنایی با انواع فعالیت‌های اقتصادی و برخی تحولات مربوط به آنها و مسائل مربوط به اشتغال، فرهنگ کار و بهره وری
- ۲- حیطه ی مهارت

۲-۱- حوزه کاوشگری محیطی و اجتماعی

- کسب توانایی پیش بینی موضوعات محیطی و اجتماعی را بر مبنای استنباط و تلقی خود
- کسب توانایی ابراز نظر خود در مورد پیش بینی موضوعات محیطی و اجتماعی
- برقراری ارتباط مناسب با منابع مختلف اطلاعاتی (فهم روابط علت و معلولی، توالی موضوعات، درک متن، ارتباط و عناصر یک رویداد یا پدیده و..)
- پردازش ایده ها و اطلاعات و بیان نتایج بدست آمده
- برقراری رابطه مؤثر و مفید با دیگران و با نهادهای مختلف در مقیاسهای (خانه، مدرسه، محله و جامعه)
- توانایی مشارکت و کار گروهی را در محیط ها و جوامع گوناگون (خانه، مدرسه، محله و ..)
- توانایی کاربست دانش و اطلاعات در الگوها و موقعیت‌های جدید
- ابداع روشها یا محصولات جدید
- پاسخگویی به مسائل غیرمنتظره
- ارائه پیشنهاد درباره ی موضوعات محیطی و اجتماعی

- کسب توانایی بررسی و کند و کاو در موضوعات محیطی و اجتماعی و مراحل مختلف آن شامل (طرح سؤالات روشن، شناسایی، منابع اطلاعات، تفسیر و تجزیه و تحلیل مدارک و شواهد، جمع آوری داده ها، مقایسه داده ها، طبقه بندی اطلاعات، نتیجه گیری و جمع بندی و..)
- ۳- حیطه ی ارزش و نگرش

حوزه توسعه و درونی سازی ارزشها

- علاقمندی به برقراری عدالت و احقاق حقوق در زندگی فردی و اجتماعی
- اعتقاد به ظلم ستیزی حمایت از مظلومان، نیازمندان و مستضعفان در سطوح مختلف (محلّی تا جهانی)
- علاقمندی به همکاری، مشارکت و همیاری در سطوح مختلف جامعه
- تقویت حس احترام توأم با قدر شناسی نسبت به اعضای خانواده، اولیای مدرسه و خدمتگزاران جامعه
- تقویت احساس مسئولیت و تعهد نسبت به رعایت تکالیف اخلاقی و وظایف فردی، اجتماعی و شهروندی در سطوح مختلف (زندگی خانوادگی، مدرسه، محله، کشور، جهان)
- تقویت احساس تعلق و افتخار به کشور ایران و پیشرفت و آبادانی آن، حفظ میراث فرهنگی، حفظ نظام جمهوری اسلامی و دستاوردهای انقلاب اسلامی علاقه مند شوند و به فرهنگ و هویت اسلامی - ایرانی خود

فعالیت یادگیری:

- ۱- در برنامه ی درسی مطالعات اجتماعی، در چارچوب فرایند کاوشگری، مهارت ها در چه حوزه هایی پرورش می یابند؟ با ذکر مثال توضیح دهید.
- ۲- چه عواملی در تکوین نظام ارزشی دانش آموزان نقش دارند؟ با ذکر مثال تشریح کنید.

تکلیف عملکردی:

- استاد از دانشجویان بخواهد در قالب چند گروه، یک یا دو نمونه از ارزش های اخلاقی، انسانی و ... را در نظر بگیرید (مثال: کمک به هم کلاسی های ناتوان، امانتداری، حفظ پاکیزگی محیط خانه و مدرسه، حفظ میراث فرهنگی، ایران دوستی، بردباری، سادگی در ظاهر، رعایت حقوق دیگران، احترام به سالمندان) در ادامه برای آموزش آن ارزش ها، در قالب فرایند چهار مرحله ای آموزش ارزش ها به روش تجربی، فعالیت های یادگیری مناسب طراحی کنند. در پایان کلاس طرح های پیشنهادی در کلاس ارائه و مورد نقد قرار گیرد.

فصل چهارم: اهداف آموزش مطالعات اجتماعی در برنامه درسی آموزش ابتدایی

قلمرو شناختی

- آشنایی با نیازها، علاقه ها، استعدادها و توانایی های خود و دیگران
- آشنایی با نحوه ی زندگی در خانواده، همسایگی و اجتماعات (محله، روستا، شهر، استان، ناحیه و کشور)
- شناخت نیازهای خانوادگی و چگونگی تأمین آنها

- شناخت رابطه ی متقابل انسان و محیط
- شناخت محیط طبیعی و پدیده های جغرافیایی
- درک وابستگی انسان به محیط برای حیات و نیاز به مراقبت از محیط برای نسل های آینده
- آشنایی با مباحث حمل و نقل و ارتباطات
- درک کارکردهای اساسی مسجد، مدرسه و برخی از نهادهای مهم
- شناخت مفهوم تغییر در طبیعت و جوامع انسانی و علل آن
- شناخت و کار بست بهداشت و ایمنی فردی و اجتماعی (محیط اجتماعی و محیط طبیعی)
- برنامه ریزی مناسب جهت گذران اوقات فراغت
- شناخت منابع، آشنایی با روش های بهره برداری در جهت توسعه ی پایدار
- شناسایی با مراحل تولید، مبادله، مصرف
- شناخت جمعیت، مشاغل، محصولات و توانایی های محیط زندگی
- آشنایی با آداب و رسوم
- شناخت میراث فرهنگی، آثار باستانی و بناهای تاریخی مهم
- آشنایی با شخصیت های مهم دینی، ملی و علمی کشور
- آشنایی با رویدادهای مهم تاریخی ایران
- شناخت مشترکات ملی (سرزمین مشترک، دین و آداب و رسوم مشترک، زبان و خط مشترک، پرچم مشترک و سرود ملی)
- شناخت و مقایسه ی نواحی جغرافیایی ایران با برخی از نواحی دیگر
- آشنایی با کشورهای همسایه و فرهنگ ملل
- آشنایی با دنیای کار و حرفه های متعدد
- استفاده و سوءاستفاده انسان از زمین
- آشنایی با نظام حکومتی در کشورها و درک مناسبات دوجانبه دولت و مردم
- آشنایی با حقوق شهروندی و مسئولیتهای فردی و اجتماعی

قلمرو مهارتی

- کسب مهارت های زندگی (مهارت خودآگاهی، مهارت همدلی، مهارت ایجاد و روابط بین فردی، مهارت ارتباط موثر، مهارت مقابله با فشار روانی، مهارت مدیریت هیجان، مهارت حل مساله، مهارت تصمیم گیری، مهارت تفکر خلاق، مهارت تفکر نفاذانه)
- کسب مهارتهای فرآیند تفکر، نظیر گردآوری اطلاعات
- استفاده از منابع، دسته بندی کردن، مقایسه کردن و نتیجه گیری
- کسب توانایی برقراری ارتباط با دیگران
- مشارکت در بحثهای گروهی و استفاده از تجربیات دیگران
- کسب توانایی نوشتن نامه و تهیه ی گزارش

- تجسم زندگی در زمان ها (دوره ی مختلف تاریخ) و مکان های دیگر (برای مثال زندگی های شهری، روستایی و عشایر)
- توانایی ترسیم نقشه های ساده (کروکی)، طراحی جدول و نمودارهای جغرافیایی
- توانایی تصمیم گیری و برخورد عاقلانه هنگام مواجه شدن با خطر

قلمرو نگرشی

- احترام به خانواده و قدردانی از اعضای آن
- احساس قدردانی نسبت به افراد و کسانی که در تامین نیازهای سایرین تلاش می کنند
- احترام به همسایگان
- اهمیت دادن به روابط اجتماعی با دیگران
- احترام به قوانین و مقررات اجتماعی
- علاقه مندی به شخصیت های ملی و فرهنگی، علمی
- علاقه مندی به حفظ میراث فرهنگی
- ارزش گذاری بر منابع طبیعی و انواع انرژی
- داشتن روحیه ی صرفه جویی و پرهیز از اسراف
- ارزش قائل شدن برای خانواده ی کوچک
- اهمیت دادن به بهداشت فردی و اجتماعی
- احساس مسئولیت در برابر آلودگی های زیست محیطی
- علاقه به بهره گیری صحیح از اوقات فراغت
- احساس مسئولیت در برابر جامعه و سرنوشت کشور
- قدردانی از افرادی که برای سعادت مردم کشورمان از جان و مال خود می گذرند
- علاقه مندی به مطالعه، تحقیق و تفحص

فعالیت یادگیری:

- ۱- چگونه می توان به کمک تدریس دروس مطالعات اجتماعی در دوره ابتدایی مهارت های زندگی اجتماعی را آموزش داد. توضیح دهید.
- ۲- رسالت و هدف غایی درس مطالعات اجتماعی (تربیت شهروند مطلوب) است. تفاوت شهروند و شهروند مطلوب را تشریح کنید.

تکلیف عملکردی:

- دانشجویان در قالب کار گروهی یکی از اهداف آموزش مطالعات اجتماعی را انتخاب کرده و سپس هر چهار کتاب مطالعات اجتماعی (سوم تا ششم) را بررسی کرده و در طی مطالعه دروسی را که به طور مستقیم یا غیر مستقیم به اهداف آموزشی مورد نظر در حیطه های مختلف پرداخته است را مشخص و نتایج در کلاس ارائه شود.

فصل پنجم: صلاحیت های معلم و ویژگی های مطلوب کلاس درس مطالعات اجتماعی

۵-۱- ویژگیهای کلاس درس مطالعات اجتماعی در دوره ابتدایی

- ویژگیهای فضایی - کالبدی
- ویژگیهای روانی - عاطفی

۵-۲- صلاحیت های معلم مطالعات اجتماعی در دوره ابتدایی

- الگو بودن
- برقراری ارتباط مؤثر با دانش آموزان در فرایند آموزش
- ایجاد رابطه ی مؤثر بین دانش آموزان
- به روز بودن و مطالعه ی مستمر

فعالیت یادگیری:

- صلاحیتهای مورد لزوم حرفه ای و اخلاقی معلم مطالعات اجتماعی را فهرست کنید
- مؤثرترین فضای آموزشی برای تدریس دوسر مطالعات اجتماعی کجاست؟ توضیح دهید.

تکلیف عملکردی:

- فرض کنید از شما دعوت شده است تا برای گروهی از معلمان یک منطقه، درباره ی ویژگیهای مطلوب کلاس درس مطالعات اجتماعی به مدت ۱۵ الی ۲۰ دقیقه صحبت کنید. روی کاغذ عناوین، محورهای اصلی و توصیه ای خودتان را به معلمان بنویسید و سپس سخنرانی را در کلاس اجرا کنید

- استاد از دانشجو معلمان بخواهد در طی گزارشی پس از حضور خود در کلاس های درس مطالعات اجتماعی (در روزهای کاروزی) مهمترین صلاحیت های لازمه معلم برای تدریس کتب مطالعات را بررسی و در مطالعه خود بررسی کنند که کدامیک از صلاحیت ها را در معلم راهنمای خود با ذکر مصداق مشاهده کردند. سپس نتایج خود را در کلاس ارائه دهند. در پایان به صورت کار گروهی جمع بندی از نقاط مثبت و منفی این گزارش ها انجام و در کلاس به نقد و بررسی گذاشته شود.

- استاد از دانشجویان بخواهد که متن جهت سخنرانی آماده نمایند که در آن ویژگی های مطلوب کلاس درس مطالعات اجتماعی بیان شده باشد. این متون در کلاس ارائه شود و در مورد آن بحث شود. مهمترین این ویژگی ها در پایان کلاس توسط دانشجویان جمع بندی شود.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

به استاد سرفصل های اصلی ضروری است که استاد مربوطه با توجه به گستردگی مطالب این واحد درسی به فراخور مطالب درسی تلاش نماید بیشتر از راهبردهای فراگیر محور استفاده نماید تا آموزش تعمیق یافته و آموزش صرفاً در مرحله دانش باقی نماند. بر این اساس موثرترین راهبردهای تدریس در این واحد درسی شامل بحث گروهی، پرسش و پاسخ و مشارکت گروهی است. عمده فعالیت کلاس توسط دانشجو معلم انجام می گیرد و استاد مربوطه فقط نقش راهنما در جهت رسیدن به اهداف

را دارد. پیشنهاد می گردد بعد از پایان هر فصل فعالیت های عملکردی به دانشجو معلمان واگذار گردد و نمرات آن در پوشه کار دانشجویان منظور گردد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱- در دست تالیف می باشد.
- ۲- فلاحیان، ناهید و همکاران. (۱۳۹۱). روش آموزش مطالعات اجتماعی. چاپ دوم. تهران. وزارت آموزش و پرورش سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی. (فصول ۱-۲)

منابع فرعی:

- ۱- زارع، حسین و همکار. (۱۳۹۵). مبانی آموزش مطالعات اجتماعی. تهران. انتشارات پیام نور
- ۲- ساعی ارسی، ایرج. (۱۳۹۶). آموزش مطالعات اجتماعی در دوره ابتدایی. نشر برنا. تهران. چاپ هشتم.
- ۳- سلیمی، فاطمه. (۱۳۸۹). حوزه ی یادگیری مطالعات اجتماعی در یک برنامه درسی ملی. رشد آموزش ابتدایی. دوره ۱۴. شماره ۲. ص ۲۹-۳۴.
- ۴- ملکی، حسن. (۱۳۸۶). آموزش مطالعات اجتماعی در سایر کشورها. تهران. رشد آموزش علوم اجتماعی.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

- ارزشیابی فرآیند: (عملکرد دانشجو در فعالیت های یادگیری پیش بینی شده در طول ترم و مشارکت در این فعالیت ها) ۳ نمره
- ارزشیابی پوشه کار: (مجموعه تکالیف عملکردی در طول ترم) ۴ نمره
- ارزشیابی پایانی: آزمون پایانی (۱۳ نمره)

سرفصل درس «بررسی محتوای کتاب درسی مطالعات اجتماعی»

۱. معرفی درس و منطق آن:

کتاب های درسی یکی از مهم ترین منابع یادگیری در نظام های آموزشی هستند و مواد اصلی برنامه درسی مدارس را تشکیل می دهند. بر این اساس ضرورت وجود واحد درسی با عنوان بررسی کتب مطالعات اجتماعی دیده شد که در آن کتب درسی مطالعات اجتماعی در دوره آموزش ابتدایی از نظر محتوایی، روشی، شکلی و روانشناختی مورد بررسی قرار گیرد که برای دانشجو معلم جنبه کاربردی دارد. اما به دلیل میان رشته بودن این دانش ضرورت دیده شده تا دروس مختلف این کتاب با رویکردهای تخصصی آن توسط اساتید صاحب علم در آن حوزه مورد نقد و بررسی شود. در این واحد درس عنوانها، تقسیم بندی فصول، تصاویر، جداول، نمودارها، نقشه ها، واژه ها، پرسش ها، کاربرگ ها، تکالیف یادگیری، محتوای درس ها، آثار تربیتی و روانشناختی مطالب تاریخی، اجتماعی، جغرافیایی، اقتصادی و .... کتب درسی بر اساس روش ها و پژوهش های جدید مورد بررسی و نقد قرار خواهد گرفت. از اهداف دیگر این واحد درسی فراهم آوردن فرصت های مناسبی است تا دانشجو معلمان روش های یادگیری اثرگذار را به فراخور محتوا آموزش ببیند. همچنین با بررسی کتاب های درسی محتواهایی که از نظر دانشجو یان بدرستی درک نشده و یا در تدریس آن ابهاماتی وجود دارد مورد ارزیابی قرار خواهد گرفت.

<p>نام درس به فارسی: بررسی محتوای کتاب درسی مطالعات اجتماعی نام درس به انگلیسی: Study of Social Studies Books</p>	<p>مشخصات درس نوع درس: نظری-عملی</p>
<p>پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:</p> <p>۱- محتوای علمی دروس کتب مطالعات اجتماعی با رویکرد تاریخی، اجتماعی، جغرافیایی، اقتصادی و .... نقد و بررسی کند.</p> <p>۲- فعالیت های یاددهی - یادگیری را به تفکیک دروس مورد ارزیابی قرار دهد.</p> <p>۳- موثرترین روش های تدریس را به فراخور موضوعات مطروحه در هر درس را بکار گیرد.</p> <p>۴- به استناد میان رشته ای بودن دانش مطالعات اجتماعی، از دروس تخصصی آموزش یافته در طی ترم های گذشته در آموزش بهره مند شود.</p> <p>۵- راهبردهای ارزشیابی تحصیلی موفق و موثر را به فراخور محتوا انتخاب کند.</p> <p>۶- از نظر روشی، شکلی، محتوایی و روانشناختی مطالب تاریخی، اجتماعی و جغرافیایی کتب یاد شده مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد.</p> <p>۷- با شناخت روش های تدریس فعال در آموزش مطالعات اجتماعی بتواند به فراخور محتوای هر درس، موقعیت های مناسبی، جهت تدریس خلاق به وجود آورد.</p>	<p>تعداد واحد: ۲</p> <p>تعداد ساعت: ۴۸</p> <p>شایستگی کلیدی: موضوعی</p> <p>پیش نیاز: آموزش مطالعات اجتماعی</p> <p>تخصص مورد نیاز برای تدریس: پیشنهاد میشود توسط سه استاد متخصص در دروس تاریخ، اجتماعی و جغرافیا به صورت سه تک ساعته ارائه و تدریس گردد.</p>

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: بررسی فرآیند یادگیری کتب درسی مطالعات اجتماعی

۱-۱- بررسی مهارت‌های قبل از شروع درس

- طراحی واحد یادگیری

- ✓ بررسی هدف کلی، اهداف جزئی، رفتاری، حیطه‌های یادگیری و... در هر فصل و دروس آن فصل
- ✓ بررسی نحوه تنظیم محتوایی کتاب و چگونگی ارتباط منطقی فصول (چرایی مباحث کتاب تقدم و تاخر دروس)
- ✓ بررسی اشکال، جداول، نمودارها، نقشه، درشت نویسی ها و.....
- ✓ بررسی ارتباط طولی و افقی مطالب درسی (در کتب دیگر هر پایه و در کتب مطالعات اجتماعی در هر چهار پایه ابتدایی)

✓ بررسی ارزشیابی‌های آغازین، فرآیند، پایانی و عملکردی با توجه به محتوا هر درس

✓ رسانه‌های آموزشی مورد نیاز

۲-۱- بررسی مهارت‌های ضمن تدریس (ارزشیابی آغازین، ایجاد انگیزه، مدل کلاس، روش‌های فعال تدریس و ...)

۳-۱- بررسی مهارت‌های پایانی تدریس (ارزشیابی پایانی و ارائه تکلیف)

۱-۳-۱- ارزشیابی پایانی

✓ فعالیت فراگیران در ضمن تدریس (شرکت در فعالیت کلاسی، مشارکت در پاسخگویی به سوالات)

۱-۳-۲- ارائه تکلیف و انواع آن

✓ تکالیف از نظر محتوا (تکالیف تمرینی، تکالیف آماده سازی و آمادگی، تکالیف بسطی و امتدادی، تکلیف خلاقیتی)

✓ تکالیف از منظر ساختار و شیوه‌ی ارائه (تکالیف عمومی، تکالیف گروهی، تکالیف انفرادی)

فعالیت یادگیری:

- آیا ارتباط طولی بین دروس جغرافیایی دوره اول و دوره دوم ابتدایی رعایت شده است؟ پاسخ خود را به استناد مطالب کتب درسی تحلیل و تشریح نمایید.

- از دانشجویان درباره جنبه‌های روانشناختی مطالب تاریخی کتاب ششم ابتدایی نظرخواهی و مطالب در کلاس مورد نقد و ارزیابی قرار گیرد.

- در یک صبح آفتابی دانش آموزان نحوه یافتن جهت‌های اصلی را در حیاط مدرسه را تمرین کرده و سپس هر دانش آموز نحوه تشخیص این جهات را توضیح دهد.

تکالیف عملکردی:

- به صورت کارگروهی کتب متوسط اول مطالعات اجتماعی با رویکرد تاریخی را از نظر تقدم و تاخر محتوایی مورد نقد و ارزیابی قرار گیرد. نتایج در کلاس مورد بحث قرار گیرد.

- اگر مباحث آموزشی شما در مورد محیط زیست و نحوه نگهداری از آن باشد برای ارزشیابی از آموخته‌های فراگیر چه روش‌هایی را پیشنهاد می‌کنید که توان ارزشیابی را حیطه‌های مختلف یادگیری داشته باشد. (برای هر حیطه یک سوال طرح کنید).

فصل دوم: بررسی علمی کتب درسی مطالعات اجتماعی

- پیش دانسته های علمی ضروری دانش آموز برای آموزش هر درس
- استخراج و تعریف مفاهیم کلیدی و بیان اصطلاحات خاص هر درس
- آموزش تخصصی مطالب علمی مطالب کتب مطالعات اجتماعی:

(مفاهیم و تعاریف: ارزش و هنجار، انواع هنجارها، مقایسه ارزش ها و هنجارها، آداب اجتماعی و رسوم و اجتماعی، عرف، تشریفات، قوانین و مقررات اجتماعی، سیاست، علم سیاست، دولت، حاکمیت، فرهنگ، حقوق شهروندی و مسئولیتهای فردی و اجتماعی، نظام حکومتی در کشورها و درک مناسبات دوجانبه دولت و مردم، استفاده و سوءاستفاده ی انسان از زمین، کشورهای همسایه و فرهنگ ملل، نواحی جغرافیایی ایران با برخی از نواحی دیگر، مشترکات ملی (سرزمین مشترک، دین و آداب و رسوم مشترک، زبان و خط مشترک، پرچم مشترک و سرود ملی)، رویدادهای مهم تاریخی ایران، شخصیت های مهم دینی، ملی و علمی کشور، میراث فرهنگی، آثار باستانی و بناهای تاریخی مهم، استعمار، تولید، مبادله، مصرف، تصمیم گیری، منابع انرژی در ایران، روش های بهره برداری در جهت توسعه ی پایدار، بهداشت و ایمنی فردی و اجتماعی (محیط اجتماعی و محیط طبیعی)، تغییر در طبیعت و جوامع انسانی و علل آن، حمل و نقل و ارتباطات، محیط طبیعی و پدیده های جغرافیایی، نیازهای خانواده و چگونگی تأمین آنها و نقشه، کروکی، صرفه جویی، اسراف، آلودگی های زیست محیطی، ناهموازی ها، فاره ها و اقیانوس ها، بازیافت، منابع طبیعی و انسانی، شهر و روستا، نواحی آب و هوایی ایران، پوشش گیاهی ایران، منابع آب ایران، دریاها ی ایران، حرکات زمین، نصف النهارات و مدارات، هوا و آب و هوا، تقویم، دوستی و آداب آن، کشاورزی در ایران و ....)

فعالیت یادگیری:

- پیش دانسته های ضروری دانش آموزان برای تدریس ایران خانه ی ما (درس ۱۰ پایه ۷) را مشخص کند.
- علل تنوع پوشش گیاهی در ایران را با توجه به وضعیت جغرافیایی ایران را توضیح دهید.
- آیا عرض جغرافیایی در تنوع آب و هوایی ایران تاثیر گذار است؟ با رسم نقشه ایران آن را تشریح کنید.

تکالیف عملکردی:

- پراکندگی منابع آب و خاک چگونه در پراکندگی جمعیت کشور نقش دارد. به کمک نقشه های سه گانه آب و خاک و جمعیت این مساله در کلاس مورد بحث قرار گیرد.
- دانشجو معلمان در قالب چند گروه مهمترین مهارت های زندگی و شهروندی که در کتب مطالعات اجتماعی پرداخته شده را بررسی کنند و در گزارشات خود مشخص کنند این مهارت ها با توجه به تنوع قومی و فرهنگی و وضعیت سکونتگاه های انسانی (شهری، روستایی و عشایر) پیش بینی شده است. نتایج در کلاس مورد بحث و تبادل نظر قرار گیرد.

فصل سوم: راهبردها و روش های تدریس

- روش های تدریس مناسب برای هر درس به ضرورت رویکرد علمی
- تشخیص مواد و ابزارهای آموزشی مناسب برای هر آموزش درس به فراخور محتوا

- روش های مناسب برای ارتباط دهی مفاهیم درسی با زندگی دانش آموزان (روش های فعال تدریس: مشاهده حل مساله، بحث گروهی، تفکر خلاق، بازدیدهای میدانی، کارگروهی و.....)

فعالیت یادگیری:

- پیش دانسته های ضروری دانش آموزان برای تدریس ایران خانه ی ما (درس ۱۰- پایه ۷) را مشخص کند.
- ویژگی های یادگیری و تدریس مؤثر مطالعات اجتماعی را توضیح دهید.
- ملزومات استفاده از رویکرد کاوشگری و حل مسئله چیست؟
- چرا بازدید علمی و مطالعات میدانی، یک روش سودمند و مؤثر در آموزش مطالعات اجتماعی است؟ دلایل خود را توضیح دهید.
- تفاوت های روش های سنتی و روش های فعال در آموزش مطالعات اجتماعی را بیان کنید.

تکالیف عملکردی:

- روش های مناسب ارتباط دهی مفاهیم درسی با زندگی دانش آموزان را به صورت کارگروهی در دروس سه ساله کتب مطالعات اجتماعی متوسط اول با رویکرد جغرافیا و اقتصاد را بررسی کنید. نتایج در کلاس مورد نقد و بررسی قرار گیرد.
- یکی از دروس مطالعات اجتماعی را انتخاب و برای آن، یک واحد یادگیری طراحی کنند و در کلاس کارهای انجام شده مورد نقد و بررسی سایر دانشجویان قرار گیرد.
- دانشجویان به چند گروه تقسیم شوند و هر گروه تعدادی مسئله ی مرتبط با درس مطالعات اجتماعی را که متناسب با توان ذهنی مخاطبان دوره ی ابتدایی یا راهنمایی است برای استفاده از رویکرد حل مسئله شناسایی کنند. در پایان گروه ها دلایل انتخاب خود را برای کلاس توضیح دهند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

پیش بینی می شود این واحد درسی در ترم های پایانی ارائه شود. زمانی که دانشجویان از نظر تخصصی و تربیتی واحدهای پیشی بینی شده را گذرانده و تقریباً آمادگی لازم برای بررسی علمی کتب مطالعات اجتماعی را دارند. موثرترین راهبردهای تدریس این واحد درسی شامل بحث گروهی، پرسش و پاسخ و مشارکت گروهی است. عمده فعالیت کلاس در غالب فعالیت های فردی و گروهی توسط دانشجو معلم انجام می گیرد و استاد (یا اساتید) مربوطه در نقش راهنما با بر طرف کردن نقاط مبهم علمی - تربیتی در جهت رسیدن به اهداف این واحد درسی ایفای نقش می کنند.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- (منبع اصلی در دست تالیف است. لذا پیشنهاد میگردد تا زمان آماده شدن از این منابع به فراخور مطالب استفاده شود)
۱. کتاب راهنمای معلم مطالعات اجتماعی پایه سوم، چهارم، پنجم و ششم در دوره ابتدایی اول و دوم؛ دفتر برنامه ریزی و تالیف کتابهای درسی ابتدایی و متوسطه. گروه درسی مطالعات اجتماعی.

۲. اهداف کلی برنامه درسی مطالعات اجتماعی دوره ی اول متوسطه. دفتر برنامه ریز و تالیف کتابهای درسی ابتدایی و متوسطه. گروه درسی مطالعات اجتماعی.
۳. شایان، سیاوش. (۱۳۸۳). درباره ی آموزش جغرافیا. تهران. سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی.
۴. قربانعلی زاده، مژده . نجار نهاوندی، مریم. (۱۳۹۳). تحلیلی بر هویت ملی در کتب درسی (مطالعه موردی مطالعات اجتماعی). پژوهشهای تربیتی. شماره ۲۹.
۵. **زینال تاج، فرزانه . دهقانی. پاک مهر، حمیده.** (۱۳۹۳). بررسی مقوله ی فرهنگ و قومیت در محتوای برنامه های درسی مطالعات اجتماعی دوره ابتدایی، پژوهش های برنامه ی درسی، دوره ی چهارم، شماره دوم، ص ۱۱۷ تا ۱۳۰
۶. اهداف کلی برنامه درسی مطالعات اجتماعی دوره ی اول متوسطه. دفتر برنامه ریز و تالیف کتابهای درسی ابتدایی و متوسطه. گروه درسی مطالعات اجتماعی.
۷. بهشتی، محمدباقر . محمودی، کریم. حسینپور، فاطمه. (۱۳۹۶). تحلیل محتوای کتابهای مطالعات اجتماعی دوره ابتدایی براساس مؤلفه های تغییر در باور، رفتار و نگرشهای نقطه شروع توسعه . فصلنامه توسعه اجتماعی (توسعه انسانی سابق)، دوره ۱۱، شماره ۴، تابستان ۹۶، صفحات ۲۳۶ تا ۲۰۷

منابع تکمیلی:

۱. نورایان، محمد (۱۳۸۱). راهنمای عمل تحلیل محتوای رسانه های آموزشی. تهران: انتشارات امیر.
۲. شایان، سیاوش. چوبینه، مهدی. ملک عباسی منصور. (۱۳۸۲). راهکارهای آموزش جغرافیا. تهران. نشر شورا.
۳. خادمی، محسن. محمدی، مهدی. ناصری جهرمی، رضا. منصور، سیروس (۱۳۹۵). تحلیل محتوای کتاب مطالعات اجتماعی ششم ابتدایی های مؤلفه بر حسب مهارتهای اجتماعی. فصلنامه تعلیم و تربیت. شماره ۱۲۶.
۴. موسی پور، نعمت اله. (۱۳۹۳). مبانی برنامه ریزی آموزش متوسطه. مشهد. به نشر.
۵. انوری آذر، مهسا؛ داریوش طهماسی اقبلاغی؛ سمیرا باکری فر و معصومه شمعلو. (۱۳۹۵). بررسی کتب مطالعات اجتماعی دوره ابتدایی در سال تحصیلی ۱۳۹۵-۱۳۹۶ به صورت عمودی بر اساس شاخص های الگوی صحیح مصرف، پنجمین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی، تهران، مرکز راهکارهای دستیابی به توسعه پایدار - موسسه آموزش عالی مهر اروند.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی فرآیند: (عملکرد دانشجو در فعالیت های یادگیری پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت ها و بحث های کلاسی) ۵ نمره

ارزیابی پوشه کار: (مجموعه تکالیف عملکردی) ۱۵ نمره

سرفصل درس «آموزش قرآن»

۱. معرفی درس و منطق آن

در جامعه ایران یادگیری قرآن از محیط خانواده آغاز شده و در دوره ابتدایی ادامه پیدا می کند. بر اساس مصوبات قانونی دانش آموزان در دوره ابتدایی باید بتوانند متن قرآن کریم را بخوانند و توانایی درک معنای عبارات ساده و پرکاربرد آن را برای انس با قرآن داشته باشند. آشنایی معلمان با روش تدریس قرآن کریم به آنان در استفاده از زمان تخصیص یافته برای آشنایی دانش آموزان با قرآن کریم توانمند نمودن دانش آموزان در روانخوانی و درک مفاهیم کمک می نماید.

نام درس به فارسی: آموزش قرآن نام درس به انگلیسی: Quran Education	مشخصات درس نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۳۲ شایستگی کلیدی: موضوعی پیش نیاز: - تخصص مورد نیاز برای تدریس: الهیات و معارف اسلامی، علوم تربیتی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: رنامه درسی آموزش قرآن دوره ابتدایی را بررسی و رابطه میان روش تدریس بخش های مختلف را با اهداف و شیوه های ارزشیابی گزارش نماید. بتواند از ظرفیت منابع محلی برای تنوع بخشیدن فرصت های یادگیری و پاسخ به توانایی دانش آموزان در فراگیری قرآن استفاده کند.	

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول : کلیات

- ۱- فلسفه و رویکرد آموزش قرآن
- ۲- اصول و اهداف برنامه آموزش قرآن در دوره ابتدایی
- ۳- روش های آموزش قرآن
آموزش روخوانی با تکیه بر زبان مادری
آموزش روخوانی به روش سنتی
آموزش روخوانی به روش تصویر خوانی
- ۴- رسانه های آموزشی
- ۵- آشنایی با ساختار کتاب درسی
- ۶- ظرفیت های محلی برای تنوع بخشیدن به فرصت های یادگیری

فعالیت یادگیری:

با مراجعه به اسناد برنامه درسی آموزش قرآن در دوره ابتدایی یکی از محور های فوق را مطالعه و با استفاده از سایر منابع نقدی بر آن ارائه نماید.

تکلیف عملکردی:

منابع محلی را در سطح منطقه آموزشی / زندگی خود بررسی و در قالب طرحی که چگونگی استفاده از این منابع برای تنوع بخشیدن به فرصت های یادگیری را منعکس می نماید، ارائه کند.

فصل دوم: روش های تدریس

الف - خواندن قرآن :

۱- آموزش مهارت روخوانی

- ۱-۱- بخش خوانی کلمات و ترکیب های قرآنی با ترکیب صامت ها و مصوت ها، حرف ساکن، حرف مشدد بر اساس آموخته های سواد آموزی فارسی و با اشاره صحیح به هر بخش، توسط معلم، با استفاده از لوحه آموزشی و خواندن دسته جمعی و انفرادی دانش آموزان
- ۱-۲- تمرین خواندن کلمات و عبارات قرآنی به صورت شمرده
- ۱-۳- تمرین خواندن کلمات و عبارات قرآنی به صورت معمولی و روان

۲- آموزش نمادهای خاص رسم الخط قرآن کریم :

- ۲-۱- تاء گرد، انواع تنوین، کاف بدون سرکج و الف کوچک
- ۲-۲- واو و یای کوچک (در اشباع حرکت هاء ضمیر)
- ۲-۳- همزه (ء)
- ۲-۴- نون کوچک (التقاء ساکنین)
- ۲-۵- حروف مقطعه
- ۲-۶- علامت مد

۳- آموزش حروف ناخوانا :

- ۳-۱- انواع حروف ناخوانا
- ۳-۲- آموزش حروف ناخوانا به صورت حروف متمایز
- ۳-۳- آموزش قواعد حروف ناخوانا

۴- روش تدریس انواع وقف

۵- شیوهی رفع اشکالات روخوانی

۶- آموزش قرائت

ب) پیام های قرآنی

ج) درک معنا : روش آموزش معنا کردن ترکیب ها و عبارات ساده یا پر کاربرد قرآن کریم

د) داستان های قرآنی

هـ) خواندن از روی قرآن کامل

و) حفظ نسبی آیات و سوره های قرآن کریم

تکلیف عملکردی:

با اهداف بررسی برنامه درسی و ارتباط آن با روش های تدریس بخش های مختلف، طراحی آموزشی با استفاده از شیوه های مختلف آموزش قرآن طراحی و اجرا نماید.

فصل سوم: ارزش یابی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان:

ارزش یابی مستمر

- ۱- رویکرد ارزش یابی مستمر، اهمیت و نقش آن در یادگیری قرآن
- ۲- ارزش یابی مستمر از بخش های روخوانی، قرائت، پیام های قرآنی، داستان ها و کار در کلاس دوره ی ابتدایی
- ۳- ارزش یابی مستمر و نحوه ی نمره دهی و نقش هر یک از فعالیت های داخل و خارج از کلاس
- ۴- نمره گذاری ارزش یابی مستمر دانش آموزان، ملاحظات ضروری در کیفیت نمره دهی .

تکلیف عملکردی:

با استفاده از راهبرد های ارزشیابی برای هر یک از بخش های تدریس قرآن ابزار ارزشیابی طراحی نماید.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت های یادگیری غیر مستقیم برای کسب تجربه در آموزش مهارت های روخوانی قرآن با استفاده از منابع محلی برای پاسخ به تفاوت های فردی دانش آموزان، و راهبرد های شناختی برای تحلیل اهداف و روش های تدریس آموزش قرآن است.

۴. منابع آموزشی

سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی. راهنمای معلم در دوره ابتدایی.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۰ نمره

ارزشیابی فرآیند: عملکرد دانشجو در تکالیف یادگیری و تکالیف عملکردی پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت ها ۱۰ نمره
ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می شود. مبنای ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک ها و سطوح پیامد های یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «مبانی آموزش دینی»

۱. معرفی درس و منطق آن

اولین تجربیات یادگیری مفاهیم اخلاقی و دینی در خانواده و از طریق ارتباط با اعضاء خانواده، نزدیکان و همسالان شکل می گیرد. در مبانی تعلیم و تربیتی دینی دوره ابتدایی (هفت سال دوم) به عنوان یک دوره تأثیر گذار در شکل گیری رفتارهای دینی و اخلاقی در کودکان و نیز تقید به مسایل دینی محسوب می شود. آشنایی معلمان با فرآیند رشد اخلاقی و روش های آموزش آن، به آنها در انتخاب زبان متناسب با سطح رشدی دانش آموزان و سازمان دادن موقعیت های یادگیری تأثیر گذار برای درک مفاهیم دینی، شکل گیری و تقویت ارزش ها و باور های دینی کمک کند.

نام درس به فارسی: مبانی آموزش دینی نام درس به انگلیسی: Fundamentals of Religious Education	مشخصات درس نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۳۲ شایستگی کلیدی: موضوعی پیش نیاز: - تخصص مورد نیاز برای تدریس: الهیات و معارف اسلامی، علوم تربیتی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: با مطالعه روش های بکارگرفته شده در آموزش مفاهیم اخلاقی و دینی تناسب آن با ظرفیت های ذهنی دانش آموزان را مورد بررسی قرار دهد. برنامه درسی را به جهت هماهنگی و انسجام عناصر و تأثیر آن در شکل گیری واحد یادگیری را با توجه به موقعیت یادگیرنده مورد نقد و بررسی قرار دهد.	

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: جایگاه آموزش دینی در تربیت

- زمینه فلسفی
- نگرش به آموزش دینی
- زبان آموزش دین
- مستقیم
- غیرمستقیم
- تجارب دست اول و آثار و نتایج آن
- تربیت دینی و پرورش تفکر
- زمینه روانشناختی تربیت دینی
- ماهیت یادگیری در آموزه های دینی (اعتقادات، اخلاق، احکام)
- ویژگیهای رشدی و تکامل آن در درک آموزه های دینی
- ظرفیتهای ذهنی کودک و درک مفاهیم اعتقادی
- ظرفیتهای ذهنی کودک و درک مفاهیم اخلاقی

- زمینه اجتماعی تربیت دینی
- خانواده و تربیت دینی
- مدرسه و تربیت دینی
- نهادهای و تربیت دینی
- رسانه‌ها و تربیت دینی

فعالیت یادگیری:

- ۱) انتخاب نمونه‌ای از مفاهیم اعتقادی/ اخلاقی و مصاحبه با دانش آموز/ معلم/ متخصصان تعلیم تربیت و تهیه یک گزارش مستندی درباره ظرفیت‌های ذهنی دانش آموزان در درک و بکارگیری مفاهیم.
- ۲) مشاهده کلاس درس (مستقیم/ فیلم) و تهیه گزارش تحلیلی از نقش مدرسه در آموزش‌های دینی

فصل دوم: برنامه درسی تعلیم و تربیت دینی دوره ابتدایی

- رویکرد و اهداف برنامه درسی تعلیم و تربیت دینی
- اصول انتخاب و سازماندهی محتوا
- روش‌های یاددهی - یادگیری
- نقش و جایگاه ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی
- شیوه‌های ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی

فعالیت یادگیری:

بررسی عناصر برنامه درسی از منظر نوع زبان آموزش بکارگرفته شده و تأثیر آن در تربیت دینی/ اخلاقی دانش آموزان.

تکلیف عملکردی:

رسم شبکه مفهومی برای مفاهیم و آموزه‌های دینی طرح شده در برنامه درسی و تناسب آن با ویژگی‌های رشدی دانش آموزان.

فصل سوم: مواد آموزشی در برنامه درسی تعلیم و تربیت دینی

- ساختار، ویژگی و نقش کتاب درسی دانش آموز
- ساختار، ویژگی و نقش کتاب کار
- ساختار، ویژگی و نقش کتاب راهنمای معلم
- نقش و ویژگی سایر مواد آموزشی

فعالیت یادگیری:

مطالعه مقالات/ گزارش پژوهش‌ها در زمینه آموزش مفاهیم دینی و اخلاقی و نقش راهبرد‌های یادگیری توصیه شده در درک مفاهیم از سوی دانش آموزان و انتخاب راهبرد‌هایی برای درک مفاهیم که از نظر او اثربخشی بیشتری دارد به همراه ذکر دلایل.

تکلیف عملکردی:

تحلیل یک نمونه از واحد‌های یادگیری کتاب درسی و بررسی میزان سازگاری آن با عناصر برنامه درسی.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

استفاده از راهبرد مستقیم در تدریس واضح مبانی آموزش دینی، مطالعه مستقل و تعاملی برای تهیه گزارش از توانایی های دانش آموزان در درک مفاهیم دینی و اخلاقی و بکارگیری راهبرد غیر مستقیم برای رسم شبکه مفهومی و تحلیل واحد یادگیری.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

باقری، خسرو (۱۳۸۴). نگاهی دوباره به تربیت اسلامی.، جلد دوم، تهران، مدرسه، فصل دوم: تربیت دینی در برابر چالش قرن بیست و یکم (مربوط به مبحث آموزش دینی و تربیت، آموزش دینی و یادگیری، نگرشها و رویکردها).

منبع فرعی:

جعفری، محمد تقی (۱۳۷۸). تعلیم و تربیت اسلامی. گردآوری، تنظیم و تلخیص محمدرضا جوادی، تهران: پیام آزادی. رکن دوم: معلم و مربی - صص ۸۶-۶۴ (مربوط به مربی و آموزش دینی)

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی پایانی: آزمون پایانی ۱۰ نمره

ارزشیابی فرآیند: عملکرد دانشجو در فعالیت های یادگیری پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت ها ۵ نمره

ارزیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۵ نمره

ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می شود. مبنای

ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک ها و سطوح پیامد های یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «آموزش دینی»

۱. معرفی درس و منطق آن

اولین تجربیات یادگیری مفاهیم اخلاقی و دینی در خانواده و از طریق ارتباط با اعضاء خانواده، نزدیکان و همسالان شکل می گیرد. در مبانی تعلیم و تربیتی دینی دوره ابتدایی (هفت سال دوم) به عنوان یک دوره تأثیر گذار در شکل گیری رفتار های دینی و اخلاقی در کودکان و نیز تقید به مسایل دینی محسوب می شود. آشنایی معلمان با فرآیند رشد اخلاقی و روش های آموزش آن، به آنها در انتخاب زبان متناسب با سطح رشدی دانش آموزان و سازمان دادن موقعیت های یادگیری تأثیر گذار برای درک مفاهیم دینی، شکل گیری و تقویت ارزش ها و باور های دینی کمک کند.

مشخصات درس نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۳۲ شایستگی کلیدی: موضوعی پیش نیاز: مبانی آموزش دینی تخصص مورد نیاز برای تدریس: الهیات و معارف اسلامی، علوم تربیتی	نام درس به فارسی: آموزش دینی نام درس به انگلیسی: Religious Education پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: با تحلیل ویژگی ها و ساختار مواد آموزشی، میزان انطباق آن با اهداف برنامه درسی را برای طراحی فرصت های یادگیری متنوع و غنی مورد بررسی و ارزیابی قرار دهد. با طراحی و اجرای یک واحد یادگیری در موقعیت واقعی، نقاط قوت و ضعف آن را برای اصلاح / تقویت واحد یادگیری تشخیص و راهکار هایی برای اصلاح آن ارائه نماید.
--	--

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: معرفی کتاب درسی و راهنمای معلم

- ۱- بررسی ویژگی های کتاب درسی شامل: موضوع کتاب، پایه تحصیلی، حجم و صفحات کتاب، تعداد فصول و بخش ها، ساعات پیش بینی شده برای تدریس
- ۲- ساختار کتاب درسی و طرح ریزی موضوعات درسی
- ۳- ساختار یک درس و کارکرد اجزای مختلف آن
- ۴- بررسی فصول، بخش ها و واحدهای یادگیری

فصل دوم: بررسی واحد های یادگیری در کتاب درسی

- ۱-۱- عنوان واحد یادگیری
- ۲-۱- هدف واحد یادگیری
- ۳-۱- ارتباط طولی و عرضی واحد یادگیری
- ۴-۱- تعیین پیش دانسته های ضروری دانش آموز و بد فهمی های احتمالی
- ۵-۱- تعیین مفاهیم و مهارت های اساسی و بیان اصطلاحات خاص این واحد یادگیری

- ۶-۱- چگونگی ارتباط و نحوه‌ی گسترش مفاهیم/مهارت‌ها در یک واحد یادگیری و دست‌یابی به مفهوم نهایی/مهارت موردنظر.
- ۷-۱- شواهد و مثال‌ها با توجه به مفاهیم اساسی
- ۸-۱- نحوه‌ی سازماندهی فرصت‌های یادگیری با توجه به رویکرد برنامه‌ی درسی
- ۹-۱- تنوع راهبردهای آموزش و ارزشیابی در سازماندهی واحد یادگیری
- ۱۰-۱- بررسی توالی و انسجام فرصت‌های یادگیری.
- ۱۱-۱- بررسی تصاویر، نمودارها، پیام‌های آموزشی، درشت‌نویسی‌ها و ... که به یادگیری مفاهیم کمک می‌کند.
- ۱۲-۱- مشخص کردن مواد و ابزارهای آموزشی مناسب برای آموزش واحد تدریس.
- ۱۳-۱- روش‌هایی که بتوان مفاهیم درس را با زندگی دانش‌آموزان ارتباط داد.
- ۱۴-۱- راهبردهای بکارگرفته شده برای توسعه مهارت‌های تفکر
- ۱۵-۱- طراحی ارزش‌یابی تکوینی از واحد تدریس
- ۱۶-۱- طراحی ارزش‌یابی، مجموعی از واحد یادگیری

فعالیت یادگیری:

نقد و بررسی واحد‌های یادگیری کتاب درسی بر اساس چارچوب ارائه شده در فصل دوم و ارائه یافته‌ها به کلاس و تصمیم‌گیری در خصوص نکات قوت و ضعف کتاب به همراه ارائه پیشنهادات برای کمک به دانش‌آموزان در درک عمیق‌تر مفاهیم اخلاقی و دینی.

توصیه می‌شود کلیه کتاب‌ها در شش پایه تحصیلی مورد بررسی قرار گیرد.

فعالیت عملکردی:

کار گروهی: طراحی و تولید یک واحد یادگیری با رعایت اهداف و حدود محتوا در برنامه درسی

فصل سوم: بررسی ساختار کتاب راهنمای معلم و سایر مواد آموزشی

- ۱) تبیین منطق واحد یادگیری (دلیل فرصت‌های یادگیری طراحی شده با توجه به موقعیت‌های واقعی زندگی و لحاظ نمودن تفاوت‌های فردی)
- ۲) تعیین پیامد‌های یادگیری (انتظارات از دانش‌آموزان - قابلیت‌ها و توانایی‌هایی که دانش‌آموزان پس از گذراندن این واحد یادگیری به آن دست خواهند یافت)
- ۳) تبیین مفاهیم اساسی که واحد یادگیری حول آن سازماندهی شده است.
- ۴) بررسی بدفهی‌های یادگیرندگان و راهکارها
- ۵) چگونگی درگیر نمودن دانش‌آموزان از طریق فراخواندن دانش، تجربیات پیشین و علایق فردی آنان برای کسب دانش و تجربیات جدید.
- ۶) سازمان‌دهی و مرحله‌بندی فرصت‌های یادگیری، تکالیف یادگیری و تکالیف عملکردی با استفاده از راهبردهای مختلف
- ۷) راهبردهای هماهنگ نمودن واحد یادگیری با سبک‌های یادگیری، توانمندی و علایق فردی
- ۸) تعیین محدوده‌ی تجربیات خارج از کلاس درس برای انتقال آموخته‌ها به موقعیت واقعی

۹) میزان انعطاف/ قدرت انتخاب در انجام فعالیت های یادگیری و تکالیف عملکردی بر اساس تفاوت های فردی و

موقعیت های یادگیری در مناطق مختلف

۱۰) انواع راهکار های سنجش (رسمی و غیر رسمی) و ملاک های ارزیابی سطوح عملکردی در ارزیابی تکالیف یادگیری و تکالیف عملکردی

۱۱) روش تفسیر، سطح دستیابی یادگیرندگان به پیامد ها و ارایه بازخورد موثر به دانش آموزان

۱۲) سایر منابع مورد استفاده معلم

- نمونه کاربرگ ها/ سازماندهنده های تصویری
- دستور العمل ها
- نمودار ها
- منابع خواندنی
- فهرست واژگان
- نمونه آزمون ها
- کتاب شناسی

تکلیف یادگیری: بررسی راهنما های معلم بر اساس ساختار فوق و تهیه گزارشی از سطح کارآیی آن در کمک به معلمان در آموزش.

تکلیف عملکردی: بازنگری یک نمونه واحد های یادگیری طراحی شده در راهنمای معلم و تکمیل آن با طراحی فرصت های یادگیری جدید و تولید منابع آموزشی مورد نیاز.

فصل چهارم: ارایه تدریس نمونه

دانشجو طراحی انجام شده برای واحد یادگیری را در سطح کلاس درس اجرا و میزان تحقق اهداف و کمک به یادگیری دانش آموزان مورد نقد قرار می گیرد. گزارش تدریس همراه با اصطلاحات تنظیم و ارایه می شود.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

استفاده از راهبرد تعاملی در بررسی کتاب درسی و راهنمای معلم، مطالعه مستقل در طراحی واحد یادگیری و راهبرد غیر مستقیم (تحلیل نقاد) در اجرا و ارزیابی واحد یادگیری.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

برنامه درسی حوزه یادگیری حکمت و معارف اسلامی و کتب درسی مربوطه در دوره ابتدایی.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی فرآیند: عملکرد دانشجو در فعالیت های یادگیری پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت ها ۵ نمره

ارزیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۵ نمره

اجرا و ارزیابی واحد یادگیری در سطح کلاس درس ۱۰ نمره
ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می
شود. مبنای ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک ها و سطوح پیامدهای یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «مبانی آموزش تربیت بدنی»

۱. معرفی درس و منطق آن

علی رغم این که کودکان با ورود به دوره ابتدایی از مهارت های حرکتی مثل دویدن، پریدن و... برخوردار می باشند اما برای تقویت عضلات و رشد جسمی نیاز به ورزش و فعالیت های بدنی دارند تا از هماهنگی لازم در حرکات در موقعیت های مختلف برخوردار شوند. روند رشد جسمانی کودکان در این دوره با یکدیگر متفاوت است و از این نظر بین دختران و پسران تفاوت هایی وجود دارد. آشنایی معلمان با روند رشد حرکتی کودکان در دوره ابتدایی به برنامه ریزی برای پاسخ به نیاز های فردی کودکان و بکارگیری عضلات و تقویت مهارت های حرکتی و قوای جسمانی آنان متناسب با ظرفیت های فردی کمک می کند. معلمان با شناخت برنامه درسی تربیت بدنی و روش های آموزش آن قادر خواهند بود تا به طراحی فرصت های یادگیری مبادرت نمایند که از طریق آن دانش آموزان کارگروهی، استفاده مناسب از اوقات فراغت و تقویت قوای جسمانی و مهارت های حرکتی خود را به کمک تمرین های ورزشی فراگیرند.

مشخصات درس نوع درس: نظری- عملی تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۴۸ شایستگی کلیدی: موضوعی پیش نیاز: - تخصص مورد نیاز برای تدریس: تربیت بدنی و علوم ورزشی	نام درس به فارسی: مبانی آموزش تربیت بدنی نام درس به انگلیسی: Fundamentals of Physical Education پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: با شناخت برنامه درسی تربیت بدنی و روش های آن، فرصت های یادگیری برای تقویت قوای جسمانی و بکارگیری مهارت های حرکتی متناسب با تفاوت های فردی طراحی نمایند.
--	---

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: کلیات

- فلسفه تربیت بدنی، اهداف عمده درس تربیت بدنی
- مفاهیم و تعارف تربیت بدنی، بازی، ورزش و فعالیت های ورزشی
- نقش تربیت بدنی در تعلیم و تربیت
- ضرورت و اهمیت درس تربیت بدنی در مدارس ابتدایی
- جایگاه درس تربیت بدنی و فعالیت های ورزشی در اسناد تحولی
- اهداف عمده درس تربیت بدنی در دوره ابتدایی

فصل دوم: شناخت ویژگی‌های رشد حرکتی کودکان

- مبانی رشد حرکتی بنیادی در کودکی
- نقش تربیت بدنی و فعالیت‌های حرکتی در رشد کودکان
- مراحل رشد حرکتی کودکان ۳-۶ سال
- مراحل رشد حرکتی کودکان ۷-۹ سال
- مراحل رشد حرکتی کودکان ۱۰-۱۲ سال

تکلیف عملکردی:

با مراجعه به مقالات و منابع علمی در زمینه رشد جسمی حرکتی دانش آموزان در دامنه رشدی ۶ تا ۱۲ سال یافته‌ها را در سه دوره (پایه اول و دوم، سوم و چهارم، پنجم و ششم) طبقه‌بندی و تمایز میان دختران و پسران و دامنه تفاوت‌های فردی را در قالب یک مقاله کوتاه گزارش کند.

فصل سوم: نقش بازی در رشد حرکتی کودکان

- تاثیر بازی بر نیازهای جسمانی، اجتماعی و عاطفی کودکان
- انواع بازی‌های حرکتی
- اصول طراحی بازی‌های حرکتی
- اصول طراحی بازی‌های تلفیقی

فصل چهارم: طراحی آموزشی و ساختار درس تربیت بدنی

- مراحل طراحی آموزشی درس تربیت بدنی - طرح درس روزانه و سالانه
- روش‌های تدریس درس تربیت بدنی
- مدیریت کلاس و مراحل اجرایی ساعت درس تربیت بدنی
- اصول انتخاب فعالیت‌های ورزشی
- ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی درس تربیت بدنی

فصل پنجم: مدیریت کلاس درس

الف - آموزش

- آمادگی سازمانی
- گرم کردن
- آموزش

- اجرای مهارت
- بازگشت به حالت اولیه

فعالیت یادگیری:

یک جلسه کلاس درس تربیت بدنی را مشاهده و ضمن تهیه گزارش از کلاس چگونگی اجرای برنامه درسی و نحوه بکارگیری امکانات و تجهیزات را به جهت میزان تأثیر گذاری بر تقویت قوای جسمانی یا مهارت های حرکتی گزارش کند.

تکلیف عملکردی:

برنامه درسی تربیت بدنی را از منظر مراحل و استلزامات اجرایی در پایه های مختلف بررسی و با توجه به نیاز موقعیت های یادگیری تجربه شده (مشاهده مستقیم یا غیر مستقیم) آن را تحلیل و پیشنهادتی برای تطبیق برنامه با موقعیت های آموزشی ارائه نماید.

ب- منابع

- استفاده از فضا
- نگهداری و جابه جایی وسایل
- منابع و ابزار مورد نیاز

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت های یادگیری عملی برای کسب تجربه مستقیم در آموزش مهارت های حرکتی و قوای جسمانی با استفاده از فعالیت ها و تمرین های بدنی و مدل سازی آن برای دانش آموزان متناسب با تفاوت های فردی دانش آموزان، و راهبرد های شناختی برای تحلیل برنامه درسی است.

۴. منابع آموزشی

دفتر تألیف کتابهای درسی ابتدایی و متوسطه نظری. برنامه درسی تربیت بدنی در دوره ابتدایی، راهنمای معلم دوره ابتدایی در پایه های مختلف دوره ابتدایی.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۰ نمره
ارزشیابی فرآیند: عملکرد دانشجو در تکالیف یادگیری و تکالیف عملکردی پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت ها ۱۰ نمره :
ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می شود. مبنای ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک ها و سطوح پیامد های یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «آموزش تربیت بدنی»

۱. معرفی درس و منطق آن

علی رغم این که کودکان با ورود به دوره ابتدایی از مهارت های حرکتی مثل دویدن، پریدن و... برخوردار می باشند اما برای تقویت عضلات و رشد جسمی نیاز به ورزش و فعالیت های بدنی دارند تا از هماهنگی لازم در حرکات در موقعیت های مختلف برخوردار شوند. روند رشد جسمانی کودکان در این دوره با یکدیگر متفاوت است و از این نظر بین دختران و پسران تفاوت هایی وجود دارد. آشنایی معلمان با روند رشد حرکتی کودکان در دوره ابتدایی به برنامه ریزی برای پاسخ به نیاز های فردی کودکان و بکارگیری عضلات و تقویت مهارت های حرکتی و قوای جسمانی آنان متناسب با ظرفیت های فردی کمک می کند. معلمان با شناخت برنامه درسی تربیت بدنی و روش های آموزش آن قادر خواهند بود تا به طراحی فرصت های یادگیری مبادرت نمایند که از طریق آن دانش آموزان کارگروهی، استفاده مناسب از اوقات فراغت و تقویت قوای جسمانی و مهارت های حرکتی خود را به کمک تمرین های ورزشی فراگیرند.

مشخصات درس نوع درس: نظری-عملی تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۴۸ شایستگی کلیدی: موضوعی پیش نیاز: مبانی آموزش تربیت بدنی تخصص مورد نیاز برای تدریس: تربیت بدنی و علوم ورزشی	نام درس به فارسی: آموزش تربیت بدنی نام درس به انگلیسی: Physical Education پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: با شناخت برنامه درسی تربیت بدنی و روش های آن، فرصت های یادگیری برای تقویت قوای جسمانی و بکارگیری مهارت های حرکتی متناسب با تفاوت های فردی طراحی نمایند.
--	---

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: کلیات

- مفهوم و تعریف تربیت بدنی، بازی، ورزش، و بازی های ورزشی
- ضرورت و اهمیت درس تربیت بدنی در مدارس ابتدایی
- رویکرد درس تربیت بدنی در مدارس ابتدایی
- اهداف کلی، موضوعات و محتوای درس تربیت بدنی در مدارس ابتدایی

فصل دوم: برنامه درسی درس تربیت بدنی

- برنامه درس تربیت بدنی در دوره ابتدایی
- مراحل آموزش مهارت های بنیادین

- آمادگی جسمانی و آموزش فاکتور های آن
- مراحل آموزش مهارت های ورزشی
- نحوه اجرای بازی های حرکتی

تکلیف عملکردی:

برنامه درسی تربیت بدنی را به جهت وسعت و توالی مهارت‌ها در پایه‌ی اول تا ششم از حیث پیش‌نیازها و توجه توانایی‌های جسمی و حرکتی دانش‌آموزان بررسی نموده و با توجه به موقعیت‌های واقعی و نیازهای فردی دانش‌آموزان پیشنهاداتی ارائه نماید.

یک فرصت یادگیری برای آموزش یکی از مهارت‌های پیش‌بینی شده در برنامه درسی طراحی، اجرا و تأثیر آن بر تقویت قوای جسمانی، اصلاح/ تقویت مهارت‌های حرکتی را گزارش کند.

فصل سوم: سازمان‌دهی درس و مدیریت کلاس درس تربیت بدنی

۱- مقدمات

انواع استقرار قوانین و مقررات

بررسی آموخته‌های سال قبل

مفاهیم (جهت، شناخت اندام‌ها، اشکال، نیرو، فضای شخصی، فضای عمومی و...)

روش یاددهی یادگیری

ارزشیابی

تکلیف عملکردی:

یک جلسه کلاس درس تربیت بدنی را مشاهده و آن را از منظر ویژگی‌های سازماندهی موقعیت یادگیری مورد نقد و ارزیابی قرار دهد.

۲- کلاس مهارتی- حرکات پایه: نکات کلیدی، تمرینات ویژه، ارزشیابی

راه رفتن، دویدن به پهلو، (سرخوردن)، چرخیدن و پیچیدن، بلند کردن، پرتاب کردن و ...)

به پهلو دویدن (سرخوردن) پریدن، خم شدن، باز شدن، دریافت کردن، پرتاب کردن.

لی‌لی کردن، جا خالی کردن، هل دادن، تاب خوردن، ضربه زدن با دست و پا

مفاهیم دانشی: حرکات پایه و وضعیت بدنی، آمادگی جسمانی، ایمنی در ورزش، بهداشت و تغذیه ورزشی، شناخت رشته‌های

ورزشی، اهداف تربیت بدنی مدارس

۳- کلاس مهارتی- آمادگی جسمانی نکات کلیدی، تمرینات ویژه، ابزار و روش اندازه‌گیری

استقامت هوازی، استقامت موضعی، قدرت، انعطاف‌پذیری، چابکی، تعادل

استقامت هوازی، استقامت موضعی، قدرت، انعطاف‌پذیری، چابکی، تعادل پویا

- استقامت هوازی، استقامت موضعی، قدرت، انعطاف‌پذیری، چابکی، تعادل پویا

- استقامت عمومی (قلبی- عروقی یا گردش خون و تنفس

- استقامت موضعی (عضلانی)

- قدرت
- انعطاف پذیری
- چابکی
- تعادل
- سرعت
- هماهنگی و توازن

۴- کلاس مهارتی، پایه چهارم و پنجم و ششم

آموزش مقدماتی مهارت های پایه ورزشی، دو و میدانی، طناب بازی، هندبال، والیبال، بسکتبال، بدمینتون، تنیس روی میز

تکلیف عملکردی:

بازی ورزشی برای یکی از محور های زیر طراحی و اجرا نموده و با نقد فعالیت اجرا شده فعالیت را برای اجرای بعدی اصلاح نماید.

توسعه مهارت های پایه ورزشی و آمادگی جسمانی دانش آموزان

توسعه مهارت ها و آمادگی جسمانی

تکلیف عملکردی:

یک جلسه آموزش درس تربیت بدنی را طراحی، اجرا و با نقد نتایج پیشنهادتی برای تقویت / اصلاح طراحی ارائه نماید. یافته های دانشجویان پس از ارائه در جلسه سمینار کلاسی در قالب یک گزارش نقد و بررسی طراحی های گزارش شده به پیشنهادتی ارائه شود.

فصل چهارم: ارزشیابی درس تربیت بدنی

- ارزیابی مهارت های حرکتی پایه
- ارزیابی آمادگی جسمانی
- ارزیابی مهارت های ورزشی

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت های یادگیری عملی برای کسب تجربه مستقیم در آموزش مهارت های حرکتی و قوای جسمانی با استفاده از فعالیت ها و تمرین های بدنی و مدل سازی آن برای دانش آموزان متناسب با تفاوت های فردی دانش آموزان، و راهبرد های شناختی برای تحلیل برنامه درسی است.

۴. منابع آموزشی

دفتر تألیف کتابهای درسی ابتدایی و متوسطه نظری. برنامه درسی تربیت بدنی در دوره ابتدایی، راهنمای معلم دوره ابتدایی در پایه های مختلف دوره ابتدایی.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی پایانی: تدریس عملی و نقد آن ۱۰ نمره

ارزشیابی فرآیند: عملکرد دانشجو در تکالیف یادگیری و تکالیف عملکردی پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت ها ۱۰ نمره
ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می شود. مبنای ارزشیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک ها و سطوح پیامدهای یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «بازی و یادگیری»

۱- معرفی درس و منطق آن:

آموزش و یادگیری در دوران دبستان مستلزم توجه به نیازهای همه جانبه دانش آموزان در ابعاد جسمی، شناختی، عاطفی و اجتماعی می باشد. از آن جا که کودکان در سنین دوره ابتدایی در مرحله عملیات عینی می باشند. لذا فرصت ها و موقعیت های یادگیری باید به گونه ای برنامه ریزی شود تا زمینه انجام دادن، عمل کردن، تجربه کردن و ... را به آن ها بدهد. در این راستا بازی به عنوان یکی از اساسی ترین نیازهای درونی کودکان از جمله سازکارهایی است که می تواند جریان آموزش و یادگیری را در دوره ابتدایی به ویژه در دوره اول (اول، دوم و سوم) به جریانی شوق انگیز، نشاط بخش، لذت بخش و خلاقیت پرور مبدل نماید. کودکان از طریق بازی که با هیجان همراه است، زندگی در دنیای آینده را تمرین می کنند. ویژگی های هر بازی و فایده های آن در رشد همه جانبه ذهنی، جسمی، عاطفی و اجتماعی کودک باعث شده تا توجه متخصصان تعلیم و تربیت به چگونگی نقش آن در امر آموزش کودکان معطوف شود. به نحوی که امروزه بسیاری از کشورهای توسعه یافته دنیا، یادگیری از طریق بازی یا یادگیری در بستر بازی را یکی از اولویت های مهم و اساسی مدارس به ویژه در دوره ابتدایی قرار داده اند. همچنین مدارس شاد نیز به عنوان نیاز عصر حاضر و یکی از بسترهای اجرای مطلوب رویکرد بازی در فرآیند یادگیری می باشد. از آن جایی که دانشجویان در دوره کارشناسی واحد بازی های دبستانی را گذرانده اند لذا جهت توسعه و گسترش و بهره گیری از بازی و آشنایی با رویکردها، استراتژی ها و کارکردهای آن این واحد درسی تحت عنوان "یادگیری از طریق بازی" برای دوره کارشناسی ارشد در نظر گرفته شده است.

نام درس به فارسی: بازی و یادگیری نام درس به انگلیسی:	مشخصات درس
Play-based learning	نوع درس: نظری-عملی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲ واحد
- مفهوم و اهمیت بازی را تبیین نماید.	تعداد ساعت: ۴۸ ساعت
- فلسفه وجودی بازی را تحلیل نماید.	شایستگی کلیدی: موضوعی
- نقش و ضرورت بازی برای کودکان را تبیین و تشریح نماید.	دروس پیش نیاز: -
- انواع بازی ها و تقسیم بندی های آن تبیین نماید.	استاد متخصص برای
- بازی های جدید را طراحی و تدوین نماید.	تدریس:
- به بررسی تطبیقی رویکرد های حاکم بر استفاده از بازی در یادگیری در کشورهای مختلف بپردازد.	دکترای علوم تربیتی
- بازی های آموزشی طراحی شده را اجرا نماید.	

۲- فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: کلیات و تعاریف یادگیری مبتنی بر بازی در آموزش ابتدایی

- اهمیت و ضرورت بازی

- تعاریف بازی
- ارزش های بازی
- انواع بازی
- نظریه های بازی
- اصول بازی

فصل دوم : مبانی فلسفی بازی در آموزش ابتدایی

- مبانی انسان شناختی و معرفت شناختی بازی
- بازی از دیدگاه فیلسوفان غرب
- بازی از دیدگاه فیلسوفان مسلمان

فصل سوم : کارکرد های بازی در آموزش و یادگیری

- بازی و ارتباط آن با برنامه های درسی دوره ابتدایی
- بازی و ارتباط آن برنامه های تربیتی دوره ابتدایی
- بازی و مهارت های زندگی در دوره ابتدایی
- بازی و دانش آموزان با نیازهای ویژه در دوره ابتدایی
- بازی درمانی در دوره ابتدایی

فصل چهارم : مدارس شاد در آموزش ابتدایی

- مفهوم شادی در دوره ابتدایی
- ضرورت و اهمیت شادی در دوره ابتدایی
- عوامل موثر بر شادی در دوره ابتدایی
- اجزای تشکیل دهنده شادی در دوره ابتدایی
- مدرسه شاد در دوره ابتدایی
- ویژگی های مدارس شاد در دوره ابتدایی

فصل پنجم : اسباب بازی و یادگیری در آموزش ابتدایی

- تعریف اسباب بازی
- اهمیت اسباب بازی برای کودکان
- ویژگی های اسباب بازی
- انواع اسباب بازی

فصل ششم : طراحی، تولید و کاربرد اسباب بازی

- فرایند طراحی، تولید، اجرا و ارزشیابی بازی های آموزشی در دوره ابتدایی
- ارزشیابی و نقد بازی های تولیدی در دوره ابتدایی
- اجرای عملی بازی در دوره ابتدایی

فصل هفتم: طراحی، اجرا و ارزشیابی تدریس مبتنی بر بازی

- فرایند طراحی تدریس مبتنی بر بازی
- اجرای تدریس مبتنی بر بازی
- ارزشیابی یادگیری مبتنی بر بازی

۳- راهبرد های تدریس و یادگیری:

تدارک دیدن فرصت های یادگیری مستقیم در داخل محیط آموزشی نیازمند استفاده از شیوه ارائه مستقیم مباحث نظری به همراه مشارکت دانشجویان با استفاده از روش های تدریس ذیل است.

- سخنرانی
- پرسش و پاسخ
- بارش مغزی
- پروژه ای
- بحث گروهی
- یاران در یادگیری
- کارایی تیمی
- نمایش
- تدریس اعضا

۴- منابع آموزشی:

صابریان، بنیامین؛ مرادی، فرشته (۱۳۹۷). *بازی درمانی*. تهران: نشر آفتاب گیتی.

کشاوری، سوسن؛ قلی ها، فاطمه (۱۳۹۱). *تبیین فلسفه بازی در تربیت سازگار با آموزه های انسان شناختی و معرفت شناختی اسلام*. تهران: منادی تربیت.

مهجور، سیامک رضا (۱۳۹۵). *روان شناسی بازی*. تهران: نشر ویرایش.

وایت، جان (۱۳۹۱). *بازی و یادگیری در فضای باز (اقدامات لازم برای کسب تجربه های کیفی برتر در محیط آزاد)* (مترجم: علی ایمانی). تهران: انتشارات مدرسه.

Bennett, N. (1997). *Teaching through play: Teachers' thinking and classroom practice*. McGraw-Hill Education (UK).

- Broadhead, P., & Burt, A. (2012). *Understanding young children's learning through play: Building playful pedagogies*. Routledge.
- Ebbeck, M., & Waniganayake, M. (2017). *Play in early childhood education: Learning in diverse contexts*. Oxford University Press. 198 Madison Avenue, New York, NY 10016.
- Moe, R. (2019). How to Teach Kindergarten Teacher Education Students about Play? The Perspective of Academic Pedagogy Teachers. *Online Submission*, 7, 60-67.

۵- راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

فعالیت کلاسی : ۵ نمره

پروژه پایانی (طراحی تدریس مبتنی بر بازی): ۵ نمره

ارزشیابی پایانی : ۱۰ نمره

سرفصل درس «مبانی آموزش هنر»

۱. معرفی درس و منطق آن:

مهم‌ترین مسئله در آموزش هنر درک ویژگی‌های رشدی کودکان و نوجوانان برای برنامه‌ریزی درسی و کمک به آنان جهت غلبه بر مشکلات یادگیری و دستیابی به ظرفیت‌های بی‌کران هنر است. معلم باید مشخصات خاص روانی و اجتماعی هر گروه سنی را بشناسد و بر اساس آن برنامه آموزشی هنر را تهیه و تدوین نماید. درحقیقت رشد هنری و خلاقیت و کسب مهارت هنری مستلزم شناخت تعامل میان قابلیت‌های اولیه کودکان و نوجوانان و حمایت‌های محیطی است. ارزش کار هنری کودکان و نوجوانان به طور وسیعی وابسته به میزان ابتکارات شخصی، تخیلات و قدرت آفرینش ایشان است که در انواع هنرهای موجود می‌تواند متفاوت باشد و به اشکال مختلف بروز نماید. دراین میان شناخت ویژگی‌های رشدی و تحلیل هنر کودکان و نوجوانان در ابعاد مختلف و روند تحول آن برای معلمان هنر ضرورتی انکارناپذیر است.

مشخصات درس نوع درس: نظری-عملی تعداد واحد: ۲ زمان درس: ۴۸ ساعت شایستگی کلیدی: موضوعی پیشیناز: - استاد متخصص برای تدریس: هنر	نام درس به فارسی: مبانی آموزش هنر به انگلیسی: <i>The Basics of Art Education</i> پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: <ul style="list-style-type: none"> • آثار هنری کودکان و نوجوانان را با توجه به مشخصه‌های رشد طبیعی، توصیف و تحلیل نماید. • با شناخت نسبت به برنامه درسی هنر در دوره ابتدایی و درک نقش آموزش هنر در رشد ظرفیت‌ها و استعداد‌های دانش‌آموزان، فرصت‌های آموزشی و تربیتی مناسبی را برای آنان خلق کند. • با آگاهی از چگونگی تحلیل هنر کودکان و نوجوانان، پاره‌ای از مشکلات دانش‌آموزان را شناسایی کند و در جهت رفع آنها بکوشد. • با شناخت چگونگی ارزشیابی آثار هنری کودکان و نوجوانان، موجب تشویق و تعالی آنان گردد.
---	--

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: کلیات

- تعاریف هنر و انواع آن
- کارکرد و نقش هنر در تربیت و یادگیری کودکان و نوجوانان (با توجه به حوزه‌های مختلف هنرهای تجسمی، نمایشی و شنیداری)

فعالیت یادگیری:

- پرسش و پاسخ و مشارکت فعال در کلاس

- ارائه نمونه هایی از کارکرد و تاثیر هنر بر تربیت و یادگیری کودکان و نوجوانان

تکالیف عملکردی:

- ارائه پیشنهاداتی برای بکارگیری هنر در تربیت و یادگیری کودکان و نوجوانان

فصل دوم: آشنایی با برنامه درسی هنر دوره‌ی ابتدایی

- رویکرد برنامه درسی هنر (بررسی ۵ موضوع تربیت هنری: آشنایی با طبیعت، زیبایی شناسی، نقد هنری، تولید محصول هنری، آشنایی با تاریخ هنر)
- اصول
- اهداف کلی برنامه‌ی درسی آموزش هنر
- محتوای برنامه درسی هنر (ارتباط با طبیعت/ نقاشی/ کاردستی و حجم‌سازی/ تربیت شنوایی/ قصه و نمایش/ آشنایی با تاریخ هنر و میراث فرهنگی)
- روش‌های تدریس و ارزشیابی در آموزش هنر
- بررسی رویکردهای آموزش هنر
- فضا و مواد آموزشی در آموزش هنر

فعالیت یادگیری:

- پرسش و پاسخ و مشارکت فعال در کلاس
- نقد و تحلیل برنامه درسی آموزش هنر از منظر ارتباط عناصر برنامه با یکدیگر و نقش هر یک از حوزه های هنری در پرورش قدرت خلاقیت، توانایی های ذهنی و عاطفی دانش آموزان با توجه به تربیت هنری
- بررسی رویکردهای جدید آموزش هنر و مقایسه آن با رویکرد منتخب برنامه درسی هنر

تکالیف عملکردی:

- ارائه پیشنهاداتی برای تربیت هنری دانش آموزان در حوزه های مختلف هنر (با توجه به ۵ موضوع تربیت هنری)

فصل سوم: روانشناسی هنر کودک و نوجوان

- آشنایی با مراحل تکامل نقاشی کودکان (اثر یا خط نامشخص / خط مشخص / اشکال هندسی درهم / در کنار هم قراردادن چند شی / اجتماع چند شکل مختلف یا تصویر نگاری)
- نقش هنر در رشد تربیتی و عاطفی کودکان و نوجوانان (تجسمی، نمایشی، شنیداری)

- تجزیه و تحلیل آثار هنری کودک و نوجوان از دیدگاه روان‌شناسی (در حوزه نقاشی: نوع کشیدن خطوط، اندازه عناصر و اشکال، ارتباط عناصر، نوع رنگ‌های مورد استفاده و...)
- کاربرد انواع تست‌های تصویری و ترسیمی (تست آدمک و ...)
- آشنایی با هنر درمانی و شیوه‌های آن

فعالیت یادگیری:

- پرسش و پاسخ و مشارکت فعال در کلاس
- انتخاب نمونه‌های مختلف از میان آثار دانش‌آموزان، برای تجزیه و تحلیل از دیدگاه روانشناسی
- ارائه گزارش درباره نقش هنر در رشد تربیتی و عاطفی کودکان و نوجوانان
- شیوه به کارگیری تست‌های تصویری و ترسیمی
- ارائه راهکارهایی برای کمک به رفع مشکلات رفتاری و یادگیری با استفاده از حوزه‌های مختلف هنر (تجسمی، نمایشی، شنیداری)

تکالیف عملکردی:

- انتخاب نمونه‌های مختلف از میان آثار دانش‌آموزان، برای تجزیه و تحلیل از دیدگاه روانشناسی
- تهیه گزارش درباره نقش هنر در رشد تربیتی و عاطفی کودکان و نوجوانان
- شیوه به کارگیری تست‌های تصویری و ترسیمی
- تهیه راهکارهایی برای کمک به رفع مشکلات رفتاری و یادگیری با استفاده از حوزه‌های مختلف هنر (تجسمی، نمایشی، شنیداری)

فصل چهارم: پرورش خلاقیت در کودکان و نوجوانان

- تقویت مهارت مشاهده
- تقویت حواس (لامسه، شنوایی و ...)
- تقویت درک و دوستی با طبیعت
- تاکید بر انجام فعالیت‌های ذهنی و تخیلی
- تاکید بر انجام فعالیت‌های گروهی در کنار فعالیت‌های فردی
- شناخت روش‌های پرورش خلاقیت (قالب شکنی/ سیالی/ انعطاف پذیری/ ابتکار/ بسط دادن/ سازمان دادن/ تشبیه/ ترکیب/ تخیل/ حذف کردن/ بستن/ پیش بینی و ...)

فعالیت یادگیری:

- پرسش و پاسخ و مشارکت در مباحث درسی
- ارائه گزارش راجع به روش های پرورش خلاقیت
- ارائه راهکارهایی برای تقویت مهارت مشاهده
- ارائه راهکارهایی برای درک و دوستی با طبیعت
- ارائه راهکارهایی برای انجام فعالیت های ذهنی و تخیلی در آموزش هنر
- ارائه راهکارهایی برای انجام فعالیت های گروهی خلاقانه در آموزش هنر
- ارائه راهکارهای عملی برای استفاده از روش های پرورش خلاقیت در آموزش حوزه های مختلف هنر

تکالیف عملکردی:

- تدوین راهکارها و پیشنهادات عملی و کاربردی راجع به موضوعات طرح شده در این فصل

فصل پنجم: شیوه ارزشیابی آثار هنری کودکان و نوجوانان

- مفهوم ارزشگذاری و ارزشیابی آثار هنری کودکان و نوجوانان
- هدف از ارزشیابی آثار هنری دانش آموزان و حساسیت فوق العاده آن در پایه های مختلف درسی
- فرآیندمحوری یا نتیجه محوری در آموزش هنر
- توجه به تفاوت های جسمی، روحی و عاطفی دانش آموز در ارزشیابی آثار هنری (پرهیز از رفتارهای مخرب در نقد آثار، رعایت اصل تشویق مداوم، خودارزیابی توسط خود دانش آموز، منحصر به فرد بودن آثار هنری هر دانش آموز، جستجوی علایق هنری هر دانش آموز و ...)

فعالیت یادگیری:

- پرسش و پاسخ و مشارکت در مباحث درسی
- ارائه راهکارهایی برای ارزشیابی صحیح آثار هنری کودکان و نوجوانان و افزایش عشق و علاقه به هنر از این طریق
- تمرین عملی نقد و ارزشیابی آثار هنری دانش آموزان با توجه به پایه ایشان

تکالیف عملکردی:

- تدوین راهکارهایی برای ارزشیابی صحیح آثار هنری دانش آموزان برای ارائه در کلاس
- تهیه نمونه آثار دانش آموزان، برای نقد و ارزشیابی آثار ایشان در کلاس

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت های یادگیری مستقیم در داخل محیط آموزشی نیازمند استفاده از شیوه ارائه مستقیم (توضیح مفاهیم، رسم اشکال، استفاده از اسلایدهای آموزشی و مشاهده فیلم و انیمیشن های آموزشی) در مباحث به همراه مشارکت دانشجویان در نقد و تحلیل و پاسخ به پرسش های طرح شده است. همچنین استفاده از شیوه های مشارکتی برای درک عمیق تر و بکارگیری مباحث درسی در موقعیت های واقعی تدریس لازم است. انجام فعالیت های عملی طراحی شده در محیط کلاس و تحلیل نتایج و کاربرد آن در زندگی مورد نظر است.

بهره گیری از فرصت های یادگیری غیر مستقیم و خارج از محیط آموزشی نیازمند استفاده از شیوه های مطالعه فردی برای ارائه بخشی از مباحث درسی به صورت گزارش، تهیه گزارش کار از فعالیت عملی انجام شده در کلاس، انجام نمونه های عملی خلاق و... است. همچنین ضروری است فرصت های یادگیری غیرمستقیم دیگری مانند گردش در طبیعت و بازدید از مراکز مختلف مرتبط با محتوای این سرفصل را تدارک دید.

۴. منابع آموزشی

- برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران، حوزه تربیت و یادگیری فرهنگ و هنر
- رادپور، فاطمه و دیگران (۱۳۹۱). راهنمای درس هنر برای معلمان پایه های اول، دوم و سوم ابتدایی. تهران: اداره کل چاپ و توزیع کتاب های درسی، کد کتاب: ۵۳/۴
- رادپور، فاطمه و دیگران (۱۳۹۶). راهنمای درس هنر برای معلمان (چهارم، پنجم و ششم دبستان). تهران: اداره کل چاپ و توزیع کتاب های درسی، کد کتاب: ۶۸
- استرایکر، سوزان؛ وارنر، سالی (۱۳۹۲). کلیدهای پرورش خلاقیت هنری در کودکان و نوجوانان. ترجمه اکرم قیطاسی. تهران: انتشارات صابری، چاپ سوم
- مهرمحمدی، محمود؛ کیان، مرجان (۱۳۹۳). برنامه درسی و آموزش هنر در آموزش و پرورش. تهران: انتشارات سمت، چاپ اول
- میرزایی، حسن (۱۳۷۰). نقش هنر در آموزش و پرورش و بهداشت روانی کودکان. تهران: انتشارات مدرسه، چاپ اول
- کلاگ، رودا (۱۳۹۷). تجزیه و تحلیل هنر کودکان. ترجمه زینب رجبی. تهران: نشر اسم، چاپ اول
- رضا بدلی، مهدی (۱۳۶۶). تاتر کودک از دیدگاه هنر و روانشناسی. تهران: انتشارات رشد، چاپ اول
- کیونگ، یو کام (۱۳۹۵). پرورش کودکان خلاق. ترجمه علی عابدی. تهران: نشر اینترنتی، چاپ اول

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی پایانی: (آزمون نظری) ۱۰ نمره

ارزشیابی فرآیندی: (عملکرد دانشجو در فعالیت های یادگیری پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت ها) ۵ نمره

نکات مهم:

- ترتیب مطالب در فصل های مختلف صرفاً جنبه تاکید بر محتوا دارد و تقدم و تاخر و یا ادغام مباحث با توجه به نظر استاد صورت می پذیرد.
- بازدید از مراکز مرتبط با هنر کودکان و نوجوانان، مورد توجه قرار گیرد.
- به دلیل اهمیت خاص چگونگی ارزشیابی از آثار هنری دانش آموزان، انتظار می رود به طور مبسوط بررسی و تحلیل گردد.
- خلق فرصت های یادگیری فردی و گروهی، مورد تاکید است.
- ارتباط و دوستی با طبیعت، زیبایی شناسی، تقویت مهارت مشاهده، آشنایی با تاریخ هنر و میراث فرهنگی، نقد هنری و تولید محصول هنری توامان، در تربیت هنری دانش آموزان نقش به سزایی دارد. لذا اهمیت و ضرورت این موارد به دانشجو معلمان یادآوری شود و مورد تاکید قرار گیرد.

سرفصل درس «کارگاه خوشنویسی»

۱. معرفی درس و منطق آن:

خوشنویسی از جمله هنرهای سنتی ایرانیان است که از دیرباز در این سرزمین وجود داشته و هر بیننده ای را مجذوب زیبایی خود می کند. اما زیبایی و جنبه تزئینی خط تنها یک بعد این هنر است و بعد دیگر آن خوش خطی و خوانایی است که لازمه ارتباط در جامعه است. متأسفانه امروزه در بین جوانان و نوجوانان ما، کمتر افراد خوش خط دیده می شوند و بدخطی یکی از معضلاتی است که در مدارس ما و در بین دانش آموزان وجود دارد و حتی گاهی معلمان را نیز برای تصحیح برگه های امتحان دانش آموزان دچار مشکل می کند. این در حالی است که در گذشته توجه به خط و خوانایی و زیبایی آن از موارد آموزشی مهم بوده است که امروزه در بین برنامه های مختلف مدارس به دست فراموشی سپرده شده است. از آنجا که خط و خوشنویسی نیاز روزمره افراد در جامعه است، لذا باید بیش از این در مدارس مورد توجه قرار گیرد و حتی به صورت یک درس مستقل در مدارس آموزش داده شود.

مشخصات درس	نام درس به فارسی: کارگاه خوشنویسی نام درس به انگلیسی: <i>Calligraphy Workshop</i>
نوع درس: کارگاهی	
تعداد واحد: ۱	
تعداد ساعت: ۴۸	
شایستگی کلیدی:	
موضوعی	• با شناخت خط تحریری نستعلیق، قواعد ساختاری، مراحل شکل گیری و شیوه یادگیری و یاددهی آن، این خط را با مهارت بنویسد.
پیش نیاز: مبانی آموزش هنر	• زیبایی شناسی خوشنویسی را تبیین و تحلیل کند.
استاد متخصص برای تدریس: دارای مدرک ممتاز و بالاتر از انجمن خوشنویسان، هنر	• خوشنویسی تحریری و قواعد آن را با موفقیت به دانش آموزان آموزش دهد.

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: کلیات

- آشنایی با کلیات خوشنویسی و انواع
- ضرورت و اهمیت آموزش خوشنویسی
- زیبایی شناسی خوشنویسی

فعالیت یادگیری:

- پرسش و پاسخ، شرکت و تعامل در مباحث درسی
- ارائه گزارش و کنفرانس درباره موضوعات فصل
- بررسی منابع نوشتاری و تصویری

تکالیف عملکردی:

- تهیه گزارش و کنفرانس درباره موضوعات فصل
- بررسی منابع نوشتاری و تصویری

فصل دوم: خوشنویسی تحریری نستعلیق

- قواعد سطر و سطر نویسی و خط زمینه
- حروف و کلمات و جایگاه آنها در سطر
- اتصالات بر مبنای حروف و کلمات
- گروه بندی و معرفی اتصالات همسان و هم شکل (مثلا حروف ب پ ت ث ی ن که در اتصالات ابتدا و وسط در کلمات شکل یکسانی دارند)
- قواعد سطر در ترکیب حروف و کلمات
- سطر نویسی بر مبنای حروف و کلمات
- ترکیب سطر و صفحه (قرار دادن سطور مختلف و صفحه آرایی در یک کادر مشخص با فرم بندی های متنوع)

فعالیت یادگیری:

- پرسش و پاسخ ، تعامل در مباحث درسی
- تمرین عملی حروف و کلمات آموزش داده شده
- تمرین عملی نوشتار سطر
- تمرین عملی نوشتار و ترکیب در یک صفحه

تکالیف عملکردی:

- انجام تمرین های عملی برای درک و شناخت کامل مباحث و ارائه در کلاس

فصل سوم: آموزش خوشنویسی تحریری به دانش آموزان

- انتخاب محتوا و راهبردهای آموزش و ارزشیابی آن برای مباحث این سرفصل متناسب با پایه دانش آموزان

- چگونگی ایجاد انگیزه در دانش آموزان
- چگونگی ایجاد علاقه و نگرش مثبت نسبت به هنر خوشنویسی در دانش آموزان
- چگونگی تقویت مهارت مشاهده و ارتقا حس زیبایی شناسی، تخیل و خلاقیت دانش آموزان

فعالیت یادگیری:

- پرسش و پاسخ و مشارکت در مباحث درسی
- ارائه راهکارهایی برای ایجاد انگیزه در دانش آموزان
- ارائه راهکارهایی برای ایجاد علاقه و نگرش مثبت نسبت به مباحث این سرفصل در دانش آموزان
- ارائه راهکارهایی برای تقویت مهارت مشاهده و ارتقاء حس زیبایی شناسی، تخیل و خلاقیت در دانش آموزان با استفاده از هنر خوشنویسی
- ارائه محتوا و راهبردهای آموزش آن برای بخشی از مباحث این سرفصل متناسب با پایه دانش آموزان

تکالیف عملکردی:

- تدوین راهکارهایی برای ایجاد انگیزه در دانش آموزان
- تدوین راهکارهایی برای ایجاد علاقه و نگرش مثبت نسبت به هنر خوشنویسی در دانش آموزان
- تدوین راهکارهایی برای تقویت مهارت مشاهده و ارتقاء حس زیبایی شناسی، تخیل و خلاقیت در دانش آموزان با استفاده از هنر خوشنویسی
- جستجوی محتوا و راهبردهای آموزش آن برای بخشی از مباحث این سرفصل متناسب با پایه دانش آموزان

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت های یادگیری مستقیم در داخل محیط آموزشی نیازمند استفاده از شیوه ارائه مستقیم (توضیح مفاهیم، رسم اشکال، استفاده از اسلایدهای آموزشی و مشاهده فیلم و انیمیشن های آموزشی) در مباحث به همراه مشارکت دانشجویان در نقد و تحلیل و پاسخ به پرسش های طرح شده است. همچنین استفاده از شیوه های مشارکتی برای درک عمیق تر و بکارگیری مباحث درسی در موقعیت های واقعی تدریس لازم است. انجام فعالیت های عملی طراحی شده در محیط کارگاه و تحلیل نتایج و کاربرد آن در زندگی مورد نظر است.

بهره گیری از فرصت های یادگیری غیر مستقیم و خارج از محیط آموزشی نیازمند استفاده از شیوه های مطالعه فردی برای ارائه بخشی از مباحث درسی به صورت گزارش، تهیه گزارش کار از فعالیت عملی انجام شده در کارگاه و نیز انجام نمونه های عملی

خلاق است. همچنین ضروری است فرصت های یادگیری غیرمستقیم دیگری مانند بازدید از موزه ها و نمایشگاه های مختلف مرتبط با محتوای درس را تدارک دید.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- اثباتی، محمدحسن (۱۳۸۷). شیوه نو در آموزش خط تحریری (ریز) از نستعلیق تا شکسته ویژه معلمان و دانش آموزان. تهران: گریفین
- کتب تمرینی و روزآمد خوشنویسی تحریری با نظر استاد درس
- فضایی، حبیب الله (۱۳۹۰). اطلس خط. تهران: سروش

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: اخذ نوشتار خوشنویسی تحریری از دانشجو معلمان جهت تعیین سطح اولیه

ارزشیابی پایانی: تا ۴ نمره برای مباحث نظری طرح شده در کلاس

ارزشیابی فرآیند: (عملکرد دانشجو در فعالیت های یادگیری پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت ها) ۸ نمره

ارزیابی پوشه کار: (مجموعه تکالیف عملکردی) ۸ نمره

نکات مهم:

- ترتیب مطالب در فصل های مختلف صرفاً جنبه تاکید بر محتوا دارد و تقدم و تاخر و یا ادغام مباحث با توجه به نظر استاد صورت می پذیرد.
- مباحث زیبایی شناسی خوشنویسی، طرح و بررسی گردد.
- مشارکت در رویدادهای خوشنویسی روز و بازدید از مراکز هنری مرتبط مورد توجه قرار گیرد.

سرفصل درس «کارگاه نقاشی و کاردستی»

۱. معرفی درس و منطق آن:

آموزش هنر به معلم توانایی آنان را در خلق فرصت های یادگیری در درون و بیرون از حوزه یادگیری هنر افزایش می دهد و به آنان کمک می کند تا مشکلات یادگیری دانش آموزان را با استفاده از ظرفیت هنر در آموزش موضوعات درسی مختلف برطرف نمایند. علاوه بر این خلق یک اثر هنری در رشته های مختلف به آنان این امکان را می دهد تا با ایده یابی، خلق ایده و ارزیابی اثر هنری تولید شده توانایی های هنری خود را شناسایی نموده و ضمن رشد و توسعه ظرفیت های شخصی از زبان هنر در موقعیت های واقعی زندگی استفاده نمایند.

نام درس به فارسی: کارگاه نقاشی و کاردستی نام درس به انگلیسی: Painting & Crafts Workshop	مشخصات درس نوع درس: کارگاهی تعداد واحد: ۱ تعداد ساعت: ۴۸ شایستگی کلیدی: موضوعی پیش نیاز: مبانی آموزش هنر استاد متخصص برای تدریس: هنر
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: <ul style="list-style-type: none"> • اهمیت و ضرورت نقاشی و کاردستی در برنامه هنر دانش آموزان را تبیین و گزارش کند. • با شناخت نسبت به انواع نقاشی و کاردستی، نمونه هایی را خلق و تولید کند. • چگونگی نقد و ارزشیابی آثار نقاشی و کاردستی دانش آموزان را، تبیین و تحلیل کند. • فرصت های یادگیری مناسبی را برای تقویت مهارت مشاهده/آشنایی، درک و دوستی با طبیعت و میراث فرهنگی، هنری /پرورش خلاقیت /نقد هنر / آشنایی با تاریخ هنر/ خلق و تولید هنری با استفاده از هنر نقاشی و کاردستی برای دانش آموزان خلق کند.	

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: خلق آثار طراحی و نقاشی

- تقویت مهارت مشاهده با استفاده از هنر نقاشی
- آشنایی با مبانی هنرهای تجسمی (عناصر بصری: نقطه، خط، سطح، حجم و.. مفاهیم و اصول بصری: تعادل، ریتم، حرکت و...)^۱
- آشنایی با نظم، اصول و زیبایی های طبیعت و درک مبانی هنرهای تجسمی از طریق جستجو و مذاقه در طبیعت و میراث فرهنگی و هنری
- آشنایی با رنگ و انواع آن

۱ برای آشنایی با مبانی هنرهای تجسمی می توان از هنرهایی چون عکاسی با موبایل هم استفاده کرد.

- خلق آثار نقاشی با ابزار و مواد مختلف (مداد رنگی، آبرنگ، گواش، انواع چاپ دستی، ماژیک و...) به دو شیوه:
  - ۱- بازنمایی واقعیت (عینی و ذهنی)
  - ۲- انتزاعی
- خلق آثار نقاشی دیجیتال (با اپلیکیشن ها و نرم افزارهای ساده ی مناسب کودکان و نوجوانان مثل Paint و ...
- خلق آثار نقاشی گروهی
- نقد آثار نقاشی
- نقاشی در تاریخ هنر و میراث فرهنگی ایران

فعالیت یادگیری:

- پرسش و پاسخ و همراهی با فعالیت های کلاسی
- ارائه راهکارهایی برای تقویت مهارت مشاهده در کودکان و نوجوانان با استفاده از هنر نقاشی
- ارائه گزارشی درباره نظم، اصول و زیبایی های طبیعت و جستجوی مبانی هنرهای تجسمی در طبیعت و میراث هنری و فرهنگی
- ارائه گزارشی از به کارگیری ابزار و مواد مختلف در نقاشی، توسط کودکان و نوجوانان
- انجام تمرینات عملی نقاشی با موضوع رنگ
- انجام تمرینات عملی با انواع ابزار و مواد در نقاشی (مداد رنگی، آبرنگ، گواش، انواع چاپ دستی، ماژیک و...)
- انجام تمرینات عملی نقاشی به شیوه های بازنمایی واقعیت (عینی و ذهنی)
- انجام تمرینات عملی نقاشی به شیوه های انتزاعی
- انجام تمرینات عملی نقاشی با نرم افزارهای ساده مناسب کودکان و نوجوانان مانند paint و ...

تکالیف عملکردی:

- جستجو و تدوین راهکارهایی برای تقویت مهارت مشاهده در کودکان و نوجوانان با استفاده از هنر نقاشی
- تهیه گزارشی درباره نظم، اصول و زیبایی های طبیعت و جستجوی مبانی هنرهای تجسمی در طبیعت
- تهیه گزارشی از به کارگیری ابزار و مواد مختلف در نقاشی، توسط کودکان و نوجوانان
- انجام تمرینات عملی و خلق آثار هنری به شیوه های مختلف

فصل دوم: ساخت انواع کاردستی

- شناخت ابزار و مواد در کاردستی کودکان و نوجوانان

- کاردستی با دور ریختنی ها، کولاژ و شیوه های جفت و جور کاری (اسمبلاژ)
- ساخت عروسک و صورتک با مواد و شیوه های مختلف (با تاکید بر عروسک های محلی)
- کاردستی با انواع کاغذ (مانند ملیله کاغذ، اورینگامی، برش کاغذ و...)، مقوا، پارچه، پلاستیک و...
- سفالگری به روش های مختلف

فعالیت یادگیری:

- پرسش و پاسخ و همراهی با فعالیت های کلاسی
- ارائه گزارشی از به کارگیری ابزار و مواد مختلف در کاردستی، توسط کودکان و نوجوانان
- ساخت کاردستی با دور ریختنی ها، شیوه های کولاژ و جفت و جور کاری (اسمبلاژ)
- ساخت عروسک و صورتک با مواد و شیوه های مختلف (با تاکید بر عروسک های محلی)
- ساخت کاردستی با انواع کاغذ (مانند ملیله کاغذ، اورینگامی، برش کاغذ و...)، مقوا، پارچه، پلاستیک و...
- انجام کار عملی سفالگری به روش های مختلف

تکالیف عملکردی:

- انجام تمرینات عملی و خلق آثار هنری با موضوعات طرح شده در این فصل
- تهیه گزارشی از به کارگیری ابزار و مواد مختلف در کاردستی، توسط کودکان و نوجوانان

فصل سوم: آموزش نقاشی و کاردستی به دانش آموزان

- انتخاب محتوا و راهبردهای آموزش و ارزشیابی آن برای مباحث این سرفصل، متناسب با پایه دانش آموزان
- چگونگی ایجاد انگیزه، علاقه و نگرش مثبت نسبت به هنر نقاشی و کاردستی در دانش آموزان
- چگونگی تقویت مهارت مشاهده، ارتقا حس زیبایی شناسی، تخیل و خلاقیت در دانش آموزان
- چگونگی تقویت مهارت نقادی و خلق هنری در دانش آموزان
- چگونگی تربیت هنری دانش آموزان برای آشنایی، درک و دوستی با طبیعت و میراث فرهنگی/هنری

فعالیت یادگیری:

- پرسش و پاسخ و مشارکت در مباحث درسی
- ارائه راهکارهایی برای ایجاد انگیزه، علاقه و نگرش مثبت نسبت به مباحث این سرفصل در دانش آموزان
- ارائه راهکارهایی برای تقویت مهارت مشاهده و ارتقاء حس زیبایی شناسی، تخیل و خلاقیت در دانش آموزان با استفاده از هنر نقاشی و کاردستی

- ارائه راهکارهایی برای تقویت مهارت نقادی و خلق هنری در دانش آموزان
- ارائه راهکارهایی برای آشنا ساختن و ایجاد دوستی دانش آموزان با طبیعت و میراث فرهنگی/هنری
- ارائه محتوا و راهبردهای آموزش آن برای بخشی از مباحث این سرفصل متناسب با پایه دانش آموزان

فعالیت عملکردی:

- تدوین راهکارهایی برای ایجاد انگیزه، علاقه و نگرش مثبت نسبت به هنر نقاشی و کاردستی در دانش آموزان
- تدوین راهکارهایی برای تقویت مهارت مشاهده و ارتقاء حس زیبایی شناسی، تخیل و خلاقیت در دانش آموزان با استفاده از هنر نقاشی و کاردستی
- تدوین راهکارهایی برای تقویت مهارت نقادی و خلق هنری در دانش آموزان
- تدوین راهکارهایی برای آشنا ساختن و ایجاد دوستی دانش آموزان با طبیعت و میراث فرهنگی/هنری
- جستجوی محتوا و راهبردهای آموزش آن برای بخشی از مباحث این سرفصل متناسب با پایه دانش آموزان

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت های یادگیری مستقیم در داخل محیط آموزشی نیازمند استفاده از شیوه ارائه مستقیم (توضیح مفاهیم، رسم اشکال، استفاده از اسلایدهای آموزشی و مشاهده فیلم و انیمیشن های آموزشی) در مباحث به همراه مشارکت دانشجویان در نقد و تحلیل و پاسخ به پرسش های طرح شده است. همچنین استفاده از شیوه های مشارکتی برای درک عمیق تر و بکارگیری مباحث درسی در موقعیت های واقعی تدریس لازم است. انجام فعالیت های عملی طراحی شده در محیط کارگاه و تحلیل نتایج و کاربرد آن در زندگی مورد نظر است. توجه به استفاده از رویکردهای نوین آموزش هنر در ارائه درس و تکالیف یادگیری و عملکردی قطعاً باید مورد توجه قرار گیرد. هم چنین ارائه دروس و تکالیف در راستای آشنایی هرچه بیشتر دانشجویان با تربیت هنری طراحی شود.

بهره گیری از فرصت های یادگیری غیر مستقیم و خارج از محیط آموزشی نیازمند استفاده از شیوه های مطالعه فردی برای ارائه بخشی از مباحث درسی به صورت گزارش، تهیه گزارش کار از فعالیت عملی انجام شده در کارگاه و نیز انجام نمونه های عملی خلاق است. همچنین ضروری است فرصت های یادگیری غیرمستقیم دیگری مانند گردش در طبیعت و بازدید از نمایشگاه های مختلف مرتبط با محتوای درس را تدارک دید.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- صلواتیان، محمد حسین (۱۳۹۳). راز نقاشی های قشنگ (مجموعه ۲۰ جلدی). مشهد: به نشر (انتشارات آستان قدس رضوی)
- واثقی، مینو (۱۳۹۵). آموزش هنر نقاشی و کاردستی. تهران: انتشارات فاطمی
- سهرابی، امیر (۱۳۹۴). عروسک های نوروزی. تهران: مرکز میراث ناملموس تهران و سازمان میراث فرهنگی صنایع دستی و گردشگری
- مجموعه کتاب های با هم بسازیم جلد ۱ تا ۴. تهران: انتشارات نغمه نو اندیش
- عظیمی، هدی و محمدی، محمد هادی (۱۳۹۳). عروسک های انگشتی راهی به سوی قصه گوئی، بازی و خلاقیت. تهران: مؤسسه پژوهشی تاریخ ادبیات کودکان

منابع فرعی:

- حقیقی، هرمز (۱۳۹۷). عروسک های متحرک. تهران: هورخش
- رایبسون، نیک (۱۳۹۲). هنر کاغذ و تا. ترجمه: مهرک ایروانلو. تهران: انتشارات آوند دانش

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی پایانی: (برگزاری ژورمان) ۴ نمره

ارزشیابی فرآیند: (مشارکت و عملکرد دانشجو در فعالیت های یادگیری پیش بینی شده) ۸ نمره

ارزیابی پوشه کار: (مجموعه تکالیف عملکردی) ۸ نمره

نکات مهم:

- ترتیب مطالب در فصل های مختلف صرفاً جنبه تاکید بر محتوا دارد و تقدم و تاخر و یا ادغام مباحث، با توجه به نظر استاد صورت می پذیرد.
- زیبایی شناسی، مذاقه در طبیعت و الهام گرفتن از آن، توجه به حفظ میراث فرهنگی و محیط زیست، پرورش مهارت مشاهده، تخیل و خلاقیت در مباحث مختلف این سرفصل، به طور جدی مورد توجه قرار گیرد.
- خلق فرصت های یادگیری فردی و گروهی، مورد تاکید است.
- در ارائه مباحث و تکالیف، هنر و میراث فرهنگی ایران و اقوام/ بوم های مختلف، مورد توجه قرار گیرد.
- بازدید از مراکز هنری مرتبط با مباحث این سرفصل، برنامه ریزی گردد.

سرفصل درس «کارگاه قصه گویی و نمایش خلاق»

۱. معرفی درس و منطق آن:

انواع قصه ها و ضرب المثل ها و حکایات و اشعار و کنایات متنوع در طول قرون و اعصار به صورت سینه به سینه و شکل های نمایشی به نسل های بعدی منتقل شده، روایت های مختلف و متنوع از سرگذشت ها و داستان ها رابط انتقال فرهنگ ها بوده است. یکی از مهم ترین گونه های ارتباطی انسان تقلید و قصه گویی است. هنر نمایش این دو را توأمان با خود دارد و محمل مناسبی برای ارتباط بین فردی و گروهی انسان ها است. نمایش نه تنها فرصتی برای ارتباط ایجاد می کند؛ بلکه گستره آن بسیار وسیع تر از چیزی است که در نگاه اول به نظر می رسد. یکی دیگر از کاربردهای نمایش خصوصاً نمایش خلاق، تأثیرات تربیتی و روانشناختی است که می تواند در نظام تعلیم و تربیت نقش مهمی را ایفا کند. مثل: امکان ابراز خود، اعتماد به نفس، درک فرهنگ عامه، درک احساسات دیگران، تشریک مساعی و مهارت هایی که فرزندان و جامعه امروز ما در تعامل با یکدیگر نیاز دارند. نمایش خلاق می تواند به عنوان راهبردی برای تدریس نیز مورد استفاده قرار گیرد. استفاده از نمایش خلاق و بیان دراماتیک موضوع درسی، می تواند به عنوان روشی خلاق در فهم مطالب به دانش آموزان، کمک شایانی نماید. در این سرفصل بیشتر به قصه گویی و نمایش خلاق به عنوان فرایندی در تدریس و شناخت جوهره نمایشی، توجه شده است.

نام درس به فارسی: کارگاه قصه گویی و نمایش خلاق	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Creative drama & story telling work shop	نوع درس: کارگاه
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۱
	تعداد ساعت: ۴۸
	شایستگی کلیدی: موضوعی
	پیش نیاز: مبانی آموزش هنر
	استاد متخصص برای تدریس: هنر
<ul style="list-style-type: none"> • با شیوه و بیانی موثر برای دانش آموزان قصه تعریف کند. • با شناخت نسبت به قصه، خاطره گویی و تصویر خوانی و نمایش خلاق وجوه تمایز آنها را بیان کند. • تلفیقی بین قصه و نمایش و دیگر هنرها برای پیگیری اهداف آموزشی ایجاد کند. • نمایش های دانش آموزی و آموزشی را نقد و بررسی کند. • قصه گویی و نمایش خلاق را با موفقیت به دانش آموزان آموزش دهد.	

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: قصه گویی

- شناخت قصه و داستان
- تاثیر قصه و قصه گویی بر رشد شخصیت
- شیوه های قصه گویی، خاطره گویی و تصویر خوانی در کلاس

فعالیت یادگیری:

- قصه گویی با تقلید صدا و حرکت

- تعریف خاطره با تقلید صدا و حرکت
- تصویر خوانی با مشاهده تصویر
- کامل کردن قصه های ناقص
- مشارکت در فعالیت های عملی کلاس
- ارائه مباحث کلاس به صورت شفاهی
- ارائه کنفرانس راجع به مباحث این فصل

تکالیف عملکردی:

- مطالعه منابع مکتوب برای ارائه فعالیت های عملی در کلاس
- یافتن قصه های مناسب برای دانش آموزان با رویکرد نمایشی
- تهیه یک قصه برای قصه گویی در کلاس
- تهیه یک کار عملی (ارائه نقاشی، کاردستی، شعر و سرود و...) با استفاده از قصه و خاطره
- بررسی و تحقیق پیرامون موضوعات مطرح شده و ارائه خلاصه مقالات و پژوهش ها
- تهیه و تحقیق در مورد فیلم های موجود با عناوین مذکور
- دیدن و تحلیل اجراهای نمایشی یا فیلم آن ها و تهیه گزارش

فصل دوم: تعریف نمایش خلاق

- شناخت جوهره نمایشی
- کارکرد و هدف نمایش خلاق
- منابع (موضوع و محتوای) نمایش خلاق
- کارکرد و عملکرد مربی در نمایش خلاق
- فنون نمایش خلاق

فعالیت یادگیری:

- ارائه جمع بندی و تعریفی از کارکرد و هدف، منابع، مربی و فنون نمایش خلاق
- مشارکت در تمرین های گروهی کلاس

تکالیف عملکردی:

- تهیه گزارش از مطالب ارائه شده در کلاس

فصل سوم: خلاقیت و نمایش خلاق

- خلاقیت و آفرینش هنری
- زمینه های بروز خلاقیت و عوامل بازدارنده آن
- نسبت خلاقیت با نمایش خلاق

فعالیت یادگیری:

- پرسش و پاسخ و مباحثه
- ارائه گزارش از مطالب طرح شده در کلاس
- ارائه جمع بندی و تعریفی از خلاقیت، آفرینش هنری، زمینه های بروز خلاقیت و عوامل بازدارنده خلاقیت
- بیان نسبت خلاقیت با نمایش خلاق به صورت مباحثه و پرسش و پاسخ
- انجام تمرینات عملی در راستای مباحث مطروحه

تکالیف عملکردی:

- تهیه گزارش مکتوب و پاورپوینت از مباحث طرح شده در کلاس
- تهیه جدول توصیفی از تعاریف خلاقیت و عوامل پرورش و رشد آن
- مطالعه منابع مکتوب و مقالات پیرامون خلاقیت و نمایش و ارائه به صورت گزارش شفاهی یا کتبی
- تهیه طرح های اجرایی برای نمایش خلاق

فصل چهارم: بازی های نمایشی

- تمرین های دست گرمی
- اشعار کودکانه
- حرکت و گنجینه لغت
- تمرین هایی برای دیدن، شنیدن، لمس کردن
- تلفیق نمایش با:
  - تربیت شنوایی
  - قصه
  - نقاشی
  - کاردستی
- تمرین های آشنایی و ارتباط (پانتومیم):
  - دویدن و تغییر جهت
  - استشمام بوهای مختلف
  - خوردن غذا یا میوه خوشمزه

○ معرفی یک شی بدون حرف زدن

فعالیت یادگیری:

- پرسش و پاسخ و مشارکت در مباحث کلاس
- انجام فعالیت های عملی کلاس (سوال های دقتی، یافتن اشیا با شدت صدا، شناسایی اشیا با چشمان بسته، شناسایی صداها با چشمان بسته، بازی زوو و...)
- ارائه گزارش مکتوب مرتبط با مباحث درس

تکالیف عملکردی:

- تدوین راهکارهای جدید برای فعالیت های عملی
- تهیه یک کار عملی با موضوعات طرح شده
- بررسی و تحقیق پیرامون موضوعات طرح شده و ارائه خلاصه مقالات و پژوهش ها
- دیدن و تحلیل اجراهای نمایشی یا فیلم آن ها و تهیه گزارش

فصل پنجم: نمایش و مفاهیم کتب درسی

- استفاده از نمایش به عنوان روشی خلاق در تدریس مباحث مختلف آموزشی
- بررسی درس مناسب برای تولید نمایش خلاق

فعالیت یادگیری:

- مشارکت در کلاس در مباحث مطروحه از طریق پرسش و پاسخ و بحث و نظر خواهی

تکالیف عملکردی:

- ارائه مطالب تکمیلی برای کلاس درس بصورت فعالیت های عملی
- ارائه مطالب مکتوب مرتبط با درس
- یافتن قصه هایی که دارای جوهره نمایشی مناسب برای دانش آموزان باشند
- ارائه یک کار عملی با موضوعات مطرح شده.
- بررسی و تحقیق پیرامون موضوعات مطرح شده و ارائه خلاصه مقالات و پژوهش ها
- تهیه و تحقیق در مورد فیلم اجراها در مورد عناوین مذکور
- دیدن و تحلیل اجراهای نمایشی به شکل اجراهای حقیقی و فیلم نمایش ها

فصل ششم: آموزش مباحث این سرفصل به دانش آموزان

- انتخاب محتوا و راهبردهای آموزش و ارزشیابی آن برای مباحث این سرفصل متناسب با پایه دانش آموزان

- چگونگی ایجاد انگیزه در دانش آموزان
- چگونگی ایجاد علاقه و نگرش مثبت نسبت به هنر قصه گوئی و نمایش خلاق در دانش آموزان
- چگونگی تقویت مهارت مشاهده و ارتقا حس زیبایی شناسی، تخیل و خلاقیت دانش آموزان

فعالیت یادگیری:

- پرسش و پاسخ و مشارکت در مباحث درسی
- ارائه راهکارهایی برای ایجاد انگیزه در دانش آموزان
- ارائه راهکارهایی برای ایجاد علاقه و نگرش مثبت نسبت به مباحث این سرفصل در دانش آموزان
- ارائه راهکارهایی برای تقویت مهارت مشاهده و ارتقاء حس زیبایی شناسی، تخیل و خلاقیت در دانش آموزان با استفاده از هنر قصه گوئی و نمایش خلاق
- ارائه محتوا و راهبردهای آموزش آن برای بخشی از مباحث این سرفصل متناسب با پایه دانش آموزان

تکالیف عملکردی:

- تدوین راهکارهایی برای ایجاد انگیزه در دانش آموزان
- تدوین راهکارهایی برای ایجاد علاقه و نگرش مثبت نسبت به هنر قصه گوئی و نمایش خلاق در دانش آموزان
- تدوین راهکارهایی برای تقویت مهارت مشاهده و ارتقاء حس زیبایی شناسی، تخیل و خلاقیت در دانش آموزان با استفاده از هنر قصه گوئی و نمایش خلاق
- جستجوی محتوا و راهبردهای آموزش آن برای بخشی از مباحث این سرفصل متناسب با پایه دانش آموزان

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری:

تدارک دیدن فرصت های یادگیری مستقیم در داخل محیط آموزشی نیازمند استفاده از رویکرد ارتباطی و یادگیری مشارکتی در تحلیل و پاسخ به پرسش های طرح شده و نیز شیوه های مشارکتی و انجام فعالیت های عملی مانند تمرین و تکرار برای درک عمیق تر و بهره گیری آن در موقعیت های واقعی تدریس است.

بهره گیری از فرصت های یادگیری غیرمستقیم و خارج از محیط آموزشی نیازمند استفاده از شیوه های مطالعه فردی برای ارائه بخشی از مباحث درسی به صورت گزارش مکتوب، ارائه شفاهی، مراجعه به منابع دست اول با مراجعه به کتابخانه، سایت های علمی و حتی تهیه منابع الکترونیکی به صورت فیلم و یا..... است.

همچنین در امر آموزش نمایش، داشتن محیط مناسب و بزرگ برای فعالیت های بدنی و خلاقانه دانشجویان ضروری است. می توان از شیوه های مشارکتی و نمایشی در امر تدریس بهره گرفت. دیدن و تحلیل نمایش ها یکی دیگر از راهبردهای تدریس می باشد. استفاده از یک درس آموزشی یا یک داستان و انتخاب آن برای تبدیل شدن به یک نمایش خلاق مورد توجه قرار گیرد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- آفا عباسی، یدالله (۱۳۹۴). نمایش خلاق. تهران: نشر نقره، چاپ هشتم
- راهنمای درس هنر برای معلمان (۱۳۹۶) پایه های اول دوم و سوم ابتدایی. تهران: سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی. چاپ سوم

منابع فرعی:

- جمبرز، دیویی (۱۳۹۳). قصه گویی و نمایش خلاق. ترجمه ثریا قزل ایاق. تهران: نشر دانشگاهی، چاپ دوازدهم
- فتر کلاف، گوردون و نوئل پمپرتون، رابین نمایش و آموزش (۱۳۹۱). ترجمه داود دانشور. انتشارات سمت، تهران، چاپ اول
- فوس، کارل (۱۳۹۶). تمرین های پایه ای تئاتر: (تمرین های پیشنهادی برای همه کسانی که دوست دارند خود یک دوره ی تئاتر را شکل دهند). مترجم: لیلا احمدزاده. تهران: نشر قطره، چاپ هفتم

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی تکوینی: ۸ نمره

ارزشیابی پایانی (آزمون نظری): ۶ نمره

کارپوشه (Port Folio): ۶ نمره

نکات مهم:

- ترتیب مطالب در فصل های مختلف صرفاً جنبه تاکید بر محتوا دارد و تقدم و تاخر و یا ادغام مباحث با توجه به نظر استاد صورت می پذیرد.
- مطالب کلیدی و مطروحه باید با استفاده از منابع مکتوب، نظام مند ارائه گردد و در آزمون پایانی مورد پرسش قرار گیرد.
- مباحث زیبایی شناسی و نقد و تحلیل آثار هنری مرتبط با مباحث این سرفصل، مورد توجه قرار گیرد.
- داشتن محیط مناسب و بزرگ و مجهز برای فعالیت های بدنی و خلاقانه دانشجویان ضروری است. لذا ارائه این درس در فضای کلاس نظری امکان پذیر نخواهد بود.
- دیدن و تحلیل نمایش ها یکی از راهبردهای تدریس است.
- مشارکت در رویدادهای هنری روز و بازدید از مراکز نمایشی به طور جدی مورد توجه قرار گیرد.

سرفصل درس «کارگاه هنرهای شنیداری»

۱. معرفی درس و منطق آن:

موسیقی، تلفیقی از دانش، اندیشه و فطرت خدادادی است؛ که مظهر این فطرت در درجه اول حنجره انسان‌ها و در درجه دوم سازها است که به دست انسان‌ها ساخته شده است. این هنر ساخته و پرداخته نعمت‌های الهی، بر اساس یک ذوق و قریحه ذاتی و یک نظم و انتظام خردمندانه شکل می‌گیرد و در واقع جان دادن به بی‌جان‌هاست (مقام معظم رهبری).

انسان بخش عظیمی از آگاهی خود را در طول حیاتش، از طریق صداهایی که می‌شنود، به دست می‌آورد. میزان درک فرد از صداها به میزان دقت و سلامت دستگاه شنوایی و چگونگی تربیت شنوایی او بستگی دارد. تربیت شنوایی، توانایی انتخاب آگاهانه روش‌هایی برای تشخیص، تفکیک، طبقه‌بندی و ادراک اصواتی است که به نیازهای درونی و بیرونی زندگی فرد پاسخ مفید و مثبت می‌دهند و جهان شنیداری او را می‌سازند.

برای این که دستگاه شنوایی و نظام ذهنی و روانی فرد، آمادگی شنیدن آگاهانه اصوات زیبا را پیدا کند و فرد بتواند نوع سالم اصوات را باز شناسد و با رفتاری درست، آلودگی‌های صوتی موجود در محیط زندگی را کاهش دهد، لازم است تربیت شنوایی از دوران کودکی آغاز شود.

نام درس به فارسی: کارگاه هنرهای شنیداری نام درس به انگلیسی: <i>Listening Arts Workshop</i>	مشخصات درس نوع درس: کارگاهی تعداد واحد: ۱ تعداد ساعت: ۴۸ شایستگی کلیدی: موضوعی پیش‌نیاز: مبانی آموزش هنر استاد متخصص برای تدریس: هنر
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	
<ul style="list-style-type: none"> • با فراگیری روش‌های تربیت شنوایی حس زیباشناسی را در دانش آموزان خود تقویت نماید. • دقت شنوایی و نظم ذهنی را در نوآموزان خود به وجود آورد. • با بکارگیری روش‌های مناسب، سبب رشد حافظه شنیداری دانش آموزان شود.	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

بخش اول: شناخت اصطلاحات

فصل اول: مفاهیم اصولی و بنیان‌های سازنده تربیت شنوایی

- صوت
- حس شنوایی
- تربیت شنوایی
- بهداشت شنوایی

فعالیت یادگیری:

- ارائه گزارش راجع به انواع اصوات و بیان تفاوت بین آنها
- پرسش و پاسخ در گروه‌های بزرگ و کوچک در مورد محتوای درس
- یافتن مصادیق انواع موج‌های مکانیکی
- ارائه گزارش درباره حدود شنوایی انسان و سایر موجودات
- انجام تمرینات عملی برای شناخت صداها با فرکانس‌های متفاوت
- گوش دادن با چشم بسته به صداها و تشخیص و تبیین صداها و نامطبوع
- گوش دادن به انواع صداها و تشخیص منبع تولید صوت و سعی در تقلید آنها

تکالیف عملکردی:

- مطالعه منابع مکتوب و بیان خلاصه‌ای از آن
- انتخاب چند جانور و مقایسه شکل ظاهری گوش انسان را با شکل گوش آنها
- تهیه گزارش راجع به کاربرد موج‌های مکانیکی
- تهیه گزارش راجع به پیشینه ذهنی فردی، اجتماعی، فرهنگی، قومی و جغرافیایی و تأثیر آن در حس شنوایی
- انجام تمرینات عملی برای شناخت صداها با فرکانس‌های متفاوت

فصل دوم: شناخت اصوات موزون و ریتم

- نغمه یا آهنگ
- تعریف اصوات موزون
- ذائقه شنیداری
- عوامل تأثیرگذار بر ذائقه شنیداری
- وزن شعری و وزن موسیقایی
- نقش رسانه‌ها در تربیت ذائقه شنیداری

فعالیت یادگیری:

- ارائه گزارشی مبنی بر بررسی اصوات موزون در طبیعت
- آشنایی با اصوات طبیعی دارای ریتم
- پرسش و پاسخ در باب شناخت عوامل تأثیرگذار بر ذائقه شنیداری
- انجام تمرینات عملی برای ایجاد انواع ریتم

تکالیف عملکردی:

- رفتن به طبیعت و تشخیص و تبیین صداهای موزون و ناموزون موجود در طبیعت
- جستجو و تقلید ریتم‌هایی که ساخته دست بشر هستند
- تهیه گزارش درباره انواع صداهای موزون و ناموزون و وزن‌ها

بخش دوم: آشنایی با شعر و سرود

فصل سوم: انواع شعر و سرود

- ویژگی انواع سرودها
- کاربرد ریتم در انواع سرود
- نقش شعر در سرودها
- سرود کودک
- مختصات و ویژگی سرود کودک

فعالیت یادگیری:

- ارائه گزارشی درباره نحوه ارتباط برقرار کردن با کودک از طریق سرود و شعر
- پرسش و پاسخ درباره سرودهای مناسب کودکان
- ارائه گزارش درباره تعریف و انواع ملودی‌ها، ریتم‌ها و کلام مناسب سرود کودکان
- ارائه نمونه صوتی مبنی بر شناخت انواع سرود کودک
- انجام تمرینات عملی برای آشنایی با سرودهای کودکان

تکالیف عملکردی:

- گوش دادن به سرود با کلام و سعی در اجرای آن با آهنگ بدون کلام
- گوش دادن به یک سرود و سعی در مشخص کردن ریتم آن با زدن ضربه‌هایی بر روی میز
- تمرین سرود ملی

فصل چهارم: شناخت روش‌های آموزشی موسیقی کودکان

- انواع روش‌های آموزش موسیقی کودک
- شناخت فرهنگ شنیداری
- شناسایی ارزش‌های دینی و ملی در آموزش موسیقی کودک

فعالیت یادگیری:

- ارائه گزارش درباره موضوعات این فصل

- پرسش و پاسخ درباره بررسی نقش ارزش‌های دینی و ملی در آموزش موسیقی کودک
- مطالعه در باب عوامل تعیین کننده فرهنگ شنیداری

تکالیف عملکردی:

- بررسی منابع و آثاری که در زمینه موسیقی کودک موجود است و مشخص کردن مزایا و معایب آنها با توجه به ارزش‌های ملی و دینی
- ارائه پیشنهادات راجع به شیوه‌های آموزش مفاهیم مربوط به تربیت شنیداری مبتنی بر فرهنگ ایرانی - اسلامی

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری:

راهبردهای تدریس و یادگیری			عنوان	ردیف
تقلید صدا	شناخت منبع	تشخیص صدا	ارتباط با طبیعت	۱
خواندن سرود انقلابی	خواندن سرود ملی	اجرای سرود	آواخوانی	۲
تولید صدا با لیوان‌های آب	کف زدن	قدم‌رو	آشنایی با ریتم	۳

و...

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- آذر سینا، مهدی (۱۳۸۵). از ارف تا چهارگاه. تهران: انتشارات سوره مهر، مرکز موسیقی حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی، ۲ جلد، چاپ اول
- سالم، سودابه (۱۳۸۴). بخوان با من، بساز با من (۱). تهران: انتشارات سوره مهر، مرکز موسیقی حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی
- مهدوی، رضا (۱۳۸۱). آشنایی با موسیقی. تهران: سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی، انتشارات مدرسه

منابع فرعی:

- بارنز، بونیتیا سرل (۱۳۸۳). صدا چیه؟ ترجمه زهرا میرزایی. تهران: انتشارات تیمورزاده
- خاضع، ریحانه (۱۳۷۵). راهی به سوی آسمان. تهران: نشر چشمه
- کریمی، عبدالعظیم (۱۳۸۱). آوا و نوا در تربیت. تهران: نشر عابد
- کیانی، مجید (۱۳۷۴). هفت دستگاه موسیقی ایران. تهران: سوره مهر

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی تکوینی: آزمون میان ترم جهت برآورد روند پیشرفت کلاسی هر یک از فراگیران (۴ نمره)

ارزشیابی پایانی: آزمون نظری پایانی (۱۰ نمره)

کارپوشه: ارایه پوشه کار بر اساس تکالیف یادگیری و عملکردی (۶ نمره)

نکات مهم:

- ترتیب مطالب در فصل‌های مختلف صرفاً جنبه تأکید بر محتوا دارد و تقدم و تأخر و یا ادغام مباحث با توجه به نظر استاد صورت می‌پذیرد.
- از ورود هرگونه صداسازهای الکترونیک جلوگیری شود.
- ارائه نمونه‌های صوتی و تصویری در روند تدریس به شکل گیری مفاهیم، کمک شایانی خواهد کرد.

سرفصل درس «شناخت مسائل کودکان و نوجوانان»

۱. معرفی درس و منطق آن:

دوران کودکی و نوجوانی از سنین بسیار مهم و تاثیر گذار هستند. تربیت کودکان و نوجوانان، علیرغم این که مساله ای آسان به نظر می رسد اما در عین حال بسیار دشوار و حساس است. پایه های تربیتی کودکان در خانواده نهاد می شود و سپس در مدرسه ادامه پیدا می کند. بنابراین آشنایی والدین و مربیان و معلمان، با روش های تربیت کودکان و مسائل پیش روی آنها، از ضروریات است. بدیهی است که سهل انگاری در تربیت کودکان و نوجوانان و عدم آگاهی از مسائل مختلف آنان، آسیب های جبران ناپذیری بر خود کودکان و نوجوانان، خانواده و سپس بر جامعه خواهد گذاشت. از این رو سرمایه گذاری در زمینه تربیت صحیح کودکان و نوجوانان و همچنین برنامه ریزی در زمینه رفع مسائل آنها از هر جهت سودمند و ضروری می باشد. آشنایی دانشجو معلمان با مسائل کودکان و نوجوانان در زمینه های مختلف باعث می گردد آنها توانایی لازم برای شناخت، بررسی و ارزیابی مسائل را داشته باشند و بتوانند راه های مناسب و هوشمندانه ای برای حل مسائل و مشکلات آنان ارائه نمایند، و از این طریق زمینه کودکان و نوجوانان را در جنبه های مختلف رفتاری، شناختی، عاطفی، اجتماعی، اخلاقی، علمی و غیره را به نحو مطلوبی فراهم سازند.

مشخصات درس	نام درس به فارسی: شناخت مسائل کودکان و نوجوانان نام درس به انگلیسی:
نوع درس: نظری- عملی	
تعداد واحد: ۲ واحد	
تعداد ساعت: ۴۸ ساعت	
شایستگی کلیدی:	
موضوعی	
پیش نیاز: روان شناسی رشد	
تخصص مورد نیاز برای تدریس: روان شناسی، مشاوره و راهنمایی یا علوم تربیتی	
	Understanding the issues of children and teenagers
	پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:
	۱- انواع مسائل پیش روی کودکان و نوجوانان را نام ببرد.
	۲- نظریه ها و دیدگاه های مختلف درباره مسائل کودکان و نوجوانان را مورد مقایسه قرار دهد.
	۳- خصوصیات رشدی و رفتاری کودکان و نوجوانان را تشریح نماید.
	۴- انواع بده رفتاری های شایع دوران کودکی را از اختلالات و رفتارهای پرخطر تشخیص دهد.
	۵- عوامل موثر و دلایل شیوع هر یک از مسائل دوران کودکی و نوجوانی را تجزیه و تحلیل نماید.
	۶- با توجه به رویکردهای درمانی موجود، راه کارهای پیشگیرانه و درمانی مناسبی را پیشنهاد دهد.
	۷- با آگاه سازی والدین و مسئولین تربیتی، گامی موثر و به موقع در هدایت کودکان و نوجوانان و حل مسائل و مشکلات آنان بردارد.

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: کلیات

- تعاریف و مفاهیم مربوط به دوران کودکی
- تعاریف و مفاهیم مربوط به دوران نوجوانی
- آشنایی با تقسیم بندی سنی دوران کودکی و نوجوانی
- تعریف مشکلات و مسائل رفتاری در کودکان و نوجوانان
- اهمیت و ضرورت شناخت مسائل کودکان و نوجوانان

- دسته بندی مسائل کودکان و نوجوانان
- نقش و جایگاه خانواده و جامعه در بروز و پیشگیری از مسائل کودکان و نوجوانان
- فعالیت یادگیری:** بحث و گفتگو درباره دوران کودکی و نوجوانی و مسائل مربوط به آن دوران
- تکلیف عملکردی:** ارائه خاطراتی از دوران کودکی و نوجوانی و بحث و گفتگو درباره مسائل آن دوران

فصل دوم: نظریه ها و دیدگاه های مختلف درباره دوران کودکی و نوجوانی

- دیدگاه روان شناسان مختلف درباره فرایند رشد و تکامل کودکان
- دیدگاه روان شناسان مختلف درباره فرایند تحول و رشد در نوجوانی
- دیدگاه اندیشمندان علوم اجتماعی درباره دوران کودکی و نوجوانی
- دیدگاه اسلام درباره مراحل رشد و تکامل کودکان و نوجوانان
- دیدگاه های یادگیری و آموزش (تعلیم و تربیت) درباره دوران کودکی و نوجوانی
- فعالیت یادگیری:** مطالعه نظریه های مربوط به رشد و تکامل کودکان و ارائه شفاهی آن در کلاس درس
- تکلیف عملکردی:** تهیه و تنظیم جدولی برای مقایسه دیدگاه های مختلف رشد در دوران کودکی و نوجوانی در قالب تابلو آموزشی و نصب در کلاس درس

فصل سوم: خصوصیات و ویژگی های دوران کودکی و نوجوانی

- اهمیت شناخت خصوصیات و ویژگی های کودکان و نوجوانان
- خصوصیات و ویژگی های کودکان از جنبه های مختلف رشد (جسمانی، اجتماعی، شناختی، عاطفی و...)
- خصوصیات و ویژگی های نوجوانان از جنبه های مختلف رشد (جسمانی، اجتماعی، شناختی، عاطفی و...)
- سنین حساس رشد و ویژگی های کودکان و نوجوانان در این دوران
- ویژگی ها و تفاوت های موجود در بین دختران و پسران
- ویژگی های کودکان و نوجوانان در برخورد با مسائل مختلف
- فعالیت یادگیری:** صحبت و گفتگو درباره ویژگی های شخصی خود در دوران کودکی و نوجوانی با همکلاسی ها
- تکلیف عملکردی:** استخراج و ارائه جداول مربوط به خصوصیات جسمانی، اجتماعی، شناختی، عاطفی و غیره کودکان و نوجوانان به ترتیب سن و مشخص کردن بارزترین ویژگی های رفتاری در هر یک از سنین

فصل چهارم: مسائل مرتبط با انواع بدرفتاری در کودکان و نوجوانان

- تعریف بدرفتاری
- عوامل محیطی موثر بر بدرفتاری کودکان و نوجوانان
- علل پیدایش بدرفتاریها در سنین کودکی و نوجوانی
- اثرات بد رفتاری در زندگی کودکان و نوجوانان

- معیارها و ملاک های موجود برای تشخیص مسائل و مشکلات کودکان و نوجوانان
- طبقه بندی انواع بدرفتاری در کودکان و نوجوانان
- **دروغگویی** (تعریف و مفهوم دروغگویی در کودکان، سنین شیوع دروغگویی، علائم و نشانه های دروغگویی در کودکان و نوجوانان، انواع مختلف دروغگویی، دلایل و علل دروغگویی، راه درمان و پیشگیری از دروغگویی)
- **دزدی** (شکل گیری مفهوم مالکیت در کودکان، مفهوم دزدی در کودکی، انواع دزدی در کودکان، تفاوت دزدی در کودکان و نوجوانان، سنین شیوع دزدی، دلایل دزدی و راه های پیشگیری و درمان دزدی)
- **حسادت** (مفهوم حسادت، میزان شیوع و تفاوت های فردی در حسادت، تجربه های هیجانی و واکنش های حسادت در کودکان، علل حسادت، درمان حسادت، روش های پیشگیری و اصلاح و درمان حسادت...)
- **ترس** (تعریف ترس و ماهیت آن، شیوع و تفاوت های ترس در کودکان، انواع ترس، علل ایجاد ترس، ملاک های تشخیص، راهکارهای درمانی)
- **لجبازی و نافرمانی** (تعریف لجبازی و نافرمانی، علل لجبازی و نافرمانی در کودکان، رابطه سبک های فرزندپروری والدین با شیوع لجبازی و نافرمانی در کودکان و نوجوانان، زمان مناسب درمان و راه ها و روش های موثر درمان لجبازی)
- **بددهنی (قلدری ، مشاجره و دعوا)**
- **پر حرفی** (سنین شروع پر حرفی، عوامل و دلایل موثر بر پر حرفی، نشانه های پر حرفی، راه های برخورد صحیح)
- **بی نظمی** (دلایل بی نظمی و عدم مسئولیت پذیری در کودکان و نوجوانان، مزایا و معایب بی نظمی، طریقه برخورد با کودکان بی نظم و نحوه آموزش نظم)
- **خودکم بینی یا احساس حقارت** (تعریف خودکم بینی، نشانه ها، سنین شیوع، دلایل خودکم بینی، عوامل شکل دهنده احساس حقارت، نقش والدین، درمان و پیشگیری از کم رویی و احساس حقارت)
- **کم رویی** (تعریف کم رویی، تشخیص کم رویی از مسائل مشابه دیگر، رابطه کم رویی و درون گرایی، اضطراب اجتماعی، خجالتی بودن، انواع کم رویی، روند کم رویی و نحوه شکل گیری آن، عناصر تشکیل دهنده کم رویی، عوامل شکل دهنده کم رویی (ژنتیک، محیط)، نظریه های مرتبط با کم رویی، در مان کم رویی و راه ها و روشهای اصلاح آن)
- **بدرفتارهای ناشی از عادت های غیرمعمول و عصبی در کودکان و نوجوانان**
- **شب ادراری یا بی اختیاری ادرار** (تعریف شب ادراری، میزان شیوع، نقش جنسیت، نقش رشد، مشکلات زیست-عصبی، علل شب ادراری، راه کارهای درمانی)
- **ناخن جویدن** (عوامل موثر در پیدایش ناخن جویدن، علل ناخن جویدن، سن شیوع، ملاک های تشخیص و راه حل های درمانی ناخن جویدن)
- **وسواس تمیزی** (تعریف وسواس تمیزی، عوامل موثر در پیدایش عادت وسواس، سنین شیوع، تشخیص و راه حل های درمانی)

- **دندان قروچه** (دلایل دندان قروچه، راه های کاهش و درمان)
  - **مکیدن انگشت** (نشانه ها و دلایل شکل گیری این عادت، سنین شیوع، زمان مناسب مداخله، راه های درمانی، عوارض مکیدن انگشت)
  - **کوبیدن سر به زمین یا تکان دادن بدن** (دلایل و موقعیت های بروز این رفتارها، راه های برخورد و پیشگیری با بروز این رفتارها)
- رویکردهای پیشگیرانه و درمانی در مواجهه با بدرفتاری های کودکان و نوجوانان

فعالیت یادگیری: مطالعه کتاب های مرتبط با هر یک از مباحث بدرفتاری کودکان و ارائه خلاصه ای از یکی از آنها در کلاس

تکالیف عملکردی:

- انتخاب و مطالعه منظم یک کودک یا نوجوان و ارائه گزارشی از رفتارهای معمولی و غیرمعمولی آن در کلاس
- انجام یک مصاحبه با یکی از کودکان دارای بدرفتاری آشکار و بررسی و شناسایی دلایل و انگیزه های کودک از بروز این رفتارها
- تهیه و تنظیم بروشور یا پلت فرم آموزشی درباره هر یک از انواع بدرفتاریهای شایع در بین کودکان و نوجوانان و ارائه یک نسخه از آن در کلاس
- تهیه و ارائه یک چک لیست از نمونه رفتارهای بارز کودکان کم رو و خجالتی
- تهیه و ارائه چک لیستی از ویژگی ها و خصوصیات بارز کودکان لجباز و نافرمان

فصل پنجم: انواع اختلالات شایع در کودکان و نوجوانان

- تعریف اختلال و مفهوم اختلالات رفتاری
- اختلالات رایج دوران کودکی و نوجوانی
- دسته بندی اختلالات دوران کودکی و نوجوانی (اختلالات رفتاری، اختلالات یادگیری)
- **انواع اختلالات رفتاری شایع:**
- **اختلال اضطراب و استرس** (تعریف اضطراب، نشانه های اضطراب در سطوح مختلف، واکنش اضطراب در نوجوانان، انواع اضطراب، درمان اضطراب)
- **اختلال نقص توجه- بیش فعالی** (تعریف، انواع، علائم و نشانه ها، عوارض، سیر درمانی، نقش مدرسه، نقش والدین نظریه های مرتبط)
- **اختلال افسردگی** (تعریف افسردگی، اختلال افسردگی، نظریه های موجود در زمینه افسردگی کودکان و نوجوانان، رواج و روند افسردگی در کودکان و نوجوانان، نحوه پیدایش افسردگی (تأثیر عوامل ژنتیکی، عوامل فیزیولوژیکی، محیط اجتماعی و...))، انواع مختلف افسردگی، علائم و نشانه های افسردگی، شرایط و عوامل تأثیر گذار محیطی (سن، جنس، خانواده، مدرسه، حوادث و اتفاقات و...))، پیامدهای افسردگی برای کودکان و نوجوانان، اقدامات درمانی افسردگی

- **اختلال اوتیسم:** (تعریف اوتیسم و ویژگی های کودکان دارای اوتیسم، نظریه های مختلف، طیف اوتیسم، علائم و نشانه ها، میزان شیوع، دلایل بروز، راه های درمانی)

– اختلالات یادگیری شایع:

- اختلال خواندن
- اختلال نوشتن
- اختلال حساب کردن

فعالیت یادگیری: انتخاب یکی از اختلالات شایع کودکان و نوجوانان و ارائه کنفرانس در کلاس درس

تکالیف عملکردی:

- تهیه بروشور یا پلت فرم آموزشی از یکی از انواع اختلالات شایع دوران کودکی و نوجوانی
- تهیه یک نمودار یا جدول آموزشی از انواع اختلالات رفتاری و ارائه اطلاعات مربوط به هر یک از آنها با رنگ های مختلف و نصب در کلاس درس

فصل ششم: مسائل مرتبط با انواع رفتارهای پرخطر در کودکان و نوجوانان

- تعریف رفتارهای پرخطر
- ضرورت آگاهی از رفتارهای پرخطر
- سنین شیوع رفتارهای پرخطر
- نقش والدین در بروز رفتارهای پرخطر
- انواع رفتارهای پرخطر:

- **بزهکاری** (تعریف، علل، تاثیر خانواده و مدرسه، پیشگیری، راهبرد درمانی)
- **خودکشی** (تعریف خودکشی، افکار و رفتارهای مرتبط با خودکشی، فکر خودکشی، اقدام به خودکشی، میزان شیوع خودکشی در نوجوانان و جوانان، محرک های تنش زا و منابع آنها) محرک های تنش زای فردی، خانوادگی، همسالان، اجتماعی، رابطه هیجان و خودکشی، پیشگیری از خودکشی (پیشگیری معطوف به همه نوجوانان و پیشگیری مطوف به نوجوانانی که بیشتر در معرض خطر خودکشی قرار دارند)، اقدامات درمانی (حاد، مداورم، کوتاه مدت، بلندمدت)
- **استفاده و سوء استفاده از دارو** (تعاریف مربوط به استفاده، سوء استفاده از دارو، اعتیاد و وابستگی، تشخیص استفاده از دارو و سوء استفاده از آن، تشخیص وابستگی یا اعتیاد به دارو، عوامل موثر بر بروز رفتاری استفاده و سوء استفاده از دارو، مراحل مصرف دارو) مرحله آزمایشی، مرحله اجتماعی، ابزاری، عادت، وسواسی، پیشگیری و برنامه های مرتبط، اقدامات بالینی و درمانی در مراحل مختلف، نقش مشکلات اجتماعی و خانوادگی در پیدایش
- **دزدی** (تعریف دزدی، دلایل و انگیزه های دزدی در کودکان و نوجوانان، مفهوم دزدی در سنین کودکی و نوجوانی، راه های پیشگیری و اصلاح رفتار)

- **خشونت و پرخاشگری** (ماهیت و تعریف پرخاشگری، انواع پرخاشگری در کودکان و نوجوانان به تفکیک سن، شیوع و سیر تحول پرخاشگری، ویژگی های و نشانه های پرخاشگری، شاخص های سنی پرخاشگری، ثبات و تفاوت جنسیتی در پرخاشگری، نظریات مرتبط با پرخاشگری، علل پرخاشگری و خشونت در کودکان و نوجوانان (علل زیستی، فرهنگی، عاطفی و شناختی)، تاثیر رشد در پرخاشگری، راهکارهای اصلاح و روشهای پیشگیرانه، درمان پرخاشگری (اقدامات درمانی مبتنی بر خانواده، اقدامات درمانی گروهی)
- فعالیت یادگیری:** ارائه فیلم یا گزارش های مستند از کودکان و نوجوانان بزهکار و بحث و گفتگو درباره علل بروز بزه در کودکان و نوجوانان
- تکلیف عملکردی:** در قالب نمایش خلاق، ایده ها و راه کارهای برخورد با کودکان بزهکار (مثلا پرخاشگری) به نمایش گذاشته شود.

فصل هفتم: مسائل مربوط به بلوغ و تربیت جنسی در کودکان و نوجوانان

- مفهوم تربیت جنسی در کودکان و نوجوانان
  - آشنایی با مسائل جنسی و اصطلاحات مرتبط با آن (آزار جنسی، زورگویی جنسی، خودآزاری، تجاوز و...)
  - مسائل شایع جنسی در مهد کودک ها و مدارس
  - مسائل مربوط به دستکاری قسمتهای مختلف بدن (بازی با آلت تناسلی و...)
  - سن مناسب برای شروع تربیت جنسی و آموزشهای مناسب
  - عوامل موثر در شکل گیری مسائل جنسی (عوامل رشدی، عوامل موقعیتی و اجتماعی)
  - بلوغ زودرس در کودکان (تعریف، عوامل ایجاد کننده بلوغ زود رس، تشخیص بلوغ زود رس و درمان بلوغ زودرس)
  - تعریف بلوغ
  - تاریخچه روان شناسی مربوط به بلوغ
  - ویژگی های مربوط به بلوغ (رشد جسمانی، رشد ذهنی یا عقلی، رشد عاطفی، رشد اجتماعی)
  - ابعاد مختلف بلوغ (جسمی، جنسی، روانی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و غیره)
  - مهم ترین مشکلات نوجوانان در زمان بلوغ
  - کشمکش بین استقلال و وابستگی در دوران بلوغ
  - راه کارها و روشهای تربیت جنسی کودکان و نوجوانان
  - برنامه های درمانی قربانیان مسائل جنسی
- فعالیت یادگیری:** به صورت گروهی درباره نشانه های بلوغ و تغییرات ناشی از آن را در جنبه های مختلف با یکدیگر بحث و گفتگو نمایند و نتایج را در کلاس ارائه دهند.
- تکالیف عملکردی:**

- با حضور در مدرسه یا مرکز پیش دبستانی، رفتارهای کودکانه را که مشکلاتی در تربیت جنسی دارند مطالعه و مشاهد نمایند و نتیجه گزارش را در کلاس ارائه نمایند.
- تحقیقی درباره دیدگاه اسلام درباره بلوغ و تربیت جنسی جستجو و ارائه نمایند.
- به صورت گروه های کوچک، درباره عوامل تاثیر گذار بر بروز مسائل جنسی کودکان و نوجوانان جستجو و گفتگو نمایند و سپس راه کارهایی پیشگیرانه و درمانی را در قالب فلو چارت یا بروشور به کلاس ارائه دهند.

فصل هشتم: مسائل و مشکلات تحصیلی در کودکان و نوجوانان

- بررسی اترات مدرسه در زندگی کودکان و نوجوانان
  - پیشرفت تحصیلی و عوامل موثر بر آن
  - افت تحصیلی در کودکان و نوجوانان
  - دلایل بی رغبتی به تحصیل یا فرار از مدرسه
  - شکست تحصیلی و مسائل مربوط به ترک تحصیل
  - شناخت مشکلات و مسائل تحصیلی در کودکان و نوجوانان
  - بررسی دلایل و عوامل موثر بر مشکلات تحصیلی
  - عوامل فردی مانند هوش، جنسیت، انگیزش، توجه، آشفستگی های هیجانی و عاطفی، جنسیت، نارسایی های جسمانی؛ مشکلات ارتباطی، مشکلات رفتاری و...
  - عوامل خانوادگی موثر بر افت تحصیلی مانند سطح سواد والدین، میزان اطلاعات والدین از امور تربیتی، جو عاطفی حاکم بر خانواده، سبک فرزندپروری والدین، اختلافات خانوادگی، وضعیت اقتصادی و....
  - عوامل اجتماعی موثر بر مشکلات تحصیلی مانند فرهنگ حاکم بر جامعه، سیاست جامعه، اقتصاد جامعه و...
  - عوامل مربوط به مدرسه مانند جو حاکم بر مدرسه، امکانات و تجهیزات مدرسه، نقش معلمان و....
  - دیدگاه های مختلف درباره مسائل و مشکلات تحصیلی (جامعه شناختی، روان شناختی و...)
  - شاخص های شکست تحصیلی در کودکان و نوجوانان
  - راهکارهای کاهش و مقابله با افت یا شکست تحصیلی در کودکان و نوجوانان
- فعالیت یادگیری:** درباره مشکلات تحصیلی مربوط به خود یا یکدیگر گفتگو نمایند و مجموع آنها را در چک لیستی ارائه نمایند. سپس درباره علل بروز آنها به گفتگو بپردازند
- تکلیف عملکردی:** هر یک از دانشجویان با دوستان خود گروههای سه تا پنج نفره تشکیل دهند و درباره یکی از علل موثر در بروز مشکلات تحصیلی تحقیق و نتیجه را در کلاس ارائه کنند.

فصل نهم: مسائل مربوط به تغذیه در کودکان و نوجوانان

- کلیات و تعاریف
- عادات غذایی ناسالم

- مشکلات شایع تغذیه ای در کودکان و نوجوانان
- عادت های بیماری زا
- اختلالات گوارشی شایع
- تعادل تغذیه ای
- تاثیر مشکلات عاطفی و روانی بر تغذیه
- بد غذایی کودکان (عدم تمایل به خوردن غذا، کم خوری، پر خوری و...)
- اختلال بی اشتهاهی عصبی یا پراشتهاهی عصبی (تعریف اختلال خورد و خوراک، میزان شیوع، سیر تحول این مشکل، پیامدهای ناگوار بی اشتهاهی یا پراشتهاهی، چگونگی پیدایش و گسترش این مشکل، عوامل موثر بر شکل گیری این مشکل (عوامل موثر خانوادگی، عوامل موثر همسالان، محیط اجتماعی، شکل بدن، ویژگی های شخصیتی، مسائل ناشی از رشد)،
- رژیم غذایی مناسب برای کودکان و نوجوانان
- پیشگیری و راه های درمان مشکلات تغذیه ای (مشاوره فردی، خانواده درمانی، در مان فردی، درمان روانشناختی و...)

فعالیت یادگیری: انواع برنامه های مناسب و نامناسب تغذیه ای در کلاس توسط استاد ارائه شود و سپس دانشجویان به نقد و بررسی هر یک از آنها بپردازند.

تکلیف عملکردی:

- جدولی از برنامه غذایی فعلی خود را در طول روز تنظیم و در کلاس ارائه کنند. سپس به نقد و بررسی برنامه های غذایی یکدیگر بپردازند.
- راه کارهایی برای کاهش عادت های ناسالم غذایی در بین کودکان، نوجوانان و دانشجویان ارائه دهند.
- درباره یک کیس مبتلا به اختلال بی اشتهاهی یا پراشتهاهی عصبی تحقیق نمایند و درباره پیامدها و مسائل ناشی از آن با یکدیگر به گفتگو بپردازند.

فصل دهم: مسایل مربوط به سلامت و تحرک در کودکان و نوجوانان

تعریف

- میزان تحرک مورد نیاز کودکان و نوجوانان در سنین مختلف
- ورزشهای مناسب سنین کودکی و نوجوانی
- عوامل کم تحرکی در کودکان و نوجوانان
- پیامدهای بی حرکتی و عدم تحرک در کودکان و نوجوانان
- چاقی و لاغری مفرط ناشی از تحرک و عدم تحرک
- بیماریهای مربوط به کم تحرکی یا برنامه ورزشی ناصحیح

فعالیت یادگیری: درباره مشکلات شایع کم تحرکی و نشانه های آن در کودکان و نوجوانان مطالعه و گفتگو نمایند.

تکالیف عملکردی:

- با مطالعه شرایط رشدی کودکان و نوجوانان و با در نظر گرفتن نیازهای طبیعی آنها به تحرک، یک برنامه ورزشی مناسب با مشورت متخصصین تربیت بدنی تهیه و تنظیم نمایند.
- در قالب یک کار تحقیقی، درباره میزان تحرک در کودکان دچار اختلال بیش فعالی و اتیسم و یا غیره گفتگو نمایند.
- به صورت گروهی، درباره راه کارهای افزایش تحرک در کودکان آپارتمان نشین به گفتگو پردازند و راه کارهای خود را به کلاس ارائه نمایند.

فصل یازدهم: مسائل مربوط به کار کودکان و نوجوانان

- تعریف و مفهوم کار برای کودکان و نوجوانان
  - تعریف کودکان کار
  - قوانین مربوط به کار کودکان
  - سنین مناسب شروع کار در کودکان و نوجوانان
  - انواع شغل هایی که کودکان به صورت فصلی یا نیمه وقت به آن می پردازند
  - مزایا و معایب بکارگیری کودکان در مشاغل مختلف
  - وضعیت کار کودکان براساس خاستگاه شهری یا روستایی آنان
  - نقش والدین در کار کودکان
  - بررسی وضعیت مطلوب در مواجهه با کار کودکان
- فعالیت یادگیری:** درباره حقوق ملی و بین المللی کودکان در کلاس صحبت و گفتگو شود.

تکالیف عملکردی:

- سازمان های ملی و بین المللی در حوزه پیگیری و وضع قوانین درباره حقوق کودکان و نوجوانان را در قالب پاور پوینت گزارش و در کلاس معرفی نماید.
- به صورت گروهی، درباره قوانین مربوط به کودکان کار و آمار مربوط به آنها را در سطح بین الملل مطالعه کرده و نتایج را در قالب یک جدول تطبیقی تنظیم و در کلاس ارائه دهند.
- در قالب یک نمایش خلاق، وضعیت کودکان کار در شهر یا روستا را به تصویر بکشند و سپس درباره آن با یکدیگر گفتگو نمایند.

فصل دوازدهم: مسائل مربوط به اوقات فراغت و بیکاری در کودکان و نوجوانان

- تعاریف و مفاهیم مرتبط با اوقات فراغت
- اهداف اوقات فراغت
- انواع اوقات فراغت
- برنامه های مختلف اوقات فراغت
- مسائل مرتبط با اوقات فراغت

- راه ها و روشهای پر کردن اوقات فراغت برای کودکان و نوجوانان

فعالیت های یادگیری:

- درباره برنامه های مختلف کودکان و نوجوان در زمان های اوقات فراغت صحبت نمایند.
- تصاویری از فعالیت های کودکان در اوقات فراغت به نمایش گذاشته شود و مورد بحث قرار گیرد.

تکلیف عملکردی:

- هر گروه از دانشجو معلمان، با مشورت یکدیگر، به طراحی و ارائه یک فعالیت مناسب برای ساعات فراغت کودکان از مدرسه بپردازند و آن را در کلاس اجرا نمایند و سپس درباره مزایا و معایب فعالیت مورد نظر با دوستان خود گفتگو نمایند.
- در قالب یک گزارش تصویری حداقل ده نمونه از فعالیت های مناسب برای اوقات فراغت کودکان را در قالب اسلاید تصویری ارائه دهند.

فصل سیزدهم: مسائل مربوط به تکلم و زبان گفتاری در کودکان و نوجوانان

- تعریف تکلم و زبان گفتاری
- ویژگی های تکلم و زبان گفتاری بر حسب سنین مختلف
- عوامل موثر بر رشد زبان و گفتار کودکان (مانند هوش، دستگاه شنوایی طبیعی، سالم بودن دستگاه گویایی، زمینه های ارثی و عوامل محیطی و...)
- مسائل و مشکلات شایع گفتاری در کودکان و نوجوانان
  - تاخیر کلامی در سنین اولیه
  - خاموشی انتخابی
  - تکلم کودکان در کودکان رشد یافته
  - لکنت زبان در کودکی و نوجوانی
- راه های پیشگیری و درمان مشکلات رفتاری

فعالیت یادگیری: یکی از مشکلات گفتاری که در کودکان و نوجوانان مشاهده نموده اند، را در قالب گزارشی یک صفحه ای توصیف کنند.

تکالیف عملکردی:

- درباره مهمترین عوامل بروز مشکلات گفتاری پاورپوینت آماده و در کلاس ارائه نمایند.
- با یک فرد بزرگسال مبتلا به لکنت زبان یا اختلال گفتاری مصاحبه و مشکلات متعددی که وی تجربه کرده را گزارش نمایند.

فصل چهاردهم: مسائل مربوط به رسانه های جمعی، فضای مجازی و فناوری های نوین

- فضای مجازی

- مزایای استفاده از فضای مجازی
- معایب، مسائل و آسیب های فضای مجازی
- راه های آموزش و آگاهی دادن به کودکان و نوجوانان درباره فضای مجازی
- شیوه های برخورد والدین با فناوریهای نوین و طریقه آماده سازی کودکان و نوجوانان برای استفاده موثر از آنها

فعالیت یادگیری: بحث و گفتگو درباره فضای مجازی و نقد و بررسی آنها برای کودکان و نوجوانان

تکلیف عملکردی: درباره شیوه های برخورد والدین با فناوری های نوین و طریقه آماده سازی کودکان و نوجوانان برای استفاده موثر از آنها تحقیق و در کلاس ارائه نمایند.

فصل پانزدهم: مشاوره و راهنمایی کودکان و نوجوانان

- آشنایی با مفهوم مشاوره کودک و نوجوان
- هدف های مشاوره با کودکان و نوجوانان
- زمان مناسب جهت مراجعه به مشاور
- انتخاب یک مشاور مناسب
- آشنایی با مراکز مشاوره کودکان و نوجوانان

فعالیت یادگیری: بازدید گروهی از یک مرکز مشاوره کودک و نوجوان وابسته به دانشگاه های مختلف و آشنایی با فعالیت های و اعضای آنها

تکلیف عملکردی: مطالعه پرونده مراجعه یک کودک به مرکز مشاوره و ارائه گزارشی درباره جلسات، چگونگی روند مشاوره و مدت زمان بهبود کودک

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

استفاده از راهبردهای تدریس مبتنی بر بحث و گفتگو و سخنرانی در ارائه مطالب نظری و همچنین استفاده از راهبردهای یادگیری فعال از قبیل مشارکت در انجام فعالیت های گروهی، ارائه نمایش خلاق، بارش فکری درخصوص راهکارهای مرتبط با مسائل مطرح شده، بازدید و مصاحبه و.... ضروری است.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی*:

- جفری، ج، هوگارد (۱۳۹۳). رفتارهای دردرس آفرین در نوجوانی. ترجمه امیر خطیبی. تهران: رشد
- نراقی زاده، افسانه (۱۳۹۶). مسائل نوجوانان و جوانان. تهران: مهراندیش

* - با توجه به اینکه منبعی مختص این درس تهیه نشده است لذا چند منبع مرتبط به عنوان منابع اصلی و تعدادی از منابع مرتبط با مسائل کودکان و نوجوانان برای مطالعه بیشتر پیشنهاد می گردد.

منابع فرعی:

۱. کمبل، سوزان بی (۱۳۸۷). مشکلات رفتاری کودکان پیش دبستانی: مسائل بالینی و رشدی مترجم سعید صیادللو، تهران: دانه
۲. اقدم، سارا (۱۳۹۷). بررسی و حل مشکلات نوجوانان، تهران: صالحیان.
۳. صفربورد هکر دی، ندا (۱۳۹۶). عاداتها و رفتارهای بد کودکان، مشهد: مینوفر
۴. دگانکی، جورجیا و کندال، آن (۱۳۹۴) موثرترین روش های تربیت کودکان دشوار، ترجمه زهرا ترازوی و منصوره ربانی زاده، تهران: کتاب دانش پارسیان
۵. بکار، عبدالکریم (۱۳۹۴) مشکلات کودکان، تشخیص و درمان ده مشکل اساسی کودکان، ترجمه یوسف محمدی: مشهد: مینوفر
۶. مطیع، حسین (۱۳۹۷) رفتار درمانی کودک، قم: بوکتاب
۷. فردریک، ویلیام ان (۱۳۹۵) راهنمای عملی درمان کودکان دارای مشکلات رفتار جنسی، ترجمه اسماعیل صدری و مهناز آقازاده اصل، تهران: آوای نور
۸. فاطمی راد، محمدحسن و ناقل، صدیقه (۱۳۹۴). مسائل آموزش جنسی در کودکان. قم: مطاف
۹. مک گرگور، سینیتا (۱۳۸۶). تفکر درباره خود (راهنمای حل مشکلات زندگی کودکان و نوجوانان و سایر مسائل مربوط به آن] ترجمه ندا شادنظر. تهران: قطره
۱۰. چمینیس، ریتا (۱۳۹۲). راهنمای جیبی در زمینه مسائل و امور کودکان و نوجوانان، ترجمه سونیا موسی رضانی و مریم قاسمی، تهران: آوای نور
۱۱. خدایاری فرد، محمد (۱۳۹۵). مسائل نوجوانان و جوانان. تهران: انجمن اولیاء و مربیان
۱۲. گاوئرز، سایمون جی و گرین، لین (۱۳۹۶). اختلالات خوردن. ترجمه عبدالله شفیع آبادی و پریسا گل کاریان. تهران: رشد
۱۳. میرزایی نهر، المیرا و دیگران (۱۳۹۵). مشکلات رفتاری دانش آموزان و عوامل تاثیر گذار بر آن. اردبیل: نایاب
۱۴. دوستار بخشایش، شیدا (۱۳۹۵) شناخت کودکان ۷ تا ۱۲ سال، تهران: اندیشه نوآوران
۱۵. اکبری، ابوالقاسم (۱۳۹۷) پیشگیری از رفتارهای پرخطر، دماوند: رشد و توسعه
۱۶. سیف نراقی، مریم و نادری، عزت الله (۱۳۹۴) اختلالات رفتاری کودکان و نوجوانان و روش های اصلاح و ترمیم آنها، تهران: ارسباران
۱۷. جهانگیری، حمیده؛ هاراطون، داویدیان و دادستان، پریرخ (۱۳۹۵). اختلالات رفتاری و روانی کودکان، تهران: البرز فردانش

18. Campbell, S. B. (2006). *Behavior problems in preschool children: Clinical and developmental issues*. Guilford Press.

19. Kolko, D. J., & Kazdin, A. E. (1993). Emotional/behavioral problems in clinic and nonclinic children: Correspondence among child, parent and teacher reports. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 34(6), 991-1006.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: با توجه به ماهیت درس و آشنایی ضمنی دانشجویان با مسائل دوران کودکی و نوجوانی، ارزشیابی آغازین به صورت بحث‌ها و گفتگوهای مقدماتی و اولیه در شروع هر یک از مباحث اصلی درس، در طول ترم تحصیلی انجام گیرد.

ارزشیابی تکوینی: مشارکت در فعالیت‌های یادگیری و انجام فعالیت‌های عملکردی و ارائه آنها در قالب کارپوشه در پایان ترم تحصیلی مجموعاً به ارزش ۱۰ نمره

ارزشیابی پایانی: آزمون کتبی پایانی (مبتنی بر تمام سطوح یادگیری بلوم) به ارزش ۱۰ نمره

سرفصل درس «مشکلات یادگیری عمومی»

۱. معرفی درس و منطق آن:

رشد کودکان و نوجوانان فرایندی پیچیده و چند بعدی است که برخی از ابعاد آن قابل سنجش و اندازه گیری هستند. یکی از مهمترین ابعاد رشد کودک، رشد توانایی ذهنی است که در طی یک فرایند حساس و از طریق شرایط محیطی و موهبت های فطری تحول می یابد. خانواده و متغیرهای فرهنگی، اجتماعی بستر لازم جهت رشد و ارتقا کودک را فراهم می نماید. تحصیلات رسمی کودک در مدرسه برای افزایش توان بالقوه عملکرد او در زندگی به طور کامل ضروری است. کودکی که نتواند به اندازه کافی و مناسب از آموزش رسمی مدارس استفاده کند در زندگی با مشکل مواجه خواهد شد. امروزه شناخت دقیقی از چگونگی رشد هوش و شناخت کودکان وجود دارد. نمره های ۸۵ و بالاتر از آن در آزمونهای استاندارد هوش نشان دهنده هوش عادی هستند. نمره های کمتر از ۷۱ نشان می دهند که کودک با برخی از محدودیتها و عقب ماندگی ها در عملکرد هوشی خود مواجه می باشد. نمره های بین ۷۰ تا ۸۴ نشان دهنده هوش مرزی یا دیرآموزی است. واضح است که کودکان دیرآموز بر اساس نمره آزمون هوش، جایگزینی آموزشی می شوند و می بایستی آموزش متناسبی دریافت کنند. این کودکان با ضعف در رفتارهای انطباقی نه تنها در معرض خطر شکست تحصیلی قرار دارند بلکه از نظر بهداشت روانی نیز در مخاطره هستند. این کودکان عقب مانده نیستند، اما یادگیری آنها دیرتر صورت می گیرد و اصطلاحاً کندآموز هستند. این کودکان رفتارهایی دارند که منعکس کننده توجه و تمرکز ضعیف، تأخیر و کندی در پاسخ دهی، گرایش به سوی فعالیتهای عینی و ابتدایی، اختلال های عمومی، بیش فعالی، تحمل کم در برابر ناملایمات و محرومیتها، نوسانات خلقی، دلتنگی، خشم، ترس و پایین بودن اعتماد به نفس آنها می باشد. این کودکان بسیار بی تجربه به نظر می آیند. با این اوصاف، این دانش آموزان به آسانی از سوی متخصصان و پزشکان تشخیص داده نمی شوند و ضرورت دارد تا دانشجومعلمان دوره ابتدایی در این زمینه اطلاعات کارشناسی داشته و در جهت آموزشهای ترمیمی و جبرانی و ارجاعات لازم برای دریافت خدمات توانبخشی در صورت لزوم اقدام نمایند

نام درس به فارسی: مشکلات یادگیری عمومی	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: General learning problems	نوع درس: نظری
پایمدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجومعلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
۱- با سیر تحول تعاریف، تاریخچه، شیوع و سبب شناسی دانش آموزان دیرآموز آشنا شده و به درستی تحلیل نماید.	تعداد ساعت: ۳۲
۲- با معیارهای تشخیصی و ویژگی های شناختی، عاطفی، هیجانی، رفتاری و اجتماعی دانش آموزان با مشکلات عمومی یادگیری (دیرآموز) آشنا شده و آنرا بیان نماید.	شایستگی کلیدی: موضوعی پیش نیاز: - استاد متخصص برای تدریس:
۳- با رشد مراحل یادگیری دانش آموزان با مشکلات عمومی یادگیری (دیرآموز) آشنا شده و بتواند بین آنها تمیز قائل گردد.	متخصص روانشناسی و علوم تربیتی با گرایش کودکان استثنایی دارای تجربه مرتبط با

دانش آموزان دارای اختلالات یادگیری	۴- با پیش زمینه سازی برای خواندن، نوشتن، و ریاضی دانش آموزان با مشکلات عمومی یادگیری (دیرآموز) آشنا شود و در کلاس آنرا به کار گیرد.
------------------------------------	---

۲. فرصتهای یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: مبانی نظری

- سیر تحولی تعاریف دانش آموزان دارای مشکلات عمومی یادگیری (دیرآموز)
- تاریخچه، شیوع، سبب شناسی دانش آموزان دارای مشکلات عمومی یادگیری (دیرآموز)

فعالیتهای یادگیری:

دانشجو معلم قادر باشد اطلاعات لازم در خصوص موضوع فصل را از منابع مختلف جمع آوری کرده و با نظارت استاد به ارائه بخشی از آن در کلاس با تهیه پاور پوینت بپردازد.

فصل دوم: آشنایی با معیارهای تشخیصی، ویژگیهای شناختی، عاطفی، رفتاری، اجتماعی دانش آموزان

دیرآموز

- آشنایی با معیارهای تشخیصی بر اساس منابع مورد نظر
- آشنایی با ویژگیهای دانش آموزان دیرآموز در ابعاد مختلف (شناختی، تحصیلی، رفتاری، عاطفی و هیجانی و اجتماعی)

فعالیتهای یادگیری:

دانشجو معلم قادر باشد با مقایسه ویژگیها و نشانه های دانش آموزان دیرآموز از سایر گروههای دارای اختلال، به شناسایی افتراقی پرداخته و موارد را با نمونه فرضی یا واقعی تبیین نماید.

فصل سوم: رشد مراحل یادگیری

- مرحله حرکات درشت
- مرحله درکی - حرکتی
- مرحله حرکتی - درکی
- مرحله درکی
- مرحله ذهنی - درکی
- مرحله ذهنی

فعالیتهای یادگیری:

دانشجو معلم بتواند مراحل یادگیری را در دانش آموز تشخیص داده و اطلاعات لازم را در هر حوز جمع آوری و در کلاس ارائه نماید.

فصل چهارم: پیش زمینه سازی برای خواندن، نوشتن و ریاضی

- پیش زمینه سازی برای نوشتن (یازده گام) شامل:
آماده سازی، دایره، منحنی ها، خطوط افقی، خطوط عمودی، خطوط مایل، ایجاد پیوستگی در حرکات مربوط به خطوط راست و منحنی، جا به جا کردن علائم، مفاهیم پایین و بالا و روی خط، تمایز بین اندازه ها، شروع نوشتن حروف، تجسم درونی اشکال
- پیش زمینه سازی برای خواندن (ده گام) شامل:
فعالیت های حرکتی درشت، فعالیت های حرکتی ظریف، یادگیری اشکال متنوع، تشخیص ترکیبی از اشکال و دستکاری الگوها، تشخیص حروف دست نویس، شروع تشخیص کلمات از طریق حافظه و بینایی، آواشناسی و ساخت کلمه، هجی کردن
- پیش زمینه سازی برای ریاضی (سیزده گام) شامل:
بیان شفاهی اعداد، درک وجود واحدها، شمارش به عنوان یک مرحله موزون و مرتب، سازمان بندی اشیا، بیان توالی اعداد، شناساندن سمبولهای عددی نوشته شده، معرفی اعداد نوشته شده در توالی منظم، مرتبط کردن سمبولهای عددی نوشته شده با مفهوم عدد، شمارش با کاهش اتکا روی لمس اشیا، شمارش بدون اتکا روی لمس اشیا، مقایسه واحدها، شروع یادگیری ریاضی یادگیری اعداد ترتیبی

فعالیت های یادگیری:

دانشجو معلم قادر باشد اطلاعات لازم در مورد موضوع فصل را از منبع اصلی دریافت و نسبت به تنظیم نمونه فعالیت های هر حوزه به صورت آکادمیک و بر اساس روش های آموزش های ترمیمی و توانبخشی مورد نیاز پرداخته و ضمن ارائه در کلاس به استاد تحویل دهد.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- توجه به پیش نیازهای تدریس
- توجه به ویژگی های دانش آموزان دارای مشکلات عمومی یادگیری (دیرآموز) و شناسایی افتراق آن با دانش آموزان کم توان ذهنی
- توجه به روش های آموزش مناسب این گروه (جیرانی و ترمیمی و توانبخشی)
- استفاده از راهبردهای موثر تدریس در حوزه های تحصیلی و رفتارهای اجتماعی، هیجانی
- مشارکت خانواده در اجرای برنامه آموزشی و توانبخشی

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱- گام های پیشرفت برای کودکان دیرآموز تألیف: مری لو ابرسول، نیوول سی، کپارت، جیمز یابرسول، ترجمه: فرشته درویش قدیمی، نشر دانش
- ۲- روشهای خردمندانه برای آموزش و پرورش دانش آموزان با نیازهای ویژه. (۱۳۹۶). پیتروستوود. ترجمه ابوالفضل سعیدی، انتشارات مدرسه.

منابع فرعی:

- ۱- آموزش و پرورش تلفیقی دانش آموزان دیرآموز، تألیف: آلیس هوسپیان - محمدرضا تات، نشر سازمان آموزش و پرورش استثنایی
- ۲- دانش آموزان دیرآموز و مشکلات آموزشی، تألیف: فرامرز افشار - فهیمه آرین، نشر آوای نور

4- Ch. Sri Raja Rajeswari P. V. S. Badarinath, K. (2016). 30 Methods to Improve Learning Capability in Slow Learners. *IJELLH (International Journal Of English Language, Literature In Humanities)*, 4(2).

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی تکوینی: عملکرد دانشجو معلم در مشارکت فعالیتها و مباحث کلاسی و ارائه کار ۵ نمره

ارزیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۲ نمره

سرفصل درس «مشکلات یادگیری خاص»

۱. معرفی درس و منطق آن:

مشکلات یادگیری خاص و اصطلاح اختلال یادگیری به گروهی ناهمگن از کودکان و دانش آموزان اطلاق می شود که در یک یا چند فرایند روانشناختی پایه دچار مشکل می باشند. این کودکان مشکلات عمده ای را در فراگیری مهارت های گوش دادن، سخن گفتن، خواندن، نوشتن، استدلال یا محاسبات ریاضی نشان می دهند. این اختلال ها در افراد درونی هستند و فرض کلی بر آن است که به علت اختلال دستگاه عصبی مرکزی به وجود می آیند و احتمال دارد که در هر مرحله از دوران زندگی رخ دهد. هر چند ممکن است با شرایط معلولیت ساز دیگر (مانند مشکلات حسی، ناتوانی هوشی، اختلال های هیجانی) یا عوامل بیرونی (فرهنگی، آموزشی) همراه باشد ولی نتیجه ی این شرایط یا عوامل نیستند. این اختلال می تواند پیامدهای کارکردی منفی در طول عمر داشته باشد (از جمله: خودپنداره منفی، کاهش پیشرفت تحصیلی، افزایش ترک تحصیل، کاهش بهزیستی روانشناختی و سلامت روان نامناسب و نشانه های افسردگی ...) در حالیکه می توان با افزایش سطح آگاهی عمومی در زمینه شناسایی، ارزیابی، ارائه مداخلات مورد نیاز، حمایت های اجتماعی و عاطفی پیامدهای سلامت روانی مطلوبی را پیش بینی و از تسری مشکلات در سطوح بالاتر جلوگیری نمود.

نام درس به فارسی: مشکلات یادگیری خاص نام درس به انگلیسی: <i>Special learning problems</i>	مشخصات درس
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	نوع درس: نظری
۱- با سیر تحول تعاریف، تاریخچه، شیوع و سبب شناسی اختلالات یادگیری آشنا شده و به درستی تحلیل نماید.	تعداد واحد: ۲
۲- با معیارهای تشخیصی و ویژگی های شناختی، عاطفی، هیجانی، رفتاری و اجتماعی دانش آموزان با اختلالات یادگیری آشنا شده و آن را بیان نماید.	تعداد ساعت: ۳۲
۳- با طبقه بندی اختلالات یادگیری در قالب دانش آموزان با نقص در خواندن، نوشتن و ریاضی آشنا شده و بتواند بین آن ها تمیز قائل گردد.	شایستگی کلیدی:
۴- با رویکردهای موثریاددهی و یادگیری، اصول آن و روش های مداخله ای مبتنی بر نیاز هر گروه از اسپسیفایرها خواندن، نوشتن و ریاضی آشنا شود و در کلاس آن را به کار گیرد.	موضوعی
	پیش نیاز: -
	استاد متخصص برای تدریس:
	متخصص روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی و علوم تربیتی با حداقل ۵ سال سابقه رسمی تخصصی مرتبط

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: مبانی نظری

- سیر تحولی تعاریف اختلالات یادگیری
- تاریخچه، شیوع، سبب شناسی اختلالات یادگیری

فعالیت های یادگیری:

دانشجو معلم قادر باشد اطلاعات لازم در خصوص موضوع فصل را از منابع مختلف جمع آوری کرده و با نظارت استاد به ارائه بخشی از آن در کلاس با تهیه پاور پوینت پردازد.

فصل دوم: معیارهای تشخیصی، ویژگی های شناختی، عاطفی، رفتاری، اجتماعی دانش آموزان دارای اختلالات یادگیری

- معیارهای تشخیصی بر اساس DSM-5
- ویژگی های دانش آموزان دارای اختلال یادگیری خاص در ابعاد مختلف (شناختی، تحصیلی، رفتاری، عاطفی و هیجانی، اجتماعی)

فعالیت های یادگیری:

دانشجو معلم بتواند با مقایسه ویژگی ها و نشانه های دانش آموزان دارای اختلالات یادگیری از سایر گروه های استثنایی، به تشخیص افتراقی پرداخته و موارد را با نمونه فرضی یا واقعی تبیین نماید.

فصل سوم: طبقه بندی اختلال یادگیری خاص با نقایص آکادمیک (اسپسیفایرها)

- اختلال یادگیری خاص با نقص خواندن
- اختلال یادگیری خاص با نقص نوشتن
- اختلال یادگیری خاص با نقص ریاضی

فعالیت های یادگیری:

دانشجو معلم بتواند با مطالعه پرونده، بررسی کاربردگ های شرح حال و مصاحبه بالینی و اطلاعات کسب کرده در فصل دوم نوع طبقه اختلال را در دانش آموز تشخیص داده و اطلاعات لازم را در هر حوزه آکادمیک جمع آوری و در کلاس ارائه نماید.

فصل چهارم: رویکردهای تشخیصی و مداخله ای

- رویکرد پزشکی
- رویکرد رفتاری
- رویکرد رشدی
- رویکرد شناختی
- رویکرد انسانگرا
- رویکرد بوم شناختی

فعالیت های یادگیری:

دانشجو معلم قادر باشد اطلاعات لازم در خصوص موضوع فصل را از منابع مختلف جمع آوری کرده و به ارائه بخشی از آن در کلاس با تهیه پاور پوینت پردازد. و همچنین با تشخیص گذاری صورت گرفته در فصل قبل بتواند رویکرد موثر را انتخاب و به کار گیرد.

فصل پنجم: تنظیم برنامه آموزش انفرادی IEP

- بررسی شرایط کنونی دانش آموز
- تعیین اهداف بلند مدت
- تعیین اهداف کوتاه مدت
- تعیین روش های مناسب آموزشی و مداخله ای
- ارزشیابی

فعالیت های یادگیری:

دانشجوم معلم قادر باشد بر اساس اطلاعات بدست آورده یک طرح درمان مبتنی بر نیاز را در قالب برنامه انفرادی تنظیم و به استاد مربوطه ارائه نماید.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- توجه به پیش نیازهای تدریس / توجه به رویکردهای مداخله ای در تدریس خواندن / توجه به رویکردهای مداخله ای در تدریس نوشتن / توجه به رویکردهای مداخله ای در تدریس ریاضی / استفاده از راهبردهای موثر تدریس در حوزه های تحصیلی و رفتارهای اجتماعی، هیجانی / مشارکت خانواده در اجرای برنامه آموزشی و توانبخشی

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱- لرنر، ژانت ترجمه عصمت دانش. ناتوانی های یادگیری، نظریه ها، تشخیص و راهبردهای آموزشی. نشر دانشگاه شهید بهشتی

منابع فرعی:

- ۱- لوید، جان؛ هالاهان، دانیل پی ترجمه حمید علیزاده و همکاران. اختلال های یادگیری، مبانی، ویژگی ها و تدریس موثر، نشر ارسباران
- ۲- شکوهی یکتا، محسن؛ پرند، اکرم. ناتوانی های یادگیری. نشر تیمورزاده
- ۳- کریمی، بهروز؛ علیزاده، حمید؛ پیرزادی و کریمی. اختلال یادگیری خواندن، ارزیابی و برنامه آموزش. نشر روان
- ۴- کله، پیترو؛ چان، لورنا ترجمه فرهاد ماهر. روش ها و راهبردها در تعلیم و تربیت کودکان استثنایی. نشر جیحون

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: تعیین سطح یادگیری دانشجو معلم از طریق انجام ارزیابی از مطالب جلسات قبل در شروع جلسه جدید و احتساب ۳ نمره

ارزشیابی تکوینی: عملکرد دانشجو معلم در مشارکت فعالیت ها و مباحث کلاسی و ارائه کار ۵ نمره

ارزیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۲ نمره

سرفصل درس «آموزش و پرورش فراگیر در دوره ابتدایی»

۱. معرفی درس و منطق آن:

فراگیرسازی آموزش و پرورش برای دربرگیری همه کودکان رویکردی مبتنی بر هنجار دانستن تفاوتهاست و طرحواره نوینی را بر آموزش و پرورش جهان حاکم کرده است. در این درس دانشجو معلمان با تغییر نگرش از دیدگاه هنجارسازی در رویکرد پزشکی به هنجار دانستن تفاوتها در رویکرد اجتماعی، آمادگی تغییر طرحواره عمل تربیتی خود از ویژه سازی به تمایز گذاری در بافت اتاق درس و مدرسه عمومی را به دست می آورند.

نام درس به فارسی: آموزش و پرورش فراگیر در دوره ابتدایی نام درس به انگلیسی:	مشخصات درس
<i>Inclusive Education</i>	نوع درس: نظری
	تعداد واحد: ۲
	تعداد ساعت: ۳۲
	شایستگی کلیدی: موضوعی
	پیشنیاز: روانشناسی رشد
	استاد متخصص برای تدریس:
	متخصص روانشناسی و علوم تربیتی
	با گرایش کودکان استثنایی و
	دارای گواهی مدرسی آموزش
	فراگیر از سازمان آموزش و
	پرورش استثنایی کشور
• پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	
• با ذکر تفاوتها در حوزه عمل و نظر، دو رویکرد پزشکی (متمرکز بر فرد متفاوت) و اجتماعی (متمرکز بر برنامه درسی) را شفاهی و نوشتاری و با رعایت اصول تغییر نگرش و متقاعدسازی معرفی کند.	
• اصول و روشهای ارزیابی نیازهای ویژه آموزشی-پرورشی با رویکرد چندرشته ای بشناسد و معرفی کند.	
• اصول و روشهای تمایز گذاری برنامه های درسی و پرورشی برای دانش آموزان با نیازهای ویژه (گروه هدف) بشناسد و معرفی کند.	
• اصول و روشهای تمایز گذاری برنامه درسی خواندن و نوشتن و ریاضیات بشناسد و معرفی کند.	
• راهکارهای مناسب برای تمایز گذاری برنامه درسی را با توجه به نیازهای هر کودک در بافت اتاق درس و مدرسه عمومی (عادی) ارائه کند.	

۲. فرصتهای یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول:

- تفاوتهای فردی، نیازهای ویژه و عوامل ایجادکننده و کارآمدی روشهای مداخله در مورد آنها در دو دیدگاه پزشکی و اجتماعی
- بررسی ضرورت تغییر طرحواره عمل تربیتی از جداسازی به فراگیرسازی
- تاریخچه تلفیق و فراگیرسازی در ایران و جهان
- اصول و روشهای متقاعدسازی و تغییر نگرش

فعالیتهای یادگیری:

یکی از فعالیتهای زیر پیشنهاد می گردد:

مطالعه منابع درباره رویکردهای پزشکی و اجتماعی در مورد تفاوتهای فردی در اتاق درس
بحث و نقد دو رویکرد در گروههای کوچک و بزرگ

تلاش برای متقاعد کردن مخالفان

وارسی وضعیت و چالشها و فرصتهای تلفیق و فراگیرسازی در استان محل خدمت و ارائه گزارش در کلاس واری نگرش معلمان مدارس محل کارورزی و طراحی و اجرای برنامه تغییر نگرش برای آنان و واری نتایج و تحلیل آنها در کلاس

فصل دوم

- اصول و روشهای ارزیابی نیازهای ویژه آموزشی-پرورشی با رویکرد چندرشته ای
- اصول و روشهای تمایزگذاری برنامه های درسی و پرورشی برای دانش آموزان با هوش مرزی و نارسایی هوشی
- تدوین برنامه برای دربرگیری نوآموز یا دانش آموز نمونه (منتخب از میان موردهای مشاهده شده در کارورزی) در گروههای کوچک و نقد و ارتقاء برنامه در گروه بزرگتر زیر نظر استاد
- اصول و روشهای تمایزگذاری برنامه های درسی و پرورشی برای دانش آموزان با نارساییهای هیجانی-رفتاری و کمبود توجه-فزون جنبشی

فعالتهای یادگیری:

دانشجومعلم باید یکی از مباحث آموخته را به طور عملی در یک گروه از دانش آموزان مورد بحث اجرا و در کلاس ارائه نماید.

فصل سوم

- اصول و روشهای تمایزگذاری برنامه های درسی و پرورشی برای دانش آموزان با نارساییهای گفتاری و زبانی
- اصول و روشهای تمایزگذاری برنامه های درسی و پرورشی برای دانش آموزان با نارساییهای ویژه یادگیری
- اصول و روشهای تمایزگذاری برنامه های درسی و پرورشی برای دانش آموزان با نارساییهای شنوایی
- اصول و روشهای تمایزگذاری برنامه های درسی و پرورشی برای دانش آموزان با نارساییهای عصبی - عضلانی - استخوانی

فعالتهای یادگیری:

دانشجومعلم باید یکی از مباحث آموخته را به طور عملی در یک گروه از دانش آموزان مورد بحث اجرا و در کلاس ارائه نماید.

فصل چهارم

- اصول و روشهای تمایزگذاری برنامه درسی خواندن و نوشتن
- اصول و روشهای تمایزگذاری برنامه درسی ریاضیات
- دورنمای فراگیرسازی آموزش و پرورش برای کودکان با نارسایی

فعالتهای یادگیری:

یکی از فعالتهای زیر پیشنهاد می گردد:

دانشجومعلم باید یکی از مباحث آموخته را به طور عملی در یک گروه از دانش آموزان مورد بحث اجرا و در کلاس ارائه نماید.

دانشجو معلم باید منابع را برای آشنایی با چالشهای پیش روی دربرگیری کودکان با نارسایی در مدارس عمومی جستجو کند و آنها را در بحث با گروههای کوچک و تمام کل دانشجو معلمان واکاوی نماید.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

متمرکز بر خودآموزی و بحث و یادگیری گروهی و آزمایش و اصلاح در میدان عمل است. در این میان بهره گیری از تدریس مستقیم موارد ضروری توصیه می شود.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

وستوود، پیتتر ترجمه ابوالفضل سعیدی (۱۳۹۶). روشهای خردمندانه برای آموزش و پرورش دانش آموزان با نیازهای ویژه انتشارات مدرسه.

مجموعه آموزشهای ویدیویی فراگیرسازی. (۱۳۹۸). سازمان آموزش و پرورش کودکان استثنایی. واحد آموزشهای تلفیقی - فراگیر

منابع فرعی:

مک کانکی، روی ترجمه ابوالفضل سعیدی (۱۳۸۴). درک و پاسخگویی به نیازهای ویژه در کلاسهای فراگیر: انتشارات سازمان آموزش و پرورش کودکان استثنایی.

آینسکو، مل ترجمه ابوالفضل سعیدی (۱۳۸۳). راهنمای تربیت معلم برای توسعه فراگیرسازی آموزش و پرورش: انتشارات پژوهشکده کودکان استثنایی.

- Garry Hornby (auth.). (2014). *Inclusive Special Education: Evidence-Based Practices for Children with Special Needs and Disabilities*. Springer-Verlag New York.

Research-Based Methods for the Classroom (2015.3rd - - *Inclusion Strategies That Work!* SAGE Publications Ltd. Edition). Toby J. Karten.

- *Including students with special needs : a practical guide for classroom teachers*. Marilyn William D. Bursuck. 6th ed. (2012), Pearson Education, Inc. Friend

- *Supporting inclusive practice*. Gianna Knowles. 2nd ed. (2011), Routledge

SPECIAL TEACHING FOR SPECIAL STUDENTS-Ann Lewis & Brahm Norwich. Open University Press.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی تکوینی:

عملکرد دانشجو معلم در فعالیتهای یادگیری پیش بینی شده و مشارکت در فعالیتهای (۳ نمره)

ارزشیابی پایانی:

آزمون مباحث نظری به میزان (۱۴ نمره)

کارپوشه:

مجموعه تکالیف عملکردی (۳ نمره)

سرفصل درس «مدیریت و برنامه ریزی درسی در کلاس های چند پایه»

۱. معرفی درس و منطق آن

توسعه زندگی شهری و کاهش جمعیت در مناطق روستایی / حاشیه شهرها منجر به افزایش کلاس های چند پایه در این مناطق شده است. در حال حاضر این پدیده نه یک استثنا بلکه یک واقعیت انکار ناپذیر در نظام آموزش ایران است. کلاس های چند پایه می تواند به عنوان یک ظرفیت یادگیری به معلمان در سازمان دادن فرصت های یادگیری منحصربفردی که در آن تجربیات متمایز یادگیرندگان به عاملی برای تعمیق و توسعه یادگیری متناسب با ظرفیت های محلی تبدیل می شود، کمک نماید. آموزش مهارت تهیه طرح برنامه درسی و تدوین واحد های یادگیری که در آن مرز های مشترک دانش بشری مورد توجه قرار می گیرد این ظرفیت را از موقعیت تهدید آمیز در شرایط فعلی به یک فرصت برای کمک به یادگیری دانش آموزان تبدیل می کند.

نام درس به فارسی: مدیریت و برنامه ریزی درسی در کلاس های چند پایه	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Management and curriculum development in multigrade classes	نوع درس: نظری-عملی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
با شناخت ویژگی های کلاس های چند پایه، این ظرفیت را در راستای مدیریت زمان و بهره گیری از تجربیات متمایز یادگیرندگان برای طراحی فرصت های یادگیری مورد استفاده قرار دهد.	تعداد ساعت: ۴۸
	شایستگی کلیدی: موضوعی
	دروس پیش نیاز: -
	استاد متخصص برای تدریس:
	دکتری تخصصی علوم تربیتی

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: کلیات

- تعریف کلاس های چند پایه
- کلاس های چند پایه در ایران و جهان
- تنوع و گوناگونی کلاس های چند پایه
- فرصت ها و محدودیت ها در کلاس های چند پایه

تکلیف یادگیری:

جستجو در شبکه و انتخاب نمونه ای از تجربیات معلمان کلاس های چند پایه و گزارش آن به کلاس.
جستجو در شبکه و جمع آوری چکیده مقالات در زمینه آموزش در کلاس های چند پایه و گزارش آن به کلاس.

فصل دوم: نکات مورد توجه در برنامه ریزی برای آموزش کلاس های چند پایه

- برابری فرصت های آموزشی در فرایند آموزش
- آزادی عمل معلم در برنامه ریزی کلاس های چند پایه
- استفاده از منابع محلی در اداره کلاس های چند پایه (منابع انسانی - منابع مالی)
- تشکیل گروه های کوچک آموزشی در کلاس
- تاکید بر مفاهیم و مهارت های اساسی در برنامه درسی

تکلیف یادگیری:

مشاهده تدریس (فیلم/ حضور در کلاس چند پایه) در کلاس چند پایه و تهیه گزارش تحلیلی از آن بر اساس یکی از محور های فوق

فصل سوم: نحوه تنظیم جدول ساعات هفتگی در کلاس های چند پایه

- مدیریت زمان و نقش معلم در کلاس های چند پایه
- قوانین و مقررات در کلاس های چند پایه
- گروه های یادگیری در کلاس های چند پایه و نحوه سازماندهی و هدایت آن

تکلیف یادگیری:

مشاهده تدریس (فیلم/ حضور در کلاس چند پایه) در کلاس چند پایه و تهیه گزارش تحلیلی از آن بر اساس یکی از محور های فوق و ارائه به کلاس

مصاحبه با معلم با تجربه در کلاس های چند پایه، و گفتگو در خصوص مشکلات مدیریت کلاس نقاط قوت و ضعف و آنچه از آن آموخته است، نحوه سازمان دادن اهداف و محتوای برنامه درسی، نحوه بکارگیری ظرفیت دانش آموزان و منابع محلی برای حل مشکلات و تهیه یک جدول مقایسه ای از شباهت ها و تفاوت مشکلات و روش های مختلف اداره کلاس کلاس چند پایه بر اساس گزارش های ارائه شده در کلاس.

فصل چهارم: سازماندهی محتوا

- برنامه ریزی بر اساس مهارت ها و مفاهیم مشترک
- برنامه ریزی بر اساس موضوعات مشترک
- برنامه ریزی بر اساس تلفیق موضوعات مختلف درسی
- ظرفیت برنامه ریزی تلفیقی برای کلاس های چند پایه
- تم ها و ملاک های انتخاب تم

تکلیف یادگیری:

مقایسه روش های سازماندهی محتوا و ظرفیت آن برای آموزش موضوعات مختلف در کلاس های چند پایه انتخاب یک تم و طراحی فعالیت های یادگیری برای سازماندهی موضوعات مختلف پیرامون آن

تکلیف عملکردی:

یک واحد یادگیری بر اساس یکی از روش های سازماندهی محتوا برای آموزش در کلاس های چند پایه (حد اقل سه پایه) طراحی و تدوین نماید.

فصل پنجم: سازماندهی فرصت های یادگیری برای آموزش و ارزشیابی

- فعالیت یادگیری ساختمان
- فعالیت یادگیری مسئله محور
- فعالیت یادگیری تلفیقی
- ارزشیابی از فرآیند آموزش بر اساس تلفیق موضوعات درسی در یک پایه
- ارزشیابی از فرآیند آموزش بر اساس تلفیق موضوعات مختلف در یک پایه

تکلیف یادگیری:

یک نمونه ابزار ارزشیابی برای یکی از مباحث آموزشی (مفاهیم/ مهارت های مشترک) طراحی نماید.

تکلیف عملکردی:

طراحی یک فرصت های یادگیری با ترکیبی از فعالیت های یادگیری

فصل ششم: طرح برنامه درسی در کلاس های چند پایه

- تحلیل برنامه های درسی و شناسایی مهارت ها و مفاهیم موضوعات درسی
- رسم شبکه مفهومی برای مفاهیم در موضوعات درسی
- رسم شبکه مهارت های اساسی و خرده مهارت ها در موضوعات درسی
- طرح برنامه درسی بین موضوعات پایه
- طرح برنامه درسی بین پایه ها در یک موضوع درسی

تکلیف یادگیری:

تهیه طرح برنامه درسی برای یک کلاس چند پایه (حد اقل سه پایه).

تکلیف عملکردی:

طراحی و تدوین یک واحد یادگیری تلفیقی براساس طرح برنامه درسی تهیه شده

روش اجرا: سازماندهی گروه های دانشجویی در اجرای فعالیت ها می تواند به گونه ای صورت گیرد که در مجموع انواع مختلفی از طرح برنامه درسی را برای کلاس های چند پایه تهیه شده و در تولید واحد یادگیری نیز واحد های یادگیری تولید شده می تواند متمرکز بر یکی از طرح های برنامه درسی باشد.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

بکارگیری راهبرد های مستقیم برای آشنایی دانشجویان با کلاس های چند پایه یا شرکت در واحد های آموزشی که به صورت چند پایه مدیریت می شوند. استفاده از راهبرد پردازش اطلاعات برای شناسایی، طبقه بندی و ایجاد یک شبکه ارتباطی میان مفاهیم و مهارت های اساسی در موضوعات و پایه های مختلف جهت تهیه طرح برنامه درسی. بکارگیری شیوه مشارکتی برای ترکیب نمودن اطلاعات حاصل از بررسی برنامه ها/ مواد آموزشی برای طراحی واحد های یادگیری

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

صمدیان، صمد (۱۳۹۶). برنامه ریزی درسی کلاس های چند پایه. انتشارات بوی جوی مولیان.

حیدری نیا، مهناز (۱۳۹۶). برنامه ریزی درسی کلاس های چند پایه. انتشارات آکادمیک.

منابع فرعی:

زرافشان، علی (۱۳۸۴). کلاس های چند پایه. انتشارات مدرسه.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی: ۸ نمره

ارزشیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۱۲ نمره

سرفصل درس «آموزش در کلاس های چندپایه»

۱- معرفی درس و منطق آن:

رسالت اصلی آموزش و پرورش، توان بخشیدن به فرد فرد انسان ها در جهت شکوفایی کامل استعدادها و شناخت توانمندی های آنهاست که این هدف بر سایر اهداف نظام آموزشی ارجحیت دارد. تعلیم و تربیت، سرمایه گذاری برای آینده و حق همه اعضای جامعه محسوب می شود. کلاس چندپایه یک موقعیت خاص آموزشی است و تشکیل آن با توجه به شرایط موجود در روستاها، مناطق محروم و حاشیه شهرها امری اجتناب ناپذیر تلقی می گردد. از طرفی افزایش پوشش تحصیلی در کشورهای در حال توسعه، مدیون تشکیل کلاس های چند پایه است. یک کلاس چند پایه در واقع نمادی از تمام برنامه های آموزشی، پرورشی و اداری آموزش و پرورش، از نوع ارائه خدمات در این حوزه ها است و افرادی که در این موقعیت ها خدمت یا تحصیل می کنند، انسان هایی سخت کوش، موفق و مؤثر، تربیت می شوند. معلم یک کلاس چندپایه در حقیقت سرپرست خانواده پرفرزندگی است که باید برای همه آنان به صورت مجزا و متفاوت برنامه ریزی نماید و به میزان مساوی به هر کدام توجه نشان دهد. در واقع برای استفاده از یک کلاس چند پایه به عنوان یک فرصت باید نوع نگاه را تغییر داد و به دنبال تحقق عدالت آموزشی، جلوگیری از ترک تحصیل و مهاجرت های بی رویه، کمک به اقتصاد خانواده ها و افزایش پوشش تحصیلی در بین دختران باشیم. هدف ما دستیابی به «آموزش برای همه» است که یکی از سیاست های راهبردی و اصلی نظام آموزشی کشور، به استناد سند چشم انداز بیست ساله، قانون برنامه پنجم توسعه، سند تحول بنیادین، مصوبه ۵۹۵ شورای عالی انقلاب فرهنگی و تعهدات بین المللی سند داکار می باشد و به استناد هدف کلان شماره ۳ سند تحول نیز، روح عدالت کمی و کیفی باید در مدارس ساری و جاری باشد. از آن جایی که در ساختار نظام آموزشی برنامه ریزی خاصی برای توجه به کلاس های چندپایه صورت نگرفته و از طرفی نتایج پژوهش ها برتری چنین کلاس هایی را در پرورش رشد اجتماعی و سازگاری محیطی دانش آموزان مورد تاکید قرار داده است، این درس با هدف افزایش دانش نظری و ارائه راهکارهای عملی برای دانشجو- معلمان در رابطه با آموزش و مدیریت کلاس های چند پایه در نظر گرفته شده است.

<p>نام درس به فارسی: آموزش در کلاس های چند پایه نام درس به انگلیسی:</p>	<p>مشخصات درس نوع درس: نظری-عملی</p>
<p>Education in Multigrade Classes</p>	<p>تعداد واحد: ۲</p>
<p>پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ویژگی های محیطی مدارس روستایی و یا عشایری چندپایه را با مدارس شهری مقایسه کند. - ویژگی های کلاس های مدارس شهری و کلاس های چندپایه روستایی و عشایری را با هم مقایسه کند. - فرصت ها و تجارب یادگیری اثربخش را برای کلاس های چندپایه را طراحی کند. - با فنون تدریس در کلاس های چندپایه آشنا شود. - توانایی تدریس در کلاس های چندپایه را داشته باشد. 	<p>تعداد ساعت: ۴۸</p> <p>شایستگی کلیدی: موضوعی</p> <p>دروس پیش نیاز: -</p> <p>استاد متخصص برای تدریس: دکتری تخصصی علوم تربیتی</p>

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: کلیات

- ویژگی های مدارس روستایی
- مدارس عشایری
- تعریف کلاس های چندپایه
- ویژگی های دانش آموزان در مدارس چندپایه
- ویژگی های محیطی مدارس روستایی و عشایری چندپایه
- مقایسه کلاس های مدارس شهری و کلاس های چندپایه روستایی و عشایر

فصل دوم: طراحی فرصت های یادگیری در کلاس های چندپایه

- طرح درس سالانه در کلاس های چندپایه
- تنظیم برنامه هفتگی در کلاس های چندپایه
- ویژگی های طرح درس روزانه برای کلاس های چندپایه

فصل سوم: روش های تدریس در کلاس های چندپایه

- روش های تدریس محوری
- روش های تدریس گروهی
- روش های تدریس ترکیبی
- تلفیق در کلاس های چندپایه

فصل چهارم: محیط های یادگیری در کلاس های چندپایه

- فرصت های آموزشی در محیط های روستایی
- سازماندهی کلاس های چندپایه براساس روش های تدریس مختلف

فصل پنجم: فنون تدریس در کلاس های چندپایه

- روش های خودآموزی در کلاس های چندپایه
- فعالیت های گروهی در کلاس های چندپایه
- استفاده از ظرفیت دانش آموزان در تدریس
- تشخیص ارتباط دروس با هم براساس اهداف برنامه درسی
- آموزش دانش آموزان با نیازهای ویژه در کلاس های چندپایه (با تاکید بر دانش آموزان دیرآموز و اختلال یادگیری)
- استفاده از فناوری ها و رسانه های آموزشی در کلاس های چندپایه
- ارزشیابی کیفی - توصیفی در کلاس های چندپایه

فصل ششم: سناریوهای فرضی تدریس در یک کلاس چندپایه

- نمونه طرح درس سالانه چند کلاس چندپایه

- نمونه برنامه هفتگی کلاس های چندپایه
- نمونه سناریو و طرح درس تدریس در کلاس های چندپایه به روش محوری
- نمونه سناریو و طرح درس تدریس در کلاس های چندپایه به روش گروهی
- نمونه سناریو و طرح درس تدریس در کلاس های چندپایه به روش ترکیبی
- نمونه سناریو و طرح درس تدریس در کلاس های چندپایه به روش تلفیقی

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری:

تدارک دیدن فرصت های یادگیری مستقیم در داخل محیط آموزشی نیازمند استفاده از شیوه ارائه مستقیم مباحث نظری به همراه مشارکت دانشجویان و استفاده از روشهای تدریس ذیل است.

- سخنرانی
- پرسش و پاسخ
- بارش مغزی
- بحث گروهی
- پروژه ای

۴. منابع آموزشی:

منبع اصلی:

آقازاده، محرم؛ فضلی، رخساره (۱۳۸۶). خودآموز تدریس چند پایه. تهران: آبیژ. آقازاده، محرم؛ فضلی، رخساره (۱۳۸۹). راهنمای آموزش در کلاس های درس چند پایه. تهران: نشر آبیژ.

منبع فرعی:

بهمنی، زهرا؛ رضوی، منیره سادات (۱۳۹۵). نوسازی و بهسازی یادگیری در کلاسهای چند پایه. تهران: منادی تربیت. جعفری، پریش (۱۳۷۹). تمرین چند پایه در مدارس ابتدایی، وزارت آموزش و پرورش. دفتر همکاریهای علمی بین المللی.

جهانپور عبس آبادی، علی محمد (۱۳۹۵). کلاس های چند پایه، چالش یا فرصت. تهران: انتشارات مینوفر. سزیر والاس، جان؛ بی. مئوت، جی. (۱۳۹۰). کتاب راهنما برای معلمان چند پایه، رشد عملکرد در دوره ابتدایی (مترجم: زرافشان، علی). تهران: انتشارات مدرسه.

صمدیان، صمد (۱۳۹۶). برنامه ریزی درسی کلاس های چند پایه، تهران: انتشارات بوی جوی مولیان. مرتضوی زاده، حشمت الله (۱۳۹۴). راهنمای تدریس در کلاس های چند پایه. نشر عابد. مرتضوی زاده، حشمت الله (۱۳۹۶). مدیریت و برنامه ریزی کلاس های چند پایه. انتشارات کورش چاپ. میرشفیعی لنگری، سید داوود (۱۳۹۵). یک موقعیت خاص به نام چند پایه: شیوه آموزش در کلاس چند پایه دوره ابتدایی. تهران: انتشارات سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی.

نظری سینا، احمد؛ قریشی، سعید و محمدپور، صلاح (۱۳۹۴). راهنمای تدریس در کلاس های چندپایه. تهران: انتشارات مدرسه.

- Barbetta, G. P., Sorrenti, G., & Turati, G. (2019). Multigrading and child achievement. *Journal of Human Resources*, 0118-9310R4.
- Beveridge, L., & Armstrong, S. (2017). Supporting teacher and student learning in small schools. *Australian Educational Leader*, 39(1), 28.
- Casserly, A. M., Tiernan, B., & Maguire, G. (2019). Primary teachers' perceptions of multi-grade classroom grouping practices to support inclusive education. *European Journal of Special Needs Education*, 1-15.
- Hyry-Beihammer, E. K., & Hascher, T. (2015). Multigrade teaching in primary education as a promising pedagogy for teacher education in Austria and Finland. In *International Teacher Education: Promising Pedagogies (Part C)* (pp. 89-113). Emerald Group Publishing Limited.
- Indonesia, I. U. A. S., & Pendidikan, I. N. O. V. A. S. I. (2019). MULTI-GRADE TEACHING. *POLICY*, 2.
- Khazaei, L., Ahmadi, P., Rahmani, F., Bakhshi, H., Gholipour, J., & Hosseinpour, R. (2016). Challenges and disadvantages of multigrade teaching: qualitative research.
- Msimanga, M. R. (2019). Managing the use of resources in multi-grade classrooms. *South African Journal of Education*, 39(3).

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

- طراحی یک طرح درس سالانه ویژه کلاس های چندپایه = ۱ نمره
- طراحی یک برنامه هفتگی برای کلاس های چندپایه = ۱ نمره
- طراحی یک نمونه طرح درس روزانه برای کلاس های چندپایه = ۳ نمره
- فعالیت کلاسی در طول ترم: ۵ نمره
- ارزشیابی پایانی: ۱۰ نمره

سرفصل درس «آموزش مهارت های زندگی (چندفرهنگی و شهروندی)»

۱. معرفی درس و منطق آن :

آموزش های مدرسه ای و دانشگاهی به جهت داشتن تنوع قومی و فرهنگی دانش آموزان و دانشجویان، دارای رویکرد متفاوتی شده است. تدریس های خطی و عدم حساس به فرهنگ، دیگر پاسخ گوی نیاز کلاس های دارای تنوع فرهنگی نیست. پژوهش ها نشان می دهد معلمان و مدرسان حایز این نوع صلاحیت ها، اغلب کلاس های موفق تری را تجربه کرده و یادگیرندگان نیز رضایت بیشتری از این نوع کلاس ها دارند. ضمن این که مدرسان و معلمان دارای شایستگی های چندفرهنگی، چه به صورت آشکار و چه از حیث ویژگی های برنامه درسی پنهان، به دانشجویان و دانش آموزان یاد می دهند که جامعه دارای ویژگی های تکثر و تنوع، جامعه زیست پذیر بهتری از جامعه یک رنگ و یک نواخت است. جامعه ایران، با توجه به تکثر قومی و رنگین کمائی از فرهنگ ها، زبان ها، آداب و سنن مختلف، شایسته تربیت دانشجو- معلمانی دارای ویژگی های چندفرهنگی است. آموزش های چند فرهنگی در راستای آموزش های شهروندی معنی پیدا می کند. در واقع آموزش های چندفرهنگی مقدمه تربیت شهروندی است. در یک محیط و جامعه چند فرهنگی تا زمانی که معلمان خود دارای شایستگی های چند فرهنگی نباشند، به احتمال زیاد نخواهند توانست این ویژگی ها و شایستگی ها را به دانش آموزان خود نیز منتقل نمایند. بدین جهت ضروری است به ویژه در نظام تربیت معلم ایران در قالب صلاحیت های معلمی به آموزش این صلاحیت ها توجه جدی شود.

<p>نام درس به فارسی: آموزش مهارت های زندگی (چندفرهنگی و شهروندی) نام درس به انگلیسی: Life Skills Training (Multiculturalism and Citizenship)</p>	<p>مشخصات درس نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۳۲</p>
<p>پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:</p> <ul style="list-style-type: none"> - مفهوم فرهنگ، چندفرهنگی و آموزش چندفرهنگی را بداند. - مولفه های اصلی و اهداف آموزش چندفرهنگی را بداند. - ویژگی های برنامه درسی چندفرهنگی، مدرسه چندفرهنگی و مدرسه چندفرهنگی را تبیین نماید. - از فواید روش های تدریس چندفرهنگی آگاه شده و خود نیز از روش های تدریس چندفرهنگی استفاده کند. - با مفاهیم شهروندی و آموزش شهروندی آشنا شود. - ابعاد و مولفه های آموزش شهروندی را بداند. - ارتباط آموزش چندفرهنگی و شهروندی را بداند. 	<p>شایستگی کلیدی: موضوعی پیش نیاز: - استاد متخصص برای تدریس: برنامه ریزی درسی و آموزش چندفرهنگی، جامعه شناسی آموزش و پرورش</p>

۲. فرصتهای یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول : کلیات و تعاریف

- فرهنگ و چندفرهنگی
- آموزش چندفرهنگی و میان فرهنگی
- سیری در تاریخ آموزش چندفرهنگی (ایران و جهان)
- تبیین مفهوم آموزش چندفرهنگی
- ضرورت آموزش چندفرهنگی
- اهداف آموزش چندفرهنگی
- اصول آموزش چندفرهنگی
- رویکردهای آموزش چندفرهنگی
- شایستگی های چندفرهنگی
- سواد فرهنگی و چندفرهنگی
- چالش های فراروی آموزش چندفرهنگی

فصل دوم : تدریس و ارزشیابی چندفرهنگی

- چیستی و چرایی تدریس چندفرهنگی
- آشنایی با نحوه تدریس چندفرهنگی
- آشنایی با نقش فرهنگ در تدریس و یادگیری
- آشنایی با نقش و وظایف معلمان در آموزش چندفرهنگی
- آشنایی با روش های ارزشیابی چندفرهنگی

فصل سوم: آشنایی مختصر با فرهنگ های ایرانی

- آشنایی با اقوام ایرانی
- آشنایی با زبان های اقوام ایرانی
- آشنایی با مشاهیر ایرانی
- آشنایی با فرهنگ و هنر ایرانی
- آشنایی با صنایع دستی ایران

فصل چهارم: شهروندی

- تعاریف و مفاهیم شهروندی
- تاریخچه و سیر تحول شهروندی
- آموزش شهروندی
- مولفه های شهروندی
- ویژگی های شهروند خوب

- تنوع و شهروندی
- نقش معلمان در ترویج آموزش شهروندی
- الگوهای تربیت شهروندی (سیاسی - مدنی، دموکراتیک، قانون محور و ...)
- آشنایی با سند حقوق شهروندی ایران

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری:

- تدریس توضیحی
- بارش مغزی
- ایفای نقش
- نمایشی
- مشارکتی
- حل مساله
- اکتشافی

۴. منابع آموزشی:

- صادقی علیرضا. آموزش چندفرهنگی، سازمان سمت. در دست چاپ
- صادقی علیرضا. (۱۳۹۱). ویژگی ها و ضرورت تدوین برنامه درسی چند فرهنگی در ایران: بررسی چالش ها و ارائه راهبرد ها. راهبرد فرهنگ، شماره هفدهم و هجدهم، ۱۳۹۱
- صادقی علیرضا. (۱۳۹۲). دانش چند فرهنگی و ارتقای سبک زندگی در ایران. فرهنگ مشاوره و روان درمانی، ۳، ۱۳
- صادقی علیرضا. (۱۳۹۱). چندفرهنگی و نسبت آن با آموزش. رشد، بیست و هفتم، ۴
- صادقی علیرضا. (۱۳۹۱). تدریس چندفرهنگی؛ راهبردهای فارسی، اجتماعی و ریاضی. رشد، بیست و هشتم، ۵
- عراقیه، علیرضا. (۱۳۹۲) گونه شناسی رهیافت های میان رشته ای و دلالت های آن در طراحی برنامه درسی چند فرهنگی در آموزش عالی، رهیافتی نو در مدیریت آموزشی
- فتحی واجارگاه، کوروش و واحد چوکده، سکینه. (۱۳۸۸). آموزش شهروندی در مدارس. آئیژ
- Irvine, Jacqueline (2003). Educating Teachers for Diversity Teachers College, Columbia University New York and London.
- Race, Richard (2011). Multiculturalism and Education, Continuum International Publishing Group, New York, NY 10038
- Intercultural Competences (2013). Published by UNESCO

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین (کتبی، یا شفاهی) بارش مغزی)

ارزشیابی تکوینی: آزمون های تشریحی شفاهی یا کتبی، آزمون عملکردی در موقعیت شبیه سازی شده، پروژه
ارزشیابی پایانی: گزارش پروژه و ارزشیابی تکوینی ۵ نمره و آزمون کتبی پایانی ۱۵ نمره

سرفصل درس «مهارت‌های آموزش به کودکان دو زبانه»

۱. معرفی درس و منطق آن:

دو یا چندزبانگی پدیده‌ای است که هرچند دارای قدمتی تاریخی است، روند رو به رشد آن در قرن اخیر موجب شده تا این پدیده به‌عنوان یکی از چالش‌های اساسی در سیاست‌گذاری آموزشی کشورها تبدیل شود. گستردگی مرزهای سیاسی کشور ایران از دیرباز اقوام مختلفی را با فرهنگ‌ها و زبان‌های مختلف در خود جای داده است. یکی از وظایف آموزش و پرورش پوشش این دانش‌آموزان و تدوین منابع آموزشی و آموزش معلمان این مناطق است. این پدیده اجتماعی را می‌توان با آموزش درست زبان قبل از ورود به مدرسه یا از ابتدای ورود به مدرسه، با زبان رسمی کشور آموزش داد. از آن جا که زبان رسمی قدرتمند یکی از مهم‌ترین عوامل انسجام و حفظ یکپارچگی کشورها به شمار می‌آید؛ پرورش اصولی کودکان دوزبانه در مناطق غیر فارسی زبان کشور امری ضروری است که برای رسیدن به آن نیازمند تربیت مربیان متخصص در این زمینه هستیم. این رویکرد که براساس روش مستقیم آموزش زبان است، بر این منطق استوار است که فرایند آموزش زبان باید تقلیدی از فراگیری زبان اول توسط کودک باشد. بر این اساس همانگونه که کودک زبان خود را بدون هیچ زبان میانجی‌ای فرامی‌گیرد، در روند آموزش نیز باید از ترجمه و استفاده از زبان مادری کودک اجتناب کرد. در چنین روشی مواد درسی کاملاً به وسیله زبان غالب به کودک ارائه می‌شوند. هدف این شیوه آموزش این است که دانش‌آموز بدون تداخل زبان اول قادر به تفکر به زبان هدف باشد.

نام درس به فارسی: مهارت‌های آموزش به کودکان دو زبانه نام درس به انگلیسی: Educational skills for bilingual Children	مشخصات درس نوع درس: عملی - نظری تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۴۸ شایستگی کلیدی: موضوعی پیش‌نیاز: آموزش زبان فارسی استاد متخصص برای تدریس: دکترای زبان و ادبیات فارسی و زبان‌شناسی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: ۱. نیاز پیش دبستانی‌ها و مدارس ابتدایی غیر فارسی زبان کشور در آموزش غیر مستقیم و صحیح زبان فارسی به کودکان را برآورده سازد. ۲. تفاوت آموزش زبان به بزرگسالان با آموزش زبان به خردسالان با توجه به مقوله دوران حساس زبان آموزی را تبیین کند. ۳. مواد و متون و روشهای آموزشی و کاربردی آنها را تحلیل و ارزیابی کند.	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: کلیات، تعاریف، مبانی نظری و مقدمات آموزش به زبان دوم

تعاریف و آشنایی با مبانی

مروری بر مطالعات دوزبانگی

نظریات فراگیری زبان اول در کودکان

عوامل موثر بر دوزبانگی

تأثیر دوزبانگی بر یادگیری

بایدها و نبایدها در پرورش کودکان دوزبانه

مشکلات کودکان دو زبانه دارای اختلالات زبان و گفتار

مشکلات زبان آموزی کودکان پایه اول ابتدایی در مناطق دو زبانه

نگاهی به وضعیت کودکان دوزبانه و پراکندگی آن در ایران

موانع دوزبانگی (فرهنگی، آموزشی، امنیتی و...)

دو زبانگی و هویت اجتماعی

فعالیت یادگیری: دو زبانگی و هویت اجتماعی را براساس یکی از منابع این سرفصل یافته و در کلاس معرفی شود.

تکلیف عملکردی: هر یک از دانشجویان با مراجعه به تحقیقات انجام شده مشکلات زبان آموزی کودکان پایه اول ابتدایی در مناطق دو زبانه را در یک منطقه از کشور گزارش کنند.

فصل دوم: دوزبانگی و انواع آن

طبقه‌بندی دوزبانگی بر اساس زمان شروع آموزش

۱- دوزبانگی زودهنگام:

۱-۱ دوزبانگی همزمان

۲-۱ دوزبانگی متوالی

۲- دوزبانگی دیر هنگام

ب) طبقه‌بندی دوزبانگی بر اساس میزان تسلط زبانی

۱- دوزبانگی غیرفعال

۲- دوزبانگی غالب

۳- دوزبانگی متعادل

۴- دوزبانگی همسان

فعالیت یادگیری: مطالعه منابع و مباحث نظری مربوط به انواع ویژگی‌های زبان دوم از آوا تا معنا

زبان دوم را به عنوان یک مجموعه زنده و نقش آفرین در انواع فعالیت‌های ارتباطی فرایند تربیت بفهمد.

معرفی مصداق‌های حضور و نقش آفرینی زبان دوم در انواع ارتباط، به ویژه در فرایند تربیت/آموزش و نیز فعالیت‌های ارتباطی

یک معلم در مدرسه

تکلیف عملکردی: حضور و آثار انواع زبان دوم در انواع ارتباط آموزشی را مشاهده و گزارش کند.

فصل سوم: اصول و روش‌های آموزش و تدریس زبان دوم

راهبردهای آموزش زبان فارسی به دانش آموزان مناطق دو زبانه

فراگیری حرکتی زبان (T.P.R)

اصول و روشهای یادگیری از طریق بازی

کودک و رسانه و تاثیر رسانه‌ها در فراگیری زبان در کودکان

نظریات و روشهای آموزش خواندن

فعالیت یادگیری: با مراجعه با سایت‌ها و وبلاگها، نمونه‌های عملی آموزش از طریق پویانمایی بررسی شود.

تکلیف عملکردی: یک فصل کتاب درسی را انتخاب و راهنمای‌های پیش‌بینی شده را مطالعه و با مصاحبه با یک معلم با تجربه

محتوای آن را تکمیل و نتیجه را به کلاس ارائه نماید.

فصل چهارم: روش تحقیق و سنجش میزان فراگیری زبان دوم

آشنایی با انواع روشهای تحقیق در این زمینه

روش‌های معمول سنجش میزان فراگیری زبان دوم

فعالیت یادگیری: یکی از مقالات نوشته شده در این زمینه را در کلاس معرفی و تحلیل کند.

تکلیف عملکردی: با استفاده از یکی از روشهای سنجش یک فعالیت یادگیری برای آموزش به دانش‌آموزانی که در یادگیری

یکی از مهارت‌های زبانی دچار مشکل هستند طراحی، اجرا و نتایج آن را در حل مشکل یادگیری دانش‌آموز ارزیابی و گزارش

کند.

فصل پنجم: طراحی و تدوین مواد درسی برای آموزش فارسی به کودکان غیر فارسی زبان

معرفی منابع

بررسی کتب و مقالات

اصول طراحی و تدوین

تدوین یک واحد به طور عملی

۱-۱- عنوان واحد یادگیری

۱-۲- هدف واحد یادگیری

۱-۳- ارتباط طولی و عرضی واحد یادگیری

۱-۴- تعیین پیش‌دانسته‌های ضروری دانش‌آموز و نیازهای محلی

- ۱-۵- تعیین مفاهیم و مهارت های اساسی و بیان اصطلاحات خاص این واحد یادگیری
- ۱-۶- چگونگی ارتباط و نحوه گسترش واژگان/ مهارت ها/ مفاهیم در یک واحد یادگیری و دستیابی به مهارت های زبانی
- ۱-۷- شواهد و مثالها با توجه به مهارت های زبانی و مفاهیم
- ۱-۸- تم انتخابی واحد یادگیری و نحوه سازماندهی واژگان، مفاهیم و مهارت ها پیرامون آن
- ۱-۹- چگونگی بکارگیری رویکردهای آموزش زبان در آموزش مهارت های چهارگانه در سازماندهی واحد یادگیری
- ۱-۸- بررسی تصاویر، نمودارها، پیام های آموزشی، درشت نویسی ها و ... که به یادگیری واژگان، مفاهیم و مهارت های زبانی کمک می کند.
- ۱-۹- بررسی فرصت های یادگیری پیش بینی شده تنوع، توالی و انسجام آن.
- ۱-۱۰- مشخص کردن مواد و ابزارهای آموزشی مناسب برای آموزش واحد یادگیری.
- ۱-۱۱- روش هایی که بتوان واژگان، مفاهیم و مهارت های چهارگانه زبانی را با زندگی دانش آموزان ارتباط داد.
- ۱-۱۲- راهبردهای پرورش خلاقیت و توسعه مهارت های تفکر
- ۱-۱۳- طراحی ارزش یابی تکوینی از واحد یادگیری
- ۱-۱۴- طراحی ارزش یابی، مجموعی از واحد یادگیری

فعالیت یادگیری: انتخاب یک مقاله در یکی از زمینه های طراحی واحد یادگیری و تهیه خلاصه آن در قالب یک مقاله کوتاه. یک واحد یادگیری کتاب درسی را به جهت رعایت ملاک های رویکرد در آموزش مفاهیم و مهارت های زبان فارسی بررسی و تحلیل نماید.

تکلیف عملکردی: بررسی یک کتاب آموزشی با رعایت نکات زیر:

- عنوان، هدف، مفاهیم کلیدی و چگونگی آموزش صدا و حروف
- بررسی تصاویر، نمودارها، پیامهای آموزشی کتاب که به یادگیری کمک می کند.
  - بررسی فعالیتهای یاد دهی - یادگیری پیش بینی شده، کتاب و سایر منابع
  - بررسی راهکارهای پیش بینی شده جهت سنجش آموخته های دانش آموزان
  - بررسی محتوای کتاب و پیشنهاد های کتاب جهت پیش بینی فرصت هایی برای پاسخ گویی به نیازهای ویژه دانش آموزان با نیازهای ویژه
  - بررسی محتوای کتاب و پیشنهاد های جهت پیش بینی فرصت هایی برای پرورش خلاقیت
  - بررسی محتوای کتاب و پیشنهاد های کتاب جهت پیش بینی فرصت هایی برای تعمیق و گسترش یادگیری
  - بررسی محتوای کتاب و پیشنهاد های کتاب جهت پیش بینی فرصت هایی برای ارتباط تجارب پیش بینی شده با زندگی

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- آماده سازی درس ها در قالب اسلایدهای آماده شده ویژه هر جلسه توسط مدرس؛
- موضوع اسلایدها شامل طرح درس، محتوا، معرفی منابع و پرسش و تمرین و در پایان جمع بندی و معرفی منابع درس جلسه بعد است.
- پرسش از دانشجویان درباره موضوع جلسه قبل و گفتگو درباره مطالعات انجام شده
- دانشجویان و مدرسان درباره مطالب مورد مطالعه به طور مختصر فهم خود را می نویسند (در پوشه کار قرار می دهند) و در جلسه بعد ۱۵ دقیقه صرف بیان فهم خود درباره مطالب مورد مطالعه می شود. (انجام تکالیف توسط مدرس همچون دانشجوی، ضروری است)
- ارائه درس به صورت سخنرانی همراه با طرح پرسش و گفتگو یک سوم وقت کلاس
- ارائه تمرین عملی و نیز پرسش درباره موضوع درس
- در هر جلسه دانشجویان مصداق های عملی بحث را در محیط زندگی و محیط تحصیلی خود ارائه می کنند.
- معرفی منابع اصلی و فرعی برای مطالعه ویژه هر جلسه توسط مدرس
- مطالعه منابع معرفی شده برای هر جلسه قبل از حضور در کلاس توسط دانشجویان

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱- پیشنهاد تالیف کتاب مستقل و قبل از آن تدوین مجموعه مقالاتی از دوزبانگی

منابع فرعی:

- استاینبرگ، دنی، ۱۳۸۳، **درآمدی بر روان شناسی زبان**، ترجمه ارسلان گلغام، تهران، انتشارات سمت.
- براهنی محمد تقی (۱۳۷۱)، "پیامدهای شناختی دو زبانی"، سمینار ابعاد دو زبانی، تهران.
- بشیریه حسین (۱۳۷۹)، **نظریه های فرهنگ در قرن بیستم**، تهران، نشر آینده پویان.
- حاجیان ابراهیم (۱۳۸۰)، **مساله وحدت قومی و الگوی سیاست قومی در ایران**، نامه انجمن جامعه شناسی ایران، ش ۳.
- حسن شمس اسفند آباد (۱۳۸۱) "مطالعه سبکهای یادگیری دانش آموزان یک زبانه و دوزبانه و رابطه آن با پیشرفت تحصیلی و جنسیت"، نشریه شماره ۳۲۱، موسسه پژوهشی برنامه ریزی درسی و نوآوریهای آموزشی.
- دوزبانگی، نشریه علمی پژوهشی، خبری پویش، شماره سوم، پژوهشکده کاربردی تعلیم تربیت
- رابرتسون یان (۱۳۷۲)، **درآمدی بر جامعه**، ترجمه حسین بهروان، مشهد، انتشارات آستان قدس رضوی.

- سیگوان میگوئل و مک کی (۱۳۶۹)، **آموزش و مساله دو زبانی**، ترجمه اصغر واقدی و دیگران، نشر ادیب پور.
- عبدی، نسرين. (۱۳۸۳). نگاهی به دوزبانی، مجله رشد آموزش زبان، شماره ۴۳
- لطف آبادی، حسین. (۱۳۶۵). «روانشناسی رشد زبان». مشهد، انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد.
- مدرس، سولماز. (۱۳۸۳). «مشکلات دانش آموزان دوزبانه». ماهنامه دیماج. ۴، ۴۱ - ۳۱
- مدرسی، یحیی، ۱۳۶۸، **درآمدی بر جامعه‌شناسی زبان**، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- مشکوٰه الدینی، مهدی. (۱۳۴۴). ساخت آوایی زبان، مشهد: دانشگاه فردوسی.
- نرسیسانس امیلیا (۱۳۸۲)، **مباحثی در دو زبانی از دیدگاه علوم اجتماعی**، تهران، سازمان میراث فرهنگی کشور.
- نیلی پور، رضا، ۱۳۵۸ توانایی‌های دو زبانه شدن در کودکان و بزرگسالان، چاپ اول، اهواز، دانشگاه جندی شاپور، اهواز

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

- ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیشنهادی در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.
- ارزشیابی تکوینی: عملکرد دانشجو در فعالیت‌های یادگیری پیش‌بینی شده و مشارکت در فعالیت‌های گروهی ۷ نمره
- ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۸ نمره
- کارپوشه: مجموعه تکالیف عملکردی فردی و گروهی ۵ نمره

سرفصل درس «سواد رسانه ای و تفکر انتقادی»

۱. معرفی درس و منطق آن:

در عصر ارتباطات و اطلاعات، رسانه های جمعی از طریق انگاره سازی، بمباران اطلاعاتی و سایر شیوه های تاثیر گذاری بر مخاطب تلاش میکنند تا اولاً تصویر ذهنی مخاطب را از جهان پیرامونش، مطابق خواست و اراده خود بر اساس منافع ایدئولوژیک، سیاسی، اقتصادی و ... شکل دهند، ثانیاً نگرش مخاطب را بر اساس اهداف خود تغییر دهند و در نهایت رفتار مخاطب را مطابق با منافع خود تنظیم کنند. در چنین شرایطی اگر مخاطبین در برابر پیام ها و محتواهای رسانه ای منفعل باشند، قدرت تشخیص سره از ناسره را نخواهند داشت. تفکر انتقادی به مخاطب کمک میکند که به پیام ها و محتواهای رسانه ای با تردید مواجه شود و در خصوص صحت و سقم پیام تحقیق کند. بنابراین تفکر انتقادی منجر به واکنش فعال مخاطب در برابر پیام ها و محتواهای رسانه ای شده و مخاطب را از حالت منفعل خارج میکند. بر اساس تعریف باکینگهام، سواد رسانه ای به دانش، مهارت ها و توانایی هایی اشاره دارد که برای استفاده و تفسیر رسانه ها مورد نیاز است که یکی از مهمترین مهارت ها، مهارت تفکر انتقادی است. البته مهارت های سواد رسانه ای فراتر از تفکر انتقادی است. سواد رسانه ای در حقیقت دانش و مهارت استفاده از رسانه های جمعی و نوین با هدف تحقق رژیم مصرف، تعمیم تفکر انتقادی نسبت به قالب و محتوای رسانه ها، برخورداری از قدرت تجزیه و تحلیل رسانه و پیام های رسانه ای (برای تعمیم سره از ناسره، مصونیت در برابر تکنیک های اقناع و ...)، گسترش اخلاق حرفه ای و در نهایت تولید محتوای رسانه ای اثر بخش و در عین حال منطبق بر حقیقت است.

بنابراین انتظار میرود دانشجو پس از گذراندن درس سواد رسانه ای و تفکر انتقادی ضمن آشنایی با مهارت های سواد رسانه ای، با شیوه ی پرورش تفکر انتقادی در میان دانش آموزان، آموزش مهارت های سواد رسانه ای و تربیت رسانه ای دانش آموز با هدف تبدیل ایشان به مخاطبین فعال آشنا شود.

مشخصات درس	نام درس به فارسی: سواد رسانه ای و تفکر انتقادی
نوع درس: نظری	نام درس به انگلیسی: Media literacy and critical thinking
تعداد واحد: ۲	پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:
تعداد ساعت: ۳۲	بود:
شایستگی کلیدی: موضوعی	۱- دانش آموزان را با مفهوم ارتباطات و رسانه و شیوه تولید پیام آشنا کند.
پیش نیاز: -	۲- دانش آموز را با مهمترین شیوه های تاثیر گذاری رسانه ها بر افکار عمومی خصوصاً انگاره سازی، بمباران اطلاعاتی، بزرگ نمایی و ... آشنا کند.
تخصص مورد نیاز برای تدریس: علوم ارتباطات، فرهنگ و ارتباطات، سیاستگذاری فرهنگی، جامعه شناسی، روزنامه نگاری	۳- مهارت های سواد رسانه ای را به دانش آموزان آموزش دهد.
	۴- دانش آموزان را با مفهوم تفکر انتقادی و شیوه های پرورش تفکر نقادانه آشنا کرده و به شکل کارگاهی قدرت تفکر انتقادی را در دانش آموزان پرورش دهد.

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول:

شناخت رسانه و پیام شامل محورهای زیر:

- آشنایی با مفهوم ارتباط موثر و شیوه‌های برقراری ارتباطات
- آشنایی با مفهوم رسانه، خصوصیات مشترک رسانه‌ها و تفاوت آن‌ها با یکدیگر
- آشنایی با چهارچوب‌های ساخت پیام
- آشنایی با اهداف تولید پیام
- آگاهی از نحوه تولید محتوا

فعالیت یادگیری:

بررسی یک محتوای مشخص که در چند نوع رسانه منتشر شده است و بررسی تفاوت شیوه پرداخت به موضوع مد نظر محتوای تولید شده در رسانه‌های متنی (مانند مطبوعات و خبرگزاری‌ها)، رادیو، تلویزیون، ویدئوی منتشر شده در فضای مجازی و ... با هدف آشنایی با تفاوت رسانه‌ها با یکدیگر

تکلیف عملکردی:

- نگارش متن درباره یک موضوع مشخص و تبدیل آن به محتوای متنی، صوتی و ویدئویی جذاب و اثرگذار با استفاده از امکانات موجود نظیر گوشی تلفن همراه
- دانشجو از طریق بیان یک داستان مفهوم ارتباط موثر را به یک دانش آموز سنین ابتدایی آموزش دهد و سپس از دانش آموز بخواهد آنچه از داستان یاد گرفته است را توضیح دهد. سپس دانشجو گزارش فعالیتی که انجام داده است را مکتوب کرده و به استاد ارائه دهد.

فصل دوم:

شناخت شیوه‌های اثرگذاری رسانه‌ها بر افکار عمومی شامل محورهای زیر:

- آشنایی با مبانی روانشناسی اجتماعی
- آشنایی با رهیافت‌های روانشناسی اجتماعی برای مدیریت نگرش و رفتار مردم
- شناخت مفهوم افکار عمومی
- آشنایی با مفهوم اقناع افکار عمومی و تبلیغ عمومی
- آشنایی با تکنیک‌های اقناع و تبلیغ

فعالیت یادگیری:

- اجرای برخی از رهیافت‌های روانشناسی اجتماعی در کلاس نظیر نمایش تکنیک لذت انتخاب و نمایش برخی فیلم‌ها نظیر فیلم‌های مربوط به تاثیر رفتار جمعی بر رفتار فردی

- تحلیل نمونه هایی از تبلیغات تجاری با هدف آموزش تکنیک های اقناع
- تحلیل نمونه هایی از اخبار شبکه های ماهواره ای فارسی زبان با هدف آموزش شیوه های تغییر نگرش سیاسی مخاطب

تکلیف عملکردی:

- نگارش تجزیه و تحلیل برای موارد زیر:
  - ۱ مورد تبلیغات تلویزیونی بر اساس تکنیک های به کار گرفته شده در تبلیغات برای تغییر نگرش مخاطب
  - ۱ مورد تبلیغات محیطی (بیلبورد) بر اساس تکنیک های به کار گرفته شده در تبلیغات برای تغییر نگرش مخاطب
  - ۱ مورد تبلیغات ویدئو در فضای مجازی بر اساس تکنیک های به کار گرفته شده در تبلیغات برای تغییر نگرش مخاطب
- نگارش نقد و بررسی فیلم دم سگ را بجنبان با هدف ارائه گزارشی از کارکرد ابزار فیلم در حوزه سیاست
- دانشجو یکی از تکنیک های مرتبط با روانشناسی اجتماعی را در یک کلاس مربوط به سنین ابتدایی اجرا نموده و سپس در آن کلاس راجع به آن تکنیک صحبت کند. سپس گزارشی از فعالیت خود و نتیجه ای که در آن کلاس به دست آورده است را مکتوب نموده و به استاد ارائه دهد.

فصل سوم:

آموزش مهارت های سواد رسانه ای شامل محورهای زیر

- رژیم مصرف
- تفکر انتقادی
- قدرت تجزیه و تحلیل محتوا
- اخلاق کاربری
- تولید محتوای سالم، مفید و موثر

فعالیت یادگیری:

- نمایش انیمیشن های دیرین دیرین مربوط به موضوع رژیم مصرف که در کانال انجمن سواد رسانه ای ایران ارائه شده است با هدف آموزش رژیم مصرف تلویزیون، فضای مجازی، بازی های رایانه ای و ...
- اجرای بازی تفکر انتقادی به این شکل که استاد برخی اخبار درست و نادرست را میخواند و از دانشجویان میخواهد با تفکر منطقی و استفاده از شیوه های کشف سفسطه حدس بزنند کدام خبر درست و نادرست است و دلیل استدلال خود را بیان کنند.
- نمایش چند ویدئوی منتشر شده در فضای مجازی و مهندسی معکوس پیام آن با هدف کشف شیوه های اثرگذاری بر مخاطب

- انجام بازی گفت و گوی چالشی از طریق ایجاد گروه های گفت و گو در کلاس و انتخاب یک موضوع چالشی برای گفت و گو و تاکید بر اینکه در گفت و گو هیچ کس حق ندارد با لحن تند صحبت کند و یا از واژه های نامناسب و دارای بار عاطفی منفی استفاده کند برای تمرین اخلاق کاربری در گفت و گوهای فضای مجازی
- آموزش نحوه تولید محتوای سالم، مفید و موثر از طریق تلفن همراه برای انتشار در فضای مجازی

تکلیف عملکردی:

- هر یک از دانشجویان یک محتوای سالم، مفید و موثر در مورد یکی از معضلات اجتماعی تولید کنند به نحوی که محتوای مذکور ضمن توجه به آن معضل باعث افزایش امید و نشاط اجتماعی شده و منجر به گسست اجتماعی و کاهش سرمایه های اجتماعی حاکمیت نشود.
- هر یک از دانشجویان زمانی (حداقل نیم ساعت و حداکثر یک ساعت) برای آموزش یکی از مهارتهای سواد رسانه ای به یکی از کودکان سنین دبستان اختصاص دهد و صدای خود و کودک را ضبط نموده و به استاد برای ارزیابی ارائه دهد.

فصل چهارم:

آموزش شیوه های تفکر نقادانه و تفکر خلاق شامل محورهای زیر:

- آشنایی با مفهوم تفکر انتقادی
- آشنایی با شیوه های تفکر نقادانه و غربالگری اندیشه ها
- آشنایی با مهمترین شیوه های مرسوم سفسطه و مغلطه
- آشنایی با اصول منطق و شیوه های کشف حقیقت
- آشنایی با راهکار های تفکر خلاق

فعالیت یادگیری:

- فعالیت کارگاهی در زمینه به کارگیری ابزار منطق برای کشف مغالطات از طریق ارائه برخی نمونه های سفسطه و مغلطه در پیام رسانه ای به دانشجو و درخواست از او برای کشف مغالطات به کار رفته در پیام
- ارائه چند محتوای رسانه ای با یک موضوع مشترک به دانشجو از میان رسانه هایی که دارای تضاد منافع با هم هستند و هر یک به شکلی متفاوت به موضوع پرداخته اند و درخواست از دانشجو برای کشف حقیقت از طریق کنار هم گذاشتن پیام های رسانه ای بعضا متناقض
- آموزش نحوه پرورش تفکر خلاق در کودکان از طریق نحوه طرح سوالات بازی که پرورش دهنده خلاقیت است، آموزش نقاشی انگشتی ویژه کودکان، بازی های افزایش دهنده قدرت کودک در حل مسئله، بازی های پرورش دهنده قدرت تخیل و ...

تکلیف عملکردی:

- هر یک از دانشجویان محتوای ارائه شده در یک بخش خبری نیم ساعته در یکی از شبکه های ماهواره ای فارسی زبان را انتخاب کرده و سفسطه های به کار گرفته شده در متن خوانده شده توسط گوینده خبر، گزارشگران و ... را مکتوب و در قالب یک گزارش متنی ارائه نماید.

- هر یک از دانشجویان یکی از شیوه های پرورش تفکر خلاق را با یکی از کودکان اطراف خود تمرین کرده و نتیجه را در کلاس گزارش نماید.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

آموزش سواد رسانه ای و تفکر انتقادی نیازمند یادگیری مباحث نظری و مفهومی در خصوص ارتباط موثر، چستی رسانه و انواع آن، نحوه تولید پیام، نحوه تولید محتوا، مفاهیم مرتبط با روانشناسی اجتماعی، افکار عمومی و نحوه تاثیرگذاری بر افکار عمومی با استفاده از رهیافت های روانشناسی اجتماعی است. در این بخش علاوه بر آموزش مفاهیم، لازم است تا دانشجو به شکل عملیاتی با کارکرد مفاهیم مذکور نیز آشنا شود. همچنین لازم است تا دانشجو با مهارتهای سواد رسانه ای و تفکر انتقادی به شکل عملیاتی و کارگاهی آشنا شود که لازمه آن شناخت این مهارت ها و سپس اجرای آن است. بنابراین درس مذکور ترکیبی از مفاهیم نظری و مهارتهای کاربردی است. همچنین با توجه به اینکه دانشجویان باید برای تعلیم و تربیت دانش آموزان در زمینه سواد رسانه ای و تفکر انتقادی آماده شوند، لازم است تا در زمان یادگیری مفاهیم، آموزش آن به دانش آموزان را نیز تجربه کنند و در کلاس درس در خصوص تجارب موفق و ناموفق خود صحبت کنند و استاد، دانشجویان را برای موفقیت هر چه بیشتر در زمینه آموزش سواد رسانه ای و تفکر انتقادی به دانش آموزان راهنمایی کند. بنابراین استاد در این کلاس سه نقش همزمان دارد:

۱- آموزش دهنده مفاهیم نظری

۲- آموزش دهنده مهارت های عملی از طریق اجرای اقدامات کارگاهی

۳- ارائه ی مشاوره به دانشجویان در زمینه نحوه آموزش دانش آموزان بر اساس مستندسازی و بیان تجاربی که هر یک از دانشجویان در کلاس خواهند داشت.

لازمه تحقق سه نقش مهمی که استاد در کلاس درس آموزش سواد رسانه ای و تفکر انتقادی دارد، بهره مندی از اساتیدی است که علاوه بر داشتن مدرک مرتبط، تجربه آموزش سواد رسانه ای را حداقل به مدت ۳ سال در موسسات و دانشگاه های معتبر داشته باشند. همچنین لازم است تا حتما از منابع تصویری شامل فیلم، انیمیشن و ... برای آموزش هر چه بهتر دروس استفاده شود.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱- سواد رسانه ای از الف تا ی تالیف دکتر محمد صادق افراسیابی انتشارات پشتیبان

۲- ارتباط شناسی تالیف دکتر مهدی محسنیان راد انتشارات سروش

۳- افکار عمومی و معیار های سنجش آن تألیف کتر سید محمد دادگران انتشارات مروارید

منابع فرعی:

۱- روان شناسی اجتماعی مقدمه ای بر نظریه ها و آئین ها ترجمه دکتر سید محمد دادگران انتشارات مروارید

۲- مبانی سواد رسانه ای ترجمه دکتر صدیقه ببران انتشارات تاویل

۳- نظریه سواد رسانه‌ای، رهیافتی شناختی ترجمه ناصر اسدی، دکتر محمد سلطانی فر و دکتر شهناز هاشمی انتشارات سیمای شرق

۴- دوره ی ده جلدی مجموعه کتاب های سواد رسانه ای برای دانش آموزان تألیف گروه نویسندگان موسسه فرهنگی آموزشی هدایت میزان انتشارات فهم

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی دانشجویان در ابتدای ترم آزموننی برای تعیین نمره سواد رسانه ای و تفکر انتقادی دانشجویان طراحی میشود. بر اساس نتایج این ارزشیابی انتظار میرود دانشجویانی که در سطح بالاتری هستند در ارائه تکالیف عملکردی خود به نحو مطلوب تری عمل نمایند.

ارزشیابی تکوینی: ارزشیابی تکوینی بر اساس نحوه ارائه تکالیف عملکردی خواهد بود و نمره‌ای که استاد به هر یک از دانشجویان میدهد نمره پیشرفت نسبت به سطحی است که در ابتدا و سپس در مرحله قبل هر یک از مراحل جدید در آن قرار داشته اند.

ارزشیابی پایانی: بر اساس یک آزمون نظری شامل ۵۰٪ نمره‌ی نهایی و نمراتی است که دانشجو در طول ترم برای ارائه تکالیف عملکردی خود دریافت کرده است (۴۰٪ دیگر نمره نهایی) و ۱۰٪ نمره نهایی مستخرج از کار پوشه است.

کارپوشه: تمام فعالیت‌های یادگیری انجام شده توسط دانشجو ابتدا به استاد ارائه میشود تا ارزیابی شود و پس از ارزیابی توسط استاد به وی بازگردانده میشود تا توسط دانشجو در پوشه ای گردآوری شده و دانشجو بتواند از وضعیت پیشرفت خود اطلاع دقیقی داشته باشد. همچنین پس از پایان هر جلسه کلاس لازم است تا دانشجو خلاصه ای از مهمترین آموخته های خود را یادداشت نموده و در ابتدای جلسه بعد در کار پوشه قرار دهد. در جلسه آخر ترم دانشجویان مورد خودارزیابی قرار میگیرند و باید بر اساس وضعیت کارپوشه خود نسبت به خود ارزیابی اقدام نمایند که نمره ناشی از خود ارزیابی ۵٪ نمره نهایی دانشجو خواهد بود و ۵٪ نمره نهایی دانشجو نیز به تکمیل فرآیند گفته شده در کار پوشه باز میگردد که توسط استاد صرفاً از نظر قالبی و کامل بودن فرآیند ارزیابی خواهد شد. کارپوشه در انتهای ترم در اختیار دانشجویان قرار میگیرد تا بعدها به عنوان یک منبع کمکی بتوانند از آن برای تدریس به دانش آموزان کمک بگیرند.

سرفصل درس «زبان تخصصی در آموزش ابتدایی»

۱. معرفی درس و منطق آن

توسعه حرفه‌ای معلمان در گرو آشنایی آنان با یافته‌های علمی و بهره‌گیری از این یافته‌ها در طراحی و سازمان‌دادن فرصت‌های یادگیری است. آشنایی دانشجومعلمان با واژگان و اصطلاحات حوزه تعلیم و تربیت و آموزش ابتدایی و همچنین افزایش دانش زبان تخصصی می‌تواند به درک عمیق آنان از متون علمی و استفاده از آن برای بسط و انتقال آموخته‌ها به عرصه عمل و تبدیل شدن به معلم حرفه‌ای کمک می‌نماید.

نام درس به فارسی: زبان تخصصی در آموزش ابتدایی	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: English texts in primary education	نوع درس: نظری
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجومعلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
بود:	تعداد ساعت: ۳۲
با شناسایی اصطلاحات و مفاهیم تخصصی در متون علمی مربوط به آموزش ابتدایی بتواند	شایستگی کلیدی: موضوعی
درک خود از این متون را به زبان فارسی ترجمه نماید و دریافت خود را در قالب‌های	پیش‌نیاز: -
مختلف به صورت کتبی یا شفاهی به زبان انگلیسی ارائه دهد.	تخصص مورد نیاز برای
	تدریس: علوم تربیتی، زبان
	انگلیسی

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

Part 1: Fundamental Concepts

1. Pedagogy in Early Childhood Education
2. Primary school teacher

Part 2: Curriculum in Primary Education

3. Primary school curriculum
4. Integration in primary curriculum

Part 3: Teaching and Learning in Primary Education

5. Playful teaching and learning
6. Reflective teaching
7. Flipped learning
8. Collaborative Learning

Part 4: Assessment in Primary Education

9. Assessment approaches in primary Education
10. Assessment for learning

Part 5: Current Issues and Trends

11. Critical thinking
12. Technology in primary schools
13. Philosophy for Children (P4C)
14. Gamification
15. Citizenship in primary school

فعالیت یادگیری:

در این درس فعالیت‌های یادگیری در سه مرحله اتفاق می‌افتد که شامل راهبردهایی است که یادگیری آنها برای درک متن بسیار ضروری است:

۱. فعالیت‌های پیش از خواندن (Pre reading Activities) و راهبردهای مرتبط با آن
۲. فعالیت‌های حین خواندن (whilst reading Activities) و راهبردهای مرتبط با آن
۳. فعالیت‌های پس از خواندن (Post reading Activities) و راهبردهای مرتبط با آن

تکالیف عملکردی:

در این درس در راستای پیاپادهای یادگیری تعیین شده، انتظار می‌رود دانشجومعلم‌ان تکالیف زیر را در هر جلسه انجام دهند:

- یادداشت برداری یا ارائه برداشت ذهنی خود از متن به انگلیسی در کلاس
- ارائه خلاصه متن به انگلیسی به صورت شفاهی یا کتبی
- ترجمه متن به فارسی

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

استفاده از فرصت‌های یادگیری مستقیم و فردی برای شناسایی اصطلاحات تخصصی متن، تبیین و ترجمه آن و بکارگیری راهبرد مشارکتی برای کمک به دانشجویان در درک عمیق متون تخصصی، ترجمه و ارائه به کلاس.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

منبع اصلی نیازمند تالیف می‌باشد.

منابع فرعی:

داداش زاده، مریم (۱۳۹۰) متون تخصصی پیش دبستانی و دبستان. تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور.
کوشا، منصور. (۱۳۹۱). انگلیسی برای دانشجویان رشته آموزش و پرورش پیش دبستانی و دبستانی. تهران: انتشارات سمت.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیشنهادی در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.
ارزشیابی تکوینی: مشارکت در فعالیت‌های یادگیری و انجام فعالیت‌های عملکردی و ارائه آنها در قالب کارپوشه: ۱۰ نمره
ارزشیابی پایانی: این آزمون به شکل کتبی بر اساس فرصت‌های یادگیری و محتوای درس صورت می‌گیرد که در آن دانشجویان باید مطالب آموخته شده در طی دوره را در پاسخ به سوالات یا فعالیت‌های طرح شده ارایه دهند: ۱۰ نمره

سرفصل درس «طراحی آموزشی در آموزش ابتدایی»

۱. معرفی درس و منطق آن

معلمان باید بتوانند در راستای اهداف نظام آموزشی فرصت های یادگیری نظام مندی را طراحی کنند که تفاوت های فردی، علایق و روش های یادگیری دانش آموزان، و نیز تأثیرات بافت و زمینه اجتماعی بر یادگیری را مد نظر قرار داده و بتواند موفقیت یادگیرندگان را تضمین نماید. این امر مستلزم آن است که معلمان در این درس مهارت های خود را به عنوان یک طراح آموزش توسعه دهند و بر حل مسأله یادگیری متمرکز باشند، بدین منظور به طراحی، اجرا و ارزشیابی یادگیری اقدام نمایند. در چنین شرایطی معلمان به جای اجرای طرح های از پیش تعیین شده، خود به خلق موقعیت های یادگیری دست خواهند زد و طرحهای اثربخشی را برای پاسخ به نیاز یادگیرندگان در موقعیت های منحصر بفرد تولید خواهند نمود.

مشخصات درس	نام درس به فارسی: طراحی آموزشی در آموزش ابتدایی
نوع درس: نظری- عملی	نام درس به انگلیسی: instructional design in elementary education
تعداد واحد: ۲	پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:
تعداد ساعت: ۴۸	هدف کلی: بر مبنای رویکرد انتخابی موقعیت محور، مؤلفه های طراحی آموزشی را به صورت نظام مند با نگرشی سیستمی، به منظور حل مسئله یادگیری مورد استفاده قرار می دهد.
شایستگی کلیدی: موضوعی- تربیتی	اهداف خرد:
پیش نیاز: اصول برنامه ریزی درسی	۱. درک درستی از رویکردهای معرفت شناختی برای یادگیری و شناخت مانند رفتارگرایی، شناخت گرایی، سازنده گرایی و ارتباط گرایی را در ارتباط با طراحی آموزشی توسعه دهد.
تخصص مورد نیاز برای تدریس: علوم تربیتی	۲. با شناخت کافی بر رویکرد های نظام مند، مدل های طراحی آموزشی را که موجب تقویت یادگیری، توسعه و تفکر انتقادی انسان می شوند مقایسه کند.
	۳. مشکلات و نیازهای آموزشی را از طریق تئوری ها و مدل های مختلف طراحی آموزشی تحلیل کند.
	۴. در حین طراحی مراحل هفتگانه به صورت کاربردی با عناصر طراحی آموزشی آشنا گردد.
	۵. با شناخت به نگرش سیستمی یک موضوع درسی (دوره آموزشی) را طراحی، اجرا و ارزشیابی نماید.
	۶. ارزشیابی را در دو بعد اعتبار بخشی و کیفیت بخشی اجرا نماید.
	۷. توانایی تشخیص و تشریح چالشها و تفاوت های دوره های یادگیری الکترونیکی، تلفیقی و سنتی از بعد طراحی آموزشی
	۸. کسب مهارت در کار با دیگران به عنوان عضوی از یک تیم
	۹.

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: کلیات

مرحله اول: مقدمات طراحی آموزشی

۱. عناصر تشکیل دهنده‌ی آموزش (روشهای آموزشی، شرایط آموزشی و نتایج آموزشی)
۲. چستی طراحی آموزشی
۳. ارتباط تکنولوژی آموزشی با طراحی آموزشی
۴. جایگاه طراحی آموزشی
۵. تفاوت برنامه ریزی آموزشی، برنامه ریزی درسی با طراحی آموزشی (تکنولوژی آموزشی) (تفاوت طرح درس نویسی با طراحی آموزشی)
۶. چستی واحد یادگیری و ارتباط آن با طراحی آموزشی

مرحله دوم: رویکردهای معرفت شناختی و الگوها در طراحی آموزشی

۱. ارتباط رویکردهای معرفت شناختی یادگیری و طراحی آموزشی (رویکردهای رفتار گرایی، شناخت گرایی، رویکرد سیستمی {نگرش سیستمی در طراحی آموزشی}، سازنده گرایی و ارتباط گرایی)
۲. معرفی اجمالی الگوهای طراحی آموزشی در رویکردهای مختلف یادگیری

تکالیف عملکردی:

دانشجو به صورت انفرادی با مطالعه منابع معرفی شده در شناخت رویکردهای یادگیری در طراحی آموزشی و با انتخاب یک موضوع آموزشی یا واحد یادگیری در مقطع ابتدایی، به عنوان معلم رویکرد خود را در طراحی آموزش مورد نظر مشخص کرده و دلیل انتخاب خود را تحلیل می نماید و در ادامه هم ارزیابی تحلیل صورت می گیرد و دانشجویان تحلیلها را مورد بحث و ارزیابی قرار می دهند. دانشجویان به صورت گروهی نمونه های عملی و تحلیلی ارتباط برنامه درسی، طراحی آموزشی و طراحی واحد یادگیری را استخراج نموده و در قالب مقاله کوتاه در کلاس ارائه می کنند. نتایج بین گروهها به بحث و بررسی گذاشته می شود. هر گروه از دانشجویان با انتخاب یک دوره یادگیری الکترونیکی و معرفی کامل دوره به کلاس، رویکرد استفاده شده در دوره انتخابی را تشخیص داده به منظور ارزشیابی در کلاس به بحث می گذارند.

فصل دوم: فرایند طراحی آموزشی (تجزیه و تحلیل نیازها)

مرحله ی اول: تجزیه و تحلیل مسأله

۱. تعریف مسئله / مشکل
۲. شناسایی و تجزیه و تحلیل منبع مسئله / مشکل

۳. تحلیل نیازهای مربوط به یادگیرندگان
۴. تحلیل نیازهای مربوط به موقعیت
۵. روشها و ابزارهای جمع آوری اطلاعات
۶. تعیین راه حل‌های ممکن

مرحله دوم: تجزیه و تحلیل حیطه‌ها (شغل، موضوعات محتوایی)

۱. **تعریف حیطه** (شناسایی و فهرست بندی کارها)
۲. **تحلیل شغل (کارآموزی)**
الف) شناسایی کارهای تشکیل دهنده ی شغل (تکالیف عملکردی، کارآموزی)
ب) تعیین استانداردهای عملکرد
۳. **تحلیل موضوع محتوایی**
الف) شناسایی کارهای مورد نظر برای آموزش موضوع محتوایی
ب) تعیین استانداردهای عملکرد
۴. **تعیین مهارت‌های ورودی یادگیرندگان (تحلیل پیش دانسته‌ها)**
۵. **تعیین اهداف عملکردی کارها**
الف) تعیین سلسله مراتب اهداف (کارهای روش کاری، کارهای انتقالی)
ب) تعیین مقیاسهای عملکردی کارها
ج) تهیه ی آزمون عملکرد (تعیین معیارهای ارزشیابی)

فعالیت یادگیری:

مرحله اول: یادگیرندگان در گروه یک مشکل را شناسایی کرده (در گروه‌ها تنوع مشکل کارآموزی و آموزشی باید وجود داشته باشد)، مشکل را به خوبی تعریف کنند. به صورت بحث گروهی پرسشهای مربوط به تعیین علل به وجود آمدن مشکل را بنویسند. از میان روشهای جمع آوری اطلاعات با استدلال دو روش را انتخاب کرده و به منظور پاسخگویی به پرسشها اطلاعات لازم را در مورد موقعیت، یادگیرندگان، مربیان و والدین (تحلیل نیاز) جمع آوری کرده و وابسته به ماهیت موضوع انتخابی اطلاعات استخراجی را تفسیر کنند. نتایج تحلیل ها و جمع آوری اطلاعات را با استدلال برای تصمیمات اخذ شده همراه با یک فلوجارت در تعیین راه حلها به گروههای دیگر در کلاس ارائه دهند.

مرحله دوم:

گروهها با انتخاب موضوع کارآموزی به تحلیل شغل و گروهها با انتخاب موضوعات انتقالی به تحلیل حیطه محتوایی می پردازند. کارهای تشکیل دهنده ی هر حیطه را فهرست بندی کرده و حد و مرز و صحت فهرست مورد نظر در کلاس به بحث گذاشته می شود. در هر گروه دو نفر موظف به مصاحبه با متخصص محتوا می شوند. نتایج مصاحبه به منظور تفسیر و به کارگیری به گروه

انتقال می یابد. پس از این مرحله گروهها به تدوین اهداف عملکردی می پردازند و در ادامه اهداف را به صورت سلسله مراتبی مرتب کرده و برای اهداف تهیه شده، استاندارد و معیار تعیین می کنند. دانشجویان موظف هستند که بر اساس مقیاسهای عملکردی تعیین شده به منظور تهیه یک آزمون مبتنی بر عملکرد به صورت گروهی سناریویی تنظیم کنند که نقش ممتحن و امتحان شونده در آن مشخص باشد.

فصل سوم: فرایند طراحی آموزشی (انتخاب و سازمان دهی محتوا)

مرحله اول: تجزیه و تحلیل و مرتب کردن کارها (روش کاری / انتقالی)

۱. انتخاب کار (روش کاری یا انتقالی)
۲. تعیین و تحلیل مواد و ابزار
۳. تحلیل یادگیرنده (مهارتهای سطح ورودی و نیمرخ انگیزه ای)
۴. محدود کردن انتخاب رسانه (در این مرحله به صورت کلی صورت می پذیرد)
۵. تهیه گزارش
۶. طراحی پروژه (تعیین وسعت پروژه، منابع فعالیت، منابع انسانی، منابع مادی، تخمین زمان و تخمین مخارج)

مرحله دوم: تجزیه و تحلیل و مرتب کردن پیش نیازها

۱. تشخیص و تعیین پیش نیازها به منظور ارائه قبل از محتوای اصلی
۲. تعیین محتواهای مهم و با ارزش مربوط به محتوای اصلی (مهارتهای تفکر برتر، گرایشها و ارزشها)
۳. تمییز و جداسازی محتوای مربوط به مهارتهای ورودی از محتوای پیش نیازها
۴. مرتب کردن محتوای مهم و پیش نیازها در کارهای روش کاری و انتقالی
۵. مرتب کردن محتوای پیش نیازها و مهم با محتوای اصلی
۶. تخصیص محتوا به واحدها (پودمانها)

فعالیت عملکردی:

دانشجویان در گروههای شکل گرفته شده (روش کاری / انتقالی) پس از مشخص کردن اهداف و مقیاسهای عملکردی در این مرحله بر تحلیل یادگیرنده تمرکز می کنند. بدین منظور هر یک از افراد گروه با دو دانش آموز در همان مقطع، مصاحبه کرده و تحلیل اطلاعات را در مورد میزان مهارتهای ورودی و نیمرخ انگیزه ای آنان به کلاس ارائه می دهند. محدودیت انتخاب رسانه در موضوع خاص انتخابی مشخص می کنند. در این مرحله عملاً وارد طراحی پروژه می شوند. به منظور تشخیص پیش نیازها به طراحی آزمون می پردازند تا حدود آموزش ترمیمی برای آنان آشکار گردد.

کلاس به دو گروه ابر گروه روش کاری و انتقالی تقسیم می گردد. هر گروه با دعوت از متخصصین محتوا به منظور کمک به استخراج محتوای مهارت‌های تفکر برتر، گرایشها و ارزشها یک گروه کانونی تشکیل می دهد که با تفسیر اطلاعات گروه کانونی و ارائه به کلاس موفق به مرتب کردن محتوای پیش نیاز با محتوای اصلی می گردد.

فصل چهارم: فرایند طراحی آموزشی (طراحی و تهیه درسا)

تعیین وقایع و فعالیتهای یادگیری

طبقه بندی محتوا بر اساس نوع یادگیری

۱. به خاطر سپاری اطلاعات
  - طراحی آموزش
  - طراحی راهبردهای آموزشی
  - طراحی شکل آموزش (تهیه طرح درس)
  - تعیین رسانه ها (تصمیم گیری در انتخاب رسانه‌ی اصلی و کمکی)
  - طراحی تمرینها، آزمون. بازنگری
۲. به کارگیری مهارتها
  - شناسایی انواع مهارتها
  - طبقه بندی مفهوم
  - به کارگیری روش کار
  - به کارگیری اصول
  - طراحی آموزش
  - راهبردها و فنون به کارگیری مهارتها
  - تعیین رسانه‌ها (تصمیم گیری در انتخاب رسانه‌ی اصلی و کمکی)
  - تمرینها و آزمون
۳. درک ارتباطها
  - تبیین انواع ارتباط
  - راهبردها و فنون درک ارتباط
  - طراحی آموزش
  - تعیین رسانه‌ها (تصمیم گیری در انتخاب رسانه‌ی اصلی و کمکی)
  - تمرینها و آزمون

- ۴. مهارت‌های تفکر برتر
- تبیین انواع مهارت‌های تفکر برتر (حل مسأله، راهبردهای یادگیری، فراشناخت)
- راهبردها و فنون مهارت‌های تفکر برتر
- طراحی آموزش
- تعیین رسانه‌ها (تصمیم‌گیری در انتخاب رسانه‌ی اصلی و کمکی)
- تمرینها و آزمون

فعالیت عملکردی:

هر دانشجو به صورت انفرادی مسئول یافتن یک نمونه از انواع محتوا می‌شود. به نوعی مدیریت می‌گردد که که کلاس تنوعی از انواع محتوا داشته باشد. هر نفر نوعی از محتوا و طراحی در محتوای خاص را با نمونه آماده شده به کلاس ارائه می‌دهد. کل کلاس در مورد کیفیت و ویژگیهای طراحی نمونه بحث خواهند کرد. گروهها مسئول ثبت و ضبط نظرات برای افراد گروه خود هستند. در نهایت هر گروه با توجه به بازخوردهای داده شده و نوع گروه (روش کاری/ انتقالی) یک نوع نمونه محتوا را انتخاب کرده و با تبیین انواع آن، فهرست راهبردها، طراحی درس و تصمیم‌گیری در رسانه می‌تواند بخش تمرینها را به خوبی ارتقاء بخشد. در نهایت دانشجویان بر موضوعات انتخابی در مراحل قبل تمرکز کرده و همین مراحل نمونه محتوا را در پروژه خود به کار می‌گیرند.

هر ابر گروه موصف خواهد بود با روش بدیعه پردازی برای هر موضوع روش کاری/ انتقالی تمثیل یابی کند. یافتن تمثیلهای مناسب به ارائه محتوای کیفی کمک فراوانی می‌کند. تمثیلهای انتخابی در مراحل بعدی طراحی نیز کمک کننده خواهند بود.

فصل پنجم: رسانه‌ها

طراحی تعاملی پیام

۱. ملاحظیات عمومی
  - طراحی پیام
  - تعامل
  - وسایل تمرکز توجه
۲. نظامهای متکی بر انسان
۳. نظامهای متکی بر چاپ
۴. نظامهای متکی بر وسایل دیداری
۵. نظامهای متکی بر وسایل دیداری - شنیداری
۶. نظامهای متکی بر کامپیوتر

فعالیت عملکردی:

در این مرحله هر دانشجو برای موضوع طراحی شده رسانه های کاربردی را در صورت امکان به صورت واقعی یا تصویری به کلاس درس می آورد. رسانه ها در ابر گروهها با توجه به نوع و محدودیت آنها دسته بندی می شوند. با توجه به نظامهای متکی بر انسان، چاپ، دیداری، دیداری-شنیداری و متکی بر کامپیوتر دسته بندیهای انجام شده اصلاح می گردد. در نهایت دانشجویان به گروههای خود بازگشته و هر گروه قادر خواهد بود رسانه های مورد نیاز طراحی خود را در دسته بندی خاص خود فهرست و ارائه نماید. جایگاه سخنرانی و میزان آن را در موضوعات انتخابی در کلاس به بحث کلی گذاشته می شود. در نهایت در این مورد نیز گروهها تصمیم گیرنده خواهند بود.

فصل ششم: ارزشیابی آموزش

۱. چستی ارزشیابی آموزشی
۲. شناخت ابعاد ارزشیابی (اعتباربخش، بهبود بخش)
۳. مشارکت متخصص و اعتبار بخش
۴. ارزشیابی تکوینی
۵. ارزشیابی تأییدی
۶. ارزشیابی نهایی

فعالیت عملکردی:

*** در صورت امکان در این مرحله هر یک از دانشجویان در گروههای دوفره از یک متخصص موضوعی به منظور بالابردن کیفیت ارزشیابی کمک می گیرند.

دانشجویان موظف خواهند بود ارزشیابی را در دو بعد اجرا نمایند. بعد اول تهیه ارزشیابی تکوینی و نهایی در طراحی آموزش موضوع انتخابی در گروه روش کاری یا انتقالی است. که این بعد به صورت گروهی (گروه موضوعی) تعیین می گردد. اما در بعد دوم که ارزشیابی طراحی پروژه است به صورت گروههای دوفره و بر اساس چک لیستهای تهیه شده هم ارزیابیها صورت می گیرد. هر فردی برای فرد مقابل با مطالعه و بررسی پروژه هر مرحله از طراحی را مورد ارزشیابی قرار می دهد. چک لیستهای تهیه شده به گروههای موضوعی انتقال داده می شود. هر گروه به تعداد افراد خود چک لیست دارد. با بررسی اطلاعات چک لیستها به بازنگری و اصلاح کارها اقدام می شود.

فصل هفتم: طراحی دوره یادگیری الکترونیکی

- ۱- ماهیت و مفهوم یادگیری الکترونیکی
- ۲- انتخاب رویکرد طراحی آموزشی در یادگیری الکترونیکی
- ۳- انواع یادگیری الکترونیکی

- ۴- فرآیند طراحی آموزشی و یادگیری الکترونیکی
- ۵- انتخاب الگوی مناسب طراحی یادگیری الکترونیکی
- ۶- طراحی تعامل در یادگیری الکترونیکی
- ۷- یادگیری تلفیقی
- ۸- ارزشیابی در یادگیری الکترونیکی

فعالیت عملکردی:

هریک از گروهها نمونه عملی پیاده سازی شده از یادگیری الکترونیکی را انتخاب کرده ضمن تحلیل رویکرد و الگوی مورد استفاده در این دوره طراحی تعامل و طراحی پیام در دوره مورد نظر را به نقد گذاشته و مورد ارزیابی قرار می دهند. چالشها و تفاوتهای دوره نمونه را با طراحیهای صورت گرفته (طراحی آموزشی در فضای سنتی) در گروه کاری خود مقایسه می کنند. تفاوتهای دوره یادگیری الکترونیکی را در مقایسه با طراحی صورت گرفته در قالب یک مقاله کوتاه به کلاس ارائه می دهند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

راهبرد مقدماتی: با توجه به اولین و مهمترین مرحله تفکر طراحی که همدلی می باشد در شروع دوره تمارینی به منظور تقویت حس همدلی در طراحی در نظر گرفته می شود. ایفای نقش و روایت نگاری از جمله راهبردهای تقویت همدلی می باشند که دانشجویان درون گروهها به اجرا خواهند گذاشت.

راهبرد مدیریتی: پیش نیاز طراحی و ارائه درس، تعیین و هماهنگ کردن گروه ها می باشد. سه نوع گروه بندی در این درس صورت می گیرد، گروههای دونفره به منظور هم یادگیری و هم ارزیابی، گروههای موضوعی که حداکثر ۴ یا ۵ نفره خواهند بود. ابر گروهها که کل کلاس تقسیم به دو گروه روش کاری و انتقالی می شوند.

راهبردهای ارائه: گروهها در مورد تقسیم کار توجیه می شوند. در این بخش آموزش به جای شروع از محتوا از دانشجو شروع می شود. پیشنهاد می گردد راهبردهای تدریس در این درس تلفیقی از راهبردهای تفکر طراحی^۱ و راهبردهای روش مبتنی بر پروژه تعریف و اجرا گردد. بدین منظور استاد در تمامی مراحل به سکو سازی و مربیگری می پردازد. در مقدماتی ترین فاز می بایست همدلی صورت گیرد و همدلی صورت نمی گیرد مگر با تحلیل نیاز یادگیرنده. نتایج مرحله همدلی بسیاری از مراحل بعدی را برای طراح روشن می سازد. پس به عنوان مبنای کار، تحلیل موقعیت و تحلیل مخاطب صورت می گیرد. فاز دوم تعیین و تعریف مسأله که به منظور درک عمیق دانشجو از چالشها است، صورت می پذیرد. این امر نیز با تعیین و تحلیل اهداف مشخص می گردد. فاز بعدی تصور سازی و ایده پردازی می باشد. در این مراحل استاد با پیاده سازی راهبردهای مربیگری روشهای مستقیم را به حداقل رسانده و با در دسترس قرار دادن منابع و نمونه های عملی سعی می کند دانشجویان بارش مغزی در گروه و اکتشاف فردی و گروهی

به راه حلها دست یابند. استاد در این مرحله الگوی انجام کار را به عنوان نمونه خلق کرده و در اختیار دانشجو قرار می دهد (راهبردهای روش نمایش علمی). در مرحله پایانی کل کار مورد ارزشیابی و بازبینی قرار می گیرد.

اجرای روش مبتنی بر پروژه و معرفی منابع گسترده به منظور انتخاب پروژه و شروع کار طراحی با مشارکت و راهنمایی گروهها برای یکدیگر. تمرکز بر بحث و بررسی درون گروهی و میان گروهی و ارزیابی های همگروهی. ایجاد تناسب میان کارهای انفرادی و جمعی. ارزیابی ها در قالب پروژه های کوچک گروهی و فردی از راهبردهای خرد تدریس در این درس می باشد.

استفاده از راهبردهای روش بدیعه پردازی به منظور استخراج تمثیلهای در ابر گروهها صورت می گیرد. این راهبردها در صورت لزوم در طول دروه تکرار شده تا تمثیلهای جدید تولید گردند.

اجتماع یادگیری در این درس

از آنجا که دانشجویان هر کدام با پیشینه های مختلف و تجربه ای در زمینه فناوری دارند، مهم است که برای پیشرفت دانش و مهارت های خود و دانش و مهارت های دیگران در کلاس به صورت یک اجتماع یادگیری کار کنند. مهم است که هر یک از آنها تمایل به کمک و کمک به یکدیگر در پیشبرد دانش و مهارت های خود داشته باشند.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

لشین، پولاک و رایگلوث (۱۳۹۰). راهبردها و فنون طراحی آموزشی. ترجمه هاشم فردانش، انتشارات سمت
Leshin, C. B., Pollock, J., & Reigeluth, C. M. (1992). Instructional design strategies and tactics.
Educational Technology
گانیه، بریگز و ویگر (۱۳۹۱). اصول طراحی آموزشی، ترجمه خدیجه علی آبادی، نشر دانا

منابع فرعی:

طراحی نظامهای آموزشی، نویسنده: رمی زفسکی، ترجمه هاشم فردانش، انتشارات سمت
مقاله: شناسایی الگوی طراحی آموزشی مطلوب برای آموزش های صنعتی، نویسندگان: هاشم فردانش و مرتضی کرمی. نشریه مطالعات برنامه درسی. سال ۱۳۸۷، شماره ۸
نوروزی، داریوش. رضوی، عباس (۱۳۹۰). مبانی طراحی آموزشی، انتشارات سمت

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری ۵ نمره

ارزشیابی فرآیند: به دلیل فرآیند گروهی کلاس درس هر دانشجو یک نمره گروهی و یک نمره فردی در گروه به دست می آورد که میانگین این نمره برای دانشجو در نظر گرفته می شود.

عملکرد دانشجو در فعالیت های یادگیری و فعالیت های عملکردی پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت های گروهی ۵ نمره
کار تولیدی: مجموعه تکالیف عملکردی فردی و گروهی ۸ نمره
کیفیت هم ارزیابیهای صورت گرفته در کلاس درس (۲ نمره)
ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می شود. مبنای ارزیابی
تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک ها و سطوح پیامد های یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «آموزش تلفیقی و تکالیف مهارتی در دوره ابتدایی»

۱. معرفی درس و منطق آن:

هدف آموزش و پرورش در قرن بیست و یکم رشد و توسعه قابلیت های لازم برای زیستن مؤثر در مواجهه با انبوه اطلاعات و ارتباطات و فن آوری های نوین است. کودکان و نوجوانان امروز شهروندان فعال فردای جامعه هستند و زندگی در آینده، ابعاد و ویژگی های دیگری خواهد داشت، برنامه های درسی سنتی پاسخگوی نیازهای رو به رشد دانش آموزان نیست. برنامه ها و آموزش هایی که شایستگی های مورد نیاز از قبیل خلاقیت، حل مساله، پشتکار، تفکر انتقادی، ابتکار عمل و سایر توانمندیها و صلاحیت ها را در یادگیرندگان پرورش دهد مستلزم رویکرد یاددهی - یادگیری متفاوت است. بدین سبب، نیاز به برنامه های درسی متحول و پویا گریز ناپذیر است. رویکرد تلفیقی در برنامه درسی و آموزش با هدف انسجام تجربیات یادگیرندگان قابلیت های لازم برای زندگی در جامعه پیچیده و متنوع را فراهم می آورد. پژوهش ها نشان می دهد معلمهای آشنا به رویکرد تلفیقی که در کلاسهای خود از این شیوه استفاده می کنند، اغلب کلاس های موفق تری را تجربه کرده و یادگیرندگان نیز رضایت بیشتری از این نوع برنامه ها و آموزش ها دارند. در سند برنامه درسی ملی نیز، توجه به تلفیق و یکپارچه نگری علوم و کاربرد آن در زندگی مورد تأکید فراوان است. تکالیف مهارتی نیز در راستای برنامه درسی و آموزش تلفیقی توصیه می شود. در این راستا لازم است دانشجو- معلمانی که آماده ورود به عرصه تدریس و یادگیری می شوند مجهز به شناخت، نگرش و مهارت های لازم در این رویکرد شوند تا در اجرای موفق برنامه درسی گامی مؤثر بردارند. بدین جهت ضروری است به ویژه در نظام تربیت معلم ایران به این مهم توجه جدی شود.

<p>نام درس به فارسی: آموزش تلفیقی و تکالیف مهارتی در دوره ابتدایی نام درس به انگلیسی: Integrated teaching and skill assignments in elementary school</p>	<p>مشخصات درس نوع درس: نظری-عملی تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۴۸</p>
<p>پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:</p> <p>۱- فهم خود را از مفاهیم تلفیق، برنامه درسی تلفیقی و آموزش تلفیقی و تکالیف مهارتی را توضیح دهد.</p> <p>۲- فلسفه (مبانی نظری) و اهداف آموزش تلفیقی و تکالیف مهارتی را توضیح دهد.</p> <p>۳- عناصر، مؤلفه ها و ویژگی های برنامه درسی تلفیقی، رویکردهای برنامه درسی تلفیقی، معیارهای برنامه درسی تلفیقی و چالش ها و دشواری های برنامه درسی و آموزش تلفیقی و تکالیف مهارت محور را تبیین نماید.</p> <p>۴- از محاسن و مزایای برنامه درسی و آموزش تلفیقی آگاه شده و خود نیز از آموزش تلفیقی و تکالیف مهارت محور استفاده کند.</p> <p>۵- از نمونه ها و تجارب ملی و بین المللی برنامه درسی و آموزش تلفیقی آگاهی یافته و خود نمونه هایی ارائه کند.</p> <p>۶- تکالیف مهارت محور را در رابطه با حوزه های مختلف یادگیری توضیح دهد و نمونه هایی ارائه کند.</p>	<p>شایستگی کلیدی: تربیتی-موضوعی پیش نیاز: - تخصص مورد نیاز برای تدریس: برنامه ریزی درسی و آموزش تلفیقی</p>

<p>۷- فرآیند و مراحل اجرای برنامه درسی تلفیقی را توضیح دهد</p> <p>۸- مطالب درسی را با توجه به رویکرد تلفیقی بررسی کرده و مورد نقد و ارزیابی قرار دهد و تلاش لازم در جهت تلفیق محتوا و مطالب به عمل آورد.</p>	
--	--

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: کلیات برنامه درسی و آموزش تلفیقی و تکالیف مهارت محور

- مفهوم و معنای تلفیق، برنامه درسی و آموزش تلفیقی و تکالیف مهارت محور
- فلسفه و مبانی نظری برنامه درسی و آموزش تلفیقی و تکالیف مهارت محور
- تاریخچه برنامه درسی و آموزش تلفیقی (ایران و جهان)
- ضرورت برنامه درسی و آموزش تلفیقی و تکالیف مهارت محور
- اصول برنامه درسی و آموزش تلفیقی و تکالیف مهارت محور
- طبقه بندی تکالیف درسی و ارائه نمونه
- سطوح و اشکال تلفیق برنامه درسی
- عناصر برنامه درسی و آموزش تلفیقی
- اهداف برنامه درسی و آموزش تلفیقی و تکالیف مهارت محور
- محاسن (مزایا) و معایب (نقاط ضعف) برنامه درسی و آموزش تلفیقی
- رویکردهای برنامه درسی و آموزش تلفیقی و تکالیف مهارت محور
- شایستگی های برنامه درسی و آموزش تلفیقی
- چالش ها و دشواری های فراروی برنامه درسی و آموزش تلفیقی و تکالیف مهارت محور

فعالیت یادگیری: معنا و مفهوم و مباحث مربوط به تلفیق برنامه درسی از سایر منابع مطالعه و ارائه شود

فصل دوم: فرآیند طراحی و اجرا و تدریس برنامه درسی و آموزش تلفیقی و تکالیف مهارت محور

- معیارهای عقلانی و اجرایی قضاوت در مورد برنامه درسی تلفیقی
- تبیین فرآیند و مراحل اجرای برنامه درسی و آموزش تلفیقی
- آشنایی با نحوه تدریس در برنامه درسی و آموزش تلفیقی
- توجه به تفاوت های فردی در تدریس برنامه درسی و آموزش تلفیقی و تکالیف مهارت محور
- آشنایی با نقش و وظایف معلم در برنامه درسی و آموزش تلفیقی

- آشنایی با نقش مدیر و سایر کارکنان مدرسه در برنامه درسی و آموزش تلفیقی
- توجه به گروه بندی یادگیرندگان در برنامه درسی آموزش تلفیقی و تکالیف مهارت محور

فعالیت یادگیری: فرآیند اجرای تلفیق برنامه درسی به خوبی تبیین شود.

فصل سوم: فرآیند ارزشیابی برنامه درسی و آموزش تلفیقی و تکالیف مهارت محور

- آشنایی با روش های ارزشیابی برنامه درسی و آموزش تلفیقی
- کاربرد ارزشیابی کیفی (توصیفی) در برنامه درسی و آموزش تلفیقی و تکالیف مهارت محور
- توجه به تفاوت های فردی در ارزشیابی برنامه درسی و آموزش تلفیقی و تکالیف مهارت محور
- برنامه درسی و آموزش تلفیقی و تکالیف مهارت محور

فصل چهارم: آشنایی با نمونه ها و تجارب ملی و بین المللی برنامه درسی و آموزش تلفیقی

- نمونه ها و تجارب ملی برنامه درسی و آموزش تلفیقی
  - نمونه ها و تجارب بین المللی برنامه درسی و آموزش تلفیقی
  - نمونه های تکالیف مهارت محور در رابطه با حوزه های مختلف یادگیری
- فعالیت یادگیری:** نمونه های تلفیق در محتوا و مطالب درسی موجود دوره ابتدایی شناسایی و ارائه شود

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- بارش مغزی
- پرسش و پاسخ
- توضیحی
- ایفای نقش
- مشارکتی
- حل مساله
- اکتشافی
- پروژه

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱- احمدی، پروین (در دست تدوین) برنامه درسی و آموزش تلفیقی.

منابع فرعی:

- احمدی، پروین (۱۳۸۲) طراحی الگوی برنامه درسی تلفیقی و جایگاه آن در برنامه ریزی درسی دوره ابتدایی ایران. **دو ماهنامه دانشور رفتار**. دانشگاه شاهد
- احمدی، پروین (۱۳۸۲) چالش ها و دشواری های طراحی برنامه درسی تلفیقی. کتاب سال انجمن برنامه ریزی درسی.
- احمدی، پروین (۱۳۸۷). الگوی برنامه درسی تلفیقی (درهم تنیده) و بررسی برنامه درسی دوره راهنمایی تحصیلی از منظر تلفیق. **پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت**. دوره دوم. شماره پیاپی ۳.
- احمدی، پروین (۱۳۹۰). **طراحی و سازماندهی محتوای برنامه درسی، رویکرد بین رشته ای در برنامه درسی تلفیقی**. تهران: آبیژ
- احمدی، پروین (۱۳۹۲) معیارهای عقلانی و اجرایی (عملی) در طراحی و اجرای برنامه های درسی تلفیقی. دانشنامه ایرانی برنامه درسی. www.daneshnamehicsa.ir
- احمدی، پروین (۱۳۹۶). **جزوه برنامه درسی و آموزش تلفیقی (درهم تنیده، یکپارچه)**. تهران: دانشگاه الزهرا (چاپ نشده)
- بین، جیمز (۱۳۹۳). تلفیق برنامه درسی. طرح ریزی آموزش و پرورش آزادمنشانه. ترجمه غلامرضا خوی نژاد و پروین احمدی. تهران: آبیژ (کتابیران) و انجمن مطالعات برنامه درسی.
- مهرمحمدی، محمود، احمدی، پروین (۱۳۸۰). برنامه درسی تلفیقی، رویکردی متفاوت با برنامه درسی موضوع محور (دیسپلینی). **فصلنامه علمی پژوهشی علوم انسانی دانشگاه الزهرا**.
- مهرمحمدی، محمود (۱۳۸۱). تلفیق در برنامه درسی: تاریخچه، ضرورت، معیارها و اشکال. در کتاب **برنامه درسی: نظرگاهها، رویکردها و چشم اندازها**. تألیف مهرمحمدی، محمود و همکاران. ۲۴۱-۲۷۰
- Drake, S, Joanne L.R(2018). Integrated Curriculum as An Effective Way to Teach 21st Century Capabilities. *Asia Pacific Journal of Educational Research*. V1(1). 31-50
- Drake, S, Burns, R(2004). Meeting standards through Integrated Curriculum. ASCD. Va : Alexandra.
- Hargreaves,A(2000) Curriculum Integration and Classroom Relevance: A Study of Teachers, Practice. ASCD. Alexandra.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

- ارزشیابی آغازین:** به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت های آموزشی انجام می گیرد.
- ارزشیابی تکوینی:** در هر جلسه یا هر چند جلسه یک یا دو سوال از محتوای درس پرسیده می شود و حضور فعال و پرسش و پاسخ و مشارکت در مباحث کلاس مورد ارزشیابی قرار می گیرد.
- ارزشیابی پایانی:** ارزشیابی پایانی در این درس در قالب یک آزمون کتبی پایانی صورت می گیرد که در آن دانشجویان یادگیری ها و تجارب خود از مطالعه منابع و مباحث کلاس درس را بر اساس پرسش های آموزشگر، ارائه می کنند.

کارپوشه: فعالیت های مختلف دانشجو از قبیل جستجو و مطالعه و خلاصه مقالات و پژوهش های مربوط به مباحث درس، مصاحبه با آموزگاران با تجربه در امر تلفیق برنامه درسی و تدوین تجربه های آنان در کارپوشه قرار می گیرد.

ارزشیابی کیفی - توصیفی: از عملکرد دانشجو معلم ها در قالب چک لیست هایی ارزشیابی به عمل می آید

سرفصل درس «سنجش و ارزشیابی از پیشرفت تحصیلی در آموزش ابتدایی»

۱. معرفی درس و منطق آن:

ارزشیابی پیشرفت تحصیلی، در واقع یک فعالیت فرایندی و برابندی از یادگیری است که نشان دهنده میزان دستیابی به اهداف از پیش تعیین شده می‌باشد. در این واحد درسی، یادگیرنده با یادگیری مفاهیم اندازه‌گیری، آزمون، سنجش و ارزشیابی و انواع و اقسام آن، اصول حاکم بر طراحی آزمون‌ها و اعتباربخشی به آن‌ها، شایستگی لازم برای طراحی ابزارهای لازم برای تعیین میزان یادگیری دانش‌آموزان را کسب خواهد کرد.

مشخصات درس	نام درس به فارسی: سنجش و ارزشیابی از پیشرفت تحصیلی در آموزش ابتدایی نام درس به انگلیسی: Academic Assessment and Evaluation in Primary Education
نوع درس: نظری-عملی	
تعداد واحد: ۲	
تعداد ساعت: ۴۸	
شایستگی کلیدی: تربیتی-موضوعی	پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:
پیش‌نیاز: -	۱- تفاوت مفاهیم اساسی اندازه‌گیری، آزمون، آزمودن، سنجش و ارزشیابی را در قالب یک مقاله مروری بیان کند.
تخصص مورد نیاز برای تدریس: متخصص در حوزه سنجش و ارزشیابی آموزشی	۲- با طراحی یک آزمون، نشان دهد کلیه اصول حاکم بر فرایند تدوین و طراحی آزمون‌ها را یاد گرفته است.
	۳- نتایج یک آزمون اجرا شده را در قالب روایی و پایایی آزمون تحلیل کند.
	۴- تفاوت‌های آزمون‌های فرایندی و برابندی (فرآورده‌ای) را با بیان کاربرد آن‌ها در قالب یک مقاله مروری بیان نماید.

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: اصطلاح‌شناسی

- تعریف اندازه‌گیری
- تعریف آزمون و آزمودن
- تعریف سنجش
- تعریف ارزشیابی
- مقایسه اندازه‌گیری، آزمودن، سنجش و ارزشیابی
- تفاوت ارزشیابی آموزشی و ارزشیابی برنامه‌ای

فعالیت یادگیری: مثال‌های متعددی از اصطلاحات مورد بحث را در کلاس درس ذکر کرده و تفاوت و تشابه آن‌ها را بیان کند.
تکلیف عملکردی: در قالب یک مقاله مروری و با استفاده از منابع مختلف تفاوت‌ها و ارتباط بین مفاهیم ارائه شده در فصل را بررسی و نتیجه را به کلاس ارائه نمایند.

فصل دوم: مقیاس‌های اندازه‌گیری

- تعریف و انواع مقیاس‌های اندازه‌گیری
  - مقیاس اسمی
  - مقیاس ترتیبی
  - مقیاس فاصله‌ای
  - مقیاس نسبی
- مقایسه انواع مقیاس‌های اندازه‌گیری
- مقیاس پیوسته و گسسته
- حدود واقعی اعداد

فعالیت یادگیری: تعاریف انواع مقیاس‌های اندازه‌گیری را با مثال‌های متفاوت بیان کند.

تکلیف عملکردی: انواعی از فعالیت‌های اندازه‌گیری در مدرسه و کلاس درس را در قالب یک نوشته فهرست کند و نوع مقیاس‌های آن‌ها را تعیین کند و به کلاس ارائه نماید.

فصل سوم: انواع آزمون‌های مورد استفاده در آموزش ابتدایی

- دسته‌بندی انواع آزمون‌ها با توجه به ویژگی‌های مورد اندازه‌گیری
  - آزمون‌های عاطفی
  - آزمون‌های توانایی
  - آزمون‌های شخصیت
  - آزمون‌های علاقه و نگرش
- دسته‌بندی آزمون‌ها با توجه به چگونگی تهیه آن‌ها
  - آزمون‌های میزان شده
  - آزمون‌های معلم ساخته
- دسته‌بندی آزمون‌ها با توجه به زمان و هدف
  - ارزشیابی آغازین
  - ارزشیابی تکوینی
  - ارزشیابی تشخیصی
  - ارزشیابی تراکمی
- وسایل کتبی اندازه‌گیری پیشرفت تحصیلی
- ارزشیابی فرایندی و فرآورده‌ای
- کاربرد آزمون‌ها در آموزش ابتدایی

فعالیت یادگیری: کاربرد انواع آزمون‌های مورد استفاده را با توجه به ویژگی‌های مورد اندازه‌گیری را با ذکر نمونه‌هایی در آموزش ابتدایی بیان نماید.

تکلیف عملکردی: آزمون‌های مورد استفاده را در قالب یک درخت‌واره مفهومی ترسیم و به کلاس ارائه نماید.

فصل چهارم: مراحل و فعالیت‌های ارزشیابی آموزشی

- مراحل ارزشیابی آموزشی
- مرحله طراحی
  - تحلیل موقعیت
  - تعیین و توصیف هدف‌ها
  - توصیف رفتارهای ورودی
  - انتخاب و تولید وسایل اندازه‌گیری
  - توصیف راهبردها
  - انتخاب طرح
  - برنامه زمان‌بندی
- مرحله فرایندی
- مرحله فرآورده‌ای
- فعالیت‌های ارزشیابی

فعالیت یادگیری: مراحل فعالیت ارزشیابی آموزشی را تشریح کند.

تکلیف عملکردی: برای اجرای یک فعالیت ارزشیابی آموزشی، پروژه‌ای را طراحی و به کلاس درس ارائه نماید.

فصل پنجم: تهیه طرح ارزشیابی پیشرفت تحصیلی

- تعریف ارزشیابی پیشرفت تحصیلی
- هدف‌های آموزشی (یادگیری)
- روش تهیه هدف‌های یادگیری
- انواع هدف‌های یادگیری
  - حوزه شناختی
  - حوزه عاطفی
  - حوزه روانی-حرکتی

- جدول مشخصات درس
- چگونگی توزیع سوالات در جدول مشخصات درس
- انواع جدول مشخصات درس

فعالیت یادگیری: انواع هدف‌های یادگیری را با ذکر مثال‌های متعدد تشخیص دهد و تعریف نماید.

تکلیف عملکردی: برای یکی از کتاب‌های دوره ابتدایی، جدول مشخصات درس را رسم کند. در این جدول به کلیه اهداف یادگیری توجه شود و آزمون نهایی ۴۰ سوال را در بر داشته باشد.

فصل ششم: آزمون‌های انشایی

- آزمون‌های تشریحی گسترده پاسخ
  - انواع آزمون‌های تشریحی گسترده پاسخ
  - محاسن و معایب آزمون‌های تشریحی گسترده پاسخ
  - قواعد تهیه آزمون‌های تشریحی گسترده پاسخ
  - قواعد تصحیح آزمون‌های تشریحی گسترده پاسخ (روش کلی و روش تحلیلی)
  - پرسش شفاهی
- آزمون‌های تشریحی کوتاه پاسخ
  - انواع آزمون‌های کوتاه پاسخ
  - کاربرد آزمون‌های کوتاه پاسخ
  - محاسن و معایب آزمون‌های کوتاه پاسخ
  - قواعد تهیه آزمون‌های کوتاه پاسخ

فعالیت یادگیری: چندین سوال تشریحی گسترده پاسخ و محدود پاسخ را بر اساس اصول ارائه شده در کلاس درس طراحی نماید.

تکلیف عملکردی: برای یکی از کتاب‌های دوره ابتدایی، حداقل سه سوال تشریحی گسترده پاسخ نوشته و برای آن‌ها یک الگوی پاسخی تحلیلی و کلی تهیه و ارائه نماید

فصل هفتم: آزمون‌های عینی

- تعریف آزمون عینی
- آزمون‌های صحیح-غلط
- انواع سؤال‌های صحیح-غلط
- محاسن و معایب آزمون‌های صحیح-غلط
- قواعد تهیه سؤال‌های صحیح-غلط

- آزمون‌های جور کردنی
- محاسن و معایب آزمون‌های جور کردنی
- قواعد تهیه سوال‌های جور کردنی
- تعریف آزمون‌های چند گزینه‌ای
- انواع سؤال‌های چند گزینه‌ای
- محاسن آزمون‌های چند گزینه‌ای
- معایب آزمون‌های چند گزینه‌ای
- قواعد تهیه سؤال‌های چند گزینه‌ای

فعالیت یادگیری: انواع آزمون‌های عینی را با ذکر مثال توضیح دهد.

تکلیف عملکردی: آزمونی از کتاب‌های دوره ابتدایی مشتمل بر سؤال‌های عینی و با کاربرست اصول حاکم بر تهیه چنین سؤالاتی تهیه و ارائه نماید.

فصل هشتم: روش‌های سنجش فرایندها و فرآورده‌های یادگیری غیر شناختی

- تعریف آزمون‌های عملکردی
- فرایند در مقابل فرآورده
- انواع آزمون‌های عملکردی
  - آزمون کتبی عملکردی
  - آزمون شناسایی
  - موقعیت شبیه‌سازی شده
  - نمونه کار
- مراحل تهیه آزمون‌های عملکردی
- کار پوشه
- نحوه ایجاد کار پوشه
- سنجش کارپوشه
- روش‌های سنجش مشاهده‌ای
  - فهرست واریسی
  - واقعه نگاری
- مقیاس درجه‌بندی
- انواع مقیاس‌های درجه‌بندی
- سنجش هدف‌های حوزه عاطفی

- پرسشنامه‌های بسته پاسخ
- پرسشنامه‌های بازپاسخ
- روش تفکیک‌کنایی
- روش یادداشت‌های روزانه

فعالیت یادگیری: برای سنجش اهداف حوزه عاطفی کتاب درسی هدیه‌های آسمان یکی از پایه‌ها، ابزار مناسبی در کلاس درس تهیه نماید.

تکلیف عملکردی: دانش‌آموزی را در زمین بازی به دو روش فهرست واری و واقع‌نگاری مورد مشاهده قرار دهد و نتایج آن را به صورت تحلیلی به کلاس درس ارائه نماید.

فصل نهم: روش‌های سنجش مستقیم رفتار

- رابطه اجتماعی صمیمانه
- ابعاد رفتار
- انواع روش‌های سنجش مستقیم رفتار
  - سنجش رویدادهای گذرای رفتار (فرایند رفتار)
  - ثبت فراوانی (رویداد رفتار)
  - ثبت طول مدت رفتار
  - ثبت دوره نهفتگی یا درنگ رفتار
  - ثبت فاصله زمان یا روش ثبت فاصله‌ای
  - ثبت نمونه‌گیری زمان
- انتخاب روش‌های سنجش متناسب با رفتارهای مختلف

فعالیت یادگیری: تفاوت روش‌های سنجش مستقیم رفتار را با ذکر مثال بیان کند.

تکلیف عملکردی: یک رفتار یا نمونه رفتاری را با روش‌های مختلف سنجش مستقیم مورد سنجش قرار دهد و نتایج آن را به صورت تحلیلی به کلاس ارائه کند.

فصل دهم: اجرا، نمره‌گذاری و تحلیل آزمون

- شرایط اجرای آزمون‌های کتبی
- اجرای آزمون
- نمره‌گذاری

- تحلیل سوال‌های آزمون
- مراحل تحلیل سوال
- ضریب دشواری سؤال
- ضریب تمیز سؤال
- تفسیر ضریب دشواری و تمیز
- همبستگی سوال با کل آزمون
- همبستگی میان سوال‌های آزمون
- رابطه ضریب دشواری و تمیز
- تحلیل گزینه‌های انحرافی
- تحلیل سوال‌های آزمون‌های تشریحی و عملکردی

فعالیت یادگیری: تعاریف ضریب دشواری و تمیز را بیان کند و ارتباط بین آن‌ها را تشریح نماید.
تکلیف عملکردی: یک آزمون را اجرا و ضرایب تمیز و دشواری آن‌ها را محاسبه کند و نتایج را در کلاس ارائه نماید.

فصل یازدهم: هنجارها و نیمرخ‌ها

- تعریف هنجار
- انواع هنجارها
  - هنجار سنی
  - هنجار کلاسی
  - هنجار سنی نمایی
  - هنجار سنی ذهنی
  - هوشبهر
  - هنجار درصدی
- هنجارهای مربوط به نمرات معیار
  - Z نمره
  - T نمره
  - SAT نمرات
  - نمرات نه گانه
- هوشبهر انحرافی
- نمره سنی معیار
- نمره معادل منحنی بهنجار

- توزیع بهنجار و منحنی بهنجار
- نیمرخ

فعالیت یادگیری: انواع هنجارها را با کاربرد آن‌ها در دوره ابتدایی توضیح دهد.
تکلیف عملکردی: برای یک آزمون در دوره ابتدایی انواع هنجارهای مربوط به نمرات معیار را محاسبه و در کلاس ارائه نماید.

فصل دوازدهم: روایی آزمون

- تعریف روایی
- انواع روایی
  - روایی محتوایی
  - روایی صوری
  - روایی ملاکی
  - روایی پیش‌بین
  - روایی همزمان
  - روایی سازه
- عوامل مؤثر بر روایی آزمون
  - عوامل درونی
  - عوامل بیرونی

فعالیت یادگیری: انواع روایی را با هم مقایسه و در جدولی آن را ارائه کند.
تکلیف عملکردی: برای کاربرد هر یک از انواع روایی مثالی برای سنجش یکی از اهداف دروس دوره ابتدایی ارائه کند.

فصل سیزدهم: پایایی آزمون

- تعریف پایایی
- روش‌های تعیین پایایی
  - پایایی مصححان
  - بازآزمایی
  - فرم‌های موازی
  - همسانی درونی
  - دو نیمه کردن
  - کودر-ریچاردسون
  - ضریب آلفا

- رابطه روایی و پایایی

فعالیت یادگیری: انواع پایایی را با هم مقایسه کند.

تکلیف عملکردی: آزمونی را اجرا نماید و با روش‌های مختلف تعیین پایایی، پایایی آن را محاسبه و تحلیل نماید.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

درس سنجش و ارزشیابی ماهیتاً عملی است، از این رو پیشنهاد می‌شود مسائل و تکالیفی در قالب حل مسئله و پروژه انجام شود و بیشتر مفاهیم به صورت تحلیلی و با ارائه نمونه‌های مشابه تدریس شود.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱- سیف، علی اکبر. (۱۳۹۷). اندازه‌گیری، سنجش و ارزشیابی آموزشی (ویراست هفتم). تهران: نشر دوران.

منابع فرعی:

۱- احمدی، قائم. (۱۳۹۶). اندازه‌گیری، سنجش و ارزشیابی آموزشی. قزوین: انتشارات مینودر

۲- فتوحی، ملک؛ سخنور، ناهید. (۱۳۹۶). سنجش و اندازه‌گیری پیشرفت تحصیلی. تهران: فرهیختگان دانشگاه.

۳- کیامنش، علیرضا. (۱۳۹۶). روشهای ارزشیابی آموزشی. تهران: دانشگاه پیام نور.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیشنهادی در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ۶ نمره ارزیابی کار عملی که در فرایند تدریس برای دانشجویان ارائه می‌شود.

ارزشیابی پایانی: ۱۴ نمره آزمون کتبی

سرفصل درس «ارزشیابی کیفی (توصیفی) در دوره ابتدایی»

۱. معرفی درس و منطق آن

ارزشیابی یکی از عناصر مهم و تأثیرگذار برنامه درسی است. بدون وجود ارزشیابی برنامه درسی به درستی به تجارب یادگیری تبدیل نشده و پیامدهای مورد انتظار آن در برزخ امکان باقی خواهد ماند. لذا یکی از توانایی ضروری برای تحقق اهداف و برنامه نظام تربیت رسمی و عمومی محسوب می‌شود که کارگزاران باید واجد آن باشند. تحولات معاصر در حوزه روانشناسی یادگیری، متدولوژی منجر به دریافت‌های جدید و بکری از ارزشیابی پیشرفت تحصیلی شده است. ارزشیابی کیفی توصیفی از جمله تحولات نوآورانه در نظام تربیت رسمی و عمومی دوره ابتدایی است که در یکی دو دهه اخیر و در راستای تحولات بنیادین در کشورمان دنبال شده است. این الگوی ارزشیابی متأثر از رویکردهای مختلف ارزشیابی پیشرفت تحصیلی نگاهی نو و متفاوت نسبت به الگوهای پیشین به مؤلفه‌های ارزشیابی پیشرفت تحصیلی از جمله هدف و کارکرد، اطلاعات، تفسیر و تحلیل، کاربرد، بازخورد و عامل ارزشیاب دارد. از این رو لازم است دانشجو معلم رشته آموزش ابتدایی توانایی‌های لازم برای کاربرد این رویکرد در کلاس درس را کسب نماید. این ماده درسی در دانشگاه فرهنگیان در راستای چنین ضرورتی در فهرست مواد درسی رشته کارشناسی آموزش ابتدایی در نظر گرفته شده است تا بعد از یادگیری دو واحد درسی «سنجش و ارزشیابی از پیشرفت تحصیلی در آموزش ابتدایی» به عنوان پیش نیاز این درس، درک و فهم و توانایی ارزشیابی پیشرفته از عملکرد دانش آموزان به نحو (کیفی و فرایندی) به طور مطلوبی در دانشجویان شکل گیرد.

نام درس: ارزشیابی کیفی (توصیفی) در دوره ابتدایی نام درس به انگلیسی: Qualitative (descriptive) evaluation in elementary school	مشخصات درس نوع درس: نظری-عملی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۴۸
۱- به ارائه تبیینی مستدل از چستی ارزشیابی کیفی توصیفی (مدل مفهومی و ویژگی‌های هر یک از عناصر مفهومی الگوی ارزشیابی کیفی توصیفی در نسبت با رویکردهای سه گانه ارزشیابی برای یادگیری، ارزشیابی از یادگیری و ارزشیابی به مثابه یادگیری) پردازد.	شایستگی کلیدی: تربیتی-موضوعی
۲- به ارائه توجیحات مستدل برای ضرورت وجودی الگوی ارزشیابی کیفی توصیفی در دوره ابتدایی ایران با توجه ماهیت این الگوی ارزشیابی، چالش‌های موجود در نظام تربیت رسمی و عمومی دوره ابتدایی و آثار و دستاوردهای آن پردازد.	پیش نیاز: سنجش و ارزشیابی از پیشرفت تحصیلی در آموزش ابتدایی
۳- الگوی ارزشیابی کیفی توصیفی در کلاس درس به عنوان جزئی از فرایند یاددهی یادگیری را اجرا نماید.	تخصص مورد نیاز برای تدریس: متخصص در حوزه سنجش و ارزشیابی آموزشی

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

بخش اول: چستی ارزشیابی کیفی توصیفی:

محورهای بحث عبارت‌اند از:

۱- بحث درباره رویکردهای سه‌گانه ارزشیابی پیشرفت تحصیلی

➤ ارزشیابی از یادگیری

➤ ارزشیابی برای یادگیری

➤ ارزشیابی به‌مثابه یادگیری

۲- بحث درباره عناصر مفهومی یک الگوی ارزشیابی پیشرفت تحصیلی

➤ هدف و جهت‌گیری الگو

➤ اطلاعات (نوع اطلاعات/ ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات/ زمان جمع‌آوری اطلاعات/ ساماندهی اطلاعات_ پوشه

و...-)

➤ تحلیل و تفسیر اطلاعات

➤ تصمیم‌گیری و مداخله

➤ بازخورد

➤ عاملان ارزشیابی

۳- بحث درباره نسبت الگوی ارزشیابی کیفی توصیفی با رویکردهای سه‌گانه ارزشیابی پیشرفت تحصیلی

۴- بحث درباره تعریف و ماهیت الگوی ارزشیابی کیفی توصیفی (مراقبت / حمایت از فرایند، پیامد و بافت

یاددهی یادگیری)

فعالیت‌های یادگیری دانشجویان:

➤ مهم‌ترین فعالیت یادگیری مشارکت در بحث و گفتگوهای کلاس همراه با آماده کردن محتوا و اطلاعاتی در خصوص محورهای بحث در کلاس است دانشجویان به درخواست استاد درباره موضوعات بحث (مثلاً رویکردهای سه ارزشیابی پیشرفت تحصیلی) اطلاعاتی را جمع‌آوری کرده و با استفاده از آن‌ها در کلاس وارد بحث می‌شوند.

➤ نگارش درک و فهم (جمع‌بندی) خود از مباحث و به اشتراک گذاشتن آن‌ها در کلاس گروه مجازی (بهرتر است کلاس در یک پیام‌رسان گروهی تشکیل دهد تا این اشتراک‌گذاری در فضای مجازی صورت گیرد).

فعالیت‌های سنجشی دانشجویان:

➤ تهیه نقشه‌های مفهومی از مباحث مانند ویژگی‌ها هر یک از عناصر مفهومی و روابط بین این عناصر

➤ مقایسه این الگو با الگوهای پیشین کشور

➤ آیین‌نامه ارزشیابی کیفی توصیفی مصوب شورای عالی آموزش و پرورش را مطالعه نماید و گزارش تهیه کند

➤ با استفاده از منابع علمی تفاوت رویکردهای ارزشیابی از یادگیری و ارزشیابی برای یادگیری را تحلیل نماید

بخش دوم: چرایی ارزشیابی کیفی توصیفی

محورهای بحث عبارت‌اند از:

- ۱- بحث درباره چالش‌های موجود در نظام تربیت رسمی و عمومی ابتدایی کشور
- ۲- بحث درباره کارکردها و آثار الگوی ارزشیابی کیفی توصیفی با عنایت به چالش‌ها
- ۳- بحث درباره دلایل ضروری برای به کارگیری الگوی ارزشیابی کیفی توصیفی

فعالیت یادگیری:

➤ مهم‌ترین فعالیت یادگیری مشارکت در بحث و گفتگوهای کلاس همراه با آماده کردن محتوا و اطلاعاتی در خصوص محورهای بحث در کلاس است دانشجویان به درخواست استاد درباره موضوعات بحث اطلاعاتی را جمع‌آوری کرده و با استفاده از آن‌ها در کلاس وارد بحث می‌شوند.

➤ نگارش درک و فهم (جمع‌بندی) خود از مباحث و به اشتراک گذاشتن آن‌ها در کلاس و گروه مجازی کلاس (بهتر است کلاس در یک پیام‌رسان گروهی تشکیل دهد تا این اشتراک‌گذاری در فضای مجازی صورت گیرد).

فعالیت‌های سنجشی:

➤ تدوین یک دفاعیه از الگوی ارزشیابی کیفی توصیفی با عنایت به مباحث کلاسی و مطالعات خود

➤ نقد الگوهای پیشین با توجه به ویژگی‌های الگوی ارزشیابی کیفی توصیفی

➤ بررسی مقالاتی در خصوص ارزشیابی کیفی توصیفی و استخراج دستاوردها و چالش‌های آن

بخش سوم: چگونگی اجرای ارزشیابی کیفی توصیفی

محورهای بحث عبارت‌اند از:

- ۱- بحث درباره کیفیت جمع‌آوری اطلاعات در الگوی ارزشیابی کیفی توصیفی

➤ ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات:

- آزمون‌های مداخله‌ای (طراحی و کاربردهای فرایندی و پایانی)
- آزمون‌های عملکردی (طراحی و کاربرد فرایندی و پایانی)

- ابزارهای ثبت مشاهده (طراحی و کاربرد فرایندی و پایانی)
- فعالیت‌های یادگیری (طراحی و کاربرد فرایندی و پایانی)
- خودسنجی (طراحی و کاربرد فرایندی و پایانی)
- همسال‌سنجی (طراحی و کاربرد فرایندی و پایانی)

اصول جمع‌آوری اطلاعات

ساماندهی اطلاعات

- پوشه کار (طراحی و مدیریت)
- دفتر ثبت مشاهدات کلاسی (طراحی و مدیریت)

۲- بحث درباره کیفیت تحلیل و تفسیر اطلاعات

۳- بحث درباره کیفیت کاربرد و تصمیم‌گیری

طراحی مداخلات (فرایندی و پایانی)

تصمیم‌گیری درباره ارتقا پایه

۴- بحث درباره بازخورد

نقش و جایگاه بازخورد در ارزشیابی کیفی و توصیفی

انواع بازخورد

تولید بازخورد

گزارش پایانی عملکرد پیشرفت تحصیلی

۵- بحث درباره طرح‌واره یاددهی یادگیری آمیخته با ارزشیابی

فعالیت یادگیری:

- مهم‌ترین فعالیت یادگیری مشارکت در بحث و گفتگوهای کلاس همراه با آماده کردن محتوا و اطلاعاتی در خصوص محورهای بحث در کلاس است دانشجویان به درخواست استاد درباره موضوعات بحث اطلاعاتی را جمع‌آوری کرده و با استفاده از آن‌ها در کلاس وارد بحث می‌شوند.
- نگارش درک و فهم (جمع‌بندی) خود از مباحث و به اشتراک گذاشتن آن‌ها در کلاس و گروه مجازی کلاس (بهرتر است کلاس در یک پیام‌رسان گروهی تشکیل دهد تا این اشتراک‌گذاری در فضای مجازی صورت گیرد).

فعالیت‌های سنجشی:

- ✚ طراحی نمونه‌هایی از ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات
- ✚ بررسی و نقد نمونه‌های ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات از قبل آماده‌شده
- ✚ طراحی یک پوشه کار مناسب یک پایه تحصیلی
- ✚ طراحی دفتر ثبت مشاهدات برای یک پایه تحصیلی
- ✚ بررسی و نقد یک پوشه کار از منظر ملاک‌های و معیارهای طراحی و مدیریت پوشه کار
- ✚ بررسی و نقد یک دفتر ثبت مشاهدات از منظر ملاک‌های و معیارهای مناسب
- ✚ تحلیل و تفسیر عملکرد یک دانش‌آموز بر اساس اطلاعات سازمان‌دهی شده در پوشه و دفتر ثبت مشاهدات یک معلم
- ✚ طراحی چند مداخله آموزشی بر اساس تحلیل‌های به‌عمل‌آمده از وضعیت یک دانش‌آموز
- ✚ بررسی و نقد بازخوردهای داده‌شده به آثار و فعالیت‌های دانش‌آموزان (آزمون‌ها و ...)
- ✚ ارائه بازخورد به آثار و عملکرد دانش‌آموزان
- ✚ بررسی و نقد بازخوردهای کتبی داده‌شده بر روی آثار دانش‌آموزان
- ✚ تولید یک گزارش عملکرد پیشرفت تحصیلی پایانی بر اساس پوشه و دفتر ثبت مشاهدات
- ✚ بررسی و نقد گزارش‌های عملکرد پیشرفت تحصیلی
- ✚ تولید و ارائه یک طرح‌واره یاددهی یادگیری برای تدریس یک واحد یادگیری

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- ✚ پیشنهاد می‌شود راهبرد اساسی این درس بحث و گفتگو در کلاس درس در نظر گرفته شود این بحث می‌تواند به دو طریق بحث کلاسی و بحث در گروه‌های کوچک باشد. در هر دو شکل بحث با محوریت و هدایت معلم صورت می‌گیرد. دانشجویان باید قبل از ورود به کلاس درباره موضوع مورد بحث مطالعه و جستجو کرده باشند و آورده‌ای برای بحث در کلاس به همراه داشته باشند.
- ✚ پیشنهاد می‌شود سازمان فعالیت‌های یاددهی یادگیری در این درس به این گونه باشد:
  - به اشتراک گذاری موضوع بحث و هدف
  - شروع بحث (در صورت نیاز به بحث گروهی سازمان‌دهی)
  - بحث و گفتگو درباره موضوع
  - جمع‌بندی از بحث با مشارکت دانشجویان
  - ثبت یاد گرفته‌ها توسط دانشجویان
  - به اشتراک گذاری یاد گرفته‌ها
  - تصمیم درباره فعالیت‌های یادگیری مکمل و سنجشی
  - تعیین موضوع مورد بحث برای جلسه آینده
- ✚ پیشنهاد می‌شود که مدرس درس در طول تدریس این درس تمامی منویات الگوی ارزشیابی کیفی توصیفی را در عملکرد خود به نمایش بگذارد. تا در واقع یادگیری این درس به صورت یک تجربه زیسته برای دانشجویان رخ دهد. به این صورت

عمق یادگیری دانشجویان از موضوع ارزشیابی کیفی توصیفی دوچندان خواهد شد. طرح‌واره یاددهی یادگیری فوق خود نوعی طرح‌واره آمیخته یاددهی یادگیری با ارزشیابی است.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- راهنمای اجرای ارزشیابی کیفی توصیفی در کلاس درس ویراست سوم. دکتر محمدحسینی. انتشارات عابد
- ارزشیابی در خدمت آموزش. طاهره رستگار انتشارات منادی تربیت
- ارزشیابی توصیفی یعنی بازخورد مؤثر. طاهره رستگار انتشارات منادی تربیت
- ارزشیابی کیفی توصیفی: جستاری برای چهارچوب مفهومی. محمد حسینی انتشارات کوروش چاپ
- ارزشیابی آمیخته با یاددهی یادگیری: ارزشیابی کیفی توصیفی در جریان یاددهی یادگیری. محمد حسینی انتشارات کوروش چاپ

منابع فرعی

- سنجش فرآیند و فرآورده یادگیری، روش‌های قدیم و جدید، دکتر علی‌اکبر سیف، نشر دوران.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

- به‌طور کلی رفتار ارزشیابی مدرس در طول دوره برگزاری جلسات این درس خود نوعی آموزش محسوب می‌شود؛ بنابراین لازم است تا حد امکان منویات این درس در عمل معلم ظهور و بروز داشته باشد.
- به‌طور کلی در ارزیابی عملکرد دانشجو باید به این نکته توجه داشت که اطلاعات به‌دست آمده از کیفیت پیشرفت یادگیری و عملکرد دانشجو از فعالیت‌های یادگیری در کلاس و فعالیت‌های سنجشی در اساس تفاوتی ندارد و از هر دو گونه اطلاعات می‌توان برای تصمیم‌گیری و گزارش دادن استفاده نمود.
- با عنایت به این که در فرایند یاددهی یادگیری یک‌ترم دانشجو تولیداتی خواهد داشت بنابراین با تشکیل پوشه کار برای هر دانشجو از آن‌ها می‌توان برای تصمیم‌گیری درباره عملکرد کلی دانشجو استفاده کرد. به‌بیان دیگر داده‌ها و اطلاعات به‌دست آمده از فرایند به‌اندازه کافی برای داوری و تصمیم‌گیری کفایت خواهد کرد در صورتی که پوشه کار مناسبی طراحی و مدیریت شود.
- داشتن آزمون تراکمی و پایانی از مباحث نظری درس ضرورتی ندارد زیرا مدرس می‌تواند در طول ترم به روش‌ها و ابزارهای گوناگون (آزمونک‌ها با پرسش‌های باز پاسخ / کتاب‌باز / باز پایان؛ ارائه جمع‌بندی‌های در هر جلسه و...) از مباحث نظری آزمون به عمل آورد. در صورتی که مدرس احساس نیاز به آزمون تراکمی پایانی نمود بهتر است از آزمون‌های عملکردی استفاده نماید

✚ قضاوت و داوری درباره عملکرد دانش آموز در سه توانایی بیان شده در بخش اول باید صورت بگیرد. برای این کار بهتر است به چند نکته توجه نمود.

- نخست این که لازم است طبق منویات این درس که ارزشیابی کیفی و توصیفی است گزارش عملکرد پیشرفت تحصیلی به صورت کیفی توصیفی ارائه شود.
- مؤلفه های گزارش قضاوت درباره سه توانایی مورد نظر به عنوان پیامد یادگیری این درس باشد.

توصیف عملکرد	سطح سوم	سطح دوم	سطح اول	توانایی
				ارائه تبیینی مستدل از چستی ارزشیابی کیفی توصیفی
				ارائه توجیحات مستدل برای ضرورت وجودی الگوی ارزشیابی کیفی توصیفی
				اجرای الگوی ارزشیابی کیفی توصیفی در کلاس درس
				جمع بندی عملکرد

✚ این پیشنهادها ممکن است با الگوی کلی ارزشیابی پیشرفت تحصیلی دانشجویان در دانشگاه فرهنگیان تناسبی نداشته باشد. لذا لازم است مسئولین ذی ربط به زمینه سازی برای اصلاح برخی مقررات مورد نیاز نیز اقدام کند. در واقع دلالت این پیشنهاد چنین است که برای این درس نمره در نظر گرفته نشود بلکه عملکرد دانشجو توصیف شود و بر اساس ترکیبی از سطوح یادگیری هر سه توانایی مورد انتظار، عملکرد کلی دانشجو سطح بندی شده و درباره گذراندن کردن درس داوری شود.

تصمیم گیری سطح عملکرد کلی درس	سطح عملکرد در توانایی اول	سطح عملکرد در توانایی اول	سطح عملکرد در توانایی اول
نیازمند تکرار درس	۱	۱	۱
نیازمند تلاش بیشتر از طریق فعالیت های جبرانی پیشنهادی مدرس و ارزیابی مجدد آن	۱	۳/۲	۳/۲

قابل قبول	۲	۳/۲	۳/۲
خوب	۳	۳/۲	۳/۲
پیشرفته	۳	۳	۳

سرفصل درس «کاربرد فناوری در آموزش ابتدایی»

۱. معرفی درس و منطق آن:

ما در دنیای دیجیتال بسیار پیشرفته زندگی می‌کنیم. فناوری بخش اساسی در تمام زمینه‌های مختلف زندگی است و آموزش نیز از این امر مستثنی نیست.

کاربرد فناوری در آموزش، به ویژه آموزش ابتدایی راه نوبنی را برای ارتقاء فرآیند تدریس و یادگیری در نظام آموزش و پرورش باز می‌کند که به واسطه کاربردی شدن آن شاهد نوآوری و خلاقیت و تعمیق یادگیری در کلاسهای درس مدارس ابتدایی باشیم. لذا کسب مهارت‌های فناورانه به ویژه توسط دانشجو معلمانی که برای تدریس در دوره ابتدایی آماده می‌شوند بسیار ضروری می‌باشد و امید است که با کسب مهارت‌های فناورانه در رشته تخصصی خود قادر باشند که کلاس درسی جذاب با یادگیری تضمین شده برای دانش آموزان فراهم آورند.

مشخصات درس	نام درس به فارسی: کاربرد فناوری در آموزش ابتدایی نام درس به انگلیسی: Using of technology in primary education
نوع درس: عملی	
تعداد واحد: ۲	
تعداد ساعت: ۶۴	
شایستگی کلیدی: تربیتی-موضوعی	
پیش‌نیاز: -	
استاد متخصص برای تدریس: متخصص تکنولوژی آموزشی با تجربه آموزش ابتدایی	
	پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:
	۱- دانش آینده پژوهانه‌ای نسبت به آینده‌ی فناوری در حوزه‌ی آموزش ابتدایی کسب نماید
	۱-۱ شناخت کاملی نسبت به سیر تاریخی کاربرد فناوری در آموزش ابتدایی حاصل نماید.
	۲-۱ ارتباط فناوری و آموزش در دوره ابتدایی، در زمان حال و آینده را بشناسد.
	۳-۱ نقش معلم و دانش آموز ابتدایی را در حوزه فناوری آموزشی به خوبی تمیز دهد.
	۴-۱ با به کارگیری تصویر سازی، آینده فناوری در حوزه ابتدایی را به نحو خلاقانه‌ای ترسیم کند.
	۲- کاربرد نرم افزارهای مفید و موثر در آموزش ابتدایی
	۱-۲ نرم افزارهای آموزشی را تعریف کرده و ویژگی انواع نرم افزارها به ویژه نرم افزارهای آموزشی را تشریح نماید.
	۲-۲ مزایای استفاده از نرم افزارهای آموزشی را با به کارگیری حداقل یک نرم افزار کاربردی نشان دهد.
	۳-۲ توانایی ارزیابی نرم افزارهای آموزشی را (به ویژه در ارزیابی محتوای آموزشی)، کسب نماید.
	۳- داستان گویی دیجیتال ^۱
	۱-۳ داستان گویی دیجیتال را توصیف نموده و تفاوت آن را با روایت در روش تدریس سنتی توصیف کند.
	۲-۳ اهمیت و ضرورت استفاده از داستان گویی دیجیتال در آموزش ابتدایی را تشریح نماید.
	۳-۳ نحوه‌ی تلفیق داستان گویی دیجیتال با برنامه آموزشی را کشف نماید.
	۴-۳ یک داستان دیجیتال برای مقطع ابتدایی تولید نماید.

۴- بازی سازی دیجیتال

- ۱-۴ با شناخت کافی از حوزه‌ی بازی سازی بتواند در یک پاراگراف با ذکر مثال، بازی سازی را توصیف کرده و عناصر بازی سازی در آموزش الکترونیکی را تشریح نماید.
- ۲-۴ توانایی تلفیق برنامه های آموزش ابتدایی را با بازی سازی دیجیتال کسب نماید.
- ۳-۴ نمونه های کارآمد از بازی سازی دیجیتال را برای آموزش ابتدایی به کلاس معرفی نماید.
- ۴-۴ دانشجو معلمان به صورت گروهی و تعاملی به خلق ایده های نو در بازی سازی دست پیدا کنند.

۵- کارپوشه الکترونیکی

- ۱-۵ کارپوشه الکترونیکی را تعریف کرده و ضرورت استفاده از کارپوشه الکترونیکی و مزایای به کارگیری آن در آموزش ابتدایی را تشریح نمایند.
- ۲-۵ نرم افزارهای تولید کارپوشه‌ی الکترونیکی را شناسایی کرده و چگونگی کاربرد آنها را توصیف نماید
- ۳-۵ به منظور خود ارزیابی از فعالیتهای خود در طول ترم، یک کارپوشه الکترونیکی با استفاده از نرم افزارهای موجود تولید نماید.

۶- اصول روانشناسی ارائه‌ی دیجیتال در تولید محتوای الکترونیکی

- ۱-۶ اصول روانشناسی ارائه‌ی دیجیتال در تولید محتوای الکترونیکی را بشناسد.
- ۲-۶ اصول روانشناسی ارائه‌ی دیجیتال در تولید محتوای الکترونیکی را به کار گیرد.
- ۳-۶ اصول روانشناسی ارائه‌ی دیجیتال در تولید محتوای الکترونیکی را در یک محتوای الکترونیکی تولید شده ارزیابی نماید.
- ۴-۶ یک محتوای الکترونیکی منطبق بر اصول روانشناسی ارائه‌ی دیجیتال تولید نماید.

۷- نقشه مفهومی دیجیتالی

- ۱-۷ چستی نقشه مفهومی دیجیتال و ضرورت آن را برای آموزش ابتدایی تشریح نماید.
- ۲-۷ انواع محتواهای آموزشی به کار برده شده در محتوای تولیدی دیجیتال خود را بر اساس موضوعهای درسی آموزش ابتدایی تشخیص دهد. (محتوای تولید شده در درس کاربست فناوری در یادگیری)
- ۳-۷ اهمیت کاربرد اصل سازمان ادراکی (از اصول روانشناسی ارائه دیجیتال) را در قالب نقشه مفهومی دیجیتال یا نقشه راهبردی در دوره ابتدایی، با تحلیل پروژه های تولیدی نشان دهد.
- ۴-۷ با شناسایی ابزارهای گوگل در ترسیمهای گرافیکی (نقشه، نمودار و چارت)، بتواند از امکانات گوگل به منظور ترسیم یک نقشه مفهومی آنلاین استفاده نموده و با به کارگیری این ابزارهای آنلاین یک نقشه مفهومی دیجیتال تولید نماید.
- ۵-۷ توانایی انتخاب صحیح نرم افزار کارآمد را با توجه به موضوع درسی برای ترسیم نقشه مفهومی کسب کرده و از قابلیتهای نرم افزار مذکور به بهترین نحو در تولید نقشه مفهومی دیجیتال به صورت آنلاین استفاده نماید.

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول:

نقش معلم و دانش آموز ابتدایی در آینده فناوریانه

- چگونگی تغییر کاربرد آموزش در تغییر فناوری های آموزشی در آینده
- چگونگی تغییر نقش معلم ابتدایی در پیوند آموزش و فناوری در آینده
- چگونگی تغییر نقش دانش آموز ابتدایی در کاربست آموزش به همراه فناوری در آینده
- چگونگی تغییر فرصتهای یادگیری در ارتباط آموزش ابتدایی به همراه فناوری
- معرفی سایتهای آموزشی با نظر به فرصتهای متنوع یادگیری با قابلیت کاربرد در آموزش ابتدایی
- تأثیر و تأثر فناوری در آموزش دوره ابتدایی در حال و آینده

راهدرد تدریس پیشنهادی:

با معرفی تاریخچه ی فناوری در آموزش به ویژه آموزش ابتدایی و سیر تغییر آن توجه دانشجو معلمان را به تغییرات فناوری آموزشی در حوزه ی مربوطه در بستر زمان به ویژه تغییرات آینده جلب کرده و با برانگیختن انگیزه آنان تمایل لازم برای تحقیق آینده پژوهانه در فناوری آموزش ابتدایی ایجاد کرده و با معرفی مجلات معتبر داخلی و بین المللی و شناخت واژه های اصلی و کلیدی در این حوزه دانشجو معلمان تشویق به تحقیق و تفحص در این حوزه می شوند. تشریح مفهوم فرصت یادگیری و درگیری ذهن دانشجو معلمان در مورد ایجاد فرصتهای جدید فناوریانه در آینده و معرفی سایتهای داخلی و بین المللی با فرصتهای یادگیری متنوع که به معلمان در آموزش و به دانش آموزان در یادگیری کمک موثری می کنند. مانند قابلیت های سایت فارسی رشد برای کلاس درس، **وبسایت کودکان**^۱ که شامل مطالب متنوع آموزشی می باشد، همچنین وبلاگ **داستانهای قرآنی** که شامل داستانهای پیامبران از آدم تا خاتم است^۲ و سایت جامعه مجازی پویا که در قسمت دانلود، **بازی های مفید** ریاضی، علوم، فکری و سرگرمی قرار داده است^۳. (با گذشت زمان سایتهای اینترنتی معتبر و مفیدی در این زمینه بازسازی و همچنین ساخته می شوند که می توان با همکاری دانشجو معلمان فهرستهای به روزی از این منابع تهیه کرده و در اختیار قرار گیرد).

تکالیف عملکردی پیشنهادی:

مرحله اول: دانشجو معلمان در گروههای دو نفره به تحقیق و پژوهش در مقالات فناوری آموزشی پرداخته و مقالاتی را که کاملا مرتبط با آینده فناوری در آموزش ابتدایی است با راهنمایی استاد انتخاب نموده و حداقل دو مقاله مرتبط را خلاصه کرده و به کلاس ارائه می دهند.

1 www.koodakan.org

2 www.dastanhayeghorane.blogfa.com

3 www.lrn.ir

مرحله دوم: ارتباط فناوری و آموزش ابتدایی پس از ارائه مقالات در کلاس میان گروهها به بحث گذاشته شده و با توجه به اطلاعات به دست آمده از مقالات هر گروه موظف به نگارش دو نکته در قالب نحوه ارتباط صحیح میان فناوری و آموزش ابتدایی می شود و در پایان همه نکات جمع آوری شده و با راهنمایی استاد یک گروه داوطلبانه نکات را جمع آوری کرده و در نهایت خروجی این بخش یک آیین نامه به کارگیری موثر فناوری در آموزش ابتدایی خواهد بود.

مرحله سوم: دانشجو معلمان فرصتهای یادگیری فناورانه ی پیش روی معلم و دانش آموز ابتدایی را در قالب یک پوستر به صورت گرافیکی و خلاقانه ترسیم کرده و به کلاس ارائه می دهند.

فصل دوم:

کاربرد نرم افزارها در آموزش ابتدایی

– انواع نرم افزارها به صورت کلی :

• نرم افزارهای سیستمی

نرم افزارهای سیستم عامل

نرم افزارهای پشتیبان

نرم افزارهای مترجم

• نرم افزارهای کاربردی

نرم افزارهای آموزشی

– تعریف و مزایای استفاده از نرم افزارهای آموزشی

– انواع محتوای الکترونیکی در نرم افزارهای آموزشی

– انواع نرم افزارهای آموزشی و کاربرد آنها در آموزش ابتدایی

خودآموزها

چستی نرم افزارهای خود آموز در دوره ی ابتدایی و تفاوت آنها با خود آموزهای عمومی

نرم افزارهای کمک آموزشی

نرم افزارهای کمک تدریس (کمک مربی)

نرم افزارهای دائرة المعارف

نرم افزارهای بازی

نرم افزارهای کتاب الکترونیکی

راهبرد تدریس پیشنهادی:

با معرفی جامع نرم افزارها توسط استاد به صورت توضیحی و کاربردی، کلاس به ۶ گروه تقسیم می گردد و هر گروه مسئولیت شناخت یک دسته از نرم افزارها را به عهده می گیرند. هر گروه موظف است علاوه بر آگاهی کامل بر حوزه ی نرم افزاری مورد نظر نرم افزارهای متنوعی را در گروه نرم افزاری خود به کلاس معرفی کرده و در مورد ویژگیها و محاسن و معایب آن نرم افزارها

در دوره‌ی ابتدایی در کلاس بحث و بررسی صورت می‌گیرد. در نهایت کل کلاس در تعامل بین گروهی با استفاده از وب ۲، یک مقاله جامع در مورد ارزیابی نرم افزارهای آموزشی کاربردی در دوره اول و دوم ابتدایی تهیه کرده و توسط استاد اصلاح شده و برای ارائه به مجلات تخصصی آماده می‌گردد.

فعالیت یادگیری پیشنهادی:

دانشجو معلمان در گروهها به شناسایی گروه نرم افزاری خود پرداخته و تعدادی از افراد گروه مسئولیت تحقیق و بررسی در بین مطالب علمی را به عهده می‌گیرند و افرادی از گروه نیز مسئولیت مصاحبه با معلمان با تجربه در دوره‌ی ابتدایی به ویژه معلمینی که سابقه کار در مدارس هوشمند و کار با نرم افزارهای ویژه را دارند، می‌شوند و اطلاعات جمع آوری شده را جمع‌بندی کرده به کلاس گزارش می‌دهند.

به منظور نگارش یک مقاله جامع همه‌ی گروهها مطالب جمع آوری شده و تحلیل شده را در فضای وب ۲ به اشتراک گذاشته از هر گروه یک داوطلب مسئول همکاری در نگارش مقاله جامع می‌شود. خروجی کلاس در این مبحث یک مقاله علمی در ارزیابی و تحلیل نرم افزارهای متنوع آموزشی است که برای معلمان دوره‌ی ابتدایی بسیار کاربردی خواهد بود.

فصل سوم:

داستان گویی دیجیتال^۱

- چستی داستان گویی دیجیتال
- تفاوت داستان گویی دیجیتال با روایت گری و قصه گویی سنتی
- کاربرد داستان گویی دیجیتال در آموزش ابتدایی
- تلفیق داستان گویی دیجیتال با برنامه آموزشی دوره‌ی ابتدایی
- مراحل تولید آموزش با داستان گویی دیجیتال در چهار مرحله
- شناخت و کاربرد نرم افزار داستان گویی دیجیتال و پیاده سازی یک داستان دیجیتال در مراحل چهارگانه با استفاده از نرم افزار
- شناخت نرم افزارهای متنوع اندروید و سیستم عامل به منظور تولید یک داستان دیجیتال

راهبرد تدریس پیشنهادی

تشریح و تعریف داستان گویی دیجیتال با مثال عینی که دانشجو معلمان با مطالعه ی قبلی آشنایی کافی با مطلب پیدا کرده اند. کلاس به سه گروه تقسیم می‌شود. دو موضوع انتخاب می‌گردد. یک موضوع واحد به دانشجو معلمان در دو گروه داده می‌شود، یک گروه به صورت روایتگری موضوع را طراحی و اجرا می‌کنند و یک گروه به صورت داستان دیجیتال به کلاس ارائه می‌دهند. گروه سوم با راهنمایی استاد مسئول جمع آوری اطلاعات در مورد داستان گویی چه به صورت دیجیتال و چه به صورت سنتی می‌شود در نهایت کار دو گروه دیگر را هم در فرآیند و هم در بخش خروجی ثبت و ضبط و در نهایت ارزیابی می‌کنند. در

مرحله بعد با موضوع دوم کار به همان صورت تکرار می گردد اما گروهی که در مرحله اول داستان دیجیتال کار کرده اند در این مرحله داستان گویی سنتی را اجرا می کنند.
در پایان مبحث هر سه گروه در نوشتن گزارش تکمیلی همکاری می نمایند.

فعالیت‌های یادگیری پیشنهادی:

- شناسایی و معرفی نرم افزارهای ساخت داستان گویی دیجیتال و تشخیص کاربردی ترین آنها با راهنمایی استاد درس
- تولید داستان دیجیتال در ۴ مرحله :
- ۱- انتخاب موضوع، رویداد، مفهوم و نظریه از درس ابتدایی و نوشتن آن به صورت داستانی
- ۲- انتخاب تصاویر مناسب و با کیفیت و متناسب با موضوع انتخابی با کمک ابزارهای دیجیتال و یا وب
- ۳- طراحی مناسب داستان با توجه به ویژگیهای یک داستان دیجیتال و توجه به موارد عکاسی، گرافیک و فنی
- ۴- گرفتن خروجی و ثبت مناسب و در نهایت ارائه به کلاس و استاد و اصلاح مجدد و ارائه‌ی ثانویه
- مقایسه‌ی داستان گویی دیجیتال با داستان گویی سنتی در قالب یک مقاله جامع خروجی گرفته شده از کار جمعی کل کلاس (نقش هر دانشجو در مقاله‌ی پایانی مشخص است)

فصل چهارم

گیمیفیکیشن^۱ (بازی سازی)

- چیست گیمیفیکیشن (بازی سازی)
- گیمیفیکیشن و کاربرد آن در آموزش الکترونیکی و چند رسانه‌ایها
- ضرورت گیمیفیکیشن در آموزش الکترونیکی
- عناصر گیمیفیکیشن در آموزش الکترونیکی ویژه دوره‌ی ابتدایی
- تلفیق برنامه‌های آموزشی ابتدایی با گیمیفیکیشن
- محاسن و معایب استفاده از گیمیفیکیشن در برنامه‌های آموزشی
- ایده‌های نو در گیمیفیکیشن در آموزش ابتدایی
- معرفی نمونه‌های بین‌المللی کاربرد گیمیفیکیشن در آموزش ابتدایی مانند Raz Kids و Timez Attack

راهبرد تدریس پیشنهادی:

استاد درس با معرفی نرم افزارهای ساده ساخت بازی مانند Game Maker و تشریح کارایی یک نرم افزار بازی سازی از دانشجو معلمان می خواهد با جستجوهای اینترنتی بازیهای موثر در آموزش ابتدایی را بیابند و به صورت خلاقانه برخی از آنان را تغییر داده و سناریوی بازی تغییر یافته را بنویسند. در مرحله‌ی بعد خود دانشجو معلمان در گروه یک سناریوی بازی حل مسأله در

یک موضع درسی در دوره اول یا دوم ابتدایی طراحی کنند. اینگونه است که با راهنمایی استاد، دانشجو معلمان با انگیزه های ایجاد شده و ابهامات موجود به صورت غیر مستقیم به چستی و اهمیت یازی سازی در آموزش پی خواهند برد.

فعالتهای یادگیری پیشنهادی:

دانشجو معلمان در طی سناریو نویسی برای بازی در یک موضوع آموزشی در مقطع ابتدایی به اهمیت بازی سازی پی می برد. با توجه به آموزش داستان گویی دیجیتال کلاس به دو گروه مجزا تقسیم می گردد. یک موضوع واحد از یک درس در دوره ی ابتدایی با نظر دانشجو معلمان انتخاب می گردد. یکی از گروهها یک بازی برای موضوع خاص طراحی و تولید می کند. گروه دیگر یک داستان دیجیتال تولید می کنند (این گروه شامل افرادی نیز می شود که در مرحله ی قبل در گروه ارزیابی بودند و داستان دیجیتال تولید نکردند). هر دو گروه تلاش می کنند که تولیدات خود را در یک مدرسه در بین دانش آموزان که در دو گروه مساوی همگن شده اند اجرا نمایند. نتایج جمع آوری شده و در کلاس به بحث گذاشته می شود. با این روش هم دانشجو معلمان در فرایند یک پژوهش علمی قرار می گیرند و همچنین به صورت کاملاً عملیاتی به اهمیت کاربرد نرم افزارهای آموزشی بیش از پیش پی می برند. یک گروه داوطلب پژوهش به عمل آمده را به صورت مقاله تدوین کرده تا به حضور سایر معلمان برسانند.

فصل پنجم

کارپوشه الکترونیکی^۱ یا دیجیتال^۲

- چستی و ضرورت کار پوشه در ارزشیابی توصیفی در مقطع ابتدایی
- مقایسه ی کارپوشه ی سنتی و کار پوشه ی الکترونیکی
- روند تکامل کارپوشه ی الکترونیکی
- مزایای استفاده از کارپوشه الکترونیکی در کلاسهای درس ابتدایی
- چگونگی استفاده از کارپوشه الکترونیکی در کلاس درس
- کارپوشه های الکترونیکی به عنوان یک روش ارزشیابی در یادگیری الکترونیکی
- معیارهای ارزشیابی کارپوشه های الکترونیکی در آموزش ابتدایی
- شناسایی نرم افزارهای با قابلیت تولید کارپوشه ی الکترونیکی مانند Edmodo و classdojo

راهبردهای تدریس پیشنهادی:

ضرورت و ویژگیهای کارپوشه الکترونیکی توسط خود دانشجو معلمان با ارائه نمونه های عملی به کلاس درس شناسانده می شود. در این مرحله در صورت امکان از یک یا دو معلمی که تجربه کار با کارپوشه الکترونیکی را دارند دعوت می شود تجارب خود را در کلاس درس با دانشجو معلمان به اشتراک گذارند و یا اینکه دانشجو معلمان در ۴ گروه مجزا حداقل ۴ مصاحبه از

1 ePortfolio

2 Digital port folio

معلمین مجرب در این زمینه تهیه کرده و به کلاس ارائه می دهند. راهبرد مصاحبه با متخصصین از جمله راهبردهای آموزشی بسیار کارآمد در این زمینه می باشد.

دانشجو معلمان در شناسایی و معرفی نرم افزارها و سایت‌های متنوع تولید کارپوشه الکترونیکی با راهنمایی استاد به یکدیگر یاری می رسانند

فعالیت‌های یادگیری پیشنهادی:

دانشجو معلمان موظف خواهند بود که با توجه به معیارهایی که خود استخراج نموده اند و نیز از استاد دریافت کرده اند ۱- یک کارپوشه الکترونیکی مربوط به یک دانش آموز را مورد بررسی قرار دهند و ارزیابی نمایند.

۲- تکالیف و وظایف خود را در طول ترم در قالب یک کارپوشه الکترونیکی در پایان ترم به استاد درس تحویل دهند. (کار با یک نرم افزار تولید کارپوشه الکترونیکی ضروری می باشد)

فصل ششم:

کسب و به کارگیری اصول روانشناسی ارائه‌ی دیجیتال در تولید محتوای الکترونیکی ویژه دانش آموزان ابتدایی

- اهمیت و پیاده سازی تحلیل مخاطب (از حیث آموزشی، روانشناسی " علی الخصوص روانشناسی رشد و روانشناسی شناختی"، فرهنگی، اجتماعی) به منظور تولید محتوای الکترونیکی در آموزش ابتدایی
- شناخت و به کارگیری اصل تناسب در تولید محتوای الکترونیکی ویژه دوره‌ی ابتدایی (ارائه‌ی محتوا فقط در زمینه‌های مرتبط با موضوع)
- شناخت و به کارگیری اصل مناسب در تولید محتوای الکترونیکی ویژه دوره‌ی ابتدایی (شناخت و تمییز و به کارگیری محتوای مناسب دانش مخاطب خردسال به منظور پیاده سازی در قالب اسلایدهای دیجیتال)
- شناخت و به کارگیری اصل برجستگی در تولید محتوای الکترونیکی ویژه دوره‌ی ابتدایی (چگونگی برجسته کردن مطالب مورد تمرکز و توجه به منظور یادگیری عمیق و هدفمند در قالب اسلایدهای دیجیتال)
- شناخت و به کارگیری اصل تمییز پذیری در تولید محتوای الکترونیکی ویژه دوره‌ی ابتدایی (چگونگی ارائه محتوای الکترونیکی به صورت تمییز داده شده از انواع دیگر محتواهای مورد نظر)
- شناخت و به کارگیری اصل سازمان ادراکی در تولید محتوای الکترونیکی ویژه دوره‌ی ابتدایی (نحوه‌ی توجه به ادراک مخاطب و سازمان دهی شناختی مخاطب در محتواهای الکترونیکی در دوره‌ی ابتدایی)
- شناخت و به کارگیری اصل سازگاری در تولید محتوای الکترونیکی ویژه دوره‌ی ابتدایی (این اصل به درک و یادسپاری محتوای الکترونیکی کمک و افری می کند)
- شناخت و به کارگیری اصل تغییرات اطلاع بخش در تولید محتوای الکترونیکی ویژه دوره‌ی ابتدایی (توجه و تمرکز به تغییرات هدفمند محتوا و آیتمهای گرافیکی در تولید محتوای الکترونیکی به ویژه برای مخاطب خردسال)

– شناخت و به کارگیری اصل محدودیتهای ظرفیت حافظه در تولید محتوای الکترونیکی ویژه دوره‌ی ابتدایی (آگاهی و درک نظریه بارشناختی و به کار بست این نظریه در تولید محتوای الکترونیکی به ویژه برای مخاطب با سن کم و سواد محدود)

راهبرد تدریس پیشنهادی:

با استفاده از محتواهای الکترونیکی موجود در دوره ابتدایی اصول روانشناسی ارائه دیجیتال به صورت کاربردی توضیح داده می شود. و دانشجو معلمان تا سطح ارزیابی در این مرحله آموزش می بینند. در مرحله بعد دانشجویان با سکو سازی مستمر استاد در تولید محتوای مناسب و سازگار با اصول روانشناسی به سطح آفرینش خواهند رسید. به منظور انگیزه بخشی یک گروه داور از میان دانشجو معلمان انتخاب می شود و این گروه، دو تا سه پروژه که را که با اصول روانشناسی بیشترین تطابق را دارد به عنوان پروژه های برتر انتخاب کرده و با راهنمایی استاد درس، پس از اصلاح و ارتقاء به منظور شرکت در جشنواره تولید محتوا آماده می گردند.

فعالیت یادگیری پیشنهادی:

مرحله ی اول: دانشجو معلمان تولیدات خود در درس کاربرست فناوری را به اشتراک گذاشته و در گروههای دو و یا سه نفره پروژه های یکدیگر را ارزیابی می کنند. نتایج این ارزیابی ها به کلاس ارائه می گردد.
مرحله ی دوم: دانشجو معلمان به دو گروه کلی تقسیم می شوند و بر اساس اصول روانشناسی تولید محتوای الکترونیکی که در این درس آموزش دیدند و طراحی آموزشی که در ترمهای گذشته آموزش دیده اند، هر گروه با انتخاب موضوعی از دوره ی اول یا دوم ابتدایی (به نحوی که هر گروه یک دوره را انتخاب کرده باشد) یک موضوع آموزشی را به صورت الکترونیکی طراحی می کنند. (به صورتی که کاربرد اصول مورد نظر را درون نرم افزار با گذاشتن یادداشت¹ به صراحت بیان کنند)

فصل هفتم:

اهمیت به کارگیری نقشه مفهومی دیجیتال در پیاده سازی اصل سازمان ادراکی در آموزش ابتدایی

- یادآوری انواع محتواهای آموزشی از دیدگاه صاحب نظران
- تشخیص نوع محتوای آموزشی در محتوای تولیدی بر اساس موضوعهای درسی آموزش ابتدایی
- چگونگی استخراج نقشه مفهومی دیجیتالی به منظور به ترسیم در آوردن جزئیات یک موضوع آموزشی با توجه به موضوع خاص انتخاب شده. (شناخت و به کارگیری انواع نقشه مفهومی).
- تاریخچه نقشه مفهومی و سیر تغییر آن در طول تاریخ از دیدگاه فناوری
- مفهوم نقشه مفهومی و ضرورت استفاده از آن در آموزش ابتدایی
- تفاوت نقشه مفهومی و نقشه راهبردی
- اهمیت کاربرد اصل سازمان ادراکی در قالب نقشه مفهومی دیجیتالی یا نقشه راهبردی در دوره ی ابتدایی

1 Note

- معرفی امکانات گوگل^۱ برای ترسیم نقشه مفهومی دیجیتالی و چارتهای من جمله چارتهای ترسیمهای آموزشی با استفاده از google drawings

- معرفی نرم افزارهای سیستم عامل و یا اندروید به منظور ترسیم یک نقشه مفهومی دیجیتال مانند نرم افزارهای : نرم افزار کاربردی از مجموعه ی نرم افزارهای office : Edraw Max

Mindmanager و Mindomo ,Minding Map, Xmind

راهبردهای تدریس پیشنهادی:

چرایی استفاده از نقشه های مفهومی را دانشجو معلمان از معلمان با تجربه ، مقالات علمی و سایتهای معتبر با کمک و راهنمایی استاد درس، استخراج می نمایند. بدین وسیله انگیزه لازم برای تولید یک نقشه با کیفیت مفهومی را به دست خواهند آورد. مرحله ی بعد آشنایی دانشجو معلمان با انواع محتواهای آموزشی با ارائه انواعی از محتوا از آموزش ابتدایی و بحث و بررسی برای ترسیم نقشه مرتبط با محتواهای ارائه شده و اینکه کدام یک از انواع محتوا به چه نوع از نقشه نیاز دارند. در نهایت تکمیل یادگیری دانشجو معلمان در گروه و با ترسیم یک نقشه مفهومی کامل اتفاق خواهد افتاد.

فعالیت های یادگیری پیشنهادی:

دانشجو معلمان در گروه های دو نفره یک موضوع از دروس آموزش ابتدایی را انتخاب کرده و مشخص می کنند که موضوع انتخابی آنها از کدام یک از انواع محتوا است یا اینکه ترکیبی از کدام یک از انواع محتوا می تواند باشد. سپس نقشه ی مربوط به نوع محتوای انتخابی را به صورت مداد کاغذی ترسیم می کنند. در نهایت با انتخاب یک نرم افزار ترسیم نقشه مفهومی ، نقشه را ترسیم کرده و تفاوت نقشه ترسیمی را با نقشه راهبردی کشف می نمایند. به منظور انتخاب نرم افزار مناسب کسانی که دسترسی به اینترنت دارند و مشکلی به منظور نصب برنامه بر روی گوشی همراه یا سیستم کامپیوتر دارند به خوبی می توانند از نرم افزار ترسیمی گوگل استفاده نمایند .

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

راهبردهای ارائه به تفکیک موضوعات فصول در هر فصل جداگانه تشریح شده اند. راهبردهای مدیریتی در فعالیتهای یادگیری در بخش گروه بندیها آورده شده است. به منظر فعالیتهای یادگیری مربوط به هر بخش راهبرد مدیریت در قالب تقسیم بندی گروهی خاص همان فعالیت ذکر شده است.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

1 https://docs.google.com/drawings/d/1uCSUz1CEJCDL8Y3GemJtcIxWKr7LAGp9sYucC-Owa_M/edit

۱- منبع اصلی کاملی به منظور پوشش دهی به کل محتوای آموزشی این واحد درسی فعلا در دسترس نمی باشد. انشا الله در آینده نزدیک تالیف گردد. پیشنهاد می گردد در هر فصل جداگانه منابع معرفی گردند.

منابع فرعی:

۱- داستان گویی دیجیتال

کتاب: بلاک، بروس . (۱۳۹۹). داستان گویی بصری: خلق ساختار بصری فیلم، تلویزیون و رسانه های دیجیتال. مترجم الهام کشاورزی. نشر ساقی.

مستره، مارکوس. حق پرست، رحمان. (۱۳۹۶). داستان گویی با تصویر: طراحی و ترکیب بندی در انیمیشن، فیلم و کمیک استریپ

Meadows, D. (2003). Digital storytelling: Research-based practice in new media. *Visual Communication*, 2(2), pp. 189-193. <http://www.coe.uh.edu/digitalstorytelling>

موسویان، سمانه سادات. انصاری، نسرين. (۱۳۹۵). داستان گویی دیجیتال وب دو به عنوان ابزار همکاری آموزشی، همایش ملی آموزش، دانشگاه شهید رجایی

۲- نقشه مفهومی

کتاب: عباسی، مصطفی. (۱۳۹۶). نقشه مفهومی راهبردنوین آموزش و یادگیری. تهران: انتشارات سخنوران.

صمدی، احمد و همکاران. (۱۳۹۶) نقشه مفهومی در آموزش مطالعات اجتماعی (دوره دوم ابتدایی). گردوی دانش.

Roth, W.M (1994). Student views of collaborative concept mapping: An emancipatory research project. *Science Education*, 78, pp. 1-34

مصرآبادی جواد، فتحی آذر اسکندر، استوار نگار. (۱۳۸۴). اثر بخشی ارایه، ساخت فردی و ساخت گروهی نقشه مفهومی به عنوان یک راهبرد آموزشی. مجله نو آوریهای آموزشی.

۳- کارپوشه الکترونیکی

کتاب: فخری، سیده ویدا. (۱۳۹۸). نگرش آموزگاران ابتدایی به پوشه کار. تبریز: فادیا

Jame Jacob son, eportfolio thinking, 2010.

www.eportfolio.lagcc.cuny.edu

akie Miers, Magill primary School, 2005

www.electronicportfolios.com/metaphors

www.chalkandwire.com

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیشین در این درس قبل از شروع فعالیت های آموزشی انجام می گیرد. ارزشیابی تکوینی: در هر فصل تکالیف و فعالیت های تولیدی مورد درخواست ارزشیابی می گردد. هر گروه امتیاز گروهی دریافت کرده و هر فرد در درون گروه نیز امتیاز فردی خواهد داشت.

ارزشیابی پایانی: ارزشیابی هر فصل از فصل دوم: ۲ نمره خواهد داشت، ۴ نمره آزمون تئوری فصل اول، ۳ نمره به منظور فعالیت های مستمر در گروه و روحیه تیمی و حضور و تلاش در مباحث کلاس درس و انگیزه های آموزشی و پژوهشی دانشجو معلمان تخصیص خواهد یافت.

خودارزیابی: در قالب کارپوشه، تولید کارپوشه به منظور خود ارزیابی فعالیت های طول ترم توسط دانشجو معلم.

سرفصل درس « پژوهش و توسعه حرفه ای »

۱. معرفی درس و منطق آن:

وقتی در طول برنامه آموزش حرفه‌ای دانشجو معلمان فرصت پژوهش در تجربه را بدست آورند، به توانایی های مورد نیاز برای مواجهه با موقعیت‌های نامعلومی که در آن غوطه‌ورند دست خواهند یافت و قادر خواهند بود این توانایی را به دانش‌آموزان خود منتقل کنند. معلم باید از تدریس و عمل تربیتی عادی شده^۱ فاصله گرفته و به سوی تدریس و عمل فکورانه^۲ پیش برود، به نحوی که با بینشی پژوهشی مسائل کلاس و مدرسه را بکاود و با اقدام پژوهی و ژرف‌اندیشی به یافتن راه‌حل‌ها، کاربرد بلافصل یافته‌ها و اخذ بازخورد مداوم به اصلاح و بهبود فرآیندهای آموزشی و پرورشی بپردازد.

نام درس به فارسی: پژوهش و توسعه حرفه‌ای نام درس به انگلیسی: Professional research and development	مشخصات درس نوع درس: نظری-عملی تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۴۸ شایستگی کلیدی: تربیتی-موضوعی پیش‌نیاز: - استاد متخصص برای تدریس: متخصص علوم تربیتی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: با آگاهی از چیستی و چگونگی پژوهش روایی، تجربیات شخصی خود/دیگری را از موقعیت‌های آموزشی/تربیتی مورد واکاوی (تأمل) قرار داده و گزارش یافته‌های درس پژوهی و اقدام پژوهی را مطالعه نموده و بازتاب‌های حاصل از این فرآیند را برای بهبود عملکرد در موقعیت‌های بعدی طراحی، اجرا و گزارش نماید	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: پژوهش روایی

- ماهیت تجربه، یادگیری از تجربه، و تأمل بر تجربه و تمایز آن با سایر انواع یادگیری
- روایت نویسی وسیله‌ای برای پژوهش در عمل
- پژوهش روایی در خدمت رشد حرفه‌ای
- چگونه روایت‌ها بین دانش آشکار و دانش ضمنی پیوند می‌زنند؟
- اهداف پژوهش روایی و کاربردهای آن
- انواع پژوهش روایی

تکالیف عملکردی:

¹-routinized

² - reflective

با مطالعه داستان زندگی معلمان و مقالات علمی در زمینه پژوهش‌های تأثیر این شیوه مطالعه را در بهبود عملکرد حرفه‌ای در قالب یک مقاله کوتاه ارائه نماید.

یک پژوهش‌روایی را به صورت خلاصه یا در قالب یک مقاله مروری با ذکر ویژگی‌ها و مراحل ارائه کند. (البته قالب مذکور قبلاً باید توسط استاد توضیح داده شود).

فصل دوم: روش پژوهش‌روایی

- ابزارهای گردآوری اطلاعات در پژوهش‌روایی
- فرآیند تحلیل داده‌ها
- معنا دهی به داده‌ها
- کدگذاری
- تحلیل ساختاری
- اعتبار بخشی

تکالیف عملکردی:

با استفاده از فرآیند تحلیل ساختاری، یافته‌های علمی پژوهشی را اعتبار بخشی نماید.

فصل سوم: اقدام پژوهی

- چستی اقدام پژوهی در آموزش و پرورش (ماهیت، تعریف، ابعاد، گستره)،
- چرایی اقدام پژوهی در آموزش و پرورش (اهداف، پیامدها، ضرورت و اهمیت)
- تاریخچه و خاستگاه‌های اقدام پژوهی
- نظریه‌ها و دیدگاه‌های موجود در زمینه اقدام پژوهی

فعالیت یادگیری:

- مشارکت در نقد و ارزیابی گزارش‌های ارائه شده در کلاس در زمینه اقدام پژوهی هی ارائه شده.

تکالیف عملکردی:

- تهیه یک نوشته انتقادی در مورد باورها و عقاید شخصی خود در مورد چستی و ضرورت اقدام پژوهی در آموزش و پرورش و ارائه آن در کلاس برای بررسی و نقد

فصل چهارم: روش اقدام پژوهی

- چگونگی تشخیص مسئله،
- چگونگی تدوین طرح اقدام پژوهی،
- روش اجرای مراحل اقدام پژوهی
- چگونگی گردآوری داده‌ها و شواهد مهم در اقدام پژوهی

- باز اندیشی در باره داده ها و شواهد و اصلاح فرایند اقدام پژوهی
- نقش مشورت و مشارکت در اقدام پژوهی
- ارزشیابی، نقادی و اعتباریابی در اقدام پژوهی
- چگونگی باز خورد، اصلاح و کاربرد نتایج در اقدام پژوهی
- چگونگی مستند سازی، ثبت و ضبط مراحل و تهیه گزارش نهایی و اطلاع رسانی و اشاعه دستاوردهای اقدام پژوهی
- مشارکت در نقد مطالب گزارش شده در کلاس (گزارش حاصل از فعالیت عملکردی گروه‌ها)

تکالیف عملکردی

- تشکیل کارگروه‌هایی متشکل از دانشجو معلمان و مشارکت آنها در نقد نمونه‌ای از اقدام پژوهی انجام شده توسط معلمان دیگر و تهیه گزارش نقد برای ارائه به کلاس

فصل پنجم: درس پژوهی

تدوین طرح درس پژوهشی متناسب با سوالهای پژوهشی:

- ترسیم وضع موجود و مطلوب
- شناسایی تغییرات مورد نیاز
- تعیین هدفهای درس
- تعیین تجارب و فعالیتهای یادگیری
- تعیین رفتار ورودی
- پیش بینی منابع و وسایل آموزشی
- پیش بینی نحوه مدیریت و سازماندهی کلاس
- پیش بینی نحوه تفکر و واکنش دانش آموزان به تدریس
- تعیین معیارهای تحقق هدفها
- تعیین روش سنجش و ارزشیابی
- تعیین چارچوب اجرایی طرح درس پژوهشی

فعالیت یادگیری

در باره چارچوب طرح درس پژوهشی بحث می کند. و دلایل و اهمیت هر یک از مولفه ها را بر می شمارد.

تکالیف عملکردی

در قالب کارگروههای دانشجویی یک طرح درس پژوهشی را تهیه و به کلاس ارائه می نمایند

فصل ششم: روش درس پژوهی

- تدوین طرح درس پژوهشی

- اجرای طرح درس مورد پژوهش
- ژرف اندیشی در باره داده ها و شواهد
- چگونگی ژرف اندیشی در باره روند اجرای فعالیت گروه
- تهیه گزارش نهایی و اشاعه دستاوردهای گروه درس پژوهی

فعالیت یادگیری

در باره چگونگی اجرای طرح درس پژوهشی، چگونگی نقد مناسب تر نحوه اجرای طرح درس پژوهشی و ضرورت اشاعه نتایج درس پژوهی بحث می کنند

تکالیف عملکردی

طرح درس پیش بینی شده در گروه را بصورت آزمایشی در کلاس اجرا می کنند

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- راهبردهای اصلی شامل پرسش و پاسخ، حل مساله، نقادی و پژوهش به صورت گروهی و مشارکتی است. در کلاس در خلال بیان فلسفه، مبانی، اصول، روش و مراحل اجرای اقدام پژوهی به تحلیل و نقادی گزارش های مطالعات اقدام پژوهی معلمان و آشنا سازی دانشجو معلمان با تجارب معلمان پژوهنده پرداخته می شود.
- در بخش عملی، دانشجو معلمان در قالب گروه های مناسب، به انتخاب مسئله متناسب با رشته و تدوین پیشنهاد کامل اقدام پژوهی و اجرای آن در محیط واقعی می پردازند و گزارش کار خود در هر مرحله را به کلاس ارائه داده و از نقد و مشارکت سایر دانشجو معلمان استفاده می کنند.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

عطاران، محمد (۱۳۹۶). پژوهش روایی. دانشگاه فرهنگیان

ساکي، رضا (۱۳۹۲) درس پژوهی، مبانی، اصول و روش اجرا، انتشارات جهاد دانشگاهی.

ج. پاین، جرال (۱۳۹۹). اقدام پژوهی معلم: بنا نهادن مردم سالاری دانشی. ترجمه منیره رضایی. انتشارات دانشگاه فرهنگیان با همکاری پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش

استیپانک و همکاران (۱۳۸۹) درس پژوهی راهنمایی عملی برای مدیران و معلمان، ترجمه دکتر رضا ساکی و داریوش مدنی، انتشارات حکمت علوی

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیشین در این درس قبل از شروع فعالیت های آموزشی انجام می گیرد.

ارزشیابی تکوینی: (۶ نمره)

ارزشیابی پایانی: (۸ نمره)

کارپوشه (Port Folio): (۶ نمره)

سرفصل درس «کارورزی ۱»

۱. معرفی درس و منطق آن

آموزش اثربخش نیازمند آن است که معلمان در طول دوره آموزشی در معرض تجربیات متنوع و غنی قرار گرفته و قادر به مطالعه، تصمیم گیری و ارزیابی نتایج تصمیمات در موقعیت های پیچیده آموزشی و تربیتی مبتنی بر یافته های علمی و پژوهشی باشند. برنامه کارورزی فرصت برقرار ساختن پیوند میان آموخته های نظری با محیط های واقعی آموزشی- تربیتی و عمق بخشیدن به تجربه های پیشین در جهت توسعه شایستگی های حرفه ای و دست یابی به ظرفیت غایی کنش عملی در کلاس درس را فراهم می کند. این برنامه در دانشگاه فرهنگیان، با تأکید بر مشاهده تأملی، روایت نگاری و واکاوی تجربیات به عنوان عناصر سازنده/شکل دهنده عمل فکورانه؛ و نیز ابزارهای سه گانه اقدام پژوهی، درس پژوهی و پژوهش روایتی به عنوان روش های مورد تأکید در برنامه تربیت معلم فکور این هدف را تعقیب می نماید. مطالعه مسئله های آموزشی/تربیتی در سطح کلاس درس و مدرسه زمینه ساز عمل مستقل حرفه ای معتبر و کسب تجربیات دست اول است. فرصت های یادگیری تدارک دیده شده از سوی استادان و بازخوردهای ارائه شده از سوی آنان باید امکان تلفیق نظر و عمل تربیتی را در موقعیت های واقعی، برای یافتن راه حل های قابل دفاع و پاسخ به مسئله های آموزشی/تربیتی تدارک ببیند. بهره گیری از مبانی نظری/تکنیک ها و فنون در برنامه کارورزی به منظور دستیابی دانشجوی به یک نگاه همه جانبه و غنا بخشیدن به تصمیمات اتخاذ شده در ابعاد برنامه ریزی، اجرا و ارزیابی برای حمایت از یادگیری دانش آموزان ضروری است. در طول برنامه کارورزی دانشجوی فرصت کسب تجربه برای درک عمل اثربخش، تأمل بر روی آن به منظور پذیرش مسئولیت حرفه ای را کسب می نماید.

در کارورزی یک دانشجوی با کسب مهارت در به کارگیری روش ها و فنون مشاهده تأملی، موقعیت های آموزشی و تربیتی در سطح مدرسه و کلاس درس را مورد مطالعه قرار داده و دریافت های خود را در قالب روایت ها، روزنگارها، تجربیات شخصی ارائه می نماید. این یافته ها از موقعیت مدرسه و کلاس درس می تواند همراه با عکس و فیلم/گزارش گفتگو با کادر مدرسه/معلم راهنما/اولیاء/دانش آموزان(با هماهنگی مدرسه) تکمیل شود. روایت های دانشجوی از موقعیت های مختلف مورد واکاوی قرار گرفته و مسئله های شناسایی شده با استفاده از شواهد و مستندات علمی گزارش می گردد.

نام درس به فارسی: کارورزی ۱ نام درس به انگلیسی: Internship1	مشخصات درس نوع درس: کارورزی
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۱۲۸ ساعت
با مشاهده تأملی مسئله های آموزشی/تربیتی در سطح کلاس درس و مدرسه را شناسایی و با استفاده از شواهد و مستندات علمی آن را تبیین نماید. مشاهدات تأملی و یافته های تجربی حاصل از واکاوی روایت ها را ثبت و گزارش نماید.	شایستگی کلیدی: موضوعی-تربیتی دروس پیش نیاز: پژوهش و توسعه حرفه ای استاد متخصص برای تدریس: متخصص رشته ای

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

هفته اول:

ارائه یک تصویر کلی از برنامه کارورزی در طی چهار ترم و انتظارات از دانشجوی، معرفی برنامه کارورزی یک با تأکید بر مشاهده تأملی و روایت نویسی (ماهیت روایت ها و چگونگی نگارش آن)، تکالیف عملکردی در طول ترم، برنامه زمان بندی سمینارها در سطح مدرسه و پردیس/ واحد آموزشی، و تبیین فرم های ارزیابی از عملکرد دانشجویان بر اساس پیامدها و سطوح عملکرد، توزیع دانشجویان در مدارس (هماهنگی با مناطق آموزشی و سازماندهی دانشجویان در مدارس باید قبل از شروع ترم و با تشکیل ستاد کارورزی در سطح استان صورت گیرد). تعامل از نزدیک میان استاد و دانشجو از طریق مطالعه گزارش ها و ارائه بازخورد به موقع و سازنده، و نیز تشکیل جلسات بحث و گفتگو پیرامون تجربیات حاصل از حضور در موقعیت های واقعی از استلزامات اجرایی برنامه کارورزی است. تشکیل سمینار در کلیه هفته ها برای بحث و بررسی پیرامون عملکرد دانشجو و گفتگو در خصوص بازخورد های ارائه شده از سوی اساتید ضروری است. مشارکت دانشجویان در نقد و بررسی گزارش ها/ روایت های همکلاسی ها/ همقطاران فرصت یادگیری انتقال تجربیات به یکدیگر را فراهم می کند.

هفته دوم:

کارگاه مطالعه موقعیت

تکلیف یادگیری: مشاهده فیلم تدریس/ موقعیتی در سطح کلاس درس/ مدرسه بر اساس گام های زیر:

الف: توصیف موقعیت (بیان ویژگی ها و مشخصه های متمایز کننده)

ب: تشریح/ استنباط از موقعیت (شناسایی اجزاء و روابط)

ج: بازنگری (به گونه دیگر دیدن/ از زاویه دید دیگری به موقعیت نگاه کردن) با استفاده از تکنیک های اگر، آنگاه، شش کلاه تفکر، اسکمپر... در یافتن نقطه کانونی

د: تبیین مسئله با استفاده از استدلال قیاسی یا استقرایی به کمک شواهد و مستندات جمع آوری شده (از آنجایی که آموزش این بخش نیازمند آن است که دانشجو گزارشی از مطالعه موقعیت بر اساس محور های چهارگانه تهیه کرده باشد، لذا آموزش این بخش در جلسه ششم ارائه می شود).

هفته سوم:

مشاهده آزاد

حضور دانشجویان در مدارس (جلسه آشنایی با مدرسه، مدیر و معلم راهنما)

تکلیف یادگیری: تجربه اولین روز کارورزی من در مدرسه. از دانشجو خواسته شود تا اولین تجربیات خود را از اولین روز کارورزی از زمان آماده شدن برای رفتن به مدرسه تا زمان برگشتن در قالب داستان یا خاطره یادداشت روزانه ثبت و ارائه نماید. دانشجو در اولین روز کارورزی مشاهده آزاد دارد و آنچه را مشاهده می کند بدون هیچ محدودیتی ثبت و ضبط خواهد نمود. این موارد می تواند شامل رخ داد ها در مسیر رفت و آمد به مدرسه؛ فضا و موقعیت مدرسه؛ احساسات، تصورات و انتظارات؛ نحوه برخورد کادر مدرسه؛ نحوه مواجه شدن با دانش آموزان؛ گفتگو ها با کارکنان مدرسه، معلمان و... باشد.

هفته چهارم:

مطالعه موقعیت

گزارش های (روایت) تهیه شده از مشاهده آزاد از جهت رعایت روش ها و فنون توصیف و تشریح موقعیت و به صورت گروهی مورد نقد و بررسی قرار می گیرد. تشکیل گروه های حرفه ای متشکل از سه تا چهار دانشجو و ارائه بازخورد توسط همقطاران / گروه همسالان امکان به مشارکت گذاشتن تجربیات را به عنوان یک مهارت حرفه ای تقویت می کند. محور هایی که گزارش ها بر اساس آن مورد نقد و بررسی قرار خواهد گرفت:

الف: توصیف موقعیت (بیان ویژگی ها و مشخصه های متمایز کننده)

ب: تشریح / استنباط از موقعیت (شناسایی اجزاء و روابط)

ج: بازنگری (به گونه دیگر دیدن / از زاویه دید دیگری به موقعیت نگاه کردن) با استفاده از تکنیک های اگر، آنگاه، شش کلاه تفکر و اسکمپر.

د: تعیین نقطه کانونی (بازبینی شواهد جمع آوری شده برای دستیابی به درک عمیق تر و همه جانبه تر نسبت به موقعیت / طرح مسئله).

هفته پنجم:

مطالعه موقعیت

حضور در مدرسه و تکمیل اطلاعات مورد نیاز / شواهد بیشتر برای بیان مسئله. در این جلسه دانشجو با توجه به بازخورد های ارائه شده از سوی همسالان / همقطاران یا استاد به مطالعه مجدد موقعیت (مدرسه) پرداخته و با جمع آوری اطلاعات / شواهد بیشتر گزارش خود را برای یادگیری روش تبیین مسئله تکمیل می نماید.

هفته ششم:

مطالعه موقعیت

گفتگو در این جلسه پیرامون روش ها و فنون مشاهده تأملی ادامه می یابد و دانشجو با استفاده از شواهد جمع آوری شده از موقعیت مورد مطالعه به تبیین مسئله مبادرت می نماید. مرور محورها در جلسه دوم و آموزش نکات مربوط به تبیین مسئله.

الف: توصیف موقعیت (بیان ویژگی ها و مشخصه های متمایز کننده) (مرور)

ب: تشریح / استنباط از موقعیت (شناسایی اجزاء و روابط) (مرور)

ج: بازنگری (به گونه دیگر دیدن / از زاویه دید دیگری به موقعیت نگاه کردن) با استفاده از تکنیک های اگر، آنگاه، شش کلاه تفکر، اسکمپر... (مرور)

ه: تبیین مسئله با استفاده از استدلال قیاسی یا استقرایی به کمک شواهد و مستندات جمع آوری شده (آموزش).

شرح تنظیم پوشه کار... توسط چه کسی تنظیم می شود: نسخه ای از مجموعه فعالیت های انجام شده در مطالعه موقعیت به همراه بازخوردهای ارائه شده در محورهای مختلف تبیین مسئله در پرونده توسعه حرفه ای دانشجو ضبط گردد... منظور همان پوشه کار است؟ پرونده توسعه حرفه ای با چه فرمتی باید تشکیل شود؟ آیا به دنبال پرونده الکترونیکی یا همان ای-پورتفولیو بوده ایم؟ باید به سمتی برویم که دانشجو خود متکفل این امر شود.

هفته هفتم:

مشاهده تأملی و مسئله شناسی موقعیت فیزیکی مدرسه / بازدید از مدرسه و تشکیل سمینار در سطح پردیس / مدرسه تکلیف عملکردی: تهیه گزارش از موقعیت فیزیکی مدرسه شامل: موقعیت جغرافیایی و محیط بیرونی مدرسه، انواع فضاها (کتابخانه، زمین ورزش، آبخوری، سرویس ها، کلاس ها، راهرو ها...) نور، جریان هوا، وضعیت بهداشت، امکانات و تجهیزات (کارگاهی،

آزمایشگاهی، شبکه مجازی، سایت و.....) شناسایی و تبیین مسئله (فرآیند مسئله شناسی و تبیین مسئله رعایت شود) ارائه یافته ها در سمینار مدرسه/ پردیس. این گزارش در قالب روایت نگاری (فرم پیوست) تنظیم شود. نمونه‌ای از توصیف موقعیت فیزیکی و تحلیل تحلیل و تفسیر آن در کلاس بحث کارورزی مورد نقد و بررسی قرار گرفته و بازخوردها از سوی استاد به منظور تکمیل اطلاعات و شواهد ارائه گردد.

پوشه کار: گزارش دانشجو به همراه بازخوردهای ارائه شده توسط استاد به منظور درک موقعیت فیزیکی و تأثیر آن بر یادگیری دانش آموزان در پوشه کار ضبط گردد.

هفته هشتم:

مشاهده تأملی و مسئله شناسی ساختار و سازمان مدرسه/ بازدید از مدرسه و تشکیل سمینار در سطح مدرسه/ پردیس تکلیف عملکردی: تهیه گزارش از ساختار سازمانی، روش های بکار گرفته شده در اداره مدرسه، ساختار سازمانی، نحوه گردش کار در سطح مدرسه، تعاملات میان مدیر، معلمان، کارکنان و نحوه تعامل با اولیاء مدرسه و تدوین. آن در قالب روایت نویسی (فرم پیوست) تنظیم شود. نمونه‌ای از توصیف ساختار و سازمان مدرسه و تحلیل و تفسیر آن در کلاس بحث کارورزی مورد نقد و بررسی قرار گرفته و بازخوردها از سوی استاد به منظور تکمیل اطلاعات و شواهد ارائه گردد.

پوشه کار: گزارش دانشجو به همراه بازخوردهای ارائه شده توسط استاد به منظور درک ساختار و سازمان مدرسه و تأثیر آن بر یادگیری دانش آموزان در پوشه کار ضبط گردد.

هفته نهم:

مشاهده تأملی و مسئله شناسی موقعیت عاطفی روانی/ تعاملات در سطح مدرسه/ بازدید از مدرسه و تشکیل سمینار در سطح پردیس/ مدرسه

تکلیف عملکردی: تهیه گزارش از موقعیت عاطفی روانی مدرسه شامل: روابط عاطفی میان معلم و دانش آموزان (درک حالات روانی دانش آموزان، برنامه ریزی برای ایجاد جو مثبت و سازنده در فضای کلاس و...) تعاملات دانش آموزان با یکدیگر (میزان احترام، همدلی، همکاری و...)، روابط عاطفی میان معلمان و کارکنان و مدیر شناسایی و تبیین شود. یافته ها در سمینار مدرسه/ پردیس. این گزارش در قالب روایت نویسی (فرم پیوست) تنظیم شود. نمونه‌ای از توصیف تعاملات و روابط عاطفی در سطح کلاس درس/ مدرسه و تحلیل و تفسیر آن در کلاس بحث کارورزی مورد نقد و بررسی قرار گرفته و بازخوردها از سوی استاد به منظور تکمیل اطلاعات و شواهد ارائه گردد.

پوشه کار: گزارش دانشجو به همراه بازخوردهای ارائه شده توسط استاد به منظور درک روابط عاطفی و تعاملات در سطح کلاس درس و مدرسه و تأثیر آن بر یادگیری دانش آموزان در پوشه کار ضبط گردد.

هفته دهم، یازدهم، دوازدهم و سیزدهم:

مشاهده تأملی کلاس درس و مسئله شناسی فرآیند آموزش/ بازدید از مدرسه و تشکیل سمینار در سطح پردیس/ مدرسه تکلیف عملکردی: تهیه گزارش از موقعیت آموزشی شامل: جو و فضای عاطفی و روانی، طراحی آموزشی، راهبرد های آموزش، سازماندهی تکالیف یادگیری، تعاملات میان معلم و دانش آموزان و دانش آموزان با یکدیگر، وضوح و شفاف بودن مباحث، میزان درگیر نمودن دانش آموزان در فرآیند یادگیری، مواد و منابع آموزشی، ارزشیابی از یادگیری و... شناسایی و تبیین شود. این گزارش

در قالب روایت نگاری (فرم پیوست) تنظیم شود. نمونه‌ای از توصیف فرآیند آموزش در سطح کلاس درس و تحلیل و تفسیر آن در کلاس بحث کارورزی مورد نقد و بررسی قرار گرفته و بازخودها از سوی استاد به منظور تکمیل اطلاعات و شواهد ارائه گردد. پوشه کار: گزارش دانشجوی به همراه بازخورد های ارائه شده استاد در پوشه کار ضبط گردد.

هفته چهاردهم:

ثبت و واکاوی تجربیات

نمونه‌ای از پژوهش‌های روایتی از جهت نوع اطلاعات، روش‌ها و ابزارهای بکارگرفته شده، و یافته‌های آن در کلاس توسط استاد مورد بررسی قرار گیرد و با تبیین نقش روایت نویسی و واکاوی آن در آموزش حرفه‌ای مراحل تحلیل ساختاری روایت‌ها (بند الف و ب) بر روی گزارش‌های تهیه شده از سطح کلاس درس / مدرسه آموزش داده شود.

تعریف و کاربرد پژوهش روایتی در کارورزی

تحلیل ساختاری روایت‌ها

(۱) کدگذاری باز

(۲) کدگذاری محوری و انتخاب مضامین

تکلیف یادگیری: مطالعه مقالات یا منابع علمی در زمینه پژوهش روایتی... قرار نشد از این تعبیر استفاده نکنیم؟ در یکی از محورهای فوق و جمع‌بندی یافته‌ها برای ارائه به کلاس. تکلیف عملکردی:

الف: تحلیل یک نمونه پژوهش روایتی بر اساس مراحل ذکر شده به صورت گروهی

ب: تحلیل و واکاوی گزارش‌های تهیه شده از مدرسه / کلاس درس و کدگذاری آن‌ها برای یافتن مضامین

هفته پانزدهم:

ثبت و واکاوی تجربیات

نمونه‌ای از پژوهش‌های روایتی از جهت نوع اطلاعات، روش‌ها و ابزارهای بکارگرفته شده، و یافته‌های آن در کلاس توسط استاد مورد بررسی قرار گیرد و مراحل تحلیل ساختاری بر روی روایت‌های تهیه شده (بند ج و د) از کلاس درس / مدرسه آموزش داده شود.

تحلیل ساختاری روایت‌ها

(۳) ارتباط مضامین با یکدیگر

(۴) تبیین مسئله

تکلیف عملکردی:

الف: تحلیل یک نمونه پژوهش روایتی بر اساس مراحل ذکر شده به صورت گروهی

ب: تحلیل و واکاوی گزارش‌های تهیه شده از سطح کلاس درس و مدرسه به منظور یافتن ارتباط میان مضامین و تبیین مسئله

هفته شانزدهم:

سمینار (بررسی گزارش‌ها و تحلیل ساختار آن بر اساس فرآیند شناسایی و تبیین مسئله در سطح مدرسه / پردیس)

در این نشست دانشجویان یافته های خود از مطالعه موقعیت مدرسه و کلاس درس را در قالب مسئله های تبیین شده به همراه راه حل های مبتنی بر یافته های علمی ارائه نموده و یافته ها در کلاس به صورت گروهی مورد نقد و بررسی قرار می گیرد. تکلیف عملکردی: دانشجویان گزارش یافته های خود را در طول ترم را زیر نظر استاد تنظیم نمایند. در این گزارش دانشجو باید یافته های خود را از مسئله های مطالعه شده و تبیین و آن را به کمک شواهد و مستندات علمی پژوهشی قابل دفاع ارائه نماید. پوشه کار: گزارش تنظیم شده در پوشه کار توسعه حرفه ای ضبط می گردد.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

راهبردهای مستقیم، غیر مستقیم، در قالب ارائه شیوه مشاهده تأملی، به کارگیری راهبرد های شناختی در تحلیل موقعیت های واقعی، تحلیل نقادانه برای شناسایی و تبیین مسئله، راهبرد های مشارکتی، پژوهش روایتی، سمینار های گروهی و فردی ارائه می گردد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- احمدی، آمنه (۱۳۹۴). راهنمای عملی برنامه کارورزی دانشگاه فرهنگیان با رویکرد تربیت معلم فکور (۱). تهران: دانشگاه فرهنگیان.

منبع فرعی:

- کرمی، علی و زائری، معصومه (۱۳۹۷). تمرین معلمی (کارورزی). نشر: فارس - مهر.

- نوروزی، رضاعلی و مقامی، حمید (۱۳۸۴). تمرین معلمی (کارورزی و مدیریت کلاس درس). قم: سماء قلم.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی:

ارزشیابی پایانی در درس کارورزی یک در قالب سمینار پایانی صورت می گیرد که در آن دانشجویان باید یافته های خود از مطالعه موقعیت های تربیتی و آموزشی را ارائه و با استناد به یافته های علمی پژوهشی (مطالعه شده در دروس نظری) از آن دفاع نمایند. این جلسه با حضور معلم راهنما تشکیل می شود.

ارزشیابی فرآیند:

ارزشیابی فرآیند بر اساس بازخورد های داده شده به گزارش های ارائه شده در طول ترم و سمینارهای سطح مدرسه و واحد آموزشی صورت می گیرد. میزان مشارکت در بحث ها، ارائه یافته های جدید، پاسخ به بازخورد های داده شده و...

ارزیابی پوشه کار:

کلیه گزارش ها به همراه بازخورد های داده شده در پوشه توسعه حرفه ای دانشجو ضبط و مبنای برنامه ریزی برای آموزش های بعدی و نیز دفاع از توانایی های حرفه ای در پایان دوره قرار می گیرد. یک نسخه از پوشه در اختیار دانشجو و یک نسخه در واحد آموزشی ثبت و ضبط می گردد.

ارزشیابی توسط عوامل مدرسه (مدیر و معلم راهنما):

بخشی از ارزیابی دانشجو در پایان ترم مربوط به گزارش عملکردی است که از سوی معلم راهنما و مدیر مدرسه ارائه می گردد.

- امتیاز درس کارورزی بر مبنای ۱۰۰ و به شرح زیر محاسبه می شود:
- شرکت فعال در جلسات کلاسی، سمینارها و مدرسه: ۲۰ امتیاز
  - گزارش های عملکردی مرحله ای: ۴۰ امتیاز
  - تدوین و ارائه گزارش پایانی: ۴۰ امتیاز
- حد نصاب قبولی در درس «کارورزی ۱» ۷۰٪ امتیاز یا نمره ۱۴ می باشد.

نکات اساسی در تنظیم گزارش پایانی:

۱. تنظیم فهرست و فصل بندی
۲. ارائه مقدمه، هدف و تعاریف و مفاهیم کلیدی
۳. نگارش ادبی و فنی
۴. اعتبار داشتن گزاره ها
۵. ظرافت و زیبایی ظاهری
۶. صحت نحوه تحلیل، تفسیر و نقد گزاره ها
۷. ارایه نمودارها و عوامل دیداری و هنری مکمل
۸. ارائه راه حل ها و پیشنهادهای برخاسته از یافته ها
۹. ارجاعات روشن، استفاده از منابع معتبر و ارائه پیوست ها
۱۰. رعایت ساختار علمی و کلی گزارش بر اساس اصول حاکم بر رشته تحصیلی

سرفصل درس «کارورزی ۲»

۱. معرفی درس و منطق آن

اگر تدریس را فرایندی سازمان‌یافته، اخلاقی و متعهدانه بدانیم که نیازمند بهره‌گیری از یافته‌های علمی، شهود^۱ و خلاقیت در موقعیت‌های بی‌بدیل و منحصر به فرد است، در آن صورت برنامه کارورزی به جای تمرکز انحصاری بر آموزش فنون، نیازمند آن است که دانشجو معلم فعالانه با موقعیت‌های واقعی در سطح کلاس درس روبرو شود و به آنان کمک کند تا با به کارگیری روش‌های استدلالی / منطقی به بررسی موقعیت‌های یادگیری پرداخته و با آگاهی انتقادی نسبت به تجربیات اندوخته شده به آفرینش الگوهای ذهنی و طرح‌واره‌هایی بپردازند که به آنان در اتخاذ تصمیمات اثربخش و ارزیابی نتایج حاصل از تصمیمات جهت برنامه‌ریزی کمک کند.

تدریس عملی، وابسته به موقعیت است و با ویژگی‌های شخصی معلم و آنچه او در یک مکان و زمان خاص انجام می‌دهد مرتبط است. از این رو فرصت‌های یادگیری تدارک دیده شده در کارورزی ۲، به دنبال آن است تا دانشجو معلم را در معرض دانش کاربردی که ترکیبی از انواع مختلف دانش (بیانی^۲، رویه‌ای^۳، موقعیتی^۴، فراشناختی^۵) است قرار داده، به آنان کمک کند تا به تأمل در باره موقعیت‌های تربیتی بپردازند.

در این برنامه از طریق طراحی فعالیت‌های یادگیری امکان کسب تجربیات مستقیم، بررسی نتایج و بازاندیشی در خصوص دیدگاه‌های مختلف و دریافت‌های خود را به دست آورند. در برنامه کارورزی ۲، دانشجو با قرار گرفتن در معرض تکالیف اصیل^۶، توانایی تأمل در عمل را به طور مقدماتی از طریق مشارکت در فرآیند آموزش (فردی، گروه‌های کوچک / گروه‌های بزرگ) و نهایتاً اجرای مستقل فعالیت‌های یادگیری در سطح کلاس درس کسب خواهد نمود و به درک صحیحی نسبت به آنچه در کلاس جریان دارد دست می‌یابد. آگاهی نسبت به تصمیمات ناظر به برنامه‌ریزی، اجرا و ارزیابی، به عنوان یک فرآیند تأملی به شناخت جهت‌گیری حرفه‌ای، نوع تفکر و سبک تدریس دانشجو کمک خواهد کرد.

۱- Intuition

۲-Declarative knowledge

۳- Procedural knowledge

۴ - Conditional knowledge

۵ - Metacognitive Knowledge

۶-Authentic task

<p>نام درس به فارسی: کارورزی ۲ نام درس به انگلیسی: Internship2</p>	<p>مشخصات درس نوع درس: کارورزی ۲</p>
<p>اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:</p> <p>۱. با تداوم مطالعه موقعیت یادگیری (در سطح کلاس درس یا مدرسه) مشکلات/ نیازهای فردی، گروه‌های کوچک/ بزرگ را شناسایی/ بازشناسی کند و فعالیت‌هایی را برای رفع مشکلات/ نیازهای یادگیری طراحی، تولید، اجرا و ارزیابی نماید.</p> <p>۲. تجربیات خود از مشارکت در فرآیند آموزش را واکاوی نموده و یافته‌های خود را روایت نماید.</p>	<p>تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۱۲۸ ساعت</p> <p>شایستگی کلیدی: موضوعی-تربیتی</p> <p>دروس پیش‌نیاز: کارورزی ۱</p> <p>استاد متخصص برای تدریس: متخصص رشته ای</p>

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

جلسه اول:

معرفی برنامه کارورزی و تکالیف عملکردی، نحوه طراحی فعالیت‌های یادگیری، شیوه تنظیم روایت‌ها، برنامه زمان‌بندی سمینارها در سطح مدرسه و واحد آموزشی و چگونگی ارزیابی از عملکرد دانشجویان بر اساس پیامدها و سطوح عملکرد.

جلسه دوم تا شانزدهم:

در طول این جلسات دانشجو در مدرسه حضور خواهد داشت و جلسات بحث کارورزی برحسب مورد می‌تواند در سطح مدرسه یا واحد آموزشی تشکیل شود. از آنجایی که در برنامه کارورزی ۲، دانشجو در مقیاس خرد در فعالیت‌های یادگیری که در سطح کلاس درس مشارکت می‌کند و از این طریق به تجربیات دست اول در زمینه یادگیری دست خواهد یافت لذا، ضروری است دانشجویان بر اساس گزارش پایانی ارائه شده در نیم‌سال اول، مسئله‌ها/ نیازهای تأثیرگذار بر یادگیری دانش‌آموزان را در سطح فردی، گروه‌های کوچک، گروه کلاسی شناسایی و آن‌ها را در قالب فعالیت‌های یادگیری طراحی و تدوین نموده و با هدایت معلم راهنما (به صورت مشترک با معلم راهنما یا به صورت مستقل زیر نظر معلم راهنما اجرا نماید) به حل مسئله / پاسخ به نیازها اجرا نماید. این مسئله‌ها/ نیازها می‌تواند ناظر به عملکردهای شناختی یا عاطفی-هیجانی دانش‌آموزان باشد. گفتگو با دانشجو قبل و بعد از اجرا در ارتباط با طرح طراحی شده، و فرآیند اجرای فعالیت باید در فضایی امن و راحت به گونه‌ای که منجر به یک خود ارزیابی و شناسایی نقاط قوت و ضعف و راهکارهای ارتقاء/ بهبود آن باشد (فرم‌های گفتگو قبل و پس از اجرای فعالیت ضمیمه است).

توصیه: با توجه به این که مسئله‌های شناسایی شده از سوی دانشجویان از عمق و پیچیدگی متفاوتی برخوردار است لذا، می‌توان برحسب موقعیت‌های مطالعه شده نسبت به اجرای فعالیت‌های یادگیری به صورت فردی، گروه کوچک، جمعی اقدام نمود. تصمیم‌گیری در خصوص تقدم و تأخر در اجرای هر یک از این موقعیت‌های یادگیری بر عهده مدرس محترم است.

در صورتی که بنا به دلایلی دانشجو امکان کار بر روی مسئله‌های شناسایی شده در ترم یک را دارا نباشد، توصیه می‌شود در یک نشست مشترک میان معلم راهنما، استاد کارورزی و دانشجو نسبت به شناسایی مسئله‌ها/ نیازها اقدام شده و فعالیت‌های یادگیری بر اساس آن طراحی، اجرا و ارزیابی شود. دانشجویانی که بنا به دلایلی موفق به اتمام کار در ترم یک نشده‌اند می‌توانند با در نظر گرفتن

یک برنامه ترمیمی از یک تا چهار هفته نسبت به تهیه / تکمیل گزارش‌ها و شناسایی مسئله‌ها برای ورود به عرصه با نظر استاد راهنما اقدام نمایند. بدیهی است که نمره این گروه از دانشجویان بر اساس آیین‌نامه آموزشی ناتمام اعلام می‌گردد.

تکالیف عملکردی برای مشارکت در فعالیت‌های کلاسی:

۱. تهیه طرح برای مشارکت در فعالیت‌های یادگیری و اجرای مستقل فعالیت‌ها با هماهنگی معلم راهنما.
۲. طراحی فعالیت یادگیری برای رفع نیاز/ حل مسئله به صورت فردی و مشارکت در اجرای آن زیر نظر معلم راهنما، تهیه گزارش از اجرای فرآیند اجرای فعالیت، ارزیابی نتایج و تطبیق آن پیش‌بینی‌ها و ارائه پیشنهادها برای طراحی موقعیت یادگیری بعدی.
۳. طراحی فعالیت یادگیری برای رفع نیاز/ حل مسئله به گروه کوچک و مشارکت در اجرای آن زیر نظر معلم راهنما، تهیه گزارش از اجرای فرآیند اجرای فعالیت، ارزیابی نتایج و تطبیق آن پیش‌بینی‌ها و ارائه پیشنهادها برای طراحی موقعیت یادگیری بعدی.
۴. طراحی فعالیت یادگیری برای رفع نیاز/ حل مسئله در سطح جمعی/ کلاس درس و مشارکت در اجرای آن زیر نظر معلم راهنما، تهیه گزارش از اجرای فرآیند اجرای فعالیت، ارزیابی نتایج و تطبیق آن پیش‌بینی‌ها و ارائه پیشنهادها برای طراحی موقعیت یادگیری بعدی.

تکالیف عملکردی برای اجرا توسط دانشجو

۱. طراحی فعالیت یادگیری برای رفع نیاز/ حل مسئله به صورت فردی زیر نظر معلم راهنما، تهیه گزارش از اجرای فرآیند اجرای فعالیت، ارزیابی نتایج و تطبیق آن پیش‌بینی‌ها و ارائه پیشنهادها برای طراحی موقعیت یادگیری بعدی.
۲. طراحی فعالیت یادگیری برای رفع نیاز/ حل مسئله به گروه کوچک به صورت فردی زیر نظر معلم راهنما، تهیه گزارش از اجرای فرآیند اجرای فعالیت، ارزیابی نتایج و تطبیق آن پیش‌بینی‌ها و ارائه پیشنهادها برای طراحی موقعیت یادگیری بعدی.
۳. طراحی فعالیت یادگیری برای رفع نیاز/ حل مسئله در سطح جمعی/ کلاس درس به صورت فردی زیر نظر معلم راهنما، تهیه گزارش از اجرای فرآیند اجرای فعالیت، ارزیابی نتایج و تطبیق آن پیش‌بینی‌ها و ارائه پیشنهادها برای طراحی موقعیت یادگیری بعدی.

محور طراحی فعالیت‌های الزامی

- طراحی فعالیت یادگیری برای درگیر نمودن دانش‌آموزان
- طراحی فعالیت یادگیری برای مرور مباحث
- طراحی فعالیت یادگیری برای آموزش مهارت‌های کار مشارکتی
- طراحی فعالیت برای پرورش مهارت‌های تفکر
- طراحی تکلیف یادگیری برای یکی از موضوعات درسی
- طراحی فعالیت رفع بدفهمی‌های دانش‌آموزان
- طراحی فعالیت برای رفع عقب ماندگی‌های تحصیلی
- طراحی فعالیت برای تقویت/ بهبود عملکردهای عاطفی (مثل بی‌نظمی، عدم رعایت قوانین)

- طراحی فعالیت یادگیری برای سنجش آموخته‌ها

- سایر فعالیت‌ها به تشخیص معلم راهنما

ساختار طراحی فعالیت‌ها:

- هدف/ پیامد
- مراحل/ گام‌های اجرای فعالیت
- مواد/ منابع آموزشی مورد نیاز
- روش بازخورد دادن به دانش‌آموزان در فرایند اجرا
- سنجش آموخته‌ها/ سنجش عملکرد

تهیه گزارش از اجرا

.....

سمینارها

سمینارها در دو شکل اجرا می‌شود:

الف: در سطح مدرسه و پس از مشاهده عملکرد دانشجو در اجرای فعالیت‌ها و بر اساس طرح پیش‌بینی شده با مشارکت معلم راهنما برای کمک به دانشجو در ارزیابی عملکرد خود و برنامه‌ریزی.

ب: در سطح واحد آموزشی به صورت مشارکتی برای به مشارکت گذاشتن تجربیات و یافته‌ها و دستیابی به درک عمیق‌تر از تجربیات کسب شده.

انواع سمینارها

سمینار با حضور معلمان راهنما و دانشجویان دو نوبت در نیم‌سال و الزامی

سمینارهای جمعی برای انتقال یافته‌ها و تجربیات و تبادل نظر به صورت ماهیانه و الزامی (با برنامه‌ریزی و اعلام قبلی از سوی مدرس)

سمینار گروهی دانشجویان بر حسب موضوعات مشترک (اختیاری و با درخواست دانشجویان)

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

برگزاری کارگاه آموزشی برای طراحی فعالیت‌های یادگیری با رویکرد شناختی، و به کارگیری راهبردهای شناختی برای مطالعه و تحلیل نقادانه موقعیت‌های یادگیری در سطح کلاس درس، رویکرد تجربی برای اجرای فعالیت‌ها در سطح کلاس درس به صورت فردی، گروه‌های کوچک/ جمعی، راهبردهای مشارکتی، برای مشارکت در سمینارهای کلاسی و به بحث گذاشتن تجربیات و ارائه یافته.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- احمدی، آمنه (۱۳۹۴). راهنمای عملی برنامه کارورزی دانشگاه فرهنگیان با رویکرد تربیت معلم فکور (۱). تهران: دانشگاه فرهنگیان.

منبع فرعی:

- کرمی، علی و زائری، معصومه (۱۳۹۷). تمرین معلمی (کارورزی). نشر: فارس - مهر.

-نوروزی، رضاعلی و مقامی، حمید (۱۳۸۴). تمرین معلمی (کارورزی و مدیریت کلاس درس). قم: سماء قلم.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی:

ارزشیابی پایانی در درس کارورزی دو بر اساس تهیه طرح فعالیت در سطح کلاس، مشارکت با معلم راهنما در اجرای فعالیت‌های یادگیری، اجرای مستقل فعالیت‌های یادگیری و ارزیابی از نتایج بر اساس پیش‌بینی‌ها، شرکت در سمینارهای کلاسی برای ارائه یافته‌ها و تجربیات به سایر دانشجویان. در این سمینارها دانشجویان باید یافته‌های خود از مطالعه موقعیت‌های تربیتی و آموزشی را ارائه و با استناد به یافته‌های علمی پژوهشی (مطالعه شده در دروس نظری) ارائه و از آن دفاع نمایند.

ارزشیابی فرآیند:

ارزشیابی فرآیند بر اساس بازخوردهای داده شده به گزارش‌های ارائه شده در طول نیم‌سال و سمینارهای سطح مدرسه و واحد آموزشی صورت می‌گیرد. میزان مشارکت در بحث‌ها، ارائه یافته‌های جدید، پاسخ به بازخوردهای داده شده و...

ارزیابی پوشه کار:

طرح تهیه شده و کلیه گزارش‌ها از اجرای فعالیت‌ها به همراه بازخوردهای داده شده در پوشه توسعه حرفه‌ای دانشجو ضبط و مبنای برنامه‌ریزی برای آموزش‌های بعدی و نیز دفاع از توانایی‌های حرفه‌ای در پایان دوره قرار می‌گیرد. یک نسخه از پوشه در اختیار دانشجو و یک نسخه در واحد آموزشی ثبت و ضبط می‌گردد.

ارزشیابی عوامل مدرسه (مدیر و معلم راهنما):

بخشی از ارزیابی دانشجو در پایان نیم‌سال مربوط به گزارش عملکردی است که از سوی معلم راهنما و مدیر مدرسه ارائه می‌گردد.

امتیاز درس کارورزی بر مبنای ۱۰۰ و به شرح زیر محاسبه می‌شود:

- شرکت فعال در جلسات کلاسی (معلم راهنما)، سمینارها (استاد راهنما): ۲۰ امتیاز

- نظر معلم راهنما در مورد سطح عملکرد دانشجو بر اساس ملاک‌های ذکر شده: ۳۰ امتیاز

- نظر استاد راهنما در طراحی، تدوین، اجرای و ارزیابی فعالیت‌ها با توجه به سطح عملکرد دانشجو بر اساس ملاک‌های ذکر شده: ۳۰ امتیاز

- تدوین و ارائه گزارش پایانی توسط استاد راهنما با کسب نظر از معلم راهنما با توجه به سطح عملکرد دانشجو بر اساس ملاک‌های ذکر شده: ۲۰ امتیاز

- حد نصاب قبولی در درس «کارورزی ۲» ۷۰٪ امتیاز یا نمره ۱۴ می‌باشد.

در صورتی که بنا به دلایلی دانشجو امکان کار بر روی مسئله‌های شناسایی شده در ترم یک را دارا نباشد، توصیه می‌شود در یک نشست مشترک میان معلم راهنما، استاد کارورزی و دانشجو نسبت به شناسایی مسئله‌ها/ نیازها اقدام شده و فعالیت‌های یادگیری بر اساس آن طراحی، اجرا و ارزیابی شود. دانشجویانی که بنا به دلایلی موفق به اتمام کار در ترم یک نشده‌اند می‌توانند با در نظر گرفتن یک برنامه ترمیمی از یک تا چهار هفته نسبت به تهیه/ تکمیل گزارش‌ها و شناسایی مسئله‌ها برای ورود به عرصه با نظر استاد راهنما اقدام نمایند. بدیهی است که نمره این گروه از دانشجویان بر اساس آیین‌نامه آموزشی ناتمام اعلام می‌گردد. (پ/۳/ص ۴/۷۴)

سایر نکات:

نکات اساسی در تنظیم گزارش پایانی:

۱. تنظیم فهرست و فصل‌بندی
۲. ارائه مقدمه، هدف و تعاریف و مفاهیم کلیدی
۳. نگارش ادبی و فنی
۴. اعتبار داشتن گزاره‌ها
۵. ظرافت و زیبایی ظاهری
۶. صحت نحوه تحلیل، تفسیر و نقد گزاره‌ها
۷. ارایه نمودارها و عوامل دیداری و هنری مکمل
۸. ارائه راه‌حل‌ها و پیشنهادهای برخاسته از یافته‌ها
۹. ارجاعات روشن، استفاده از منابع معتبر و ارائه پیوست‌ها
۱۰. رعایت ساختار علمی و کلی گزارش بر اساس اصول حاکم بر رشته تحصیلی

سرفصل درس «کارورزی ۳»

۱. معرفی درس و منطق آن

در کارورزی ۳، دانشجو معلم مستقیماً مسئولیت تدریس و اداره کلاس درس (۴۵ / ۹۰ دقیقه) را بر عهده می‌گیرد و با مطالعه بافت و زمینه‌ای که آموزش در آن جاری است، طرح یادگیری را برای آموزش مفاهیم/ مهارت‌های علمی ارائه شده در برنامه درسی^۱ تدوین می‌نماید. چنین طرحی باید دربرگیرنده فرصت‌هایی باشد که نسبت به یادگیری دانش‌آموزان حساس بوده و عمیقاً با بافت و بستر واقعی زندگی آن‌ها ارتباط برقرار می‌نماید. ماهیت تکالیف یادگیری و عملکردی پیش‌بینی شده در طرح یادگیری نیز باید بتواند میان تجربیات و دانسته‌های پیشین و جدید دانش‌آموزان ارتباط برقرار کند و امکان یکپارچه‌سازی یادگیری فراهم نماید.

برنامه‌ریزی دانشجو با طرح پرسش‌هایی در خصوص ظرفیت‌هایی که در بافت و زمینه یادگیری وجود دارد و می‌تواند به دانش‌آموزان در به کارگیری دانش و تجربه پیشین و علایق شخصی آنان کمک نماید آغاز شده و با تدارک دیدن فرصت‌هایی برای به تجربه گذاشتن دریافت‌ها، طرح پرسش‌ها/ فرضیه‌ها از سوی دانش‌آموزان، ادامه می‌یابد. یافته‌های حاصل از این تجربه برای درک عمیق‌تر/رفع بدفهمی‌ها، در موقعیت واقعی/ شبیه‌سازی شده به کار گرفته می‌شود و نتایج/ آموخته‌ها- با توجه به این که یادگیرندگان امکان طرح پرسش/ فرضیه‌های متفاوتی را دارا هستند- برای استحکام بیشتر یادگیری به اشتراک گذاشته می‌شود. در این فرآیند دانش‌آموزان فرصت خواهند داشت تا دانش کسب شده را با استفاده از راهبردهای یادگیری در شرایط جدید به کار بگیرند و به علایق/ پرسش‌هایی که در فرآیند یادگیری طرح شده پاسخ دهند. در طی این مراحل (گام‌ها) دانشجو از طریق ثبت و واکاوی روایت‌ها با طرح پرسش‌های تأملی و پاسخ به آن‌ها بصیرت بیشتری نسبت به اثربخشی طرح یادگیری و هدایت این فرآیند، درک واقعیت‌های محیط آموزشی، تأثیر آن بر عملکرد خود، ویژگی‌ها و توان‌مندی‌های شخصی، و نحوه سازگار نمودن توانایی‌های خود با موقعیت‌های پیچیده و منحصر به فرد آموزش، به دست می‌آورد. این پرسش‌ها باید بتوانند حس کنجکاوی دانشجو را برای مطالعه موقعیت‌های مسئله‌ای در کلاس، ارزیابی اثربخشی یک نظریه در عمل، آزمون مجدد یافته‌های تجربی/ علمی و... را در قالب کنش پژوهی محدود فردی برانگیزد. علاوه بر این پاسخ به پرسش‌هایی که در فرآیند تصمیم‌گیری و پس از آن مطرح می‌شود زمینه‌ساز عمل جدید بوده و دانشجو را در فرآیند توسعه حرفه‌ای و بافت و زمینه‌ای که در آن دست به عمل خواهد زد، یاری می‌کند. در این مرحله شیوه مطالعه کنش پژوهی فردی است و هدف از عمل فکورانه دانشجو معلم به سازی عمل، به‌سازی درک و فهم، و اصلاح عملکرد حرفه‌ای خود در موقعیتی است که در آن دست به عمل زده است.

نام درس به فارسی: کارورزی ۳ نام درس به انگلیسی: Internship3	مشخصات درس نوع درس: کارورزی ۳
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۱۲۸ ساعت
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود:	شایستگی کلیدی: موضوعی-تربیتی دروس پیش‌نیاز: کارورزی ۲

۱ - برنامه درسی / کتاب درسی (با توجه به این که سند برنامه درسی معمولاً در اختیار معلمان قرار ندارد می‌توان از کتاب درسی استفاده نمود).

<p>با تحلیل محتوای برنامه‌درسی / کتاب درسی مفاهیم و مهارت‌های اساسی را شناسایی و طرح یادگیری را طراحی، اجرا و ارزیابی نموده، و تأثیرات آن بر نتایج توانایی دانش‌آموزان در انتقال آموخته‌ها به موقعیت جدید را مورد ارزیابی قرار دهد.</p> <p>نتایج تجربیات خود از فرآیند طراحی، اجرا و ارزیابی و بازبینی و بازاندیشی را با تکیه بر عقلانیت عملی در قالب کنش‌پژوهی فردی گزارش کند.</p>	<p>استاد متخصص برای تدریس: متخصص رشته ای</p>
---	---

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

جلسه اول:

معرفی برنامه کارورزی و فرآیند کنش‌پژوهی فردی، نحوه تهیه طرح یادگیری با تمرکز بر فرآیند پیش‌بینی شده، شیوه ثبت تجربیات و واکاوی آن در هر یک از مراحل کنش‌پژوهی، ساختار گزارش کنش‌پژوهی، برنامه زمان‌بندی سمینارها در سطح مدرسه و واحد آموزشی و چگونگی ارزیابی از عملکرد دانشجویان بر اساس پیامدهای یادگیری و ملاک‌ها و سطوح موفقیت.

جلسه دوم تا شانزدهم:

تهیه طرح‌های یادگیری برای بر عهده گرفتن مسئولیت تدریس در سطح کلاس درس مبتنی بر محتوای برنامه درسی (کتاب درسی)، اجرا و بررسی تأثیر آن در کسب توانایی دانش‌آموزان برای انتقال آموخته‌ها به موقعیت جدید است. استاد راهنما (برای دوره متوسطه مشارکت استاد راهنمای تربیتی و تخصصی - برای دوره ابتدایی استاد تربیتی و مشاوره تخصصی بر حسب نیاز موضوعات درسی) باید بر فرآیند تهیه طرح کنش‌پژوهی فردی و اجرای آن تا مرحله تهیه گزارش نظارت داشته باشد و بازخوردهای ارائه شده به منظور ارزیابی عملکرد دانشجو در پوشه توسعه حرفه‌ای ثبت و ضبط گردد. فرآیند تحلیل محتوای برنامه‌درسی و استخراج مفاهیم و مهارت‌های اساسی برای تهیه طرح یادگیری و تولید مواد و منابع آموزشی مورد نیاز نیز زیر نظر استاد راهنما و با مشارکت معلم راهنما صورت می‌گیرد. از نظر زمانی تنظیم جلسات برای بررسی طرح و تولیدات دانشجو باید به گونه‌ای صورت گیرد که دانشجو بتواند طرح کنش‌پژوهی فردی پیش‌بینی شده را اجرا و نتایج آن را گزارش نماید. در طول این جلسات حضور دانشجو در مدرسه ضروری است و جلسات بررسی برای بازخورد دادن، انتقال تجربیات و... در قالب سمینارها بر حسب مورد می‌تواند در سطح مدرسه یا واحد آموزشی تشکیل شود. (فرم پیشنهادی^۱ گفتگو میان استاد/ معلم راهنما قبل و پس از اجرای طرح یادگیری ضمیمه است).

توصیه: با توجه به این که مطالعه موقعیت و مسئله‌های شناسایی شده برای شروع کنش‌پژوهی فردی از اهمیت زیادی برخوردار است لذا، توصیه می‌شود استاد راهنما با مطالعه پیشینه دانشجو در کارورزی ۱ و ۲ برنامه‌ریزی لازم را به منظور کمک به دانشجو برای تهیه طرح کنش‌پژوهی فردی و اجرای موفقیت‌آمیز آن از سوی دانشجویان بنماید. فرآیند رفت و برگشت برای حل مسئله ممکن است نیازمند طراحی‌های متعدد باشد.

با توجه به این که ماهیت طرح‌های یادگیری تهیه شده احتمالاً با روش‌های رایج آموزشی در سطح مدرسه و کلاس درس متمایز است و نیازمند تدارک منابع و مواد آموزشی/ فضای یادگیری متفاوتی می‌باشد لذا، هماهنگی با معلم راهنما و مدیریت مدرسه برای اجرای

۱ - فرم‌ها می‌تواند با توجه به شرایط و اقتضانات مورد بازنگری قرار گیرد.

طرح‌های یادگیری از سوی استاد راهنما و دانشجو الزامی است. تأمین منابع/ امکانات و همکاری با دانشجو برای تهیه آن به شرط تأیید استاد راهنما از سوی واحد آموزشی الزامی است.

تکالیف عملکردی:

الف: طراحی و اجرای طرح کنش پژوهی فردی

- ۱) تهیه طرح کنش پژوهی و تأیید آن توسط استاد راهنما بر مبنای چرخه کنش پژوهی فردی
- ۲) تبیین واضح و روشن از مسئله (تعیین انتظارات حرفه‌ای که در فرایند کنش پژوهی فردی به دنبال دستیابی به آن است)
- ۳) شناسایی و تحلیل ظرفیت‌ها در موقعیتی (آموزشی/ تربیتی)
- ۴) تعیین فرضیه‌ها/ سؤالات/ اهداف به همراه ملاک‌ها و سطوح عملکرد
- ۵) طراحی و تدوین طرح عمل در گفتگو با استاد راهنما/ معلم راهنما (قبل و بعد از عمل)
- ۶) اجرای طرح یادگیری^۱ و جمع‌آوری اطلاعات از فرآیند طراحی و اجرا^۲
- ۷) تأمل درباره عمل انجام شده، تبیین و فهم آن و بازگشت به مرحله اول (به صورت رفت و برگشت تا حل مسئله)
- ۸) جمع‌آوری اطلاعات از فرایند اجرا (شامل دست نوشته‌ها، روایت‌های شخصی (تأمل قبل، و پس از عمل)، جلسات بحث و گفتگو با استاد و معلم راهنما، کاربرگ‌های دانش‌آموزان، نتایج سنجش از یادگیری دانش‌آموزان و...)
- ۹) تحلیل و تفسیر یافته‌ها
- ۱۰) کدگذاری و طبقه‌بندی اطلاعات، تحلیل و تفسیر یافته‌ها بر اساس فرضیه؟ سؤال یا... طرح شده و ملاک‌ها و سطوح عملکرد

۱) تهیه گزارش کنش پژوهی فردی

ب: طرح یادگیری

طرح یادگیری

- مطالعه موقعیت یادگیری و شناسایی ظرفیت‌های آن (ظرفیت‌های فردی/ جمعی در بافت/ زمینه یادگیری) برای تهیه طرح یادگیری
- تدوین طرح یادگیری بر اساس تحلیل برنامه‌درسی (کتاب‌درسی)، شناسایی مفاهیم و مهارت‌ها
- طراحی تکالیف یادگیری و عملکردی برای مراحل یادگیری پیش‌بینی شده
- تولید مواد آموزشی مورد نیاز برای اجرای طرح یادگیری
- هدایت فرآیند یادگیری در سطح کلاس درس / مدرسه
- ارزیابی از توانایی دانش‌آموزان در انتقال آموخته‌ها به موقعیت جدید

ساختار طرح یاددهی یادگیری:

- مفاهیم و مهارت‌ها در برنامه‌درسی / کتاب‌درسی

۱- در صفحه ی بعد این طرح و ساختار آن به طور کامل توضیح داده شده است.

۲- دانشجو باید ۶ حد اقل طرح یادگیری را بر اساس فرم‌های الف، ب، ج و د پیوست برای پاسخ به فرضیه‌ها/ سؤالات یا... در چرخه کنش پژوهی فردی اجرا نماید.

• پیامد یادگیری

• مراحل/گام‌های طرح یادگیری

- برقراری ارتباط (فرصت یادگیری تدارک دیده شده در ارتباط با زندگی روزمره دانش آموز بوده و برخاسته از مسایل/چالش‌هایی است که دانش آموز با آن روبرو است)

- تجربه کردن (فرصت یادگیری تدارک دیده شده قابل تجربه/آزمایش/بررسی باشد، به یادگیرنده کمک کند تا با بروز خلاقیت خود به کشف روابط/راه‌حل‌ها دست پیدا کند، اختراع کند و به ایده‌های نو بیاندهد/از طریق پژوهش به پرسش‌های خود پاسخ دهد)

- به کار بستن (فرصت کاربردی نمودن مفاهیم و اطلاعات کسب شده برای دستیابی به درک عمیق و به کارگیری آن توسط دانش آموز فراهم شود. مثل: ایجاد ارتباط بین تئوری و عمل/بکارگیری آن برای به دست آوردن یک تصور حرفه‌ای در ارتباط با مسئله/حل مسئله یا پژوهش انجام شده)

- به اشتراک گذاشتن (فرصت یادگیری تا حد امکان دانش آموزان را به کار گروهی تشویق کند و آن‌ها را در موقعیتی قرار دهد تا برای انجام پژوهش یا جمع‌آوری اطلاعات و تجزیه و تحلیل آن‌ها نیاز به تعامل و تلفیق یافته‌ها و عرضه آن در قالبی جدید/مطالعه موضوع از زوایای مختلف کند/ایجاد هم‌افزایی کند)

- انتقال آموخته‌ها به موقعیت جدید (فرصت‌های جدیدی برای به کارگیری و بسط آموخته‌ها به موقعیت جدید فراهم شود)

• مواد/منابع آموزشی مورد نیاز/تدارک دیدن فضای یادگیری

• روش بازخورد دادن به دانش آموزان در فرایند یادگیری

• سنجش آموخته‌ها/سنجش عملکرد

تأمل و واکاوی تجربیات حرفه‌ای

- بررسی پیش‌بینی‌ها (با مطالعه مجدد تجربیات واکاوی شده در ترم اول و دوم ظرفیت‌های ممکن موقعیت یادگیری (فردی/جمعی که در بافت و زمینه وجود دارد) را شناسایی نموده و چگونگی بهره‌گیری از این ظرفیت برای ورود به مرحله برقراری ارتباط را مشخص نماید.

- تعیین موانع و محدودیت‌ها و چگونگی مدیریت آن در فرایند آموزش

- بررسی علل تغییرات طرح در فرآیند اجرا (تطبیق با شرایط/نیازهای یادگیری و...)

- بررسی نتایج یادگیری و چگونگی دستیابی به آن

- واکاوی فرایند عمل حرفه‌ای و تجربیات کسب شده

- شناسایی نقاط قوت و ظرفیت‌های خود برای بهره‌گیری از آن در موقعیت بعدی آموزش

- اتخاذ تصمیمات برای به کارگیری تجربیات در موقعیت بعدی

سمینارها

الف) جلسات بحث و گفتگوی فردی/گروهی/جمعی قبل از طراحی: به منظور گفتگو پیرامون ظرفیت‌های شناسایی شده در موقعیت و چگونگی پیوند آن با پیامد یادگیری/فرصت‌های یادگیری (مراحل برقراری ارتباط و...) و سنجش، نحوه هدایت

یادگیری در سطح کلاس و مقاصد حرفه‌ای که دانشجو به دنبال دست‌یابی به آن است. توصیه می‌شود این جلسات در سطح مرکز یا پردیس تشکیل شود.

ب) جلسات بحث و گفتگو پس از اجرای طرح یادگیری: در این جلسات دانشجو باید گزارشی از فرآیند اجرا که شامل طرح یادگیری، بازخوردهای ارائه شده در هر یک از مراحل آموزش، تحلیل و تفسیر را به همراه داشته باشد. این جلسات باید به دانشجو کمک کند تا تصویر روشن‌تری نسبت به ظرفیت‌های حرفه‌ای خود و چگونگی بهره‌گیری از آن در موقعیت بعدی به دست آورد. این مهم به کمک بازخوردهای (در سطر سطح تأمل بر روی عمل) ارائه شده از سوی استاد امکان‌پذیر می‌شود.

سمینارهای پس از اجرا می‌تواند در دو شکل زیر اجرا شود:

الف: در سطح مدرسه و پس از مشاهده عملکرد دانشجو در اجرای برنامه پیش‌بینی شده با هماهنگی معلم راهنما و ارائه بازخورد برای ادامه کار

ب: در سطح مرکز یا پردیس به صورت مشارکتی برای به اشتراک گذاشتن تجربیات و یافته‌ها و دستیابی به درک عمیق‌تر از تجربیات کسب شده. با توجه به این که در این ترم فعالیت‌های دانشجویان در قالب کنش‌پژوهی فردی دنبال می‌شود برگزاری سمینارها در هر یک از مراحل قبل و پس از اجرای هر مرحله به شیوه مشارکتی به درک انتظارات و انتقال تجربیات کمک می‌کند. سمینارها فرصت ارزشمندی را از طریق به اشتراک گذاشتن تجربیات برای کسب مهارت‌های حرفه‌ای در اختیار دانشجویان قرار می‌دهد.

انواع سمینارها

سمینار با حضور استاد راهنما/ دانشجویان و معلمان راهنما

سمینارهای گروهی برای انتقال یافته‌ها و تجربیات و تبادل نظر به صورت ماهیانه و الزامی (با برنامه‌ریزی و اعلام قبلی از سوی استاد) سمینار گروهی دانشجویان بر حسب موضوعات مشترک (اختیاری و با درخواست استاد/ دانشجویان)

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

راهبردهای مستقیم، غیرمستقیم، در قالب ارائه شیوه مشاهده تأملی، به کارگیری راهبردهای شناختی در تحلیل موقعیت‌های واقعی، تحلیل نقادانه برای شناسایی و تبیین مسئله، راهبردهای مشارکتی، پژوهش روایتی، سمینارهای گروهی و فردی ارائه می‌گردد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- احمدی، آمنه (۱۳۹۴). راهنمای عملی برنامه کارورزی دانشگاه فرهنگیان با رویکرد تربیت معلم فکور (۱). تهران: دانشگاه فرهنگیان.

منبع فرعی:

- کرمی، علی و زائری، معصومه (۱۳۹۷). تمرین معلمی (کارورزی). نشر: فارس - مهر.

- نوروزی، رضاعلی و مقامی، حمید (۱۳۸۴). تمرین معلمی (کارورزی و مدیریت کلاس درس). قم: سماء قلم.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی:

ارزشیابی پایانی در درس کارورزی ۳ در قالب سمینار پایانی صورت می‌گیرد که در آن دانشجویان باید یافته‌های خود از نتایج کنش پژوهی فردی ارائه و از آن دفاع نمایند. این جلسه می‌تواند با حضور معلمان راهنما تشکیل می‌شود.

ارزشیابی فرآیند:

ارزشیابی فرآیند بر اساس بازخوردهای داده شده به گزارش‌های ارائه شده در طول ترم و سمینارهای سطح مدرسه و واحد آموزشی صورت می‌گیرد. میزان مشارکت در بحث‌ها، ارائه یافته‌های جدید، پاسخ به بازخوردهای داده شده و...

ارزیابی پوشه کار:

کلیه گزارش‌ها در مراحل مختلف کنش پژوهی فردی به همراه بازخوردهای داده شده در پوشه توسعه حرفه‌ای دانشجویان ضبط و مبنای برنامه‌ریزی برای آموزش‌های بعدی و نیز دفاع از توانایی‌های حرفه‌ای در پایان دوره قرار می‌گیرد. یک نسخه از پوشه در اختیار دانشجو و یک نسخه در واحد آموزشی ثبت و ضبط می‌گردد.

ملاک‌های ارزشیابی طرح یادگیری:

- انعطاف فرصت‌های یادگیری
- انعطاف در فرایند اجرا
- به کارگیری مهارت‌های یادگیری
- فراخواندن سطوح بالای تفکر
- تنوع محصول یادگیری / تولیدات دانش آموزان

ارزشیابی عوامل مدرسه (مدیر و معلم راهنما):

بخشی از ارزیابی دانشجو در پایان ترم مربوط به گزارش عملکردی است که از سوی معلم راهنما و مدیر مدرسه ارائه می‌گردد!

امتیاز درس کارورزی بر مبنای ۱۰۰ و به شرح زیر محاسبه می‌شود:

- شرکت فعال در جلسات کلاسی، سمینارها و مدرسه: ۲۰ امتیاز

- گزارش‌های عملکردی مرحله‌ای: ۳۰ امتیاز

- گزارش کنش پژوهی فردی: ۳۰ امتیاز

- دفاع در جلسه پایانی ۲۰ امتیاز

- حد نصاب قبولی در درس «کارورزی ۳» ۷۰٪ امتیاز یا نمره ۱۴ می‌باشد.

۱- در فرم ارزیابی ارائه خواهد شد.

نکات اساسی در تنظیم گزارش پایانی:

۱. تنظیم فهرست و فصل‌بندی
۲. ارائه مقدمه، هدف و تعاریف و مفاهیم کلیدی
۳. نگارش ادبی و فنی
۴. اعتبار داشتن گزاره‌ها
۵. ظرافت و زیبایی ظاهری
۶. صحت نحوه تحلیل، تفسیر و نقد گزاره‌ها
۷. رایه نمودارها و عوامل دیداری و هنری مکمل
۸. ارائه راه‌حل‌ها و پیشنهادهای برخاسته از یافته‌ها
۹. ارجاعات روشن، استفاده از منابع معتبر و ارائه پیوست‌ها
۱۰. رعایت ساختار علمی و کلی گزارش بر اساس اصول حاکم بر رشته تحصیلی

سرفصل درس « کارورزی ۴ »

۱. معرفی درس و منطق آن

در ترم چهارم کارورزی انتظار می‌رود دانشجو با تجربیات کسب شده، بتواند در نقش معلم به عنوان برنامه‌ریز درسی^۱ (مجری فعال) حاضر شده و ضمن تحلیل برنامه درسی تجویزی، واحد یادگیری را برای پاسخ به نیازها/حل مسایل یادگیری دانش آموزان طراحی، تولید، اجرا و نتایج آن را در کسب شایستگی های پیش بینی شده در برنامه درسی، مورد ارزیابی قرار دهد. با توجه به ویژگی نظام برنامه ریزی درسی در ایران، تطبیق آن با موقعیت های تربیتی / آموزشی و به منظور حفظ استانداردهای برنامه درسی این فرآیند با استفاده از رویکرد طراحی معکوس^۲ تدوین می شود. طراحی معکوس مبتنی بر درک اصیل^۳ و استفاده عقلانی و مؤثر از آموخته‌های نظری و نحوه بکارگیری آن در عرصه عمل است، به گونه‌ای که دانشجو را به آن‌سوی آنچه می‌بینند و استفاده از آموخته‌ها برای ساخت معنا هدایت کند. این فرایند با تحلیل برنامه درسی (تحلیل کتاب درسی^۴) آغاز شده و با تعیین شایستگی های مورد انتظار، ملاک‌ها و سطوح عملکرد، طراحی تکالیف یادگیری و عملکردی برای هدایت فرآیند یادگیری و کمک به یادگیرندگان در بسط قابلیت ها و ظرفیت های وجودی^۵ ادامه می‌یابد. تعیین شایستگی‌ها در آغاز برای روشن شدن تصمیمات معلم برای تعیین مسیری است که یادگیرنده باید طی کند و موجب می‌شود تا نگاه معلم را همواره بر شایستگی های مورد انتظار برنامه درسی متمرکز نگاه دارد. محتوا در چارچوب "ایده کلیدی^۶ / مفاهیم و مهارت های اساسی^۷" مطرح می‌شود و باعث می‌گردد تا در طراحی واحد یادگیری امکان تلفیق در درون و بیرون از حوزه یادگیری فراهم شود. در چنین شرایطی فرایند یاددهی - یادگیری از محدوده‌ی توجه به حافظه و به عبارتی "آموزش برای به خاطر سپردن" کاملاً خارج شده و همواره آموزش بر دستیابی به شایستگی ها متمرکز میماند. در طی این مسیر، یادگیرندگان قادر خواهند بود، بین اطلاعات جدید و دانش و آموخته های پیشین خود ارتباط برقرار کنند، واقعیت‌ها و حقایق را به «مسائل کلی» و روزمره ای که با آن برخورد می‌کنند پیوند دهند و آن را در زمینه های جدید به کار گیرند. از آنجایی که این شیوه از طراحی نیازمند درهم نوردیدن مرز های دانش و تلفیق موضوعات در برنامه درسی در سطح پایه یا دوره تحصیلی است، لذا اتخاذ تصمیمات باید با مشارکت معلمان در سطح مدرسه صورت بگیرد و در طراحی فرصت های یادگیری از راهبردهای مختلف (راهبردهای مستقیم، غیر مستقیم، تعاملی، رشد فردی) برای طراحی تکالیف یادگیری و عملکردی استفاده شود.

۱ - هدف عملیاتی ۱۱ سند تحول بنیادین - نقش معلم در برنامه درسی ملی (صفحه ۱۲ « برای خلق فرصت های تربیتی و آموزش [معلم] مسئولیت تطبیق، تدوین، اجرا و ارزشیابی برنامه های درسی و تربیتی در سطح کلاس درس را بر عهده دارد»).

۲ - backward design

۳ - Genuine understanding

۴ - در صورتی که سند برنامه درسی در اختیار دانشجویان قرار نداشته باشد.

۵ - برنامه درسی ملی نقش دانش آموز صفحه ۱۲ «در فرآیند یاددهی - یادگیری و تربیت پذیری و توسعه شایستگی های خویش به لحاظ ذاتی نقش فعال دارد». نقش معلم « با شناخت و بسط ظرفیت های وجودی دانش آموزان و خلق فرصت های تربیتی و آموزشی زمینه درک و انگیزه اصلاح مداوم موقعیت آنان را فراهم سازد».

۶ - Key idea

۷ - برنامه درسی ملی صفحه ۱۳ بند دو محتوا دربرگیرنده مفاهیم و مهارت های اساسی و ایده های کلیدی مبتنی بر شایستگی های مورد انتظار از دانش آموزان است».

عمل فکورانه در این مرحله ناظر به کاویدن منظم رخدادهای در فرآیند طراحی، تدوین، اجرا و ارزیابی واحد یادگیری، یافتن روابط علت و معلولی میان شیوه کار و کارکرد ها، نتایج و علل آن در سطح مدرسه به شیوه مشارکتی و در قالب درس پژوهی است.

نام درس به فارسی: کارورزی ۴ نام درس به انگلیسی: <i>Internship4</i>	مشخصات درس نوع درس: کارورزی ۴ تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۱۲۸ ساعت شایستگی کلیدی: موضوعی-تربیتی دروس پیش نیاز: کارورزی ۳ استاد متخصص برای تدریس: متخصص رشته ای
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: با تحلیل محتوای برنامه درسی / کتاب درسی واحد یادگیری برای کسب شایستگی های مورد انتظار در برنامه درسی را با مشارکت معلمان در سطح مدرسه طراحی، اجرا و تأثیر آن را در بهبود عملکرد دانش آموزان مورد ارزیابی قرار دهد. با ثبت و واکاوی تجربیات در فرآیند درس پژوهی، یافته های حاصل از عملکرد حرفه ای خود در سطح مدرسه را گزارش نماید.	

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

جلسه اول:

در این ترم دانشجویان با توجه به تجربیات کسب شده در طول اجرای برنامه، درک عمیق تری نسبت به توانایی های خود، نحوه برخورد با موقعیت های واقعی کلاس درس، نحوه کنار آمدن با چالش ها و... بدست آورده اند و می توانند تصمیمات خود را در فرآیند طراحی، تولید و اجرای واحد های یادگیری با مشارکت سایر معلمان/ همقطاران به مرحله اجرا بگذارند. لذا ضروری است اساتید در آغاز کار فرآیند درس پژوهی، فرآیند تهیه طرح واحد یادگیری، اجرا و ارزیابی از نتایج آن را با تمرکز بر: شیوه ثبت تجربیات و واکاوی آن در هر یک از مراحل درس پژوهی، نحوه تعامل با معلمان/ همقطاران در سطح مدرسه در فرآیند طراحی، تدوین، اجرا و ارزشیابی از نتایج واحد یادگیری، ساختار گزارش درس پژوهی، برنامه زمان بندی سمینارها در سطح مدرسه و واحد آموزشی و چگونگی ارزیابی از عملکرد دانشجویان بر اساس ملاک ها و سطوح موفقیت بر اساس پیامدهای یادگیری را در یک نشست جمعی به بحث بگذارند. توصیه می شود در این نشست نسبت به نحوه گروه بندی دانشجویان به عنوان تیم درس پژوهی برای طراحی، تولید، اجرا و ارزیابی واحد های یادگیری اقدام شود.

می توان دانشجویان را در گروه های دو تا ۴ نفر (حد اکثر) برای تشکیل تیم درس پژوهی سازمان داد. روش مشارکت دانشجویان در فرآیند طراحی، تولید، اجرا و ارزیابی به شرح زیر است:

۱. مطالعه برنامه درسی (کتاب درسی) استخراج مفاهیم و مهارت های اساسی و سازمان دادن آن ذیل ایده کلیدی، تولید واحد یادگیری. این فعالیت توسط تیم دانشجویان زیر نظر استاد تربیتی و تخصصی انجام می شود.
۲. اجرای واحد یادگیری در کلاس درس توسط یکی از اعضا و مشاهده و ثبت عملکرد توسط سایر اعضای تیم به طور همزمان و به تفکیک هر عضو گروه (معلمان/ همقطاران)

۳. جمع آوری اطلاعات از فرآیند تدریس توسط کلیه اعضاء برای ارائه در جلسه گروهی (دیدن فرآیند آموزش از زوایای مختلف) به همراه نتایج ارزشیابی از یادگیری دانش آموزان با استفاده از روش های رسمی / غیر رسمی. این جلسات به طور مستمر در طول اجرا و بعد از هر جلسه تشکیل و بر روی نتایج بازخورد های ارائه شده از سوی همکاران / هم قطاران برای بهبود عملکرد در جلسه بعد تصمیم گیری می شود. کل مذاکرات در این جلسات ثبت و ضبط شده و در نشست پایانی به منظور شناسایی نقاط قوت و ضعف و تأثیر گروه در عملکرد هر یک از اعضاء و نتایج حاصله مورد بررسی مجدد قرار می گیرد (بند ۴ و ۵، ۶).
۴. بررسی گزارش مشاهدات و اطلاعات جمع آوری شده در گروه و نقد و ارزیابی نتایج یادگیری دانش آموزان و تنظیم آن در قالب گزارش پایانی کل گروه (دانشجویان)
۵. تعیین نقاط کور / محدودیت ها در طراحی / اجرا و ارائه پیشنهادات برای اصلاح / بهبود آن برای دستیابی دانش آموزان به سطح بالاتر یادگیری
۶. تحلیل عملکرد گروه، شناسایی یافته ها و تأثیر گفتگو ها در درک و پذیرش مسئولیت حرفه ای و صورت بندی مجدد هویت حرفه ای توسط هر یک از اعضاء (میزان تأثیر گذاری بر عملکرد گروه، یادگیری های حرفه ای و...)
- تشکیل نظام مند این نشست ها برای بررسی نتایج یادگیری دانش آموزان و تصمیم گیری در خصوص روش هایی که منجر به بهبود یادگیری همه دانش آموزان می شود، دارای اهمیت است. تأمل فردی و تأمل گروهی، انعکاس یادگیری روش ها، اصولی که در کار از آن تبعیت شده است و...، چگونه تفکر آن ها تحت تأثیر فرایند عمل مشارکتی قرار گرفته است، ایده هایی که آن ها از این بحث ها به کلاس های درس خود خواهند برد.
  - روایت نویسی از مجموعه ایده پردازی ها برای طراحی، تولید، و اجرا، یادداشت های شخصی قبل، حین و پس از اجرا، نشست ها گروهی، فرایند اجرا....
  - هماهنگی با معلم راهنما و مدیر مدرسه به منظور تشکیل جلسات درس پژوهی در سطح مدرسه بر عهده استاد راهنما است. در صورتی که امکان شکل گیری تیم درس پژوهی در سطح مدرسه وجود نداشته باشد می توان تیم را در سطح پردیس / مرکز تشکیل داد. مسئولیت انجام کلیه فعالیت های فوق بر عهده این تیم در سطح مدرسه خواهد بود.

جلسه دوم تا شانزدهم:

در این ترم دانشجو مسئولیت تدریس در سطح کلاس درس را بر اساس تهیه طرح واحد یادگیری (حد اقل یک فصل / بخش کتاب درسی) را بر عهده دارد و باید واحد یادگیری خود را حول یک ایده کلیدی که پوشش دهنده محتوای برنامه درسی (مفاهیم و مهارت های اساسی و... در کتاب درسی) است طراحی نماید. طرح تهیه شده پس از بررسی در گروه ۲ تا ۴ نفره در سطح پردیس / مرکز به همراه دفاعیه آن در شورای معلمان دوره / پایه تهیه و در سطح مدرسه با حضور استاد راهنما از آن دفاع می شود. نظرات معلمان بر روی طرح اعمال و طرح با مشارکت معلمان دوره / پایه اجرا و نتایج اجرای آن به شیوه درس پژوهی مورد تحلیل و تفسیر قرار می گیرد. در گفتگو استاد راهنما و دانشجو پاسخ به این پرسش ها مسیری که دانشجو قصد طی نمودن آن را دارد روشن شده و به دفاع از طرح در جلسه معلمان کمک می کند: ایده های کلیدی، مفاهیم اساسی، مهارت های اساسی که یادگیرندگان باید به آن دست یابند، کدام اند؟ چه مدارک و شواهدی بیانگر آن است که شایستگی های مورد انتظار تحقق یافته و دانش آموزان به راستی مطالب را فرا گرفته اند و می توانند آموخته های خود را به نحوی معنادار و موثر در موقعیت های جدید به کار گیرند؟ ملاک ها و

سطوح ارزیابی شایستگی ها چیست؟ چه راهبردها و راهکارهایی (فعالیت های یادگیری، تکالیف عملکردی) به یادگیرندگان کمک خواهد کرد تا خود، مفاهیم را بسازند و به افرادی صاحب دانش و توانمندی در زمینه ای خاص تبدیل شوند؟

استاد راهنما (برای دوره متوسطه مشارکت استاد راهنمای تربیتی و تخصصی - برای دوره ابتدایی استاد تربیتی و مشاوره تخصصی بر حسب نیاز موضوعات درسی) باید بر فرآیند تهیه طرح واحد یادگیری و فرآیند درس پژوهی و اجرای آن تا مرحله تهیه گزارش نهایی نظارت داشته باشد و بازخورد های ارائه شده به منظور ارزیابی عملکرد دانشجو در پوشه حرفه ای او ثبت و ضبط گردد. فرآیند تحلیل محتوای برنامه درسی و تعیین ایده کلیدی برای تهیه واحد یادگیری و تولید مواد و منابع آموزشی مورد نیاز نیز زیر نظر استاد راهنما و با مشارکت معلم راهنما صورت می گیرد. از نظر زمانی تنظیم جلسات برای بررسی طرح و تولیدات دانشجو باید به گونه ای صورت گیرد که دانشجو بتواند طرح درس پژوهی پیش بینی شده را با مشارکت معلمان در سطح مدرسه اجرا و نتایج آن را گزارش نماید. در طول ترم حضور دانشجو در مدرسه برای تعامل با معلمان/ کادر مدرسه ضروری است و جلسات گفتگو برای بررسی عملکرد دانشجو در مدرسه و رفع محدودیت ها یا تدارک شرایط برای اجرای واحد یادگیری، بازخورد دادن، انتقال تجربیات و... در قالب سمینارها بر حسب مورد می تواند در سطح مدرسه یا واحد آموزشی تشکیل شود.

توصیه: با توجه به این که سؤال/ مسئله ها/ نیازهای شناسایی شده برای شروع فرآیند درس پژوهی از اهمیت زیادی برخوردار است و این سؤال/ مسئله ها/ نیازها باید از بستر مدرسه و کلاس درس برخاسته باشد لذا، مشارکت کادر مدرسه در طول اجرای این برنامه ضروری است. توصیه می شود استاد راهنما با مطالعه پیشینه دانشجو در کارورزی ۱، ۲ و ۳ برنامه ریزی لازم را برای کمک به دانشجو برای تهیه طرح درس پژوهی و اجرای موفقیت آمیز آن از سوی دانشجویان بنمایند. تعداد واحد های یادگیری تهیه شده و اجرای آن وابسته به طرح درس پژوهی است اما حد اقل یک واحد یادگیری (یک فصل/ بخش در کتاب درسی) است. همکاری پردیس ها و واحد های تابعه با دانشجو و مدرسه برای تأمین منابع/ امکانات به شرط تأیید استاد راهنما الزامی است.

۱) تکالیف عملکردی:

- تهیه طرح درس پژوهی و تأیید آن توسط استاد راهنما بر مبنای چرخه درس پژوهی
- تعیین هدف (تعریف روشن سؤال/ مسئله/ نیاز) با مشارکت معلمان
  - طراحی واحد یادگیری
  - ارزیابی میزان اثر بخشی واحد یادگیری بر اساس مسئله/ نیاز تعریف شده با مشارکت معلمان
  - اجرای واحد یادگیری با مشارکت معلمان و ثبت آن در فرآیند اجرا
  - تبیین و جلب مشارکت معلمان در فرآیند اجرا، تأمل و گفتگوی حرفه ای با آنان
  - بازبینی و بازاندیشی در مورد تصمیمات اتخاذ شده بر اساس گفتگوهای حرفه ای در فرآیند طراحی، تولید و اجرا
- ثبت و واکاوی تجربیات در طول ترم توسط دانشجو

۲) تکالیف عملکردی

- مطالعه موقعیت یادگیری و شناسایی ظرفیت های آن برای تهیه طرح واحد یادگیری
- تهیه طرح واحد یادگیری بر اساس تحلیل برنامه درسی (کتاب درسی)، شناسایی ایده کلیدی/ مفاهیم و مهارت های اساسی.....
- تدوین شایستگی

- طراحی تکالیف یادگیری و عملکردی
- تولید مواد آموزشی مورد نیاز برای اجرای طرح واحد یادگیری
- هدایت فرآیند یادگیری در سطح کلاس درس / مدرسه
- ارزیابی از شایستگی های کسب شده توسط دانش آموزان بر اساس ملاک ها و سطوح عملکرد.

ساختار طراحی واحد یادگیری:

- (۱) منطق واحد یادگیری
- (۲) شایستگی های مورد انتظار
- (۳) ایده کلیدی که واحد یادگیری حول آن سازماندهی می شود
- (۴) مفاهیم و مهارت های اساسی (قوانین / اصول / خرده مفاهیم / خرده مهارت ها / و....)
- (۵) طرح پرسش های اساسی
- (۶) ملاک های سنجش و سطوح عملکرد دانش آموزان (تکالیف عملکردی)
- (۷) تعیین شواهدی برای ارزیابی عملکردی و معیار های ارزیابی تولیدات یادگیرندگان
- (۸) فرصت های یادگیری (سازماندهی فعالیت های یادگیری - براساس مراحل یادگیری در کارورزی ۳)
- (۹) تعیین اطلاعات و مهارت های مستقیم (پایه) و مورد نیاز یادگیرندگان برای انجام فعالیت های یادگیری و تکالیف عملکردی
- (۱۰) تعیین محدوده ی تجربیات خارج از کلاس درس برای انتقال آموخته ها به موقعیت واقعی
- (۱۱) تعیین تولیدات یادگیرندگان در جریان فعالیت های یادگیری و تکالیف عملکردی و نحوه ارزیابی آن
- (۱۲) روش تفسیر، سطح دستیابی یادگیرندگان به شایستگی ها و راهبرد بازخورد دادن به دانش آموزان (تکالیف یادگیری، جبرانی، تکمیلی، توسعه ای)
- (۱۳) انواع راهکار های سنجش
- (۱۴) راهکار هایی برای بررسی بدفهی های یادگیرندگان

تأمل و واکاوی تجربیات حرفه ای

- تعیین هدف
- بررسی پیش بینی ها
- روشن نمودن موانع و محدودیت ها و راه حل ها
- طراحی و تولید واحد یادگیری
- تأملات و تعدیل ها در فرآیند اجرا
- تحلیل و تفسیر نتایج یادگیری دانش آموزان
- تحلیل و تفسیر نتایج کسب شده در گروه معلمان
- واکاوی یادداشت های تأملی و تجربیات حاصل از نشست ها و فرآیند گفتگوی حرفه ای با معلمان / همقطاران
- اتخاذ تصمیمات برای آینده حرفه ای

سمینارها

سمینارها در دو شکل اجرا می شود:

الف: در سطح مدرسه و پس از مشاهده عملکرد دانشجو در اجرای برنامه پیش بینی شده با هماهنگی معلم راهنما و ارائه بازخورد برای ادامه کار

ب: در سطح واحد آموزشی به صورت مشارکتی برای به مشارکت گذاشتن تجربیات و یافته ها و دستیابی به درک عمیق تر از تجربیات کسب شده. با توجه به این که در این ترم فعالیت های دانشجویان در قالب درس پژوهی دنبال می شود برگزاری سمینارها در هر یک از مراحل قبل و پس از اجرای هر مرحله به شیوه مشارکتی در گروه های پیش بینی شده به دانشجویان در درک انتظارات و انتقال تجربیات به یکدیگر بسیار کمک می کند.

انواع سمینارها

سمینار با حضور استاد راهنما/ دانشجویان و معلمان راهنما

سمینارهای گروهی برای انتقال یافته ها و تجربیات و تبادل نظر به صورت ماهیانه و الزامی (با برنامه ریزی و اعلام قبلی از سوی مدرس)

سمینار گروهی دانشجویان بر حسب موضوعات مشترک (اختیاری و با درخواست دانشجویان)

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

راهبردهای مستقیم، غیر مستقیم، در قالب ارائه شیوه مشاهده تأملی، بکارگیری راهبرد های شناختی در تحلیل موقعیت های واقعی، تحلیل نقادانه برای شناسایی و تبیین مسئله، راهبرد های مشارکتی، پژوهش روایتی، سمینار های گروهی و فردی ارائه می گردد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- احمدی، آمنه (۱۳۹۴). راهنمای عملی برنامه کارورزی دانشگاه فرهنگیان با رویکرد تربیت معلم فکور (۱). تهران: دانشگاه فرهنگیان.

منبع فرعی:

- کرمی، علی و زائری، معصومه (۱۳۹۷). تمرین معلمی (کارورزی). نشر: فارس- مهر.

- نوروزی، رضاعلی و مقامی، حمید (۱۳۸۴). تمرین معلمی (کارورزی و مدیریت کلاس درس). قم: سماء قلم.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی:

ارزشیابی پایانی در درس کارورزی ۴ بر اساس واحد یادگیری طراحی شده و گزارش پایانی تهیه شده صورت می گیرد، که در آن دانشجویان باید یافته های خود از نتایج عملکرد خود و تجربیات کسب شده در تعامل با معلمان/ همقطاران را به منظور تعیین میزان اثر بخشی عملکرد خود و تأثیر آن بر یادگیری دانش آموزان ارائه و از آن دفاع نمایند. این جلسه با حضور معلمان راهنما/ اساتید گروه کارورزی تشکیل می شود.

ارزشیابی فرآیند:

ارزشیابی فرآیند بر اساس بازخورد های داده شده به نشست های گروهی در مرحله طراحی و تولید واحد یادگیری، گزارش نشست ها در سطح مدرسه و واحد آموزشی با مشارکت معلمان/ همقطاران و نیز سمینار های درس پژوهی در سطح مدرسه که در آن دانشجویان باید از طرح تهیه شده در جمع معلمان دفاع و یافته های خود از نتایج درس پژوهی و نتایج مشارکت معلمان/ همقطاران در نتایج کسب شده را گزارش نمایند. این جلسه می تواند با حضور معلمان راهنما/ کادر مدرسه تشکیل می شود.

ارزیابی پوشه کار:

کلیه روایت های نوشته شده در مراحل مختلف درس پژوهی به همراه بازخورد های داده شده در پوشه توسعه حرفه ای دانشجو ضبط و مبنای برنامه ریزی برای آموزش های بعدی و نیز دفاع از توانایی های حرفه ای در پایان دوره قرار می گیرد. یک نسخه از پوشه در اختیار دانشجو و یک نسخه در واحد آموزشی ثبت و ضبط می گردد. پوشه کار می تواند شامل جلسات دانشجو با معلمان در سطح مدرسه و نیز سایر مستنداتی که برای دفاع از عملکرد حرفه ای تدارک دیده شده باشد.

ارزشیابی عوامل مدرسه (مدیر و معلم راهنما):

بخشی از ارزیابی دانشجو در پایان ترم مربوط به گزارش عملکردی است که از سوی معلم راهنما و مدیر مدرسه ارائه می گردد.

امتیاز درس کارورزی بر مبنای ۱۰۰ و به شرح زیر محاسبه می شود:

- شرکت فعال در جلسات کلاسی، سمینارها و مدرسه: ۲۰ امتیاز

- گزارش های عملکردی تعاملات در سطح مدرسه: ۲۰ امتیاز

- طراحی، تولید و اجرای واحد یادگیری: ۲۰ امتیاز

- گزارش درس پژوهی: ۲۰ امتیاز

- دفاع در جلسه پایانی: ۲۰ امتیاز

- حد نصاب قبولی در درس «کارورزی» ۷۰٪ امتیاز یا نمره ۱۴ می باشد.

نکات اساسی در تنظیم گزارش پایانی:

- تنظیم فهرست و فصل بندی
- ارائه مقدمه، هدف/پرسش و تعاریف و مفاهیم کلیدی
- روش جمع آوری و اعتبار اطلاعات
- روش تحلیل، تفسیر اطلاعات
- ارائه یافته ها بر اساس پرسش های پژوهش روایی
- ارجاعات روشن، استفاده از منابع معتبر و ارائه پیوست ها
- ظرافت و زیبایی ظاهری
- نگارش ادبی و فنی
- رعایت ساختار علمی و کلی گزارش بر اساس اصول حاکم بر پژوهش های کیفی

۱. معرفی درس و منطق آن

در آموزش حرفه‌ای، سطح عالی مورد انتظار این است که یادگیرنده بتواند با درونی نمودن دانش کسب شده، آن را در قالب دانش کاربردی برای شناسایی، صورت‌بندی و حل مسائل و ارائه خدمات اثربخش در حوزه عمل تخصصی خود تجسم بخشد. انجام پروژه پایانی در برنامه تربیت معلم با تکیه بر پژوهش روایتی (از نوع خودکاوی روایتی^۱) امکان به تصویر کشیدن "من حرفه‌ای" با نگاه ژرف، تاملی و همه جانبه به تجارب کسب شده (زیسته) اعم از نظری و عملی در طول دوره تربیت معلم و ارائه روایت شخصی از سایه روشن‌های دانشی، منشی و مهارتی حرفه معلمی، بصیرت‌ها و ابهامات معلمی، قوت‌ها و ضعف‌های ادراک شده را به دانش آموخته تربیت معلم می‌دهد. دانش و یافته‌های حاصل از این پژوهش برای ورود به عرصه خدمت حرفه‌ای رهاوردی قابل اتکاست که به پشتوانه آن برنامه‌ریزی برای نیل به آینده حرفه‌ای متاملانه، پویا و بالنده ممکن می‌شود. انتظار می‌رود این درس (پروژه)، شایستگی دانشجویان را در انجام عمل فکورانه (تاملی) ارتقاء داده و کمک نماید تا این شایستگی در طول حیات حرفه‌ای آنان هم بروز و ظهور داشته باشد.

---

۱ - narrative self-study

<p>نام درس به فارسی: پروژه نام درس به انگلیسی: Project</p>	<p>مشخصات درس تعداد واحد: ۲</p>
<p>پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود:</p> <ul style="list-style-type: none"> - با واکاوی، تحلیل و تفسیر تجربه های روایت شده در طول دوره آموزش حرفه ای و سایر تجربیات روایت نشده (تجربیات پیشین)، با استفاده روشمند از خود کاوی روایتی، تجربیات متنوع و پراکنده خود را در قالب روایت در برگیرنده ای از "من حرفه ای" به رشته تحریر درآورده و از آن در جلسه گروهی دفاع نمایند. - در به تصویر کشیدن من حرفه ای، ابعاد مختلف عمل حرفه ای (پیش از عمل: برنامه ریزی و طراحی، حین عمل: روش تدریس و ارائه درس، مدیریت کلاس، ارزشیابی و... و بعد از عمل: بررسی نتیجه، تجزیه تحلیل، ارزیابی عملکرد و برنامه ریزی و طراحی) و یافتن ارتباط میان اجزا مختلف عمل به مهارت برسد. - قابلیت ها و توانمندی های خود را در طول چرخه عمل شناسایی و نقد کند و پیش بینی روشنی برای آینده حرفه ای خود داشته باشد. - پس از بررسی و واکاوی روایت های کارورزی ۱ تا ۴ تصویر روشن و واضحی از چرخه عمل حرفه ای خود ارائه نموده و برنامه خود را برای توسعه حرفه ای مشخص کند. - گزارش مکتوب (تایپ شده) با فرمت علمی و رعایت چهارچوب مشخص شده به صورت الکترونیکی ارائه نماید. - از پروژه کارنمای خود در جلسه ی حضوری دفاع کند. 	<p>زمان درس: به تشخیص استاد راهنما</p> <p>شایستگی کلیدی: تربیتی- موضوعی</p> <p>پیش نیاز: پژوهش و توسعه حرفه ای</p> <p>تخصص مورد نیاز برای تدریس: علوم تربیتی</p>

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

ماهیت درس پروژه از نوع خود کاوی روایتی است. این خود کاوی متکی بر مجموعه تجربیات کسب شده در طول دوره آموزشی، تجربیات پیشین دانشجومعلم و فرصت های یادگیری مبتنی بر آموزش های ارائه شده در سرفصل درس پژوهش روایتی است. دانشجو باید با توجه به مجموعه تجربیات خود (تجربیات پیشین دوران تحصیل در مدرسه)، دوره کارورزی و سایر تجربیات کسب شده در طول دوره تحصیل در دانشگاه) نسبت به تنظیم طرح پژوهشی (خود کاوی روایتی)، شناسایی منابع اطلاعاتی، جمع آوری اطلاعات و تحلیل و تفسیر اطلاعات، آزمون اعتبار یافته ها اقدام کند. همچنین نسبت به ارائه گزارش خود در قالب گزارش پژوهش روایتی از نوع خود کاوی روایتی اقدام نماید. این طرح زیر نظر استاد راهنما اجرا و نتایج آن برای دفاع در جلسه پایان دوره آماده می گردد.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

راهبردهای اصلی شامل تفکر تأملی، تفکر نقاد، حل مساله، و پژوهش است. هدف اصلی این است که دانشجو معلم یافته های حاصل از تجربیات خود را صورتبندی نموده و در قالب دانش کاربردی ارائه نماید. در فرایند عمل، اقداماتی به شرح زیر به انجام می رسد:

(۱) هفته اول: فعالیت ۱:

- فهرست کردن تجربیات، گزارش ها، دست نوشته ها، یادداشت های شخصی، خاطرات، تصاویر، فیلم های تدریس، تولیدات فیزیکی و... در طول دوره تحصیلی (از گذشته تا به حال) مربوط به معلم شدن، آموزش دادن یا آموزش دیدن و ترسیم آن در قالب نقشه روند زمانی (Timeline)
- به اشتراک گذاشتن نقشه ها با همکلاسی ها به منظور مقایسه و بررسی تجربیات یکدیگر

(۲) هفته دوم الی چهارم: فعالیت ۲ و ۳:

- مرور گزارش های کارورزی ۱ و ۲ و مقایسه دیدگاهها، اعتقادات، قضاوت ها، احساسات، توانمندی ها و شایستگی های خود در آن زمان با هم اکنون.
- مقایسه توانمندی ها و شایستگی ها و ... مطروحه در گزارش ها با مدل ها و حیطه های معلمی ارایه شده توسط محققان و متخصصان (مانند شارلوت دنیلسون، شون، ...)

(۳) هفته پنجم الی هفتم: فعالیت ۳ و ۴:

- مرور گزارش های کارورزی ۳ و ۴ و مقایسه دیدگاهها، اعتقادات، قضاوت ها، احساسات، توانمندی ها و شایستگی های خود در آن زمان با هم اکنون.
- مقایسه توانمندی ها و شایستگی ها و ... مطروحه در گزارش ها با مدل ها و حیطه های معلمی ارایه شده توسط محققان و متخصصان (مانند شارلوت دنیلسون، شون، ...)

(۴) هفته هشتم الی دهم: فعالیت ۵:

- نگارش شرح تجارب تحصیلی (انتظارات اولیه در بدو ورود به دانشگاه، تجارب زیسته در حین تحصیل، تحلیل رخدادهای فرآیند تحصیل، بررسی و تحلیل دانش کسب شده در حین تحصیل، مهارت های فراگرفته در حین تحصیل، تصمیمات اخذ شده در عمل حرفه ای به عنوان معلم در دوران کارورزی به منظور ترسیم هویت حرفه ای دانشجو معلم)

(۵) هفته یازدهم: فعالیت ۶:

- تشریح معلمی کردن خود در آینده (باورها، آرمان ها، چالش های احتمالی، چگونگی مواجهه با چالش ها، و چگونگی معلمی کردن)

(۶) هفته دوازدهم: فعالیت ۷:

- نگارش تعهدات حرفه ای براساس باورها، اعتقادات، اصول و نظریه های مبنایی، دیدگاهها و آموزه های خود در طول دوران تحصیل
- (۷) هفته سیزدهم الی شانزدهم: فعالیت ۸:
- مرور و ویرایش متن تدوین شده و کد گذاری آن بر اساس حیطه های معلمی، هویت حرفه ای و توسعه حرفه ای خود
- تحلیل و تفسیر یافته های حاصل از کدگذاری ها
- (۸) آخرین جلسه: ایجاد فرصت برای ارائه گزارش (دفاع) به دیگر دانشجومعلمان و فرصت دادن برای بازتدوین گزارش.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

نیازمند تالیف

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

این درس به صورت فردی برای هر دانشجو ارائه می شود و هر دانشجو دارای یک استاد راهنما خواهد بود. دانشجو در این درس زیر نظر استاد راهنما، طرح پروژه خود را طراحی و تنظیم می نماید تمامی مراحل انجام پروژه باید با تعامل و اطلاع استاد راهنما انجام پذیرد. **حد نصاب قبولی در درس «پروژه» نمره ۱۴ می باشد.**

نمره دانشجو شامل ۷۰٪ گزارش مکتوب نهایی (پروژه) و ۳۰٪ دفاع از پروژه است.

ساختار گزارش پایانی کارنمای معلمی (گزارشی از نوع خودکاوی روایتی)

۱. **صفحه عنوان: مشتمل بر:** آرم و نام دانشگاه (بالای صفحه)، اسم پردیس، نام گروه آموزشی، نام درس، «عنوان گزارش»، دوره تحصیلی، نام و نام خانوادگی دانشجومعلم، نام و نام خانوادگی استاد راهنما و زمان پذیرش گزارش توسط استاد راهنما (با ذکر روز، ماه و سال).
۲. **بسم الله الرحمن الرحيم (یا عناوین مشابه)**
۳. **صفحه تاییدیه استاد راهنما و تعهد دانشجومعلم (بر اساس فرمت دانشگاه)**
۴. **تقدیرنامه (در صورت تشخیص دانشجومعلم)**

۵. پیشگفتار (در صورت تشخیص دانشجو معلم)

۶. چکیده: مشتمل بر ۲۰۰-۲۵۰ کلمه که اصل یافته نویسنده را آشکار کند. در بالای چکیده، «عنوان» و در زیر آن «کلمات کلیدی» (۵-۷ کلمه / مفهوم) ذکر می‌شود.

۷. فهرست مطالب: فهرست مطالب الزامی است و در صورت نیاز فهرست جداول، فهرست نمودارها و شکل‌ها، فهرست پیوست‌ها هم اضافه می‌شود. هر گونه نمونه سوال و یا تصویر و فیلم و غیره که به عنوان بخشی از تحلیل و تفسیر مورد استفاده قرار گرفته است به صورت پیوست در پایان گزارش و بعد از منابع قرار می‌گیرد.

۸. متن اصلی گزارش: متن گزارش نیازمند ساختار خاصی نیست. آنچه مطرح است، وجود مولفه‌های اصلی گزارش است. در این گزارش لازم است مولفه‌های زیر وجود داشته باشند؛ که اگر به همین ترتیب دنبال شوند می‌توانند ساختاری را شکل دهند:

مقدمات: شرحی از تجربیات زمینه‌ساز روی آوری به کار معلمی به زبانی برانگیزاننده برای شروع. این قسمت می‌تواند خود دارای عناوینی باشد یا می‌تواند به صورت یک متن پیوسته ارائه شود. آنچه مطرح است ارائه شرحی از انگیزه‌های ورود و تجارب مربوط به معلمی کردن دیگران است.

شرح تجارب شخصی و تحصیلی در دوره آموزشی تربیت معلم: این شرح نشان می‌دهد که بر دانشجو معلم در دوره تربیت معلم (در دانشگاه فرهنگیان) چه گذشته است. شرحی از ابتدا تا انتهای تحصیل. شرحی از آنچه «انتظار داشته»، از آنچه «با آن مواجه شده و در آن زیسته»، شرحی از «نوع نگاهی که به رخدادها و واقع شده در فرایند تحصیل داشته»، شرحی از «تصمیماتی که اتخاذ کرده و اعمالی که به انجام رسانده»، شرحی از «آنچه در این جریان شنیده است (دانش ارائه شده)» و شرحی از «آنچه پذیرفته است (دانش مورد قبول)». این موضوعات اصولاً می‌توانند بر اساس مجموعه روایت‌ها، گزارش‌ها، دست‌نوشته‌ها، تولیدات، یادداشت‌های روزانه، کاربرگ‌های ارزیابی عملکرد دانشجو، طرح‌های یادگیری، برگه‌های فعالیت یادگیری / آزمون دانش آموزان، تصاویر و سایر اطلاعات جمع‌آوری شده.... در طول دوره تنظیم شوند و دانشجو معلم بهتر است به آنها استناد کند. با وجود این، الزامی به ارائه مستندات نیست. آنچه مطرح و مقبول است، گزارش دانشجو معلم است.

تشریح معلمی کردن خود در آینده: وقتی دانشجو معلم به شرح تجارب علمی و عملی خود پرداخت، زمان آن می‌رسد که اعلام کند «بناست او چگونه معلمی کند؟» اینکه او چگونه معلمی می‌کند دارای چهار وجه اساسی است: اول اینکه «چه باورهایی درباره یادگیری و آموزش دارد». دوم آنکه «خود را به رعایت چه اصولی یا چه نظریه‌هایی در معلمی کردن متعهد می‌داند». سوم آنکه «چه آرمان‌هایی را برای معلمی کردن خود لحاظ کرده است». و چهارم آنکه «عمل معلمی را در موقعیت‌های واقعی با چه چالش‌هایی مواجه می‌بیند». شرح اینکه «او چگونه با چالش‌ها مواجه می‌شود»، موضوع ارزشمندی است.

تعهدات حرفه‌ای دانشجومعلم: آنچه دانشجومعلم تا اینجا می‌گوید، شرحی است از تجربه و آرمان. اما معلمی کردن نیازمند «تعالی مستمر» است. این موضوع نیازمند آن است که دانشجومعلم از اکنون به آینده‌ای متفاوت هم عنایت داشته باشد. شرح اینکه او چه طریقی را برای بهسازی مستمر خود برگزیده است و چگونه به عنوان یک «یادگیرنده مادام‌العمر» عمل خواهد کرد، در اینجا می‌آید.

۹. منابع: به طور کلی ممکن است شخص از هیچ منبعی استفاده نکند؛ اما اگر دانشجومعلم از منابعی بهره گرفت، معرفی آنها بر اساس سبک APA ضروری است.

۱۰. پیوست‌ها: آنچه در ارتباط با این گزارش است و به فهم یا اعتبار آن کمک می‌کند اما ارائه آن در متن گزارش ممکن نیست، در پیوست قرار می‌گیرد.

نکات اساسی برای نگارش گزارش نهایی کارنمای معلمی

- ۱- هر گزارش، به عنوان «سند» تولیدی دانشجومعلم است که نسبت به تمام مفاد آن، متعهد است.
- ۲- هر گزارش، تحت یک «عنوان» منتشر می‌شود؛ عنوانی خلاقانه برای نشان دادن محتوای آن.
- ۳- نگارش گزارش با رعایت قواعد نگارشی و ویرایشی زبان فارسی، انجام می‌شود.
- ۴- حجم پیش‌بینی شده گزارش، در تمام گزارش‌ها رعایت می‌گردد.
- ۵- در همه گزارش‌ها از خط «بی‌نازنین» با اندازه ۱۴ برای متن و از «بی‌تیر» همان اندازه برای عناوین استفاده می‌شود.
- ۶- متن گزارش با رعایت اصول «تایپ»، تایپ می‌گردد.
- ۷- اصول زیبایی در تنظیم متن نهایی، رعایت می‌شود.
- ۸- در نگارش متن، اصول اخلاقی و ارزش‌های اجتماعی و دینی لحاظ و رعایت می‌شود.
- ۹- از هر گزارش (پس از تایید استاد راهنما و دفاع) یک نسخه بر روی لوح فشرده به پردیس تحویل می‌شود.
- ۱۰- در صورت لزوم بارگذاری گزارش نهایی در پورتال دانشگاه، توسط دانشجومعلم انجام می‌شود.

ساختار پیشنهادی برای تنظیم گزارش نهایی درس کارنمای معلمی

مقدمات
<ul style="list-style-type: none"> ➤ صفحه عنوان: مشتمل بر: نام و نام دانشگاه (بالای صفحه)، اسم پردیس، نام گروه آموزشی، نام درس، «عنوان گزارش»، دوره تحصیلی، نام و نام خانوادگی دانشجو معلم، نام و نام خانوادگی استاد راهنما و زمان پذیرش گزارش توسط استاد راهنما (با ذکر روز، ماه و سال). ➤ بسم الله الرحمن الرحيم ➤ صفحه تاییدیه استاد راهنما و تعهد دانشجو معلم ➤ تقدیم نامه (در صورت لزوم) ➤ پیشگفتار (در صورت لزوم) ➤ چکیده و کلیدواژه‌ها: مشتمل بر ۲۰۰-۲۵۰ کلمه ➤ فهرست‌ها: فهرست مطالب، فهرست جداول، فهرست نمودارها و شکل‌ها، فهرست پیوست‌ها
متن اصلی گزارش
<ul style="list-style-type: none"> ➤ مقدمه ➤ شرح تجارب شخصی و تحصیلی در دوره آموزشی تربیت معلم: <ul style="list-style-type: none"> ➤ «انتظارات اولیه» ➤ «تجارب زیسته» ➤ «تحلیل از رخداد‌های واقع شده در فرایند تحصیل» ➤ «تصمیمات اتخاذ شده و اعمال به انجام رسیده» ➤ «آنچه شنیده شده (دانش ارائه شده)» ➤ «آنچه پذیرفته است (دانش مورد قبول)»   ➤ تشریح معلمی کردن خود در آینده: <ul style="list-style-type: none"> ➤ «چگونگی معلمی کردن» ➤ «باورهای یادگیری و آموزش» ➤ «اصول یا نظریه‌های مبنایی برای معلمی کردن» ➤ «آرمان‌های معلمی کردن» ➤ «چالش‌های عمل معلمی در موقعیت‌های واقعی» ➤ «چگونگی مواجهه با چالش‌ها معلمی در موقعیت عمل»   ➤ تعهدات حرفه ای دانشجو معلم:
منابع
پیوست‌ها

فصل چهارم: توزیع کلان دروس در هشت نیمسال تحصیلی رشته آموزش ابتدایی (پیشنهادی)

نوع درس	نیمسال تحصیلی															
	اول	دوم	واحد	سوم	واحد	چهارم	واحد	پنجم	واحد	ششم	واحد	هفتم	واحد	هشتم	واحد	
معارف اسلامی (۱۶ واحد)	از دروس گرایش اخلاق اسلامی	۲	از دروس گرایش مبانی نظری اسلام	۲	از دروس گرایش مبانی نظری اسلام	۲	دانش خانواده و جمعیت	۲	از دروس گرایش انقلاب اسلامی	۲	از دروس گرایش تاریخ و تمدن اسلامی	۲	از دروس گرایش آشنایی با منابع اسلامی	۲	تاریخ فرهنگ و تمدن اسلام و ایران	۲
عمومی (۱۰ واحد)	تربیت بدنی	۰.۵ ن ۰.۵ ع	ورزش ۱	۱	زبان فارسی	۳	زبان انگلیسی	۳	سلامت بهداشت و صیانت از محیط زیست	۲						
تربیت اسلامی (۱۳ واحد)	سیره تربیتی پیامبر (ص) و اهل بیت (ع)	۲	فلسفه تربیتی اسلام	۳	استاد، قوانین و سازمان آموزش و پرورش در ج.ا.ا	۲	تربیت دینی کودک و نوجوان در اسلام	۲	اخلاق معلمی از دیدگاه اسلام	۲	-		آشنایی با ارزشهای تربیتی دفاع مقدس	۲		
تربیتی (۱۲ واحد)	روانشناسی تربیتی	۲	نظریه های یادگیری و آموزش	۲	اصول برنامه ریزی درسی	۲	اصول و روشهای تدریس	۱+۲					جامعه شناسی آموزش و پرورش	۲		
تربیتی موضوعی (۲۲ واحد)	کارست فناوری در یادگیری	۲														
موضوعی (۷۷ واحد)	مبانی و اصول آموزش و پرورش	۲	آموزش علوم تجربی ۱	۲	مبانی آموزش تربیت بدنی	۱+۲	آموزش علوم تجربی ۲	۱+۲	مشکلات یادگیری عمومی	۲	آموزش مهارت های زندگی	۲	زبان تخصصی در آموزش ابتدایی	۲	سواد رسانه ای و تفکر انتقادی	۲
	ادبیات کودک و نوجوان	۲	روانشناسی رشد کودک و نوجوان	۳	شناخت مسایل کودکان و نوجوانان	۱+۲	کارگاه قصه گوئی و نمایش خلاق	۱	آموزش ریاضی ۱	۱+۲	بررسی محتوای کتاب های درسی فارسی و نگارش دوره اول ابتدایی	۱	آموزش در کلاس های چند پایه	۱	آموزش در کلاس های چند پایه	۱
	ریاضیات پایه	۲	آموزش قرآن	۲	مبانی آموزش دینی	۲	آموزش زبان فارسی	۲	آموزش تربیت بدنی	۱+۲	بازی و یادگیری	۱	آموزش ریاضی ۲	۱+۲	آموزش و پرورش فراگیر در دوره ابتدایی	۲
	مبانی آموزش هنر	۱+۲	آموزش مطالعات اجتماعی	۲	مبانی آموزش ریاضی	۲	مدیریت کلاس درس و یادگیری	۲	کارگاه نقاشی و کاردستی	۱	آموزش دینی	۲	مشکلات یادگیری خاص	۲	بررسی محتوای کتاب درسی مطالعات اجتماعی	۱
											کارگاه خوشنویسی	۱	کارگاه هنرهای شنیداری	۱		
													مدیریت و برنامه ریزی کلاس های چند پایه	۱+۲		
															فنون راهنمایی و مشاوره دوره ابتدایی	۱+۲
جمع واحد	۱۷	۱۹	۱۹	۱۹	۲۰	۱۹	۲۰	۱۹	۱۹	۱۹	۱۹	۱۹	۱۸	۱۸	۱۸	۱۸
نظری	۱۳.۵	۱۸	۱۵	۱۵	۱۵	۱۵	۱۵	۱۵	۱۵	۱۵	۱۵	۱۵	۱۱	۱۲	۱۲	۱۲
عملی	۳.۵	۱	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۵	۴	۳	۳
کارگاهی													۱	۱	۱	۱
کارروزی													۳	۳	۳	۳
پروژه																۲

پیوست ۱- مشخصات تدوین کنندگان برنامه درسی رشته آموزش ابتدایی دوره کارشناسی پیوسته

موضوع: بازنگری برنامه درسی رشته آموزش ابتدایی دوره کارشناسی پیوسته

مجری: معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه فرهنگیان (جناب آقای دکتر طاهر روشن دل اربطانی)

ناظر کارگروه تخصصی: جناب آقای دکتر مهدی نامداری پژمان

دبیر و عضو کارگروه تخصصی: سرکار خانم دکتر عاطفه عطاران

اعضای کارگروه تخصصی برنامه درسی آموزش ابتدایی (به ترتیب الفبا):

سرکار خانم دکتر رضوان حکیم زاده (رئیس کارگروه)، سرکار خانم دکتر پروین احمدی، سرکار خانم گلناز بخشی، جناب آقای دکتر مقصود رزم آرا، سرکار خانم دکتر کتایون ساعتچی تهرانی، سرکار خانم دکتر مریم شباک، جناب آقای دکتر مرتضی شکوهی، جناب آقای دکتر علیرضا صادقی، جناب آقای دکتر حسین قاسم پور مقدم، جناب آقای دکتر مهدی نامداری پژمان.

اعضای پشتیبان و سرفصل نویس برنامه درسی آموزش ابتدایی (به ترتیب الفبا):

جناب آقای دکتر محمدصادق افراسیابی، جناب آقای علی اصغر ایمان زاده، جناب آقای دکتر بادله، سرکار خانم دکتر تهمینه بازگیر، جناب آقای دکتر مهرزاد حمیدی، جناب آقای دکتر رضا حیدری قزلجه، جناب آقای دکتر حسن ذوالفقاری، سرکار خانم دکتر زهرا رحیم زاده، سرکار خانم دکتر بتول سبزه، جناب آقای دکتر دوست محمد سمیعی، جناب آقای دکتر کیوان صالحی، سرکار خانم دکتر زهره عباساف، جناب آقای محسن غفوریان، سرکار خانم دکتر سهیلا فرتاش، جناب آقای دکتر مجید قدمی، جناب آقای دکتر حمیدرضا کاشفی، سرکار خانم دکتر فاطمه مرادی، جناب آقای دکتر رضا مهدوی، سرکار خانم دکتر سمانه سادات موسویان، سرکار خانم دکتر مهدخت نقیعی، جناب آقای دکتر حمیدرضا وطن پور، جناب آقای دکتر علی یعقوب زاده.

اعضای کارگروه بازنگری دروس تعلیم و تربیت اسلامی (به ترتیب الفبا):

جناب آقای دکتر سید نقی موسوی (رئیس کارگروه)، جناب آقای سردار هادی مراد پیری، جناب آقای سردار محمدنبی رودکی، جناب آقای دکتر علی لطیفی، جناب آقای دکتر محمود نوذری، جناب آقای دکتر علی همت بناری.

تاریخ تصویب برنامه در گروه هماهنگی برنامه ریزی تربیت معلم: ۱۳۹۹/۰۵/۲۲

